

Ondarruko arrantzaleen lexikoa eta toponimia

Egilea: **MIKEL ETXABURU OSA**

Urtea: 2005

Zuzendaria: JUAN MANUEL ETXEBARRIA AYESTA

Unibertsitatea: UD-DU

ISBN: 978-84-8438-321-5

Hitzaurrea

Aita arrantzalea eta ama jostuna. Hiru seme eta bat bera ere ez itsasorako. Ez zen xamurra itsasoaz besterik ulertzen ez zuen itsas gizonarentzat, itsasotik bueltan itsasoarekin baino amets egiten ez zuen arrantzalearentzat. Hiru seme eta denak lehorrerako, hau komeria!

Horrelakoa da gure familia, eta horrelakoak dira Ondarroako familia asko. Atzeak ez duelako beti erakusten aurreak nola dantza egin. Pausua galdu genuen, eta pausua galduta jarraitzen dugu. Itsasoa bainu hartzeko bakarrik baliatzen dugu, eta inor gutxik galdetzen du porturatzen diren ontziek zer arrantzu dakarten.

Nik behin galdegin nion hori neure buruari; zer ote dakarte ontziek? Ametsak eta nekeak, arrainak eta kalatxoriak, haizeak eta kresalak... eta horrela bihurtu nintzen "arrantzale", ez ordea "marinel". Sareak atondu, amuzki egokiak aukeratu eta lehenengo marean otzara bete berba arrantzatu nituen.

Merke eta erraz bildu nituen berbak, asko zeuden eta nork arrantzatuko zain. Hainbeste zeuden ezen benetan kezkatu ere egin nintzela; nola zitekeen? Nola ulertu niezaiokeen aitari, aipatzen zituen berbak ere ez banintzen konprenitzeko gai? Eta aita ulertu nahian, bera ulertzeko beharrari eutsita, otzara gehiago prestatu, tertzak sukaldeko aulkian atondu eta bazter guztiak harrotu nituen hau galdetu eta bestea jaso, milaka berba arrantzatu nituen arte. Marinelaren esanak ulertu nituen arte. Hori da nire tesiaren helburua; izan ginena ulertzeko berbak bildu eta izan gaitezkeena aberasteko baliatu.

Behin, Leipzig-eko Wundt irakasleak honako hau esan zion Jose Miguel Barandiarani: "*Zeuk bizi duzun kultura aztertu nahi baduzu, zeure herririk hara egin ezazu*". Eta On Jose Miguelek erantzun: "*Ba, nire herria Euskal Herria denez, bertotik hara ikertuko dut*". Eta halaxe egin zuen.

Nik neuk ere beste hainbeste egin nahi izan dut neure tesi lan honetan. Ondarrutarra izanik, Ondarroako arrantzaleen lexikoa jaso eta aztertu bertotik hara, berandu izan baino lehen, etorkizunari begira, gaurkook gure aurrekoengandik hartutako euskara bizia zor diogulako gerokoei, aberasbideko batasun bidean.

Orain, pixka bat hobeto ulertzen dut gure aita zena. Ez da agian nahikoa; baina ez da gutxi.

Mikel Etxaburu
2010

1. SARRERA OROKORRA

1.1	Sarrera.....	3. orr.
1.1.1	Euskararen normalizazioa.....	3. orr.
1.1.2	Hizkuntza-sistema: lexikoa eta konbinazio arauak.....	5. orr.
1.1.3	Ondarroako Arrantzaleen Lexikoa: tesiarene argumentazioa, helburuak	6. orr.
1.1.4	Status Questionis.....	11. orr.
1.1.5	Euskara biziaren dokumentazioa: corpusaren garrantzia.....	14. orr.
1.1.5.1	Corpus berezituak.....	15. orr.
1.1.6	Ondarroako Arrantzaleen Lexikoa: oinarri nagusiak.....	18. orr.
1.1.7	Ondarroari buruzkoak.....	20. orr.
1.2	Ondarroako Arrantzaleen Lexikoa:.....	23. orr.
1.2.1	Lan metodologia.....	23. orr.
1.2.1.1	Datu bilketa.....	24. orr.
1.2.1.2	Elkarrizketak.....	24. orr.
1.2.1.3	Galdetegi motak.....	24. orr.
1.2.1.4	Grabazioak.....	25. orr.
1.2.1.5	Datuen erkaketa.....	25. orr.
1.2.1.6	Transkripzioak.....	25. orr.
1.2.1.7	Hiztegia klasifikatu eta informanteak.....	28. orr.
1.2.1.8	CD-ROMa; edukiak.....	29. orr.
1.2.2	Lexikografia.....	29. orr.
1.2.2.1	Hiztegiaren ezaugarriak.....	29. orr.
1.2.2.2	Ondarroako Arrantzaleen Lexikoa: hiztegia.....	29. orr.
1.2.2.3	Hiztegi orokorrak eta hiztegi berezituak.....	30. orr.
1.2.2.4	Hiztegi entziklopedikoak; linguistikoak	30. orr.
1.2.2.4	Hiztegiaren gainestruktura eta mikroestruktura	31. orr.

ONDARROAKO ARRANTZALEEN LEXIKOA

SARRERA

1.2.2.5	Elebitasuna.....	32.orr.
1.2.2.6	Sarrereren fitxa teknikoa.....	33. orr.
2.	Ondarroako Arrantzaleen Lexikoa: <i>Hiztegia</i>.....	49. orr.
3.	Transkripzioak.....	580. orr.
	Boni Laka.....	580. orr.
	Transkripz. Domeka Markuerkiaga.....	617. orr.
	Transkripz. Miren “kantale”.....	629. orr.
	Transkripz. Trini Larrañaga/ Begoña Arauko.....	636. orr.
	Transkripz. Patxi Etxaburu.....	650. orr.
	Transkripz. Andoni Basterretxea.....	681. orr.
	Transkripz. Jose Mari Ibazeta.....	694. orr.
	Transkripz. Agustin Arantzamendi.....	701. orr.
4.	Ondorioak.....	705. orr.
4.1	Ondorio koalitativoak.....	705. orr.
4.2	Ondorio koantitativoak.....	711. orr.
5.	Bibliografia.....	729. orr.

1.SARRERA OROKORRA

1.1 SARRERA

Doktorego Tesi honen zuzendari eta bultzatzaile izan dudan Juan Manuel Etxebarria Ayesta irakasleari entzun nion On Jose Miguel Barandiaran jaunari Leizpzig-eko Wundt irakasleak esan zion hau: “ *Zeuk bizi duzun kultura aztertu nahi baduzu, zeure herririk hara egin ezazu*”. Eta On Jose Miguelek erantzun: “ *Ba, nire herria Euskal Herria denez, bertorik hara ikertuko dut*”. Eta halaxe egin zuen.

Nik neuk ere beste hainbeste egin nahi nuke neure atal honetan. Ondarrutarra izanik, Ondarroako arrantzaleen lexikoa jaso eta aztertu berandu izan baino lehen, etorkizunari begira, gaurkook gure aurrekoengandik hartutako euskara bizia zor diogulako gerokoei, aberasbideko batasun bidean.

Ondarroako arrantzaleen lexikoa lanerako sarrera gisa, hona hemen lan hau egiterakoan kontuan ditudan hainbat hausnarketa desberdin.:

1.1.1 EUSKARAREN NORMALIZAZIOA

Jakina da Euskal Herrian euskararen erabilera garapen desberdinak nozitu izan dituela.

- Hogeigarren mendearen erdian erabilera pribatuetara mugatuta zegoen neurri handi batean.
- Erabilera publikoan, gaztelania eta frantsesa ziren nagusi.
- Diglosia egoera honek, orduan euskal gizarteak bizi zuen industrializazio eta modernizazio garaian, kaltetu zituen bai euskararen prestigioa, erabilera eta bai euskaldun askorentzat zuen baliagarritasuna ere.
- Hurrengo bi hamarkadetan, hizkuntza ordezkatzeko masiboa gertatu zen.

Egia da azken lau hamarkadetan euskararen normalizazioan urrats

garrantzitsuak eman direla. Garrantzitsuak bai, baina inola ere ez nahikoak. Eman diren urratsekin, nola edo hala, hiztunen galera konpentsatzea lortu da. Bestalde, oraindik, ez dugu lortu hizkuntza-ordezkatze prozesua etetea eguneroko jardueretako harreman-sareetan, harreman-sare hurbilenetan.

Hau guztia arrazoitzeko hainbat argudio ditugu:

- Hiztunen tipologia: hiztunen tipologia errotikako aldaketak bizi izan ditugu. Lehengo euskaldunen profila nahikoa homogenea zen: bakan batzuk salbu, euskaldun gehienek euskara zuten eta euskara erabiltzen zuten familia eta lagunarteko harremanetan eta nekazari eta arrantzale lanekin lotutako jardueretan, gure herrian –Ondarroan- kasu. Egun, euskararen hizkuntza-komunitateko hiztunok askotariko historia soziolinguistikoak ditugu, jabekuntza prozesuari dagokionez, erabilera maiztasunari dagokionez, eta esparruen araberako erabilerari dagokionez ere. Nolabait laburbiltzeko, egungo euskaldunen tipologia aniztasuna eta heterogeneotasuna dituela ezaugarri nagusienak esango genuke.
- Honek hiztunen komunikazio-gaitasunean zuzen-zuzenean eragiten du. Hiztun askoren kasuan, hurbileko erabilera-esparruetan azaleratzen dira komunikatzeko gaitasunaren mugak: hiztun horiek ez dute erabilera esparru horietako errepertorio linguistikoa ezagutzen. Ez dira gai, -nahiz eta eremu berean, herri berean bizi- erabilera-esparru jakin batean erabili ohi den mundu lexikala bere ikuspegi semantiko guztian ulertzeko.

Oraindik ere gauzatzeke daukagun helburua, hizkuntza komunitate normalizatu bateranzko bide sendoa urratzea da. Horrela, hiztunen arteko harreman-sare arinak eta oparoak ahalbidetu beharko genituzke hainbat erabilera-esparru desberdinen artean.

Horrela, jatorrizko erregistroez baliatuz, era askotako erregistro desberdinak eta estiloak, esangurak garatzen dira. Komunitate horietako hiztunek, gradu desberdinetan bada ere, beren hizkuntzaren gramatika ez ezik, beren komunitateko kideekin partekatzen dituzten arau soziopragmatikoak ere ezagutu beharko lituzkete: komunitate horretan hizkuntza-baliabide bat noiz, norekin,

zein testuingurutan erabil daitekeen jakitera eramango lituzketen komunikazio gaitasuna izan beharko lukete hiztunek.

Horretarako, ezinbestekoa da egun erabili ohi ditugun erregistro eta sarrera desberdinak biltzeko sistema bat antolatu eta modu iraunkor batean bildu eta katalogatzen joatea. Hau egin ezean, erabilera esparru jakin baten ondare lexikala galtzeko arriskua izateaz gain, komunitate-linguistiko honetako ikuspegi zein erabilera soziopragmatikoa arrantzale izan ez baina kostaldeko herri den heinean, hain hurbil bizi duen itsas kultura –orpoz orpo-, uztartzeko aukera galduko genuke.

Berez, *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean, Ondarroako arrantza munduko hiztunek beren egunerokotasunean erabiltzen dituzten berbak bildu eta antolatu dira. Egon badagoena jaso nahi izan da. Jakina denez, hau aurreneko lana izan behar litzateke, dagoena jaso eta antolatu, alegia. Baina hau ez da nahikoa aurrean aipatu ditugun gaiei irtenbideak bilatzeko. Hizkuntzaren erabilera esparru bat identifikatu eta horko mundu lexikal, gramatikal, entziklopediko eta abar jaso ondoren, horien normatibizazioari eutsi beharko genioke, eta ondoren, honen zabalkundeari. Horrela, komunitate-linguistiko bakar baten baitan bizi diren esparru desberdinen arteko uztarketa eta aberastea elikatuko genuke.

1.1.2 HIZKUNTZA-SISTEMA: LEXIKOA ETA KONBINAZIO ARAUAK

Euskara komunikazio-tresna bilakatzeko, infinitu konbinazio egitea posible egiten digun gramatika-sistema behar dugu. Horretaz gain, hizkuntza komunitate batean hizkuntza-esperientzia partekatuaren bidez garatzen diren hotsen eta esanguren edota zentzuen arteko konbinazio arbitrarioak, eta testuinguru pragmatiko jakin baterako finkatzen diren errutinak ere ikasi behar ditugu. Hain zuzen ere, erabilerarekin lotutako azken alderdi hau da huts egiten duena. Hiztun komunitate desberdinen arteko harreman-sareek huts egiten dute normalizatu gabeko hizkuntza batean. Gainera, erabilera hori oparoa izango bada erabili ahal izateko baina, lehenengo eta behin dagoena jasotzea ezinbestekoa da. Eta batez ere eraldaketa prozesu bortitza eta etengabea jasaten ari den arrantza munduaz ari garenean. Kasu honetan –eta ziur nago beste hainbatetan ere horrela izango dela- erlojuaren kontrako lasterketa bat da. Erabili ohi diren heinean egon badauden berba zein hauen testuinguru pragmatikoa jaso eta biltzetik etorriko da

Ondarroa bezalako herri batean elkarbizi diren hiztun mota desberdinen arteko hurbilketa eta elkar-aberastea.

Hizkuntza sistemaren ikuspegi lexikalista soil batetik abiatuta, hizkuntza-sistema hiztunek duten ezagutza lexikotik abiatzen da konbinazioak egiteko. Honi, Lexikologia Bertikalaren Ikuspegia¹ gaineratzen badiogu, eremu berrietan hiztunok ditugun hizkuntza-esperientzia berriek hiztegi-elementuen informazioa aberastuko dute esparru jakin bateko baldintza pragmatikoekin, esangura berriekin e.a. Ondorioz, sistema gauzatzeko moduari berari eragingo diote erabilera berriek².

1.1.3 ONDARROAKO ARRANTZALEEN LEXIKOA: TESIAREN ARGUMENTAZIOA; HELBURUAK

Izena duen guztia, errealitatean edo fikzioan, egon egon dela edo eta egon dagoela esaten da gure atsotizetan.

Mendez-mede, semantika balorez betetzen etorri zaigun izena duen edo eta izan duen guzti hori, ahozkotasunetik idatzira ekartzen saiatu da gure gizartea, belaunaldiz-belaunaldi, bere historia luzean zehar.

Hipotesi gisa, gaur egungo euskararen *status questionis* ezagutu eta gero, ahozkotasunaren altxor diakroniko-sinkroniko guztia ez da jaso euskara idatzian.

Bilketa horretan, batzuetan kanpo semantiko osoa geratu da jaso gabe, beste batzuetan bizitzaren joaneango balore semantiko bat edo beste.

Eginbehar urgentea dela uste dugu hau biltzea. Altxor honen iturria hiztunengan dago, batez ere hiztun zaharren bizikeran. Bizitzaren legeak barkatzen ez duenez, jakina, gure hiztun zaharrak, hots, “entziklopedia biziak” ez dira betiko

¹ Lexikologia Bertikala: ikuspegi lexikalista gogorra. Ikuspegi honen gaineko oinarriak Cabré (1999) eman zituen: hiztegi-elementuek informazio semantikoa eta gramatikala ez ezik, erabilerari buruzko informazioa eta informazio entziklopegikoa ere izango lukete

² *Terminologiaren Teoria Terminologikoak* (Cabré 1999)

Cabré, t. (1993): *La terminología*. Barcelona: Editorial Antártida/Empuries.

–dagoeneko, berriemaleetako bat baino gehiago hil egin dira, eskerrak grabazioetan geratu dela euren testigantza-.

Beharrian eta urgentzia honexek bultzatu nau tesi hau egitera, lanhipotesi bidean, Ondarroako arrantzaleen euskarak baduelako oraindik jaso gabeko zer eskaini etorkizuneko *Orotariko Hiztegiari* eta azken baten euskarari berari, gure kasuan Ondarroatik bertatik hasita, beti ere K. Mitxelenak esandako bi aipu hauetan oinarriturik:

1.– *euskalkiak ez ditezen elkarrengandik gehiago hurrun eta alden, lehenik;*

2.– *ahal ditekean neurrian, elkargana bil ditezen, gero.*

Ez dago dudarik, kostaldeko herrietako kultura, arrantza giroan eta honen balore zein bizipenetan oinarritzen dela. Honen guztiaren adierazgarri da arrantza mundu horren hizkuntza-erabilera, zehazki, arrantza sektore desberdinetan erabiltzen den lexikoa. Hizkuntzaren atal honen azterketa sakon batek, aipatu dugun arrantza giroko kulturaren hainbat klabe modu errazean ikusi eta hartaz jabetzeko aukera ematen digu.

Egia dena zera da, arrantza bera bezain antzinakoa den lexiko zabal eta oparoa inoiz baino murriztagoa dela gaur egun. Beti-betikoak diren hainbat hitz, beste hitz eta esamolde batzuek ordezkatu dituzte, batez ere hitz teknikoak; beste hitz batzuk desagertu egin dira eta beste hainbeste desagertzeko bidean daude.

Eremu lexikal honen higadura, arrantza sektoreak izan duen maila guztietako eraldaketarekin batera joan da. Arrantza, arrantzuntziak, arrantzarako baliabideak, tripulazio beraren ezaugarriak –jatorriak-... oso bestelakoak dira orain dela mende erdi ezagutzen zenarekin alderatuz.

Arrantza munduaren eraldaketa eta bertakoek darabiltzaten baliabide lexikalek ez dute garapen bera izan, ordea. Gaur egun arazoa ez da soilik arrantzale jatorren hizkeraren testigantza gutxiegi daukagula jasota, –bestalde, geroz eta lekuko jator gutxiago geratzen dira. Egun daukagun arazoa ez da soilik geroz eta euskara gutxiago erabiltzen dela gure herrietako itsasontzietan. Erreferentzia lexiko-kulturalak galdu eta errealitate linguistiko konplexuez aparte, arrantza

munduaren eraldaketa honen aurrean gure hizkerek izan duten ahuldadea ere benetan da kezagarria. Gauza berriak, datozen moduan –edo ahal izan diren moduan- hartu eta jaso dira azken hiru hamarkadetan. Horrela moldatu dira gure arrantzaleak egoera gainera etorri zaien, –zaigun– bakoitzean . Hala ere, honekin ez dut esan nahi derrigorrean hitz berriak sortu behar zirela edo direla –maileguak ere, geure bihurtzen diren heinean hitz berriak baitira –. Daukagun ondare lexiko-kulturalari hautsak astindu eta berarekin baliatzeko aukera –ahal den neurrian- izatea da bilatu behar duguna.

70eko hamarkadan gaztelaniar jatorrizko hainbat eta hainbat hitz egin genituen geure –batzuk mailegu moduan, beste batzuk, "*Ondarrutar erara*" moldatuz-, azken bi hamarkadetan, tresneriaren garapenarekin ingelesezko hitz batzuk ikasi genituen hainbat arrantza aparailu berri izendatzeko; etorkizun hurbilean, agian, wolof hitz batzuk ere jakingo dituzte gure arrantzaleek -arrantzaleek diodanean, eremu honetako giza talde guztiak diot; saregileak, arrantzaleak, kontserberoetakoak ...-.

Honetaz gain, aipatu egoerak eragin zuzen-zuzena dauka arrantza eremu zehatzetik haratago dagoen "*kaletarron*" aberastasun lexikalean. Argi dago kostaldean jaio eta arrantzatik bizi diren herrietako biztanleen erregistro lexikalak, nahiz eta denak ez izan arrantzale, sarejostaile, talaiero... hein handi batean arrantza giro horretatik jaso eta moldatu ohi dituela. Hitzak berezko duen kontestutik atera eta lexikalizatuta agertzen diren hainbat hitz zein lokuzio ezagutzen ditugu gure herrietan.

Honekin guztiarekin zera da esan nahi dudana; gure herri arrantzaleetako hizkera bildu, landu eta gaurkotzeak ikerlarion partetik arreta berezi eta ahalegin handiago bat eskatzen duela. Horretarako, daukagunetik abiatu behar gara, eta daukaguna ez da gutxi. Daukaguna, ordea, ez da beti erabiltzen dugunaren sinonimo. Daukaguna, oraindik, altxor eder eta oparo bat da. Ondare lexikal eta kultural oparo baten jabe direnak arrantzale jator asko dira oraindik gure sendietan. Hortik jarraitu behar da.

Bide beretik, aurrean daukagun lan honen helburua ez da izan soilik hitz kopuru bat biltzea; helburua ez da izan lexiko pilaketa soil bat aurkeztea. Ondarroan oinarritutako arrantza kulturaren azterketa etnolinguistikoa egitea izan da lan

honen helburuetako bat.

Etnolinguistikak, herri-eremu desberdinetako egitura linguistiko-sozialen ezaugarriak biltzen ditu. Lan honetan, unitate kolektibo erreal baina partzial baten azterketa bilatu dut, aktibitate linguistiko komuna duten Ondarroako arrantza munduko eremu desberdinek *izenei ze izan* ezartzen dioten, alegia. Hitz batek horrela baino ez baitu hartuko benetan daukan adiera eta aberastasuna.

Bide honetan, informazio etnografiko franko ere eskaintzen da lanean. Goian aipatu dugunari kasu eginez, bildutako hitzen inguruko kontestua, honen gaineko informazio entziklopediko zein etnografikoa jasotzeak garrantzia berezia hartzen du. Honi egiten dio kasu aurrean daukagun lanak.

Lanketa etnolinguistiko egoki bat egin nahi baldin bada, garrantzitsua izango da oso gure inguruan gertatzen diren hizkera berezituen gaineko lanketa espezifikoa burutzea (bildu, sailkatu, proposatu...). Ondarroako arrantzaleen lexikoa, lokuzio eta bestelakoak, ondarrutar moduan jo genezakeen hizkeraren barnean hizkera berezitua dela ulertzen dut. Hizkera berezitu honek, noski, jakintza berezituekin du harreman zuzen-zuzena. Arrantza munduaren gaineko jakintza berezitu hori adierazi ahal izateko, hizkera berezituak sortzen dira, eta honekin batera lexiko berezituak.

Hizkera berezituak dituzten ezaugarriak, aurrerago aipatu dugun moduan, eragin zuzena dute hiztegian eta hizkuntza-sistema gauzatzeko moduan ere. Hizkera berezituak bildu eta sailkatzeak daukan garrantziaz ari naizenean, ikuspegi lexikografiko batetik begiratuta, hiztegian –lekuan lekukoan zein orokorrean– eragiteko daukaten gaitasunaz ere ari naiz.

Hizkuntza-sistema, hiltunek duten lexiko ezagutzatik abiatzen da konbinazioak egiteko. Baina lexiko ezagutza hori, hizkuntza-esperientzia jakin bati lotuta joango da. Horrela, hizkuntza esperientzia hauek, hiztegi elementu berriak aportatzeaz gain, hiztegi elementuen informazioa bera ere aberastu egingo dute esparru jakin bateko baldintza zehatzekin, esangura berriekin ...

Jakina da, hizkuntza-sistema, hiztegi-elementu bakunez osatuta dagoela. Hiztegi-elementu bakun hauek hots bat dute, hots hauek errepresentazio grafiko bat eta errepresentazio grafiko hauek esanahi edo adiera bat –adiera hau, normalean,

erabat arbitrarioa izaten da, hotsaren erabilera pragmatikoari zuzenki lotua-. Berez, hiztegi-elementu hauetako hotsen eta esanahien arteko lotura da ziurtatu behar dena, honek guztiak komunikaziorako tresna moduan balioko baldin badu, behintzat. Hori dela eta, lan honetan ematen diren sarrera lexikalen gaineko informazio entziklopedikoak berezko balioa duela uste dut. Finean, hau baita hizkuntza-komunitate bateko pertsonen bata bestearekin komunikatzeko baliatuko duten ezagutza partekatua³. Ezagutza partekatu honetan sakonduz gero, ondarrutar kaletarron eta portuan lan egiten dutenen arteko ezagutza komunitetan sakontzen dugu. Ezagutza komun hauetan sakontzeak, ondarrutarraren hizkuntza-sistema aberastu eta orain dena baino zabalagoa eta zehatzagoa bilakatuko luke.

Ondarroako arrantzaleen lexikoa biltzea bide horretan urrats txiki bat da.

Ondarroako arrantzaleen jakintza berezituaren adierazle diren hitzak bildu, erkatu eta sistematizatzeko ondarrutarren hizkuntza-sisteman eragin zuzena izango luke duda barik. Modu lexikalizatuan txertatu eta hitz beraren erabilera pragmatiko desberdinak baldintzatutako esanahiarekin erabiltzeko agian. Ez dakigu, baina argi dagoena zera da, Ondarroako arrantzaleen lexikoa bildu eta zabaltzeak, ondarrutar guztion –arrantza mundukoa izan edo ez– hizkuntza-sistema aberastu egingo lukeela.

Ondarroako hizkuntza-sisteman era zuzenean eragiteaz gain⁴, aurrean daukagun lanean agertzen diren hainbat eta hainbat sarrera espezifikoko hiztegitza orokorrerako ekarpen interesgarria izan litezke. Lan honetan, orain arte dokumentatu gabe dauden hainbat hitz jasotzen dira –hau berezko ekarpena da– eta honetaz gain, gaur egun jasota dauden beste hainbat hitzen esanahiak,

³ Igone Zabala eta Agurtzane Elordui *Euskara zientifikoaren normalizazioa: hizkuntzalarien ekarpena* Mendebalde Kultur Elkartea. (2005).

⁴ Igone Zabala eta Agurtzane Elordui idatzitako Euskara zientifikoaren normalizazioa: *hizkuntzalarien ekarpena* artikuluan esaten dutena ekarriko dut gogora: hizkuntza-komunitate normalizatueta harreman-sare arinak eta oparoak izaten dira erabilera-esparru askotan. Hori dela eta, era askotako erregistroak eta estiloak garatzen dira. Komunitate horietako hiztunek, gradu desberdinetan bada ere, beren hizkuntzaren gramatika ez ezik, beren komunitateko kideekin partekatzen dituzten arau soziopragmatikoak ere ezagutzen dituzte: komunitate horren hizkuntza baliabide bat noiz, norekin, zein testuingurutan erabil daitekeen jakitera eramaten dituen komunikazio-gaitasuna dute hiztunek.

erabilera arauak eta abar aberasteko balio lezakeen testigantzak biltzen dira goian aipatu dugun jakintza berezituen filosofiaren arabera.

1.1.4 STATUS QUESTIONIS, erreferentzia nagusiak eta lanean txertatzeko moduak

Euskal kostaldeko itsas lexikoa biltzeko ahalegina aspaldiko gauza baldin bada ere, batez ere azken urte hauetan ari da gaiaren gaineko monografia zabal eta sakonak egiten. Orain arte egindakoak gauza solteak dira; arrantzale presturen batek jasotakoak; hemen edo hango filologoren batek bildu eta aztertutakoak; horko artikulua eta harutzagoko eskuizkribuak.

Hala ere, gauza guztietan bezalaxe, egon izan da hemen ere salbuespenik. Lehenik R.M. Azkue ekarri behar gogora (**Dok. Azkue**). Berak, *Diccionario vasco-español-frances* hiztegiaren hainbeste hitzen artean, arrantza inguruko ehunka hitz bildu zituen. Egia da batez ere Lekeitio oinarritu zuela bere ikerketa, baina bere ama Mundakakoa –kostaldeko herria- izanda, eta Lekeitiotik Ondarroarako tarte laburra kontuan izanda, baditu eduki Ondarroan nola esaten den zehazten dituen hainbat eta hainbat adiera ere. K. Mitxelena *Orotariko Euskal Hiztegia*-ri (**OEH**) eskerrak aro berria hasi da euskal hiztegi gintzan. Bestalde, Ibon Sarasolaren *Hauta Lanerako Euskal hiztegia* ere aportazio garrantzitsua izan da euskal hiztegi gintza garaikidearentzako. Belaunaldi berri horretakoak dira *Elhuyar* hiztegiak, Lur-ek argitaratua eta, orobat, Vox-en oinarritzko elebiduna. Euskal hiztegi gintzak azken hogeitau urteetan egin duen aurrerabideaz jabetzeko, aski da ikustea 1977ko *Euskal Hiztegi Modernoa*-ren eta 1996ko *Elhuyar* hiztegi elebidunaren artean alde guztietatik dagoen aldea. Ia izendegi itxurako hiztegietatik, egiazko hiztegien mikroegitura agertzen duten hiztegietara igaro gara.

Bestalde, eta hau da garrantzitsu, hitzak testuinguruan kokatzen ikasi du euskal hiztegi gintzak, finean, hizkuntza bat, esapide eta esaldi bilduma bat baita. Hortaz, hizkuntza baten hiztegiaren betekizuna hizkuntza horretako esaldien berri ematea ere bada.

Mitxelena parte izan den *Orotariko Euskal Hiztegiak* (**OEH**) sarrera bilduma benetan zabal eta sakona ematen du euskaldunok erabili izan ditugun eta egun

darabilgun hitz moldeen gainean. **OEH** oinarrizkoa izan zait *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lana burutzeko.

Gure herriko Augustin Zubikarai ere temati aritu izan da urte luzeetan zehar Ondarroako herriaren erradiografia desberdinak lantzen. Atal ezberdinak, anitzak dira benetan Augustinek jorratutakoak, baita itsas lexikoari dagozkionak ere; arrainari, arrantzari dagozkionak, alegia. Derrigorra da honek egindako lana gogora ekartzea, eta batez ere bi; (1989): *itxas-aize. Esaldi eta iztegi antzerakoa - AZ(01)* - eta *Sits eta bits -gure gaiak- AZ(02)* - . Lehenengoak, ekarpen txukuna egiten dio Ondarroako itsas lexikoaren gaineko bilketa lanari.

Eneko Barrutia da azken garaietan gaiaren gainean gehien sakondu, ikertu eta bildu duen laguna. Berak bildutako, eta batez ere biltze lanari eskaini dion metodologia oinarria da nik azpimarratuko nukeena. Esku artean daukagun lanerako ezinbestekoa izan zait Barrutiaren ekarpena, bai eduki zein planteamendu aldetik. Berak argitara emandako hiru liburuak izan ditut etengabeko kontsulta euskarri, *Mundakako arrantzaleen jakintzaren lexiko eta entziklopedia -EB(01)-*, (Deustuko Unibertsitatean aurkeztutako doktorego tesia), *Bermeo eta Mundakako arrantzaleen hiztegia*, Udako Euskal Unibertsitatea, *Bizkaiko Arrantzaleen Hiztegia*, *Léxico Marinero Vizcaino - EB(02)*, Labayru Ikastegiak argitaratua, alegia.

Jakin badakigu badirela bidean kostaldeko beste herri batzuetako lan monografikoak. Laster ikusiko ditugulakoan gaude Pasaia, Mutriku, Lekeitio eta beste hainbat lekutako lanak.

Karmele Rotaetxe andreak landutako tesi lana, *Estudio estructural del euskera de Ondarroa*⁵, ere erreferentzia garrantzitsua izan dut. Rotaetxe andrearen tesi doktoralak makina bat irizpide ematen ditu ondarrutarraren inguruan. Hizkuntzaren ikuspegi estrukturaletik abiatuta egindako lan hau ekarpen txukuna da.

Itsasoa liburu bildumak ere ondo baino hobeto ematen digu arrantza munduaren dimentsioa. Liburu bilduma honetan itsas giroko makina bat gai lantzen dira.

⁵ Rotaetxe Amusatagi, Karmele. *Estudio estructural del euskera de Ondarroa* (1977) tesi doktora

Benetan da baliagarria hango terminologia zerrenda oparoa, haren mamia eta batez ere argazkiak, kanpo-lanerako egokiak izan zaizkidan argazkiak, alegia.

Lan solteak ugari dira gure inguruan; artikulua izan, hitz zerrenda soilak izan ... horretan aberatsak gara oso. Hori bildu egin behar baina, logika bat eman behar zaio, osotasun batean eskaintzeko ahalegina egin beharko genuke. Azken garaietan urrats garrantzitsuak ematen ari dira aipatutako azken honen karira. Hona hemen baina, itsas lexikoa bildu izan duten zenbait artikuluren aipu zerrenda. *Ondarroa* aldizkarian, esate baterako, oparo landu da gaia:

- (1985): "*Oiturazko arrantza, sistemas tradicionales de pesca*", *Ondarroa* 55-61 / (1986): "*Oiturazko arrantza, sistemas tradicionales de pesca*", *Ondarroa* 48-51/ (1988): "*Oiturazko arrantza, sistemas tradicionales de pesca*", *Ondarroa* 11-17. Ik. Bibliografia.

Esan beharrekoa da *Ondarroa* aldizkarian idatzi duten ondarrutarrek bestelako zenbait bakarkako lan ere argitaratuak dituztela; Andoni Basterretxeak – informante moduan izatearen atsegina zor diodana-, eta Jose Mari Etxaburu bezalako lagunak.

Karmel aldizkarian ere badira arrantza giroarekin zerikusia duten eta, bidenabar, honen lexikoaren erakusle diren hainbat artikulua eta entsaio: *Karmel* 1994-3, 36-42/*Karmel* 1990-2, 32-43 /*Karmel* 1994-3, 36-42 /*Karmel* 1990-2, 32-43/*Karmel*, 1987-3, 95-102.

Orain 8 urte Jose A. Eizagirre (Motrollo) deitzen zela –edo deitzen ziotela- aditzera eman zidan gizon batek deitu zidan eta berarekin txikito bat hartzera gonbidatu. Berak ba omen zituen, gaztetik berbak biltzeko zaletasuna zeukan aldetik, arrantzale garaietan orri zurietan apuntatzen joan zen hainbat hitz eta adiera.

Jose A. Eizagirre (Motrollo)k, eskuz idatzitako hitz zerrenda oparoa helarazi zidan orain 8 bat urte (ikus tesi-lana bera). Urteetan bildutako hitzak, haien gaztelerazko itzulpena eta bere erara emandako hainbat azalpen txukun gordetzen zituen altxorraren zaindari bihurtu ninduen –gorde ere horrela egiten dut, altxorrik kresalena bailitzan- Eskerrik asko, Jose A. Eizagirre (Motrollo).

Bestalde, etxeko izkutuko bazterren batean orain urte asko gordeta neukan beste

hitz zerrenda bat aurkitu nuen (**BZZ**). Ez dut jakiterik izan nork eman zidan – makinatutako fotokopiak ziren–. Orrietan agertzen den izenburu bera errespetatu dut “Berba Zaharren Zerrenda”, eta eskura izan ditudan bestelako materialei eman didan trataera bera eman diot honako honi ere.

Hauek denak euskaraz idatzitakoei dagokienez. Gaztelaniaz idatzitakoei begiradaxo bat emanda bi argitalpen azpimarratu nahi nituzke: Garmendiaren *Diccionario Marítimo Ilustrado Castellano-Vasco, Vasco-Castellano* eta Julian Amichen hiztegi entziklopedikoa. Garmendiaren *Diccionario Marítimo Ilustrado Castellano-Vasco, Vasco-Castellano* hiztegiak aparteko aipamena merezi du. Garmendia izan da gaiari monografia bat eskaini dion lehenengoetakoa. Hiztegiak dituen ilustrazioek ere sano erraztu didate egin behar izan ditudan galdetegietarako irudi eta argazki egokiak bilatzeko lana. Beste maila batean, Julian Amichen hiztegi entziklopedikoak ere (**Dok. J. Amich**), modu oso txukun batean bildu ditu arrantza lexikoaren gaineko deskripzio eta definizioak. Erkatze lanetarako zein dokumentazio lanerako material benetan interesgarria suertatu zait.

Piarres Lafitte Lapurtar idazlea ere aipatzekoa da lan honetan. Piarres Lafittek makina bat artikulua, idazlan, hitzaldi eta abar eman zituen argitara. Hauen bidez, garaiko euskararen gaineko lanketa anitza eta oparoa gauzatu zuen -batez ere Lapurdi, Zuberoa, eta Behe Nafarroako euskarari dagokionez-. Guk hemen bere bi lanen aipamena egingo dugu; 1941, *Vocabulaire français-basque*; 1953, *Lexique français-basque*. Aipatutako bi lanak aportazio garrantzitsuak izan ziren euskal lexikoari dagokionez.

1.1.5. EUSKARA BIZIAREN DOKUMENTAZIOA: CORPUSEN GARRANTZIA.

Orain arte ere corpusari garrantzia berezia eskaini diotena makinatxo bat lan egon da. Nik ere horrela egin dut nire lanean. Gaur egunerarte jaso den Ondarroako arrantza munduaren gaineko corpora oso murrizta da. Nahikoa testimoniala izan dela esango nuke nik. Hala ere, garrantzi handikoa deritzot corpus egoki eta luzeak bildu eta dokumentatzea. Agian oraindik asko faltako zaigu euskararen corpus handi bat biltzeko, baina bide horretan ahalegin handiago bat egin beharko

genukeelakoan nago. Corpus egokiak bildu ahal iateko –batez ere jakintza berezituari dagozkienak-, informatzaile egokiak behar dira derrigorrean. Eta urteak joan ahala, garai jakin bateko informazio egokia emateko gai diren pertsona geroz eta gutxiago geratzen dira. Geu ere nagusitzen ari gara. Ahozko euskararen corpora biltzea hizkuntzalarion lehentasunetako bat izan beharko litzateke.

1.1.5.1 Corpus berezien interesa.

Corpus berezituaren garrantzia: erabilera-eremu espezifiko baten hizkuntza ezaugarriak hobeto aztertzeke aukera ematen du.

Aztergaiak hizkuntzaren aztertze-eremu askotakoak izan daitezke: lexikoa, morfosintaxia, semantika, pragmatika, diskurtsoa... Nik, *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* tesian Ondarroako arrantzaleen itsas lexikoa dokumentatzeko baliagarria izan zaidan ezaugarrietako corpora bildu eta landu dut. Betiere ikuspegi etnolinguistikoko batetik abiatuta, baina helburu lexikografiko argi batekin: jakintza berezitua dokumentatu; hiztegi-elementuak diagnostikatu eta landu; hiztegi-gintza orokorrari zerbait ekarri; ondarrutarron hizkuntza-sistema aberastu; ezagutza partekatuaren oinarrietan sakondu.

Corpusa gure interesekoa den alorreko hizkuntza erabileraren adierazgarri izatea da horretarako ezinbesteko baldintza. Baldintza hori betetzen bada, hizkuntza erabilera edo aldaera horretaz eskura ditzakegun datuak aberatsagoak eta zehatzagoak izango dira corpus orokor batetik eskura ditzakegunak baino.

Corpusa, berez, ez da nolana bildutako testu multzo handi bat. Corpusak, hizkuntza datu adierazgarrietan oinarritutako deskribapenak egiteko, ondorioak ateratzeko edo hizkuntza tresnak eratzeko balio duen baliabide eraginkorra behar du izan.

Horretarako, zera da zehatzu behar dena:

- 1.– *corpusaren helburua*: corpora zeren adierazgarri izatea nahi den, zertarako nahi den, zein eduki mota bilatzen duen –kasu honetan, Ondarroako arrantzaleen eta arrantza munduarekin zerikusia duten pertsonen baliabide lexikalak jaso eta honen gaineko klasifikazio eta dokumentazio lan sakona egitea izan da helburu-.

2.- *corpusaren adierazgarritasuna*: corpusean biltzen diren testuen ezaugarriak eta datuak aztertuz helburuak ezarritako aztergairako ondorio fidagarriak atera ahal izatea. Helburuak corpusa zeren adierazgarri izatea nahi dugun mugatzen du.

Horretarako, honako gai hauek aztertu ditut:

A.- *kantitatea* (corpusaren tamaina): gehienetan, tamaina hitz-kopuruarekin lotzen da. Horrela, *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean hainbat eta hainbat transkribatutako testu aurkezten ditut. Transkripzio hauek izan dira 1.300 sarreratik gora dokumentatzeko oinarria. Berez kopuru hotzak ez dira inola ere esanguratsuak. Hala ere, Ondarroako arrantza munduaren ikuspegi oinarrizko bat izateko nahikoa eta sobera dela deritzot. Egia da, gainontzeko beste hitzkuntz eremu bezala Ondarroako arrantzaleen mundu lexikala, nahiz eta geografikoki mugatua izan, sarrera lexikalei eta hauen adierei dagokienez infinitua dela – hizkuntzak bizirik dirauten bitartean hitz zein adiera berriz hornitzen joango baita-. Horrela, arrantza mundu horretan erabili ohi diren hitzen jasoketa zabal eta anitza ziurtatzea izan dut helburu. Aldez aurretik banekien hau bukaezina den lana dela, etengabea eta konstantea. Gaur harri bat ipiniko dugu eta bihar beste bat. Barrutiak (1996) dioen moduan, horrelakoetan hobeto izaten da motz baino zabal jokatzea, eta baliteke norbaitentzako berbaren bat sobera egotea; beste batzuentzako, agian, motzegi geratuko nintzen.

B.- *oreka*: corpus-diseinuan oreka lortzeak esan nahi du corpusean biltzen diren laginen tipologia, banaketa eta maiztasuna bat datozela errepresentatu nahi den populazioaren era bereko ezaugarriekin –kasu honetan, Ondarroako arrantza munduarekin zerikusia duten hainbat tipologia desberdinen jakintza lexikal eta entziklopedikoa biltzea izan da helburu; aipatu tipologoa hauek, normalean, lanbide espezifikoeekin – eginkizun eta funtzio desberdinekin– identifikatzen dira. Lanerako beharrekoak izan zaizkidan corpus espezifikoak bilatzen saiatu naiz. Ez baina ikuspegi koantitatibo soil batetik, batez ere elkarriketatuen eta hauen hizkuntza erabilera eta jakintzari erreparatu baitiot. *Ondarroako*

arrantzaleen lexikoa lanean bildutako corpora anitza da, arrantza mundua bera den bezain zabala. Denek dute hala ere zerikusi zuzena arrantza munduarekin.

Lanean aurkezten dudan corpus idatziaren helburua ez da inondik inora arau-emaile izatea. Aitzitik, corpusean hizkuntzaren errealitatea islatzea izan da helburu.

3.- *corpuserako euskarriak*: testu idatziak eta argitaratuak erabiltzeaz gain (Augustin Zubikarai, Txomin Agirre...), ahozko komunikazioari eman diot garrantzia handiena. Horrela, aurrean esandako irizpideei kasu egindako hainbat elkarrizketa eta grabazio ordu transkribatu ditut paperera. Hau modu egokian bermatu ahal izateko mota desberdinetako euskarriak erabili ditut:

A.- Arlo semantiko bakoitzari lotutako inkestak.

B.- Azalpen libreak emateko argazki bilduma zabalak.

C.- Azalpen libreak emateko gai eta komentario bildumak.

D.- Augustin Zubikaraik egindako lana erkatzeko inkesta berezituak.

E.- Aztertu nahi den lekuan, bertatik bertara, egindako elkarrizketak.

Euskara biziaren biltze lana eta honen tratamendua ere helburu du tesi lan honek, alegia, oraindik bizirik dirauen ahozko euskara jatorra biltzeak berak daukan garrantziaz oharturik, argi dago berandu gabiltzala hainbat arlotan. Ahozko euskara bildu eta dokumentatzeak lehen mailako garrantzia dauka. Batez ere, betiko galtzeko zorian dauden altxor asko ditugulako gure herri guztietan.

Euskarak betidanik izan dituen esparruak berreskuratzeko ahaleginean urrats bat ematen da tesi lan honetan: hizkuntza baten normalizazio soziolinguistiko eta linguistikorako garrantzia handia du esparruak irabazteak, edo gehiago ez galtzeak, bederen. Berez, ondarrutarra –edota ondarrutarrok egunerokoan darabilgun euskara-, oso hitzun gutxik osatutako diskurtso komunitatea da. Horretaz gain, historikoki itsasoarekin zerikusia izan duten hainbat esparruk eragin zuzen-zuzena izan dute egun darabilgun ondarrutarra osatze bidean –

fabrika, arrantza bera...-. Bereziki arrantza lanbideari lotuak egon dira hauek eta ekarpen handia egin diote ondarrutarraren corpus lexikalari.

Euskarak betidanik izan duen esparrua dela deritzot arrantzaleek egunero erabili ohi duten lexiko, ikuspegi etnografiko eta abarrak. Hala ere, Ondarroan kaletar garenontzako –arrantzale edo arrantza munduarekin zerikusirik ez daukagunok, alegia– aipatu erabilera esparru horretako erreperitorio lexikal eta linguistikoa behar baino arrotzagoa egiten zaigu. Egia da egon badaudela era lexikalizatuan eguneroko hizkeran geure egin ditugun hainbat hitz, termino eta lokuzio, baina oraindik mundu oso bat dago jaso, handik ikasi eta beraz baliatu ahal izateko.

Ondarroako arrantzaleek eguneroko jardunean darabilten Corpusa bildu, informazioaren berreskurapena eta honen erauzketa egitea ere izan da aurrean daukagun lanaren beste helburuetako bat.

1.1.6. LANAREN OINARRI NAGUSIAK

1. Arrantza mundurako baliabide lexikal berririk sortu ez eta hainbat hitz, lokuzio eta abar galtzeko zorian gaude.
2. Arrantza munduak izan duen eraldaketa prozesua eta bertokook darabilgun unibertso lexikalak ez dute garapen bera izan. Bata berritzailea izan da, indartsua, hurbileneko beharrei erantzuteko gai izan dena. Gure hizkuntza ordea, normalizatu gabea, eta erronka berriei aurre egiteko gaitasun gutxikoa.
3. Egoera honek eragin zuzen-zuzena dauka arrantza eremu zehatzetik haratago dagoen “kaletarron” aberastasun lexikalean. Arrazoi hauengatik eta beste hainbestegatik ere, benetan dela garrantzitsua deritzot gure herri arrantzaleetako hizkera bildu, landu eta gaurkotzeko egiten ari diren saio desberdinak indartu eta biderkatzea. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lana, hau guztia gogoan izanda burutu da.
4. Lan honen helburua ez da izan hitz kopuru zehatz bat aurkeztea (ez asko, ezta gutxi ere). Hitz bakoitzaren atzean Ondarroan oinarritutako arrantza kulturaren azterketa etnolinguistikorako elementuak ekarri ditut.
5. Unitate kolektibo jakin bat aztertu nahi izan dut. Aktibitate

linguistiko komuna duten Ondarroako arrantza munduko eremu desberdinetako pertsonak *izenei*, ze *izan* ezartzen dioten bildu eta landu dut. Dokumentazio entziklopedikoa/etnografikoa eta geografikoak jasotzen dira bertan. Ondarroako arrantza munduan ari direnen jakintza berezitu hori nahi izan da dokumentatu.

6. Arrantza munduaren gaineko jakintza berezitu hori adierazi ahal izateko, hizkera berezituak sortzen dira, eta honekin batera lexiko berezituak. Lexiko berezitu hori dokumentatzea izan da lanaren beste helburuetako bat.

7. Hiztegi-berezituek, eragin zuzena dute hiztegian –orokorrean- eta hizkuntza-sistema gauzatzeko moduan. Egindako lanak, hizkuntza-sisteman era positiboan eragiteko bitarteko bat eskaintzen du (bai kuantitatiboki –hitz kopurua- zein kualitatiboki –hitz horien esanahia-).

8. Hizkuntza-sistemaren garapenean ezezik, hiztegi orokorretan zein partzialetan ere eragina izan lezake. Lanean, gaur egun arte sekula dokumentatu ez diren hainbat hitz agertzen dira, etorkizun batean, hiztegi arau-emaileraren baten tripetan erortzeko zain daudenak.

9. Aztergai izan dudana alorreko hizkuntza-erabileraren adierazgarri den corpusa bildu eta transkribatu dut.

10. Ikerketa honetan zehar jasotako corpusak bi helburu desberdin ditu: alde batetik azterketa iturri da, testu hauetaz baliatu naiz interesatzen zaizkidan hitzak bildu, testuingurua ulertu eta azalpenak emateko. Baina, bestalde, lanean jasotako corpusa bera berez bilakatu da helburu. Jasotakoak beste hainbat ikerketa desberdini zabaltzen dizkio ateak: hainbat grabazio ordutako testigantza idatzia herriaren berezko ondarea da. Horrela, corpusa ere lanari atxikituko diot, modu horretara, hitzaren esanahia hobeto eta era zehatzagoan ulertzeko aukera izango du hala nahi duenak.

Hona hemen Gotzon Garate lagunak bere *Erdarakadak* argitalpenaren sarreran idatzi zuena. Garai batean izandako kezkek oraingoak ere badirela baieztatzen

ditut:

Azken denborotan, euskaraz hobeki ikasteko, liburu klasiko-zaharretara jotzen dugu. Oso ongi. Ez da aski, baina. Gutxi idatzi dugu. Liburuetan, zoritxarrez, ez dago jasorik herriak erabili duen eta egun erabiltzen duen zatitxo tipia baizik. Hondikotz, asko galdu dugu... Bildu gabe dagoen eta jendearen ahotan dagoen altxorra jaso beharra dago. Zoaz, beraz, euskaltzale, baserrietan gaindi, hel zaitez mendiko sakanetara eta batu euskaldunen aberastasunak. Galderak egin jende zaharrari, ahal den zaharrenei, erdaraz gaizki eta euskaraz ongi mintzatzen, gauzak euskaraz ikusi eta burutan euskaraz irauli-biribildu egiten dutenei. Euskal hitz, esaldi, esamolde eta atsotitz bakoitza harribitxia bezala jaso, gorde, maite, erabili beharko genuke. Herriak darabiltzan hitzak baztertzea geure burua murriztu, maxkaldu eta ahultzea da. Landarbason 24.000 urteko giza hondakinak aurkitu ditugula eta pozik. Ez ote dute askoz gehiago balio oraindik bizirik baina herrietan izkutaturik dauden euskarazko hezurak? Egun jasotzen ez badugu, bihar galdua izango da. Herri bakoitzean egin beharko genuke lan hau eta gero, lanaren kopia bat Euskaltzaindiara igorri.⁶

Hala ere, beste ezertaz aritu baino lehen, jakin dezagun zein den ikerketaren testuingurua, ikus dezagun, azaletik bada ere, Ondarroaren gaineko zenbait ezaugarri. Ziur nago era horretara, behin ingurune geografiko zehatzean kokatu ondoren, errazago izango zaigula datozen orrialdeetan dagoenari punta zorroztea.

1.1.7. ONDARROARI BURUZKOAK:

Ondarroa, kokapena.

- **Lurralde historikoa:** Bizkaia
Eskualdea: Lea-Artibai
Luze-zabalera: 3,6 Km²
Kokapen geografikoa: 43° 19' 50" I eta 2° 25' 40" M

⁶ ERDARAKADAK. Euskaraz ongi mintzatzeko hiztegia. Zazpi probintzietako adibideak. Gotzon Garate Gero Euskal Liburuak 1988

Ondarroa Bizkaiko kostaldean dago, Gipuzkoa herrialdearekin muga egiten. Herri osoa zeharkatu ostean, Artibai ibaia Ondarroan itsasoratzen da. Ondarroa oso lur maldatsu batean kokatua dago. Kostaldea harkaitzez jositako itsas-labarra da; haitz guztietatik aipagarrienetakoa Fraile haitza da. Barruko aldera eginez gero, ostera, mendi-tontor hauek aurkituko ditugu: Arrigorri (158 m.), Santa Kutz (336 m.), Arrikuntzalde (400 m.), Pertika, Kalamendi (314 m.), Urzelai (212 m.) eta Mustutxurru (147 m.). Lehen, Berriatua udalerria (19,85 Km²) Ondarroa barruan egon zen 1974 urtetik, eta geroago, 1983an desanexionatu zen.

Artibai da ibai nagusia, Oitz mendibularreko iturburutik datorrena. Ibaiak dakarren urak hain lur sendoa zeharkatu behar duenez, bidea irekitzearekin batera ibar estu bat sortuz doa itsasora datorrenera arte. Ibaiak Zaldu eta Amalloa erreka txikiek isuritako urak hartzen ditu. Itsasoratu baino lehen badia txiki bat sortzen da, eta bertako zati batean kokatzen da Ondarroako Portua.

1996ko Biztanleen erroldako datuen arabera, 10.246 biztanle daude herrian. 2000ko urtarrilaren 1eko datuen arabera, 9.925. Biztanleria jaisten doa. 1960-1970 bitartean %31n hazi zen biztanleria; aurreko hamarkadako hazkundea ostera, %16koa izan zen. 1970az geroztik egonkortu egin zen biztanle kopurua, izan ere 1970-1975 urte bitartean batez besteko hazkundea %4 besterik ez baitzen izan. 12.150 bizilagunetako errolda egon zen 1981ean, eta handik aurrera joera beheranzkoa izan da eten barik, Bizkaia osoan bezala, baina hemen are nabarmenagoa, arrantza sektorearen gainbeheraren eraginagatik.

Honekin batera, Euskal Herriratu diren etorkinen kopurua ere kontuan hartzeko gauza da. Bizkaian, orokorrean, hiru aldi nagusi bereiz daitezke argi asko: 1975. urtea bitarte, migrazio saldo oso positiboa izan zuen garai honetan Bizkaiko demografiak –industrializazio garaiaren eraginez, hain zuzen ere-. 185.883 lagun baino gehiago izan ziren 1960-1975 bitartean Bizkaira etorritakoak bertatik joandakoak baino. XX. mendeko azken laurdenean, berriz, saldo negatiboa izan da nagusi Bizkaian. 118.062 lagun gehiago izan ziren 1975-2001 bitartean Bizkaia utzi zutenak, kanpotik etorritakoak baino. 2001 urtetik 2005era, azkenik, berriro ere gehiago izan dira herrialde horietara etorritakoak horietatik kanpora joandakoak

baino: 6.222 gehiago, alegia⁷.

Gaur egun, Afrika eta Latinoamerika jatorri duten etorkinak dira migrazio mugimendu nagusienak eragiten dituztenak. Ondarroan ere horrela gertatzen da. Senegaldarrak diren hainbat herritar daude gaur egun gure herrian. Makinatxo bat dira beren herrietan duten giza-baldintza okerrei gain hartu eta gure kostaldeko lanak deituta bertaratu direnak.

Hona hemen zenbait datu orokor:

	<i>Populaz.</i>	<i>Ondarroan jaiok</i>	<i>Estatu Espainoletik etor.</i>	<i>%</i>	<i>Estatu Espainoletik kanpo</i>	<i>%</i>	<i>Guztira %</i>
Ond.	9.642	8.075	965	10,01	602	6,24	16,25

2004ko
datuak

Esan beharrik ez dago, atzerritarren etorrera honek aldaketa sakonak eragiten ari dela gure herrietan. Inmigrazio prozesuek sortu ohi dituzten aukera eta arazo ohikoez gain, oraindik ez gara gai ikusteko honek guztiak nola eragingo duen Euskal Herriko errealitatean, bereziki kultur eta hizkuntza esparruetan.

Ondarroako ekonomian lehen sektorea da nagusi. Nagusitasun hori arrantzatik dator, arrantza baita beste jarduera guztiak baino pisu handiagoa hartzen duena; lehen sektoreko jarduera guztiak kontuan izanda ere nekazaritza eta abeltzaintza %8a besterik ez dira. Arrantzak berak garrantzia eduki ezezik bere inguruan sortutako beste jarduera batzuk ere aipatu behar ditugu, batetik, zuzenean arrantzari lotuta daudenak, esate baterako: kontserbagintza, eta bestetik, zuzenean ez bada ere haren itzalpean sortutako lantegiak, metalgintza eta tailerrak, hain zuzen. Zerbitzu sektorea bera ere administrazio arloa izan ezik, arrantzari nahiko lotuta agertzen zaigu, herriko arrantzaleen erakundeak eta antzekoak horren adibide dira.

⁷ EUSKAL HERRIA datuen talaiatik 2006. Txalaparta

Arrantza sektorea

Ondarroa herri arrantzalea izan da beti. 1327an hiria sortu zeneko agirian ere hala agertzen zen. Arrantzaleek elkartzeko joera eduki dute, belaunaldiz belaunaldi. Santa klara arrantzaleen kofradia aspaldiko elkarte da, baina ez dago zehazterik zein urtetan sortu zen, batzuen ustez, 1400 urte inguruan sortu zen. 1909an kofradia bi ezagutu ziren, arrantzarekin zerikusirik ez zeukaten iskanbilengatik kofradiako lagunak sakabanatu eta, ondorioz, bigarrena sortu zutelako, San Pedro izenekoa. Baina biak elkartu ziren berriro 1927an, Santa Klara kofradia bakarrean.

Herriko arrantza mota bakarra 1935a arte baxurako arrantza izan da, handik aurrera hasi zen alturako arrantzan, eta 1940an garrantzi handia hartu zuen.

Ondarroako portuak. Arrantzarako portua da, zalantza barik, eta arrantzaren nagusitasuna nabaritu egiten da herritar asko ari direlako arrantzarekin lotutako lanetan (untzijabeak, mekanikariak, lemazainak, makinetako ofizialak, e.a.). Arrazoi beragatik, merkantzia trafikoa, berez, oso gutxi da.

Industri sektorea

Azpimarratu behar dugu arrantza jardueraren menpe daudela industri jarduera gehienak, nahikoa da lantegietako jardueren zerrendari begiratzea horretaz konturatzeko, oro har, kontserbak eta elikagaiak ekoizten dituzte lantegi gehienek; Freskoan saltzen diren arrain guztiez gain, kontserbagintzan, arrainen gaziketa eta izozketa dira aipagarrienak.

Beste batzuk ere aipatzeko modukoak dira: metalurgia, untziak konpontzeko tailerrak, galdategi txikiak, izotz-fabrikak, eta abar. Ondarroako herriaren erdian daude industria gehienak, eta besteak berriz, Berriatuako herrian, Gardotza industrialdean.

1.2 ONDARROAKO ARRANTZALEEN LEXIKOA:

1.2.1 LAN METODOLOGIA:

1.2.1.1 Datu-bilketa

Egindako lanari eusteko aurreneko eginkizuna, oinarritzko materiala pilatu eta bilatzen dudana helburuen arabera antolatu eta prestatzea izan da. Materialaz ari garenean, alde batetik, elkarrizketetan erabili behar izan ditudan galdetegiak antolatzeko materialaz ari naiz (bibliografia materiala/ testu idatziak/ aldizkariak/ aldeztatik egindako bildumak jaso ...), eta bestetik; lanaren helburuekin bat datozen informanteak aurkitu eta haiekin harremanetan jarri behar izan nahiz (lehenengo kontaktuan, nire asmoen berri eman eta haien adostasuna izateko)

1.2.1.2 elkarrizketak

Elkarrizketak izan dira informazioa eta datuak batzeko erabili dudana bitarteko nagusia. Elkarrizketak, berenbereziki prestatutako inkesten bidez egin dira. Inkesta hauek elkarrizketaren oinarri izan badira ere, behin elkarrizketan hasiz gero beste hainbat gauza ateratzen dira –bata bestearen atzean-. Horrela, inkestak elkarrizketaren abiapuntu izan dira, galdera zehatzetarako baino azalpen luzeagoetarako aukera ematen duten elkarrizketa eredu bidez aritu izan naiz. Elkarrizketek, ordu bat edo ordu bat erdiko iraupena izan dute, gehienez.

Bestalde, hitz jakinen gaineko informazioa biltze aldera, hitz zerrenda berezituak –gaika antolatuak- ere erabili izan ditut.

Beste hainbat kasutan, askotako argazki bildumak erabili izan ditut han agertzen diren irudietako hitzak deskribatu eta haien esanahian sakontzeko.

1.2.1.3 galdetegi motak

Bi galdetegi mota izan ditut eskura: galdetegi orokorrak eta galdetegi zehatzak.

Galdetegi orokorrak. Normalean, gai zehatz bat hartu –arrantza mota bat, arrainak, txaluparen zatiak...- eta gai honen inguruko ahalik eta informazio zabalen bilatzea izan da nire helburu (ez soilik ikuspegi lexikografiko batetik, jakintza etnolinguistikoan sakontzea ere bilatu dut).

Galdetegi zehatzak: galdetegi zehazetan, normalean, aurreko elkarrizketatik argi geratu ez diren gauzak bildu izan ohi ditut – etxera bueltatu eta gauzak txukundu ostean beti geratzen diren zalantzak argitzeko-.

Bestalde, Augustin Zubikaraik urteetan jasotakoa erkatzeko inkesta berezituaz,

espezifikoz baliatu naiz.

Bestalde, honi guztiari modu egokian eusteko Euskaltzaindiaren Hizkuntz Atlaserako erabili zen inkesta metodologiak ere kontuan izan ditut⁸.

1.2.1.4 grabazioak

Elkarrizketak 60 eta 90 minutuko zintetan daude grabatuta. Corpus idatziaren oinarria informanterekin izandako hainbat elkarrizketaren grabazioak dira. Zinta hauetan dago jasota laneko corpus guztia. Zinten azaletan honako informazio hau ematen da:

1. informantearen izen-abizenak
2. elkarrizketa izan zeneko data
3. elkarrizketa gaia zein den
4. ze luzerako zinta den (60 edo 90 minutukoa)

1.2.1.5 Datuen azterketa

Behin elkarrizketak grabatu ondoren, datu-hustuketaren garaia izan da. Horretarako, lehenengo eta behin, elkarrizketetan esandakoa transkribatu dut.

1.2.1.6 Transkripzioak:

Orain arte honelako lanetan erabili den transkripzio ereduari jarraitu diot. Oraindik modu desberdinetan ager daitekeen eta zehaztu ez den eredu honi Barandiaranek⁹ eman zion hasiera bere etnografia lanetan. Batzuek “semifonetikoa” edo erdi-fonetikoa deitu diote. Izen bat eman behar bazaio, “pertzepzio transkripzioa” dela esango nuke. Pertzepzio hutsez eta hizkuntzaren eguneroko alfabetoa erabiliz (gehiketaren batekin inoiz) bereizteko gai den soinuak irudikatzen ahalegintzen dena.

⁸ Aurrekoetxea, Gotzon (1986): “*Euskal Herriko Hizkuntz Atlasa (EHHA): Inkesta Metodologia eta Ezezko Datuak*”, *Euskera* XXXI (1986, 2).

⁹ Barandiaran, Joxemi (1985): *Etnografiatzko Galdeketa Batetarako Gidaliburua eta Berriemailearen*

Lan honetan agertzen den transkripzio motak ez du balio euskara idatzirako eredu moduan.

Orain arte egin diren transkripzioek, bakoitzak eredu desberdin bati egiten diote kasu. Ez dago ahozko euskara transkribatzeko era bateraturik. Aurrean daukagun lan honetan, hiztunaren ahoskerari egin diot kasu eta era horretara transkribatu ditut sarrerak eta hauen inguruko komentarioak. Egia da ere, hiztegiko sarrera-hitzei dagokienean, azken unera arte izan dudala gogoia irakurgarritasunaren eta ulergarritasunaren izenean txukunketak egin eta elkarrizketatuek esandako moldea zertxobait aldatuta aurkeztea. Ez dut egin hori, ordea. Aurrean aipatu dudan moduan, elkarrizketatuak esandakoari eta esandako moduari al bait zuzenen lotu natzaio.

Honako hauek dira transkribatzean kontuan izan ditudan irizpide orokorrak:

.- Bokaletan, euskalki gehienetan gertatzen den sistema berbera daukagu; hots, bost bokale ahokari: i,e,a,o,u. Eta hiru irekidura maila: "i" eta "u" itxiak, "e" eta "o" erdikoak eta "a" irekia.

.- Bigarren elementutzat "i" duten diptongoak (ai, ei, oi), bizkaieraren hurrengo kontsonantea bustiz desagertu egiten dira: *Noiz* > *nox/Gaitz* > *gatx*

Aurkeztutako lanean sarri ditugu horrelako kasuak, eta batez ere kasu behatz bat: *arra(i)n*, diptongo hau, hurrengo kontsonantea bustiz desagertu egiten da, nahiz eta sarri benetan den zaila ea guztiz desagertzen den edo ez zehaztea, izan ere, hau, hiztun bakoitzaren arabera izango baita. Nik burututako elkarrizketetan denetako aukerak aurkitu ditut: *Arraiñ* / *Arra(i)ñ*, batez ere gero bokal batek jarraituko badio, *Arra(ñ)*

Elkarrizketen transkripzioak egiterakoan, entzundakoari fidela izateaz gain, elkarrizketatu bakoitzak esandako moduan saiatu nahiz bertan zehazten.

.- bokal erkaketa

. Era honetara transkribatu ditut ; -a +a > -i / -e +a > -i /-i + a > -ixe > arrixe / -u +a > buró

.- /j/ fonema [x] –belarea- ahoskatzen da: *jausi / jarri / jun / jan* .

.- /t/ren palatalizazioa "tx" eran ematen da: haitz > atx (*atxeta jun*) / *maitatu* > *matxetu*

.- bustidura: oro har bustidurak egiteko joera nabarmena dauka ondarrutarrak. Aipagarriena -tx hots bustiaren nagusitasuna da zalantzarik gabe -t naiz tz-ren sabaikaritzeak berau sortzen dute-. Hitz amaieran, hala ere, ez dago bustidura joerarik.

Diakroniaz ohartxo bat: Lehenik, tt > tx bilakabidea aipagarria da. Urte asko ez dela, Ondarroako hizkeran t > tt bilakabidea bizirik zegoen. *aittitte* eta *atte* erabiltzen zen lehen, *aitxitxe* eta *atxe* aldiz gaur egun.

.- Ondarroan /h/ ez da ahoskatzen, hortaz, ez da markatu.

.- Elkarriketatuek esan didatena transkribatzean lotura kontsonantikoei eman diedan trataera informanteak berak esandakoaren araberakoa izan da, horrela, kasu gehienetan lotura kontsonantikoak –Ondarrutarrean ohikoa den legez– batuta eman ditut.

.- azentua: azentuari garrantzia berezia eman diot. Ondarrutarrez –bizkaieraz egiten dugun gehienon antzera– azentua elementu bereizlea da. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean agertzen diren sarrera lexikal guztiek daukate azentua markatuta. Hona hemen azentuari buruzko zenbait argibide.

▪ Berbak bereizteko erabiltzen da.

Astú (= astoa)-*ástu* (= ahantzi, ahaztu)

Góra (=nora)-*gorá!* (=biba!)

Zártu, sártu (=zahartu)-*sartú* (=sartu)

Astéko (=asteko) - *ásteko* (=asteko)

- Singularrak eta pluralak bereizteko balio du: *umí / úmik* (pl.)
- Ondarroako hizkeran, absolutibo singularrean, hitz gehienek patroï prosodiko berbera erakusten dute: tonua bigarren silaban goratzen da (edo lehen silaban hitza bisilabaduna bada), eta azkenaurrekoan beheratzen. Hitz batzuetan, aldiz, goiko tonua azken silabaraino mantentzen da: *an **di** xe / a **lan** bri /bru **so** la*
- Hitz markatugabeak, talde prosodikoaren erdian daudenean, goiko mailan ahoskatzen dira, prominentziarik gabe inongo silabatan.
- Hitz markatugabeek ez dute berez azenturik. Azentua talde prosodikoaren mailako azentua da, galdegaiaren azentua, hain zuzen ere; eta ez azentu lexikoa.
- Aldiz, hitz markatuak azentu batekin agertzen dira beti, esan bezala, ingurune guztietan. Azentu lexikoa hitzaren azkenaurreko silabara mugitzen da.
- Oinarri markatugabeekin singularra eta plurala bereizten dira azentuaren aldetik, pluralezko morfemak azentudunak baitira. Oinarri markatuekin, aldiz, ez dago bereizketarik.
- Ondarroan, azentu bereizgarria erabiltzen da forma bikoiztuak ezberdintzeko: *aréntzat /árentzat*

1.2.1.7 Hiztegia klasifikatu eta informatizatu.

Elkarrizketak transkribatu ondoren, arrantza munduarekin zerikusia daukaten hitzak ACCES datu base batean antolatu ditut. Behin antolaketa bukatu ondoren, sarrera bakoitzaren gaineko informazioa eta zehaztasunen bila aritu naiz –honi guztiari buruzko informazioa *hiztegia* berari dagokion atalean-. ACCES datu basean sarerako unitate lexikala onetsi dut. Gainontzeko informazio guztia honen arabera antolatua dago. Ahal ere, beste hainbat azpi-atal ditu antolatutako datu baseak. Antolatutako azpi-atalak *fitxa teknikoan* agertzen diren berak dira, hau da: sarrera zenbakia/ elkarrizketatuaren izen-abizenak/kategoria gramatikala/ sinonimoak/ definizioak/ lokuzioak/ iturri desberdinetako dokumentazioak (R.M^a. Azkue - Eneko Barrutia- Augustin Zubikarai- Mitxelena- Ibon Sarasola-

Julian Amich)/ zitak/ hizkuntza desberdinetan (ingeles- frantsez- latinez) / Hiztegi Batuan bai ala ez/ sailak (20 sail desberdin)/ oharrak.

Modu honetara erkaketa maila desberdinak landu ditzaket.

1.2.1.8 CD-ROMa, edukiak

Tesi lanaren aurreko orrian CD-ROM bat gehitu dut. CD-ROM honetan informante bakoitzarekin izandako saioen audio grabazioa dago.

1.2.2 LEXIKOGRAFIA:

1.2.2.1 Hiztegiaren ezaugarriak

Hiztegiaren mugak

Hiztegiaren sarrerari dagokionez, ez da lan samurra izan corpusa ondo mugatzea. Sarri suertatzen dira zalantzak berba jakin batek lekurik ba ote duen hiztegitxo honetan edo ez... horrelako kasu gehienetan sartzearen aldeko hautua egin dut, beti ere, arrantzako mundu lexikal hain aberats horretan esangurarik baldin badauka.

Honekin batera esan behar dena da lan hau ez dela inola ere lan bukatua. Edozein hiztegik, historiako une batera arte izandako sarrerak jasotzen ditu, baina zientzia guztiak dira dinamikoak, baita zientzia hauek ikertzen dituzten gaiak ere, eta zer esanik ez lexikografikoa bera. Ziur nago zenbait hitz jasotzeke geratu direla, eta beste hainbatek lanketa sakonagoa mereziko dutela. Lan honen helburua ez da izan zerbait borobila eta bukatua aurkeztea, beste arrazoi batzuen artean, ezinezkoa delako hori horrela egitea. Nik matazaren ari puntari tira egin diot, nahi duenak jarrai dezala bertatik tiratzen.

1.2.2.2 Ondarroako arrantzaleen lexikoa: hiztegia

Hiztegigintza eta lexikogintza bereizi egiten dira normalean. Hiztegiek ez dute lexikogintzarik edo lexiko-sorkuntzarik beren helburutzat: Lexikoa biltzea eta kodifikatzea dute beren xede soila. Esku artean daukagun hiztegi hau, berriz, neurri handi batean sortzailea ere bada: lexikogintza edo lexiko-sorkuntza eta hiztegigintza batean daramatzate. Arrazoiak honako hauek dira, besteak beste: gai

berezituez ezer gutxi idatzi eta jaso da euskaraz, eta, beraz, teknolektoak eta lexiko tekniko-berezituak landu gabe daude.

1.2.2.3 Hiztegi orokorrak eta Hiztegi bereziak¹⁰

Hiztegi orokorra da hizkuntz komunitate jakin baten lexiko-multzo osoa kontutan hartzen duena; hiztegi berezitua, berriz, hizkuntz komunitateko hizkera bereziren baten lexiko-multzoa kontutan hartzen duena. Hizkera berezi horiek izan daitezke, ordea, maila edo alor ezberdinetakoak: dialektoa, edo leku geografiko jakin batetan erabiltzen dena; soziolektoa, edo gizarteko klase edo maila jakinean erabiltzen dena; teknolektoa, edo arte, zientzia, teknika edo bestelako jakintzaren batean erabiltzen den hizkera berezia eta lexiko teknikoa.

Ondarroako arrantzaleen lexikoa hiztegi berezitua da, Ondarroako arrantza munduan erabili ohi dena, alegia.

Sarritan ez da mola ere erraza lexiko orokorra edo arrunta eta lexiko tekniko-berezitua banatzen, hau gero eta gehiago, batez ere komunikabide sozialen bidez, hizkera arruntean sartzen han delako. Eta lexiko arruntaren eta teknikoaren artean badago tarteko hizkera eta lexiko modu bat, bi haiek lotzen dituen.

1.2.2.4 Hiztegi entziklopedikoak, linguistikoak¹¹

Hiztegiko sarreraren edukinari begira, bi hiztegi mota bereiz daitezke: *Hiztegi entziklopedikoak* edo gauzen hiztegiak; *hiztegi linguistikoak* edo hizkuntzaren hiztegiak.

Hiztegi entziklopedikoa esaten dugunean, ez dugu adierazi nahi jakintza guztiak biltzen dituen. Entziklopedia orokorra izango litzateke. *Hiztegi entziklopedikoak*, ordea, zera adierazten du: Hiztegiko artikuluburuetak hitzen inguruan azalpen linguistikoak (semantikoa, sintaktikoa, fonetikoa, ortografikoa, paradigmaticoa, etab.) emateaz (edo sarritan horietan batera luzatu gabe), gaiaren beraren azalpena egiten duena, jakintzaren gaurko egoeraren puntua emanaz eta agertuz.

¹⁰ *Hiztegi Tekniko-Berezituak. UZEIren Hiztegiak* - Paulo Agirrebaltzategi

¹¹ *Hiztegi Tekniko-Berezituak. UZEIren Hiztegiak* - Paulo Agirrebaltzategi

Hiztegi linguistikoa, berriz, hitzaren –sarreraren– alderdi linguistikoan finkatzen da: semantikoa (definizioa edo itzulpena), gramatikala, sintagmatikoa (hitzaren erabilera eta lekua perpausaren barruan), paradigmaticoa (hitzaren sinonimoak, antonimoak, etab.).

Ondarroako arrantzaleen lexikoa lanean biak izan ditut helburu eta langai, bai entziklopedikoa zein linguistikoa. Horrela, modu osatuago batean eman nahi izan dut bildutakoaren berri. Horrela egiteak badu hainbat abantaila. Hasteko, alderdi etnografiko zein entziklopedikoak indarra hartzen du. Gainera, berba askok eta askok, ezezagunak izanda, beste batzuen inguruan zentzua hartzen dute. Azkenik, atalez ataleko azterketak edo bilketa-lanak egiteko erraztasunak ematen ditu

1.2.2.5 Hiztegiaren gainestruktura eta mikroestruktura

Bestalde, edozein hiztegi kontuan hartzeko moduko bi gai nagusi ditu. Alde batetik hiztegia beraren gainestruktura: unitate lexikoen ordenamendua aintzat hartzen duena. Eta bigarrena, unitate lexikalen adiera eta esanahiak kontuan hartuko dituen edo hiztegiaren mikroestruktura¹².

Lehenengoari dagokionez –hiztegiaren gainestruktura, alegia- bi mota desberdin uztartzea dela egokiena iruditu zait. Horrela, hiztegirako unitate lexikalak antolatzeko unean irizpide *bertikala* eta *taldekakoa* kontuan izan eta horrela antolatu ditut. Antolamendu *bertikala* ohikoena da: alfabetikoki antolatutako unitate lexikalak zerrendatu. Honek erraztasun handia ematen du bai hiztegia bera lantzeko unean, baita kontsulta lanetarako ere. Taldekako antolamenduari dagokionez, hauek kanpo semantikoka antolatzen dira. Hau da, eremu jakin batean izandako esperientziak determinatzen du antolamendu hau; eremu jakin bateko jakintza hori erreferentzia izanda, honen barnean agertzen diren beste hainbat azpisailen arabera antolaketa egin dut¹³.

Bi antolamendu hauek uztargarriak direla uste izan dut: bertikala (alfabetikoa) eta

¹² *Lexicografía española*; A. Medina, Ariel, 2003.

Lexicography; Jackson, Routledge, 2002

¹³ *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* hiztegian, **saila** atalaren bidez adieraziko dut *taldekako* antolamendua.

taldekakoa (sail edo eremu semantiko espezifikoen arabera). Beti ere, ahalik eta informazio gehien, erabilgarrien eta aurretik aipatutako helburuak erdiesteko eraginkorrena bilatzea asmo duen antolamendua bilatu dut.

1.2.2.6 Elebitasuna

Nire helburua hitzak euskaraz ematea izan da, eta ez gaztelaniaz edo eta beste hizkuntzaren batean. Hala ere, arazo batzuk planteatzen dira batzuetan, bi hizkuntzen erabilera eta funtzioak gurutzatu egiten direlako. Horrela, gaztelaniazko zenbait hitz eta termino ere sartu egin ditut. Informanteak gaztelaniaz esandako hitzak eta esaldiak ere dauden-daudenean transkribatu ditut. Hauetako hainbat hitz era lexikalizatuan pasatu dira arrantzaleen hizkerara.

Hiztegiaren mikrostrukturari dagokionez, unitate lexikalaren hausnarketa egiteko egokiak iruditu zaizkidan parametro guztiak hartu ditut aintzat. Hona hemen unitate lexikal bakoitzarentzako erabili dudan erreferentzia fitxa, fitxa teknikoa alegia.

Aldez aurretik aipatu behar dena zera da, behean azalduko ditudanek nire irizpide jakin eta arbitrario bati baino ez diotela erantzuten. Seguruenik egongo da beste norbait bestelako antolamendu edo eta erreferentzia parametroak kontuan izango lituzkeena. Hona hemen, hitzen fitxa teknikoan jaso ditudan oinarriak eta hauen gaineko zenbait zehaztasun gehigarri.

1. sarrera hitza:

- Berben sarrera burua letra lodiz ematen da.

.- **abixói** (*Atherina presbyter*)

- Sarrera arrain izenen bat edo itsas-animaliaren baten izena baldin bada, latinezko hitz zientifikoari ere emango zaio sarrera.

.- **Sarrera 1: abakándo//abakandú:** (*Homarus gammarus*)

- Esku artean daukagun lanean, sarrera hitzak elkarrizketatuek beraiek emandako forma zehatza errespetatuta adierazi dira. Aurretik ere aipatu dut hiztegi honen helburua ez dela arau-emailea. Aitzitik, horrelako lanen bidez, tankera honetako lexiko pilaketatik abiatuz bai eman daitezkeela urratsak erabilera bat edo beste arautu eta arestian esandako jakintza konpartitu horretarako zubi lana egiteko. Horrela, nahiz eta sarrerak irizpide fonetiko/fonologikoak kontuan edukita antolatu, bildutako sarrerei –behar denean-, hauen forma etimologikoa edo ahal den estandarrena ere gehitu egin diet. Honek, hiztegiaren kontsulta lanak errazteaz gain, sarreren ulergarritasunari ere laguntzen diola uste dut.

Sarrera 4: aberia: aberíxa//aberixí

Badakigu, lexikografia araei era zorrotz eta zurrunean kasu eginez gero, hiztegi honetako sarrerek hots bakunak baino ez lituzketela bildu beharko. Hala ere, hiztegi honetan forma konplexuagoko esaldiei ere tartetxo bat utzi diegu.

Euskal hiztegi guztien usadioari kasu eginda, sarrera nagusi baten

azpi sarrerak, edota, hitz nagusi hori oinarri duten sintagma konplexuak ditugunean, sarrera hitz nagusi horren azpi-hitz bat izango balitz moduan landu dut. Hauek hitz larriz eta sarrera hitz nagusiaren azpian adierazi ditut. Dena dela, erabilera berezia edo propioa duten azpi-sarrerak agertzen direnean, hauei, berezko sarrera eman diet.

.- Sarrera 2: abant: abánte

.- 2.1: ABÁNTE LÍBRE

- Mugagabeak ezezik, forma mugatuak ere aurkezten ahalegindu naiz. Hitzaren gaineko informazio gehigarria emateaz gain – ahoskera, entonazioa...-, morfologian eman daitezkeen moldaketen berri ematea da honen helburua.

.- abario: abaríxo//abarixú (*Pollachius pollachius*)

- Hiztegian atzizkiak ere kontuan hartu ditut, baita hauen arabera aditzaren era burutuarekin lotzen dituztenak ere.

.- saregille // saregilli

- **Azentua:** *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean agertzen diren sarrera lexikal guztiek daukate azentua markatuta. Aurretik ere adierazi dugu, bizkaierari dagokionez, azentua dela elementu bereizle nagusia. Azentuaren bidez desberdinduko ditugu sing./pl.-ak, erakusleak, lexema bat edo beste –ikuspegi semantiko batetik ere... Hori dela eta, benetan garrantzitsua dela deritzot ematen diren sarrera desberdinak ze silabetan azentuatzen diren jakitea.
- **sarrera zenbakia:** egindako bilanaren ondoren derrigorra da izandako sarreraren balio kuantitatiboa ere kontuan hartzea. Nola edo hala, aurrean dugun lanaren bertuteetako bat bildu eta dokumentatutako sarrera kopurua bera ere bada. Hiztegiko hitz bakoitzak, sarrera zenbaki propio bat dauka. Modu honetara bai kopurua zein sarreraren ordena ere zehaztu ahal da.

.- Sarrera 14: aigúra//aingurí

14.01 AINGURATÓKI

2. elkarrizketatua: (Elkarrizk.: formarekin adierazi dut)

Informanteak modu egoki batean sailkatzea garrantzitsua da. Sailkapen honek, laburduren bidez elkarrizketatua zein den modu arinean identifikatzeko aukera eman behar du. Hona hemen hiztegia lagundu didaten informanteak zeintzuk izan diren adierazteko erabili ditudan laburdurak .-Ikus *laburdurak* atala.-:

- (AA) Agustin Arantzamendi
- (AB) Andoni Basterretxea
- (AO) Agurtzane Osa
- (AZ) Augustin Zubikarai
- (BL) Boni Laka
- (DE) Doroteo Etxaburu
- (DM) Domeka Markuerkiaga
- (JM) Jose Mari Ibazeta
- (M) Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- (N/I) Nekane Akarregi / Itsaso Beitia
- (PE) Patxi Etxaburu
- (T/B) Trini Larrañaga / Begoña Arauko
- (ME) Mikel Etxaburu

Informatzaileak

1. Boni Laka Iturriza: 1928 urtean jaioa. Bera ibilitako enbarkazio batzuk:

Estrellita (kostan ibiltzen ziren bolintxean, 48an zerbitzura joan arte bertan ibili ziren) / *San Rafael* (atunetan ibiltzen ziren) / *Sagrada Familia* / *Bizkargi* / *Nuevo monte Bizkargi*. Informante bikaina.

2. **Andoni Basterretxea:** Don Andoni Basterretxea 1914ko urtarrilaren 17an jaio da. Abade egin zen Ondarrutar hau. Soldadu 36-39 urteetan Zeutan, abade egin eta seminaria joan zen irakasle. Dozena bat urte egin horretan, eta misioetara: Ecuador, Venezuela... Hamazortzi urte Hegoamerikan horrela. Ondoren, Don Andoni bere sorterrira bueltatu zen eta bertan beste hogeitatu bat urte egin ditu parrokiaren lanean eta arrantzarekin zerikusia daukaten gauza, izen eta abarrez interesaturik eta ekinean.

3. **Domeka Markuerkiaga:** Domeka Markuerkiaga 1922 urteko uztailearen 9an jaio zen Ondarroan. 8 urtekin hasi zen familiako txalupan lan egiten zuten arrantzaleak goizetan esnatzen. 3 txalopa izan zituzten. Bapozkoak 35ean 2 egin zituzten eta beste motor berri bat. Lanean itsasoan 13 urterekin hasi zen Simonenean. *Eskolan sumar, restar multiplicar*, ikasi ostean *-ordurako suficiente-*, itsasora egin zen. Bilbon 37Markuerkiaga txalupan ibili zen; bolintxean ere ibili zen Domeka. *Josefina Fina*, *Reinaku* eta *Markue* ziren zituzten txalupen izenak. Fogonero lanetan ibili zen *Markuerkiaga* txalupan 17 urterekin. Arrastean ere ibilia da patron de costa moduan. *Tobaneku* txalupan patroia. 59 urterekin jubilatatu zen. Oraindik bere motor txikiarekin ibiltzen da.

4. **Begoña Arauko Akarregi:** Begoña Arauko Akarregi 1941 urteko maiatzaren 31ean jaio zen Ondarroan. 4 urtetik 14 urtera bitarte EGB deritzona eskuratu zuen. Berez ikastea asko gustatzen zitzaion –eta zaion– emakumea da berau. 12 urtetik 17 urtera bitarte atxoaren salazoiaren aritu zen, ondoren gabean portuko arrain karga-deskargetan aritzen zen eta egunez sare-josten. 26 urterekin ezkondu zenean, karga-deskargak utzi eta sarejostera dedikatu zen, izan ere, lanbide hau izan da beti berak gustokoen izan duena. Begoñak gaur egun oraindik -euria, hotza edo eguzkia egin-, sareak josi, konpondu eta berritzen ditu lurretik 10zm-ra baino ez dagoen aulkian eserita.

5. **Trini Larrañaga Arantzamendi:** Trinidad Larrañaga Arantzamendi 1925eko apirilaren seian jaio zen Ondarroan. *Trini San Isidro* moduan ezagutzen da herrian eta bere bizitza portua izan da ezbairik gabe. Gazte

gaztetatik arrain karga-deskarga lanetan, Orlando enpresan filetera lanetan eta azkenengo urte luze guztiak sarejostaile bikain eta langilea.

6. Patxi Etxaburu Ajarrista: 1929 urteko urtarrilaren 15ean Ondarroan jaioa. 13 urterekin ikastetxea utzi eta urtebeterako baserrira joan zen. 15 urte bete bezain laster bolintzeko arrantzan hasi zen. Handik urte bi ingurura atunetarako makinako laguntzaile aritu zen. 19 urterekin 2. mailako itsas mekanikari titulua atera zuen eta 24 urterekin 1. mailako itsas mekanikari titulua atera ostean arrasteko arrantzan aritu izan zen. 41 urterekin itsas mekanikari nagusiari dagokion titulua atera eta 60 urte bete ondoren jubilatu zen. Orain, berogailu artean hari meheari eutsiaz ekinean, betiko eran.

7. Agurtzane Osa Etxebarria: Agurtzane Osa, 1930eko urriaren 10ean jaio zen Ondarroan. Arrantzaleen sendikoa izanik, txiki-txikitatik hasi zen arrantza giroko lan desberdinetan. Txalupako krixadatzan aritu zen bere gazte garaiko zenbait urte (txalupak lehorrera zetozenean laguntzaile egoten zena), ondoren fabrika eta harrez gero, jostun iaioa, sukaldari bikaina eta niretzako, inon den amarik hoberena. Doroteo Etxaburu, nire aitarekin ezkondua. Pribiligiozko laguntzailea izan dut.

8. Agustin Arantzamendi Mugartegi: Agustin Arantzamendi Mugartegi, 1900urteko ekainaren 4ean jaio zen Ondarroan. Beran nahiz eta aurreko mende hasierako arrantzale petoa izan, primer maquinista naval titulua zeukan. Arrantzale, arraunlari handia izan zen Agustin. Edonork nahiko lukeen buru argi, jakintza eta gizatasuna zeukana. Maisua.

9. Jose Mari Ibazeta Nuño: 1930 urteko ekainaren 25ean jaio zen Ondarroan. 22 urterekin 2. motorista nabala titulua atera zuen; 32 urterekin 1. motorista nabal titulua eta 46 urterekin makinako kapitan nabala titulua. Jose Mari gerra osteko 11 urte eman zituen arrasteko arrantzan. Ondoren, beste 22 urte baxurako arrantzan eta azkenengo 18 urteak arrasteko arrantzan berriro ere. Jose Mari, 15 urterekin Ingalaterrara joan zen 2. makinista moduan. Petrolioa egitera heldu baino lehen laguntza behar izan zuten. Porturatu ondoren ikusi zuten minatuta zegoela (gerra ostea zen), beraz, kontu handiarekin ibili ondoren ondo iritsi ziren. Bidaia aprobetxatuz bidoi utsak eramane zituzten gasoil gehiago egiteko asmoz. Baina ez zioten utzi bidioletara

gasoilik botatzen, beraz, tankeak bete behar izan zuten. Itsasora irten ondoren, kalako gasoil guzti hori berriz esko-bonbaren bidez atera behar izan zuten eramandako bidoiatarara.

10. Miren Arrizabalaga : Miren Arrizabalaga Aranburu 1919 urteko irailaren 19an jaio zen Ondarroan. Eskolan 12 urtera bitarte egon ondoren, antxoari burua kentzen hasi zen lanean. Ondoren, fabrikako lanei eutsi zien handik aurrerako urte guztietan, enlatatze, sailkatze eta bestelako lanetan aritu zen. Emakume irekia eta asko dakiena.

Kontsultarako informanteak

1. **Augustin Zubikarai** (Ik. 12 orr.)

2. Nekane Akarregi / Itsaso Beitia: Arrantzale familiako alaba jatorrak. Kafe baten berotan, orain 7 urte, haien etxeetan makinatxo bat alditan entzundako hitzen gaineko zerrenda oparora osatu genuen.

3. **Jose Angel Eizagirre Badiola** (*Motrollo*): 1940 urteko martxoan jaio zen Ondarroan. 14 urte zituela hasi zen bere aitarekin itsasoan. Soldaduska amaitu arte *Kapero* eta *Kapero Txiki* txalupetan ibili zen marinel. Ondoren *Amapola* eta *Klabel* txalupetan (2 urte), eta *Kalamendi* txalupan (3 urte) aritu zen patron de peska lanetan; *Portu Txikin* eta *Ama-Lurren* (20 urtez), *Batela* eta *Plati* txalupetan (6 urte) patron de peska eta patron de kosta moduan. 55 urterekin jubilatatu zen.

4. Doroteo Etxaburu Irureta: Doroteo Etxaburu, 1929 urteko uztailaren 26an jaio zen Ondarroan. Ikasketak "Tetuanera" bidali eta 12 urterekin hasi zen itsasoan lanean. Aurrenez, arrasteroetan aritu zen, *Maria Luisa* etxeko txalopan, 6 bat urte. Soldaduska egin ondoren baxuran sartu zen; *Playa de Atxazpi* itsasontzian, gero *Benur* eta jubilatatu aurreko urteak, *Arca de la alianza* txalupan eman zituen. 60 urterekin jubilatatu zen. Itsaso egarriz joan zen. Itargi bete muxu, aita.

3. hitzaren kategoria gramatikala: (**Kateg. gram.:** formarekin adierazi dut).

Sarrera buruaren ondoan hitzaren kategoria gramatikala ezarri dut.

Izenondoak eta *izenlagunak*. Adjetiboak bi sailetan banatu ditut. *Izenondoak* [izond.] eta *izenlagunak* [izlag.] bereiziz. Lehendabizikoak dagokien izenaren ondoan -hau da, eskuinean– ezarri behar dira beti; izenlagunak, -ko edo -tar atzizkiak rantsiz eratzten direnak, berez eskerrean doazenak.

Aditz motak. Ondarroako arrantzaleen lexikoa aztertzea helburu duen lan honetako sarreretan ez ditut aditz mota desberdinak bereiztu –badakigu, aditzek, hartzen dituzten laguntzaile moten arabera ere sailkatu eta azertu ahal direla-. Esku artean daukagun lanerako, ordea, nahikoa dela uste izan dugu ñabardura horietan sakondu ez eta kategoria gramatikal soila adieraztea.

Adberbioak. Arrantzaleen lexikoa batzen duen hiztegi honetan ez ditut bereiztu *adizlagun/adberbioak*. Hitz sarreraren gaineko informazio gehigarri eskasa baino ez ligukete emango. Horrela, denak *adberbio* gisa (adb.) adierazi ditut.

Zenbat izen, adjektibo, aditz eta abar bildu diren jakiteak bere garrantzia kualitatiboa dauka. Garrantzia kualitatibo honek zerikusi zuzena dauka Ondarrutarrez esaldiak antolatzeke dagoen berezko egitura eta abarren aztarrenak sakonago aztertzeke. Sarrera bakoitzari, bere kategoria gramatikala zein den zehazten ahalegindu naiz. Hala ere, aurretik aipatu dudan moduan, hiztegi honetan ez dira soilik hots bakunak biltzen. Hiztegi honetan bestelako sintagma konplexuek ere beren tartea zein lanketa espezifikoa daukate. Horrela, sintagma konplexuetan askoz ere zailagoa da kategoria gramatikal bat edo beste ematea. Horrela, hitzaren definizioan honen erabilerari buruzko informazio gehigarri ahalik eta zabalen ematen saiatu naiz, ondoren, sarrera hitzaren kategoria gramatikala zein den modu egokian zehaztu ahal izateko.

4. sinonimoak: (**Sin.:** formarekin adierazi dut).

Esanahi bereko bi hitz edo gehiago dauden jakitea ere garrantzitsua da oso.

5. sarrera hitzaren definizioa: (Def.: formarekin adierazi dut).

1. Gai arantzatsua da hau. Definizioa, kontzeptuaren hitzezko deskribapena da eta kontzeptu horrek berarekin erlazionatzen diren kontzeptu guztien sisteman duen posizioa zehazten du. EIZIEk argitaratzen duen *SENES* argitalpenean Andoni Sagarnak dioen bezala, hiru definizio-mota leudeke¹⁴: *Intentsiozko definizioa*: kontzeptu jakin baten ezaugarri guztien multzoa agertzen du. Hurbileneko generotik abiatzen da eta kontzeptu hori bere segida horizontaleko beste kontzeptuetatik bereizten duten ezaugarri murriztaileenetik abiatzen da.

2. *Hedadurazko definizioa*: genero bereko eta abstrakzio-maila berekoak diren espezieak edo osotasun baten atalak zerrendatzen ditu definizio-mota honek.

3. *Testuinguru bidezko definizioak*: definitzen den kontzeptuari dagokion terminoa esaldi batean aurkezten da. Nik, *intentsiozko definizioa* eta *testuinguru bidezko definizioa* hartu ditut kontuan. Biak guztiz uztargarriak direla deritzot eta horrela, unitate lexikalaren gaineko definizio zabala emateaz gain, testuinguruak determinatzen duen esanahia ere zehaztu eta landu daiteke. Hitz testuingurudunek, aldiz, beren ahalmen osoa atxikitzen dute. Hitzen definizioak jasotzerakoan, kasu guztietan, elkarrizketatuak berak eman izan didana lehenetsi dut. Egia da elkarrizketatuek zail dutela aurrean dituzten hitz guztien definizio zehatza ematea. Gehienetan deskriptiotik hurbilago egon ohi gara definitiotik baino. Horrela, aztertu beharreko hitzak egoki definitu ez direla ikusi dudan kasuetan beste iturri batzuk arakatzea erabaki dut. Ibon Sarasola **(IS)** eta Eneko Barrutia **(EB)** izan ditut aurreneko kontsultarako abiapuntu. Ibon Sarasolaren hiztegiak, nire ustez, modu egokian jasotzen ditu makinatxo bat hitzen gaineko definizioak. Baina kontsultetarako esku artean izan dudan erreferentzia nagusienak, Eneko Barrutiak idatzitako *Bermeo eta Mundakako Arrantzaleen Hiztegia* zein *Bizkaiko Arrantzaleen*

¹⁴ EIZIE. *SENES Terminologiaren teoria orokorra*. Andoni Sagarna

Hiztegia, Léxico Marinero Vizcaino izan dira. Ezbairik gabe bere lana izan da nire lanaren euskarri nagusienetakoa, batez ere sarrera hitzen definizioa eta hauen gaineko informazio entziklopediko gehigarria biltzeko unean. Aipatutakoez gain, neure burua ere zenbait sarrera hitzen gaineko definizioa emateko gai ikusi dut. Izan ere, nire aita zenak – Doroteo Etxaburu Irureta- eta bere emazteak –Agurtzane Osa Etxebarria- ondo baino hobeto ezagutu dute arrantzale izatea zer den. Hortik edan dut nik ere. Arrantzale ez baina arrantzaleen seme izateak eman didan eskarmentu urri baina aberatsetik ausartu naiz ondo ezagutzen ditudan hitzen gaineko nire iritzia ematen.

Finean: definizioetan informanteak esandakoa hartu dut kontuan; informanteak, baina, ez du beti ematen ekintzen definiziorik. Kasu horietan, informanteak hitzen bat ez badu definitu, argitzeko eskatu diot bigarren buelta batean, eta hor ere ez badut lortu edota lortzeko zailak badira, arrainen definizioak, adibidez, Ibon Sarasolaren hiztegiara jo dut; eta ez informanteak, ez nik nire ezagutzaren arabera, ez Ibon Sarasolak ez badu jaso, Eneko Barrutiaren tesira jo dut definizioa bilatzeko momentuan.

6. dokumentazio entziklopedikoa: (**Datu entziki.:** formarekin adierazi dut).

Sarrera atalean adierazi dudan moduan, hizkuntza-komunitateak partekatzen duen ezagutza lexikoaren garapenerako garrantzia handia dute testu entziklopedikoek, batez ere, normalizazio bidean dagoen hizkuntza batez ari garenean. Testu entziklopedikoek, hizkuntza-komunitatearen jakintza lexiko-entziklopedikoa biltzen dute, eta beraz, eginkizun garrantzitsua da hau hizkuntza jakintza-alor espezializatu batzuetan behar bezain normalizatuta ez dagoen faseetan.

Esan gabe doa sarrera hitz jakin baten gaineko informazio gehigarria biltzeko antolatu eta erabili dudan atala dela berau. Atal honetan, R.M. de Azkuek jasotakoa garrantzitsua izan lan honetarako. R.M.de Azkue Lekeitiarra izanik ere Ondarroan erabiltzen ziren eta diren hainbat hitz bildu eta dokumentatu

zituen. Ondarrutarroi benetan izan zaigu hori onuragarri. Ondarroako seme den Augustin Zubikaraik ere berebiziko ekarpena egin dio aurrean dugun lanaren martxa egokiari. Augustinek urte luzeetako eskarmentu eta lanaren ondorioz argitaratu dituen liburu eta esku-orriak, ondarrutarron imaginarioaren gaineko informazio iturri ederra dira. Ondarroaren ezaugarri nagusia arrantzari begira dagoen herri bat izan de eta egun oraindik ere badela kontuan izanda, Augustinek berak atal bereziak eskaini izan dizkio errealitate honi. Aipatu errealitatea bere aspektu lexikalean egokien eta era zabalenean *Itxas aize* liburuan bildu du. *Itxas aize* liburuan Ondarrutarrez esandako hitz asko eta asko agertzen dira. Horrela, nire aurreneko lana sarrera horietatik guztietatik arrantza munduari zegozkionak hautatu eta sailkatzea izan da. Hortik abiatu naiz bildu ditudan sarrera- hitzen gaineko informazio gehigarria bilatzeko. Hala ere, Augustin Zubikaraik jasotako hainbat hitz-sarrerek erkatze lan bat eskatzen zutela iritzi nion. Ez nengoen oso ziur AZ-ren argitalpen desberdinetan agertzen diren zenbait sarrera ondarrutarrek esandakoak edo beste nonbaiteko arrantzale eta pertsonen esandakoak ote ziren. Horrela, inkesta berezituak prestatu ditut Augustin Zubikarairen *Itxas aize* liburuko berrehundik gora sarreraren gaineko informazioa bildu eta neuk ere dokumentatzeko ahaleginean. Inkesta hauek burutzeko, lan hau egiteko bi arrantzalaren laguntza izan dut: Patxi Etxaburu eta orain dela gutxi zendu zen Boni Laka. Inkesten bidez eskuratutako dokumentazio linguistiko zein entziklopedikoa *hiztegia* atalaren barruan sartu dut –hiztegiaren ordena alfetikoari jarraituz eta gainontzeko beste sarrerei eman diedan traera emanaz-.

Ezinbestekoa izan zait ere Barrutiaren aportazioa, bai eduki zein planteamendu aldetik. Berak argitara emandako hiru liburuak izan ditut etengabeko kontsulta euskarri; *Mundakako arrantzaleen jakintzaren lexiko eta entziklopedia*, (Deustuko Unibertsitatean aurkeztutako doktorego tesia)/*Bermeo eta Mundakako arrantzaleen hiztegia*, Udako Euskal Unibertsitatea / *Bizkaiko Arrantzaleen Hiztegia*, *Léxico Marinero Vizcaino*, Labayru Ikastegiak argitaratua.

Hala ere, eta batez ere kontuan izanda ondarroarrez adierazten diren hitz askok gaztelaniaren mailegu edo eta honen aldagarri bilakatu direla, interesgarria iruditu zait gaztelaniaz emandako hitzen hiztegiren bat ere erkatze lanera

biltzea. Julian Amichen (1956): *Diccionario Marítimo* hiztegia egokia iruditu zait eginkizun horretarako. Berton era zehatz eta egokian biltzen dira, gaztelaniazko sarreraren bidez, itsas giroko ehunka hitz eta terminu. (**Dok. Azkue.** / **Dok. Zubikarai** / **Dok. Eneko Barrutia** / **Dok. Julián Amich:** formekin adierazi ditut)

7. *Egindako dokumentazio lanean sakondu nahian*, nik bildutako sarrerak *Orotariko Euskal Hiztegiarekin* –argitaratutako azken atala barne– eta *Hiztegi Batuarekin* alderatu ditut. Nik dokumentatutakoak ea aipatu hiztegi hauetan bilduta dauden, ze adiera ematen zaien... Azken alea argitaratu berri den *Orotariko Euskal Hiztegia*, etengabe kontsultatu eta kontuan izan dudana hiztegia izan da. Ez soilik hitz-sarrera jator asko eta zabala eskaintzen duelako; baizik eta sarrera bakoitzaren gainean ematen dituen azalpen entziklopediko eta linguistikoen aberastasuna benetan delako aberatsa eta lagungarria nirea bezalako tesi lan batentzat. Modu honetara atxekitu dut bi hiztegi hauetan egon daitekeen informazio gehigarria.

.- **OEH:** AINGIRA (gral.; Urt, Lar, Añ, VocBN, H), anguila; tbn. En algunos sitios congrio

.- **Hiztegi Batua:** (+) ibai-aingira

Bestalde, *Hiztegi Batua* arau-emaile den heinean, hiztegi honetan agertzen diren berba zein adierak kontuan hartu eta lanera gehitzeaz gain, nik bildu baina *Hiztegi Batuan* agertzen ez denean (-) signoarekin adieraziko dut.

.- **Hiztegi Batua:** (-)

Sarrera hitzen inguruko informazio gehigarria ematen dut ***Ik. Trans. (PE) ... orr.*** formarekin. Informazio gehigarri hau transkripzioak atalean dago. Atal honetan, sarrera hau eman didan elkarrizketatua zein den eta ze orrialdetan aurki daitekeen adierazten da.

8. zitat: (**Zitak:** formarekin adierazi dut).

Ziten helburua, elkarrizketatuak emandako hitza erabili ohi den bestelako testuinguruak eskaintzea denez, ezinbestean, erreferentzia nagusia

elkarrizketatzaileak berak esandakoa da. Horrela, esan bezala, elkarrizketatuek beraiek esandakoaren transkripzioak gehitu ditut. Badira baina Eneko Barrutiak edo Augustin Zubikarai berak jasotako beste hainbat ere.

9. zenbait hizkuntzatan: (Ingl. / Frants. eta Gazt: formarekin adierazi ditut).

Sarrera hitza bestelako hizkuntzetan emateak bertute desberdinak ditu; hala nola, bestelako hizkuntzetan entzunak ditugun hitzak euskaraz bilatu eta konparatzeko balio digu. Beste alde batetik, egindako bilana borobildu egiten du. Borobiltzea diogu aukeratu ditugun itzulpenak hizkuntza jakin eta alde zurretik erabakitakoei kasu egiten diolako. Hasiera batean, euskaratik abiatu eta ingeles, frantses eta gaztelaniako itzulpenak bilatu ditut. Hiru hizkuntza hauek dira euskararen lehena oraina eta geroa “aberastu-baldintzatu” zuten eta dutenak. Batez ere gaztelania eta ingelesa. Bi hizkuntza hauen sarrera Ondarroako arrantzaleen erregistro lexikalean ziklo migratorio eta teknifikazio zein globalizazio elementuei zuzenki lotuta doaz. Arrain eta abarren sarrera latinez ere emateak identifikaziorako asko baino gehiago laguntzen du. Sarri askotan “kaleko hizkuntzan” termino beraz gauza bat edo gehiago adierazi ohi da. Latinez ere jasota izatearen argibidea garrantzitsua da gauzak zehatz egiteko.

10. arrain eta abarren gaineko informazio gehigarria

arrainen gaineko informazioak berez duen “pisua” handia da. Lanaren helburua ez da izan gauza jakinen gaineko informazio kuantitatiboa pilatzea. Hori elementu gehigarri bat da, aberasgarria, alegia. Modu horretan, lana borobiltze ikuspegi horretatik ulertu behar da ataltxo hau gehitu izana. Atal hau dokumentatzeko iturriak anitzak izan dira, besteak beste: *guía de identificación peces de mar del atlántico y del mediterraneo*, gida liburutik; *Karmel* aldizkaria; han-hemenka bildutako orri txatalak. Datu entziklopedikoen barruan sartu dut hau.

11. Lokuzioak: (**Lok.:** formarekin adierazi dut).

Sarrera hitzen iruzkinean berez atera zaizkidan esamoldeak nabarmendu egin ditut. Esan behar da zerrendatu ditudan esamolde horietatik asko Augustin Zubikaraik bildutakoak direla— (**AZ**) signoarekin adierazten dut lanean-. Nik beste zenbait gehitu ditut elkarrizketatuek esandakoaren arabera.

12. Laburdurak

1. // mugatua eta mugagabearen arteko bereizketa adierazteko
2. / hitz baten gainean emandako informazio desberdina sailkatzeko
3. **AA.** Agustin Arantzamendi (elkarrizketatua)
4. **AB.** Andoni Basterretxea (elkarrizketatua)
5. **ad.** aditza
6. **adb.** adberbioa
7. **AO.** Agutzane Osa Etxebarria (elkarrizketatua)
8. **AZ(o1).** Agustin Zubikarai *Itsas Aize* liburua
9. **AZ (o2).** *Sits eta bits* liburua
10. **BL.** Boni Laka (elkarrizketatua)
11. **BZZ.** Berba zaharren zerrenda
12. **Def.** sarrera hitzaren definizioa
13. **DE.** Doroteo Etxaburu Irureta (kontsultarako elkarrizketatua)
14. **DM.** Domeka Markuerkiaga (elkarrizketatua)
15. **Dok. Azkue.** nola dokumentatzen den jasotako berba Azkueren hiztegian
16. **Orotariko Euskal Hiztegia (OEH):.** nola dokumentatzen den jasotako berba Miltxelenaren hiztegian

17. **Dok. J. Amich** bere itsasoko hiztegi entziklopedikoan bildua
18. **Elkarriz.** elkarrizketatuaren izena
19. **EB(01).** Eneko Barrutiak idatzitako *Bermeo eta Mundakako Arrantzaleen Hiztegia*
20. **EB(02).** Eneko Barrutiak idatzitako *Bizkaiko Arrantzaleen Hiztegia, Léxico Marinero Vizcaino*
21. **Entz.** Informazio entziklopedikoa
22. **Hiztegi Batua.** jasotako berba euskara batuan arautua dagoela adierazteko
23. **Frants.** Jasotako berbaren frantsesezko itzulpena
24. **IS.** nola dokumentatzen den jasotako berba Ibon Sarasolaren hiztegian
25. **Ik.** Ikusi
26. **Ingl.** Jasotako berbaren ingelesezko itzulpena
27. **Iz.** Izena
28. **JM.** Jose Mª Ibazeta (elkarrizketatua)
29. **Kateg. Gram.** Zein den sarrera hitzaren kategoria gramatikala
30. **ME.** Mikel Etxaburu Osa
31. **Motr.** “Jose A. Eizagirre (Motrollo)” (kontsultarako elkarrizketatua)
32. **Mi.** Miren Arrizabalaga “kantale” (elkarrizketatua)
33. **N/I.** Nekane Akarregi eta Itsaso Beitia (kontsultarako elkarrizketatua)
34. **PE.** Patxi Etxaburu (elkarrizketatua)

- 35. **Sin.** Sinonimoa
- 36. **T/B.** Trini Larrañaga / Begoña Arauko (elkarrizketatua)
- 37. **Zit.** Zitak edo erabilera argitzeko esaldi eta adibideak
- 38. **Elhr.** Elhuyar hiztegi entziklopedikoa

13. sailak: (**Saila.:** formarekin adierazi dut).

Sailak atala, lana antolatzeko era bat baino ez da. Ondorioetan ere adierazi egingo ditut hauek. Sailak, kanpo semantiko legez ulertu ditut. Kanpo semantiko hauen harira egin genezake, hala nahi izanez gero lanaren antolamendua.

Sailak

1. <i>Anatomia eta morfologia</i>	14. <i>Nabigazio eta portua</i>
2. <i>Arrainen izaera</i>	15. <i>Neurria</i>
3. <i>Arrantza eragiketak /
maniobrak</i>	16. <i>Ontzi motak</i>
4. <i>Arrantza espezieak. Arrainak</i>	17. <i>Ontzien eraikuntza</i>
5. <i>Arrantza lekuak</i>	18. <i>Prozesaketa, eratorriak</i>
6. <i>Arrantza motak</i>	19. <i>Sareak / materialak</i>
7. <i>Arrantzako tresnak</i>	20. <i>Pertsonen izaera</i>
8. <i>Bestelako materialak</i>	21. <i>Termino administratiboak</i>
9. <i>Eguraldia eta haizeak</i>	22. <i>Bestelako gaiak</i>
10. <i>Ingurune biologikoa</i>	
11. <i>Itxasoaren egoera</i>	
12. <i>Jantziak</i>	
13. <i>Langilea</i>	

A

- Sarrera 1:** **abakándo//abakandú:** (*Homarus gammarus*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** misera (UZEI)
- Def.:** BAKANDO: itsas oskoldun hamar-oina, otarrainaren antzekoa, baina urreko hankak hagin handiz hornituak dituen (IS)
- Zitak:** *atrapaten dau enjeneralin abakando bat edo beste* (BL)
- Dok. Azkue:** ABAKANDO (B-l), cierta langosta de mar. Algunos creen que no es la misma langosta, sino un pez muy parecido llamado por algunos <<bogavante>>.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ABAKANDO (V-m), Bogabante
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(01) 27.orr.
- Dok. Julián Amich:** BOGABANTE: crustáceo conocido también con los nombres de <<lubricante>>, <<locántaro>>, <llamanto>> y otros, asimismo de carácter local; es de gran tamaño y resulta difícil hallar langostas que le

	superen en talla.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	common lobster / European lobster
Frants.:	homard / homard européen
Gazt.:	bogavande / bogavante europeo
Saila:	arrantza espezieak. Bestelakoak
Sarrera 2:	abánte¹
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	aurrera egin adierazten duen espresioa (ME)// ABANT: arraunean aurrerantz egin (IS)
Zitak:	<i>seuk sentiuten sendunin arek bota da suk ala etxen sendun de, abante / erria, botaten san arrixe lelengo ta asten san amu juten treotzara ta abante / barku abante juten da ta sari / beti patroik abante, ta estu te abante ta, estu te, eoten da beti defensa (BL)</i>
Dok. Eneko Barrutia:	EB(01) 27.orr.
Orot. Euskal Hiztegia:	ABANT (Vc, G, L ap. A; Aq 352), acción de remar ²
Dok. Julián Amich:	AVANTE: Expresión indicadora de delante o adelante. / Voz de mando para que se comience a remar o a moverse la máquina para hacer avanzar al buque.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	forward
Frants.:	avant
Gazt.:	avante
Saila:	nabigazioa eta portua

¹ Aurrera esateko ere abante esan daiteke. Bestelako tresnekin ere erabil daiteke martxan dagoela esateko.

² Orotariko Euskal Hiztegian, "abant" jasotzen da, acción de remar adierazteko. Gaur egun, hala ere, "abante", txalupa martxan jarri eta aurrera egitean esaten da; baita erramo bidez ere. Eneko Barrutiak dioen legez, "abante", aurreraren ordezkotz erabil daiteke, etxera sartzeko nahiz beste hainbat kasutan.

2.01: ABÁNTE (LÍBRE) (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsasontzia abiadura normalarekin –abiadura ertainarekin- aurrera egin adierazten duen espresioa (ME)

Zitak: *erria, abante libre! /enpalmaten dabe, amarraten dabe grilletias a da abante libre/ iru lau metro falta dala amodera, geldi geldik ipiñi, para, atzeabe engrilleta amen, “erria” “abante libre”, amentxe be atzeko palun eukitxen dau disparadora eta beran engantxi serana eta abante libre (BL)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(01) 27orr.

Saila: nabigazioa eta portua

2.02 : ABÁNTE (TÓDO) (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *dana emonda (BL)*

Def.: makina bere gorengo indarrean ipini eta aurrera egin adierazten duen espresioa (ME)

Zitak: *bat ureta botaten amun, bafora abante todo (BL)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(01) 27 orr.

Saila: nabigazioa eta portua

2.03 : ABANTÍN (JÚN)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Ad.

Def.: itsasontzia aurrera doanean adierazten duen espresioa (ME)

Zitak: *ori kasan du, abantin du (BL)*

Saila: nabigazioa eta portua

- Sarrera 3:** **abaríxo//abarixú** (*Pollachius pollachius*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsas arrain txikia (ME)
- Datu Entzickl.:** *bakallaun itxuri dakar bixkat, askoik es. Erditxik goratxua bixkat marroixki re bera, eta buru marroixki te besti surixki, eta jateko aragixe bigunaua ra eta gatza emoten gako ... Ik. Trans. (PE).*
- Dok. Eneko Barrutia:** Juan Franciscok Muus eta Dahlström-en liburuko "abadejo"-ari ez eze, Pllachius pllachius;"carbonero" arrainari ere, Pollachius virens, hala deitu zion. Azkenengo honegatik bastotxuagoa dela eta Bilbon merkeago egiten duela esan zuen EB (02) 86 orr.
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok. Azkue:** ABARIO (B-ond), (V. Abalaio) (B-l), un pececillo de mar.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ABARIO (V-m), un pececillo de mar
- Dok. Julián Amich:** ABADEJO: Pertenece a la familia de los gádidos, en la que están incluidos la faneca y otros peces semejantes. Tiene el cuerpo alargado y todos los radios de sus aletas son blandos.
- Hiztegi Batua:** (-) / UZEI: *abadira*
- Ingl.:** pollack
- Frants.:** lieu jaune
- Gazt.:** abadejo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 4:** **aberíxa//aberixí³** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz (Egon, eduki) aberia.
- Def.:** gailuren bat apurtzen denean jasotako kaltea (ME),
adibidez: *tarratara andixe sarin* (T/B)

³ Makinatxo bat kasutan gaztelaniazko hitzez adieraziko dira gauzak. Kasu honetan moduan, aberixi izena Ondarrun oso ohikoa den Sarrera da; esan nahi dut, ez dela arrotz, egunerokoan erabili ohi dela.

- Zitak:** (...) euki bir de beti albokuas kontu, aberixaik einbaik / eta atzekuk erutetxus situasiñoi utzak, aberixata dunak ixebes (BL) / Ebaixun suk treñe ta aberixi erdi-erdixan iual (T/B)
- Datu entziki.:** brasa bi te, sortzi brasa ta, eun brasa bari, orrek dis aberixak (T/B)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(01) 28 orr.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ABERI (Lar, Aiz). <<avería>> y <<gastos>>
- Dok. Julián Amich:** AVERÍA: Daño que recibe la embarcación o su cargamento.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** to sustain damage
- Frants.:** s'avarier
- Gazt.:** avería
- Saila:** bestelako gaiak
- Sarrera 5:** **abixói**⁴ (*Atherina presbyter*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ABIXOI: itsas arrain txikia, antxoaren antzekoa baina bizkarrean bi hegal dituen (IS)
- Datu entziki.:** *Abixoi re e, olako palanka txiki-txikixe ixanda lantxeik. Palanka txikixe be eoten da, palankakumi, bañe abixoi ixaten da antzeaku, bardiñe ixanda lantxeik, bixkat txikitxua. Ori gexen bat etorten san arrasteko sarin mallata, eta txikixe ixaten san da, esta arrain sabala platuxin eta lantxeik eta au txikixe ixaneran ba, aragi gitxi akar, estosu aprobetxaten jateko eta bota etxen san ori (PE)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok Azkue:** ABIXOI (G-don), pececillo sin sangre, parecido a la anchoa.

⁴ Guia de identificación; PECES DE MAR del Atlántico y de Mediterraneo liburuan bada beste abixoi mota bat ere: Pejerrey, *Atherina boyeri*. Azken abixoi mota hau abixoi txiki moduan ere ezagutua omen da, nahiz eta nik ez dudan hau jaso. Bien arteko desberdintasunak oso txikiak dira, begi handiagoak, eskama gutxiago (44-48 inguru).

Dok Eneko Barrutia: abotxaren antzeko arraina. Dimasek (Mundakako arrantzalea) abusaren barruan arrastan atrapatzen den mota hori izan liteke. EB(O2) 86 orr.

Orot. Euskal hiztegia: ABIXOI (G-bet ap. A; Arzdi *Peces*; *Fau Mar*, abixui (Zubk Ond.; *Fau Mar*)

Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** *abixoi*

Frants.: cabassoun + prêtre

Gazt.: pejerrey + abichón

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 6: **ábriñ // abriña** (*Galeus melanostostomus*)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz.

Sin.: kolaio

Def.: arrain mota (ME)

Gazt.: colayo

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 7: **ábrot // abróta** (*spanis pagus*)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 8: **(errebísas) adosá** (*erd.*), *adosá(tu)*, *adosáten*.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: lotu (ME)

Datu entzikl.: *errebise soki re, buelta bi emon sokiai te... (BL)*

Zitak: *bira eta enjeneralin etorten da ona gora, ta etxen dau errebisas adosa (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 9 :	agarrá (<i>erd.</i>), <i>agarrá(tu)</i> , <i>agarráten</i> .
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Sin.:	<i>arrañak kolpe eiñ/ arrañak ten eiñ</i> (BL)
Def.:	arrainak amua irentsi (ME)
Zitak:	<i>bi jungo ri eta onei estotza agarraten, eta agarrateotza onei, a seuk be etxesu matxetu</i> (BL)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 9.01: (APÁXU) AGARRÁ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** arrainak apaixua irentsi (ME)

Zitak: *apaxuk juten di amabost, amasei apaxo kasan, beti patroik ikusi bir dau ia nun agarraten daben arrañak* (BL) /*da arrañe eta aiñ itxutute eoten da gero arrañak agarratetzanin lumin barrun dan amuai...* (DM)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 9.02:** (ARRÁÑAK) AGARRÁ *Ik. Pika***Elkarrizk.:** Domeka M.**Kateg. gram.:** ad.**Sin.:** *pika* (BL)**Def.:** arrainak amua irentsi (ME)**Zitak:** *arrañak agarratetzanin lumin barrun dan amuai* (DM)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 9.03:** (MALUTÍ) AGARRÁ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Sin.:** *maluti jan* (BL)**Def.:** arrainak maluta irentsi (ME)**Zitak:** *botaten dau eta iual arratzalde gustin atunak estotza malutiai agarra*

(BL)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 10: **aibárt // aibárte** (*ez dut aurkitu*)
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz.
Def.: arrain mota / Azkuek, *Jibarta* lez erabiltzen du (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 11: **aingéro//aingerú** (*Squatina spp.*)
Elkarrizk.: Patxi E.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: borobil itxurako itsas arraina, kolaioen familiakoa (ME)
Datu entzikl.: *kolaxuk eta ixaten dis ba? Kolaxo sarrak ixaten dis andixauak eta txikixauak eta danetaikuk das, marraxun antzeakuk eta orrek. Ik. Trans. (PE).*
Dok. Zubikarai: AZ(01)
Dok. Azkue: AINGERU GUARDAKO (G-don), raya, pez marino de cabeza muy pequeña en relación a su cuerpo, que es casi circular; anda casi tocando el fondo (del agua).
Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 90 orr.
Dok. Julián Amich: ANGEL: Especie de peces intermedios entre los escualos y las rayas, pues en algunas clases del mismo, tanto por su conformación externa como por su estructura interior.
Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** *aingeru goardako*
Ingl.: angelfish
Frants.: ange de mer
Gazt.: pez angel / angelote
Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 12:	aingira//aingirí⁵ (<i>Anguilla anguilla</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	AINGIRA: suge itxurako arraina, luzea eta azal-labaina, Europako ibaietan bizi eta Sasgazo itsasora joaten dena ugaltzera (IS)
Datu entziki.:	<i>aingiri ain de esaune, ba se esangotzut nik ba... aingirak andixak be baras, medianuk, txikixak. Eta orrek errixun denetaik das, da itxosun ba asixauak(PE). Ik.trans. (PE). / leatz aingiri ixaten da, aingiri, leatz aingiri (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	AINGIRA: ezaugarr.: zirintasun ezaugarria / esamold.: aingira baltza baiño ziriñago AZ(01)
Dok. Azkue:	AINGIRA (AN, B, BN, G, Sc, Sal), anguila. Hay varias especies, 1/ aingiramerrebaldá (B-b-l), anguila barbuda. 2/ aingira-morea (B, G), anguila de pintas. 3/ it [^] sasingira (B-l), lebatzaingira (G), congrio o anguila de mar..
Dok Eneko Barrutia:	EB(02) 91 orr.
Orot. Euskal Hiztegia:	AINGIRA (gral.; Urt, Lar, Añ, VocBN, H), anguila; tbn. en algunos sitios congrio
Dok. Julián Amich:	ANGUILA: Pez de la familia de los murénidos (<i>Anguilla anguilla</i>), de cuerpo muy prolongado, de aberturas branquiales muy reducidas, escurridiza, y del cual se conocen hasta veinticinco especies.
Hiztegi Batua:	(+) ibai-aingira
Ingl.:	eel
Frants.:	anguille d'Europe

⁵ Patxi Etxabururekin izandako elkarrizketetan aingira eta leatz-aingira gauza bera izango balire lez adierazi dit. Hala ere, bai Azkuek eta baita Eneko Barrutiak ere (baita kostaldean bizi garen beste edonork ere), badakigu gaztelaniaz congrio deritzon aingira itxurako bat badela. Hona hemen Eneko Barrutiak jasotakoa bere EB(02) liburuko 90 orrialdean: Def.: Gazt.: congrio / Frants.: congre / Ingles.: conger eel / latinez Conger Conger. M-d: sarditaren antzera egiten du, ziletik behera hezur txiki asko dauzka eta horregatik arrantzaleok ziletik gorakoa jaten dugu, hor ez dauka erdiko hezurra baino. / Entz.: M-d: zilean palu batekin jota hiltzen zen edo ganibetarekin lepoa ebakiz. Antzina zaku batekin eskegi egiten zen begitik buztanera eroan arte hezurrak. Atrapatzeko karnadak: bokarta, berdela, boga eskamatuta, txibia, tximinoia, amarratza. E-jf: ni ibilita nago aingiratan ere gaztetan. Aingiratako aparioari amutik amura lau braza edo ipintzen zitzaizkion. L-pj: inoiz zilean jota ere hil dugu.

- Gazt.:** anguila europea
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 13:** **aingirá báltz//aingirá báltza** (*Anguilla anguilla*)
- Elkarrizk.:** Patxi E,
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** beltz antzeko kolorea duen aingira mota bat (ME)
- Datu etzickl.:** *kolori baltzaua eukitxen dau. Bestik eukitxen dabe griseski ero. Antzekuk dis bañe bat illunaua ra besti baño. Grisak baras txikixauak, onek errixun eta atrapatzen disenak, bañe onek itxosukuk ixaten dis orretzek baltzak. Lepo inguru, goxe, eukitxen dau ola baltzeako illune, beste batzuk es ain illune... (PE)*
- Dok Eneko Barrutia:** kostakoa da. Kanpoko baido gozoagoa jateko, gogorragoa EB (02) 90 orr.
- Dok. Zubikarai:** AINGIRA BALTZAK. Andra lizun, bizi nasaiko emakumeakaitik esaten da. "Aingira baltzak ikusten izango zīnan zu!" Au da, emakume "alaiak" ikusten. Aingira baltzak, basatza eta loietako arraiñak izaten dira. Erreka zikin datorrenean artzen dira sarri. Orregaitik beste "aingira baltzak" ori. Orrelako aingirak arrantzaten diranean laban eta likiñak izaten dira. Origaitik aingira baltzak baiño ziriñago eta antzerako esaerak AZ(01)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 14:** **áiru// airú**
- Elkarrzk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz.
- Def.:** haize biguna. Brisa leuna (PE)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** eguraldia/haizeak
- Sarrera 15:** **aingúra // aingurí**
- Elkarrzk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz.

Def.: burdinazko atal aski handia, bi besoz hornituta, kate batetik zintzilik uraren hondora egozten dena, han finkaturik ontziaren higitzea eragotz dezan (IS)

Gazt.: mastillero (IS)

Hiztegi Batua: (+)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 15.01: AINGURATÓKI**Elkarrzk.:** AZ**Kateg. Gram.:** Iz.**Def.:** ontzia lotzeko toki egokia. Kai barrua. Ondartza (AZ)**Gazt.:** mastillero**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 16:** **akér mújoi// akér mujói** (*Diplodus sargus*)**Elkarrzk.:** AZ**Kateg. Gram.:** Iz.**Def.:** arrain mota (ME)**Gazt.:** sargo picudo**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 17:** **akúla//akulí** (*Belone belone*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** AKULA: ahoa orratzaren itxurakoa duen arraina, luzea eta mehea, hezurdura berdaxka duena. Taldetan ibiltzen da uraren azalean (IS)**Datu entzikl.:** *itxura baten lantzoin lakoxi re, bañe akulak gitxi ixaten dis, bakarra ixaten san. Sarin etorten sin, e, bolintxin de treñin de nastin, gexen bat be bolintxin, txitxarruas da antxoias da, tartin bakarrak etorten sin. Barrutik berdi ixaten san, asur inguru eta ori berdi ixaten da, berde-berdi, eta esta ain estimau lantzoï lantxeik jateko, eta askotan lantzoï baño asitxuaua ixaten da, metro erdi te. Len esan ori jateko ibiltxen, iñox itxosun de jaten san, erreta jaten*

san. *Mustur lusi eukitxen dau, lantzoin lantxeik (PE)*

Dok. Zubikarai: AZ(01)

Dok. Azkue: AKULA (B, G), aguja, cierto pez.

Orot. Euskal Hiztegia: AKULA (V, G ap. A.), pez aguja

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 91 orr.

Dok. Julián Amich: AGUJA: Pez de cuerpo parecido al de la anguila, pero cubierto de escamas lisas, pequeñas y caedizas, de coloración verdosa en el dorso y plateada en los flancos.

Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** akula

Ingl.: pipefish

Frants.: aiguille de mer / orphie

Gazt.: aguja

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 18: **akulabiriárda//akulabiriárdi** (*Xiphias gladius*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: ezpatarraina (PE)

Def.: gorputz luzea duen itsasarraina (ME)

Dok. Zubikarai: AZ(01)

Dok. Azkue: AKULA BIRIGARDA (B, G), aguja, pez más sabroso que akula.

Dok Eneko Barrutia: EB(02) 91 orr.

Orot. Euskal hiztegia: <<akula birigarda (V, G), pez más sabroso que akula>>

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 19:	ála//ála (erd.), <i>alá(tu), aláten.</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Sin.:	<i>batu /jaso (BL)</i>
Def.:	<i>sarea batu, jaso. Sarea, treina itsasontziratatu (ME)</i>
Zitak:	<i>osteabe atrapa bisu, ala, ekarri barrure, kendu orri batzuk, pasari emon osteabe ta bota osteabe / Treñe alaten aladoras, len oxo be eskuas etxen ben (BL)</i>
Dok. Azkue:	ALA (BL) recoger
Dok Eneko Barrutia:	EB(02) 91 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / UZEI: <i>alatu</i>
Ingl.:	to haul, to pull, to tow
Frants.:	haler
Gazt.:	halar
Saila:	arrantza eragiketak/ maniobrak

Sarrera 19.01: ALÁ-ARRÍO (erd.), *alá-arriá(tu), alá-arriáten.*

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: ad.

Def.: *arrantzaleak arraiñik badagon igarteko gora eta bera apaixua ibiltzea (M)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 19.02: ALÁ-ARRIÓKO APAXO .

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: papardoak arrantzatzeko apaixua (PE)

Dok. Entziki.: papardotan korda-arrantza luzatu ondoren eta alaten hasi aurreko unean, arrantzale bakoitzak beretzako arrantza egiteko papardotako aparailua.(PE)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 20:	aláador//aladóora (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	sareak eta abar itxasontziratzeke erabiltzen den tresna (ME)
Zitak:	<i>Atzeko palu re au, aladora atzeko palun juten da ortixeik etorri bir dau treiñe barrure ta (BL) Tubu juten da beran aladoran brasun eta tubutik juten da bonba presiñoi orixune da on modernuauak sile ta tubuk (BL)</i>
Dok. Eneko Barrutia:	EB(02)92 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	virador / alador
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 20.01: ALADORÁN-TÚBO (erd.)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** aladoraren zati bat (ME)

Datu entziki.: *au re aladoran tubu, tubu esateotzau / Aladoran tubu: lena sin gomak, bertan orixu juten san da presiñoi erun bir daben bonbak, eta gero kendu ein sin, eta ipiñi san tubu. Tubu juten da beran aladoran brasun eta tubutik juten da bonba presiñoi orixune da on modernuauak sile ta tubuk, bañe estaipe. Gomak ipintxen sendusen iual brasa bikuk ero, da fallu iual eukitzen dabe ta tubu beti re gaistuaua. Tubu errepuestun eukitzen sendun, eta errementaten basan akoplamentutatik etxen seuntzan kendu a ta beste tubu emoten seuntzan da bost minutun listo euala abanteako. Geurik tubu dakar bañe tubu gaistua ra, tubu errementaten baatzu “san se jodio, cayo martes”.(BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 21:** **Alamédi**
- Elkarrizk.:** Agustin A.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** zumardia. Ondarroan ez da modu horretara ezagutzen; Ondarroan Alameda bezala ezagutzen dugu. Alameda, "kantxope errebuelta"ren ondoren datorren zumardiz betetako zabalunea da, hondartzarako zubia ere bertan dago (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** alameda
- Saila:** lekua
-
- Sarrera 22:** **alánbra//alánbri** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** burdin haria (IS)
- Datu entzickl.:** *onek alanbrionek esaten dau onek estile bata bestias etorri bir, enpatxa etxen di bestelanik* (BL)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB (02) 92.orr
- Orot. Euskal hiztegia:** ALAMBRE (gral. ap . Lrq, Añ, Arch VocGr) alambre.
Burdin-hari
- Zitak:** *au alanbri, trabes dana, eruten dau amo bat, bi, eta amen beste bi* (BL)
- Hiztegi Batua:** (+) alanbre
- Gazt.:** alambre
- Frants.:** fil de fer
- Ingle.:** wire
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 23:** **álas//alása** *Ik. Atuneti*
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** atunak arrantzatzeke era bat (ME)

- Dok. Entziki.:** kainaberan beita biziarekin aritzeko, amurako arraintxikia arrantzatu ondoren biberioetan bizirik mantenduz (PE)
- Orot. Euskal hiztegia:** (-) / *Orotariko Euskal Hiztegian alas, aleta <<ala del pescado>> moduan agertzen da. Ez ordea, atunak arrantzatzeke era bat moduan.*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** pesca de bonito con cañas
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 23.01: ALASEAN//ALASÍN**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** adb.**Def.:** “a pulso”. Atunetan karnatarekin eta kainaberekin. EB (02) 93. orr.

Datu entziki.: *Apaxu saskarraua, onek atunetan; kasan juten giñan atuneta ero alasea / Ordun atune ekarten sendun kakuas sartute, da alantxe san arrantzi, ta arei esaten geuntzan alasin (BL)/ arrantza ontzia kalatuta (geldirik egonean) kanaberako aparailuan arrain txiki biziarenik (antxoa txikia, sardina txikia edo txitxarro txikia) atunetan aritu (PE)*

Hiztegi Batua: (-)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 24:** **alatin****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** adb.**Sin.:** azalean (UZEI)**Def.:** uretan gorputza ur-azalean luzatuta geldirik mantentzen denean (PE) / *uretan azalin aidin (BZZ)***Dok. Julián Amich:** FLOTE: Flotadura. / Acción y efecto de flotar. / Marea entrante.**Hiztegi Batua:** (-)**Ingl.:** afloat**Frants.:** à flot

Gazt.: a flote
Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 25: **álatx// alátxa** (*Alosa alosa*)
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Sin.: kodaka
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: sábaló
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 26: **álba//albí** (*erd.*)
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: egunsentia (ME)
Zitak: *albi ikusten sanin, amen dator arrañe / beran tamañu artzen banin geatu albin sain / goxin enjeneral albias batea (BL)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 93 orr.

Hiztegi Batua: (-)
Ingl.: dawn of day
Frants.: aube
Gazt.: alba
Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 27: **albókart// albokárte**
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Sin.: antxoa / bokarte
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 28:** **aldágoi// aldagói**
Elkarrzk.: Patxi E.
Kateg. Gram.: Iz.
Def.: haize mota bat (ME) / zirimola, errauntzi, haizebaltza, urakana (PE)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: eguraldia/haizeak
- Sarrera 29:** **aldára//aldári**
Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.: Iz.
Def.: itsasontzia tokiz aldatzea adierazteko espresioa (ME) / *arrañik eztagonian, tokiz aldatzea (M)*
Hiztegi Batua: (-)
Saila: nabigazioa eta portua
- Sarrera 30:** **áldra// áldri**
Elkarrzk.: Patxi E.
Kateg. Gram.: Iz.
Def.: izurdeen nahiz txorien muntzoa (PE)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: bestelakoak
- Sarrera 31:** **álib// alíba (Ragidae)**
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: raya
Saila: arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 32:** **almadrába//almadrábi (erd.)**
Elkarrizk.: Domeka M.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: penintsula hegoaldean zimarroiak arrantzatzeko erabiltzen zuten sare sistema (ME)

Dok. Eneko Barrutia: laberinto baten moduko artea. Cadizeko golkoanegoten zen zimarroiak atrapatuko EB (01) 36 orr.

Datu entziki.: *almadrabi Mediterraneoan da surren da asko usara ori, orrek sarik eoten di leko baten ipiñitxe, bañe sarik, demasak e!... enda gero simarroï txe atrapatensan. Sartu etxen da sari ran parajea, ta gero itxi etxetze (DM)*

Dok. Julián Amich: ALMADRABA: Arte de pesca fija que llega a tener varias mallas de extensión.

Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** atun sare

Ingl.: mandrague

Frants.: madrague/ thonnaire

Gazt.: almadraba

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 33: **alogéra//alogéri**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: partilli (ME)

Def.: egindako lanaren truke jasotzen den dirua (ME) / *jornala (DM)*

Orot. Euskal Hiztegia: ALOGER(A) (V, G ap. A; Lar, Añ, H), salario, jornal, pago por un trabajo; premio, recompensa

Hiztegi Batua: (+) aloger

Saila: termino administratiboak

Sarrera 34: **altúra//alturí⁶**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ur handitan arrantzatzeko arrantza mota (ME)

⁶ Itxasontziak, euren arrantza erari begiratu, sail bitan banatzen dira: alturakoak eta baxurakoak. Arrastean jarduten dabenak, gehienetan handiagoak dira eta urrunago aritzen dira Horrei ematen zaie alturaren izena; euren arrantza alturakotzat hartzen da. Eta besteak, baxurakoak, txikiagoak dira eta gehien bat antxoba eta hegaluzetan jarduten dute.

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 95 orr.

Hiztegi Batua: (+) alturako arrantza

Gazt.: altura

Saila: arrantza motak

Sarrera 35: **amabirjína// amabirjíni**

Elkarrzk.: Patxi E.

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: *txokoaren hezurdura* (PE)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: anatomia / morfologia

Sarrera 36: **amántal//amantála**

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: Iz.

Def.: fabriketan aritzen diren emakumeek aurrealdean, gerriari lotuta, jartzen duten oihal zabala (ME)

Datu entziki.: *fabrikan kaleko erropak eruten genduzen. Norberak erute ban amantala, urdiñe kaleako, eta bertako sakukin einddakuk. Kaleaku etxen gendun doblata ipiñi ipurdi azpixon eta urteten gendunin tolostu-tolostu eindde. Bestelaik sakuk ibiltxen genduzen, errematikin de, sakuk josi, gerrixan eiñ erremati tela zati bateaz, egalak bebai, bizarrak kendu. Iual petuaz be bai (Mi)*⁷

Hiztegi Batua: (+) mantal

Saila: jantziak

Sarrera 37: **amari ez emana: amái es emóna.** *Ik. Karmel, 1986-4, 95-96 orr./ Ik. Ardáu-díru.*

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. Gram.: (Lok.)

⁷ “amantal” mota desberdinak daude. Bada amantal mota bat, etxean ontziak eta garbitzerakoan jazten dena, eta bestelako “amantal” bat, sakuekin egindakoa, espreski “fabrikan” erabili ohi

Sin.: ardaun diru (BL)
Def.: egindako lanaren truke jasotako dirutik arrantzaleak
“poltsikorako” gordetzen duen diruari deitzen zaio
(ME) /ixilleko diru (BZZ)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: bestelako gaiak

Sarrera 38: amarradéro//amarradéru (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: soka e.a. lotzeko balio duen euskarri sendoa (ME)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 96 orr.

Zitak: amarradero bat juten da amen, eta besti amen
(BL)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 39: amillótar//amillotárta

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: freskoako arrañe artzeko otzari (T/B) / antxoa
txalopatik nasara ateratzeko (M)

Datu entziki.: otzarak etxen sin mateixal bardiñas. A ixaten san
freskoako / aretxeas amillotarras etxe ben artu te
onaxe balda bota (T/B)

Zitak: amillotarrak sin beste otzara batzuk (T/B)

Dok. Zubikarai: AZ(01)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

zutena. Hau sendoagoa, “fabrikako” lanerako erabilgarriagoa. Normalean bakoitzak bere etxean egin ohi zutuen “amantal” hauek.

Sarrera 40	ámo//ámu
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>arrantzako erabiltzen dan kakua (M) / AMU:metalezko atal txikia, kako edo aingura itxurakoa, beitzaz horniturik arrantzuan erabiltzen dena (IS)⁸</i>
Zitak:	<i>Onek di iru amuk diferentik, au txikixaua ra, bañe orretakoxe ri /txitxaste esatengakon lena, txitxaste san amu joteko / Bat ureta botaten amun, bafora abante todo / Treotzarak di e bertan planiaten disen amuk, amuk planiaten disenin karnatias ba aretxen dis treotzarak / Eukitxen dau amu te urkuli (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	AMUA: Arrantzarako erabilten dan gaillua. Toki batzuetan "garranga" be deitzen dautse. <i>Ik. AZ(01)</i> .
Dok. Azkue:	AMU, hamu: 1 ^o (c), anzuelo. Especie de anzuelos: kat [^] sikamu, el más pequeño; t [^] silamu, para coger panchos; besiguamu, para besugos; lebatzamu, para merluza; li [^] samu, para lijas; atunamu, para atunes; proostua (B-b), amu-lapur (AN, B, G), anzuelo pequeño torcido.
Orot. Euskal Hiztegia:	AMU (c. Ap. A (+ h-); Urt I 275, Lar, Añ, VocBN, Arch VocGr, Dv, H, Lrq; h- SP, Gèze, H, -L), anzuelo (sentidos prop. y fig.)
Dok. Eneko Barrutia:	EB(02) 97 orr.
Dok. Julián Amich:	ANZUELO: este instrumento es, sin duda, uno de los más antiguos inventados por el hombre, que en las primitivas edades debió de construirlo con piedra, hueso, espinas y nácar, antes de llegar a poseer el secreto de los metales y que ha conservado a través de los siglos las iniciales características que hoy mantiene.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	fishhook

⁸ Ibon Sarasolak "amu" eta "garranga" sinonimotzat hartzen ditu. Bonik, ordea, ez ditu esanahi bereko Sarrerak direla ulertzen. Ik. "garrangi"

Frants.: hameçon

Gazt.: anzuelo

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.01: ATÚN-ÁMO

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: atuna arrantzatzeko erabiltzen den amo klasea (ME)

Datu entziki.: *Ori guk atun amu es, atunetako amu. Lena usaten sin bakarrak, ni gasti nitxanin de, eta gero biku; pala bat bañe amo bi. Ni sartu nitxanin simarroitxako euan bakarra eta atunetako dobli. Numeruk eoten sin or; uno, dos, tres da...olantxeik. Eta atunetan apaxo laburrak, baforandik urrin etosenak, an botaten san enjeneral andixena, se an baforan egalin eotenda beran elisin uberi te, bitse, te aparra, ta, an bisti be gitxia ta, eta orretxeatxik botaten gakon an amo andixe. Eta gero atzin asko erriata datorrena baforetik, ba, arek ixaten sin txikixauak. Ordun gixon bakotxak norberan apaxu erute ban eta antxe (DM)⁹.*

Saila: arrantzarako tresnak/ materialak

Sarrera 40.02: ÁMO (BRILLÁNTI) (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *amo garbixe / amo surixe* (BL)

Def.: amua barria denean edo garbi dagoenean hartzen duen kolore tonua (ME)

Zitak: *enjeneralin, amu brillanti arrantzalintzako* (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.03: ÁMO (GÁRBI)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

⁹ Domeka Markuerkiagak atun-amu esan beharrean, atunetako amu dio.

Sin.: *amo brillanti / amo surixe (BL)*

Def.: amua karnata ondakinik gabe ateratzen denean ematen zaion izena (ME)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.04: ÁMO (ÁNDI)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: neurri handiko amua (ME)

Datu entziki.: *onek amo txikixok estou usaten ixan. Au len esatzuten moure, berdeletako andixena, besiutako, papardotako. Papardotako be ixaten san andixena, besiutako bixkat amo txikixaua. Onek kabratako ta, txistoako ta; onek txikixenak dis (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.05: AMO-LÁPUR

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: amo akerra (ME)

Datu entziki.: *Esaten gakon amo okerra sanai. On olako asko ra, len gitxia. Formi san, susen baik, bixkat egalea morun eindde. Dana ra amu, susenakin de okerrakin de danakin atrapatzen da, on batzuk esaten dabe susena eta bestik esaten dabe okerra naxa dabela (DM)*

Dok. Azkue: AMU LAPUR, anzuelo pequeño torcido.

Eneko Barrutia: Lebatzetan amu-bakarrak gain ipintzen zen amu bat besegua,

txitxarroa edo arrain txikia atrapatzeko.

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 40.06: AMO-PÁLA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *artzabi/ amun popi/pali/amun kirtena (BL)*

Def.: amuak goiko muturrean daukan zati zapala; pita lotzen den lekua (ME)

Datu entziki.: *amo pali re sapala, eta au re kaltzairu, bai, kaltzairu re mateixala. Kaltzairu ona bara balixu eukitxen dau gexa; eoten da brillanti* (BL)

Zitak: *onei puntiai esatetzau, argollaik espauke, au sapalaua baauke, amopali* (BL)

Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** *amu-pala*

Ingl.: blade

Frants.: palette de l'hameçon

Gazt.: patilla del anzuelo; pala del anzuelo

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.07: ÁMO (TXÍKI)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def. neurri txikiko amua (ME)

Datu entziki.: *onek amo txikixok estou usaten ixan. Au len esatzuten moure, berdeletako andixena, besiutako, papardotako. Papardotako be ixaten san andixena, besiutako bixkat amo txikixaua. Onek kabratako ta, txistoako ta; onek txikixenak dis* (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.08: ÁMO (ÚGAR)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: asko erabilitako amua (ME)

Datu entziki.: *atune jantzalli joten basu, a ugarra kendu etxetza berak auan, a enbarkaten-enbarkaten, bal-baltza bota eta surixe atatesu* (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.09: ÁMO (SÚRI)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** *amo brillanti / amo garbixe* (BL)**Def.:** amua barria denean edo garbi dagoenean hartzen duen kolore tonua (ME)**Datu entziki.:** *enjeneralin, amu brillanti arrantzalintzako, piti be barrixe, amu be garbixe; on, iual atune jantzalli joten basu, a ugarra kendu etxetza berak auan, a enbarkate, enbarkaten, enbarkaten... Bal-baltza bota eta suri-surixe ra* (BL)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 40.10:** AMÚRE (EÓN)**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. Gram.:** adb.**Def.:** bildurri egon. Kezkati. Amure egon (AZ)**Gazt.:** receloso/ estar receloso (AZ)**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 40.11:** AMÚRE (EMÓN)**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. Gram.:** adb.**Def.:** lokarriak arindu edo ainbatean askatu (AZ)**Gazt.:** aflojar las amarras (AZ)**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 40.12:** (APAXOTÁKO) ÁMO**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** apaxoetan egoten diren amoak (ME)

Zitak: *dakas igual apaxo batek otamar amo, otamar berdel, bat ero beste solta etxen da bañe...* (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.13: (BERDELETAKÓ) ÁMO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: berdelak harrapatzeko amoa (ME)

Datu entziki.: *berdeletako amuk orretxeas juten dis, ollauas* (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.14: (KAÑABERAKÓ) ÁMO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz

Def.: *kañaberan juten disen amuk dis onek*(BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.15: (TXERMOLETAKÓ) ÁMO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txermolak arrantzatzeko erabiltzen den tresna (ME)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 40.16: AMÚGIÑ

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: amuak egiten dituen langilearen izena (ME) / *amu egilea* (PE)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 41:** **amodéra** (*erd.*), *amoderá(tu) amoderáten.*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Sin.:** *geldixa ipiñi* (BL)
- Def.:** *abiadura jeitsi* (ME)
- Zitak:** *patroik amodera* (BL)
- Dok. Julián Amich:** MODERAR: disminuir las revoluciones de la máquina y, en consecuencia, la velocidad del barco.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** to ease
- Frants.:** modéree, ralentir
- Gazt.:** moderar
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 42:** **amuzki: amúski//amuskixe**¹⁰
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *beita/ karnata* (UZEI)
- Def.:** *arrantzako amuan ipintzen dana; karnata* (M)
- Dok. Zubikarai:** AMUSKI: karnata ondakiña (Besigutarako Berbak)AZ(01)
- Dok. Azkue:** AMUZKI (B-mu-pl, G), cebo, carnada en salmuera, para pescar.
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 98 orr.
- Orot. Euskal Hiztegia:** AMUZKI (V-ple-ger, G ap. A), amuki. <<Cebo, carnada en salmuera, para pescar>>. ¹¹
- Dok. Julián Amich:** CARNADA: el cebo que se pone en los anzuelos para excitar la voracidad de los peces. Dicho cebo es por

10 Nik jaso dudana, Azkuek diona eta Eneko Barrutiak bere liburuan (02) batu duena ez datoz bat. Hona hemen Enekok jasotakoa: M-d: itsasotik etortzen zenean apariora barrura, oraindik amuan ekartzen zen karnadari esaten zaio. B-a: antzina besegutako nahiz papardotako palangan erabiltzen zen karnata, botakar-tatoak. B-j: beseguak edo papardoak jan ez duen karnata. Amuetan datorkizu EB(02)

11 Orotariko Euskal Hiztegian, amuzkiren sinonimo moduan hartzen da beita. Nik, ordea, ez dut horrelakorik entzun nire elkarrizketetan, horrek ez du esan nahi erabili ohi ez denik.

demás variado, según sea lo que se quiera pescar, y puede ser desde pequeñas lombrices hasta moscas artificiales.

Hiztegi Batua:	(-) / UZEI: <i>amuzki</i>
Ingl.:	bait
Frants.:	appât; esche; boëtte; amorce
Gazt.:	cebo; carnada
Saila:	arrantzako tresnak/materialak.

Sarrera 43: **(sare) andána//andáni**

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	sare-joko / sare-andana (UZEI)
Def.:	sare " <i>etxara</i> " bat; bota aldi bat (ME)
Zitak:	" <i>askenengo andani re!</i> " (BL)

Orot. Euskal Hiztegia: ANDANA: (B, L, BN, S; Lar, Añ, Dv, H), montón, grupo; manada; tropa; en especial, con los elementos puestos uno detrás de otro; fila, hilera...

Dok. Julián Amich: ANDANA: Manera de colocar los buques dentro de puerto en posición paralela entre sí / estibar, aparejar y arreglar un buque en las mejores condiciones para navegar. / Serie de artes de pesca colocadas debidamente como <<andana de nasas>>, <<andana de redes>>.

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	fleet
Frants.:	jeu de filets / tessure / tésure
Gazt.:	andana / flota
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 44: **angúla//angúli** (*Anguilla anguilla*)

Elkarrizk.:	Tribi/Bego
Kateg. gram.:	Iz.

- Sin.:** txitxardin / txitxardin zuri / txardieta (UZEI)
- Def.:** ANGULA: aingiraren kumea; txitxardina (IS)
- Datu entzikl.:** *mar de los argasos ero andik etxen dabe osteri urte gustin, amen e euran umik jaxoteko arrautzak ipintxea ero. Ik.trans. (PE).*
- Datu entzikl.:** *plati; olakoxe bateletan juten sin angulata (T/B)*
- Dok. Zubikarai:** Lok.: "lapikokorik ez eta angula mangula? Ori ez da gosea, ori da gula", jan nai ez da dabillanagaitik esaten da. AZ(O1)
- Dok. Azkue:** ANGULA (B, G), cría de anguila.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ANGULA (V, G, AN-mer), angula, cria de anguila v. "txitxardin"
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(O2) 99 orr.
- Dok. Julián Amich:** ANGULA: larva de la anguila que después de un viaje de dos años por las aguas oceánicas, llega ante la desembocadura de los ríos europeos, tanto del Atlántico como del Mediterráneo, convertida en una especie de hilo transparente, hasta el extremo de que lo único que resalta de ella son los ojos y el tubo digestivo.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** elver
- Frants.:** civelle
- Gazt.:** angula
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 44.01: ANGULÉRO (*erd.*)

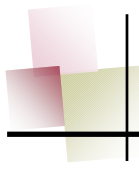
Elkarrizk.: Tribi/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: angulak harrapatzen dituenari deitzen zaio (ME)

Datu entzikl.: *esan itxosoko gausi, errixoku sanetik baserritxarra anguleru san. Onek erreka tartekuk eta sinak; Gosikakuk eta Errenteixakuk eta anguleruk sin (T/B)*

Gazt.: angulero, pescador de angulas

Saila: lanbidea

Sarrera 45:	anillo//anillu (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	espetek apaixuak e.a. hobeto eusteko eduki ohi duten borobil formako gailua (ME)
Datu entzikl.:	<i>espetin pasata juten da anillu</i> (BL)
Dok. Eneko Barrutia:	EB(02) 99 orr.
Zitak:	<i>aspixan sera eukitxen dau; soki te anilluk</i> (BL)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	anillo
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 45.01: (TXANPELETÁN) ANÍLLO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *apaxuk kostare ekarteko anillak* (BL)

Datu entzikl.: *txanpeletan anillu re ori; txanpeletan anillu re soki gora ta bera ibiltxen dabena, txanpeleta ra espetak eruten dabena. Anillu pasaten da apaxun eta a anillu gora ta bera ibiltxen da* (BL)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 46:	ánkill//ankilli
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	burdinazko atal aski handia, bi besoz hornitua, kate batetik zintzilik uraren hondora egozten dena, han finkaturik ontziaren higitzea eragotz dezan (IS) / <i>arlanka txikia</i> (M)

Dok. Azkue: ANKILLA (BL), ancla.

Orot. Euskal Hiztegia: ANKILLA (V ap A.) ancla. V. Aingura

Dok. Julián Amich: ANCLA: instrumento de hierro forjado, a manera de garfio o anzuelo, que, arrojado al fondo del mar y fijando al mismo un extremo de una cadena o cable cuyo otro extremo queda a bordo o también firme, impide que el buque vaya a la deriva.

Hiztegi Batua: (-)

Ingl.: anchor

Frants.: ancre

Gazt.: ancla, áncora

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 47: ankúlet// ankuléta

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *burdinazko erpedun tramankulua, hondoari helduta arrantza-ontzi txikiari eusteko arlanka. Arpeo txikia (PE)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 48: anténa//anténi (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ANTENA: uhin elektromagnetikoak igortzeko eta hartzeko eroale airetarra (IS)

Datu entzickl.: *palutatik puentea eoten dis edo bestelarik gañin be bai (BL)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 100 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: antenna

Frants.: antenne

Gazt.: antena

- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 49:** **antéoi//anteói**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrasteko sareak biratzeko gailua (ME)
- Dok. Eneko Barrutia:** arrasteko sareak biratzekoa. Astuna bada, aparejo realarekin egiten da EB(01) / anteoia polea batekoa isaten da eta "aparejo real" polea bikoia isaten da EB(02) 100 orr.
- Datu entzikl.:** *amendik etorten da anteoi, eta arek etxen dau errebisak, sariai buelta bi emon eta amendik etorten da errebis bat, enjeneralin etorten da ona gora, ta etxen dau errebisas adosa (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 50:** **antxóa//antxói** (*Engraulis encrasicolus*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ANTIXOA: sardinaren itxurako arraina, baina hura baino txikiagoa, itsasoan sarda handietan bizi dena (IS)
- Datu entzikl.:** *arrain berdi re antxobi. Antxobi ba, bera ixan da arraiñ aberatsa, se aplikasiñoi asko dakas orrek, fabriketakuk e, bai salasoín de bai eskabetxin de, barrillan moñutan da gatsa emonda ta, era asko ra eta jaten be gusto ederreku, gosu re antxobi. (PE). Ik.trans.(PE)/antxoi ondoa esta juten, asaleku re (BL)*
- Dok. Zubikarai:** ANTIXOA: antxoa umeen tutuaren ezaugarri lez erabilten da. Bai eta mutil ezaugarri be. Eta euriagaz be joskeratzen da AZ (01). *Ik. AZ(01)*.
- Dok. Azkue:** ANT[^]SOBA (B, G), ant[^]sua (G-don), anchoa (pescado).
- Orot. Euskal Hiztegia:** ANTIXOA (AN-mer, Sal; SP, Urt, H), anchoa, bocarta, boquerón

Dok Eneko Barrutia: EB(02) 100 orr.

Dok. Julián Amich: ANCHOA: sinónimo de boquerón, aunque generalmente se emplea para designarlas cuando están ya en salmuera; constituyen una de las más sabrosas especialidades de la industria española de salazones. En las provincias vascas, a la anchoa o boquerón fresco se le denomina "bocarte" y en catalán, "seitó".

Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** *antxoa*

Ingl.: anchovy / European anchovy

Frants.: anchois / anchois européen

Gazt.: anchoa / anchoa europea

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 50.01: ANTXYÓA TXIKÍ

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina txikiko antxoa. Antxoakumea (ME)

Datu entziki.: *esta antxoilli, antxoilli re leatzan familixaku arrasteku, leatz kumi ixanda morun, bañe antxoa txikixe ra antxoi bera, onek dis bajurakuk (PE). Ik. Trans. (PE)/ atuneta kasan juten giñan atuneta ero alasea, ordun, eseuales biberoik eta, antxoa txikixe atrapatzen san, atunetan ordun antxoa txiki asko eoten san, ongun es imajinateko beste, eta auxe kostiau be bera etorten sanin barrure bistan eoten san dana bete-bete eindde antxoa txikixe (DM) / oktubrin de, antxoa txikixe atrapatzen bena, guk emoten geuntzak gatz. A ixaten san besiutako ta papardotako (T/B)*

Zitak: *on enkanbio, antxoa txikixe baator ogei otzarak ixaten sin fabrikakuk (T/B)*

Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 50.02: ANT XOÁ-ÁDUR

Elkarrizk.: Nekane/Itxaso

Kateg. gram.: Iz

Def. zirimiriari ematen zaion izena (ME)

Dok. Zubikarai: ANT XOA ADURRA: udabarriko euri ziriñari deitutzen
dautse arrantzaliak AZ(01)

Saila: eguraldia/haizeak

Sarrera 50.03: ANT XOBÁRA (ANT XOBÁTA)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *antxoi*¹² *atrapaten dan sasoi (T/B)*

Datu entziki.: *tarti eoten san, antxobarik lagataku atuneta jun bitxartin, baforak eta ein bir ixaten sin urtero galdarak ata (BL) / maxatzin antxobatai te lagata eoten sin txalopak, bentaik es ban eukitxen txikixe basan da, ordun atunetako preparaten sin, euran bixixe antxe, atunetaku san da /antxobata juten sinin sin treñak / / sari botaten san antxobatan (DM)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 100 orr.

Zitak: *antxobari aurrea ta kiloik bes, ta, jun ei san Arrigorrre ta Santa Rita bentanan eixeuan, "emon geuriai be seose ba", gero gexei emon eta sare gustik erun Santa Ritak; aiñ emotzala pixo andixe, da gixonak esin maneja, ba dana galdu. Estai "Bi Koñatua" es san (T/B)*

Ingl.: anchovy sasson

Frants.: saison de pêche de l' anchois

Gazt.: costera de la anchoa

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 50.04: ANT XOÍLLA (erd.) *Ik. Antxóa txikíxe*

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

¹² sarri "antxobati" be esaten dute.

Def.: *antxoilli re leatsan famlixaku, arrasteku, leats kumi ixanda morun (PE)*

Dok. Eneko Barrutia: EN(02) 100 orr.

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 50.05: (MARTIKÓ) ANTXÓA

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *martzun atrapatzen dan arraÑe (DM)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 50.06: ANTXÓA GORRÍ

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *azalean dagoen antxoa multzoa (PE)*

Dok. Entziki.: izurdeak hondotik azaleraturiko antxoa multzoa edo berez azaleratua. Multzoa loditzean kolore gorrixka hartzen du eta zenbat eta lodiago kolore ilunago (PE)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 50.07: ANTXÓA HANDÍ

Elkarrizk.: Patxi E..

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *tamaina handiko antxoa (PE)*

Dok. Entziki.: *lantegietara eramateko neurria duen antxoa (eskabetxerako, salazoirako) (PE)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 50.08: ANTÓA MEDIÁNO**Elkarrizk.:** Patxi E..**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *tamaina ertaineko antxo*a (PE)**Dok. Entziki.:** *freskorako egokia* (PE)**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 50.09:** ANTÓA OTZÁRA**Elkarrizk.:** Patxi E..**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *30 kilo edota gehixeago hartzen duen otzara; antxo*a, sardiña, txitxarro, lantzo*i*, boga eta beste arrainak garraiatzeko erabiltzen dena (PE)**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 51:** **aólatz// aolátza** (*Conger conger*)**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. Gram.:** Iz**Sin.:** letxera / pospolu**Def.:** arrain mota (ME)**Hiztegi Batua:** (-)**Gazt.:** ababurda / madre de congrio**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 52:** **aót dabét// aóta dabéta** (*Chelon labrosus*)**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. Gram.:** Iz**Sin.:** lazun**Def.:** arrain mota (ME)**Hiztegi Batua:** (-)**Gazt.:** muble**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 53:** **ápar//apárra**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** bitse (ME)
- Def.:** APAR: mugitzen ari den edo dirakien isurkari baten gainaldean gertatzen diren burbulla txikien multzoa (IS)
- Dok.. Eneko Barrutia:** Enbarkazioak aurrean ateratzen duen bitza EB(02) 101 orr.
- Dok. Zubikarai:** Lok.: "*aparra ta bitsa biak anai arrebak*": bai batera nai bestera arro ikusten danetan erabilten dan esaera da. AZ(01)
- Dok. Azkue:** APAR (AN-b, Gc), espuma.
- Orot. Euskal Hiztegia:** APAR Espuma; tbn. "espuma de la boca". << espuma fresca, por ej. la levantada por el remo. La que queda sobre el agua es bits (V-m)>>.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** foam
- Frants.:** écume
- Gazt.:** espuma
- Saila:** nabigazioa eta portua
- Sarrera 54:** **apáxo//apáxu**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *liña, sokali*(BL)
- Def.:** arrantzan egiteko tresna (ME)
- Zitak:** *lena gixon bakotxak apaxo bat eukitxen ban eta batek iual bi (BL) / Piti, au re piti, muxarrak agintzen dau iru, muxarretan beti ibiltxen dou iru apaxo / . Bi alanbre akarren apaxuai txonbu estetzau / atzetik etorten da apaxu / ordun bakotxak berak etxeben apaxuk. Bera apaxu etxeko patroiana berana juten sas eskatzea / inox jun na ni ara plaire ertzea*

lumata gero apaxu etxeko / Ordun antxoi ipintxen san eskuas botaten a apaxu (DM)

Dok. Zubikarai: Lok.: "*andrak elixara, pio piolin, mateo txanbolin, aparixua erria ta txibikorainakin*", umetako kantua. AZ(01)

Dok. Azkue: APAI^LU (L-côte), aparejo para pescar.

Orot. Euskal Hiztegia: APAREJO: conjunto de palos, velas y jarcias que determinan toda clase de buques de vela. Así, se dice aparejo de "*bergantín redondo*", de "*bergantín goleta*", de "*polacra*", de "*fragata de tres palos*", de "*pailebote*", etc. (...)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 101 orr.

Dok. Julián Amich: APAREJOS DE PESCA: todo lo que se compone de cordel con anzuelos u otros dispositivos para capturar peces. Todos los aparejos están basados en un mismo principio, que es un cordel llamado madre, del que penden otros más pequeños llamados hijos, pipios y otros nombres, en el extremo de cada cual va el anzuelo.

Hiztegi Batua: (-)

Ingl.: fishing tackle

Frants.: engin de pêche/train de pêche/appareaux de pêche

Gazt.: aparejo / aparejo de pesca/arde de pesca

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.01: (GIXÓN) APAXÉRO

Elkarrizk.: Boni L..

Kateg. gram.: Iz.

Def.: apaixoa egoki maneiatzeko duen arantzalea (ME) / *idei akarrenak apaxu zelanik maneja bir dan (BL)*

Saila: langilea

Sarrera 54.02: APÁXO (ALÉGRE) (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: asko arrantzatzen duen apaixua (ME)

Datu entzickl.: *karnati bota ta arraÑe datorrenin, a apaxo alegri re* (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.03: APÁXO (BARRUKÚ)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *espetin juten dan apaxu (BL)/ Ezpetaren barrurengo partean ipini ohi duten apaxoa (ME)*

Datu entzickl.: *espetin dusenak iru apaxo ris: barruku, erdiku eta puntaku / kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka baÑe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak. sanbrunio eta akaleku be deitzen da (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.04: APÁXO (ERDIKÚ)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: *espetin juten dan apaxu (BL)/ Ezpetaren erdiko partean ipini ohi duten apaxoa (ME)*

Datu entzickl.: *espetin dusenak iru apaxo ris: barruku, erdiku eta puntaku /kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka baÑe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak. Sanbrunio eta kakaleku be deitzen da (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.05: APÁXO (MÓTZ)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: luzera gutxiko apaixua (ME)

Datu entziki.: *Loru te piti: mateixala ra loru e fiñe da, klaro, orrek mateixalak numeruk dakas orrek treintasinkokuk, baras cuarenta lodixauak, cinkuenta, loru bera mateixala ra ixosidabli, enjeneralin otamabosteku, apaxo motzetan loditxua bixkat, bañe espetin jun bir dabena treintasinkoku (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.06: APÁXO (PUNTÁKU)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: ezpetin juten dan apaxu. Ezpetaren puntan ipini ohi duten apaxoa (ME)

Datu entziki.: *espetin dusenak iru apaxo ris: barruku, erdiku eta puntaku / kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan beraku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka, bañe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak. Sanbrunio eta kakaleku be deitzen da (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.07: APÁXO (TRÍSTE)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: gutxi arrantzatzen duen apaixua (ME)

Datu entziki.: *karnati bota ta a ososoik baator, a apaxo tristi re (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.08: (ESPETEKÓ) APÁXO**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *apaxo klase bat(BL) / ezpetetik erriaten den apaixua (ME)***Datu entziki.:** *kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka, bañe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak. Sanbrunio eta kakaleku be deitzen da (BL)***Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 54.10:** (KAÑABERAKÓ) APÁXO**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *kainabera joaten den apaixua (ME)***Saila:** arrantzako tresnak/ materialak**Sarrera 54.11:** (KASAKÓ) APÁXO**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *kazako arrantza motan erabiltzen diren apaixuak (ME)***Datu entziki.:** *au ikustesu atzetik selanik dakasen amuk? diferentik dis, edoseiñ arrain atrapatzen dabe onek, lupiñi be atrapako leukie asko baleo, bañe... gitxi ranes, gitxi atrapa bir dabe (BL)***Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 54.12:** (LEATZETAKÓ) APÁXO**Elkarrizk.;** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *legatzak arrantzatzeo tresna (ME)*

Datu entziki.: *kala beunak ondu joten dabenin, amu gelditzen da bixkat goraua. Lantzin beñ etxen gako onei, arrixin bara, bertan lekun errekalari. Errekalari etxen gakon, brasa bete ondutik altza bera beune enpatxa es datxin ondun. Iual amo bat eruten dabe batzuk, beste batzuk bi, lenakuk ti onek, on esta olakoik (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 54.13: (TENTÉKO) APÁXO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *apaxo klase bat (BL) / botaberako erdiko apaiua- EB(02) 340 orr.*

Datu entziki.: *kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka, bañe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak; Sanbrunio eta kakaleku be deitzen da (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 54.14: (UBERAKÓ) APÁXO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *ubilleku (BL)*

Def.: *apaxo klase bat (BL) / ubilletik erriaten den apaixua (ME)*

Datu entziki.: *kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka bañe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak. sanbrunio eta kakaleku be deitzen da (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

- Sarrera 55:** **apartá**, *apartá(tu)*, *apartáten*.
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** ad.
- Sin.:** sailkatze (UZEI)
- Def.:** arraina, motaren eta tamainaren arabera sailkatu (ME)
- Datu entzikl.:** *antxoiai buru kendu te gero aparta etxen da txikixe, andixe ta medianu, te gero juten sin osteabe tiñeta salmuera garbixe euan parajea ta antxe garbitxu (T/B)*
- Orot. Euskal Hiztegia:** APARTATU (Lcc (-adu), Urt. SP, Lar, Añ, Bon-Ond 157, VocBN, Gèze, Dv), aldaratu, urundu, bereizi.
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 103 orr.
- Hiztegi Batua:** (+) apartatze
- Ingl.:** classified
- Frants.:** triage
- Gazt.:** clasificado
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 56:** **apóño**// **apoñú**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. Gram.:** Iz.
- Def.:** *haize nahasia* (PE)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** eguraldia/haizeak
- 57:** **(arraíñ) ápur** // **(arraíñ) apúrre**
- Elkarrizk.:** Agustin A.
- Katg. Gram.:** Iz.
- Def.:** arrain ale bakanak (ME)
- Zitak:** *puentín patroik ikusten dabenin arraiñ apur bat, para!, bistu etxeotxu¹³ onetxek argixak eta ikusten dabenin aparatun badatorrela arraiñ bixkat (BL)*

¹³ Egiten ditu > etxeotxu

Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	neurria
Sarrera 58:	ár//árra
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	karnatatzat erabiltzen den arraintzako jangarria (ME)
Datu entzikl.:	<i>gausi re ordun karnati bera be mobiuti, bai, mobiu ein bir de, bixik baleo morun; arras, au karramarruk, langostiñuk te...</i> (BL)
Orot. Euskal Hiztegia:	HAR gusano (sentidos prop. Y fig.)
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	worm
Frants.:	ver
Gazt.:	gusano
Saila:	bestelako espezieak
Sarrera 59:	(tiñán) arandéla//arandéli (erd.)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	egurrezko tiñak behar bezala estututa egoteko erabiltzen den gailua (ME)
Datu entzikl.:	<i>estañuas morun peateotzen bera arandeli barrun sartzeko. Bera arandeli eindde eukitxe ben semat neurriku ran eta an sartzeotzen, eta jotén-jotén, bajaten-bajaten etxen ben, bueno, aldrebeseta etxe ben, se beie eukanetik estuaua ein bir ben¹⁴ aldrebeseta. Popas gora ipintxe ben, ta tantaik galtzen baban, ango arrain gusti sikatu etxen san eta es ban balixo ixetako (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(-)

Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 60:	árbi//arbíxe
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	arraba(k) (UZEI)
Def.:	<i>arrañ arrautzak (M.) / ARRABA:</i> Zenbait arrainen arrautza multzoak eratzen duen errai; berezk. arrainak erakartzeko uretara botatzen dena (IS)
Datu entzikl.:	<i>Eta irakurritxe eta dakiaune ra orren arbixak ixaten disela kabierra esaten gakonak, beran arbixakin einddaku, eta askok kabierra deitzetza berai arrañai, beran arbixak dis kabierra ixates, arbixakin eiñ, prepara (BL)/(PE). Ik. Trans. (PE).</i>
Dok. Azkue:	ARBI (Bc- G-zumay), raba (santu), ovario de los peces.
Orot. Euskal Hiztegia:	ARBI: (Vc, G-azp), raba (santu), ovario de los Peces
Dok. Eneko Barrutia:	EB(02) 103 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	frai
Gazt.:	huevas de pescado
Saila:	anatomia eta morfologia.

Sarrera 60.01: (MAKALLAÚ) ÁRBI *Ik. Arbíxak*

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: makailu-arraultzak (ME)

Datu entzikl.: *ori ero masi barrilletatik ataten sin eta txikixenak sin mutil-gixonak, arbixak txikitzen asten sin (AB) / masi-barrillak sin etorten silako, Noruegatik, eta sardiñatako masixak ekarteko, ba, makallaun uebak, makallaun arbixak (DM)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: anatomia eta morfologia

¹⁴ *egin behar zuten* > batzutan *ein bir ben* edo beste batzutan *einbiben*, batuta. Nik, entzundakoari kasu egin diot. Hala ere, gehienetan batuta esaten dela egingo nuke.

- Sarrera 61:** **ardaú-bárrill//ardáu-barrílle**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *ardoa itsasoratzeko ardo barril txikia (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 62:** **ardaú-díro//ardáu-dirú**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *amai es emona (BL)*
- Def.:** *arrantzaleak, irabaziak banatu eta eurentzako etxean ez emateko zatiari deitzen dautze (M.) / gizonen patrikarako diru (BZZ)*
- Dok. Zubikarai:** AMARI EZ EMON: Arrantzaleak euren diru partilletan alboratzen dituen zatietako bat. Ardautarako edo gizonak euren gastuetarako geratzen diran dirua izaten da. Ba dauka beste deitura bat be: ARDAU DIRUA: au da, ardautarako gordeten dana. Ez da beti dirutza berdiña izaten. Asteaz zelako irabazia egon, ze ikusia dauka, geitxuago edo gitxitxoago izateko. Erri bakoitzean deitura berezia emoten dautse orrelako irabaziari, eta gizon banakak izaten dira dirutza ori etxean lagaten dabenak. AZ(01)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 63:** **ardí-súri//ardí-suríxe**
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *itxasoan agertzen direzen olatu zuri txikiak AZ (02)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** itsasoaren egoera

Sarrera 64:	ardóra (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain multzoek gabea mugitzean ateratzen duten argitasuna. Sarea botatzeko une egokia (ME)
Sin.:	<i>suritxasune/ ur erri</i> (BL)
Datu entzikl.:	<i>eta antxoi datorrenin seuk ikusikosu suritxasune, on es, on aparatuk atrapatzen dau dana. Ur erri botaten dau arek. Da, ba, berak botaten daben suritxasune, ardora ta ur erri gausa bardiñe ri. Lena eoten giñan saiñ gaba eiñ arte, gaba etxen sanin, patroik esate ban se, "aire atzea, ikusi ia elisik ur erri ataten daben", eta arraiñak ardora, dana ra bat</i> (BL)
Dok. Zubikarai:	ANTXOA ARRANTZATEKO ERA: ARDORA. Arraiñak berez daukan posporoagaz, itxas gaiñea zidar bitsetan lez lagaten dau, eta ortik igarten dabe nun dagon arraiña eta orduntxe zabaltzen edo botaten dabe treiña, ingurutzeko. Gabaz izaten da ardoreko arrantza edo ta illunpean. Gau itargitsuetan, gaitz ezaten da onetan arrantza onak egitea.AZ(01)
Orot. Euskal Hiztegia:	ARDORA; reflejo grande, fosforescencia de peces en el agua (V-m). A Apend. << Fosforescencia que emiten los bancos de peces en noches muy oscuras, cuando no hay luna ni estrellas. Esta fosforescencia, perceptible en tales noches oscuras.
Dok. Eneko Barrutia:	ilargirik ez dagoen gau ilunean ikusten den arraina, lanpara bat biztuko balitz legez. Egunez ez dago ardorik EB (02)
Dok. Julián Amich:	ARDORA: Es el arte llamado "cerco de jareta". Red para sardinas, anchoas, verdeles, agujas, chicharros y, en general, para toda clase de peces que se presentan en bancos.
Hiztegi Batua:	(-) / UZEI: ardora
Gazt.:	ardora
Saila:	itxasoaren egoera

Sarrera 64.01: ARDORÁN**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Adb.**Def.:** ardoraren araberako arrantzan aritu (ME)

Datu entziki.: *Kortxu sarin ixaten san itxosun ibiltzen giñanin, beste kortxoik esta itxosun. Kortxuk enjeneral plastikuk etorri danin diferentzi andixa ikusi re. Lena eoten san kortxo andixe eta kortxo andixaua. Kortxo andixe ipintxen gakon treñai te, eta sariai te kortxo txikixaua. Ori bakotxak nai ban moure. On aldatu re formak eta plastikuatxik, on kortxu desaparesiute ra. Eta beran funtziñoi re sari ero treñe ero flotin eukitxi. Banan-banan sartzen gakoie soka baten. Soltin esti juten, esti bata besiai peaten, lotute juten dis soka (DM)*

Gazt.: a la ardora**Saila:** arrantza erak / maniobrak**Sarrera 65:** **arénke//arénki** (erd.) Ik. Sardínsar**Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** sardínsar (BL)**Def.:** sardina baino tamaina txikiagoa arrain mota (ME)

Datu Entziki.: *Arenki sardínsar da euskeras. Sardiñin aldin ordinaixuaua ra jateko, bastua. Ta gero andi andixe bara ori urune etxeko ibiltzen da. Rusuk eta orrek txalopa andixak eta ori artzen dabe asko eta eruten da urune eta...(PE)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 102 orr.

Dok. Julián Amich: ARENQUE: el arenque común (*Cuplea harengus*), propio de las aguas septentrionales; es base de una de las mayores riquezas pesqueras de los pueblos bañados por las aguas del mar del Norte.

Hiztegi Batua: (-)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 66:	(fondiatáko) árgi// (fondiatáko) argíxe
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>eruten disen señale batzuk (BL) / itsasontzia geldirik dagoela adierazteko erabiltzen diren koloredun argiak (ME)</i>
Datu entzickl.:	<i>eruten disen señale batzuk dis; on, gabeako amen dakas, gabeako se argi erun bir daben fondiata danin eta egunes onek itzaldu te onetxeas jira bir dau, fondiata ra ta, eta egunes be au ikusten batzau, esaten dou, au fondiata ra, foniatako argixe (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 66.01: (SITUASIÑÓIKO) ÁRGI

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontzia non dagoen adierazten duten argiak (ME)
Datu entzickl.:	<i>erremorkeko argixak gorrixak eruten di enjeneralin, gorrixak erutetxus aurretik dunak, gorri bi te gero situasiñoikuk, eta atzekuk erutetxus situasiñoi utzak, aberixata dunak ixebes. Atzekuk erutetxus situasiñoi utzak, gorrixe ta berdi, besteik es (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 332 orr.
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 66.02: (ERREMORKEKÓ) ÁRGI

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontzi batek bestea erremorkean daramala adierazten duten koloretako argiak (ME)
Datu entzickl.:	<i>erremorkeko argixak gorrixak eruten di enjeneralin, gorrixak erutetxus aurretik dunak, gorri bi te gero situasiñoikuk, eta atzekuk erutetxus situasiñoi utzak,</i>

aberixata dunak ixebes (BL)

Eneko Barrutia: EB(O2) 171 orr.

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 66.03: (TOPÉKO) ÁRGI

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsasontziaren kokapena adierazten duen argi mota (ME) / *topeko argiak dis situaziñoik (BL)*

Datu entziki.: *topeko argixe argi surixe ra, eta amen eruten dis, abor estiborretan, berdi te gorrixe, da goxan gorri bi/ gorrixe, berdi eta topi, topi juten da aurreko partin eta bestik dis gorri-berdik puentin gañin juten disenak (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 66.04: ARGÍ BERDÍ

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *ontziak ibilian bere egoera adierazteko eskuin edo istribor aldeko argia (PE)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 66.05: ARGÍ GORRÍXE

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *ontziak ibilian bere egoera adierazteko ezkerreko edo abor aldeko argia (PE)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 67: **argólla//argólli** (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: amoaren atzeko partea, pita lotzen den zuloa (ME)

- Datu entzikl.:** *onek di amo kontuk, naiko bardiñak ixan arren, batek eukitxen dau argolli iual, onek enpalmi eta... Argolladunak esateotzau onei, atzin sulo biribille akarrena. Au esta pali akarrena, au re sulu akarrena, eta onek etxetxues ba enjeneral multinasionalak (DM)*
- Zitak:** *aure beran argolli (BL) /onek amo kontuok naiko bardiñak ixan arren, batak eukitxen dau argolli, onek enpalmi eta... (DM)*
- Dok. Eneko Barrutia:** "argolla". Enbarkazioaren txikota amarrateko EB(02) 125 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** ring (amarratzekoa)
- Frants.:** anneau (amarratzekoa)
- Gazt.:** argolla
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak.
-
- Sarrera 68:** **aríma//arimí**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *sokaren barneko hari mehea (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak.
-
- Sarrera 69:** **arlánka//arlánki** *Ik. Ankilli*
- Elkarrizk.:** Andoni B.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** aingura (UZEI)
- Def.:** AINGURA: burdinezko atal aski handia, bi besoz hornitua, kate batetik zintzilik uraren ondora egozten dena, han finkaturik ontziaren higitzea eragotz dezan (IS)
- Zitak:** *ortxen gordeten sin arlanki te (AB)*

Orot. Euskal Hiztegia: ARLANKA; ancla. <<Aingura>> Zubk. Ond.

Hiztegi Batua: (-)
Ingl.: anchor
Frants.: ancre
Gazt.: ancla
Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 70: **arlánpa//arlánpi**

Elkarrizk.: Domeka M.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *arlanpi re "rampla" (DM)/ moilatik uretara doan bideska (ME)*

Orot. Euskal Hiztegia: ARLANPA; bajada en los muelles, en plancha, para el agua>> Zubk. Ond.

Hiztegi Batua: (-)
Ingl.: cramp
Frants.: crampe
Gazt.: rampa
Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 71: **arlínga// arlíngi**

Elkarrizk.: AZ
Kateg. gram.: Iz.
Def.: belaren aurreko aldea (ME) /*ori re belan parte bat. Belik bir ixaten dau matexal lodixaua sokiai lotzeko ta bera ta, errefortzo morun, orkoxe partik dis. Guk "erlengi" esateotzau, belin aurreko aldi (PE)*

Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza eragiketak; materialak

Sarrera 72: **árma, armá(tu), armáten.**

Elkarrizk.: Trini/Bego

- Kateg. gram.:** ad.
- Sin.:** ontzia tresnatu (UZEI)
- Def.:** *soka- lotzi beune ero kortxun (T/B)*
- Datu Entziki.:** *bietza ra e, goiburun de kortxun, armateko, berai armaten batzau gelditzen da e, txarto. Ein bir ixaten gako bietz bat, bastante olantxenik flojun eta gero antxe arma (BL) / armako orratza, beuneta armateko ta kortxuta armateko ta. Arma ra, soka beune ero kortxu lotzi re. Ta au re tranpi, tranpak ti egalekuk (T/B)*
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(O2) 106 orr.
- Dok. Julián Amich:** ARMAR: proceder a limpiar, utillar, equipar y aprovisionar de todo lo necesario a una embarcación que debe hacerse a la mar.
- Hiztegi Batua:** (-) / UZEI: *armatu*
- Frants.:** armer
- Gazt.:** armar
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 72.01: (KÁJAK) ARMÁ**Elkarrizk.:** Miren**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** *kajak eñ (Mi)***Zitak:** *eta gero ni kajak armaten be bai, kajak arma, kajak eiñ, eta batxe kargak erun bisinin ara fatoxa (Mi)***Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak**Sarrera 73:** armásoi//armasói**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** *kostilli (BL)***Def.:** itsasontziaren egurrezko oinarrizko hezurdura (ME)**Datu entziki.:** *armasoi eoten da enjeneralin ba, gillatik eta kontrakaearte, eta kontrakaeletik gorutz postik*

esateotzau. Armasoik dis arkasixe ero, aritze ero, gogorrak ixaten dis orrek egurrok. Petroleuak eta orixuk etxeotxus konserba. "Errobaldo txapela baño ajaua ra ori" (BL)

Dok. Julián Amich: ARMADURA: conjunto de piezas que forman el esqueleto de un barco o embarcación.

Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** *armazoi*

Ingl.: frame

Frants.: charpente

Gazt.: armazón

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 74: **ármiñ// armíñe** (*Galeus melanostostomus*)

Elkarrzk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: kolaio

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: colajo

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 75: **arpéu//arpéue**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *gantxo bat (M) / ARPEU: txalupa edo ontzi bat finkatzeko kakoa (IS)*

Datu entziki.: *au arpeue ra, onei amen ikusteotzasu soka satixau, amen eruten dau beste soka bat, au re beran argolli, te beran soki amarraderu. Te juten da amarradero bat amen ta besti juten da amen, en kaso de sartzen bara arrixin au, onek puntok eta trinkaten bari, etxen gako puntatik ten. Txalopi juten da beorren parearte, bestelaik eoten da ori iual ogei metro ero otamar txalopiandik, da inkaten bara, alaten asten sasenin, txalopi juten da gañea beorrei te eoten da pikin, te olaik eoneran, esta libraten (BL)*

- Dok. Azkue:** ARPEU, arpeba (L, côte), aingura (AN, G, L) el ancla.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ARPIO (V, G ap. A), ARPIU; arpeo, garfio para el abordaje; rizón, ancla pequeña. <<Harpeo, para atracar y abordar, es voz Bascongada, "arpeoa", y con el mismo origen de "arrapear" o "arrapar" o "agarrar">> Lar. <<Granpin>>
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 107 orr.
- Dok. Julián Amich:** ARPEO: artefacto de hierro parecido a un rezón que se emplea para recuperar anclas, cadenas, etc., perdidas por los buques.
- Hiztegi Batua:** (-) / **UZEI:** *arpeu*
- Ingl.:** grapnel
- Frants.:** grappin
- Gazt.:** rezón
- Saila:** arrantzako tresnak/meterialak
- Sarrera 76:** **árpoi//arpói**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** burdinazko punta kakoduna duen haga (IS)
- Datu entzikl.:** *onek dis arpoik lenakuk, au egurre ra, da au re arpoin punti, da au kirtenau sartzen da amentxe, eta arpoiai etxen gako, arpoiastiai, sentrun tutulu eukitxen dau te bertan sartzesu. Gero amen eoten da errebis bat, bertan arpoin errebise etorten da ona eta amen astan buelta bi emoten gako, buelta bi astan eta listo (BL)*
- Zitak:** *au garrangi re, arpoi txen dabena, arpoi esaten gako (DM)*
- Dok. Azkue:** ARPOI (B, G) arpón
- Orot. Euskal Hiztegia:** ARPOI (V, G ap. A; Lar, H), arpón
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 107 orr.
- Dok. Julián Amich:** ARPÓN: Instrumento de hierro forjado o de acero que termina en forma de dardo o saeta y que se fija a

un asta de madera; se lanza a mano mecánicamente, fijado al chicote de un cabo delgado y resistente; se emplea para cobrar grandes peces.

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	hand-harpoon
Frants.:	harpon à main
Gazt.:	arpón lanzado a mano
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 76.01: (ÁMON) ÁRPOI

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: amuaren punta zorrotza (ME)

Datu entziki.: *au garrangi re, arpoi etxen dabena, arpoi esaten gako
amu olan bara; susendu (punti) eta arpoi (DM)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 76.02: ARPÓI-PÚNTA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arpoiaren puntarengo zatia (ME)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 76.03: ARPONÁSTE

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arpoi mota bat (ME)

Datu entziki.: *arponasti ixaten da olakoxe asala arpoiari (atzeko) puntan
ipintxen gakona arponastik sentrun tutulu eukitxen dau /
Berak arpoik sulu eukitxen dau atzin, eta an sartzesu
arponasti, al dan moure, enkajata moure, ta jo ta etxen da
bertan gogortu. Eukitxen dau sokatxu bat, eta sokiai
emotetzasu buelta bat eta amarrateotzasu aurreko tiriai.*

Aurreko tiri ixaten da treiñana. Aren onduai pintxeotzasu arponastin soki. Arponastik eruten dau kanal txiki bat erdixan, eta eruten dau soka mei sati bat eta a juten da tiriai amarrata, es datxin arponasti solta (BL)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: arponcillo

Saila: arrantzako tresna/materialak

Sarrera 77: **árra**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: zabalduriko eskuko hatz lodiaren eta txienaren arteko bitartea, luzera neurri gisa erabilia izan dena (IS)

Dok. Azkue: ARRA (Bc), palmo, ARRA BAT, un palmo.

Orot. Euskal Hiztegia: ARRA (V, G; Lcc, Mic, Lar, Aq, Añ, Mg Pab-voc, VoCB, Dv, H); palmo y palma de la mano

Hiztegi Batua: (+)

Saila: neurria

Sarrera 77.01: **ÁRRA-BETEKÓ**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. Gram.: Izlg.

Def.: zabalduriko eskuko hatz lodiaren eta txikienaren arteko bitartea, luzera neurri gisa erabilia izan dena (IS)

Datu entziki.: *arin suluk dis ba sulo txikixak ero brasa betekuk ero, arra betekuk ero, sulo txikixak (BL)*

Saila: neurria

Sarrera 78:	arráxa//arráxi ¹⁵ (<i>Raja clavata</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ARRAIA: itsas arraina, kartilagozko hezurdura duena, gorputz-zapala eta isats-luzea, haragi gozokoa (IS)
Datu entziki.:	<i>esaten dabe atrapatzen dabenak, espirune ixaten ala, ona jateko</i> (BL) / <i>Arrain sapala ra busten lusi akarrena. Orrek ixaten dis beti basako arraňak. Basako arraňak esaten gakoe ba ondun be baras atxak eta, arrixak eta, orrek eurak eskutateko ta kamuflateko ta ibiltxen dabe ondarrin, sapalak disenak, ondarrin sartu be etxen dis (PE). Ik. Trans. (PE).</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	ARRAIA (b-b), raya, pez marino.
Orot. Euskal Hiztegia:	RRAIA (V-ger ap. A), arrai (V, G, L, Sal, R, Sc ap. A.) Raya (nombre de las diversas especies de la familia "Raja")
Dok. Eneko Barrutia:	EB(02) 107 orr.
Dok. Julián Amich:	RAYA: las rayas forman una especie de peces entre los que hay numerosas variantes, pero todos ellos tienen el cuerpo ancho y comprimido, y las aberturas branquiales, en número de cinco pares, se encuentran debajo de la cabeza, mientras los ojos se abren en la parte superior.
Hiztegi Batua:	(-) / UZEI: arraia
Ingl.:	ray
Frants.:	raie
Gazt.:	raya
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

15 jakin badakigu "arraia" mota ugari daudela. Saiatu naiz mota desberdinen gaineko informazioa bilatzen informanteei egindako galdetegien bidez. Hala ere, ez dut lortu arraien arteko desberdintasuna informanteen ahotan entzutea. "Arraia" rekin definitzen dira mota horretako arrain guztiak.

- Sarrera 79:** **arraiatu: erráxau//erraxáu** (*pagellus mormyrus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** tamaina txikiko arrain zapala (ME)
- Datu entzikl.:** *Atunan familixaku re erraxau, ainsorrotzan da antzeaku re, alde txikixe ra. Atun normala baño txikixauak ixaten sin, eta gorputzin eukitxen dau erraxak, atunak estauke¹⁶ erraxaik. Kolori antzeaku, gris illune gexaua ta argixe gexaua ta... (PE)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.
- Sarrera 80:** **árraiñ//arrañe**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** uretako ornodun poikilotermoa, hegatsak dituen (HARLUXET)
- Zitak:** *Onek ixaten dis arrañ asko ran parajin / Ordun arrañe ekarten dabe gorutz / eta arrañak agarratetzanin ikusi etxen san nox agarratetzan / arrañe etorten danin barrure (DM); Arraiñ apurre antxe artzen gendun de (AA); arrain bixkat danin, eskun euki bisu apaxu / arrañak eltzen dabenin xaxia / arañak, engañatea antxe arrañe (BL)*
- Dok. Azkue:** ARRAIN (B,BN,L,S), pez, pescado
- Orot. Euskal Hiztegia:** ARRAIN (V, L, Ae, BN, S; SP, Urt I 100, VocBN, Arch VocGr, Lar, Añ, GèzeDv, H); pez, pescado.
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 107 orr.
- Dok. Julián Amich:** PEZ: definición general de los peces, aunque no exacta en su totalidad, es de que se distinguen de los demás animales vertebrados en que durante toda su vida respiran oxígeno que se halla disuelto en el agua

con los órganos llamados branquias.

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	fish
Frants.:	poisson
Gazt.:	pez
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.01. ARRAÍN ARÓLA

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: *arrain multzo mehea duen aldra, kopuru txikikoa* (PE)

Saila: Arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.02. ARRAÍN (BÁLTZ)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: *bakailo familiako fagoneroa* (PE)

Dok. Entzikl.: *baltz kolori dakarren arrain guztik* (DM) / *arrain zatarren antzerako esan nahia daukana* (PE)

Saila: Arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.03: ARRAÍN-BÁTZAI (*Coris julis*)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: luia / palabaltza (AZ)

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: doncella / júlia (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.04. ARRAÍN (BÉRDE)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: antxoaren familiakoei eta esaten zaie (ME)

Saila: Arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.05: ARRAÍN-GAÍSTO

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *arrain satarra; arrain sakarra* (BL), (PE), (M)

Def.: arrantzarako kaltegarriak diren tamaina handiko arrainak (ME)

Datu entziki.: *Arrain gaistu nik usteot sala, lena gu itxosun sartu aurretik eta arrain gaistuk sin ixurdak baño asitxuauak, bañe esineike esan ondo selako itxuraku... orrek ixaten sin e...ixurdan lantxeik etorten sin antxobi euan tokire ero sardiñi euan tokire ero jatea etorten sin (PE). Ik. Trans. (PE).*

Dok. Zubikarai: ARRRAIN GAIZTOA: kaelak, tollak, marsopak eta abar.AZ(01)

Dok. Azkue: ARRANGAIZTO (B-ond), pez grande, malo, de la familia de marsupiales

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 109 orr.

Saila: arrantza espezeak. Arrainak

Sarrera 80.06: ARRAÍN (GOSÉSTO)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *arrain labarmena*¹⁷ (BL)

Def.: karnata arin irensten duen arraina (ME)

Datu entziki.: *arrain gosestuai kañabera motzena, gero medianu te lusi* (BL)

Saila: arrainen izaera

Sarrera 80.07: ARRAÍN-GÚRBIL

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: muxar / txopa (AZ)

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

¹⁷ Gogo handiz, neurririk gabe, jaten duenari esaten zaio Ondarrun.

Gazt.: ollaca / choa / cántara (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.08: ARRAÍN (KÓXKOR)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *arrain txikixe* (BL)

Def.: tamaina txikiko arraina (ME)

Zitak: *arrain koxkorra bara e patroik esaten dau, "kendu!, horrek barrixak ipiñi, lodixauak"* (BL)

Saila: anatomia eta morfologia

Sarrera 80.09: ARRAÍN (LABÁRMEN)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *arrain jantzalli / arrain gosestu* (BL)

Def.: gose handia duen arraina (ME)

Datu entziki.: *papun datosen arrañak dis onek, eta etxen da moltzu, te labarmenena ixaten da lantzo, Ondarrutarra* (BL)

Saila: arrainen izaera

Sarrera 80.10: ARRAIN-LÉKO

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *saku/txikota/boltzi* (BL)

Def.: *arrain leku, atzeko parti, arrañe artzen daben leku* (T/B)

Datu entziki.: *au re sako bat botaten dabena eta gero etxetze¹⁸ estutu eta barrun artzen dabena etxen dabe batelin erun* (T/B)

Orot. Euskal Hiztegia: ARRAIN TOKI <<(S), vivier>> Lh, que cita a Foix

Saila: arrantzako tresnak/materialak

¹⁸ Egiten diote > etxetze

Sarrera 80.11: ARRAÍN (MAKÁL)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrain ahula (ME)**Datu entziki.:** *enjeneralin arrain makalin kañaberi lusi bir ixatesu* (BL)**Zitak:** *arrain makala bara, aldanik kuriosuen euki bisu eskun* (BL)**Saila:** arrainen izaera**Sarrera 80.12** ARRAÍÑ-MINGÁIÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. Gram.:** Iz**Sin.:** *ezpata* (AZ)**Def.:** arrain mota (ME)**Hiztegi Batua:** (-)**Gazt.:** *pez sable / aguja* (AZ)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 80.13:** ARRAÍÑ (ÓN)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** *arrain soru* (BL)**Def.:** arrantzatzeko erraza den arraina (ME)**Zitak:** *tak, tak, tak, amen datos, arraiñ ona ra a, arin datos aforan barrenes* (BL)**Saila:** arrainen izaera**Sarrera 80.14:** ARRAÍN-PÍXO**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrain multzo batek duen pisua (ME)**Zitak:** *arrain pixu artzesunin be, aretxek sosteniuten dau* (BL)**Saila:** neurria

Sarrera 80.15: ARRÁIN-PÓTO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kainaberan karnata atontzeko gordelekua; biberu txikiak bezala (ME)

Datu entziki.: *sulun sartute ran potu re au, te guk es gendusen olaik ibiltxen, guk ibiltxen gendusen potuk kaelan barruko partin* (BL)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 80.16: ARRAÍN (TXÍKI)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *arrain koxkorra* (BL)

Def.: tamaina txikiko arraina (ME)

Zitak: *arrain txikixe ekarrieran etxetzue amoko karnati jan* (BL)

Saila: neurria

Sarrera 80.17: ARRAÍN (SÁKAR)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *arrain satarra; arrain gaistu* (BL), (PE), (M)

Def.: tiburoien familiakoak (ME)

Datu entziki.: *apaxu beti erutesu arrain sakarretako* (BL)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.18: ARRAÍN (SÁTAR)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *arrain sakarra; arrain gaistu* (BL), (PE), (M.)

Def.: *Tiburoin familixako gustik* (PE)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.19: ARRAÍN (SÓRO)

Elkarrizk.: Boni L

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrañ espabilauk (BL)*

Zitak: *Bermiotarrak Cabo Blancoa ta ixé Dakarrearte, arrain soruauak eoten sin an, eta semat eta arrañe gexa ibili, espabilaua etxen da (BL)*

Saila: arrainen izaera

Sarrera 80.20: ARRAÍN-SÚGE

Elkarrzk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Def.: itsas sugea (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: culebra de mar (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.21: ARRAÍN-TXÍNGOL

Elkarrzk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: cinta (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.22: ARRAÍN-TXÍROL

Elkarrzk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: putxano

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: chiflete (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.23: ARRAÍN (ZÁPAL)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrain mota (ME) / *platuxa* (PE)

Datu entziki.: *Onei danai, lenguauk eta, rodaballuk eta, platuxak eta onek danai* (DM)

Saila: arrainen izaera

Sarrera 80.24: ARRAÍN (ZÚRI)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haragi zuriagoa duten arrain motak (ME)

Datu entziki.: *Leztai enjeneralin. Besigue neutzako esta arrain surixe. Arrain surixak asko ras, arraxi eta palanki eta...* (DM)

Saila: arrainen izaera

Sarrera 80.25 (ALBÁKO) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *Alban atrapatzen dan arraÑe* (DM)

Datu entziki.: *Esakeri san “alba-albako arraÑe dakar”, ori eta “bitze daxola dan arraÑe” bardiÑe ra. Ni sardiÑata ta ibiltxen nintxanin de seiretako bein baÑo sarrixa etorri bir ixaten giÑan arraÑas, albako arraÑas* (DM)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 80.26: (ALFÁKO) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrainak zeukan balio gutxiagatik Alfa fabrikara eramaten zen arraina (ME)

Datu entziki.: *Ori atzera ibili re. Len arraÑe saltzen es sana ureta botaten ben ero abonoako ibiltxen ben, soloako. Abonoako asi sinin, Alfa eukan ixena fabrikik eta alfako arraÑe ditxu ixan gakon. Ibili ixan gas arrantzaz alfako be, oso presixo merkias, baforkari ekarri eta bost peseta ta kiloko* (DM)

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 80.27 (AMÓKO) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *errixoko arrañai deitzen gako, trutxi deitzen gakonai* (DM)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.28: (AÍTZ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *atxa ingurun atrapatzen dan arrañe* (DM)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.29: (ARRASTEKÓ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrasteruk atrapatzen daben arrañe* (DM)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.30: ARMIARMÁ-ÁRRAIÑ (*trahinus draco*)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: salbera / xabiroi

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: araña / escorpión / salbario

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.31 (ATXAMARTEKÓ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: atxamartaren bidez arrantzatzen den arraina (ME)

Datu entziki.: *Atxamarta ra, amo bat baño gexa ranin. Lena lasunetan ibiltzen gendusen. Atxamartak eoten dis iru amokuk, lau amokuk, bostekuk be bai iual pea-pea endde. Eta atxamarteko*

arrañe ra atxamartias atrapatako arrañe. Atxamartak estau ibiltxen karnataik. Karnati etxen gauntzan atxamartiai olanik; beun txiki bateas amen pita dobli ipintxen san, eta amen euan karnati, gero beune baja eusteko berai eta arrañak jatea juten sinin karnati, an beratxua euan atxamarta eta tengarias artzen gendusen. Galasota eon san ori len nire gaste denporan, amuas euan libre bañe atxamartias galasota (DM)

Saila: Arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 80.32: AÚNTZ-ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrain mota (ME)

Datu entziki.: *Nekasarra ta orretxei esteotzen auntze. Nekasarra ra e... perloi baño andixa ixaten dis, arrain gorrixe eta nekasarra, bata gosua ta besti bastotxua ixaten da. Orrek, bisar bi lantxeik erute ben okotzin (PE)*

Saila: arrantza espezieak; arrainak

Sarrera 80.33 (AZALEKÓ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *uretan azalin dabillen arrañe (DM)*

Saila: arrantza espezieak; arrainak

Sarrera 80.34: (BASÁ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: lurzoru basatsuan bizi den arraina (ME)

Datu entziki.: *arriko arrañe eta basako arrañe. Basakuk dis arraxak eta olakoxik, arrain sapalak ixaten dis gexenak (DM)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.35 (BÍTS) ÁRRAIÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** itsasontzitik eragindako bitsera hurbiltzen den arraina (ME)

Datu entziki.: *Sardiñatan da kalata eon, es? Kalata ra, batelas masixe botaten eoti ia sardiñi urreatzen san, eta batzutan ixaten san eon da eon uretan da, bitze asten san makal-makal eta bitz-arrañe ra; nai dau esan arrañe antxe urrin dabilela, eta batzutan pasaten da ba badule loditzen-loditzen eta arrañe agertzen da. Bitze sortzen daben arrañe. Ori sardiñatan, dudi dakat ia ori antxoatan be basan bañe antxoatan esan kalaten batela, sardiñatan bai (PE)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak**Sarrera 80.36:** (BOLINTXEKÓ) ÁRRAIÑ**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *atxa kontrako arrañe. Arrain nastau (T/B)***Datu entziki.:** *botaten ben karro gañea ta aparta gero (T/B)***Saila:** arrantza motak**Sarrera 80.37:** ERREKÁ ÁRRAIÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** erreketan egon ohi den arraina (ME)**Saila:** arrantza espezieak; bestelakoak**Sarrera 80.38:** (ESKÚ) ÁRRAIÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.

Def.: *Orrek bi esanai euki leikes, bata eskuturreko miñe eta bestei eskus atrapatako arrañe. Eskuturrin muñekera morun ipintxen dana miñik eta es artzeko (DM)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.39: (ONDUKÓ) ARRÁIÑ

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsaso sakonean egon ohi den arraina (ME)

Datu entziki.: *or atrapatzen da enjeneral onduko arraÑe, itxaskabrak eta ondun dabillen dana, kabrak, itxaskabrak, barbaÑak eta (DM)*

Zitak: *leatzata orrek dis onduko arraÑak (BL)*

Dok. Zubikarai: ONDUKO ARRAINA: itxas-beetan ibiltzen dana. AZ(01)

Saila: arrainen izaera

Sarrera 80.40 (KAZÁKO) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kazen atrapatzen dan arraina; atuna, zimarroia, txitarroa, lupina. (EB)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.41 (ONDÁR) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: are azpian egon ohi den arraina (ME)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.42 (ONDÁR AZPÍKO) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrain mota (ME) / *Salbeuan familixakuk.* (DM)

Datu entziki.: *Bañe asko ras arraÑak ondar aspixan sartzen disenak. Salbeue es, salbeue asalin de ibiltzen da eta bera da benenosuena neutzako. Orrek danak dis bardiÑak; ondar aspiko arraÑe, basako arraÑe, onduko arraÑe eta onek danak bardiÑak dis (DM)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.43 (SARDÁ) ÁRRAINÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *Sardetan atrapatako arrañe* (DM)**Saila:** arrantza espezieak; bestelakoak**Sarrera 80.44** (SARÉ) ÁRRAINÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** sare bidez arrantzatutako arraina (ME)

Datu entziki.: *Beste sare bat es botateko, a la deribako sarik natxe sabala eon, banan-banan enpatxaten sales, arei esaten gakon arrañai itxosun sare arrañe, eta aurretik len esatzutena, ardoran da ibiltxen giñanin ba, sare arrañe ru, esten gendun (DM)/ Ixaten da ba ardorekun te arrañe makala baru, bakarran moure ba “sare arrañe ru e...”, ser arrañe ixaten san sarik bota ta bakarrak mallata geatzen sinak, ba olantxenik (PE)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak**Sarrera 80.45** (TREÍÑ) ÁRRAINÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *Treñas atrapatzen dan arrañe* (DM)**Saila:** arrantza espezieak; bestelakoak**Sarrera 80.46** (TRESMÁLL) ÁRRAINÑ**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *Tresmallias atrapatzen dan arrañe* (DM)**Saila:** arrantza espezieak; bestelakoak**Sarrera 80.47** (TRETZÁ) ÁRRAINÑ**Elkarrizk.:** AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *Tretzias atrapatzen dan arrañe* (DM)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.48 (TXIBIKORÁIÑ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *txibikorañas trapaten dan arrañe* (DM)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.49 (TXÍST) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: kako arrain (ME)

Def.: kako bidez arrantzatu ohi diren arrainak (ME.)

Datu entziki.: *Txiste kako txiki batei esaten gakon. Eta askotan gerta ixan gasta itxosun be beras atrapati arrañe (DM). Lena kordan ibiltzen nitxan, bañe ni sartu aurretik juten nitxan Tobanea be euraneko otzari te ekartea, bañe, dana dala, kordan etorten sinin txalopak papardu te atatea, se lena papardu gexa ixaten san besiu baño, kantidadi te. Ta olan ataten, sasoi baten bata be bai te besti be etorten sin de iual marik ondu jotakun txalopi olanik eta mollatik separata ata ta ata txalopatik, eta otzarak ondo beteta paparduas da ataten sin, besiu errestxua, eta jausi be etxen sin olakun eta se etxen sendun? Ba gero txalopi kendu andik eta amarra, amarra bisun tokixan, eta ordun e, jausten sin paparduk, mutil gastik eta an euasenak ikuste ben a esala artzen, atate sunin jausten gatzu te akabo. Eta beste batzuk etxe ben, surrauak, nausitxuauak eta, illuntzea jun, kañabera punta ipintxeotze amu bañe untzin moure sartzeku, eta axe erremintxi san txiste, eta artu etxe ben, eta gero saldu, axe da txist arrañe. Txiste ra, or bolintxerutan da be lena molla kontra ta sabaltzeko ta itxosa urteteko txiste eruten san, olako egur bat, palo bat ixaten les, aga bat sabaltzen sendun areas eta puntan eruten ban olanik punti eta gero katun moure, brontzesku ero ixaten san, gogorraua, iñox ondu jota*

*sarri eoten san, ba, molla kontra eta sartu antxe txiste ta saka
gogor ta, axe san txiste (BL)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.50 (TXORÍ) ÁRRAINÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txorien laguntzarekin arrantzatzen den arraina (ME)

Datu entziki.: *Iñox urten lena antxoata ta urten egunes da, txoixak an,
txoixak lantzín beñ ixesai, sikiñai te ibiltxen dis te, “txoixak
antxe das da ia arrañik badabillen”, eta txori arrañe nik
orretxei jo neutzan. Txorixak deskubriuten daben arrañe (PE)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.51 (ÚR ÁNDIKO) ÁRRAINÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *ur sakoneko arrañe* (DM)

Datu entziki.: *Ontxe ekartetxuesen lijak eta, lotzak eta, ur sakoneko arrañak
(DM)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.52 (ÚR GESÁKO) ÁRRAINÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: erreketan bizi ohi den arraina (ME.)

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.53 (ÚR MÉKO) ÁRRAINÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sakonera txikian egon ohi den arraina (ME.)

Datu entziki.: *Ontxe ekartetxuesen lijak eta, lotzak eta, ur sakoneko arrañak
(DM)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.54: (ÚR SAKONEKÓ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *ur andixetako arraÑe (DM)*

Def.: sakonera handiko uretan bizi ohi den arraina (ME)

Datu entziki.: *ur sakonetako arraÑe, baÑe albako moimentuai ioten san gora eta eukitxen gendun an ogei bat minutu ero, ordulaun ero, geuk atrapateteo eurak bakotxa bere apaxukin (DM)*

Zitak: *gero eune etorrenin, gerua bera juten sin de entzeire bajaten sin ur sakoneta (DM)*

Saila: arrainen izaera

Sarrera 80.55 (ÚR TXIKIKÓ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sakonera txikian egon ohi den arraina (ME.)

Datu entziki.: *Ontxe ekartetxuesen lijak eta, lotzak eta, ur sakoneko arraÑiak (DM)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

Sarrera 80.56 (ZURDÁ) ÁRRAIÑ

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: zurda bidez arrantzatu ohi den arraina (ME.)

Datu entziki.: *Lena txibixe atrapateteo saldixan bustenas etxen san, bata bestiai lotu eta olantxeik etxen san. Se txibi kontuk nai ixaten dai emon erain bixkat, se gogorra baakasu, erruk eta eurak eteten gakos, eta gero berak sediuten batza, esta apurtzen. Eta gero, gausa pobri basa, “bai sea, surda arraÑe” despresios esaten gakon. Txibixak atrapateten sin surdias, txibixak eta txokuk eta, koraÑai peatzen sana (DM)*

Saila: arrantza espezieak; bestelakoak

- Sarrera 81:** **arraingórri//arraingorríxe**¹⁹ (*trigle lucerna*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz
- Sin.:** perloi (PE)
- Def.:** perloiaren familiakoa, gorri kolorea duen arrain mota (ME)
- Datu entzikl.:** *Perloin familixaku re. Perloi baño asitxuaue da a oso ona jateko, aragi gogorra eta gusto ederreku. Perloin itxuraku re, bardiñ-bardiñe, bixkat astxuaua, bañe bardiñe. Perloi aldin gitxi eoten da ori, perloi orren aldin gexa eoten da. Gorrixe ra berau, gañi gorrixe, naranjatik gorriraku eta tripa parin surixe eta jateko gosu. Perloi baño fiñaua ra. Arrain gorrixe, neskasarran antzeaku re. Len janbe esan etxen. Niri asko gustaten gasta. Gorrixe ona bañe perloi baltza obiaua eta perloi baltza baño satixe obiauak (PE) / ARRAINGORRI: perloia*
- Dok. Zubikarai:** ARRAIN GORRI: neskazar, perloi, urraburu eta abar. AZ(01)
- Dok. Azkue:** ARRAINGORRI (B-I), escarcho, certa, mazote (santu), un pez muy rojo.
- Hiztegi Batua:** (+) perloi handi / arraingorri
- Gazt.:** bejel
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.
- Sarrera 82:** **arraín-takáda// arraín-takadí**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *arrañak etxe/ arrañak pikati* (BL)
- Def.:** *arrañak amuan ikutu egitean ohartzen dan bultzada* (M)
- Dok. Julián Amich:** PICAR: acto del pez mordiendo el cebo que se ha puesto en el anzuelo para pescarlo.
- Saila:** arrantza eragiketa eta maniobrak

¹⁹ Patxi Etxaburuk emandako argibideei kasu eginda, “*arraingorria*” perloi mota bat da, tamainu

Sarrera 83: Arrankóba (fabrika)

Elkarrizk.:	Trini/Bego
Def.:	konjelatuetarako fabrika (ME)
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	lekua

Sarrera 84: arrántza//arrántzi

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. Gram.:	Iz.
Def.:	arrainak arrapatzeko eginkizuna (ME)
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantza motak/taknikak

Sarrera 84.01: ARRÁNTZA (ÉSKAS)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>arrantza pobri</i> (BL)
Def.:	arrain gutxi arrantzatu (ME)
Saila:	arrantza eragiketak/bestelakoak

Sarrera 84.02 ARRÁNTZA (PÓBRE)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram:	Iz.
Sin.:	<i>arrantza eskasa</i> (BL)
Def.:	gutxi arrantzatu (ME)
Datu entziki.:	<i>ori arrantza pobri re, durduk eta, barbain bat ero beste ta, eskadilla bat ero beste ta, atrapatzen ixan disenin</i> (BL)
Saila:	arrantza eragiketak/bestelakoak

- Sarrera 85:** **arrantzále//arrantzalí**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** arrantzari (UZEI)
- Def.:** arrantza lanetan ari den langilea / itsasora dabilena (ME)
- Datu entzickl.:** *jateko gosu ixaten da a, bates be arrantzalintzako ta. Len ososoik jate ben arrantzalik, asur de gusti /eta ordun asalin ikusieran, arrantzalik etxen dau axe aprobetxa/... gero bolintxero, bolintxero orrek e... arrantzale gitxi eukitxe ben/Arrantzale batzuk aproposak ixaten sin gañea be orretako (PE)*
- Dok. Azkue:** ARRANTZALE (B, G, S), pescador.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ARRANTZALE (V, G, S; Lar, Gèze, Dv, H); pescador
- Dok. Julián Amich:** PESCADOR: que se dedica a la pesca.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** fisher
- Frants.:** pêcheur
- Gazt.:** pescador
- Saila:** lanbidea
- Sarrera 86:** **arrásket//arraskéti**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *arrantza ontziaren kanpo aldeko ohaldi eta belarra edota altzairuzkoan ugerra kentzeko esku tresnatxoia (JM)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzarako materialak
- Sarrera 87:** **arrásta//arrastí**
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.

- Def.:** *arrastrando etxen dan arrantzi (JM)*
- Zitak:** *arrastin be bana ni ibilitxe, bañe ni arrastin ibili nas patron de costa (DM)*
- Orot. Euskal Hiztegia:** **ARRAST(A)** (V, G ap. A (-st). <<esparavel>> y <<rastra, red que llega al fondo>>
- Dok. Julián Amich:** **ARRASTRE:** es euna de las clases de red que más se ha transformado desde las antiguas que se usaban en las playas, hasta las que remolcaban en la actualidad los pesqueros
- Hiztegi Batua:** (-) / **UZEI:** *arrasta-arrantza*
- Frants.:** *chalutage / pêche au chalut / pêche chalutière*
- Gazt.:** *arrastre / pesca de arrastre*
- Saila:** *arrantza motak*

Sarrera 87.01: **ARRASTÁN**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: adb.

Def.: *arrantzan aritzeko era bat; itsas zoluaren pare sareak eramanez (ME)*

Datu entzikl.: *au arrastan du, arrastan dun apaxu re au (BL)*

Saila: *arrantza motak*

Sarrera 87.02: **ARRASTEKÓ ÁNDRA**

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *kaian arrasteko arrainean lana egiten duen emakumezkoa (PE)*

Saila: *langileak*

Sarrera 87.03: **ARRASTEKÓ ARRÁIÑ**

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrasteko arrantzan arrantzatutako arraina (PE)*

Saila: *bestelakoak*

Sarrera 87.04: ARRASTEKÓ ARRÁNTZA

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *sarea arrantza-ontziaren atzetik hondoan luzaturik, arrastaka, tatarrez, egiten den arrantza (PE)*

Saila: arrantza mota

Sarrera 87.05: ARRASTEKÓ BÉNTA

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrasteko arrantzaren salmenta (PE)*

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 87.06: ARRASTEKÓ BODÉGA

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrasteko arraina salmentarako antolatzeko eta prestatzeko lokala (PE)*

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 87.07: ARRASTEKÓ GIXÓN

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrasteko arrantza-ontziko langilea, gizonezkoa (PE)*

Saila: langileak

Sarrera 87.08: ARRASTEKÓ ÁRI

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrasteko sarea konpontzeko haria (PE)*

Saila: arrantzarako materialak

- Sarrera 88:** **arríza**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *arrantzale korapilloa (PE)*
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 89:** **Arrítxu(Top.)**
- Elkarrizk.:** Andoni B.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** Top.
- Datu entzickl.:** *Leketxo bertan da, potxa toki parin. Arrasteko eta bajurako kali re au (AB)*
- Dok. Zubikarai:** Besigutarako kala. AZ(O1)
- Saila:** arrantza lekuak
-
- Sarrera 90:** **árro//arró**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** neurria: hamabi kilo eta erdi (ME)
- Datu entzickl.:** *au san baldi, arroba bat, euskeras arro bat esaten san, guk arro bat esaten gendun; arro bat amabi kilo ta erdi / onek eukan amabi kilo ta erdi, esta? eta bateas kaja bat etxen san, arroba bi eukasen ordun. Arrobi san Ondarrun, amabi kilo ta erdi (T/B)*
- Orot. Euskal Hiztegia:** ARROA (V, G, R); arroa (medida de peso y capacidad) <<Arroba (Hb), arroba, mesure espagnole de 25 livres>>
- Dok. Azkue:** ARROBA (B, G, R), arroba.
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(O2) 113 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** arroba
- Saila:** neurriak

- Sarrera 91:** **artáin // artáne**
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *bela klase bat, Ondarrun “artani” dakat entzunde*
(PE)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak; materialak
- Sarrera 92:** **artasikára//artasikarí**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** sareari artaziekin mozketa egiteko eragiketa (ME)
- Datu entzickl.:** *artasikara batek iual ebatxen dau, ba, kana ta erdi*
(T/B)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketa/materialak
- Sarrera 93:** **arte de zerko; árte de sérko (erd.)**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** inguraketa-arrantza (UZEI)
- Def.:** *arrantza era bat (DM)*
- Datu entzickl.:** *onek dis ba, goxan kortxukin botaten di sarik, da orrek bestiok e ixaten di kortxoik bakuk de ordun arrastrando eruten dabena (DM)*
- Hiztegi Batua:** (-) / **UZEI:** ingurasareko arrantza
- Frants.:** pêche à la senne
- Gazt.:** pesca al cerco; pesca con red de cerco
- Saila:** arrantza motak/teknikak
- Sarrera 94:** **artó-búro//artó-búru Ik. Malutí**
- Elkarrizk.:** Andoni B.

- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** malutak egiteko erabiltzen zen artoa (ME)
- Datu entziki.:** *maluti san artu, arto buru* (AB)
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 95:** **artó-bísar//artó-bisárria**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** malutak egiteko erabiltzen den artoak berez dituen haritxoak (ME)
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 96:** **ártza//ártza**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** artzari (UZEI)
- Def.:** amuaren palari lotzen zaion ari sendoa (ME)
- Zitak:** *bata ra artza, ta besti ollaue* (BL)
- Dok. Zubikarai:** ARTZA: amuaren paliari lotzen jakon zati txiki bat AZ(01)
- Dok. Azkue:** ARTZA (B-b-l-ond), gaza (santu), pieza de hilo ó de alambre con que se recubre el anzuelo en la pesca de alta mar / (L-côte) pala de anzuelo.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ARTZA <<(V-ger-m), gaza (santu), pieza de hilo o de alambre con que se recubre el anzuelo en la pesca de alta mar>> A. (L-côte), pala de anzuelo. "Artzatu amuak", proveer de palas los anzuelos>> Ib. <<"artza-abi, (AN-gip), pala del anzuelo>>
- Dok. Eneko Barrutia:** atunetako amuan egiten zaio hariagaz, bertan palan amarraten dena da EB(02) 113 orr.
- Dok. Julián Amich:** GAZA: círculo u óvalo que se hace con un cabo, bien

	sea por medio de lazo o bien por costura o ligada.
Hiztegi Batua:	(-) / UZEI: artza
Ingl.:	ligature
Frants.:	ligature
Gazt.:	gaza / ligada
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 97:	artzába//artzábi
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	amu-pala (UZEI)
Def.:	amuaren pala (ME)
Dok. Azkue:	ARTZA-ABI (AN-ond), pala de anzuelo
Orot. Euskal Hiztegia:	Ib." ARTZA-ABI (AN-gip), pala del anzuelo Ib.
Dok. Julián Amich:	PATILLA: En general, el pie de toda pieza de hierro que tiene dos orejas o forma como dos orejas, para encajar en el lugar a que está destinada.
Hiztegi Batua:	(-) / UZEI: artzabi
Frants.:	palette de l´hameçon
Gazt.:	patilla del anzuelo; pala del anzuelo
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 98:	artzári//artzaríxe
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	artza (UZEI)
Def.:	amuari lotzen zaion ari sendoa (M)/ <i>atunetarako amuari artza egiteko hari lodixeagoa</i> (PE)
Datu entzickl.:	<i>iru-lau buelta emon da etxen dau ata kanpoa, sartu pala, bueltak emon, iru ero lau buelta, ta gero beoneas arixoneas gogortu bera popan da emon orapillo bat eta amu listaten da / artzarixe ra artza</i>

etxeko, (...) artzarixas juten da sokali, sokali alderdi baten da amu beste alderdixan, amu berai engantxa (...) au re amu eta au re atzi eta atziai amarraten gako sokali, eta ollaue, ollaue ixaten da, orapillu es, ollaue, (sasoi bateko aorkateko orapillu) (BL)

Zitak: *ikustesu atzaparretan buelti etxen dabena? Ori re amuai amarraten dan artzarixe (BL)*

Dok. Azkue: ARTZARI, zarandero, (V. Artza).

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresna/materialak

Sarrera 99: **áska//askí**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ura gordetzeko lekua (ME) /*ure etxeko tokixe (T/B)*

Datu entzickl.: *Lena-lena euasen askak, eta an etxe ben ure, ta palo lusik eta otzarak eoten sin gatzas, bañe gatza ixaten san gas lodixe, alakoxe totu. Askakin porlanas einddakuk tiñetan (T/B).*

Dok. Azkue: ASKA (BN, R, Sc) artesa, amasadera

Orot. Euskal Hiztegia: ASKA (V, G, AN, L, Sal, S; SP, Urt, Lar, Aq, Añ, Arch VocGr, VocBN, Gèze, Dv, H); pesebre, abrevadero

Hiztegi Batua: (+) aska

Ingl.: small basin

Frants.: bassin

Gazt.: pileta

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 100: **asmáintar//asmaintárra**

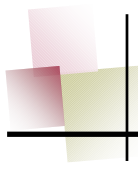
Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrantzalearen itsasorako oinetakoa, traskoaren ordezkua eta hobeagoa (PE)*

- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 101:** **astilléro//astillerú** (erd.) . Ik. ONDARROA, KONDAIRA 1900-arte (*Augustin Zubikarai*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsasontziak konpontzera eramaten diren lekua (ME)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 114 orr²⁰
- Dok. Julián Amich:** ASTILLERO: enplazamiento destinado a la construcción y reparación de embarcaciones de cualquier tonelaje en puerto, playa, costa o río.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** shipyard
- Frants.:** chantier naval
- Gazt.:** astillero
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 102:** **ásto//astú**
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** txitxarroak eta antxobak eta sikatzeko erabiltzen ziren egurrezko hiruki formako hagak (ME)
- Dok. Eneko Barrutia:** arrastako sareak eskegitzekoak EB (02) 114 orr.
- Datu entzikl.:** *txitxarru prijiu baño len sikatu etxen zan. kanpoa eruten ben eta astuk euazen ultzikin. Astuk ixaten zin patakin, itxi etxen zin, zabaldu eta ankak zabalduite gelditzen zin, eta antxe sartzen zin txitxarruk eta antxe sikatu (Mi)*
- Dok. Azkue:** ASTO 2º (c), sostén de andamios

²⁰ Eneko Barrutiaren EB(02) bilduman, Astillero Sarreraren esanahi desberdinak bildu ditu. Hala, Dimasek (informantearen izena), "astillero", lekua bera eta bertako arotza adierazteko ere erabiltzen du; Alejandrok (informantearen izena), ordea, arotzari baino ez deritzo izen horrekin. Bonirentzat, lekua baino ez da.

- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** caballete
- Saila:** arrantzako tresnak/bestelakoak
-
- Sarrera 103:** **astó//astú** (arr-mot.)(*Gadus morua*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** makailuaren familiako arrain mota (ME)
- Datu entzickl.:** *Au arrasteruk atrapatzen dabe. Urte gitxi akar e, onetxek e arrasteko onetxek e, aspaldiko urtitan ori. Ondo esin neike esan. Lelengokun estimasiñoirik be es gakon emoten orrei, bañe gero beste arrain batzuk, ollarrak eta abarixu eta bakallauk eta ori kanpoa bixaltzen san. Nik estot sekule jan. Ori bakallauas da abarixuas da ortxe tartin etxen dau. Abarixun eta aldin, arrain gogorra emoten dau bera dala aragi kontun de kanpotik tratateko ta (PE)*
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 114 orr²¹.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** burro
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 104:** **astóbitz//astobítze**
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *makallaun arbixak (PE)*
- Datu entzickl.:** *guk “astoputze” (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** prozesaketa; eratorriak

²¹ Eneko Barrutiak bere (02) liburuan, 114 orrialdean, “asto” gaztelaniaz “burro”, makailuaren familiako arraina dela adierazten du. Arrasteen “makallo baltz” esaten omen zaio.

Sarrera 105: **(arrañé sikún) atá, atáten.**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: ad.
Def.: arraina salmueratan ipini gabe atera (ME)
Datu entzickl.: *arrañe gatza emonda euan ederto, da gero arrañe atateko sikun, sikun antxoi apurtu eingo senduke, ta ordun salmueri eoten san eindde* (T/B)
Hiztegi Batua: (+)
Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 106: **atabáka**
Elkarrizk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Def.: arrantzaleak tabakua gordeteko txalopetan erabiltzen daberen kaixatxua (AZ)
Gazt.: caja de madera usada por los pescadores para guardar seco el tabaco y otros caprichos (AZ)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: bestelakoak

Sarrera 107: **atálo// atálu** (*mola-mola*)
Elkarrizk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Sin.: itargi arrain
Def.: borobil forma duen arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 108: **atakó bánda// atakó bandí**²²
Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.: Iz.

²² Oraindik erabiltzen da gure artean, kanpora joan esatearen ordean, at berba.
 -Nora zoazte?
 -At'ako bandara

- Def.:** *arrantzaleak kanpora joateari deitzen dautze; at-ako banda (M)*
- Dok. Zubikarai:** ATAKO BANDA: itsasoan kanporako bidea artu. At' ako banda. AZ(O1)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** nabigazioa eta portua
- Sarrera 109:** **áte//atí**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** arrasteko ate (UZEI)
- Def.:** *egurreko atin formi dakarrena; sarik sabaltzekuk (DM)*
- Datu entziki.:** *atik sari sabaltzeko ri. Onek kableskuk dis, inddar andixe dakarre atik eta; da gero eukitxen dabe soki be bai. Atin misiñoi re sabaltzi. Ati agarrateotzasu alderdi batetik da ango tirik atiai eratzetza sabaltzea / atiai enpatxata malleti juten da/ atik barrure sartutakun, arraňak atrapata euasenak, or das sarin/ ati biratakun, or ati dindiliske geatzen da / atik eukitxeotxus alanbre bi. Goiku lusiaua eta beiku motzaua ordun onek se nai rau esan; atiai etxetza rebira da klaro uretan olanik baru ati eta alanbri tengaraka baru goiku andixaua eta beiku txikixaua, ba jeneralmente angulo bat artu te basatzan sartute juten di. (DM)*
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(O2) 115 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** trawl door
- Frants.:** panneau de chalut / panneau divergent / planche
- Gazt.:** puerta / puerta de arrastre
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 110:** **atésa//atésa, atesá(tu), atesáten.**

Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: ad.
Def.: zerbait tenkatu, ondo lotu. (ME)
Dok. Azkue: ATEZA, atezau (B-l-ond), estirar una cuerda
Orot. Euskal Hiztegia: ATEZATU (V-m ap. A) Tensar, estirar
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 111: **artículo mórtis** (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. Gram.: lok.
Def.: zerbait agotzen denean esan ohi dena (kasu honetan, karnata) (ME)
Datu entzickl.: *arrañak, bata besti etxen dau sapaldu, asko botaten basu oxijenu galdu etxen dabe askok, eta gitxi baras, oxijenu sobre auke eta an dabil a fandangu, eta jaten emoten batzasu be, an jangotzu arek, bañe asko botaten basu... Arei esaten gako articulo mortis, da gero patroiai beatu karnata gitxi ranin* (BL)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: bestelako gaiak

Sarrera 112: **aseitelinása//aseitelinási** (*erd.*)

Elkarrizk.: Agurtzane O.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: itsasorako jantziak kresaletik babesteko erabiltzen zen olio mota (ME)
Datu entzickl.: *aseitelinasi esaten gakon, olanik esaten gakon, "aseite de linasa" ixango zan. Kofraxan saltzen san. Iru-lau baño emoten gakon, eta gausi san selako aseitelinasi eukan, txarra basan, pea etxen sin eurak*

- Datu entziki.:** *alkarreas, ona basan es*²³ (AO)
guk kuarto baten eukitxen gendusen dindiliske. Ori inpermeabli ixateko ra. On eruten dis plastikosko onek, eta arek sin telaskuk, tela lodixe, olona estiloko teli eta areas etxen sin josi eta asitelinasa emon. Emoten gakon trapo bateas, belauniko jarri eta akordaten nas gurik brillante-brillante eukitxen banak. Eta plastikuk urte ben gero (AO)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** prozesaketa;eratorriak
- Sarrera 113:** **átoi//atói**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *erremorkea (M)*
- Dok. Azkue:** ATOE, atoi (B, L, G), remolque.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ATOI (V, G, L ap. A), remorque
- Dok. Julián Amich:** REMOLCADOR: Buque de poco porte, a vapor o a motor, con una fuerza de máquina desproporcionada al tonelaje del casco y que se emplea para dar remolque a los otros buques. Los hay de salvamento, de puerto y de alta mar.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** steam tug (Amich)
- Frants.:** remolqueur
- Gazt.:** remolcador
- Saila:** ontzi-motak
- Sarrera 114:** **átun//atúne** (*Thunnus alalunga*) Ik. *Egalúsi*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.

²³ “Aceite de linaza” deitutakoa, arrantzaleek erabili ohi zuten “ziezko” arropak zaintzeko erabiltzen zen. “Ziezko arropak”, garai haietan arrantzaleek erabiltzen zuten jantzia zen (materiala da “ziezkoa”)

- Def.:** ATUN: Thunnus generoko arraina, bereziki, hegalaburra (IS)
- Datu entzikl.:** *Eta onek normalin ibiltzen dis atun txikixas, txermolas, atun andixas da es. Atun andixai seuk einbirtzatzu maniobri, se laune eukitxesu albutu kakuas, kaku sartzen dabenin enbarkaten dabenin arek kakuai eutzi etxetza ta atunai bustenetik eta suk kañaberi besun dosule amuai agarrateotza ta krak, listo barrurako. (...) Mataputxeti eukitxesu amentxe kaelan aspixan. /Patroik esateotza, "kanporatxua bixkat", efetu eukitxen dau berai, berak arrañak be atzeatu etxen da, iual solta eiñ dde atun bat, o kaku be jun eiñ dde, arrañe bera konturatu etxen da, "kanporatxua bixkat, kanporatxua bixkat". (BL)*
- Dok. Zubikarai:** Lok.: "ardi urte, atun urte", Ondarroan ardia deitzen jako arkakuxoari. Origaitik soinean nai jantzietan ardi asko batzen danetan, erabilten da esaera au. Ez dauka zer ikusirik artzaiñen ardiekin AZ (01)
- Dok. Azkue:** ATUN: 1° (c), atún
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 117 orr.
- Dok. Julián Amich:** ATUN: Pez grande de los acantopterigios y del cual hay varias especies e infinidad de variantes en color y tamaño.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** Tunny
- Frants.:** Thon
- Gazt.:** atún
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 114.01: ATÚN (ÁNDI)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina handiko atuna (ME)

Dok. Eneko Barrutia: M-d: hamar kilotik gorako atuna. B-g: zortzi kilotik gorako atuna. B-j: hamar kilokoa EB(02) 118 orr.

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 114.02: ATÚN (GOSÉSTO)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *atun jantzalli (BL)*

Def.: karnata erraz irensten duen atuna (ME)

Zitak: *atune gosestu bara, ilddaku ixanda be bardiñ jangotzu arek (BL)*

Saila: arrainak; nolakotasuna

Sarrera 114.03: ATÚN (JANTZÁLLE)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *atun gosestu/ labarmena (BL)*

Def.: gose handia duen atuna (ME)

Zitak: *atune jantzalli joten bosu, a ugarra kendu etxetza berak auan (amuai), a enbarkaten, enbarkaten, enbarkaten (BL)*

Saila: arrainak; nolakotasuna

Sarrera 114.04: ATUN TXIKI (*sarda sarda*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina txikiko atuna (ME)

Orot. Euskal Hiztegia: ATUN TXIKI (Lar, H (-th), Fau Mar 89), bonito, <<boniata, atún de menos cuerpo>>

Hiztegi Batua: (+) atuntxiki

Saila: arrantza espezieak, arrainak

Sarrera 115: **atún-ádur // atún-adúrre**

Elkarrizk.: Nekane/Itxaso

Kateg. gram.: Iz.

Def.: euri fina (ME)

- Dok. Azkue:** ATUN-ADUR (B-l), lluvia muy menuda.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ATUN-ADUR (V, m), lluvia muy menuda
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
- Sarrera 116:** **atunéta // atunetí** *Ik. Karmel 1994-3, 36-42*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** atuna arrantatzeko garaia (ME)
- Zitak:** *ba atunetan be kasan, espetak atuneta juten gasenin, on kasa txikixauak juten dis (BL) / atunetako balixo rau onek e! (DM)*
- Dok. Azkue:** ATUNETA (B, ...), ATUNKETA (L), pesca del atun, (L-côte): la pesca del atún comienza en mayo, hasta julio el atún rojo, y de allí en adelante hasta noviembre el atún blanco.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ATUNETA (V-G), pescando atún, a por atún...; (sust.)
pesca del atún
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 117 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantza motak
- Sarrera 117:** **atxámart//atxamáрта**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** txarpa / karpin (euskalt.)
- Def.:** lau amo-punta dituen arrantzarako gailua (ME)
/arrantzarako lau amurekin egiten dan lotura bat (M)
- Datu entzikl.:** *bi amo erutetxus. Amu juten da tapata, amen laso gorritxu bat eruten dau, gorrixe o berdi o baltza, arraňan bentxansiñoi re ori danoi / kasaku re, atxamartan gañin eoten da maluti (BL)*
- Dok. Zubikarai:** Ik. Amu AZ(01)

- Dok. Azkue:** AT^SAMARTA (G-don-zmay), c
- Orot. Euskal Hiztegia:** ATXAMARTA (G-bet-azp ap. A), <<cierto aparejo de pesca>>, <<conjunto de cuatro anzuelos fuertemente unidos en forma de ancla, que usan los pescadores para coger mubles sin cebo.>>
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 118 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** gango-hook / composite hook
- Frants.:** hameçon multiple
- Gazt.:** anzuelo múltiple / robador / granpín
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 118:** **atzándel//atzandéla**
- Elkarrizk.:** Doroteo E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *baforan atzeko parti (BL)*
- Dok Eneko Barrutia:** kordelak eskua ez ebakitzeko atzamarrean ipintzen zen trapua edo bizikletearen gurpilaren goma. B-a: alatzeko atzamarretan erabiltzen dira, ostantzean sokalak eta pitak ebaki egiten du eta batzuei maskurra atera EB(02).²⁴
- Oharra: Eneko Barrutiak *aztandel* jaso du.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 119:** **átze//átzi**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *popi/atzeko popi (BL)*
- Def.:** *baforan atzeko parti (BL)*
- Dok. Azkue:** ATZE: 1° (AN-lar, B, G), tras, parte posterior.

²⁴ Nik etxean inoiz pana-tela motakoak ere ikusita dauzkat. Nire aititak, batez ere atunetako sasoian erabiltzen zituen. Halan da ere, hatzaparrak beti zauriz beteta izaten zituen.

Orot. Euskal Hiztegia: ATZE; popa

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 118 orr.

Dok. Julián Amich: POPA: parte superior de la nave, en donde están el timón, la hélice y, antiguamente, en la parte más alta de la misma, la cámara y camarotes. Esto es el sentido general, aunque en realidad solamente es el frente de la obra que cierra el buque por su parte posterior. Así considerada, por su figura, la popa puede tener diferentes aspectos.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: poop, stern, aft (Amich)

Frants.: poupe / arrière

Gazt.: popa

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 119.01: ATZÉKO (GÍXON)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kako bidez tamaina handiko arrainak ontziratzeko ardura duen langilea (ME)

Datu entziki.: *atzekuk etxen dau kakuas enbarka arrañe, kendu amu eta barruko gixonai emoteotza / apaxuk ixaten di, batzuk espetekuk eoten di aurrin, naitzut esan gixon bat, a espeteko apaxu aurreko gixonak es, atzekuk goberna bir dau a, atunai agarrateotzanin, espetin laga eta urreatzen danin baja txanpeleta, ekarri ostaure, emon buelta bat eta...* (BL)

Dok. Zubikarai: Lok.: "atzekua tente ta gertu", atzekua, patroiari deitzen dautse txalopetan. Esaera onek, patroia prest dagola eta gertu egoteko adierazoten dau. AZ(01)

Saila: langilea

Sarrera 119.02: ATZÉKO

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txalupa bakoitzeko patroia; atzean joaten dana (M)

Saila: langilea

Sarrera 120: **atzorapílo//atzorapíllu**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: korapilo mota bat (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketa/maniobrak

Sarrera 121: **(itsas) azal: ásal//asála**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: urazal (UZEI)

Def.: uraren gainerengo partea (ME)

Dok. Azkue: AZAL: 2º superficie (del agua), superficie de los asuntos.

Orot. Euskal Hiztegia: AZAL (V, G, L, AN, BN ap A), superficie (del agua, de la tierra, etc.).

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 120 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: surface

Frants.: surface de la mer

Gazt.: superficie del mar

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 122: **azeituna: aseitúna//aseitúni**

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: Iz.

Def.: oliba (ME)

Datu entziki.: *ekarte ben aseitunak barril andixak eta ederrak. Akordaten nas, sartzen giñanin, eskillaran ondun*

eoten sin pipak aseitunanak, esku sartu te artze ben eta jan gero, niri es gatan gustaten da nik es neban artzen. Kaldotsatik ekarten san. Aseituni bir dan moruku etorten san, siku es, jateko moruku antxe. Gero rellena etxe ben. Kaja bat eukan etaaraxe kaja juten san aparatuk kentzetzan asurre, eta gero bestik etxe ben bete aseituni. Eta gero seguruen lengo, beras ekarren kaldu aprobetxako san. Gero kendu ein san ori, ni gastu nitxan bañe, esautu neban bastante denporan aseituna rellenuk etxen (Mi)

Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: aceituna
Saila: bestelako gaiak

Sarrera 122.01: ASEITUNÁ-MÁI

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *aseituni* (Mi)

Datu entzikl.: *aproposa san, olako mai kuadrau bat, makiñatxu bat atateku eta bestu sartzeku, eskus uste dot sartzen sala. Eta gero euran potutan sartzen sin eta aseitunai etxen gakoien euran kaldu ero dana dalaku. Ni enitxan aseituna maxan eon. Bertan etxe ben kaldu be, “aseitunas rellenos de filetes”. Eta bestin etxen san lantzoi. Lantzoi etxen san asala kendu eskos, arraska eta asurre kendu eta filetik eiñ. Filetik ososoik baik, sati batzuk eiñ eta latetan ipiñi. Andixe san ososoik artzeko, puntak ebai, trabesin ebai, filetin sabaleri artu eta. Aseituna maxe esten geuntzan arei. Lau- bost- ero sei eoten sin aseituna maxan (Mi)*

Saila: prozesaketak; eratorriak

Sarrera 123: **azpildura:** *aspildúra//aspildurí*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *dobladillu* (T/B)

Def.: normalean, praka-barrenetik hartzen den oihal zatia

(ME)

Dok. Azkue: AZPILDURA: 1º (AN-b-goiz, Bc, G, R), repulgo en la costura.

Orot. Euskal Hiztegia: AZPILDURA (V, G, AN, B, BN, R; lar, Añ, Dv, H, vocB (-dur), dobladillo; ribete, orla

Hiztegi Batua: (-)

Saila: sareak/materialak

B

- Sarrera 124:** **babor; ábor//abórra**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ABABOR: ontziaren ezkerraldea, brankara begiratzuz (IS)
- Zitak:** *obra muerta aborra / berril aborra* (BL)
- Dok. Zubikarai:** ABOR-ESTIBOR (Ezkerretik eskumara). Arrantzaleak txalopako ezkerraldeari, aborra deitzen dautse eta eskumaldiari estiborra²⁵.
- Orot. Euskal Hiztegia:** ABOR (G-bet), babor
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 122 orr.
- Dok. Julián Amich:** BABOR: Situados en el eje longitudinal del buque y

²⁵ Iñoiz baporak edo treneruak erabilten dituen batel-txiki edo txanel deiturakoetan gizon bakarra joaten da erramutan (arraunean), ontzi orreik atzean eukiten daben tolete bakarrari eutsita edo zulo bakarrean erramuaren gerria sartuta, eta arraunketa txiki eta biziak eraginaz erabilten dau bateltxo. Arraunketa era orreri "*abor-estibor erramutan*" deitzen dautse AZ(01)

mirando hacia proa, el casco queda dividido en dos mitades, que se llaman <<babor>> y <<estribor>>. Babor es la mitad de la izquierda.

Hiztegi Batua:	(+) ababor
Ingl.:	larboard / port side / port
Frants.:	bâboard
Gazt.:	babor
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 125:	bága//bagí
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	hondoko itsaso (UZEI)
Def.:	<i>olatu sakona (M)</i>
Dok. Zubikarai:	BAGI: beko olatua AZ(01)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 122 orr.

Hiztegi Batua:	(+) baga-itsaso
Ingl.:	ground swell
Frants.:	houle
Gazt.:	mar de fondo; mar tendida
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 126:	bágoi // bagói
Elkarrizk.:	Miren
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	latetan sartutako arraina bata bestearen gainean ipinita gordetzen zuten lekua (ME)
Datu entzikl.:	<i>Eta gero arek latak tabla batzutan ipintxen sin, bagoi deitzeotzen, eta gero ilara bat einddakun tabli ipiñi, gero besti ipiñi, besti ipiñi eta gero gañin ipintxesu arri pillo bat. Arri andixak, pixu dakarrenak, eta alantxeik etxen gendun antxoba kontuk (Mi)</i>

Hiztegi Batua:	(-)
-----------------------	-----

Saila:	arrantzako tresnak/bestelakoak
Sarrera 127:	bái//baixe
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	BADIA: itsas golko txikia, ontziak babesteko balio duena (IS)
Zitak:	<i>baixetan estabelako lagaten treñik eta botaten (T/B)</i>
Dok. Azkue:	BAIZA (B-l-ond), baizadi (B-ond), arrecife, bajos de la costa.
Orot. Euskal Hiztegia:	BADIA (V-m ap. A), bahía; puerto
Dok. Eneko Barrutia:	EB(02) 125 orr.
Dok. Julián Amich:	BAHÍA: este nombre se aplica independientemente a la extensión de la superficie del mar, es decir, se llama bahía desde el golfo de Vizcaya hasta la pequeña da Pollensa.
Hiztegi Batua:	(+) badia
Ingl.:	bay (Amich)
Frants.:	baie
Gazt.:	bahía
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 127.01: (ANGULATÁKO) BÁI**Elkarrizk.:** Domeka M.**Kateg. gram.:** Iz**Def.:** angulak harrapatzeko tresna, pandero handi itxurakoa (ME)**Datu entzikl.:** *baxe esaten gakon Ondarrun, baia, Gipuskun (DM)***Saila:** arrantzak tresnak/materialak**Sarrera 128:** **bajámar//bajamárra (erd.)****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.

Def.: marea behera (ME)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 123 orr.

Gazt.: bajamar

Hiztegi Batua: (-) mareabehera

Saila: itxasoaren egoera

Sarrera 129: **bajéra//bajéri** (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsasontziak daukan arrain-biltokia (ME)

Datu entzikl.: *arrañe mobiuten badabil, kañaberakuk etxen dau artu mataputxeti*²⁶, *jo, amu kendu te bajera arrañe* (BL)

Hiztegi Batua: (-) azpi

Ingl.: bottom

Frants.: dessous

Gazt.: bajera

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 130: **báka//báki**

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrasterako untzia (ME)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 123 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza motak

Sarrera 131: **bákan**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: adb.

²⁶ Ik. *mataputxéti*

- Def.:** *baforak banaka arrantzan etxen dabenin (DM)*
- Datu entziki.:** *bakan baño, len san, bouan. Da gero, bouko sari, te bakako sari es ti bardiñak. Da baka ori, Galisitxik etorri sin baka ixenas, beste estilo bat san. Ona, pareji baño lena agertutaku re boue. Sarik diferentik sin (DM)*
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 123 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantza motak/teknikak
-
- Sarrera 132:** **balándro//balándru** (erd.)
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** txalupa mota bat (ME) /*antxiñako bafora (Mi)*
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02)124 orr. *belako enbarkazioak*
- Datu entziki.:** *ona molla gora etorten sin, eta dendetako kamionik eta esan eoten eta eurok ekarte ben, balandreuk ekarte ben, Aixmendinea akordaten da, asukri te. Se ni neska txikixe ixanda, atxana juten nitxanin araxe, eurak deskargaten sitxuen dendeta biberik. On kamionetan ekarten dabena, len balandratan ekarten sin. Ondarrun euasen balandrak, iru ero - lau esautu netxusen (Mi)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzi motak
-
- Sarrera 133:** **balandréro//balandrerú** (erd.)
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *balandroan lan egiten duena (M)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea

- Sarrera 134:** **balantzáda// balantzarí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** kulunkaldi (UZEI)
- Def.:** itsasontziak itsasoaren eraginez egiten duen mugimendua (ME)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02)124 orr.
- Zitak:** *baforan balantzarak eta ixate gustik, aretxek gogortzeotxu (BL)*
- Dok. Julián Amich:** BANDAJO: Balanceo inesperado, violento y de gran amplitud.
- Hiztegi Batua:** (+) balantzaldi
- Ingl.:** violent roll
- Frants.:** coupde roulis
- Gazt.:** bandazo
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 135:** **bálda//báldi (erd.)**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *arrobi (T/B)*
- Def.:** arroba biko egurrezko baldea (ME)
- Datu entzikl.:** *onek eukan amabi kilo te erdi, esta? eta bateas kaja bat etxen san, arroba bi eukasen ordun. Arro bi san Ondarrun, amabi kilo ta erdi. / baldi egurresku san (T/B)*
- Zitak:** bete balda alu e! (T/B)
- Orot. Euskal Hiztegia:** BALDE (V, G), balde
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 124 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** pail
- Frants.:** seu

- Gazt.:** balde
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 136:** **balléna//balléni** (*Balaenoptera physalus*) (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** BALEA: itsas ugaztuna, egungo animaliarik handiena, ahoa adarkizko xaflez hornitua duena (*Euskal Hiztegia*)
- Datu entzikl.:** *balleni arrain txiki bille abil beti, te atune be bai, ballenik jaten dabenin berai be allaten gako seoser. Suk ikusiko baseunke on a, ballena andixe tripas gora an baforan aspixan, eta tripi-trapa, tripi-trapa atune. Guk jaten emoteotsau, bañe kentseotsasu berroi ero berrotamar atun ero* (BL)
- Dok. Azkue:** BALE (AN, B-b, BN-s, Gc, L), ballena
- Orot. Euskal Hiztegia:** BALEA (V, G ap.) Añ. Ballena
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 125 orr.
- Dok. Julián Amich:** BALLENA: mamífero del orden de los cetáceos que desde los orígenes de la historia constituye el animal más corpulento del Globo.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** whale (Amich)
- Frants.:** baleine (Amich)
- Gazt.:** ballena
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 137:** **bánda//bandí** (erd.)
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** untziaren hegala EB (02)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 126 orr.
- Dok. Julián Amich:** BANDA: cada una de las dos mitades simétricas en que se divide un buque siguiendo su eje longitudinal.

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	side (Amich)
Frants.:	aile
Gazt.:	ala / banda
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 138: **bánko//báнку** *Ik. Sardí (erd.)*

Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain multzo handia (ME)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02)126 orr.

Dok. Julián Amich: BANCO: mesetas submarinas de gran extensión y a poca profundidad, pero sin peligro para la navegación y que constituyen los mejores parajes para la pesca en gran escala, como el <<Gran Sol>>, <<Banco de Terranova>>, <<Banco del Sahara>> y otros.

Hiztegi Batua:	(-) sarda
Ingl.:	bank (Amich)
Frants.:	banc (Amich)
Gazt.:	banco (Amich)
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 139: **baño maría** *(erd.)*

Elkarrizk.:	Miren
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ura irakite puntuan dagoen unea (ME)

Datu entzikl.: *entzeire²⁷ sikatzen san, segun se egueldi euan ba...
Eta gero latai atzea be bañu emon bigakoie, bañomaria, filetai es, bañe atun kontuk eta egosi ein birixaten sin (Mi)*

Hiztegi Batua: (-)

²⁷ gaztelaniazko *en seguida*-tik dator: *en seguida* > *entzeire*

- Gazt.:** al baño maría
- Saila:** prozesaketak;eratorriak
- Sarrera 140:** **bapore; báfor//bafóra**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrantzan egiteko ontzia (ME)
- Datu entziki.:** *gu gastik giñanin de, ordun baforak lelengo juten sin, antxoi atrapatzen ben, manjuban esatesan, ixurdias atrapatzen san* (DM)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 126 orr.
- Zitak:** *bafor gustik etorten sin onaxe gora arraňak atatea* (DM)
- Dok. Zubikarai:** BAFORA: Lok.: "*baforak katian* (txalopak lotuta), *zirri-zarra oean*" AZ(01)
- Orot. Euskal Hiztegia:**BAFORE; barco de bapor. V. Infran BAFORE-ONTZI
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** ontzi motak
- Sarrera 140.01:** BAFORÉ (ÁNDI)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** tamaina handiko ontzia (ME)
- Saila:** ontzi motak
- Sarrera 141:** **barandilla//barandilli** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsasontziaren hegaletan egon ohi den burdinazko euskarria (ME)
- Sin.:** eskudel (UZEI)

Dok. Eneko Barrutia: EB(O2) 127 orr.

Dok. Julián Amich: BARANDILLA: conjunto de pasamanos y candeleros en los costados, toldilla, puente o castillo de un barco para salvaguardar de caer por la borda. Sinónimo de <<barandal>>.

Hiztegi Batua: (+) baranda

Ingl.: hand rail

Frants.: garde - corps / rambarde

Gazt.: barandilla

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 142: **bárbal//barbála**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrainen harat-honatak sortzen duen ur-zurrunbiloa (ME)

Zitak: *eta barbala topaten sendunin bota karnati eta etorten gatzun lepos dana* (BL)

Dok. Azkue: BARBALAKA (BN-s, R-bid, Sc), en grande ebullición

Orot. Euskal Hiztegia: BARBAL en esanahia <<pendenciero>> bezala bildu du Mitxelenak; bestalde, BARBALAKA ere bildu zuen eta <<en grande ebullición>> bezala definitu. Ondarruko arrantzaleek, BARBALA, gaztelaniazko "ebullición" esateko erabiltzen dute.

Dok. Eneko Barrutia: EB(O2) 127 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: ebullición

Saila: itxasoaren egoera

Sarrera 143: **bárbaiñ//barbáñe** (*Mullus surmuletus*)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: BARBARIN: kolore gorriko arraina, itsas hondo

lohitsuetan bizi dena, sukaldaritzan oso aintzat hartua (IS)

Datu entzikl.: *barbañetan len ibiltxen gendun malla-bakarra. Bata tresmalli rana, ba, malla-bakarra, osea, are bakarras, enejeneral barbañe atrapatete (DM) / barbañe ra ba, arrain gorrixe, eskamak gogorrek dakasena, oso presiatu eta gosu. Orixu brijiutakun gorri-gorrixe lagaten dau, arrañe fiñe ta ederra ta... malla goiku re ori e! Ori gexen baten negun atrapateten da, amentxe arrastin. Arrasteruk atrapateten dabe eta arrasteruk enjeneralin dis ondarrekuk, atxetan da urrin baabis, sarik jota apurtu etxen dis (PE)*

Dok. Zubikarai: AZ(01)

Dok. Azkue: BARBARIN (Bc, G), salmonete, un pez marino.

Orot. Euskal Hiztegia: BARBARIN (V, G, L; Zam Voc), salmonete, un pez marino.

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 127 orr.

Dok. Julián Amich: SALMONETE: pez acantopterigio mullus arbatus, de cuerpo alargado, de magnífico color rojo o rosado, provisto de dos barbillas eréctiles en la mandíbula inferior y dos dorsales.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: surmullet, red mullet (Amich)

Frants.: rouget

Gazt.: salmonete de roca

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 144: **báre**

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: adj.

Sin.: kalma (M)

Def.: *itxas geldia; "calma" (M) / itxasoa kalman dagoanean (BZZ)*

Dok. Zubikarai: BARE-BARE: itxasoa geldi-geldi dagoanean. Calma

chicha. AZ(01)

Dok. Azkue: BARE: 3° (AN-b, B, G), calma en la mar.

Orot. Euskal Hiztegia: BARE (V, G, L, Sal; Aq 1232, Añ, H), tranquilo, sereno, calmado; perezoso, indolente.

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 127 orr.

Dok. Julián Amich: CALMA: falta de viento y tranquilidad del mar.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: dead calm

Frants.: calme

Gazt.: calma

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 145: **barénga//baréngi**

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *txalupa bateko ohol okerra (M)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 128 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 146: **(arraíñ) bariáu**

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: Adj.

Def.: arrain mota desberdinak (ME)

Datu entziki.: *tiña botaten zan bariáu, eta arrain zurixe botaten zan maxeta. Leatza, mediani, gordi, peskadilla txikixe eta orrek danok gero aparta ein bizin. Ureta botaten zin garbitzeko. Arrasterutaku zan (Mi)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: Arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 147:** **barilla//barilli** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** kabra aparioaren hagaxka EB(02)128 orr
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** varilla
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 148:** **bárra**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz
- Def.:** portua; itsasontziak lotuta egon ohi diren lekua (ME)
- Sin.:** portu/molli (BL)
- Zitak:** *barratik urteten sendunin, puntun bertan botaten san korrederi* (BL)
- Dok. Zubikarai:** Lok.: "*barren barra olatuak*": olatu andiak. Barrajo ta gaiñez egiten dautzenak. AZ(01)
- Dok. Julián Amich:** MUELLE: andén, malecón, rampa o cualquier otra obra de fábrica o de madera que puede ser utilizada dentro de un puerto para facilitar el embarque o desembarque de mercaderías.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** warf (Amich)
- Frants.:** mole, quai (Amich)
- Gazt.:** muelle (Amich)
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 148.01:** BARRARÍK-BÁRRRA
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** adb.
- Def.:** *olatur barriai toki askotatik eraitxetzanin* (DM)
- Dok. Zubikarai:** barrako esien gaiñez-gain dabillana. "*olatu arrotua*" be

deitzen da. Zabal etorri eta itxas mugarren gaiñetan ibiltzen
danari AZ (02)

Saila: itxasoaren egoera

Sarrera 149: **(baforán) barrénes**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: adb.
Def.: itsasontziaren parean (ME)
Zitak: *arrañ ona ra a, arin datos baforan barrenes* (BL)
Hiztegi Batua: (+) barren
Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 150: **bárril//barrílle** (erd.)
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *barrillak sin, antxoa txikixaua ero inferiorraua ero; egunak asko pasata euana ba, arek sartzen sin moñuk endde filetik etzeko tokixe* (T/B)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 129 orr.

Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 151: **barrilléro//barrillerú** (erd.)
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: Iz.
Def.: langilea (ME) / *barrillak etxen bana* (T/B)
Datu entziki.: *barrille bai, bañe gero lateroa jun san estañuas, lati etxen belako txikixaua* (T/B)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: langilea

- Sarrera 152:** **barrukó (gíxon)//barrukú**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arraina untziratzen duen arrantzalea (ME)
- Datu entziki.:** *gixon abille ixan bir de. Eta barrukuk etxetzu arraÑe akarrenin bera baja, kostature (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea
-
- Sarrera 153:** **basátza//basátzi**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *ondartzi (BL)*
- Def.:** Basaz edo harez betetako itsas-zorua (ME)
- Datu entziki.:** *enjeneralin arrixan eoten da arraÑe, kabri te faneki te, ondartzan, basatzen bapes (BL)*
- Dok. Azkue:** BASA 1º(B-l-mon-oñ-tx,L-ain), lodo,cieno
- Orot. Euskal Hiztegia:**BASATZA (V; Aq 1422, H, Zam Voc) lodazal, barrizal.
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 130 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) basa
- Gazt.:** lodazal
- Saila:** ingurune biologikoa
-
- Sarrera 154:** **bátel//batéla**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrantzan egiteko edota liorretik itsasontzira joateko ontzi txikia (ME)
- Dok. Zubikarai:** BATELA: atze ta aurre egituran bardintsu, atzean lema eroanaz, bere burdiñezko zulo ta ardatzagaz. ²⁸

²⁸ Iru tosta, atzeko txopa ta bruzola aurrean. Espalda amaieran, gilla gaiÑean, egur gogor bategaz egiÑiko utsune bat, bietza deiturakoa, bruzoletik etorren belaren agea sartzeko. Zazpi tolet eta barenga utsunak, panel eta ol zabal batzuketin estalduta, errezago ibilteko. Onelako batelak gaur

Dok. Azkue: BATELA (AN-ond) chalana, bote muy pequeño y achatado.

Orot. Euskal Hiztegia:BATEL (V, G; Lcc, IC, Mic, Urt I 70, Lar, Hb ap. Lh) lancha, bote.

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 131 orr.

Dok. Julián Amich: BATEL: bote usado en las rías y puertos de Vizcaya y Guipúzcoa que lleva tres remos, el tercero de los cuales sorve para remar a la sirga y, a la vez, para gobernar la embarcación.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: small boat

Frants.: bovéé

Gazt.: batel

Saila: ontzi motak

Sarrera 154.01: (ERRAMÚKO) BÁTEL

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: erramo bidez, arraunean eginez, aurrera egiten duen ontzia (ME)

Zitak: *erramuku bara, tostak dakas (BL)*

Saila: ontzi motak

Sarrera 155: (orrátzin aríxe) batú, bátzen.

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Def.: sarea konpontzeko erabiltzen den haria orratzean bildu (ME)

Zitak: *miñe ra orratzin arixe batzeko leku (T/B)*

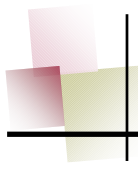
Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantza eragiketa eta maniobrak

motorragaz ibiltzen dira. Berdel, kabra, txibi eta tresmalletan ibilteko egokiak. Neurri biko batelak ezagutzen dira. Sare batelak, hogeitau bost oifekuak eta txibi batelak, hogeitau edo hamazortzi

- Sarrera 156:** **baxura; bajúra//bajurí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** antxoa, atuna, berdela eta abar arrantzatzen den arrantza mota. Kostaldetik nahikoa hurbil egiten den arrantza (ME)
- Dok. Eneko Barrutia:** txikiak, kostan ibiltzen direnak legatzetan-eta EB(02) 123 orr.
- Hiztegi Batua:** (+) baxurako arrantza
- Gazt.:** bajura
- Saila:** arrantza motak
-
- Sarrera 157:** **béla//béli**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** haize -oihal (UZEI)
- Def.:** oreka mantentzeko oihal zati handiak (ME)
- Datu entzickl.:** *beli eoten da soka jota* (BL)
- Dok. Zubikarai:** BELI: txalopetan ibiltzen diran aize oialak izaten dira. Sei eratakoak izaten ziran, eta euren izen bereziak eukiten zituen. Belaren izenak: nagusia; trinketa; artaina; burriketa; burriketa txikia; artzaina. Belak lau parte eukiten zituen: bekoa: BRAGERA, goikoa: ENBARGERA, aurre-aldea: ARLINGA, atze aldea: ESKOTERA. / Lok.: "*belakin asarratutako aixia*", aize zakarra. AZ(01)
- Dok. Azkue:** BELA (c), vela de buques. Hay seis clases de velas en las lanchas. He aquí sus nombres (de mayor a menor) a/ nagosi (BL), nagusi (G), vela mayor b/ trinket (B, S), trinquete c/ artain (B-ond), bitarteko (G-don), vela mediana d/ baliztoi (B-l).
- Orot. Euskal Hiztegia:** BELA; vela (de navio)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 134 orr.

oiñekoak.Lok.: "*batela ta txanela bereizten ez dakiana, ez da marinela*". AZ(01)

Dok. Julián Amich:	VELA: pieza de tejido u otro material que desplegada al viento da a la embarcación el impulso necesario para navegar.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	sail
Frants.:	voile
Gazt.:	vela
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 157.01: BÉLAN (JÚN)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: adb.

Def.: bela bidez aurrera egin (ME)

Zitak: *belan juten sin orrek* (BL)

Saila: nabigazioa eta portua

BELA IZENAK:

Sarrera 158: aurreko béli

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *aurreko troku* (BL)

Def.: aurreko aldean egon ohi den bela (ME)

Datu entzickl.: *aurreko beli esaten gako orrei, aurreko troku be, aurreko beli ero troku* (BL)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 159: nausíxe

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: aurretik erdira bitarteko bela; handiena (idatziz; PE) / BEL NAGOSIA:
txalupek erabiltzen zuten bela handiena, aurreko palutik atzerantz.

Dok. Azkue: NAGOSI (B), NAGUSI (G), vela mayor.

Datu entziki.: *erderasko bela maiorretik datorrena* (BL)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 160: trinkéta

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *bela txikia* (ME)

Datu entziki.: *Bela txikixaua. Guk bela andixe eta bela txikixe ibili ixan dou baforetan eta gero latiñe, latiñe ra atzeku eta aurreku re foka* (DM)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 161: artáñe

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *bela mota bat* (PE)

Datu entziki.: *Bela bat da, Ondarrun “artani” dakat entzunde* (PE)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 162: burrikéta

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *bela mota bat* (PE)

Datu entziki.: *Burriketa da beste bela bat. Trinkete ra agi beline, es? Eta gerokun goi partin, bixkat beratxua searketa eoten da beste palo bat, eta ortxe juten dan beli, trapesixo formi ero akarrena, oxe ra burriketa. Esta botabari, botabari beraua eruten dau* (PE)

Dok. Azkue: BURIKETA (AN-ond, B-b.ond, G-zumay), burriquete, velas pequeñas de las lanchas. Hay dos: BURRIKETA y BURRIKETA-TXIKI.

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 163: burrikéta txikíxe

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *bela mota bat* (PE)

Saila: ontzien eraikuntza

BELA ZATIAK

Sarrera 164: bragéra

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *belan refortzu* (DM) / Armazoiak gogortzeko bela zatia, aurretik hasi eta atzeraino (ME)

Datu entziki.: *Burriketa da beste bela bat. Trinkete ra agi beline es? Eta gerokun goi partin, bixkat beratxua searketa eoten da beste palo bat, eta ortxe juten dan beli, trapesixo formi ero akarrena, oxe ra burriketa. Esta botabari, botabari beraua eruten dau* (PE)

Dok. Azkue: BRAGER (B-b), braga, tabla que á modo de barandilla se fija por dentro en el costado de las lanchas, por debajo de los bancos.

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 165: arlínga

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *belin aurreko aldi* (PE)

Datu entziki.: *Ori re belan parte bat. Belik bir ixaten dau matexal lodisua sokiai lotzeko ta bera ta, errefortzo morun, orkoxe partik dis. Guk “erlengi” esatetzau, belin aurreko aldi* (PE)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 166: eskotéra

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *belin alde bat* (PE)

Datu entziki.: *Belin beste alde bat. On estotzut esango ondo se aldetaku ran bañe oxe ra. Orrek egaletan juten dis (PE)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 167: **belárrri//belarríxe**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrainaren ziletik hasi eta zakatzerartekoa EB(02) 135
orr.

Dok. Azkue: BELARRI (Bc, G), agalla de peces

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrainaren morfologia

Sarrera 168: **belórtzio//belórtzio**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *apaxo klase bat (BL) / ezpeteko kanporengo apaixua (M)*

Datu entziki.: *lau apaxo dus amen, au re belortzio, au puntaku, erdiku te au barruku (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak /materialak

Sarrera 169: **bénta//bénti**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arraina subastatzen den lekua (ME)

Datu entziki.: *bentaik esban eukitxen (antxoi) txikixe basan (DM)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 136 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 170:	bérdel//berdela (<i>Scomber scombrus</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	BERDEL: itsas arraina, sardina baino handiagoa, ur-azalean baltsatan bizi dena (IS)
Datu entzikl.:	<i>amen sekule estimasiñoirik ez gako emon. Arrain berdi. Niri berdela beti gusta ixan gasta. Prijiute gosu. Eta amen eonda beti arrain berdi kalteako rala osasuneako</i> ²⁹ .
Dok. Zubikarai:	BERDELA: arrain izena. Caballa, verdel. Scomber Scombrus. Batzutan gizonaren txis bidetzat erabilten da deitura hori. / Gizonen txis bidea agertzeko. Lok.: "berdela beti zorrotz orrek!", gizon andre zale baiña aragikeriz ibiltzen dana. / "Berdela agirian dabillan gizonak, ez dauka lotsarik", "Berdela erakusten dabillan gizonak, ez dauka andrarik", " AZ(O1)
Dok. Azkue:	BERDEL 1 ^o (Bc, Gc), pez marino, algo mayor que la sardina, y cuya carne es muy ligera.
Dok. Eneko Barrutia:	EB(O2) 137 orr.
Dok. Julián Amich:	CABALLA: nombre vulgar de los peces scomber, de la familia de los escómbridos. Comprende los ejemplares de cuerpo alargado, adelgazados hacia la cola, y que llegan a tener una longitud de cincuenta centímetros, pesando más de un kilogramo; tienen el dorso de color azul acerado, con reflejo metálico verdoso y unas líneas quebradas paralelas de color más oscuro y el vientre casi blanco brillante.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	quab (Amich)

²⁹ *Ta nausixak, len, beti arrain zurixe ona, eta ongo urtitan alderantzis, on dakixen gustias, on arrain berdi kolesterolantzako ona ra. Eta fabrikantik erute ben berdela latetan da sartzeko ta. Aspaldiko urtitatik ona, beste nasiñoitxan da estimau ra ori, Alemanin de, beti eonda berdela ta txitxarro andixe ta, Italire exporta ta etxen dabe. Bertan be bai, e? Bertan be fabriketan da etxen dabe .eskabetxin de salasoin de, guk ikusi ixan dous urtitan or Kastillan sir de Segobian da, ene!, "Ondarruko lata andixak amen!" an, berdelanak. Da berdela nai rot nik onenbeste, pixun e! Kilo bat ero, bosteun gramo ero, lata anditxik ata, mamiñ utze ixaten zan e!, mamiñ lusi, da emoteotzen ensaladan jateko. Ensaladako atunan eta lantxeik, berdela, gustaten gakon asko. (PE)*

Frants.: maquereau
Gazt.: caballa / verdel
Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 171: **bérga//bérgi**³⁰

Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: *palu (BL)*
Def.: itsasontziak izan ohi dituen hagak (ME)
Datu entziki.: *beli juten san berga (BL)*
Dok. Azkue: BERGA (B, G,), verga de lancha, vergue de bateau de pêche.
Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 138 orr.
Hiztegi Batua: (+)
Gazt.: verga
Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 172: **berlénka//berlénki**

Elkarrizk.: Patxi E.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: perlitaren antzeko arraina. O-b: normalean perlita baino haziagoa da EB (02) 130 orr.
Dok. Zubikarai: AZ(01)
Dok. Eneko Barrutia: O-b.: lehen kordan atrapatzen zen, besigutara joaten zenean. Berlenka ez da askoa, gutxia da; arrasteroek gutxi atrapatzen dute, gutxi-gutxi. Gozoa da jateko. EB(02) 138 orr.
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

³⁰ Elhuyarrek, "*berga*" -*vara para medir, medida*- bezala jaso du

Sarrera 173:	berríll//berrílle
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	enbarkazioko leku bat (ME) / guardakolora baino atzeragotxuago eta atzea baino aurrerago babor-estiborretan, enbarkazioaren erdi inguruan, botabera bertan joaten da EB (02) 130 orr.
Dok. Azkue:	BERRIL (B-ond), uno de los bancos de la lancha.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 173.01: BERRÍLL (ÁBOR)/ BERRÍLL (ESTÍBOR)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	babor-estiborrean egon ohi den berrila (ME)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 174:	berrúget// berrugéta (erd.) (<i>Argyrosomus regius</i>)
Elkarrizk.:	AZ
Kateg. Gram.:	Iz
Sin.:	antesa (AZ)
Def.:	arrain mota (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	corvina / berrugeta (AZ)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 175:	berun; béun//beúne
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	treinaren beheko partea urazpian edukitzeko pisu handidun gailua (ME)
Zitak:	<i>treñak beran kortxu, beran beune eta beran gausakin (T/B)</i>
Dok. Azkue:	BERUN (Bc,Gc,Lc), plomo

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	lead
Frants.:	plomb
Gazt.:	plomo
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 175.01: BEÚN (ANDI)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** tamaina handiko beruna (ME)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 176:** **besíu//besíue** (*Pagellus bogaraveo*)**Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** BISIGU: Sparidae familiako arraina, haragi zurikoa, sukaldaritzan oso aintzat hartua (IS)**Datu entziki.:** *pantxo andixe balitxake moure, bañe esta pantxu. Besiue ra, len esatzut, konsideraten da surixe ero (...)*
*ortxe gausan da.*³¹**Dok. Zubikarai:** BESIGUA: bixigu, besigu. *Pagellus centrodontus.*

³¹ *Bestelaik beroi re ba, arrañe gusto ederra akarrena erreta bates be, saltzan be bai, saltzan be lena, ni gastu nitxanin de, arrañai estimasiñorik bes guk, bañe ordun egunero negun ekarten san. (...). Besiue garbitzen san, eta garbitxute eoten san sikatzen, bixkat ure juten, eta ordu batzutan bara obeto eoten da. Itxosun etxen san matordo³¹ batetik beste matordoako, freskuei be esta ain egokixe ixaten buntu be, bixkat ordu batzuk eta gero obe ixaten da arrañe ta. Gero, afatzako sasoin ebatxen etxin, ebatxen satixak, tajadak, eta ba, patatak kipulias, kipula gorrixas etxen da, lurreko kasularan, kipula gorrixe ipiñi txikitxute ta gurin, beintzat, etxe ben besiu tajadak antxe bixkat gorritxu, alde bat bixkat gorritxu eta besti be gorritxu, bixak gorritxutakun plater batea ata ariñ, buru erditxikpi ebatxe, beixak kendute, arrañai beixak kendu bigako ta. Geokun, an kipulatan etxen san, orixotan, patatak etxen sin. Aretxek patatak eiñ, saltza bat etxen dan lantxeik eta gero pasaten san antxe kipula-orixotan patati te geokun bota gakon ure bir daben apurre, ur gitxias, eta patatak antxe eiñ, patatak tapa ta eiñ. Ixe eindde euasenin, a arrañe etxen gako sartu gañin kurioso-kurioso, eta gosu ixaten san. Besiu bera arrain gorrixe ra, metro erdi baño txikitxua da, berrotabost baño gexarik esta ixango. Esta bera luseran asko asten dana, bustena be estakar oso andixe (PE)*

Arrenea da, au da, hemafrodita esaten dana. ³²

Dok. Azkue: BESEGU (B-b), besegu.

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 138 orr.

Dok. Julián Amich: BESUGO: Pez acantopterigio de la familia de los espáridos, de pesca preferentemente invernal; de cuerpo oval, ojos grandes y dorso rojizo, con el vientre blanco rosado.

Hiztegi Batua: (+) bisigu arrunt

Ingl.: sea bream

Frants.: dorade commune

Gazt.: besugo

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 177: **besiú-errége// besiú-erregí**

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: bisiguaren antzeko arraina; gorri kolorekoagoa eta begi handiagoak dituen (ME)

Datu entzikl.: *ori re besiuan lakoxi re, bixkat asitxua lantxeik. Tamaños gitxi asixaua, bestelanik, gorrixaua ondio. Besiu bera ain gorrixo esta, bañe au gorrixo ra, aren konparasiñoñ gorrixo ra, beixe asitxuaue bañe alakoxi re. Ori gitxi atrapatzen san, arrastin tartin bakarrak etorten sin. Neuk datxela³³, orren aldin besiuo askos obi re. Esta txarraua ralako au, bañe... (PE)*

Dok. Azkue: BESIGUEN ERREGE (B, G), pez parecido a besugo,

³² Len neguan arrantzaten zan. Ortik esaerak: Santa Katalina noiz da? Besigutarako goiz da. (Santa Katalina Azilla' ren 25'an izaten da). Geroago ugaritzen zalako edo dator beste esaera: San Txilibristo, besigua aotik dindilizka. (31 Gabonilla). Eta beste bat, San Anton, besiguak al monton. (San Anton, Urtarrilla' ren 19'an). Orain urte guztian zehar artzen da, eta Dagonillan egoten dala koipetsuen esaten da. Urte guztian arrantzate au, arrasteko erabidea urte guztiko arrantza dalako da. / Nortasuna erakusten da besigu deituregaz. Duintasuna. Lok.: "ori da besigua, ori!" edo ta "besigu txarra da ori!" AZ(01)

³³ datxela = dakidala

- más rojo y de ojos grandes.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 178:** **besigusále//besigusalí**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arraun eta bela bidez gobernatzen den txalupa (ME)
- Datu entziki.:** *txalopa lurrinkien aurrekoa, troxkoa (nahiko handia), txalopa handia baino txikiagoa eta treñerua baino zabalagoa (arraunez eta belaz gobernatzen da), 15 untzilari inguru, 8 tosta, 12'50 m. Inguru. Lurrinekiak atoan eramaten zuen kordan aritzeko kalara (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzi motak
- Sarrera 179:** **besiútan**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** adb.
- Def.:** bixiguak arrantzatzen (aritu) (ME)
- Datu entziki.:** *lelengo mundillak botatesu, gero kordi, au re kordin goxe, bañe au ondure botaten da, arrixe da ta. Au papardotan da besiutan da esan ibiltxen (BL)*
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 138 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza motak/teknikak
- Sarrera 180:** **betándi//betandíxe** (*Scomber –pneumatophorus-japonicus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *makarela (PE)*

- Def.:** berdelaren itxurako arraina (ME)
- Datu entzikl.:** *betandixe ra berdelan lakoxi. Askotan, berdela baño asixaua ra, berdel andixe baño andixaua ra betandixe, bañe kalidadi, bajua. Familixa bardiñekuk ixati lantxeik. Aspaldiko urtitan betandixe andixaua be etorten san berdelan aldín, trokotxuaue, de marmitxaku etxen san, ondo eoten da, bañe orren aldín berdela estimau re (PE)*
- Dok. Zubikarai:** BETANDI: leku batzuetan makarel deitzen dautse arrain oneri. Bestetan BETANDI. Galiziarrek, ordez, "caballa" saillean sartu nai izan dabe eta Laterrian eurak dauken geienkoenez, alaxe beartu euskaldunak bere deituratzat. Baiña euskaldunak diñoie berdela eta beste mota bat dala. Erderaz daukan beste izen bategaz plazaratu ezkerro, erosleak txorien bat ete dan zalantzan geratzen dira: estornino. AZ(O1)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(O2) 139 orr.
- Dok. Julián Amich:** ESTORNINO: Especie de caballa más pequeña que la corriente, con ojos mayores y unas manchas en la parte baja de los flancos. Es pez propio del Mediterráneo.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** spanish mackerel
- Frants.:** maquereau espagnol
- Gazt.:** estornino
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.
- Sarrera 181:** **(arrañán) betxansíñoi**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz
- Def.:** arrainaren arreta (ME)
- Zitak:** *arrañak be, karo, betxansíñoi rakar / bein kolpe etxetzanin amu sartute dakar bañe aretxen betxansíñoi dakar da erria osteabe / betxansíñoi etorten gako berai arrañai (BL)*

Hiztegi Batua:	(+) begitazio
Ingl.:	imagination
Frants.:	figuration
Gazt.:	figuración
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 182:	bibéro//bibéru
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	karnatarako erabiltzen den arrain txikiak gordetzeko lekua (ME)
Datu entzickl.:	<i>biberuk aurrin iru juten dis de gurik atzin iru darus, beste iru, sei (BL)</i>
Dok. Eneko Barrutia:	EB(02) 139 orr.

Dok. Julián Amich: VIVERO: embarcaciones de poco porte que se dedican a pescar y conducir el producto en estado vivo hasta un lugar o puerto determinados, para conseguir lo cual tiene una parte de su bodega convertida en compartimento aislado y en comunicación con el mar por medio de pequeños agujeros abiertos en el costado.

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	fishbin / live tank
Frants.:	vivier
Gazt.:	vivero
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 182.01: (ATZÉKO) BIBÉRO/ (AURRÉKO) BIBÉRO

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontzian arrantzarako balio duen karnata edukitzeko lekua (ME)
Zitak:	<i>enbarkarau onek arraÑe aurreko biberoa eta onek atzekoa (BL)</i>
Saila:	ontzien eraikuntza

- Sarrera 183:** **bídoi//bidói** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** gauza desberdinak bertan sartzeko erabiltzen den ontzia (ME)
- Datu entziki.:** *Tiñak sin goxe sabalaua berutz biskat estutzen, es san bardiñ-bardiñe. Bidoik sin bardiñauak (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza tresnak/materialak
-
- Sarrera 184:** **bieira** (*Pecten maximus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** muskuilu mota bat (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 140 orr.
- Dok. Julián Amich:** VIEIRA: Molusco de concha, tamaño y forma regulares, con surcos radiales.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** coquille Saint-Jacques
- Frants.:** Coquille Saint-Jacques
- Gazt.:** vieira; concha de peregrino
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
-
- Sarrera 185:** **biénto//biéntu** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *gartzixe* (BL)
- Def.:** *palu sosteniuteko alanbri* (BL)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 140 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) gartzia finko

Frants.: manoeuvres dormantes / dormants/gréement
dorman.

Gazt.: jarcia firme / jarcia muerta

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 185.01: (ESPETÁN) BIÉNTO (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ezpetak trinkatzeko soka (ME)

Datu entziki.: *onek espetan bientuk dis, polei te espetan bientuk, berau es datxin mobiu, te amen juten di espetolak, amen kaelin (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 185.02: (PÁLUN) BIÉNTO (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsasontziaren hagak trinkateko soka (ME)

Hiztegi Batua: (-) / sare-hari

Frants.: fil pour filet

Gazt.: hilo de red

Saila: ontzien eraikuntzak

Oharra: nik jaso dudana ez da "sare-haria", "haga-haria" baizik.

Sarrera 186: **biergarbitzálle//biergarbitzállí**

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *biar kaxkarrenak etxen daben biargiñe (Mi)*

Datu entziki.: *Beiegarbitzállik esaten gakoan, ba sei bat andra ero ixaten sin, da beiegarbitzállik esateotzen ba, biar kaxkarrak etxen benan. Oxe titulu euan ordun; arek katik altza ta, bagoik karga ta. Aukeratute eoten sin, biargiñenak ero, molda gexen eukanak ero... (Mi)*

- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 187:** **bíetz//biétza**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ezpetak sartzeko erabiltzen den tresna (ME)
- Datu entzikl.:** *beian eruten dau bietza, bietza esateotzau. Bietza ra, kubiertan juten dan olakoxe ser bat, espetak eurak sartzeko, ta gero eruten dau espetola, a espetola juten da bietzetik eta ona kaelea, ba eongo ri igual metro bi, eta metro bi dakarres, antxe deskantzuz artzen dau eta amentxe amarratesu, espetak es datxin dantzan eñ (BL)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 187.01:** (SÁREN) BÍETZ
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** sarearen hasiera, mailen aurreneko partea (ME)
- Datu entzikl.:** *malli baik, bietza. Etxetzau sartu, orapillo bat eta bi eta... eta ortixeik asten da gero malla gusti, ortik gero soka armaten da kortxu ero beune, bata ero besti (T/B)*
- Saila:** sareak/materialak
- Sarrera 188:** **bíra, birá(tu), biráten.**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** bueltak eman (ME)
- Zitak:** *bira, sartzesu te bira, makinillik biraten dau (BL)*
- Dok. Azkue:** BIRA (B, G) vuelta, vuelco.

Eneko Barrutia:	EB(02) 141 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	board the net / haul in
Frants.:	virer / haler
Gazt.:	virar / halar / cobrar
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 188.01: (MAKINÍLLIK) BIRÁ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** makinilak bueltak eman (ME)**Zitak:** *bira, sartzesu te bira, makinillik biraten dau (BL)***Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 188.02:** (SÁRE) BIRÁ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Sin.:** *sari batu (BL)***Def.:** sarea bildu (ME)

Datu entziki.: *amendik etorten da anteo, eta arek etxen dau errebisak, sariai buelta bi emon eta amendik etorten da errebis bat, enejeneralin etorten da ona gora, ta etxen dau errebisas adosa (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 189:** **birásoi//birasói****Elkarrizk.:** AZ.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *eueldi txarra ero onan itxuri (DM)*

Datu entziki.: *Birasoi seruk eta oroxan eta onek dakarren itxuri re, oxe panorama bat, iluntzen da, ona danin “esta birasoi ederra” (DM)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila:	eguraldia eta haizeak.
Sarrera 190:	bírriñ//birriñe (<i>masi klasi</i>)
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrantzarako erabiltzen den karnata mota (ME)
Datu entziki.:	<i>birriñe gero agertu san. Gipuskun galasota euan eta Biskaixan es (AB)</i>
Dok. Azkue:	BIRRIN (Bc), salvado; reharina, segunda harina.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 191:	bíta//bíti
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz
Def.:	<i>bafora amarrateko engantxik (BL)</i>
Datu entziki.:	<i>marraena juten da erdixan, eta biti juten da barrutik (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 142 orr.
Dok. Julián Amich:	BITA: pieza sólida afirmada sobre cubierta, que se utiliza para amarrar cabos, cables o cadenas, especialmente los de amarre o fondeo.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	bitt (Amich)
Frants.:	bitte (Amich)
Gazt.:	bita (Amich)
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 192:	biúrri//biurríxe <i>Ik. Kotí</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>koti (BL)</i>

- Def.:** ibiliaren ibiliaz sokari ateratzen zaion bihurgunea (ME)
- Dok. Azkue:** BIURRI (AN, B, G) vicio que toma una cuerda por haber estado mucho tiempo arrollada en sentido determinado
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak
-
- Sarrera 193:** **bodéga//bodégi** (erd.)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrainak eta arrantzarako tresnak biltzeko erabiltzen den tokia (ME)
- Datu entzikl.:** *antxoi ekarten ben gero bodega, eta bodegan botaten gendun tiñeta, neu be ibilitxe na fabrikan eta (T/B)*
- Zitak:** *eta eukitxen sitxuesen lagun batzuk an lagata bodegetan tretzakin kargateko (DM)*
- Hiztegi Batua:** (-) arrain soto
- Ingl.:** warehouse
- Frants.:** cale à poisson
- Gazt.:** bodega de pesca
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 194:** **bóga//bogi** (Boops boops)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** BOGA: bisiguaren familiako arraina, itsas ertzeko haitzetan bizi dena (IS)
- Datu entzikl.:** *Besiuana da orretxen familixan. Pantxu sapalaua ra bobin aldin, eta bobi ixaten da besiuana aldin txikixaua ixaten da eta kolori marroixkiaua gexa rakar.³⁴*

³⁴ Bestelaik, estilon, kolorin de eskaman da, besiuana da lakoxi. Bobi bolintxin atrapatzen san

Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	BOGA: 1º (B-l, g-don), pez blanco de entre peñas
Eneko Barrutia:	EB(02) 144 orr.
Dok. Julián Amich:	BOGA: Pez acantopterigio, perteneciente a la familia de los espáridos. Por sus caranteres generales se parece a los demás peces de la misma familia, pero difiere principalmente por sus dientes, dispuestos en muchas filas en la parte posterior de las mismas.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	bogue
Gazt.:	boga
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak.
Sarrera 195:	bógan
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	adb.
Sin.:	<i>erramutan (BL)</i>
Def.:	<i>boa: arraunketa aurrerantza (BZZ)</i>
Zitak:	<i>erramutan du au, bogan (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	BOGA TA ZIXE: batel baten erramutan (arraunean). Noz nai aurreraka, ta bestetan atzeraka.AZ(01)
Dok. Azkue:	BOGA: (B-l- G-don) acción de remar, boga (término marino)
Dok. Julián Amich:	BOGAR: sinónimo de <<remada>>.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	To row (Amich)
Frants.:	ramer (Amich)
Gazt.:	bogar
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

txitxarruas da, negun. Basako arrañe ra bobi, eta lena estimasiñirik be es gakon emoten gu gastik giñanin de. Bobi bota etxen san, iñoix baten batek iual itxosun geuasenin parrillan erreta, aproba selaku ran da, bañe gaur egunin bobi etxin jaten dot nik erreta, eta parrillan erreta ederra ra jateko. Bañe gitxi rasenin di onak orrek, sobran baras estimasiñoirik bes (PE)

Sarrera 196: bóka//bóki (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sarrera (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 196.01: (BIBÉRON) BÓKA (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: biberok duen sarrera (ME)

Zitak: *biberun bokak dis onek, goiko bokak (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 196.02: (ANTXOATAKÓ...) BÓKA (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz

Def.: (*antxoak*) arrantzateko karnati botateko potu (BL)

Datu entziki.: *txitxarrota ta antxoatako bokak kendu etxeous enbasu etxen dabe ta, da potuk be, onek atunetako es bari, kendu etxeou. Sistemi re. Karnati botateko potuk antxoatan a be estosu bir (BL)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 142 orr.

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 197: bóla//bóli

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arraina ze sakoneran dagoen jakiteko erabiltzen den buxa erako tresna (ME)

Datu entziki.: *bañe arrixe eukiarren, beunan funtziñoi etxen daben*

arrixe, es pentza beti ondu joten dabenik e, bolan be eoten da, beonek agintzen dau alaten asten sasenin nun datorren arraÑe, arrixan kontran baator arraÑe, arek beraua eskatzen dau, eta onen kontra baator, (BL)

Dok. Eneko Barrutia: EB(O2) 146 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 198: **bolánta//bolánta**³⁵

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: hondoko maila-sare (UZEI)

Def.: sare klase bat (ME)

Datu entzickl.: *entzungo sendun bolantakin atrapatzen dabela frantzesak eta, baÑe geure-geure ixati bolantaik sekule estous ibili, da ori benenu re, arek e, estau esautzen amaik eta atxaik, txitxarru bara txitxarru, sardiñi bara sardiñi... Orrek bolantiorrek atunetan atrapatzen dau atune, atrapatzen dau simarroï, atrapatzen dau pes-espadi, ixurdi, dana, ori re desastre konpleto, itxosuk estau emoten guk bir doun beste arraÑik (BL)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(O2) 146 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: anchored gillnet / set gillnet / botton-set gil

Frants.: filet maillant ancré / fillet maillant de fond

Gazt.: red de enmalle calada / red de enmalle de fondo

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 199: **boléto//bolétu** (erd.)

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

³⁵ ikus *Karmel 1994-3,36-42*

Sin.:	<i>kartilli</i> (BL)
Def.:	itsasora arrantza egitera joateko baimena (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	termino administratiboa
Sarrera 200:	bólintx//bolíntxe ³⁶
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	sakonera gutxiko uretan arrantzan egiteko sare fina (ME)
Datu entziki.:	<i>bolintxak sin meiaiak, txikixauak, bueno, treñan estilu eukitze ben, esta? beun gitxiauas da, ur txikirako, atxin kontra juteko, altura txikixe ran parajin arrantzateko san a (T/B)</i>
Zitak:	<i>bolintxe san, sardiñeruk ibiltxen ben treñe(DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 147 orr.
Dok. Julián Amich:	BOLINCHE: arte de copo de dimensiones reducidas, que consta de dos pernadas y un copo, pudiendo oscilar cincuenta metros.
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	bolinche
Gazt.:	bolinche
Saila:	arrantza motak
Sarrera 201:	bolintxekó mótór//bolintxekó motórra <i>Ik. Bolintxerú</i>
Elkarrizk.:	Agustin A.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	bolintxeko arrantzarako erabili ohi den txalupa (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzi motak

³⁶ Ikus *Karmel* 1994-3, 36-42

Sarrera 202:	bolintxéro//bolintxerú
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	bolintxekin eguerdian itsasoratu eta goiz partera itzultzen den txalupa (ME)
Datu entzikl.:	<i>on esta bolintxeroik. Bolintxeru juten san itxosa eguerdixan, eguerdixan jun de goxin etxea, da ekarten ban arrain klase gustik; txitxarru, sardiñi, mielgi, berdela, dana nasti (T/B)</i>
Dok. Zubikarai:	BOLINTXERU: ontzi mota au mesedegarri sartu zan portuetan. Ordurarteko treñneruak bastertu zitun. ³⁷
Eneko Barrutia:	EB(02) 147 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	langilea
Sarrera 203:	bólo//bólu
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>flotanti (DM)</i>
Def.:	sarearen boka ur-azalean mantentzeko erabiltzen den gailua (ME)
Datu entzikl.:	<i>boluk ixaten dis, olako uekuk baras ba? on plastikoskuk, len kristalak ixaten sin. Buxa funtziñoi ein bir dau. Oxe, sarin boki altzateko ra ori (DM)</i>
Dok. Azkue:	BOLO (BN-s, R), cosa redonda.
Eneko Barrutia:	EB(02) 147 orr.
Hiztegi Batua:	(-)

³⁷ Ez ziran treñneruak baiño askoz luzeago, zabaleran zerbait gehiago. Nai eta urte guztian, manjuban, saretan edo lantzoitan ibili batez be sardiñetarako eta itxarroarako ziran egokienak. Lenengotan goi bakoak agertu ziran, kubiarta bakoak, baiña arrantza toki barrietara zabaltzen asi ziranean, eta batez be gero ta andiago egiten zituenetik, laster agertu ziran goi tapauak, kubiartadunak, arrantzalien barruko bizibideari egokitasun pixkat ekarriaz. Bolintxeruen atzetik orain motor txikiak deitzen diranak agertu ziran. Motor txiki oneik txibitan, berdeletan, kabratan, palankatan eta muxarratan edo ta tresmalletako arrantzan ibilten dira. AZ(01)

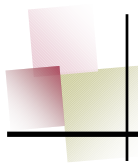

Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 204:	bóltza//boltzí
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>arrain leku; txikota; saku (T/B)</i>
Def.:	arraina sare barruan biltzen den lekua (ME)
Zitak:	<i>boltzi akabaten dan parajin, guk saku esaten dou (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(-) poltsa
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 205:	bosingétan
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	<i>urakin jolasten (BZZ)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 206:	botabára//botabára <i>Ik. Espéta</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>espeta (BL)</i>
Def.:	kazan joateko kainabera handia, nagusia (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 148 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 207:	botatzálle//botatzallí
Elkarrizk.:	Domeka M.
Def.:	treina uretara botatzeko ardura daukan langilea (ME) <i>/ trein txikixak botaten bana (DM)</i>

Zitak:	<i>bañe botatzailli bixkat eindde eon bir de, esta? (DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	langilea
Sarrera 208:	bóu//bóue
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrasteko bikote (UZEI)
Datu entzikl.:	<i>bakan baño, len san, bouan. Da gero, bouko sari te bakako sari es ti bardiñak. Da baka ori, Galisitxik etorri sin baka ixenas, beste estilo bat san. Ona, pareji baño lena agertutaku re boue. Sarik diferentik sin./ Lelengo etorri sinin bouan, ixan sin inglesak, Inglaterran eindde barkun eta etorten sin. Amen es san etxen denpora aretan, eta bouak Pasaire ta etorri sin. Amengoxik asi sin parejan, bañe seguruasko amen es ben inbentako ori be. Ordun euasen esakerak, ia selan leiken sare bat eruteko barko bi, oba rala inbentateko barko bat sare bi eruteku (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 149 orr.
Dok. Julián Amich:	BOU: red de tiro y arrastre que constituye un arte de enorme saco dispuesto para pescar llevándolo arrastrando por dos embarcaciones.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	seine fishing
Frants.:	chalutier-boeufs
Gazt.:	bous / pareja de arrastreros
Saila:	arrantza motak
Sarrera 209:	bráel//braéla
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	enbarkazioaren armazoiak trinkatzeko ohola (ME)

Datu entziki.:	<i>Braera; bajuran postik tentekuk gogortetxuzenak, sendu ixaten da, bafora antxe gogortzen da (BL)</i>
Dok. Azkue:	BRAGER (B-b), bagra, tabla que á modo de barandilla se fija por dentro en el costado de las lanchas, por debajo de los bancos.
Eneko Barrutia:	EB(02) 149 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 210:	braeléko//braelekú
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>txikotin amarraten dan soki (T/B)</i>
Datu entziki.:	<i>braeleku soka klase bat da, beuneku ru bates da kortxu ru bestias, karo, a trein gusti uretan gero altzateko inddarrak bitxus da braelekuk ixaten dis, de ñoix koti artzen dau. / braeleku erriatesunin an esta ixe, despediute sunin treñe makinilla etorri bir dau braelekuk, eta aurreko titik aurreko makinilla. Braelekuk eoten di bi eta makinilla muñoi bixetan etorten di gorutz. Urreatzen asten danin bat geatu etxen da eta bestik segi etxen dau (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 211:	brámun//bramúne (<i>ez dut aurkitu</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain handi eta zabala (ME)
Datu entziki.:	<i>Arraiñ andixe ra, zapala ra. Orrek ezgata sekule gerta be eiñ, lenauakuk zin orrek (PE)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 212:	bránka//bránki
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>aurri (BL)</i>
Def.:	itsasontziaren aurreko partea (ME)
Dok. Azkue:	BRANKA (AN-ond, Bc, Gc, C), proa de un buque.
Eneko Barrutia:	EB(02) 150 orr.
Dok. Julián Amich:	PROA: la parte delantera de todo buque comprendida entre la última cuaderna y el tajamar.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	fore/head/nose beak/prow (Amich)
Frants.:	proue / avant
Gazt.:	proa
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 213:	brankagáñe//brankagáñi
Elkarrizk.:	Andoni B..
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontziaren aurrealdeko goi aldea (ME)
Dok. Azkue:	BRANKA-GAIÑ (AN-onda) tabla provista de agujero en el centro, para meter en él el mástil de proa.
Eneko Barrutia:	EB(02) 150 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	assiette sur le nez
Gazt.:	asiento negativo / asiento por la proa
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 214:	bránkas
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	<i>aurrez, (BZZ)</i>
Hiztegi Batua:	(-)

Saila:	nabigazioa eta portua
Sarrera 215:	braunparáka
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	saltoka. Zalaparta handia ateratzen (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrainen izaera
Sarrera 216:	braza; brása//brasí
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	besoak zabaldu eta esku batetik beste eskura bitartean dagoen distantzia (ME)
Eneko Barrutia:	EB(O2) 151 orr.
Datu entzikl.:	<i>brasa bakotxe ra una sesentaisiete. Karo, brasi len da, on, jenerasiñoi danak das esaten altza einddala, amar sentimetro ero asi rala ta... lena san jenti txikixaua. Jeneralin brasi re seure alturi, te una sesentaisiete san ordunkoxe neurrixo. / (DM) brasi re un metro otxentaitres, bañe guk ipintxen gendun e, geure neurriko brasa bat. Brasak e, bateandik bestiana batzuk sentimetro geixaua ta bestik sentimetro gitxiaua. Guk usaten gendun Ondarrun una sesenta, guk etxen gendun bi kanas brasi (T/B)</i>
Zitak:	<i>...eta au gixonan brasi; brasa bat, iru brasa (T/B)</i>
Dok. Julián Amich:	BRAZA: medida usada en la marina. La braza francesa tiene 2,671 m.; la inglesa (Fathom), 1,83 m.; la española, 1,671 m.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	brace (Amich)
Frants.:	brasse (Amich)
Gazt.:	braza (Amich)
Saila:	neurria

- Sarrera 217:** **bréka//brekí** (*Pagellus erythrinus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz
- Def.:** pantxoaren itxurako arraina (ME)
- Datu entzickl.:** *Pantxun itxuri akar, pantxu baño bixkat asitxuaua baño diferenti. Bixkat musturre lusetxuaua, lepuko kolore gorrixki bixkat rosiaua, da asitxua baño normalin pantxu baño, baño antzekuk dis (PE)*
- Eneko Barrutia:** beseguren antzekoa, gorritxua. Gozoa jaten EB(02) 151 orr.
- Dok. Azkue:** BREKA (B, G), breca, un pez de mar.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** breca / pagel
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.
-
- Sarrera 218:** **(ámun) bríllu**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrainak amuko karnata irentsitakoan garbi-garbi utzitako amua (ME)
- Datu entzickl.:** *brillu ataten batza, joten dabelako ra, eta es bara brilloik, ba, estotze joten (DM)*
- Hiztegi Batua:** (-) dirdira
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 219:** **brís//bríxe**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** haize mota (ME) / *erderako brisa (DM)*
- Dok. Zubikarai:** brixia epeletan (AZ)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 152 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** eguraldia eta haizeak

Sarrera 219.01: BRIXÁ-EPELÉTAN**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** adb.**Def.:** haize epeletan (ME)**Saila:** eguraldia eta haizeak**Sarrera 220:** **brús//brúse****Elkarrizk.:** Agurtzane O.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *arrantzaleak jazten eben gaiñekoa; "blusa" (M)***Datu entziki.:** *on edoseas juten dana jenti itxosoa, len maune san, domeketan be bai, dana maune. Nire gixona ta ariñauak bruse ibiltxe ben (AO.)***Eneko Barrutia:** EB(O2) 152 orr.**Hiztegi Batua:** (+)**Gazt.:** blusa**Saila:** jantziak**Sarrera 221:** **brúsol//brusóla****Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *txalopetan atzeko mastea sartzeko ohol lodia (M)***Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 222:** **buia; búxa//búxi****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *apaxu flotin auantateko ibiltxen dan tresni (BL)***Datu entziki.:** *buxik euki bir dau makillan gora banderi, trapo gorrixe edo surixe edo, ikusteko apartetik (BL)*

- Dok. Azkue:** BUI: 1º (B, G, L-côte) boya, bouée. 2º (L-côte), cierto botijo de hoja de lata que flota en el mar, del cual pende el aparejo para pescar besugos.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 153 orr.
- Dok. Julián Amich:** BOYA: cuerpo flotante que se fondea en un lugar determinado para señalar un peligro, mantener la cadena o cabo de un fondeo, etc. Las destinadas a señalar peligros y orientar a los navegantes se denominan balizas.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** buoy
- Frants.:** bouée
- Gazt.:** boya
- Saila:** arrantzako tresna/materialak

Sarrera 222.01: BÚXA TXÍKI

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *globu (BL)*

Def.: *sari gora ion datxin ibiltxen dana (BL)*

Datu entzikl.: *botatesu lelengo pixo andi bat, arek ondu joten dabenin sarik bota, sarik eruten dau amen arrixe, pendule, ta amen globu, buxa txikixe. Ori re au beian eon datxin, te plastikosko arek buxak gora ion datxin, bestelaik au beian aplastako litxake; bañe amen eruten dau globu, te arek etxen dau jaso, gero arrixe be jaten danes, arek etxen dau baja (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 223: **bumiltxúri** (*Lebetus scorpioides*)

Elkarrzk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: gobio

- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 224:** **burdí kárro//burdí kárru**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** sasoi batean, arraina eramateko erabiltzen zen gurdia (ME)
- Datu entzickl.:** *ni ena ondo akordaten, bañe kaballo karrukin eruten sin. Gillermo karreteru te Juan karreteru te, kaballuai etxeotzen amengo serak ipiñi, es ikustekuk, albokuk, es nastatekuk, jenti ibiltxen san ba... semat bidar esaten dot nik: (esamoldea) Gillermo karreterun arek ipiñi te geuk be ixte ikusi es (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-) gurdi
- Saila:** bestelako materialak
- Sarrera 225:** **burríot // burrióta** (ez dut aurkitu)
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Sin.:** kakajale (AZ)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** verrugato de fondo (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 226:** **burrumbáda//burrumbadí**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** olatuek ateratzen duten zarata (ME) /*olatuen joera (M)*
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** bestelako gaiak
- Sarrera 227:** **búrtai /burtáxe** (ez dut aurkitu)
- Elkarrizk.:** AZ

Kateg. Gram.:	Iz
Sin.:	gaotza / galatza (AZ)
Def.:	arrain mota (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 228:	buzten-baltz; bustén-báltz (<i>Oblada melanura</i>)
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	BUZTANBELTZ: bisiguaren itxurako itsas arraina, gris urdinkara edo arrea, buztan hasieran orban beltz bat duena (IS)
Datu entzickl.:	<i>Gris baltzeaku re ori, txikitxuk dis, gorputz sabalaua dakar, lena gitxiaua jaten sin (PE)</i>
Zitak:	<i>ain-sorrotzak, txitxarruk, busten-baltzak, danak banko baten antxobias (DM)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Eneko Barrutia:	EB(02) 155 orr.
Dok. Julián Amich:	OBLADA: este pescado es parecido a la boga, al dentón, a la dorada y al besugo, entre otros, por sus aletas, provistas de radios espinosos, y sobre todo por el color.
Hiztegi Batua:	(+) buztanbeltz
Frants.:	oblade
Gazt.:	oblada
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

D

Sarrera 229:	daixóla
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	ura jausten daukala (ME)
Datu entziki.:	<i>kubiertan arrañai mangi sartzeotzen, eoten san ure daixola (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(+) / dariola
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 230:	(espeták) dántzan éiñ, dántzan étxen.
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	ezpeta hara eta hona mugitu (ME)

Zitak:	<i>antxe deskantzu artzen dau, eta antxe amarratesu, espetak datxin dantzan eñ (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 231:	défen//deféna
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>axebea (BL)</i>
Def.:	itsasontziak haizearen eraginpean hartzen duen balantza (ME)
Datu entziki.:	<i>baforak palu atzin baakar tira etxetza treñak, eta barku arutz eruten dau, eta arutz eruten dabenin axi bara etxen dau axebea bota. Eoten dau au beti alatin danin axin fabore, beli gisata eukitxen dau, eta belik etxetza es botatea, bañe treñak etxetza gexa, eta gexa eiñeran etxen da bafora onutz etorri, onutz etorrieran gerua ta arutza eta beti patroik abante ta, estu te abante ta, estu eoten da beti. Defenea be esateotzau edo axebea (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	nabigazioa eta portua
Sarrera 232:	deféntza//deféntzi
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>txalopak kostau bazterrak ez joteko eukitxen daben goma (BL)</i>
Datu entziki.:	<i>mundillak ibiltxeous guk defentzatan be bai, naitzut esan defentzi, txalopak kostau eukitxen daben defentzi, es joteko ta, gixonak eskun ibiltzeko be onak di onek, pixoik estakarre ta, te onek sulatu etxen di. Sistema bat euki gendun, andixauak eñ orrek eta barko bakotxak eukitxen gendus en iru te... (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 156 orr.

Dok. Julián Amich: DEFENSA: bolsas de cabo trenzado llenas de trozos de corcho, de goma o de plástico que, pendientes de una rabiza, sirven para ser colocadas en el costado del buque cuando éste atraca, para evitar golpes.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: defence

Frants.: défense

Gazt.: defensa / pallete

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 233: **déi//deixe**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: deilariak egiten duena arrantzaleak itsasoratzeko daukaten eguraldiaren berri ematerakoan (ME)

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: abiso

Saila: arrantza eragiketak/bestelakoak

Sarrera 234: **déilai//deilaxe**³⁸

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arrantzaleak itxasora joateko giroa ikusi eta deia egiteko ardura daukan gizona (M)*

Datu entziki.: *Gixon gitxi ixaten sin, orretxeako geatute eoten sin liorrin eta orrek ordu erdi lenaua edo, itxosa jun baño len, juten sin barra musturrea, bueno, lena esean barra musturrik; itxasaldea jun, bates be Gusur Exea ta orra, eta ikuste ben itxosu, eueldixan egoeri ikuste ben. (PE)*³⁹

³⁸ Ohikoa da "deilari" eta "deitzaile" bata zein bestea erabiltzea.

³⁹ *Eta ikusten baben eueldi ondik eseuala, eueldi txar itxuri euala ba ordun es ban deirik etxen, eta ikuste baben itxosa urten seinkinela ba deixe jote ben errixan eta jenti preparata eoten san*

- Hiztegi Batua:** (-)
Saila: langilea
- Sarrera 235:** **deizále//deizáli**
Elkarrizk.: AZ
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *arrantzale errietan deia jotzen dabenak (AZ)*
Datu entzikl.: Txomin agirre´k Azkue´ri egindako karta baten diño, ez dabela uste Txomin berak ezik beste inok itz ori erabilli dabenik (AZ).
- Hiztegi Batua:** (-)
Saila: langilea
- Sarrera 236:** **denporále//denporalí**
Elkarrizk.: Nekane/Itxaso
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: ipar - baltza (N/I)
Def.: DENPORALE: ekaitza (IS)
Datu entzikl.: NW-W axe klasik (N/I)
Eneko Barrutia: EB(02) 156 orr.
Dok. Julián Amich: TEMPORAL: tormenta o perturbación que ocasiona la violencia del viento en las aguas del mar.

kordako eta itxosa juten sin. Elixopin euan, Korreta Sarrea euan burdiñasko ati, ate andixe, an eskumako alderdire, antxe jote ben masuas ero, mallu motzas, eta iru bunpara ero ixaten si eta gabas ondo entzuten san, jenti be adi eoten san ordun de. Eta orduntxe juten san jenti itxosoa. Jenti jasten asten san, altzaten da geokun deixe jotakun, etxin be juteku san gixonak preparata eukitxe ban otzarak eta erunde eoten sin baforea besperan, illuntzin eta bixkor-bixkor jantzi eta trasko botakin, errixe illun-illune eoten san, argirik esan eoten da eta "krauk!krauk!krauk!krauk!" norberan etxe barruko, ero norberanekuk es basin arutzauakun trasko otza. Eta atiandik aparte be Kantxope aldea beste bat eta San Inasio kalea beste batek jote ban eta. Nik usteot normalin gabeko amabixetan ixaten sala ixkoteako, kanpoako, ordu gexa bir salako, an egunsentixan aurretik eoteko lekun, preparata antxe, kalak artute eoten san jenti. Eta bestelaik ona Plaiasunea ta Lakrestea, onuntzaua sanetik goxeko laurak ero ixaten san deixe. Eta ixan seinkin kanpoko kalako es eoti eueldixe bañe bai barruko kalako, ordun kanpoko kalako deixe jo bes, eta barrurako bai (PE)

- Hiztegi Batua:** (+) denborale
- Ingl.:** storm / tempest (Amich)
- Frants.:** orage
- Gazt.:** temporal
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 237:** **deskárga//deskargí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arraina itsasontzitik bodegetara eramateko lana (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 156 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** descarga
- Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak
-
- Sarrera 238:** **despíxka//despíxki**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** saretik askatze (UZEI)
- Def.:** sareetatik antxoak kentzeko lana (ME) / *despíxki re saretik kentzi antxoi (BL)*
- Datu entzikl.:** *gero otzara botaten san. Ein bir sendun banakabanaka (T/B) / despíxki re despeska, bañe Ondarrun despíxki. Antxoas betetako sarik sin, gero errire etorritxakun kentzen sin. Molla gañin saiñ jenti, sari jenti euan tokirarte lusatzen san ta gero artzen ben olan, kortxutik agarra ta andik danak illaran kentzen-kentzen, sestuk ipiñi aurrin de bete ala kedu arei eta benta erun (DM) / Ni despíxkan ibilitxe naz. Ez tot besteik eiñ. Gabeko amabixetan jun iual da, ontxe be gogun dakat. Ik. Trans. (Mi).*
- Dok. Azkue:** DESPISKA (B-1) destripar un pescado.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 158 orr.
- Dok. Julián Amich:** DESMALLAR: antiguamente era quitar las mallas

que tenía el arganeo, al cable / sacar los peces enredados entre las mallas.

Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	démaillage
Gazt.:	desenmalle
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 239: **despikádor//despikadóra** (erd.)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>amu te arraÑe soltateko ibiltxen dan instrumentu (BL)</i>
Datu entzikl.:	<i>onek normalin ibiltxen dis atun txikixas, txermolas, atun andixas da es. Atun andixai seuk ein bitzau maniobri, se laune eukitxesu alun kakuas, kaku sartzen dabenin, enbarkaten dabenin arek kakuai eutzi etxetza ta atunai bustenetik eta suk kaÑaberi besun dosule amuai agarrateotza ta krak!, listo barrurako (BL)</i>

Eneko Barrutia: EB(02) 158 orr.

Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	despescador
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 240: **despikéro//despikerú** (erd.)

Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arraina saretik askatzen duen langilea (ME)
Datu entzikl.:	<i>despikeruk esin arrantzalik eurak, andrak eta asko eoten sin, morrure bota arraiÑe ta gero despikxa. Gitxi basan eurak gixonak etxeben motorrin, eta asko basan altza einbisan⁴⁰ molla gaÑea, illaran jarri</i>

⁴⁰ Egin behar zen = einbisan

despixon molla eskiñan jarri te dale (T/B)

Zitak: *da onek etorten sinin despixkeruk motorrak saati entzuten ban. Ik. Trans. (T/B).*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: langilea

Sarrera 241: **dezibelio; desibelíxo // dezibelíxu (erd.)**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Saila: bestelako gaiak

Sarrera 242: **disparádor//disparadóra (erd.)**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sarea zabaltzeko tresna (ME)

Datu entzickl.: *disparadora ra soka baten morun ten ein dde sari iratxen dana(BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 159 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 243: **dragoitxíki // dragoitxikíxe (Echiichthys vipera)**

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: xabiroi

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 244: **dsánga (éiñ)**

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: uretara salto egiteari ematen zaion izena (ME) /

uretara jaurti igeri egiteko (AZ)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 245: **dúrdo//durdú** (*Labrus bergylta*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: DURDO: arrain ezpain-mamitsu eta ezkata-handia, itsas ertzeko harkaitzetan bizi dena (IS) / arrain bat. Erantzun lotza gabekoa (ME)

Dok. Zubikarai: DURDOA: despreziotzat erabilten dan izena. Ukapena erakusteko. "zerure durduak!" esaten da. Beste era baten, "zeure espanak!" esaera erabilten dan lez.AZ(01)

Dok. Azkue: DURDU: 1º (B-I, Gc). (V. Durdoi.) (B-I-mu), durdo, cierto pez de mar.

Eneko Barrutia: EB(02) 160 orr.

Dok. Julián Amich: DURDO: coloreado pez roquero que, como casi todos los más lábridos, se caracteriza por su bello aspecto y su afición a habitar fondos roqueros cerca de la costa. Se pesca con artes de anzuelo y trasmallo.

Hiztegi Batua: (-)

Ingl.: ballan wrasse

Frants.: grande vieille

Gazt.: durdo / maragota (Amich)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 246: **durúndi//durundíxe**

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

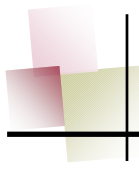
Def.: *soñu baten ondorengo zarata; "eco" (M)*

Dok. Zubikarai: DURUNDIA: Lok.: "belarrixetako durundixe salduko dautsut" AZ(01)

Hiztegi Batua: (+)

Saila: bestelako gaiak

E

Sarrera 247:	égoi//egói (<i>Zeus faber</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain mota bat (ME) / <i>Egoi re ba arrain sapal bat, es arraxan eta moure bañe sapaleaku, kolore marroixki, marroitxik beixea ero olakoxi. Da ori lenako denporetan estima be esan etxen. Bakarrak etorten sin beste arrañakin atea, sarin de etorten sin, te beoneas marmitxaku etxen da, atunas eindde obeto es, bañe!</i> (PE)
Dok. Zubikarai:	mutxu martin AZ(01)
Dok. Azkue:	EGOI: 2º (G), pez de cabeza grande, carne blanda y boca ancha.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	gallo de mar AZ (01)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 248:	eguna; éun//éúne
Kateg. gram.:	Iz.
Elkarrizk.:	Boni L.
Def.:	lurrak bere ardatzari buruz bira osoa egiten ematen duen denbora; 24 orduko denbora bitartea, gauerditik gauerdira (IS)
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	eguraldia eta haizeak

Sarrera 248.01: EÚNE (SURITXÚ)**Kateg. gram.:** Iz.**Elkarrizk.:** Boni L.**Def.:** eguna argitzen denean esaten dena (ME)**Zitak:** *bixkat suritzen asi re/ eune suritzen asten san eta suritzen sanin eta bisti ikustensanin beste mundille an da* (BL)**Saila:** eguraldia eta haizeak

Sarrera 249:	eguraldi; eguéldi//egueldíxe
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	eguratsaren egoera (IS)
Eneko Barrutia:	singularrean nahiz pluralean erabiltzen da. Berarekin geratzen diren adjetiboak: kalma(k), bareta(k), ona, derra, ormala, berdea, eskasa, santarra, algatekoa, txarra(k), gogorrak. EB(02) 163 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	tiempo atmosférico
Saila:	eguraldia eta haizeak

Sarrera 250: (arrañé barrúre) ekarrí, ekártzen.**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** arraina ontzian sartu (ME)

Saila: arrantza eragiketa/maniobrak

Sarrera 251: **elur; édur//edúrre**

Elkarrizk.: Agurtzane O.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: hodeietatik maluta zurietan erortzen den ur izoztua
(IS)

Datu entziki.: itsasontziek elurra behar izaten dute arrantzatutako
arraina hotz mantentzeko (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 162 orr.

Dok. Azkue: EDUR (B-a-l-m-mond-o), nieve.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: ice

Frants.: neige

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 251.01: EDÚR (SÁR)

Elkarrizk.: Agurtzane O.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *edur sikiñe* (AO)

Def.: erabilitako elurra (ME)

Datu entziki.: *eta botaten gendun edur sikiñe, edur sikiñe asko batzen san, iboltxaku, itxosutik ekarritxaku, or kajakin eta euasenak eta. Eta egoi, arrain sapal bat da, eta momatxe ta arraxi te orrek danak edur sarras batea bota etxen sin. Eta pentza on zemat balixo daben* (AO)

Saila: prozesaketa;eratorriak

Sarrera 251.02: EDÚR (SÍKIÑ)

Elkarrizk.: Agurtzane O.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *edur sarra* (AO)

Def.: erabilitako elurra (ME)

Datu entziki.: *eta botaten gendun edur sikiñe, edur sikiñe asko batzen san, iboltxaku, itxosutik ekarritxaku, or kajakin eta euasenak eta. Eta egoi, arrain sapal bat da, eta momatxe ta arraxite orrek danak edur sarras batea bota etxen sin. Eta pentza on semat balixo daben (AO)*

Gazt.: nieve usada

Saila: prozesaketa;eratorriak

Sarrera 252: **elur-maluta; edúr-malúta//elúr malutí**

Elkarrizk.: Nekane/Itxaso

Kateg. gram.: Iz.

Def.: elurrak, erortzerakoan sortzen dituen zatiketako bakoitza (IS)

Hiztegi Batua: (-) maluta

Gazt.: copo de nieve

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 253: **éme//emí** *Ik. Malutí*

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *maluti etxeko artun barrurengo orrixe (AB)*

Datu entziki.: *artuk dakas orrixak, esta? aren orrixan artin, aspikuk dis siru surixak, emik esaten gakoies, eta orretxek bisin malutak etxeko (AB)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 254: **enbárga, enbargá(tu), enbargáten.**

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Ad.

Def.: kortxoak eta sareari jostea (ME)

Datu entziki.: *sarik eta etxen ibiltxen disenak, kortxuk eta lotzen ibiltxen disenak (DM)*

Saila: lanbidea

- Sarrera 255:** **enbárka** (*erd.*), *enbarká(tu)*, *enbarkáten*.
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arraina itsasontzira sartu (ME)
- Zitak:** *erregiñe saneku te on balixo dabe biberoa enbarkateko* (BL)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 166 orr.
- Dok. Julián Amich:** EMBARCAR: hace subir abordo personas o mercancías / sinónimo de <<enrolar>>
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** to embark / put into a boat (Amich)
- Frants.:** embarquer
- Gazt.:** embarcar
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 256:** **enbarkasiñoi//enbarkasiñoi** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsasorako ontzia; txalupa (ME)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 166 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** embarcación
- Saila:** ontzi motak
-
- Sarrera 257:** **enbárra** (*erd.*), *enbarrá(tu)*, *enbarráten*.
- Elkarrizk.:** Andoni B.
- Kateg. gram.:** ad.
- Sin.:** trabatu (UZEI)
- Def.:** itsaso-zorua jo (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 166 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)

- Ingl.:** to price (Amich)
- Frants.:** crocher
- Gazt.:** embarrar
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 258:** **engrasadóre//engrasadorí** (erd.)
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** makinak olioztatzen dituen langilea (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 167 orr.
- Gazt.:** engrasador
- Saila:** langilea
-
- Sarrera 259:** **engrilléta** (erd.), *engrilletá(tu), engrilletáten.*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** griletak ipini kateari (ME)
- Zitak:** *iru lau metro falta dala amodera, geldi-geldik ipiñi, para, atzea be engrilleta amen* (BL)
- Dok. Eneko Barrutia:** EB(02) 167 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 260:** **enjarétau//enjaretaú** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** parrilla (UZEI)
- Def.:** *batelin beian eoten dan egurre* (BL)
- Datu entzickl.:** *batelan beiko partin ure eon leike bañe au enjaretau uran gañin da seu ibili bir bosu be, eta orrei deitzen gako ure sikatu* (BL)

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 167 orr.

Dok. Julián Amich: ENJARETADO: rejilla formada de listones cruzados por otros más gruesos. Suele colocarse en el fondo de las bañeras de los yates, como piso practicable / antiguamente, jaretas falsas que se hacían a las jarcias cuando estaban flojas.

Hiztegi Batua: (-)

Ingl.: grating (Amich)

Frants.: payol; paillol; plancher de fond

Gazt.: enjaretado

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 261: **enkárna//enkarná** (*erd.*), *enkarná(tu)*, *enkarnáten*.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Ad.

Def.: amuan karnata ezarri (ME)

Datu entziki.: *artzesu antxobi ero parrotxi potun, uretan bixik eoten da antxobi eta antxe ipintxesu iru-lau eta atunetan da ordun etxesu, arraiñ asko bara, bixkat eskun gogorraua artu te dsast amu etxetasu, bañe gitxi bara eta kurioso bara, a menbrillo jantzailli... arei etxetasu kurioso enkarna eta botatesu bixi-bixi-bixik ureta eta axe obeto, arei agarrakotza (BL)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 167 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 261.01: (TRÁBES) ENKARNÁ (*erd.*)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Def.: karnata amoan era txarrean ipini (ME)

Zitak: *ta beste batzuk enkarnatakuk iual trabes da, andrak be esin ixango ori*

te, "orrek bai, gausak eongo ri orrenak" (BL)

Saila: arrantza eragiketak/bestelakoak

Sarrera 262: **enláta** (erd.), *enlatá(tu), enlatáten.*

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: ad.

Def.: arraina latetan sartu (ME)

Datu entziki.: *maixetan pasaten nitxan, olako bandeja baten enlatata euazen, lantzin beñ ixaten zan kilo biku, o bestelan arek, txikixak, latak. Orrek lata txikixak ixena euken bañe on enas⁴¹ akordaten. Eta etxen geuntzan orixu eiñ, eta ipintxen gendusen kajetan, illara bat ipiñi eta orixu bota, beste illara bat ipiñi eta orixu bota eta antxe laga, eta gero bixamon goxin ero sarratu etxen sin. Sarratzen lateru eoten san, da ni eoten nitxan ba eurai tapi ipiñi, orixu bota eta kanta be etxen gendun. Lena kanta etxe san asko. Fileti arraskaten, esta? eta kanta (Mi)*

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: enlatar

Saila: prozesaketa;eratorriak

Sarrera 263: **enpáka** (erd.), *enpaká(tu), enpakáten.*

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: ad.

Def.: antxobak e.a. latetan sartu (ME)

Datu entziki.: *Kontu euki bir san latakin be bai, se latak eukitxen baben pestañi bixkat okertute ero eseban balixo, egala, pestañi deitzen gako es? se bestelanik makiñan itxieran esta kasaten (Mi)*

Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 168 orr.

Hiztegi Batua: (-)

⁴¹ ez naiz > enas

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 263.01: ENPAKATZÁLLE *Ik. Filéti éñ (erd.)*

Elkarrizk.: Miren

Kateg. gram.: Iz.

Def.: antxobak e.a. latetan sartzen dituen langilea (ME)

Saila: langilea

Sarrera 264: **enpátxo//enpatxú**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: nahaspila (ME)

Datu entzikl.: *trasmallu ixaten san erresa enpatxateko (DM)*

Eneko Barrutia: EB(02) 168 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 264.01: ENPATXÁ, *enpatxá(tu), enpatxáten.*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: (apaixua) zerbaitekin nahaspilatu (ME)

Zitak: *onek alanbrionek esaten dau, onek estile bata bestias etorri bir, enpatxa etxen di bestelanik de (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 264.02: (ÁRRAIÑ) ENPATXÁ

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: arraina beste amo bateko lороekin nahastu (ME)

Zitak: *se arraÑe arraÑas ibiltxen da, ta arraÑe enpatxaten danin, bat bestiai enpatxa eratxeotza (BL)*

Saila: arrantza eragiketa/maniobrak

Sarrera 264.03: (BÉUN) ENPATXÁ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** beruna zerbaitekin nahastu (ME)**Datu entziki.:** *errekalari etxen gakon brasa bete ondutik altza, bera beune enpatxa⁴² es datxin ondun (BL)***Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 264.04:** (KANKÁMO) ENPATXÁ**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** kankamoa sarean nahastu (ME)**Datu entziki.:** *kankamo bat enpatxata baru eta enpatxaten bara papun, akabo, an du trein gusti. Ta gero treñe meie ranetik, seu sa inddarra etxen, da an du a tarratari (T/B)***aila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 265:** **entábla** (*erd.*), *entablá(tu)*, *entabláten*.**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** ontzia tablaz josi (ME)**Datu entziki.:** *bafora lelengo kostilletan eukitxesu eta gero entabláten da (BL)***Zitak:** *au ra entabla baik, au ra kostilletan (BL)***Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 266:** **entólla**, *entollá(tu)*, *entolláten*.**Elkarrizk.:** Andoni B..**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** *amuai potxeri amarra (BL)*

⁴² enpatxa = nahaspilatu

Dok. Zubikarai: ENTOLLA: soka meia, "potxeria", amuaren arpoian batzea AZ(O1)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 266.01: (ÁMO) ENTOLLÁ

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: amua ezarri/entzera egin/artzabia eman (UZEI)

Def.: *sokin punti amure berta amarra (BL)*

Datu entzickl.: *itxosun erutetxus bakotxak iual sortzi, arek gastaten disenin etxea, eindde ra misiñoi, te gero barriron barri atzea arek tretzak garbitxu, jo uretan da enkarna bixamoneako (BL)*

Hiztegi Batua: (-) / **UZEI:** *amua jo*

Frants.: erser l´hameçon

Gazt.: empatar el anzuelo / amarrar el anzuelo

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 267: **(antxói) épel, epél(du), epéltzen.**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. Gram.: ad.

Def.: antxoa eguzkitan egon, berotu eta alperrik galdu (ME)

Datu entzickl.: *antxoi amen, molla gañin eoten da ba, epel-epel eindde (T/B)*

Saila: bestelako gaiak

Sarrera 268: **erláxe//erlaxí**

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haizeak eragindako olatu txiki eta bizia (ME)

Datu entzickl.: *Ardixak, ardixak das gaur, ardixak eta erlaxe gausa bardiñak dis. Olatuk atateotxusen suritxasunak, oxe*

- ra erlaixi* (DM)
- Dok. Azkue:** Itxasoan olatu txiki baiña biziak apurtzen dabiltzanean AZ (O2)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** haizeak eguraldiak
-
- Sarrera 269:** **ernabéira// ernabeíri** (*ez dut aurkitu*)
- Elkarrzk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Sin.:** erla (AZ)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** pez herrero, perla (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 270:** **errámo//errámu**⁴³
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** untzia mugiarazteko erabiltzen den tresna (ME)
/arraune (M)
- Dok. Julián Amich:** REMO: instrumento formado por un palo de grueso y longitud proporcionales que terminan en forma de pala delgada y que, haciendo palanca apoyado en la borda, sirve para hacer avanzar las embarcaciones en el agua.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** oar (Amich)
- Frants.:** aviron; rame

⁴³ ERRAMU-ERRAMULAr

“orain ogetamalau urte arek erramuari ataraten eutsan grakadea etzan bertanberakua”, “erramua zala ta ezala beste txalopa batekoekaz asarratu giñan”, “erramuak eskuetatik itxi barik, begiak ernai ta besoak irme...”, “erabili euezan erramuak zoli ta biziro”, erramuetea galdu zanean, gertatu zan arrigarritasuna sinistu ezinda”, “erritar erramulariak garaitu zituan txalopako agintari gizagaixoa ito zanean”, “erramuari tenga ta tenga”.

Gazt.:	remo
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 271:	erramólai//erramoláixe
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arraunean egiten duena, bereziki estropadetan (IS)
Eneko Barrutia:	EB(02) 173 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	remero
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 272:	erramúte
Elkarrizk.:	AZ.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arraunean egiteko era AZ(02)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 273:	errébis//errebíse
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	tretza-buruan egon ohi den soka (ME)
Eneko Barrutia:	<i>tertzaren punta bietako txikotak, begia emanda egoten zirenak. Braza erdikoak edo izango ziren. Errebisatik behera joaten zen kordela eta hau baino lodiagoa izaten zen</i> EB(02) 171 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 274:	errebóllo//errebóllu (<i>Pseta maxima</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain zapala (ME)
Datu entziki.:	<i>Arrain sapala ra, kalidade ona, marroi kanpotik, eskamak baik puntak, asurrak lakoxik eukitxetus, eta aragixe oso ona jateko, erreta gexen bat be ona. Ori arrañoi len gexa atrapatensan, nastin etorten sinak tartin (PE)</i>
Dok. Azkue:	ERREBOI^LO (B-ond, G-don), rodaballo (pez de mar)
Dok. Julián Amich:	RODABALLO: Este pez, de forma plana de carne tan fina que es buscadísimo, pertenece al género de los llamados rhombus, de cuerpo asimétrico , pues tiene ambos ojos en el mismo lado; aparenta aproximadamente la forma de un disco de contornos dentados, ya que sus aletas son continuas desde la cabeza hasta la cola, tanto por el dorso como por la línea inferior.
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	turbot commun
Gazt.:	rodaballo
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak.
Sarrera 275:	(olatún) errebonbi
Elkarrizk.:	AZ.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	Olatuak itxasertzean irakiten lagaten daben ur egoera AZ(02)
Datu entziki.:	<i>Olatuk lagaten daben erresaka. “Errebonba andixe ra” (DM)</i>
Dok. Azkue:	Itxasoan olatu txiki baiña biziak apurtzen dabiltzanean AZ (02)
Hiztegi Batua:	(-)

Saila:	haizeak eguraldiak
Sarrera 276:	errégiñ//erregiñe
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>saretik arrainak ateratzeko gailua (M)</i>
Zitak:	<i>saretik bertatik ataten sendun erregiñas (DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 276.01: ERREGÍÑ-ÁSTE

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>erregina eusteko makila (ME)</i>
Datu entziki.:	<i>erregiñ asti egurreku ixaten san, on tuboskuk ixaten di (BL)</i>
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 277: erregin txíki//erregín txikixe

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>tamaina txikiko arrain, karramarro eta antzekoak harrapatzeko erabiltzen den tresna (ME)</i>
Datu entziki.:	<i>erregiñe txikixe san, salabardu andixaua, erregiñe eskuas ibiltxen san, onek puntalas ibiltxen dis, esin dis eskuas ibili. Te erregiñe san, lenako motor txikixetan tart! eskuas ten eiñ, onek bosteun ero seireun kilo ekartetxus golpekada bakotxin, dsapartaran bertan, bira, sartzesu te bira, makinillik biraten dau, erriata eoten da. Aspixan sera eukitxen dau; soki te anilluk. Erregiñe sanekuk te on balixo rabe biberoa enbarkateko, onek ekartetxu laukilo, iru... segun semat beteten dan, segun semat arrain dan serku (BL)</i>

- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 278:** **errekalára//errekalarí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *amua itsasora botatzean amutik eta ondora dagoen bitartea (M) / berunak hondoa jotzen duenean braza bat gorago igotzeko tartea (ME)*
- Zitak:** *errekalari etxen gakon brasa bete ondutik altza bera beune enpatxa es datxin ondun (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 171 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** recalada
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 279:** **Errentéixa(Top.)⁴⁴**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Saila:** lekua
- Sarrera 280:** **erretolíka//erretolíki**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *berbetako era eta ekiña (M)*
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** bestelakoak
- Sarrera 281:** **erría, erriá(tu), erriáten.**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.

Sin.:	solta (BL)
Def.:	askatu, laxatu, erriatu (sokak, etab.) (Elhuyar) / bertan behera laga (BL)
Zitak:	<i>erria emotetza ta oneas etxen dau ata / erria osteabe ta, maiñeruk, erriaten dabenak apaxu, a maluti matxetu etxen dau (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 175 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 281.01: (ÉSKUS) ERRIÁ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** sarea edo apaixua e.a. eskuz uretara bota (ME)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 281.02:** (BÉLAK) ERRIÁ**Elkarrizk.:** Agustin A.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** belak askatu (ME)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 281.03:** (SOKÁ) ERRIÁ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Sin.:** *soki solta (BL)***Def.:** soka soltatu (ME)**Zitak:** *soki erria rau te amen datos arraňak berutz (BL)***Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak

⁴⁴ Ondarrutik Markinarako bidean dagoen auzoa.

- Sarrera 282:** **erríxo//erríxu**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ITSASADAR: lehorrean aski sakon sartzen den itsas zatia (IS)
- Zitak:** *len Ondarrun eoten san, sisangri, e puff!/, Santanderen errixun eoten sin arek (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 176 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Frants.:** ria
- Gazt.:** ría
- Saila:** ingurune biologikoa
-
- Sarrera 283:** **érro//errú**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** txibi, txoko eta abarren zati luzeska (ME)
- Datu entziki.:** *txibi emi ranak dakas erruk, eta bi lusik, erro luse-luse bi, eta arra ranak estakar erro luseik, eta txautxan be bardin-bardin (T/B)*
- Dok. Azkue:** ERRO: 5º (Bc, G-zumay), tentáculos del pulpo, jibión, etc.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 176 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** tentacle
- Frants.:** tentacule
- Gazt.:** tentáculo
- Saila:** anatomia eta morfologia
-
- Sarrera 284:** **errómetro// erromerú** (*Remora remora*)
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)

- Gazt.:** rémora (AZ)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 285:** **(arrañak) eskápa//eskapá, eskapá(tu), eskapáten.**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: ad.
Def.: arrainak apaxotik ihes egin (ME)
Datu entzickl.: *arrañak eskapa etxen dau josguri trabesea bara*
(T/B)
Saila: arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 286:** **ésko//eskú**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *azkana bota, ta artu lelen etxen dan trein zatixe*
(T/B)
Datu entzickl.: *txikotin ixaten san treñe motzaua, ta eskun lusiaua. se txikota ra berau arrañe atrapatzen dana. Eskuku re askos lusiaua. Esku re askana bota ta lelen batzen dana* (T/B)
Eneko Barrutia: EB(02) 179 orr.
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 287:** **Eskósi (Top.)**
Elkarrizk.: JM Ibazeta
Kateg. gram.: Iz.
Gazt.: Escocia
Saila: lekua
- Sarrera 288:** **éskot//eskóta**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.

- Def.:** *belik eruten daben soki (BL)*
- Dok. Azkue:** ESKOTA (Bc, G.), escota, cierta cuerda de las lanchas.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 179 orr.
- Dok. Julián Amich:** ESCOTA: cabo que, hecho firme en los puños bajos de las velas o pasado por un montón hecho firme en dicho sitio, sirve para cazar las velas.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** sheet (Amich)
- Frants.:** écoute (Amich)
- Gazt.:** escota (Amich)
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 289:** **esnédun// esnedúne**
- Elkarrzk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Sin.:** letxera / merlana (AZ)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** merlán / sarreta (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 290:** **éskus**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** adb.
- Def.:** amoekin aritzeko era bat (ME)
- Datu entzikl.:** *amu te, klaro, eskus ibiltxen sin lena (BL)*
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 291:** **espárbel//esparbéla**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *sare klase bat (DM)*
- Eneko Barrutia:** esku batean batuta lasunak-eta atrapatzeko zabaletara botatzen zen sarea EB(02) 181 orr.

Zitak:	esparbela esateotzauen sare klase bat ixan leike ori (DM)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 292:	espárdel//espardéla
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	tximiniaren atzeko parte (ME)
Datu entzikl.:	<i>tximinixa atzi re, eta atzi, atzeko palurarte dakar. Espardelan gañin amarrata juten dis salbabidasak (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 181 orr.
Dok. Julián Amich:	ESPARDEC: versión española de la denominación inglesa spar-deck que recibe en la actualidad, en los buques mercantes, la cubierta de abrigo, o sea la situada por encima de la principal.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	spar-deck
Frants.:	espardeck / pont de superstructure
Gazt.:	espardec / cubierta de superestructura
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 293:	espérloi//esperlói (<i>Orcinus orca</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain ezpata (ME)
Dok. Zubikarai:	ESPARLOI: Lok.: " <i>esparloiak baiño agin zorrotzago</i> ", edozer jateko gertu dagonagaitik / ezipalarta AZ(01)
Dok. Azkue:	ESPARLOI (B-b-l), ESPARROI (B-ond, G), pez espada que persigue á los toninos o delfines, tiene la mandíbula superior en forma de espada con dos cortes.
Eneko Barrutia:	EB(02) 181 orr.

Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	espadarte AZ(01)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 294:	ezpi; éspi//espíxe
Elkarrizk.:	AZ.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrainaren hezurdura arantzatsua (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 181 orr.
Dok Azkue:	ESPI (B, G), espina de los peces
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	aguijón de peces
Saila:	anatomia eta morfologia
Sarrera 295:	estánpa//(atzéko) estánpi
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>baforan atzi (BL)</i>
Datu entziki.:	<i>eta andik ekarten gendun puente gañearte arrasteko sari (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 182 orr.
Dok. Julián Amich:	ESTACHA: cabo grueso que se emplea en la maniobra de amarre, desamarre y remolque en las entrada, salidas y maniobras de puerto. Es una denominación general de los cabos que se emplean en tales maniobras.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	warp(Amich)
Frants.:	arcasse/tableu
Gazt.:	estacha
Saila:	nabigazioa eta portua

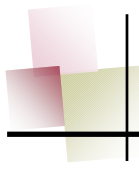
Sarrera 296:	estíor//estiórra
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ISTRIBOR: ontziaren eskuinaldea, brankara begiratzuz (IS)
Eneko Barrutia:	EB(02) 183 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	starboard
Frants.:	tribord
Gazt.:	estribor
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 297:	estrápo//estrapú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>arrauna toletari ezartzeko lokarria (M)</i>
Datu entzickl.:	<i>erramuk eruten dau toletai lotzeko (BL)</i>
Dok. Azkue:	ESTREPO (B-b-l), estrovo, rosca del vallado.
Eneko Barrutia:	EB(02) 183 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	estrope
Gazt.:	estrobo; gaza
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 297.01: ESTRAPÓ-LÉKO

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	estrapoa ipintzen den lekua; toleta eta erramua batzen dituen (ME)
Datu entzickl.:	<i>batzuk len eruten sin gomak toletin bera erramu es gastateko (BL)</i>
Saila:	ontzien eraikuntza

- Sarrera 298:** **estropáda//estropadi**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ontzien eta treineruen norgehiagoketa (IS)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 183 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** regata
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 299:** **estropálai// estropalaíxe**
- Elkarrizk.:** Agustin A.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** estropadetan parte hartzen duen arraunlaria (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** remero
- Saila:** bestelakoak
-
- Sarrera 300:** **(arráñe) estropeá (erd.), estropeá(tu), estropeáten.**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arraina zapaldu, mallatu, alperrik galdu (ME)
- Zitak:** *te kaskotin joten da iltxeko -kaskoti re buruko parti, kaskun gañi-, bestelan bixik estropeaten dalako asko. Su biarrin basabis eta a bixik lagaten bosu, an dabil a beran busten gusti apurtzen (DM)*
- Saila:** Bestelako gaiak
-
- Sarrera 301:** **esturíoi//esturiói**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ezkata sendodun arraina (ME)

- Datu entziki.:** *Iñoix atrapa ixan dou ilddako arraňak, bakarrak, ero bolintxin ero etorten san, treñin, ilddaku, sarra. Gero, ori beroi esta amengo arraňe eta batek baaki nundik etorritxaku ran, galdutako baten bat iual. Lusi ixaten da, olako koxkatzu-koxkatzu, luse-lusi bera. Eta irakurritxe eta dakiaune ra orren arbixak ixaten disela kabiarra esaten gakonak, beran arbixakin einddaku, eta askok kabiarra deitzetza berai arraňai, beran arbixak dis kabiarra ixates, arbixakin eiñ, prepara (PE)*
- Dok. Julián Amich:** ESTURIÓN: Esta clase de peces pertenece al orden de los ganoideos del género Acipenser. Está dotado de gran fuerza, pero carece de dientes, por lo cual no puede alimentarse más que de peces pequeños.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** sturgeon
- Frants.:** esturgeon
- Gazt.:** esturión
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.
- Sarrera 302:** **(arraňe) etorri,** *etórten.*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arraina amuko karnata jatera etorri (ME)
- Zitak:** *piti pe bai, atzandelak ibiltxeotxus, baňe pitik sakarraua etxetzu, arraňe bixkat emotea baator, etxesu ariña ekarri (BL)*
- Saila:** arrantza eragiketa/maniobrak
- Sarrera 303:** **etxára//etxari** (erd.)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** botaldi (UZEI)
- Def.:** sarea, arrainak arrantzatzeko asmoz, uretara botatzen

- den unea (ME)
- Zitak:** *juten disenin etxari etxen, treñe etorten gakoie ariñei (T/B)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 184 orr.
- Dok. Julián Amich:** LANCE: acción de echar al agua la red para pescar. Es sinónimo de <<redada>> y <<calada>>
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** lasting of a fich net (Amich)
- Frants.:** trait / calée / coup de senne
- Gazt.:** lance / echada / calada
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 304:** **éuri//eurixe**
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** hodeietatik tantaka erortzen den ura (ME)
- Dok. Azkue:** EURI: 1º (AN, B, BN, G, R, S), lluvia.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 184 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
-
- Sarrera 305:** **ezkama; eskáma//eskamí**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** ezkata (ME)
- Def.:** arrainek azalean edukitzen duten estaldura gogorra (ME)
- Zitak:** *arek eskama gustik garbitxu te listo - arrañak botaten dabe boltzatik eskami te (DM)*
- Dok. Azkue:** ESKAMA: 2º (B, G), escama de peces
- Hiztegi Batua:** (-) ezkata
- Ingl.:** scale

Frants.:	écaille
Gazt.:	escama
Saila:	anatomia eta morfologia
Sarrera 306:	ezpata arrain; espatá árraiñ//espatá arráñe (<i>Xiphias gladius</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain handia, ezpata antzeko mutur luze eta zorrotza dauena (IS)
Datu entzikl.:	<i>Ori nik estot esautu gure itxosutan. Atunetan asi giñanin berutz juten, Mediterraneo ta, Aljesirasea ta, Afrika, Kanariastik eta Afrika bitxarteko itxosutan da, itxoso berutan da atrapa ixan dou bakarren bat, tartin, sarin etorten sinak barrure. Bestelan estretxo aldeko Andalusin de orrek juten sin kordan. Guk jan ixan dou olan atrapata ta, eta arrañe ederra jateko. Aragixe dakar gorrixki (PE)</i>
Dok. Julián Amich:	PEZ ESPADA: Este pez que carece de aletas abdominales, tiene los intermaxilares prolongados en una lámina larga y estrecha, semejante a la hoja de una espada.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	swordfish
Frants.:	espadon; poisson épée
Gazt.:	pez espada
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 307:	ezpet; espét//espéta
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz
Sin.:	pertxal - botabera - sarde (UZEI)
Def.:	<i>atunetarako apaixuak eruten daben aga (M)</i>
Datu entzikl.:	<i>espetin dusenak iru apaxo ris; barruku, erdiku eta</i>

*puntaku (BL) /espeta da, eurak barak esatetzen, guk
espetak esatetzau, lusatzen disen paluk apaixuk
juteko an (DM)*

Zitak: *espetak, atuneta juten gasenin (BL)*

Dok. Zubikarai: EZPETA: Lok.: "ezpetak zabal ibili", arro arro eskua zabal ibili. Ezpetak deitzen dira txalopetan, abor estibor zabaltzen diran agak, arrantzan ekiteko.AZ(O1)

Dok. Azkue: EZPELETA (B-l), vara, verga que se ponen una a cada lado de la lancha y en ellas se fijan tres aparejos para bonitear (pescar bonito)

Hiztegi Batua: (-)

Frants.: tangon de pêche

Gazt.: percha / vara / ala /

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 308: **ezpebihetz; espebíetz//espebiétza**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *kaela baño beraua, kubiarta ondun eoten dan sulu,
(BL)*

Datu entzikl.: *erutetxu berak espetolak erdixan sulo bi, de erutetxu
olakoxe burdiña barilla bi lorixak eta pasateotze
arei, eta etxen da dobla ta kaelai agarra, tuerkak
dakaseles, estutu (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 309: **ezpetol; espétol//espetóla**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *ezpeta gogortzeko ohol loria (M) / ezpetak deskantsu
hartzen duen aluminiozko oina (ME)*

Datu entzikl.: *bietzetik kaelea juten da, ba eongo ri igual metro bi.*

Antxe amarratesu espeta. Espetola ixaten da olakoxe aluminiuau (BL)

Zitak: *eukitxeotxu⁴⁵ kaelai agarrata olakoxe barilla bi tuerkakin, bera espetola gogortu datxin. Bata ra bietza, eta bestia, espetolan beko bietza (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

F

Sarrera 310:	fabríka//fabríki (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrainak jelatu, latetan sartu eta abar egiten den tokia (ME)
Zitak:	<i>neu be ibilitxe na fabrikan (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	fabrique de conserves
Gazt.:	fábrica de conservas
Saila:	prozesaketa; eratorriak

Sarrera 310.01: FABRIKÁKO ANTXÓA (*erd.*)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: fabrikara eramaten den arraina (ME)

⁴⁵ *Edukitzen ditu > eukitxeotxu*

Datu entziki.: *fabrikako antxoi etorrenin, otzara andixeta botaten sin eta aren otzarak ososoik juten sin fabrika (T/B)*

Saila: prozezaketa; eratorriak

Sarrera 311: **fabrikánte// fabrikánti** (*erd.*)

Elkarrizk.: Agustin A.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: fabrikan lan egiten duen langilea (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: langilea

Sarrera 312: **fanéka//fanéki** (*Trisopterus luscus*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: begi handidun arrain txikia (ME)

Datu entziki.: *enjeneralin arrixan eoten da arrañe, kabri te, faneki te (BL)*

Dok. Azkue: PANEKA (AN-ond, Gc), pez pequeño, dulce, de ojos grandes.

Eneko Barrutia: EB(02) 187 orr.

Dok. Julián Amich: FANECA: pez de la familia de los gádidos y que, como el abadejo, tiene tres aletas dorsales con todos sus radios blancos; el cuerpo es bastante corto y alto y tiene una barbilla debajo de la mandíbula inferior, así como una mancha negra en la base de la aleta pectoral.

Hiztegi Batua: (+) paneka

Ingl.: pout / whiting pout

Frants.: tacaud

Gazt.: faneca

Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 313:	febréro//febréru (erd.)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz
Def.:	karramarro mota bat (ME)
Datu entziki.:	<i>lena gu gastik giñanin de or uretan errixun de ibiltxen giñan, mari beruskun de, Astillerun de. Febreruk ixaten sin karramarro bat bestin lantxeik, bañe eukitxen ben ulik, uli danin asko, uli lakoxi. Au jan be etxen san, estimau san bestin aldin / febreruk eta desagertu sin, febreu lenaua, obiaua san a eta. Nik amen esautu dotxuasen karramarruk onetxek dis: febreru, lasti eta kirrixki. Gutzako danak dis karramarruk (PE)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 314:	filéte//filéti (erd.)
Elkarrizk.:	Miren
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	antxobari burua kendu eta filete antzera, gatz-olioztatzeko erabiltzen den arrain zatia (ME)
Datu entziki.:	<i>antxobiau buru kendu eta barrilletan fileteako eta latetan kanpoako / filetin txikixak apurtu etxen dis, ordun, moñun baras, gosatu ero etxen dis eta estis purtzen, a gero fileteako ixaten zan. Arraska eta fileteako. Lantzoi be bai esautu neban nik filetin (Mi)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	prozesaketa;eratorriak

Sarrera 314.01: FILÉTIK EÍÑ (erd.), *filétik étxen.*

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Def.: arraina filetetan zatitu (ME)

Datu entzikl.: *antxoak moñuk eindde bixaltzen sin euasen morun Italire ero, amentxe bestelanik fileti etxeko, ero pasti etxeko. Guk amen tomati te piperra ta etxen douen morun, an pasti dana antxoi, edosei botateotze antxobin gausi, antxobin usañe (T/B) / antxobiai buru kendu eta barrilletan fileteako eta latetan kanpoako. Lelengo gatza emon tiñetan, buru ta gusti gatza emon, gatzetan ipiñi. Gero etxen san ata, salmueri bota berta, kopaletetan ekarten san (Mi)⁴⁶*

Hiztegi Batua: (-) xerrratze

Frants.: filetage

Gazt.: fileteado

Saila: prozesaketa;eratorriak

Sarrera 315: **flotánte//flotánti** (erd.)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *bolu (DM)*

⁴⁶ *eta gero eruten san andik ba maxan enpakaten euan jentiai, eta latan ipiñi bir basan ba, kopaletin eoten san, illara bat ipiñi, gatza eiñ, beste illara bat trabesea ipiñi gatza eiñ, gorarte lati bete arte. Eta gero arek latak tabla batzutan ipintxen sin, bagoi deitzeotzen, eta gero illara bat einddakun tabli ipiñi, gero besti ipiñi, besti ipiñi eta gero gañin ipintxesu arri pillo bat. Arri andixak, pixu dakarrenak, eta alantxeik etxen gendun antxoba kontuk. Eta txikitxuauak etxen sin aparta eta arek etxen sin olako pipak esaten geuntzan, araxe bota. Pipak dis barrillan morukuk bañe luzik, egurrezkuk, zabalak, masi-barrillak zin estutxuauak. Barrillak ixaten sin gerri parte artekuk ero, bañe moñuk ixaten sin, txikixauak apartaten sinakin, eskun artu eskukara bat, zapaldu eta eoten zan bat gero enpakaten. Eta arek moñuk ipiñi eta olantxeik, moñuk dis, banan banan ein baik ba moñuk eindde eta gatza emon aretxei. Moñuk fileteako etxen sin, txikixauakin. Filetin txikixak apurtu etxen dis, ordun, moñun baras, gosatu ero etxen dis eta estis apurtzen, a gero fileteako ixaten san. Arraska eta filetetako. Lantzo be bai esautu neban nik filetin. Atzapar puntak eukitxen gendusen odoldute, asala kendu bir ixaten gakoie arei, ba... Trapukin arraskaten san antxobi, trapo suri bateas, gero andixena kendu, gero beste trapo garbixauas. Iru mota eoten sin: garbitzallik, iraitzalli eta enpakatzalli. Garbitzallik lelengo andixena kendu, eta batu amen danak dasen morun, arraska eta plater garbixin ipiñi. Gero, a plater andixe etxen gako sabaltzalliai emon, arek sabaldu, asurre ta kendu eta arek enpakadoriai, eta onek bata bestin ondun koloka. Iual kilo biko lati, ero kilo bateku ero, etxen sendun onek txikixak, akordaten es nasena akordaten. Kontu euiki bir san latakin be bai, se latak eukitxen baben pestañi bixkat okertute ero, eseban balixo, egala, pestañi deitzen gako es? se, bestelanik, makiñan itxieran esta kasaten (Mi)*

Def.:	sarearen boka ur-azalean mantentzeko erabiltzen den gailua (ME)
Datu entzikl.:	<i>beian beunak eta goxan flotantik, boluk ixaten dis (DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 316:	fóka//fóka
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	hiruki formadun bela (ME)
Eneko Barrutia:	aurrean, branka-muzturretik eta palura ipintzen den palua EB(O2) 189 orr.
Datu entzikl.:	<i>foka ra palotik aurrea juten dana, palotik atzea juten da beli, eta au re atzeko latiñe / baforak enjeneral erutetxu iru: foka erdiko beli eta atzeko latiñe, da foka ra aurreku, aurreko bela txikixe. ⁴⁷</i>
Dok. Julián Amich:	FOQUE: nombre general que se da a todas las velas triangulares de cuchillo que se largan en los estayes, generalmente a proa del trinquete.
Hiztegi Batua:	(-)

⁴⁷ *Dana ra ori mateixal bat: beli, atzeko latiñe eta aurreko foka, da danak ti iualak. Orrek enjeneral eukitxen dau, etorriera bateako, eueldi eskasas asko gogortzen dau bafora orrek, orrek amortigua etxen dau, te belik be bai. Ori joten gako etorriera lusin danin, esaten da “gisaie ba aurreko foka!”, a otzin juten da, bañe beli es, beli re andixaua eta etxen da kosta, geldi-geldik ipiñi bafora ta “listo?” eta “bai”, patroik etxen dau popa ipiñi susendute da “jo”, da joten dabenin eskota, eskota ra soki, erun bir dau beti axekaldea, da axekaldea eruten dabenin amarra, trinka fuerte, trinka, eta semat eta trinkaua a eoten da susena. Batzuk etxen dabe saku, saku eukitxen dabenin estau inddar e... saku re, ba lata-lata-lata ipiñitxe, lata eta saku esaten gako, da lata ra ba susen, tenso, eta sako ra, bixkat manun. (...) listo esaten dabenin, ba, patroik runbu ipintxen dau, da runbu ipintxen dabenin, axik joten dau a bete-bete-betin, bafora amortigua etxen dau, asko. Ni neu beleru ixan na, naitzut esan, itxosun etorriera baten gustaten gastan, “jo danak”, preparata eoten di beti, lagun batek jotzen dau foka, erdiko belintzako lagunak bisus, inddar andixe bir de, tentzo-tentzo ipintzeko ta, ta gero atzeko latiñe. Atzeko latiñe be tentzo ipiñi te bafora geatzen da, ba, tente-tente, axi artzen dau arek eta axik lagundu etxetza etorten / aurreko fokak etxen dau bafora popa eukitxea. Axe bixak artzeotxu; batea baru, batea, eta bestea baru be antxe konpensaten dau (BL)*

Ingl.:	jib/ slanding jib/ main jib
Frants.:	foc
Gazt.:	foque
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 317:	folíxo//folíxu (erd.)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ontziaren gaineko dokumentazioa (ME)
Datu entziki.:	<i>Txalopik eukitxen dau ixena, esta? Da folixu re ba geuk karneteko numeru eta kotxik beran matrikuli dakarren morun, ba oxe ra folixu. Ori on dala eun urte, 1900 asieran Euskal Errixan beintzat eta Españiko estatun be olantxeik ixango ra ori, konstata ras txalopak, len eseusasen, eta on datos ixena ta folixu bakotxana. Mille ta beatzireunin asten dis, bañe konturatu nas ni barasela lelengoko urtitan mille ta beatzireunen asieretan, iru-lau urtitan, baatos iual antxe txalopin datukin eta bost urte iual lenaua einddaku, amasortzi urte ero, amar urte ero. Ba itxuri danes, amendik aurea danak kostako risela erabaki ben eta andik aurea danak kostaten sin, eta bixik euasenak be antxe kostaten jun sin kosta biarra eukelako. Asieran gitxiki asi sin. Erderako berbi re au. Eta gero ixenak bardiñak be asko dakasus, San Jose, bakar-bakarrrik irurotairu ero, irurotamabost ixen bardiñekuk das Ondarrun, gexen San Jose ra. Eta urte baten lau San Jose ein basin, auxe ra bereisten dabena (PE)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 189 orr.
Saila:	termino administratiboa
Sarrera 318:	fondía (erd.), <i>fondiá(tu)</i> , <i>fondiáten</i> .
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.

- Sin.:** aingura bota / moilatu (UZEI)
- Def.:** itsasontzia gelditu eta bertan paratu (ME)
- Zitak:** *gabeako se argi erun bir daben fondiata ranin (B.)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 189 orr.
- Dok. Julián Amich:** FONDEAR: dejar caer el ancla teniendo en cuenta el fondo, dirección y fuerza del viento y de la corriente y la distancia a tierra o a otros buques, filando la cadena necesaria para que el buque quede sujeto a aquélla.
- Hiztegi Batua:** (-) ainguratu
- Ingl.:** to cast the anchor (Amich)
- Frants.:** moullier; ancrer
- Gazt.:** dar fondo; fondear; echar el ancla
- Saila:** nabigazioa eta portua
- Sarrera 319:** **fóndo//fóndu** (erd.)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** dsondi / ondu (T/B)
- Def.:** uraren sakonera (ME)
- Zitak:** *onek itxaso andirako estabe balixo. Itxaso andirako ri arrastekuk, ontxe dabisenak, bañe bestiok di amentxe kostan ibiltxen disenak, arri ingurun de, eskiñetan da, fondo gitxi ran parajin (T/B)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 189 orr.
- Dok. Julián Amich:** FONDO: la extensión de arena, fango, cascarilla, piedras, etc, sobre la que comienza el agua del mar / la profundidad del mar desde la superficie del agua.
- Hiztegi Batua:** (-) hondo
- Ingl.:** ground (Amich)
- Frants.:** fond / fonds
- Gazt.:** fondo
- Saila:** ingurune biologikoa

Sarrera 319.01: FÓNDO (GÍTXI) (*erd.*)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: urak sakontasun gutxi duenean (ME)

Zitak: *onek bestiok amentxe kostan ibiltzen dis, arri ingurun de, eskiñetan da, fondo gitxi ran parajin (T/B)*

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 320: **Fosa de Cabreton (Top.)** (*erd.*)

Elkarrizk.: Domeka M.

Saila: lekua

Sarrera 321: **Frantzikó kostí (Top.)**

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Saila: lekua

Sarrera 322: **freskoáko (árraiñ)//freskoáku**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. Gram.: Iz.

Def.: arrantzatu eta zuzenean salmentara ateratzen den arraina (ME)

Datu entzickl.: *kamioitxan erute ben arrañe, freskun sartzeko (T/B)*

Zitak: *a ixaten san freskoako (T/B)*

Eneko Barrutia: EB(02) 190 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 323: **fruntzía, fruntziá(tu), fruntziáten.**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *treñe nasta / kurkilddu (T/B)*

Def.: treina korapilatu (ME)

Zitak:	<i>ta amentxe ein ban artzen-artzen-artzen jun de fruntziata laga (T/B)</i>
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 324:	fuénte//fuénti (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontzia gobernatzeko lekua (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 317 orr.
Dok. Julián Amich:	PUENTE: nombre que generalmente se da a una cubierta de los buques, aunque muchos lo aplican solamente a la cubierta superior o a la principal. Tanto en uno como en otro caso es un galicismo inadmisibile, por poco que se analice la etimología de dicha palabra, que proviene de una mala adaptación de la francesa " <i>pont</i> " con que en la nación vecina denominan cualquier cosa.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	bridge (Amich)
Frants.:	passerelle
Gazt.:	puente
Saila:	ontzien eraikuntza

G

Sarrera 325:	gáú//gába
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	eguzkia joan eta iluntzen deneko egoera (ME)
Datu entziki.:	<i>lena eoten giñan saiñ gaba eiñ arte, gaba etxen sanin, patroik esateban se, "aire atzea, ikusi ia elisik ur-erri ataten daben" eta arrañak ardora, dana ra bat (BL)</i>
Dok. Azkue:	GABA (B, BN-s, Gc), alteración eufónica de gaba <<noche>>.
Hiztegi Batua:	(+) gabe
Saila:	eguraldia eta haizeak

Sarrera 325.01: GÁULEN

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: eguzkia sartzen danean esaten zaio (BZZ)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 325.02: GÁU-ÓSTANTZ

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: illunabarra (BZZ)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 326: **gabarra//gabárri**

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: merkanteari kargak husteko EB(02) 191 orr.

Dok. Azkue: GABARRA (B,G), gabarra.

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: gabarra

Saila: ontzi motak

Sarrera 327: **galárren//galarréna**

Elkarrizk.: Nekane/Itxaso

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *itxas galerna (M)* / eguraldi txarra, euria eta haizea batera (BZZ)

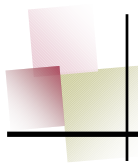
Datu entzickl.: W axe klasi (N/I)

Dok. Zubikarai: GALERREN:Lok.:"*ni ta ni ta ni itxaso beteko galerni*", pertsona bat, beretarra danean, naste asko sortzen dauana izaten dala. "*galerren larria*", "*galerren zoroa*", gallerrena (galerna) beti izaten da bildurgarri ta kezkatia / galarren zoru AZ(01)

Dok. Azkue: GALARREN: 1º (B, G), galerna.

Eneko Barrutia: EB(02) 191 orr.

Dok. Julián Amich: GALERNA: ráfaga súbita y borrascosa que en la costa septentrional de España suele soplar entre el oeste y el norte.

Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	stormy north-west wind
Frants.:	galerie
Gazt.:	galerna
Saila:	eguraldia eta haizeak

Sarrera 327.01: GALÁRREN (LÁRRI)**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** bapatean ateratzen den haize bortitza (ME)

Datu entziki.: *Galerrena ra bapatea ataten daben axi. Ori udan eta udabarrixan eta ataten dabena, sasoi artan txalopa txikixak, saritakun eta edosemat onduaten sin, oxe ra galerren larrixe, bapateko arek, eta gero denpora bat pasatakun bla! Etxen dabe arek. Onek gogor joten dau eta esta aiñ erres pasaten* (PE)

Saila: eguraldia eta haizeak**Sarrera 327.02: GALÁRREN (ZÓRO)****Elkarrizk.:** AZ**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** euria eta haizea batera ari direnean sortzen den eguraldi mota (ME)**Saila:** eguraldia eta haizeak**Sarrera 328:** **gálatz// galátza** (*ez dut aurkitu*)**Elkarrizk.:** AZ**Kateg. Gram.:** Iz**Def.:** arrain mota (ME)**Hiztegi Batua:** (-)**Gazt.:** lija**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 329:** **gálda//galdí****Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)

- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *euzki berotasuna (M)*
- Dok. Zubikarai:** "eguzki galdatan", eguzkia tope-topean dagoenean.
AZ(01)
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
- Sarrera 330:** **galdára//galdári**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ontziak murgiltzeko beharrezko duten baporea eragiten den lekua (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 191 orr.
- Dok. Julián Amich:** CALDERA: el órgano que produce el vapor para mover las máquinas de los vapores.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** boiler (Amich)
- Frants.:** chaudière
- Gazt.:** caldera
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 331:** **gálgoi//galgói**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** haize mota bat (ME)
- Datu entziki.:** *SW axe klasi / galgoi suroesta ra, suk Ondarrutik urtetesunin ortik barrun etorriko gatzu Leketxo partetik axi, axe ra galgoi, eta iparra ra nordesta, eta Ondarrun euan pareji galgoi-iparra arrastin ibiltzen sinak. Gausa diferentik dis, kontrakuk dis (BL)*
- Dok. Zubikarai:** GALGOI: S.O. = galgoi. AZ(01)
- Dok. Azkue:** GALGOE (Bc, G-zumay), GALGOI, viento

Hiztegi Batua: (-)
Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 331.01: GALGÓI-BÁLTZ

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ipar sartaldeko haizea, noresta (BZZ)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 331.02: GALGÓI-ÍPAR

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Datu entzikl.: *galgoi suroesta ra, suk Ondarrutik urtetesunin ortik barrun etorriko gatzu Leketxo partetik axi, axe ra galgoi, eta iparra ra nordesta, eta Ondarrun euan pareji galgoi-iparra arrastin ibiltxen sinak. Gausa diferentik dis, kontrakuk dis (BL)*

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 332: **Galtzuáran (Top.)**

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz

Saila: lekua

Sarrera 333: **gándu//gandú**

Elkarrizk.: Nekane/Itxaso

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsasoan beheko lainoa dagoenean ematen zaion izena (ME)

Dok. Azkue: GANDU: 2º (G-don), bruma.

Hiztegi Batua: (+)

Saila: eguraldia eta haizeak

- Sarrera 334:** **gántxo//gantxú** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *kaku (BL)*
- Def.:** atuna, zimarroia e.a. itsasontzira sartzeko tresna (ME)
- Zitak:** *besti eoten da auxe gantxuau eskun dakarrela (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 191 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 335:** **gantxó sartutzálle//gantxó sartutzallí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsasontziratu den arrainari gantxoa kentzeko ardura duen arrantzalea (ME)
- Datu entziki.:** *gantxu kentzetzan gixon bat eoten da, amendik sulotik gantxu ata eta beste gixonai emon, se onek uretatik gorutz etorri bir dau. Gantxo sartutzailli re au (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea
-
- Sarrera 336:** **(arrañe) garbitxú**, *garbitzen*.
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arrainari jateko balio ez duen guztia kendu (ME)
- Zitak:** *salmueri re bera arrañe garbitzeko, latan sartzeko (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-) / **UZEI:** *arraina garbitze*
- Frants.:** nettoyage du poisson
- Gazt.:** limpieza del pescado
- Saila:** prozesaketa; eratorriak

- Sarrera 337:** **garbitzálle/ garbitzallí** *Ik. Filéti éñ*
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arraina garbitzen duen langilea (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea
-
- Sarrera 338:** **gárdi// gardía** (*ez dut aurkitu*)
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Sin.:** kardia (AZ)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** ganabota / boquidulce (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 339:** **Gargantú (Top.)**
- Elkarrizk.:** Andoni B..
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *Ixkote (AB)*
- Datu entzickl.:** *Ixkote, len Gargantu esaten gakon, eta beti
preguntaten ia nundik datorren Gargantu,
Gargantu, ba dator, selan esangotzut ba? beatu, au
re Frantziko kosti, eta Ondarrutik lau edo bost
ordure ra, norte kuartoa ra eta Ixkoteko buru deitzen
gakon. Eta amen kofraxako apunte baten agertzen
da Gran Canto, eta Gran Cantotik dator Gargandu.
Peligrosu san ara juti. Nik estai selako bixitxi san a
(AB)*
- Saila:** lekua
- Oharra:** gaztelaniaz: *Gran Canto*.

- Sarrera 340:** **garránga//garráangi**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *gantxu (BL)*
- Def.:** *amuaren koxka (M) / amoak buruan daukan kako itxurako punta zorrotza (ME)*
- Datu entziki.:** *amun juten da karnati, eta karnati jaten dabenes ortxe garrangin tope etxen dau (BL) / Au (amun) punti, garrangi (DM)*
- Zitak:** *au garrangi re arpoi etxen dabena (DM)*
- Dok. Azkue:** GARRANGA (B, Gc), galla, pala del anzuelo.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** barb
- Frants.:** ardillon
- Gazt.:** arponcillo del anzuelo
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 341:** **gártzi//gartzixe**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *bientu (BL)*
- Def.:** *palu sosteniuteko alanbri (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 193 orr.
- Dok. Julián Amich:** JARCIA: la cabullería del buque o conjunto de todos los cabos y cuerdas que sirven para sostener la arboladura y maniobrar las velas.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** ropes / rigging (Amich)
- Frants.:** cordage (Amich)
- Gazt.:** jarcia (Amich)
- Saila:** ontzien eraikuntza

Sarrera 342: **gástek // gastéke** (*Raja naevus*)
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Sin.: arrain zabal (AZ)
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: raya / raya santiaguera (AZ)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 343: **gátz // gátza**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: Iz.
Def.: janariak ontzeko eta usteldu gabe atxikitzeko erabiltzen dena (IS)
Hiztegi Batua: (+)
Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 343.01: GÁTZ-LÓDI

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: salmuerarako erabiltzen den gatz mota (ME)

Zitak: *salmueri etxen san uras da gatz lodi-lodi-lodixas (T/B)*

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 343.02: GÁTZA (BOTÁ), *gátza botá, gatzá botáten.*

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *gatzá emon / gatzá eiñ (T/B)*

Def.: arraina gatzetan ipini (ME)

Hiztegi Batua: (-) gazitu

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 343.03: GÁTZA (EMÓN), *gatzá emóten*.

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Sin.: gatza bota / gatzetan jartze (UZEI) / *gatzetan ipiñi (Mi)*

Def.: arraina gatzetan ipini (ME)

Datu entziki.: *esamoldea: gatza emon (kasurik egin es) (AU)*

Zitak: *a ixaten san, ba, gatza emotetzena⁴⁸ fabrika erundakun de (T/B)/*

Lelengo gatza emon tiñetan, buru ta guzti gatza emon, gatzetan ipiñi (Mi)

Hiztegi Batua: (-) gazitu

Ingl.: salage / salaison

Frants.: salado / salazón

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 343.04: GATZÉRRE

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *kresala / salitri (BL)*

Def.: kresalaren gatza (BZZ)

Datu entziki.: *itxosuk emotetzune arpexan, etxen gatzu salitri forma eta axe ra gatzerra, suek olakoik estosue olakoik artzen, arpexe leun-leun de, gatzerra te salitri gausa bardiñe ra (BL)*

Saila: ingurune biologikoa

Sarrera 344: **gáste//gastí** *Ik. Irulaurdéna*

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: txo; irulaurdena/ aieneko / txalupa-mutil (UZEI)

Def.: itsasontziko gazteena, normalean, denbora gutxien deroana txalopan (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 194 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Saila:	langilea
Sarrera 345:	géxa éiñ , <i>géxa étxen</i> .
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	gainez egin (ME)
Zitak:	<i>amen eukitxen dau gisata beli, eta belik etxetza es botatea, bañe onek gexa etxetza eta gexa eñeran etxen da bafora onutz etorri (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	vencer
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 346:	géurik artú , <i>géurik ártzen</i> .
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	familiako itsasontziak arrantza egiten duenean esaten da (ME)
Zitak:	<i>da gero askotan ba; se! biarrrik bara gaur? de bai, artu rabela geurik, se biar da, ba? Ta, bos tiña rasela! (DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 347:	gía//gíxe <i>Ik. Señáli</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontziaren posizioa adierazteko balio duen argia (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 194 orr.
Saila:	nabigazioa eta portua

⁴⁸ *ematen diotena > etotetzena*

- Sarrera 348:** **gilla//gillí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsasontziaren azpirengo partean dagoen egur zati luzea (ME)
- Datu entziki.:** *gilli, eta gero, amen barrutik eukitxen dau kontragilli, bañe barrun da, eta gero orrek gillik eruten dau "uve" bat burdiñesku, orretzek "uvek" saintzen dau gilli. Te lena gilli mamarruk jaten ben, ixte esebales eukitxen, es "uweik" es ixte, astillerun eindde morun botaten san eta, enjeneralin, mamarro asko eoten da, eta mamarruk etxeben jan, on onek dakar refortzu (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 195 orr.
- Dok. Azkue:** GI[^]LA (B-b-l), quilla.
- Dok. Julián Amich:** QUILLA: gran pieza de madera recta, encuadrada o de hierro o acero, sobre la que se asientan las varengas perpendicularmente a su longitud y que para que el buque representa el asiento de toda su armazón.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** keel
- Frants.:** quille
- Gazt.:** quilla
- Saila:** ontzien eraikuntza
-
- Sarrera 348:** **gillau//gilláu**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *Plentzi parin dan arri andi bat (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** lekua

- Sarrera 350:** **ginbélet//ginbeléta**
- Elkarrizk.:** Andoni B..
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** daratulu txikia, zurginaren lanabesetako bat (IS) / pertsona lantzo, buru ariñe (BZZ)
- Datu entzikl.:** *gure atxak etxe ban ginbeletas sulu eiñ (AB) / Gibeleta seuri esaten batzue, kontus euki, lantzo sas da (BL)*
- Dok. Azkue:** GINBALET (AN-lez, BN, G-iz), barreño pequeño, del inglés <<ginbelet>>
- Hiztegi Batua:** (+) ginbalet
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 351:** **gísa, gisá(tu), gisáten.**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** eskegi, normalean belak (ME)
- Dok. Julián Amich:** IZAR: hacer subir algo por medio de un cable, cabo o cadena que está pasada por un montón, polea o parejo situado a mayor altura que el que iza. Por lo tanto, se izan las velas, las banderas, los masteleros, la carga etc.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** to hoist
- Frants.:** hisser
- Gazt.:** izar
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 351.01: (BÉLI) GISÁ**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.

Sin.: *beli isei* (BL)

Def.: bela eskegi (ME)

Zitak: *amen eukitxen dau gisata beli, eta belik etxetza es botatea, bañe onek gexa etxetza, eta gexa eñeran⁴⁹, etxen da bafora onutz etorri* (BL)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: izar las velas

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 352: **glóbo//glóbu**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz

Sin.: *buxa txikixe* (BL)

Def.: *sari gora ion datxin ibiltxen dan buxi* (BL)

Datu entzickl.: *botatesu lelengo pixo andi bat, arek ondu joten dabenin, sarik bota, sarik eruten dau amen arrixe, pendule, ta amen globu, buxa txikixe. Orire au beian eon datxin, te plastikosko arek buxak gora ion datxin, bestelaik au beian aplastako litxake, amen eruten dau globu, te arek etxen dau jaso, gero arrixe be juten danes, arek etxen dau baja* (BL)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak.

Sarrera 353: **gói illun**

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *zerua hodeiz beteta dagonean ematen zaion izena* (ME)

Datu entzickl.: *goxe tapata danin, ardoran atrapateko arrañe gausa ona san ori, apartetik ardora ikusteko* (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: eguraldia eta haizeak

⁴⁹ *egintean > egineran > eñeran*

- Sarrera 354:** **gói isarratú**
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** zerua izarrez beteta dagonean ematen zaion izena (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
-
- Sarrera 355:** **goibúro//goiburú**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** sarearen goiko partea (ME)
- Dok. Zubikarai:** GOIBURUKO: sarearen goi-buruak josten erabilten dana.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Frants.:** face supérieure
- Gazt.:** parte superior de la red
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 356:** **Gólfo de Biskáia (Top.)**
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Gazt.:** Golfo de Vizcaya
- Saila:** lekua
-
- Sarrera 357:** **golpekáda//golpekadí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *dzapartadi (BL)*
- Def.:** arrantza saiakera bakoitzean jasotzen den arrain

- Zitak:** multzoa (ME)
onek bosteun ero seireun kilo ekartetxu golpekada bakotxin, dsapartaran bertan (BL)
- Hiztegi Batua:** (-) kolpekada
- Gazt.:** golpetazo / golpe
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 358:** **górda//górdi** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota bat, tamaina ertaineko legatza (ME)
- Datu entziki.:** *leatza neurri bat / Leatza ra andixena, mediani, gero gordi, eta gero karioki te peskadilli eta karioka kariokilli txikixena, on ori kendute ra orrek atrapati. Ori dana ra kendute, bañe karuen be oretxek balixo dau, jateko ta di kategoixakuk, bañe ori atrapati etxekalte ra (BL)*
- Zitak:** *guk dakau andixena leatza, gero mediani, gordi, karioki, karioka-kariokilli... Segun tamañu,gastiaua ixan ero sarraua ixan (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 359:** **gorrí-górri** (itxosú)
- Elkarrizk.:** BZZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itxasoa arrain beterik (BZZ)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** itxasoaren egoera
- Sarrera 360:** **gradía** (erd.), *gradiá(tu), gradiáten.*
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** ad.

Def.:	zenbat grado dauden neurtu (ME)
Zitak:	<i>gradiate ben sematin euan da gero otzara gexa bota gatza edo naiku re, salmueri eindde ra ta (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	prozesaketak; eratorriak
Sarrera 361:	grakára//grakarí
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	erramutan estrapuak ateratzen duen zarata (BZZ)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 362:	grilléte//grilléti (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	U forma duen burnizko lanabesa (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 198 orr.
Zitak:	<i>alaten dabenin allaten gako beran sarin muturre, enpalmaten dabe, amarraten dabe grilletias da, abante libre (BL)</i>
Dok. Julián Amich:	GRILLETE: trozo de varilla de hierro o acero doblado en forma de U mayúscula cuyas dos paras están agujereadas y atravesadas por un perno en el que se pone una chaveta para que no se despase, aunque lo más ráctico y frecuente es que la base del perno sea de tornillo, como también uno de los agujeros del grillete. Su aplicación a borde de los buques es incalculable.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	shackle
Frants.:	manille
Gazt.:	grillete

- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 363:** **guánte// guánti** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** kainabera, pita e.a. heltzeko eskularrua (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 198 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** guante
- Frants.:** gant
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 364:** **guardakábos//guardakabósa** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz
- Def.:** *sokin barruko burdiñi, soki bera apurtu ez datxin barrutik ipintxen gakon alanbri (BL)*
- Dok. Julián Amich:** GUARDACABO: corto trozo de varilla de hierro u otro metal, abanlado y doblado, formando un contorno que recuerda la silueta de una almendra. En derredor de la parte exterior, que es la de forma acanalada, se fija un cabo por medio de una gaza o ligaza.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** thinble
- Frants.:** cosse
- Gazt.:** guardacabo
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 365:** **guardakólor//guardakolóra**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *mortaji (BL)*
- Def.:** zubia eta makina tapatzen dituen itsasontziaren zatia

(ME)

Eneko Barrutia: zubia eta makina tapaten dituena, ezkatza eta denak hor barruan doaz EB(02) 198 orr.

Zitak: *guardakolora, mortaji esaten gakona, guk, guardakolora (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 366: **guardarrañ//guardarrañe** (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrainak gorderzeko erabiltzen den ontzia (ME)

Zitak: *arrañe parin dana, barrure, arek dis antxoatako guardarrañak, orrek e, ata, garbitxu, sikatu, pintxata listo ras (BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 199 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Ingl.: fish pound / deck pond / fish pond

Frants.: parc á poisson

Gazt.: parque de pesca

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 367: **gúrbi// gurbixe** (*Argyrosomus regius*)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: gurbiya / berriota (AZ)

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: corbina / berrugato (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

H

Sarrera 368:	haga; ága//agí
Elkarrizk.:	Tribi/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	palu (T/B) / masta(M)
Def.:	<i>treñak sikatzeko palu (T/B)</i>
Datu entzickl.:	<i>astin-astin etxe ben ata kanpoa treñe, bakotxe beran agetan ipiñi, sikatu, batu gero karrure, ta itxosa (T/B)</i>
Dok. Azkue:	AGA (Anc, Bc, G), haga (BN, L, S), palo largo que se destina a diversos usos: por ejemplo, derribar castañas, sujetar las cargas del carro, servir de eje a montones de haces de trigo, percha, varal, andas de féretro.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	pole
Frants.:	perche

Gazt.:	vara
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 369:	haginzorrotz; aginsórrotz//aginsorrótza
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	hagin zorrotzdun arrain mota (ME)
Datu entziklo.:	<i>aginsorrotza ra atunan familixaku. Kalidades atune obi, ainbeste arrain das atunan familixan eta danetatik atune ra obiena, ordun orkoxe bat, es eskasaua, bañe kalidade beraku bai. Ori ainsorrotzan ixena eukiko rau berak ainsorrotzak dakaselako, atunak baño bixkat sorrotzauak dakas eta txikixaua normalin atune baño. Ori atrapaten sanin gitxi atrapaten san atunan aldin. Gexaua beti beko uretan, Mediterraneuan da ortxe (PE)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 200 orr.
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue⁵⁰:	AGIN-ZORROTZ (B-I), sierra, un pez.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 370:	haitz; átxa//atxí
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ATXA: haitz/ harrizko masa aski handia, lurraren gainetik edo ur-bazterrean goititzen dena (IS)
Zitak:	<i>batelakin juten siñan atxeta (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 201 orr.
Dok. Azkue:	AT^S (Bc), peña

⁵⁰ Azkuek bildu duena eta Patxi Etxaburuk eman didan "Agin-zorrotza"ren definizioak ez datoz bat. Eneko Barrutiak berriz, horrela dio: "G. Bonito del sur", Sarda Sarda. "Bonito del sur" bezala definitu dugun arren, badirudi erabilera desberdinak daudela gai honekin.

Hiztegi Batua: (+)
Saila: ingurune biologikoa

Sarrera 371: **haize; axé // axí**
Elkarrizk.: AZ
Kateg. gram.: Iz
Def.: eguratsaren higidura; higitzen den airea (ME)
Hiztegi Batua: (+)
Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.01: AXÉ (BÁLTZ)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz

Def.: haize hotza (ME)

Dat. Entziki.: egueldi txarran señale danin esaten da, axe otzai te (DM)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.02: AXÉ (BÉRDE)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: etengabean jotzen duen haize zazkarra (ME)

Dat. Entziki.: *axe asko danin, asko-asko baik bañe berdi danin, erlaike danin
itxoso egalín (DM)*

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.03: AXÉ (ÉPEL)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haize epela (ME)

Dat. Entziki.: *bero daneko axi (DM)*

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.04: AXÉ (ÉRRE)

Elkarrizk.: AZ.

Sin.: haize gori (PE)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haize epela (ME)

Dat. Entziki.: *axe gori. Ori erreaxe denporan da, trumoi denporan da iñox
axe erri, beru, normalin gero eueldi txarra dakarrena (PE)*

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.05: AXÉ (FRÉSKO)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: epeletik baino hotzetik hurbilago dagoen haize mota (ME)

Dok. Eneko Barrutia.: Gat.: viento fresco. Ez hotza, haize biguna eta
gogorraren bitartekoa, hogeit bat nudokoa /
hamabostekoa-edo / hamabost, hamarreko haizea
edo, horrelako haizea dagonean (EB)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.06: AXÉ (GÁNGAR)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haize bortitza (ME)

Dat. Entziki.: *axe saskarra, axe ganora baiku, trumoi denporetan da, udan
da, ganora baiku, eueldi txarrak ataten dau axe saskar ta gero
laga ta (PE)*

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.07: AXÉ (GÓRI)

Elkarrizk.: AZ

Sin.: haize erre (PE)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haize epela (ME)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.08 : AXÉ (OÍAL)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ontziak aizearen mende erabilteko belak (AZ)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.09: AXÉ (SÓRO)

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *bapatin urteten daben axi, axe asko ataten dabena* (PE)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.10: AXÍ (ÁLDE)

Elkarrizk.: Agustin A.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haizea faborez izan (ME)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.11: AXÍ (KÓNTRA)

Elkarrizk.: Agustin A.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haizea kontra eduki (ME)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.12: (MENDEBÁL NORTÉKO) AXÍ

Elkarrizk.: Nekane/Itsaso

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haize mota bat (ME)

Saila: eguraldia/haizeak

Sarrera 371.13: AXÉBEA (BOTÁ), *axébea botáten*.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *defenea bota (BL)*

Def.: haize azpian edo haizearen aldeko eraginaren mende ipini itsasontzia (ME)

Datu entziki.: *baforak palu atzin baakar, tira etxetza treñak, eta barku arutz eruten dau, eta arutz eruten dabenin, axi bara etxen dau axebea bota. Eoten da au beti alatin danin axin fabore, beli gisata eukitxen dau, eta belik etxetza es botatea, bañe treñak etxetza gexa, eta gexa eñeran, etxen da bafora onutz etorri, onutz etorrieran gerua ta arutza eta beti patroik abante ta, estu te abante ta, estu te eoten da beti. Defenea be esateotzau edo axebea, beste aldea, axi aborretik dakarrena estiborrea jausten bara, peligrusu re (BL) / axebea dana ra sotabentotik dana barlobentotik ixan biarrin, iual etxari ero zeozer eiñ eta "axebea gaz!" (DM)*

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 371.14: (BARRUKÓ) ÁXE

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *Surre (BL)*

Def.: hegoaldetik jotzen duen haizea (ME)

Datu entziki.: *Barruko axi oxre ra; surre. Barruko axi ranin, perspektiba txarra ra. Barometru gorutz juten danin, señali eukitxen dau arek, barruko axik tirateotza, gexen tirateotzana barruko axi re barometruai, barometru etxen dau altza arek, eta an juten da a altzaten-altzaten. Bixperi barruko axi, bañe urrengo egune suroeste-oeste, onen barruko axin ostin dator mendebala, o suroeste eta suroestetik salto etxen dau oest-noroeste (usten dot).⁵¹*

⁵¹ ta noroesta ra gero salto etxen dau kanpora osteabe axik, eta bota einbirau, botaten juten da

Eneko Barrutia: EB(02) 201 orr.

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.15: ERREKÁXE

Elkarrizk.: Agurtzane O.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *egoaxi (SE)*

Def.: ego ekialdeko haizea, haize epela (BZZ)

Datu entziki.: *erritxik datorren axi (DM)*

Dok. Zubikarai: ERREKAXI: S.E. = errexaxi / Lok.: "Ipar-kaleko errekaizia, galerrenaren aiztia" AZ(01)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 371.16: EGOÁXE

Elkarrizk.: Nekane/Itxaso

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: errexaxi (N/I)

Def.: HEGO HAIZE: hegoa/ hegoaldetik datorren haize beroa (IS)

Eneko Barrutia: EB(02) 207 orr.

Dok. Azkue: EGOA (AN, BN, B, G) HEGOA (BN, L, S), el sur, el viento del sur. Algunos al decir EGOA solo dan á entender el punto cardinal, añadiendo siempre la palabra AIZE para indicar el

ta barometru etorten da, len surrea altza dabena, nuroestak bajaten, bañe nuroestak botaten dabenin barometru etxen da onea etorri, bañe denporaik txarrena orduntxe eoten da, bera barometru onea asten danin. Enjeneralin, onea etorten bara, a deskargan da, obetuko dau, bañe botata. Gero nortea, enjeneralin nortea, andik etorten da eueldi ona gero, nordeste, iparra. Neuri erakutzistena nordesta iparra ra, bañe ipar-mendebalik estot esautzen e! Ori berbi guk estou ikasi es, guri erakutzisku sur, "perspektiba de mal tiempo" erderas. Surestea salto etxen dau, eurixak eta axik eta, ortik juten da ost-noroeste, oeste, noroeste, ost-noroeste ra orren erdixe. Da bera ru noroeste, enjeneralin ortxe eoten da denpori deskargaten, botaten-botaten, eta gero atzea be jun bi ga nortea, eta norte esta iparra, norta baño, iparra ra nordesta, niri erakutzisten morun. Eta andik barrure salto etxen dabenin, lesta, eta lesta ranin txarra ra, lesta ta lesuroesteko axi te asten danin lena sarrauak esatesten niri "ipar purpuranti", perspectiva de mal tiempo, vispera de mal tiempo, purpurantik esan nai ixaten ban, txarran besperan geuasela. (...) atunetan be es giñan apartea juten, bañe neiku ordurako, eta axi ekarten banin, mendebala ekarte banin, igarri etxetzan...(BL)

viento.

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: viento sur

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 372: **(batéla) ankías jó, ankías jóten.**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: itsas-urean ardora atertzeko egiten dena (ME)

Zitak: *argixe itzaltzen sanin ardora ikusi etxen san batelak akarrena, da bestelaik etxen san ankias jo beie batelin (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 373: **hari; ári//aríxe**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: soka, sare-maila eta abar indartzeko erabiltzen den soka mota (ME)

Datu entzikl.: *soki arixak etxen dau joten-joten-joten gogortu, geatzen da liso-lisu, bai, oxe refortzateko (BL) / arixak das; malla jirau etxeko meie, lena sin L2xak eta on dis numero seis. Gero konpontzeko bera arixe seixe politxe ra, bañe ari mati ixan bir de, se ari brillotzu bara, etxen da orapillu, eta au esta ondo asomaten. Etxen da solta, inddarra etxen, uran presiñoias solta etxen da. Konpontzeko ordun ari mati (T/B)*

Eneko Barrutia: EB(02) 205 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: thread

Frants.: fil

Gazt.: hilo

Saila: arrantzako tresna/materialak

Sarrera 373.01: (ARMAKÓ) ÁRI

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: armateko erabiltzen den haria (ME)

Datu entzikl.: *gero armaku ixaten da amen, T2 (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 373.02: (GOIBÚRUKO) ÁRI

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sarearen goiburua lotzeko erabiltzen den hari mota (ME)

Datu entzikl.: *ixaten da amasortzi ero otalau, segun goiburu selaku akarren, tranpillak eta etxeko otalau (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 373.03: ARÍ (ALBÁÑU)

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *hebra de hilo (BZZ)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 373.04: ARÍ (BRILLOTZÚ)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: brillodun haria (ME)

Datu entzikl.: *konpontzeko bera arixe, seixe politxe ra, bañe ari mati ixan bir de, se ari brillotzu bera etxen da orapillu eta esta ondo asomaten (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 373.05: ARÍ (MÁTI)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kolore gutxiko haria (ME)

Datu entziki.: *konpontzeko bera arixe, seixe politxe ra bañe ari mati ixan bir de, se ari brillotzu bera etxen da orapillu eta esta ondo asomaten (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 373.06: ARÍ (MÉI)

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *gogo gitxi gauzak egiteko (BZZ)*

Saila: arrantzako tresnak/meterialak

Sarrera 373.07: ARÍ (PÚNTA)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *ari zati txikixe (T/B)*

Zitak: *ari punta bat papun batzen dau te akabo gero (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 373.08: (JOSGURAKÓ) ÁRI

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sarearen josgura lotzeko erabiltzen den hari mota (ME)

Datu entziki.: *beatzi numeru re ona josgurako. Josgurako bardin ddotku brillanti bara be (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 373.09: (KONPOSTURAKÓ) ÁRI

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: treinarren zulo txikiak josteko erabiltzen den haria (ME)

Zitak: *aru arixau konposturaku re (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 374: **harri; árri//arríxe**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: berun funtzioa egiten duen harria (ME)

Zitak: *gixonak listo eoten sin de... Erria, botaten san arrixe
lelengo ta asten san amu juten treotzara (BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 205 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: stone

Frants.: pierre

Gazt.: piedra

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 374.01: ARRIXÍN (EÓN)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: adb.

Def.: itsas-zoru gogorrean egon (ME)

Zitak: *...arrixin da, karo, ur txikixin ixaten da ori (T/B)*

Saila: ingurune biologikoa

Sarrera 375: **harri amarratzaile; arrí amarratzálle//arrí
amarratzallí**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: harria lotzeko ardura duen arrantzalea (ME)

Datu entzikl.: *gixonak bakotxak bere ofisixu (BL)*

Saila:	lanbidea
Sarrera 376:	harripendul; arripéndul//arripendúle
Elkarrizk.:	AZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrantzan egiteko erabiltzen diren harri borobil handia (ME)
Datu entzickl.:	<i>Arri borobillak dis onek. Len manjuban da be arripendulak ibiltxen gendusen, sare txikixak sin ba... eta ixurdik lagatetzanin, antxoik askotan eskapa nai ixate ban barrutik, eta ordun e... bera sari itxi baño len arri pillu botaten geuntzan. Arritxa jun bir ixaten giñan, egueldi ona euanin atxeta eta juten giñan arritxa, sumaxako andik gorutz eta, ogella ta... (DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak; bestelakoak
Sarrera 377:	harkantoi; (arraina) harkantoiian egon / (arrañé) arrixín eón
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	HARKANTOI: harrizko atala (IS)
Datu Entzickl.:	<i>enjeneralin arrixan eoten da arrañe, kabri te, faneki te; Ondartzan, basatzan bapes, eta onek au beie joten dabenin, Ondu, arrixan baza ein bisu errekalari, te au altza bisu metro bat goraua (BL)</i>
Dok. Azkue:	ARRI (AN, B, G, R) harri (BN, L, S) 1º piedra, 2º pedrisco
Hiztegi Batua:	harri ama
Frants.:	roche mère
Gazt.:	roca madre
Saila:	ingurune biologikoa

- Sarrera 378:** **hatzandel; atzándel//atzandéla**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *apaxun sirri-sarrak ez dakien sauritu atzamarrak (M) –*
 arrainaren pisuaren eraginez, pitak hatzaparretan zauririk ez sortzeko oihal sendoz egindako tapaukia (ME)
- Datu entziki.:** *atzaparretan juten da atzandela, atzaparrrik ebai es datxin. Pitik pe bai atzandelak bitxus⁵² (B.)*
- Dok. Azkue:** ATZANDEL 1º (B-g-urd), dedal / 2º (B-g-l-ond-ts, s-honek goxan txapela dakar),
- Orot. Euskal Hiztegia:** ATZANDEL (V-ple-ger-m, G-azp ap. A) dedal, <<dedil depaño que se usa en la pesca del atún>>
- Saila:** arrantza tresnak/materialak
- Sarrera 379:** **hegalabur; egalábur//egalabúrre** (*Thunnus thynnus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *simarroi (BL)*
- Def.:** atuna baino handiagoa den arrain mota (ME)
- Datu entziki.:** *Simarroi, orrek dakar aragixe egalusin aldin gorrixaua, eta beti ixan da kalidades lelengo mallaku, egalusi, bigarren, egalaburre. Beres or egalaburrak atunan aldin andixauak be asko das, atunan bestekuk be bai. Atune baño beraua artzen sin orrek, amentxe urrin, eta geokun ixaten san ba egaluzi, aurretik ixaten san ori. Ori apaxun atrapateku ixan da beti. Atunan aldin asarri beroi e, orrek apurtu te, inddarra, gogorra atunan aldin (PE)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 206 orr.
- Dok. Azkue:** EGALABUR (B-1), ATUN EGALABUR (AN-ond), atún primerizo de aletas cortas.

⁵² Behar ditu > bitxuz. Plurala bikoiztu egiten da

Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	thon rouge
Gazt.:	atún rojo; cimarrón
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 380:	hegaluze; egáluse//egalúsi (<i>Thunnus –germo-alalunga</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>atune (BL)</i>
Def.:	arrain mota bat; atuna (ME)
Datu entziki.:	<i>atune ra. Iparraldekuk eta, egalusi eta egalaburre, guk atune ta simarroí (PE)</i>
Dok. Azkue:	EGALUZE (AN-ond, B-l, G), bonito ó atún de aletas largas, tardío.
Dok. Julián Amich:	ALBACORA: clase de atún de tamaño más bien pequeño (70 cm a 1m), de color azul negruzco en el dorso y gris azulado en los costados y en el vientre. Una de sus características es que tiene aletas muy largas.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	germon
Gazt.:	atún blanco; bonito del norte; albacora
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 381:	hegarraín; egárraiñ // egarráñe (<i>Scomberesocidae</i>)
Elkarrizk.:	AZ
Kateg. Gram.:	Iz
Sin.:	txoriarrain (AZ)
Def.:	arrain mota (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	juriola / pez volador (AZ)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 382: **hegata; egáta**
Elkarrizk.: AZ.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arrainaren ego aldea AZ(02)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: anatomia eta morfologia

Sarrera 383: **hego; égo//egú**
Elkarrizk.: Andoni B..
Kateg. gram.: Iz.
Def.: HEGO: hegoaldea (*IS*)
Zitak: *egutik, surretik botaten sin (AB)*
Dok. Zubikarai: EGU: S. = Egu. AZ(01)
Dok. Azkue: EGOA (AN, BN, B, G) HEGOA (BN, L, S), el sur, el viento del sur. Algunos al decir EGOA solo dan á entender el punto cardinal, añadiendo siempre la palabra AIZE para indicar el viento
Eneko Barrutia: EB(02) 207 orr.
Dok. Julián Amich: SUR: nombre del polo opuesto al norte / hemisfério que, en dirección opuesta al norte, comienza en el ecuador.
Hiztegi Batua: (+)
Ingl.: south (Amich)
Frants.: sud (Amich)
Gazt.: sur (Amich)
Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 383.01: EGÓ-GÓRRI

Elkarrizk.: AZ.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: haize epela (ME)
Datu entzickl.: *Egoko axi danin eoten da itxasaldi; orisonti esaten gakona.*

Beko aldin ixaten da ori, egoaxi urten ein bir dabenin gorrixki ero urteten dabenin, axe epela eoten da egoko axi atateko dalako (PE)

Hiztegi Batua: (-) hego

Saila: haizeak eguraldiak

Sarrera 384: **helize; elise//elísi**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: HELIZE: ardatz baten inguruan biratzen diren eta indarra eragiten duten palen multzoa (IS)

Datu entzikl.: *lena eoten giñan sain gaba eiñ arte, gaba etxen sanin patroik esateban se; "aire atzea, ikusi ia elisik ur erri araren daben" eta arrañak ardora, dana ra bat (BL)*

Zitak: *elisi beti garbi erutea; elisan treñe ero artzen basu dana isorraten dau (BL)*

Dok. Julián Amich: HÉLICE: conjunto de aletas helicoidales que giran alrededor de un eje, y, al girar, empujan el fluido ambiente y producen en él una fuerza de reacción que se utiliza para hacer marchar las naves.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: screw (Amich)

Frants.: hélice

Gazt.: hélice

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 385: **hiru laurden; iruláurden//irulaurdéna**

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *txo; gazti (BL) / aieneko - txo (UZEI)*

Def.: itsasontziko gazteena, normalean, denbora gutxien daramana (ME)

Dok. Julián Amich: GRUMETE: antiguamente era el aprendiz de

	marinero. Hoy tal nombre ha desaparecido a bordo de los buques.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	boy (Amich)
Frants.:	mousse
Gazt.:	grumete; mozo
Saila:	langilea
Sarrera 386:	hondar-azpiko; ondarraspíko//ondarraspíku
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	hondar azpian egon ohi den arrain arantzatsua (ME)
Datu entziki.:	<i>Ondarrin ibiltzen da, ainke etxen dabena, ixkiriai ero urreatzen gakona eta ainarako gausi gexa akarrena (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	ONDAR AZPIKO ARRAINA: trakinoren antzekoa baiña txikiagoa. Lok.: "ondar-azpikoak ikutu ta zolitu", ondar-azpikoaren ikutua zolia izaten da. Ondar-azpiko = trakino. AZ(01)
Eneko Barrutia:	EB(02) 208 orr.
Dok. Azkue:	ONDARRAZPIKO (AN-and), pez muy parecido al tranquino, aunque más pequeño.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	salbario
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 387:	hondar mahai; ondár- mái
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	"banco de arena" (M)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	prozesaketak;eratorriak

Sarrera 388:	hondartza; ondártza//ondártzi
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	HONDARTZA: hondarrez inguratutako lurra, batez ere, itsas ertzean gertatzen dena (IS)
Datu entziki.:	<i>enjeneralin arrixan eoten da arraÑe, kabri te faneki te, ondartzan, basatzan bapes (BL)⁵³</i>
Dok. Azkue:	ONDARTZA (B-l-ond, Gc), arenal, playa.
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	playa
Saila:	ingurune biologikoa
Sarrera 389:	hondo; óndo//ondú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>beie (BL)</i>
Def.:	uraren sakonera (ME)
Zitak:	<i>baÑe arrixe eukiarren es pentza beti ondu joten dabenik (BL) / guk amu susendu, kaÑaberin puntiai amarra eta ondun euasenin sartu (DM)</i>
Dok. Azkue:	ONDO: 8° (c) fondo
Eneko Barrutia:	EB(02) 208 orr.
Dok. Julián Amich:	FONDO: la extensión de arena, fango, cascarilla, piedras, etc., sobre la que comienza el agua del mar / la profundidad del mar desde la superficie del agua.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	bottom
Frants.:	fonds / fond
Gazt.:	fondo
Saila:	ingurune biologikoa

⁵³ *ondartzi*; "basatza" legez be erabiltzen du.

Sarrera 389.01: ONDÓ (SÍKÍÑ)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *olatuk eta sari mobiuten dabenin gelditzen dan ondu (DM)*

Saila: itxasoaren egoera

I

Sarrera 390:	igái eñ
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	adlg.
Def.:	ur gainean edo barruan hondoratu gabe higituz, edo geldirik (IS)
Hiztegi Batua:	(+) igeri egin
Gazt.:	nadar
Saila:	bestelako gaiak

Sarrera 391:	ilísats//ilisátsa (<i>Helicolenus dactylopterus</i>)
Elkarrizk.:	AZ.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>itsoskabri / haitzetako kabra</i>
Def.:	arrain mota (ME)

- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** cabracho, escorpio, rascacio.
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 392:** **illúntze//illúntzi**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *gaulena*
- Def.:** eguzkia izkututzen denean (ME)
- Dok. Azkue:** I[^]LUNTZE (AN, B, G), anochecer.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
- Sarrera 393:** **inglés óllar//inglés ollarra**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Datu entzickl.:** *Ollarran antzeaku re, ollarra arrañan antzeaku re, kolorik eta antzeakuk dis, formi te dana, beixak txikixauak usten dot dakasela. Bañe ollarra kalidade obi re ingles ollarran aldin, satixe ixaten da obi, gitxia dala ollarran aldin ingles ollarra, da beixak txikitxuauak ingles ollarrak baño. Arrain sapala ra, aspixe sapala dakar (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 394:** **ióio//ióio**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *braeleku (BL)*
- Def.:** *arrain leku batzen daben soki (T/B)*
- Datu entzickl.:** *“ioio” esaten geuntzan se ibiltxen san gora ta bera. Eruten geuntzan ba gomi, gomi ipintxen geuntzan*

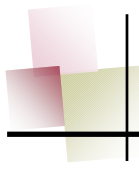
amen errebisa ta amen errebise ipintxen geuntzan
(BL)

- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzak tresnak/materialak
- Sarrera 395:** **ípar//iparra**
- Elkarrizk.:** Nekane / Itsaso
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** IPAR: 1. Iparraldetik datorren haize hotza. 2. Iparraldea (IS)
- Dok. Zubikarai:** IPARRA: itxasertzean iparra ez da ain zuzen "norte", "este" baiño / N.E. = Iparra AZ(O1)
- Dok. Azkue:** IPAR (AN, B, BN, G, R), IPHAR (BN, L, S): 1º septentrión, norte. 2º viento norte. 3º (AN, B, G, L), este, viento este
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 211 orr.
- Dok. Julián Amich:** NORTE: nombre del polo elevado para Europa o demás tierras y mares situados en la misma parte del ecuador / el hemisferio norte / el punto cardinal del mismo nombre / rumbo y viento desde donde empiezan a contarse los del primero y cuarto cuadrante.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** north
- Frants.:** nord
- Gazt.:** norte
- Saila:** eguraldia eta haizeak
- Sarrera 396:** **ipár-báltz//ipár-báltza**
- Elkarrizk.:** Nekane/Itxaso
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** denporali (N/I)
- Def.:** IPAR BELTZA: iparraldeko haize oso hotza (IS)
- Datu entzikl.:** *NE axe klasi / Iparra baltza eta mendebala berdi:*

axe berdi, da txarra esta, da ipar baltza negun, otza, eta ipar berdi re axi amar- amabost nudo, andik gora txarra ra. Ipar baltza ra otza. Iparra inddar andiku esaten dabe dala, bañe gure kostaku kobardi re, da Frantzín kobardia. Bañe Peñasen es, e! Cabo Peñasen e, la madre del cordero, semat eta axi bera ordun eta gogorraua eta semat eta Frantziko plairaua baria. Ipar berdi re uran, ipar selestiala, arek di uran. Baltza esaten geuntzan neguko ipar baltzai, otza san da (BL)

- Dok. Zubikarai:** IPAR BALTZA: Ipar-aize sakon
- Dok. Azkue:** IPAR BELTZ (BN-s, R), vendabal.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
-
- Sarrera 397:** **irábiñ//irabíña**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *aingiratako apaixu (M)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 398:** **iraitzálle//iraitzallí** *Ik. Filéti éñ*
- Elkarrizk.:** Miren
- Def.:** arraina filetetan banatzen zuen langilea (ME)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea
-
- Sarrera 399:** **(ámu) iratsí, irásten.**
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** amua pitatik askatu (ME)

Datu entzikl.: *Guk, amu irasi, eta ori re, seuk etxetasun orapillu soltaten danin. Apurtu barik, seuk einddako orapillu de-etxen danin (DM)⁵⁴*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 400: **Irlandáko kostí**

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Saila: lekua

Sarrera 401: **itargí árraiñ//itargí arráñe**

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *atalu*

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: pez luna.

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 402: **itxás-bárbo//itxás-barbú**

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrain mota (ME)

Sin.: barbariñ

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: barbadin o barbo / salmonete.

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 403: **itxás-ísar//itxás-isarra**

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

54 Domeka Markuerkiagak “*amu irazi*” esaten du.

- Def.:** izar itxurako itsas animalia (ME)
- Datu entziki.:** *Esti arraÑak be. Nik ekarri ixatxuas, umiai, fresku de, eurak jolasteko amentxe, ikastola eruteko eta... klase bi euasen, batek eukitxen dau euran bost isarrok eta gorputze txikixe eukitxen dau, eta bestik gorputze barruku eukitxen dau andixaua, gorputze sabalaua, pentagonun antzeaku eta anka motzauak, onek marroi gorrixki akarre kolori eta bestik argixaua kolori (PE)*
- Dok. Azkue:** ITSASIZAR (AN-ond, G), estrella de mar.
- Dok. Julián Amich:** ESTRELLA DE MAR: Animal marino de bellissimo aspecto, pues generalmente presenta la forma de estrella de cinco radios (aunque las hay que tienen silueta pentagonal y otras poseen hasta siete radios).
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** sea star
- Frants.:** Étoile de mer
- Gazt.:** estrella de mar (o asteria)
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
- Sarrera 404:** **itxás-kátu//itxás-katú** (*Chimaera monstrosa*)
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** gata de mar; quimera.
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 405:** **itxás-lápur//itxás-lapúrre** ⁵⁵
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *piratak (M)*

55 Ik. "Sits eta Bits, Gure Gaiak", 307-310 orr. Augustin Zubikarai

- Saila:** bestelakoak
- Sarrera 406:** **itxás-danbóliñ//itxás-danbolíñe** (*ez dut aurkitu*)
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** rape o pez danboril.
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 407:** **itxás-máillo//itxás-mállu** (*Sphyrna mokarran*)
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** martillo de mar.
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 408:** **itxás-órratz//itxás-orrátza**
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *akula*
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** pez aguja.
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 409:** **itxás-ótso//itxás-otsú**
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *tintoleta*

Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: rape o pez danboril.
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 410: **itxás-óllo//itxas-ollú** (*Helicolenus dactylopterus*)

Elkarrizk.: AZ.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: gallineta.
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 411: **itxás-pótsu//itxás potsú** (*Trachinotus ovatus*)

Elkarrizk.: AZ.
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: *lapua, litxa*
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: palometa blanca.
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 412: **itxás-záldi//itxás-zaldíxe** (*Hippocampus hippocampus*)

Elkarrizk.: AZ..
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: caballo de mar.
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 413:	itxóso//itxosú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ur-gazidun eremu zabala (ME)
Dok. Zubikarai:	ITXASU: Lok.: " <i>itxaso beteku</i> ", gauza andi bat adierazteko; " <i>itxaso beteko guzurra esan</i> ", guzur andia esan; " <i>itxaso beteko moskorra euki</i> ", moskor itzala arrapatu; " <i>itxasoan ez dago jarrilekurik</i> ", itxas bizitza neketsua dala adierazteko; " <i>itxasoan ura ta zerua ta konforme ez dagona ondora</i> ", itxasoa, dan lez artu behar dala esateko; " <i>itxasoan ez dago inpernurik, goian zerua, beian ondua</i> ", itxasoan Jaunaren grazia bear dala bakarrik esateko. AZ(01)
Dok. Azkue:	ITSASO: 1º (c, ...), mar
Eneko Barrutia:	EB(02) 214 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	sea
Frants.:	mer
Gazt.:	mar
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 413.01: ITXASÓ (BETEKÓ)**Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)**Kateg. gram.:** Adj.**Def.:** *gauza haundia; "enorme" (M)***Saila:** neurria**Sarrera 413.02: ITXASÓ (ÁNDI)****Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** ur andíxe (T/B)**Def.:** aparte dagoen itsasoa (ME)**Zitak:** *onek itxaso andirako estabe balixo. Itxaso andirako ri arrastekuk,*

ontxe dabisenak, bañe bestiok di amentxe kostan ibiltxen disenak, arri ingurun de, eskiñetan da, fondo gitxi ran parajin (T/B)

Eneko Barrutia: EB(02) 215 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Frants.: mer grosse

Gazt.: mar arbolada

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 414: **itxosápo//itxosapú** *Ik. Sapú*

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ur azpian bizi ohi den arrain zapala (ME)

Datu entziki.: *Itxosapu ra baltza eta surixe. Baltza ixaten da, au amengo partiau barruko asala iratxakun eukitxen dau baltza, mei-meie, ori kendu be etxen da, bañe gosu eoten da, a baltza rala eta txarra ralakun, ba alderantzis, a baltza bara asko bidar obi re. Surixak ure etxen dau egosten dala, ure, bera gorputze urtzu re bestin aldin, eta gero egosten dakasule ure etxen dau, bañe gustun orren aldin beste gausa bat da baltza, karua da asko be baltza. Dakar buru andixe, sabala, ixte erdixe artzen dau buruk, eta gero beste gusti dakar, beste erdixe pasau trontzo bat. Arrain surixe ra, arraiñ ona. Basa arrañe ra, au andixe rakar eta bi antena dakas mustur parin (PE)*

Dok. Azkue: IT[^]SASAPO (B-l, ...), ITSASAPO (G-zumay), pez de cabeza grade, de dientes afilados, de piel delgada, lit.: sapo de mar.

Eneko Barrutia: EB(02) 213 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 414.01: ITXOSAPÓ BÁLTZ**Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** ur azpian bizi ohi den arrain zapala (ME)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 414.02: ITXOSAPÓ ZÚRI****Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** ur azpian bizi ohi den arrain zapala (ME)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 415:** **itxoskábra//itxoská Bri** (*Scorpaena escrofa*)**Elkarrizk.:** Domeka M.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** ITSASKABRA: arrain hezurtsua, gorria, burua handia eta luzakinez betea duena, itxura itsusikoa, jateko ona (IS)**Datu entziki.:** *Orrek eukitxen dau asurre asko. Gorrixki ixaten da, gorri illune, asurre asko, lepun de danin eukitxen dau. Kabri re txikixaua. Kabramontesa ra gure itxoskabri, kabramontesa ra kastellanuk ero, neure ustes bera ra. Itxoskabri re asixaua kabri baño, eta buru andixaua proportziñoñ. ⁵⁶***Datu entziki.:** *onduko arrañe ra (DM)***Dok. Azkue:** ITSASKABRA (Bl, G-zumay), cabracho, pez marino

⁵⁶ *Beti arrixin eoten da, atxin eoten da, gogorin, eta bateleruk atrapatzen ben, gixon bakarrak, bat ero bi juten disenak lena, gaur egunin edosein du, liorrekuk eta danak, bañe lena gitxi juten sin, sarrak eta gaxuk sinak, sarrak esinak eta bolintxen ibiltxen sin. Antxe atxan tartin bañe gitxi, bateren bat ero ekarte ben, ori karu ixaten san, egositxe jateko ba albenak, bixkat gaxuk sinak eta ederra arrañe jateko. Aragixe dakar gogorra eta gustu ederra, ederra ra jateko. Kabri re txikixaua ixanda lantxeik eta estakar ainbeste asur, ainbeste arantza ta gausaik gitxia dakar eta gosu re kabri jaten. Marroixki te beixea ero dis, olantxeik motak. Batelin atrapateko arrañak dis orrek, apaxuas atrapatekuk, txalopetan da, bolintxerutan da, lena itxosa jun de illuntzi alla arte itxosun geldik eon biga, ba ordun, kabran tokixe bara amentxe, ata apaxu eta... (PE)*

- muy rojo, de cabeza voluminosa, se defiende con caguijón
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 213 orr.
- Dok. Julián Amich:** CABRACHO: este pez de la familia de los escorpénidos, es de una clasificación muy difícil, pues hay muchos peces distintos aparentemente pertenecientes a la misma, en especial el llamado cabracho, que existe en todo nuestro litoral y se pesca en los fondos de roca cerca de la orilla del mar.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** rascasse rouge
- Gazt.:** cabracho
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 416:** **(arrañe) itxutú, itxútzén**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arraina zoro eginda egon (ME)
- Zitak:** *atunetan da, txermoletan da, baforan kontra etorten da arrañe eta itxutute eoten da* (DM)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 417:** **Ixkote (Top.)**
- Elkarrizk.:** Andoni B..
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *Gargantu (AB)*⁵⁷
- Datu entziki.:** *Ixkote, len Gargantu esaten gakon, eta beti preguntaten ia nundik datorren Gargantu, Gargantu, ba dator, selan esangotzut, ba? beatu, au re Frantziko kosti, eta Ondarrutik lau edo bost ordure ra, norte kuartoa ra eta Ixkoteko buru deitzen gakon. Eta amen kofraxako apunte baten agertzen da Gran Canto, eta Gran Cantotik dator Gargandu.*

⁵⁷ gaztelaniaz: Gran Canto

Peligrosu san ara juti. Nik estai selako bixitxi san a (AB)

Dok. Zubikarai: AZ (01)

Saila: kalak

Sarrera 418: **Ixkotéko burú (Top.)**

Elkarrizk.: Andoni B..

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *Gargantu; Ixkote (AB)*

Datu entzickl.: *Ondarrutik lau ero bost ordure ra, Norte Kuartoa ra eta Ixkoteko Buru deitzen gakon (AB)*

Saila: kalak

Sarrera 419: **izkira; ixkíra//ixkirí (Natantia)**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: IZKIRA: otarraintxoak bezalakoak baina tamainaz askozaz txikiagoak diren itsas oskoldun batzuei ematen zaien izena (IS)

Datu entzickl.: *ixkiri andixe bara, ederra ixaten da jateko, bañe txikixe bara, karnatako, kabratako (BL)*

Dok. Zubikarai: IZKIRA: Lok.: "izkira ta kirrizkak lez ezin alkar ikusita", arritzetan izkirak eta kirriskak, karramarru zapal txiki baltzak, beti alkarren aurka ibiltzen dirala gogoratuz AZ(01)

Dok. Azkue: IZKIRA (AN, B-ond, Gc, L), quisquilla, camarón

Eneko Barrutia: EB(02) 217 orr.

Dok. Julián Amich: CAMARÓN: crustáceo de pequeño tamaño, llamado también <<quisquilla>>

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: shrimp / prawn

Frants.: crevette

Gazt.: camarón / quisquilla

Saila: arrantza espezieak. Bestelakoak.

Sarrera 419.01: IXKIRÁ ÁNDI (*Palaemon serratus*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: IZKIRA HANDIA: gorputza gardena eta zerrenda urdin eta horiz duena (IS)

Datu entziki.: *ixkiri andixe bara, ederra ixaten da jateko, bañe txikixe bara, karnatako, kabratako (BL)*

Saila: arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 419.01: IXKIRÁ TXÍKI (*Camaron matantia*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina txikiko ixkira (ME)

Datu entziki.: *ixkiri andixe bara, ederra ixaten da jateko, bañe txikixe bara, karnatako, kabratako (BL)*

Saila: arantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 420: **izkirero; ixkiréro//ixkiréru**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *ixkiratako panderu (BL)*

Def.: ixkiratarako tresna; maila estuko sare borobila (ME)

Datu entziki.: *amen soki akar, erria emotetza, ta oneas etxen dau ata eta gorutz ekarri gero (BL)*

Hiztegi Batua: (-) izkira-nasa / izkira-otarre

Ingl.: prawn creel / prawn trap

Frants.: nasse à crevettes

Gazt.: nasa para gambas / nasa para camarones

Saila: arrantzako tresnak/materilak

- Sarrera 421:** **izurda; ixúrda//ixurdí** (*Tursiops truncatus*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsaso epel eta beroetako ugaztun haragijalea, handia, ahoa moko itxurakoa eta horzduna, gaina beltza eta azpia zuria dituen (IS)
- Datu entzikl.:** *Mamíferu re. Esta arrain txarra, karaterra ero ona rakar. Arrañan bille ibiltxen da ta, abixari be andixe akar onek eta, otamasei milla baño gexau artzen dau onek, millak ixte bi kilometro inguru ri. Orrek euran ixati ixaten da ba gutzako, antxobi billatzen dabe ondun eta aren bille juten di, antxoa galduk esaten gakoiak, orrek moltzuk, gorrixak eta orrek arraño jaten ibiltxen dis eta ordun arek kejaten di te gorutz eta gorutz eta gorutz etorten di arek, gorutz libre akarre ta, da arrantzalik ikusten dabenin, manjuban arrantzi oxera. (PE)/ ordun ixurdias atrapatzen san antxoi, ixurdik eratxeban (DM)/ berak estutze ban antxoi eta asalea ata, bolantiorrek atunetan atrapatzen dau atune, atrapatzen dau simarro, atrapatzen dau pes-espadi, ixurdi, dana, desastre completo (BL)*
- Dok. Zubikarai:** IZURDE: izurdea izaberea da, erderezko tollino. Anditasun ezaugarri lez erabilten da, baiña ez anditasun jator, anditasun nastetsu edo eskutuko lez baiña. "An dagoz izurdak, ingurura begira. Zer nai ete dabe orain ere areik?" / Lok.: "Izurdak bertan!", uste ez diran batzuek gertatzen danean; "izurdarik jakintsuena, legorrea", iñoz "gantzeru" edo antzerako esan naiez erabiliaz esaten da ori; "Izurdak nai daben tokira eroango zaitue", atzipetu nai zaituenak, euren erara erabiliko zaituela adierazteko. AZ(01)
- Dok. Azkue:** IZURDA (Bc), izurde (B,G), tonina, delfin, cerdo de mar.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 217 orr.
- Dok. Julián Amich:** DELFÍN: cetáceo de la familia de los delfinidos que adquiere hasta dos metros y medio de longitud. Se

caracteriza por las mandíbulas prolongadas en forma de pico, provistas de cincuenta dientes pequeños curvados hacia atrás; tiene la superficie dorsal y las aletas negruzcas, y la ventral blanca.

Hiztegi Batua:

(+)

Ingl.:

common dolphin

Frants.:

dauphin des anciens

Gazt.:

delfín común

Saila:

arrantza espezieak. Arrainak.

J

Sarrera 422:	jáki//jakíxe
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itxasora eramaten den janaria (BZZ)
Eneko Barrutia:	EB(02) 218 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 423:	(ámo útze) ján, játen.
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	karnatarik ez duen amua irentsi (ME)

Datu entziki.: *amo utze be baaki jaten, amo utze jatetzu normalin brillanti, eta ordu erdi baten emoten bara, atze gusti arin beteten da (BL)*

Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 423.01: (MALUTÍ) JÁN

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *maluti agarra (BL)*

Def.: atunak maluta irentsi (ME)

Datu entziki.: *maluti, atune jaten-jaten-jaten, bein kolpe etxetzanin amu sartute dakar, bañe aretxen beixansñoi dakar, da erria osteabe ta... (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 424: **jiratóxo//jiratóxu** (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *orapillo klase bat da sokik kotaik ez artzeko (BL)*

Datu entziki.: *jiratoxu re orapillo klase bat, jiratoxu re kotaik es artzeko, kotak artzeotxu onek iual, biurrixak artzeotxu te au re biurrixekentzeko eurai (BL)*

Zitak: *jiratoxo bat dakar or, kotak eta juteko (DM)*

Eneko Barrutia: EB(02) 219 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 425: **(ámo) jó // (ámu) jó, jóten.**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: amua ezarri/entzera egin/artzabia eman (UZEI)

Def.: amoa pitari lotu (ME)

- Datu entzikl.:** *mañero bako txak subille ta potxeri eskatzeotzan bafor jaunai, eta bako txee euran etxita juten san, eta etxin, gure atxak etxe ban ginbeletas sulu eindde potxeri sartu eta amu josteko ixaten san, onei, amu joti esaten gako, treti joti (BL)*
- Dok. Zubikarai:** AMUA-JO: potxeran amua sartzea (Besigutarako Berbak) AZ(01)
- Dok. Julián Amich:** ENPATAR O EMPATILLAR: unir el anzuelo al sedal por medio de vueltas redondas dadas con otro alambre o cordel más delgado.
- Hiztegi Batua:** (+) *amua jo*
- Frants.:** erser l'hameçon
- Gazt.:** empatar el anzuelo/ amarrar el anzuelo
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 425.01: (ARPONÁSTI) JÓ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Sin.:** *arponasti lotu (BL)***Def.:** arpoitxoa lotu (ME)**Zitak:** *arponasti solta es datxin, arponasti etxesu jo (BL)***Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 425.02:** (ARRÁÑE) JÓ**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** arraina arrantzatu (ME)**Zitak:** *atune jantzalli joten bosu ugarra kendu etxetza berak auan; bera enbarkaten, enbarkaten, enbarkaten (BL)***Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 425.03:** (ATZÉKO LATÍÑE) JO**Elkarrizk.:** Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: atzeko latiñe altza (BL)

Zitak: patroik esatetzanin "jo atzeko latiñe", altza etxen dabe sariai popi sabaltzeko (BL)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 425.04: (ONDÚ) JO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: hondartu (UZEI)

Def.: beia-jo; "tocar fondo" (M) /itsaso-zolua ikutu (ME)

Datu entziki.: enjeneralin arrixan eoten da arrañe, kabri te faneki te, ondartzan, basatzan bapes, eta onek au beie joten dabenin ondu, arrixan basa, ein bisu errekalari, te au altzabisu metro bat ero goraua (BL)

Dok. Zubikarai: ONDUA JO: arrantzaleak "il" esan orde be erabilten dabe. Lok.: "ondua joteari, il; ondora joateari, itto. Kostan kostako lez berba egin eta kitto", toki bakoitzean bertan ulertzeko eran berba egin bear dalako. AZ(01)

Eneko Barrutia: EB(02) 208 orr.

Dok. Julián Amich: VARAR: llegar la quilla de un buque al fondo del mar y sentarse el buque más o menos fuertemente en él por no haber agua suficiente para flotar. Es equivalente a embarrancar, clavarse, enfangarse. Se usa cuando la embarcación es detenida y descansa o se adhiere al fondo del lodo o arena, pues cuando es roca se dice <<encallar>> / sacar a la playa, o simplemente a seco, la embarcaciones menores.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: to strand (Amich)

Frants.: échouer

Gazt.: encallar / varar / embarrancar

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 425.05: (SÓKA) JÓ

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: zerbait sokari lotu (ME)

Datu entziki.: *belik eukitxen dau bergi, eta soka eoten da a, sokik eukitxeotxu olakoxe errebitxu batzuk, da a ra berai bergiai amarrateko bergaorapillu (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/bestelakoak

Sarrera 425.06: (SOKÁ PÚNTA) JÓ

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: ad.

Def.: soken puntak ondo lotu (ME)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 425.07: (TRETZÁ) JÓ

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *amu jo (AB)*

Def.: tretzako amoak pitari lotu (ME)

Datu entziki.: *maiñero bakotxak subille ta potxeri eskatzeotzan bafor jaunai, eta bakotxe euran etxita juten san, eta etxin, gure atxak etxen ban ginbeletas sulu ein dde⁵⁸ potxeri sartu eta amu josteko ixaten san, onei, amu joti esaten gako, tretzi joti (AB)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 425.08: (ÚR) JÓ

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Def.: ura ikutu (ME)

Datu entziki.: *eraku esta sekule deseitxen, eraku beti ondo ra. Te arei*

⁵⁸ Egin da > ein dde

etxeotzau malla jirau bat, josi bir dalako ero, bañe des esta etxen. Bañe trabesai derrigor einbitzau, bestelaik ure jo orduko saass!! danak!, eta josguri gelditzen gatzu te akabo, sulu balitxake morun dana. Derrigorrin malla jirau einbiako (T/B)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 426: **(txaplatá) josi, jósten.**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *kankamotxaplati (T/B)*

Def.: treinen apurdurak konpontzeko erabiltzen den trein zati txikiagoa (ME)

Datu entziki.: *len etxen gendun treñai txaplatak josi te fijo bertan, bañe on etxen dabe soka utzak ipiñi, se etxetzauena ra sati bat sartzeotzau olakoxi, asko be totuaua papu, lodixaua eta aretxeas gelditzen gako refuertzu, eta ordun ia kankamotxaplataik ipiñi biarrrik esta (T/B)*

Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantza eragiketa/maniobrak

Sarrera 427: **josgúra//josguri**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *malliai peaten gakon malli (T/B)*

Datu entziki.: *eraku esta sekule deseitxen, eraku beti ondo ra. Te arei etxeotzau malla jirau bat, josi bir dalako ero, bañe des esta etxen. Bañe trabesai derrigor einbitzau, bestelaik ure jo orduko saass!! danak!, eta josguri gelditzen gatzu te akabo, sulu balitxake⁵⁹ morun dana. Derrigorrin malla jirau ein biako (T/B)*

Zitak : *josguri be alperrrik eingosu (T/B)*

Dok. Azkue: JOSGURA (AN-b, Bc, Gc), costura

eginda > eindde
⁵⁹ *balitz > balitxake*

Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	épissure
Gazt.:	.ayuste/ costura
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 427.01: JOSGURÍ (TRABESEÁ)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: treinaren josgura deserara egon, desegoki (ME)

Datu entziki.: *arrañak eskapa etxen dau josguri trabesea bara (T/B)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 428: **juliána//juliáni** (*Coris Julis*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: makailu itxurako arraina (ME)

Datu entziki.: *Makallaun eta abarixun bitxarteku re. Makallaune gexa dakar julianik. Juliani re, makallau baño bixkat estutxua, makallaundik aingira etxen da juliani. Eta jaten da makallaun lantxeik, bai freskun bai gatza emonda, makallaurik es bara beroi, sikatute. Makallaun aldin gitxiaua ra ori arrañoi, eta gero freskun be saltzen da. Erderasko ixena be Juliana ra. Galleuak eta gexa ibiltxe ben juliani (PE)*

Hiztegi Batua: (-) /dontzeila

Gazt.: doncella

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

K

Sarrera 429:	kábra//kábri (<i>Serranus cabrilla</i>) (erd.)
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	KRABA: itsasertzeko haitzetan bizi den arraina, kolorez urdin iluna, jateko ona (IS)
Datu entzikl.:	<i>onduko arraiñe ra (DM)</i>
Zitak:	<i>enjeneralin au kabri atrapatzen dana ixaten da basterreku (BL)</i>
Dok. Azkue:	KABRA (Bc), papel, vulg. Cabra, cierto pez rojo y espinoso
Eneko Barrutia:	EB(02) 223 orr.
Dok. Julián Amich:	CABRILLA: pez azulado oscuro, con cuatro franjas longitudinales desde la cola hasta la cabeza, de color rojizo y boca grande, con muchos dientes. Es pez de poco tamaño, de la familia de los serránidos.
Hiztegi Batua:	(-) / auntz arraiña (AZ)
Ingl.:	jack (Amich)
Frants.:	caprille (Amich)
Gazt.:	cabrilla (AZ)

- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 430:** **kábra-górri//kábra-gorríxe** (erd.)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** gorri kolorea eta ezpi askodun arrain mota (ME)
- Datu entziki.:** *Aspaldiko urtitan estot esautzen kabra gorrixe nik amen. Kabra gorrixe beti esautu neban nik, beste arrañakin nastin etorten sin eta amen estimasiñoirik be esgakon emoten eta jan bes. Kabra normalak arek, lena itxosun arrosa etxesan beras, arrosa etxesan olako topiñin, topiñe ra kasulara andi bat Kabri brijiute be gosu ixaten san, bañe neutzako ederrena ixaten san beras eiddako arrosa beti.⁶⁰*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 223 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 431:** **kabramóntes//kabramontésa** (*Helicolenus*) (erd.)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)

⁶⁰ *Lena, bolintxero txikixetan da juten giñanin goxin, de eguerdixan geatzen giñanin itxosun, ba arrosa eruten basan, kabrak atrapa eta kabrakin etxen san arrosa danontzako, kasulara andi baten, etxen san, kipuli gorritxu, eta lelengo etxen san, kabrak sartu eta kabrak bixkat uretan egosi, kipulias gorritxutako ure ixaten san eta gero, arrosa eiddde gero, eurak gañin ipiñi, se eiddakun biune geatzen da au berau kabri, te ososoik nai ixaten san ogi gañea atati be. Lenako jentik, sarrak eta, eta orrek etxe ben kabrak, arrosa gosu, gastik arrosa naxa eta bestik kabri estimau. Eta gero au kabra gorrixau esasune, esan leike neure ustes, gero urten dabela amengo gure tokixetan, klaro, gerua ta apartia jun gasenin, antxe apartin agertu re au, Gran Soletik eta kanpora agertu re. Es san olako kalidadeku be, bixkat eskastxuaua san eta bota etxen san itxosoa. Da iñoix guk artu, egosi te jan, eta on arreskeo arrandegixetan saldu be etxen da. Kabrin antzeako aragi gogorra dakar. Ori, amengo kabri baño asitxuaua eta loditxuaua ra, amengo kabri normalin txikixe ra, asitxua be, txikixe geatzen da, eta ra gorri-gorrixe. Arrasteko arrañe ra ori, esta amengu kostaku barruku sana, arriku, arrasteko sarin etorten da au (PE)*

Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	gallineta AZ(01)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 432:	kabrátan (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	logura aguanta ezinik (BZZ)
Datu entziki.:	badirudi kabrak arrantzatzea nahikoa aspergarria dela eta sarri lokartzeko arriskua ere egon ohi dela, izan ere, kabrak banaka banaka arrantzatu behar baitira. Badira zentzu berean erabiltzen diren beste hitz batzuk ere: mallukitxan; txibitxan... (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza motak
Sarrera 433:	káel//kaéla
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>baforak dakarren kontruksiñoi gusti gañin. Gañerengo a buelta gusti; berai formi emotetzana (BL)</i>
Zitak:	<i>au re kaelin bertan, sulun sartute ran potu (BL)</i>
Dok. Azkue:	KAREL (B,G), borde de las lanchas / KAIEL (AN-ond.) borde de las lanchas.
Eneko Barrutia:	EB(02) 231 orr.
Dok. Julián Amich:	BORDA: el canto superior de un buque, de la clase que sea.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	gunwale (Amich)
Frants.:	plat-bord
Gazt.:	regala; borda
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 434:	kaída//kaidí (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	sareak goitik behera daukan luzera (ME)
Zitak:	<i>goitxik bera eukan eindde, ta gero kaida gexa birbanin eitzen⁶¹ olantxenik, luseketa sartu (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 434.01: KAÍDA (LÍSO) (*erd.*)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** sarea goitik behera liso dagoenean (ME)**Zitak:** *eindde goitxik bera euan, eta kaidi liso eukan sartute (T/B)***Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 434.02:** (APÁXON) KAÍDA (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. Gram.:** Iz.**Def.:** apaixuak ur barruan hartzen duen sakonera (ME)**Zitak:** *beorren apaxuonen kaidi ixango ra ori (BL)***Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 434.03:** (SÁREN) KAÍDA (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. Gram.:** Iz.**Def.:** sareak ur barruan hartzen duen sakonera (ME)**Datu entzikl.:** *onek, punta batetik bestea eukikotxus iual, amar metro ero, amabost ero, eta leatza joten dabenin, ba asko, asko (BL)***Saila:** arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 435:** **kaiéla//kaiéli**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** marraxoen familiako arrain mota (ME) /*itxas-arraiñ bizia (M)*
- Datu entzikl.:** *Arrain satar bat da marraxun de antzeaku, marraxun de familixaku balitxaken morun. Ongo jentik tiburoi esateotze kaeliai, tiburoin familixaku re ta. Tamaño txikitxua, askos txikixaua. Guk orrei arrain satarra (PE)/ pes giak eta enjeneral, kaelak eta eukitxen dabe tripa aspixan, beras erutetxues. / alako kaela bat ikustesu eta kaeliai txarto etxen batzazu iual etxetzue baforan aspire etorri, abantin asten danin bafora, beste arraiñak junde ras, jarriko gako kaeli baforai koastin de antxe jungo ra, "inpreñuko demoniue akau aspixan" (BL)*
- Dok. Zubikarai:** KAIELA: argitasun, begi zorrotz eta ikusmen bizikoa adierazten dabe. Kaiela, erderaz *taulón*, urrunetik gauza ikusi, igarri edo usaiña artzen dauan arraiña da. / Lok.: "*kaielak baiño begi luzeago*".
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Oharra:** Bonik "kaeli" esaten du
- Sarrera 436:** **kañabéra//kañaberí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrainak amo bidez arrantzatzeko tresna (ME)
- Zitak:** *kañaberan eruten disen amuk dis (BL) /amuk susendu, kañaberin puntiai amarra eta ondun euasenin sartu (DM)*
- Dok. Azkue:** KAIÑABERA (Bc,Gc) caña
- Hiztegi Batua:** (+) kanabera

⁶¹ egin zioten > eitzen

Frants.:	canne à pêche
Gazt.:	caña
Saila:	arrantzako tresnak materialak

Sarrera 436.01: KAÑABERÁ (LÚSE)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina luzeko kainabera (ME)

Datu entziki.: *arrain gosestuai kañaberaik motzena, gero medianu te lusi (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 436.02: KAÑABERÁ (MEDIÁNO) (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina ertaineko kainabera (ME)

Datu entziki.: *arrain gosestuai kañaberaik motzena, gero medianu te lusi (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 437: kañaberáko//kañaberekú

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kainaberaren ardura daukan arrantzalea (ME)

Datu entziki.: *arrañe mobiuten badabil, kañaberekuk etxen dau artu mataputxeti, jo, amu kendu te bajera arrañe (BL)*

Zitak: *"karnati" esaten dabenin kañaberekuk, txak! Karnata botatzaillik botateotzas (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: langilea

Sarrera 438:	kañaberán
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	<i>atune atrapateteo era bat (BL)</i>
Datu entzikl.:	<i>onei erderas esateotze: cebo vivo (BL)</i>
Zitak:	<i>enjeneralin, kañaberaku, kañaberako naturala bara beti jungo gatzu kañabera, eta bestelaku, karnata baik eta ixte baik juten da kasa (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	appât vivant
Gazt.:	cebo vivo
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 439:	káxo//kaxú
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>itxas txori; "gaviota"(M)</i>
Dok. Azkue:	KAIO (AN-ond, B-l, G-zumay), malón, cierta gaviota de las mayores; su color es entre blanco y ceniciento.
Eneko Barrutia:	EB(02) 223 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	gaviota
Saila:	itxas txoriak

Sarrera 439.01: KÁXAR

Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	kaio arra (BZZ)
Saila:	itxas txoriak

Sarrera 440:	kája//kají
Elkarrizk.:	Trini/Bego

Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	hogetabost kilo inguruko arrain-pisua gorde ahal duen egurrezko kaxa (ME)
Datu entzikl.:	<i>kajik otamar kilo be artzen dau kaja normalak, on txikixak dabis bañe lengo kaja normalak, betiko kajik otabost kilo, segun se arraiñ otamar be artzen ban, bañe ia otamarreas aspiku etxen san bixkat mallatu (T/B) / Kortasarrenin guk biarra etxen gendunin, kajak be selako pixu, on ariñ-ariñak dis (Mi)</i>
Dok. Azkue:	KAI [^] SA (B, G), (V. Kaiza) (AN, B, G), caja, baul.
Eneko Barrutia:	EB(02) 223 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 440.01: KAJÁOL**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz**Def.:** zerbati bere gainean ipini eta nasaiago egoteko balio duen egur zapala (ME)**Zitak:** *kajaola artu te amen erdixan jan (BL)***Saila:** arrantzako tresnak/bestelakoak**Sarrera 441:** **kajéra//kajéri** (erd.)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *atune sartzeko leku (BL)***Zitak:** *segixan amu kendu te, onek, kajera bota (BL)***Eneko Barrutia:** EB(02) 224 orr.**Dok. Julián Amich:** CAJERA: abertura que se practicaba en la serviola y en las coces de los masteleros para colocar las roldanas**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 442:** **kája//kají (kristálas)** (erd.)
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsas hondoa ondo ikusteko tresna (ME)
- Datu entzickl.:** *ipintxen san uretan bera kristala, ordun ori sartutakun ikusten ben beie ondo (DM)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 443:** **kakaléko// kakaléku**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *baforan atzeko parti (BL)*
- Datu entzickl.:** *lena komune san kakaleku / kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka bañe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak. sanbrunio eta kakaleku be deitzen da (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 224 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzien eraikuntza
-
- Sarrera 444:** **káko//kakú**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *gantxu (BL) / txista; kizki (UZEI)*
- Def.:** arrainak itsasontziratzeko tresna punta-zorrotza (ME)
- Datu entzickl.:** *ordun atune ekarten sendun kakuas sartute (DM)*
- Dok. Azkue:** KAKO (AN-b, Bc, Gc,R), khako (S): gancho, crochet.

Eneko Barrutia:	EB(02) 224 orr.
Dok. Julián Amich:	CLOQUE: garfio empleado en las amladrabas para enganchar los atunes.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	gaffe
Gazt.:	cloque
Saila:	arrantzako tresnak/materialak.

Sarrera 444.01: KAKÚ (JÓ), *kakú jóten*.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: kakoa lotu (ME)

Zitak: *au kakuau gorei jota ra, eta gorei jota bara odolak urteten dau asko, normalin kaku al dala, parin danak estau beatzen nun jo (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 444.02: KAKÓKO LÁGUN

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kakoarekin arrainak itsasontziratzeko ardura duena (ME)

Zitak: *enjeneralin ni na amen kañaberias, amen dakat lagune kakoku (BL)*

Saila: langilea

Sarrera 445: **kakótu**

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: eskuak edo hankak otzak gogortu eta ezin mobitu (BZZ)

Saila: bestelako gaiak

Sarrera 446:	kála//káli ⁶²
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	arrantza-toki / arrantzategi (UZEI)
Def.:	KALA: itsas zabalean arraina hartzeko tokia, antzinatik hautatua (IS)
Zitak:	<i>lena juten san kala, onetxekin amuokin eskun (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	KALA: txalopak arrain nairik joaten ziran arrain-tokiak / arrantzaliak itxasoan oituraz arrantzaten daben arrain tokiei deitzen jako kala. Kala´ gaz ainbat izen osotzen dira, batzuk esateko, arrain toki auen izenak: Andra kala; Arrain kala; Kostarren kala; Justo kala; Mutriku kala; Tribis kala (Izaro) eta abar. Bestetik izaki bat edo gai bateri geituta. Ala: kala beuna, tokiko sonda zenbatekoa dan igarteko; kala gizona, arrantzale ona dala adierazteko; Kala pitxi, Ondarroan, mitxeleta, pinpilinpausa edo beste izenez ezagutzen dana, kala pitxi izenez ezagutzen da. / Lok.: " <i>kalatik urrun danian, santuak ez dagoz amenian</i> ", bat bere tokitik urtenda ikusten danean, etxean asarrea egongo dala esan naiean. AZ(01)
Dok. Azkue:	KALA (B,G), cala, sitio de pesca en mar abierto.
Eneko Barrutia:	EB(02) 224 orr.
Dok. Julián Amich:	CALA: peequeña y angosta ensenada formada por el mar en las costas abruptas.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	creeck (Amich)
Frants.:	crique (Amich)
Gazt.:	cala (Amich)
Saila:	ingurune biologikoa

⁶² Ikus: *Karmel*, 1992-4. 33-48

Sarrera 446.01: BARRUKÓ-KÁLA *Ik. Káli***Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** kostaldetik hurbil dagoen arrantza egiteko lekua (ME)**Saila:** arrantza lekuak**Sarrera 447:** **kalabéun//kalabeúne****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *apaixuaren pixoa ondora joateko tresna (M)***Datu entzikl.:** *au beun andixe, amu, te klaro, eskus ibiltxen sin lena, kala beune ra bera juten dana eta ortik ona datos iual; amo bat eruten dabe batzuk, beste batzuk bi, lenakuk ti onek, on esta olakoik, laune (BL)***Zitak:** *au esta kalabeune / amen da kalabeune (DM)***Dok. Azkue:** KALA-BERUN (Bc,G), chombo, pedazo grande de plomo que se fija al aparejo de pescar merluzas, lijas, etc.**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 448:** **kalatxóri//kalatxoixe****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** txirleta EB(01)**Def.:** batez ere Bizkaian, antxeta mota txikia (IS)**Eneko Barrutia:** txirleta, itsastxoria baino txikiagoa. EB(02) 225 orr.**Dok. Azkue:** KALATERRITA (B-b), kalatxori (B-l, G), cerola, cierta gaviota, de las más pequeñas.**Hiztegi Batua:** (+)**Gazt.:** gaviota pequeña**Saila:** itxas txoriak

Sarrera 449:	(itxosú) kálma (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	adb
Sin.:	<i>bare</i> (BL) / <i>barealdi</i> (UZEI) / <i>nare</i> (IS)
Def.:	BARE: geldia; nekez asaldatzen dena, lasaia (IS)
Datu entziki.:	<i>frantzes norteñuk di orrek. Belan juten sin orrek eta kalma euanin lo, bogan, edo bestelanik belan</i> (BL)
Dok. Julián Amich:	CALMA: Falta de viento y tranquilidad del mar. / <<Calmas ecuatoriales>>: se presentan en algunas zonas oceánicas, donde suele haber lluvias torrenciales y ventolinas muy variables.
Hiztegi Batua:	(-) / <i>bare</i>
Ingl.:	calm
Frants.:	calme
Gazt.:	calma
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 449.01: KÁLMA (SÚRI) (*erd.*)

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *itxas-bare* (M)

Dok. Zubikarai: KALMA-ZURI: itxas baretan. AZ(01)

Frants.: calme plat

Gazt.: calma chicha

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 450: **káloi//kalói**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *garra* (UZEI)

Def.: sareak zabalik edukitzeko erabiltzen den hagatxo luzea (ME)

- Datu entziki.:** *sarin puntan alanbrik eruten dabena, arrasterutakuk parejan bestiai emon bitzales, etxetze kaloi amarra ta bestik eruten dau, ba segun seÑek erun bir daben arraÑe ba, beste baforai pasateku (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 227 orr.
- Dok. Julián Amich:** CALÓN: palo con el que se tienen extendidas las redes.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** guindineau
- Gazt.:** calón
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 451:** **kamáña//kamañí**
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *itxasontzietako arrantzaleen ohea (M)*
- Datu entziki.:** *kontramaixuk kosiÑeruas departamento bat, eta patroik fuentin iual. Kostak beian iual. Gero... fuente batzuk baakusus patroik eta kostak bixak lo etxeko departamentuk dakasenak. Jeneralin de, makiÑisti bera bakarrik, kosiÑeru kontramaixuas, kostak bera bakarrik eta patroik bera bakarrik (JM)*
- Dok. Azkue:** KAMAIÑA (B-b-l), cama de marinos en sus buques.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 227 orr.
- Dok. Julián Amich:** LITERA: la cama vulgar a borde de los buques, fija por tres de sus lados en los mamparos y, hasta hace pocos años, con fondo de madera en vez de somier.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** bunc
- Frants.:** couchette
- Gazt.:** litera
- Saila:** ontzien eraikuntza

Sarrera 452: **kána**, *kána(tu)*, *kanáten*.
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: ad.
Def.: kana bidez neurtu (ME)
Zitak: *onek kana ta nik ebai (T/B)*
Dok. Azkue: KANA (AN-lez, Bc, Gc, Sc), cana, vara.
Eneko Barrutia: EB(02) 227 orr.
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza eragiketak/maniobra

Sarrera 453: **kána//káni**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *treñe neurtzeko makilli (T/B)*
Datu entziki.: *kani re brasa erdixe, otxentaikuarto, larotalau sentimetro. Kani neurtzeko palo bat da, otxentaitres i medio. Manejateko be ori baño lusia bara be esin ddotu eñ, esa allaten (T/B) / kanik eukitxe ban larotairu sentimetro ero (DM)*
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 453.01: KANÁKA (MARKÁ)

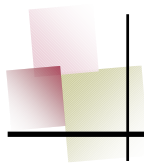
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: adb.
Def.: *treina kanaka neurtu (ME)*
Datu entziki.: *beunin anillak ipintzeko etxen gakoie kanaka marka (T/B)*
Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 454: **kankámo//kankámu**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: Iz.

Sin.:	zerraren eraztun (UZEL)
Def.:	<i>sokak sartzeko brontzezko anilli (T/B)</i>
Datu entziki.:	<i>lena, lena, gure aman da denboran beatzi kankamo ta erute ban sarik, sortzias aro bat. Lenako arek sin kankamo ederrak, Brontzeskuk / Kankamuk dis on gomaskuk, da on darues berrotabost da, otamasaspi te, gitxi./ kankamuai ergaldunak "llabe" esateotze. / Beti kankamuk nai ixaten dabe nones, osea, in pares nai ixaten dabe, erdixe atrapateko ondo, se trein gusti botatakun, gero egal bixetatik asten dis tengarako eta amen kankamutan du soki, eta auxe ru batzen papu, onen sokin ixena braeleku re (T/B)</i>
Zitak:	esamoldea: kankamuk jo (loak artu) (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 228 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	anneau de coulisse
Gazt.:	anillo de jareta / llave
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 454.01: KANKAMÓ-TÁRTE**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Def.:** kankamo batetik bestera dagoen tartea (ME)**Datu entziki.:** *gixon bat eoten san kankamuk eta kontaten, semat falta gakon, botaten dusenin be bai. Bat eoten san olantxeik, altzun artu te kankamuk botaten-botaten,... eta iual bi batea nasta iual uste baik eta ordun treñe apurtu ero ateso, a libre jun bir de, ta artzen dasenin be olantxeik, onenbeste falta ri te. Gero olantxeik jakitxen dabe aberixak dasenin be iru kankamo tarte apurtu ri ero es ero (T/B)***Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 454.02: KANKAMOTXAPLÁTA****Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.

Def.: kankamo inguruak indartzeko ohial zatia (T/B)

Datu entzikl.: *len etxen gendun, treñai txaplatak josi te fijo bertan, bañe on etxen dabe se, soka utzak ipiñi, se etxetzauena ra sati bat sartzeotzau olakoxi, asko be totuaua papu, lodixaua, eta aretxeas gelditzen gako refuertzu, eta ordun ia kankamotxaplataik ipiñi biarrrik esta (T/B)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 455: **kanpáxe//kanpáxi**

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kanpoko haizea (BZZ)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 456: **kánpo//kánpu**

Elkarrizk.: DM

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *kostatik itxasoa zabaltzen gazen distantzitxi (DM)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 457: **(itxosún) kánpoa lusatú** *Ik. Atakó bandí*

Elkarrizk.: Agustin A.

Kateg. gram.: adb.

Def.: kostaldetik urruneko itsasoetan sartu (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 458: **kántill//kantille**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.:	<i>kantille ra paeta (BL) / KANTAIL: ertza, bazterra (IS)</i>
Datu entziki.:	<i>rekorridu etxen dabena da, nortetik etorten da auxe barruko kantille jo arte, eta auxe barruko kantille jotakun oesteka juten da. Kantille ra paeta, amentxe goitxik berarte ra, ta gero berusku dana kantille ra, iual eun brasatik entzeire juten da berutz, erderasko "acantilado" (BL)</i>
Zitak:	<i>plaitxik juten da kantillea (BL)</i>
Dok. Azkue:	KANTALE (BN-s), roca, piedra grande
Eneko Barrutia:	EB(02) 229 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	acantilado
Saila:	igurune biologkoa

Sarrera 458.01: (BARRUKÓ) KÁNTILL**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *kantille ra paeta (BL)***Datu entziki.:** *antxoik etxen daben rekorridu re; nortetik etorten da, oxe barruko kantille jo arte, eta barruko kantille jotakun oestea juten da (BL)***Saila:** arrantza lekuak**Sarrera 459:** **kapóte//kapóti** (erd.)**Elkarrizk.:** Agurtzane O.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *euria zegoenerako arrantzaleak janzten zuten telazko soinekoa zabala (ME)***Datu entziki.:** kapoteik eta es san esautu. Gero kapotik urte ben txanukin esta? bañe ori esta lenaku (AO)**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** jantziak

Sarrera 460:	kárdal//kardála
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasoaren egoera txarra (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	itxasoaren egoera
Sarrera 461:	kárga//kargí, kargá(tu), kargáten.
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Sin.:	baga (IS)
Def.:	arraina bodegetatik kamioetara kargatu (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 231 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	carga
Saila:	arrantza eragiketak/bestelakoak
Sarrera 462:	karióka//karióki <i>Ik. Leatz (erd.)</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain mota/ legatz txikia (ME)
Datu entzickl.:	<i>leatzan neurri bat / Leatza ra andixena, mediani, gero gordi, eta gero karioki, peskadilli eta karioka kariokilli txikixena; on ori kendute ra orrek atrapati. Ori dana ra kendute, bañe karuen be orretzek balixo dau. Jateko ta di kategoixakuk, bañe ori atrapati etxekalte ra (BL)</i>
Zitak:	<i>guk dakau andixena leatza, gero mediani, gordi, karioki, karioka-kariokilli... Segun tamaño, gastiaua ixan ero sarraua ixan (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 232 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	carioca

Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 463:	karióka-kariokilla//karioká-kariokílli (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain mota/ legatz txikia, karioka baino handixeagoa (ME)
Datu entziki.:	<i>leatzen neurri bat / Leatza ra andixena, mediani, gero gordi, eta gero karioki, peskadilli eta karioka kariokilli txikixena; on ori kendute ra orrek atrapati. Ori dana ra kendute, bañe karuen be oretxek balixo dau, jateko ta di kategoixakuk, bañe ori atrapati etxekalte ra (BL)</i>
Zitak:	<i>guk e, dakau andixena leatza, gero mediani, gordi, karioki, karioka-kariokilli... Segun tamañu, gastiaua ixan ero sarraua ixan (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 464:	karkába//karkábi
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	KARKABA: lubakia (IS)
Datu entziki.:	<i>tabla bat ipintxen ben karkabias, luseran baforan atzin bertan, eta an jarten sin gixonak, ortik batzuk, bestik amendik (DM)</i>
Dok. Zubikarai:	KARKABA: Lok.: "karkaban katuak marrauka, nunbaiten aizeak orruka", katuak marrauka dabiltzanean, eguraldi aizetsua iragarten dabe. AZ(01)
Dok. Azkue:	KARKABA: 1º (B-g) garganta entre montes, encañada. 3º (Bc), foso, zanja, cárcava.
Eneko Barrutia:	EB(02) 232 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 465:	karnáta//karnatí
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	amuzki (UZEI)
Def.:	<i>amuzkia (M)</i> / arrantzarako erabiltzen diren arrain txiki edo arrain zatia (ME)
Zitak:	<i>karnatin bixkat nai ein biberoako eta (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 232 orr.
Dok. Julián Amich:	CARNADA: el cebo que se pone en los anzuelos para excitar la voracidad de los peces.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	bait (Amich)
Frants.:	appât / esche / boëtte / amorce
Gazt.:	cebo / carnada
Saila:	bestelako gaiak

Sarrera 465.01: KARNATÁ-BOTATZÁLLE

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	karnata botatzeko ardura duen arrantzalea (ME)
Zitak:	<i>araxe botaten da karnati, antxoi araxe, karnata/"karnati" esaten dabenin kañaberakuk, txak! (BL)</i>
Saila:	langilea

Sarrera 465.02: KARNÁTA (ÉIÑ), *karnáta étxen.*

Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	gero arrantzan egiteko behar den karnatarako arrainak arrantzatu (ME)
Zitak:	<i>ortxe baixetan karnati etxeko estabe lagaten (T/B)</i>
Saila:	arrantza eragiketak/materialak

Sarrera 465.03: KARNATÁ-EMONTZÁLLE

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kainaberan dagoen arrantzaleari karnata gertu edukitzeaz arduratzen den langilea (ME)

Zitak: *patroik ikusten dabenin listo, motorra amoderaten dau te karnata emontzalli listo, mobimientu te danin lelengotik sartzen dau txifarra (BL)*

Saila: langilea

Sarrera 465.04: KARNÁTA (MOBIÚ), *karnatí mobiúten.*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: *karnati bixik baleo morun mobiu (BL)*

Datu entzikl.: *gausi re ordun, karnati bera be mobiuti (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 465.05: KARNATÁ- PÓTO

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: karnata amoan ipintzeko prest egoten den ontzi txikia (ME)

Zitak: *onek, karnata potuk ixan leikes (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 465.06: KARNÁTA (SOLTÁ), *karnatí soltá(tu), karnatí soltáten.*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Def.: karnata itsasora bota (ME)

Zitak: *oba ixaten san beti be lasai junde dule amun karnati ondoa (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 465.07: KARNATAKÓ-IZKÍRA**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** karnatatzat erabiltzen den tamaina txikiko ixkira (ME)**Datu entziki.:** *ixkireru normalin, ixkiratako ixaten da. Ixkiri ixaten da, andixe bara, ederra jateko, bañe txikixe bara, karnatako (BL)***Saila:** bestelako gaiak**Sarrera 465.08:** (AMÓKO) KARNÁTA**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** amoan ipinita dagoen, edo amoan ipintzeko erabiltzen den karnata (ME)**Zitak:** *arrain txikixe ekarrieran etxetzue amoko karnati jan (BL)***Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 466:** kárpiñ//karpíñe**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** hiru edo lau amo-buro duen amu mota (ME)**Sin.:** atxamarta/txarpa (UZEI)**Dok. Azkue:** KARPIN (B-I), conjunto de tres ó cuatro anzuelos unidos formando figura de ancla.**Eneko Barrutia:** EB(02) 233 orr.**Hiztegi Batua:** (+)**Frants.:** hameçon multiple**Gazt.:** grampín / robador/ anzuelo múltiple**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 467:** karramárro//karramárru (*Carcinus maenas*)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.

- Def.:** KARAMARRO: gorputza biribil-antza duten oskoldun hamar-oin batzuei ematen zaien izena (IS)
- Datu entzikl.:** *Ondarrun sentzu orokorra artzen dau. Bañe karramarro klase asko ras.* ⁶³
- Zitak:** *onek di karramarruk eta atrapatekuk (T/B)*
- Dok. Zubikarai:** KARRAMARROAK: astuntasuna, alperkeria, edo nagikeria lakoa adierazten dabe. Eskolan ezer ikasten ez daben mutillagaitik, edo ta bere zeregiñean aurrerapenik ez dauanagaitik esaten da: karramarruak lez atzeraka beti.
- Dok. Azkue:** KARRAMARRO (AN-ond, Bc), cangrejo.
- Eneko Barrutia** EB(O2) 233 orr.⁶⁴
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazl.:** cangrejo común
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
-
- Sarrera 468:** **karréte//karréti** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** txirrika (UZEI)
- Def.:** ardatz batean kokaturiko gurpila, bere ingurunean soka, kate edo uhal bat daramana, eta zamak jasotzeko edo higidura bat helarazteko erabiltzen dena (IS)
- Datu entzikl.:** *orrek dis karretik, orrek ongoxe modakuk dis, lena eskus san laun-sarra!, eta kopaleta beian gañin,*

⁶³ **Febreru:** *lena gu gastik giñanin de or uretan errixun de ibiltxen giñan, mari beruskun de, Artillerun de. Febreruk ixaten sin karramarro bat bestin lantxeik, bañe eukitxen ben ulik, uli asko danin, uli lakoxi. Au jan be etxen san, estimau san bestin aldin. Lasti: uleik eta esekana, gexen euana, orretzek sin jaten sinak, mamiñik be es ben ixte eukitxen, egositxakun ure ixaten sa gexena, abentura lantxeik, atrapa eta pintxura lata bat ero artu, sue eiñ egurrakin astillerun egosi te axe jan. Kirrixki: orrek beti ibiltxen sin molla-egaletan. Orrek jateko laiñ be es ben eukitxen. Balbaltzak, gorputze lauki bat, ontxe be baras orrek, eta onek lastak eta, febreruk eta desagertu sin, febreru lenaua, obiaua san a eta. Nik amen esautu dotxuasen karramarruk onetxek dis: febreru, lasti eta kirrixki. Gutzako danak dis karramarruk (PE)*

⁶⁴ “Buey” eta antzeko mariskoak ere izendatzeko erabilia da. Bonik, esate baterako, “centollo”-ari sentollu deitu beharrean *karramarro* esaten diotela dio, berdin erdarazko “buey”-ri ere.

apaxuk "erria, eup!" esangotzun bekuk patroiai, patroik amodera, geldixa ipiñi, xaxia eta gixonak mobiu apaxu (BL)

Zitak: *guk es dou eiñ, bañe lenako sarrak etxen ben karreti arixas / karretak dis orrek (BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 234 orr.

Dok. Julián Amich: CARRETEL: dos ruedas metálicas unidas por un cilindro concéntrico de mucho menos diámetro que aquellas y alrededor del cual se enrolla cada uno de los cables que sirven para el amarre

Hiztegi Batua: (-)

Ingl.: reel

Frants.: moulinet

Gazt.: carrete

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 469: **karretéro//karreterú** (erd.)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *burdi karru gixaten bana (T/B)*

Zitak: *Gillermo karreteru te, Juan karreteru te... (T/B)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: langilea

Sarrera 470: **karría**, *karriá(tu), karriáten.*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *batu (BL)*

Def.: arrainak, gauzak etab. garraiatu (ME)

Zitak: *antxoi bara, antxoi; te sardiñi bara, sardiñi; te barrure dana, karria, karria, karria (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: acarrear

Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 471:	kárrro//kárru (erd.)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	astilleru (ME)
Def.:	itsasontziak konpontzeko erabiltzen den lekua (ME)
Zitak:	<i>botate ben karro gañea ta aparta gero (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 234 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	chantier naval
Gazt.:	astillero
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 471.01: KARRÓ-GÁÑE (erd.)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** karroaren goiko aldea (ME)**Zitak:** *botate ben karro gañea ta aparta gero (T/B)***Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 472:** **kartílla//kartílli** (erd.)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrantza egitera joateko baimena (ME)**Zitak:** *nire lelengo kartilli be fabrikaku akat eta, cincuentaizeisku (T/B)***Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** termino administratiboa**Sarrera 473:** **kaskóte//kaskóti** (erd.)**Elkarrizk.:** Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.
Def.: arrainaren burua, normalean atunaren buruari deitzen zaio (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: anatomia eta morfologia

Sarrera 474: **káte//katí**

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: KATE: maila edo eraztun formako pieza elkarri lotuen saila, lotura gisa, apaingarri gisa (IS)

Datu entziki.: *negun, txokuk ta txibixak ta atrapateko, sartzetze katik sare puntatik malleta punta. Por ejemplo, bi metro kate. Katik eukitxen dabe, ba, laroi bat kilo, eun batzuk, berrotamar beste batzuk, meiaua, lorixauak katik ero... ordun ba, segun dsondi semat dan, ba, atetik, sare puntatik atea, taloixik atea ori juten san, malleti sisalesku, on nailoneskuk ibiltxen dis. On katik be ibiltxen dis, sare puntatik malleta, gero malletatik sarea. Au bakik ibiltxen dau, parejak estabe ibiltxen. (JM)*

Eneko Barrutia: EB(02) 235 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: cadena

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 474.01: (LÉMIN) KATÍ

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: lema eusteko erabili ohi den bata besteari lotuta doan eraztun formako pieza (ME)

Zitak: *bueltaduran datorrena lemin kati (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 475:	káto//katú⁶⁵ (<i>Chimaera monstrosa</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	begi handidun arrain mota (ME)
Dok. Julián Amich:	QUIMERA: pez de rara forma, con ojos enormes y grandes aletas, que vive en las grandes profundidades del Mediterráneo
Hiztegi Batua:	(-) itsas katu
Ingl.:	chimera (Amich)
Frants.:	rat de mer; chimère commune
Gazt.:	quimera
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 476:	kátre//kátri <i>Ik. Kamañí (erd.)</i>
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	lo egiteko erabiltzen den ohe itxurakoa (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 235 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 477:	katxikámo//katxikámu
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>amu soil bat</i> (M)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

⁶⁵ Azkuek KOLAIO-EME (B-I), gato, un pez llamado también IT[^]SASKATU <<gato de mar>>, jaso du. Nire ustez, Ondarrun KATÚ arrainaren parekoa da.

- Sarrera 478:** **káxa//kaxí** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrantzako tresnak eta abar gordetzeko erabiltzen zen egurrez egindako lekua. Ez dauka zertan itsasontzi barnean egon, kanpoan, bodegetan ere egon ohi dira (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/bestelakoak
-
- Sarrera 479:** **káxau//kaxáu** (*Coris julis*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Dok Augustin:** kaxau (AZ)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** jula (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 480:** **kása//kási**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** xaxiango arrantza/kazan/xaxian (UZEI)
- Def.:** "pesca a la cacea" / atune atrapateko era bat (BL)
- Datu entziki.:** atune atrapateko era diferentik das; kasan, kañaberaku (BL)
- Zitak:** atunetan be kasan, espetak atuneta juten gasenin, on kasan txikixauak juten di te / ori kasan du, abandon du (BL)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 236 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) kazako arrantza
- Frants.:** pêche à la traîne; pêche à la caille
- Gazt.:** pesca a la cacea; pescal al curricán; cacea
- Saila:** arrantza motak

- Sarrera 481:** **(antxobiái burú) kendú, kéntzen.**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: ad.
Def.: arrainari burua gorputzetik banatu (ME)
Zitak: *buru kendu te aparta gero txikixe (T/B)*
Hiztegi Batua: (+)
Saila: prozesaketa; eratorriak
- Sarrera 482:** **(arrañe) kexá, kexá(tu), kexáten.**
Elkarrizk.: Domeka M.
Kateg. gram.: ad.
Def.: arraina urduri jarri (ME)
Zitak: *da arrañe kexaten asten danin, beti atik naitxu atrapa (DM)*
Hiztegi Batua: (-) kexatu
Saila: arrainen izaera
- Sarrera 483:** **Kíjon (Top.)**
Elkarrizk.: Agustin A.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: lekua
- Sarrera 484:** **kintxál//kintxála**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *pisu-neurria, ehun libraren baliokidea (IS)*
Hiztegi Batua: kintal
Gazt.: quintal
Saila: neurria
- Sarrera 485:** **kírten//kirténa**
Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	lanabes eta tresnetan, eta bereziki ontzietan, eusten zaien zatia edo eskutokia (IS)
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	neurria

Sarrera 485.01: (ÁMUN) KÍRTEN**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz**Sin.:** *amun popi/amo-pali/pali* (BL)**Def.:** amuak hasieran daukan zati zapala; pita lotzen den lekua (ME)**Zitak:** *artzarixas amarraten da berau eta atesa ta amen gogortzen da, amun kirtenin juten da ori, palan* (BL)**Gazt.:** caña del anzuelo**Frants.:** hampe de l'hameçon**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 485.02:** (PANDÉRUN) KIRTÉN**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** panderoaren euskarria (ME)**Datu entziki.:** *arrañ asko bara, treñin batzen dabe panderuas. Panderu re burdiñasko alakoxe kirtenas. Panderuk dakar aro gogorra. orreas kontus euki bir ixaten dabe, se uste baño beraua sartzen barabe, treñe apurtzen dabe ta akabo* (T/B)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 486:** **kirrixka//kirrixki****Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** karramarro mota bat; beltz koloreduna eta tamaina txikikoa (ME)

Datu entziki.:	<i>orrek beti ibiltzen sin molla-egaletan. Orrek jateko lain be es ben eukitxen. Bal-baltzak, gorputze lauki bat, ontxe be baras orrek (PE)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 237 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Bestelakoak
Sarrera 487:	klíper//klipérra (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>bafor klase bat (BL)</i>
Datu entziki.:	<i>baforan montaji dana aurrin eta biarra dana atzin, jateko tokixak eta lotako tokixak aurrin. Orrek popa-motzak dis (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzi motak
Sarrera 488:	koásta//koastí
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	branki (BL)
Def.:	itsasontziaren aurreko parte (ME) / "codaste" (M)
Zitak:	<i>jarriko gako kaeli baforai koastin de antxe jun (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	KOASTA: Lok.: "koasta apurtu", arrantzale berbetan sudurra apurtu. AZ(01)
Dok. Azkue:	KODASTA (B-b), codaste, coraza de hierro que tiene la lancha en sus extremidades, para afianzar la quilla (V. Branka-burdiña)
Hiztegi Batua:	(-) /korasta
Frants.:	codaste
Gazt.:	étambot
Saila:	ontzien eraikuntza
Oharra:	Bonik, koasta, aurre esateko erabiltzen du.

- Sarrera 489:** **koáxa//koáxi**
- Elkarrizk.:** BZZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *animo. Valor (BZZ)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 490:** **kóbla//kóbli**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** txanpel (UZEI)
- Def.:** *tertzan amorik amora doana. EB(02) 237 orr.*
- Zitak:** *au re kobli bateku, te amo bi erutetxu amen (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-) /kobla
- Ingl.:** gangion / ganging / snell / branch line / snood
- Frants.:** empile / ligne secondaire / avançon
- Gazt.:** coble / brazola / brazolada
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 491:** **Kofráxe**
- Elkarrizk.:** Andoni B.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrantzaleak biltzu ohi diren lekua (ME)
- Zitak:** amen, Kofraixako apunte batzutan agertzen san (AB)
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** cofradía
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 492:** **kófre//kófri (erd.) (Sula bassana)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.

- Def.:** itxas txori bat (BZZ) /
- Eneko Barrutia:** hegoak zabaldua braza betekoa da, ez da hain handia baina hego luzeak dauzka. Zaharra denean hego zuriak edukitzen ditu eta punta beltzak, gaztea denean gris antzera egoten da. Asko jaten duenari ere esaten zaio. EB(02) 238 orr.
- Dok. Azkue:** KOFRA (B-b), cofre, ave marina grande que se zambulle echándose de lo alto.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** cofre/ mascato/ alcatraz
- Saila:** itxas txoriak
-
- Sarrera 493:** **kókart// kokárta** (*ez dut aurkitu*)
- Elkarrzk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** sardineta
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 494:** **koláxo//koláxu** (*Galeus melanostostomus*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** pinpirin (UZEI)
- Def.:** KOLAIO: mielgaren antzeko arraina, jateko ez oso aintzat hartua (IS)
- Datu entziki.:** *Pintxauk ero ris, marroixki. Eta normalin, negun atrapatzen sin, kordan, amon baten enpatxata. Kolaxuk asala eukitxen dabe gogorra. Paper garratz morun ibiltzen san beran asala, eta orrei galleguk eta pes-lija ero esateotze. Txixantza eukitxen dau andixe. Etxea ekarte ben, sikatzen euki, siko-siko eiñ eta gero egositxe jaten san ori. Asala tela lodixan antzeku ixaten san, sarati te dana, gogorra, olonin lakoxi. Eta kendu asala eta beran aragixe fiñaua eoten san ososoik eta egositxe orixo errias jaten san a, gosu ixaten san. Guxtu bixkat fuerti eukitxen ban,*

bañe egositxakun gitxia. Orren itxuri akarrena ra momatxe, jaten be bai (PE)/au gosu re jateko. Kolaxu pasaten bara, usaiñ eskasa eukitxen dau, bañe kolaxu patatakin saltza-berdin nik ipiñtzen batzut!! (BL)

- Dok. Zubikarai:** KOLAXOA: argaltasuna, adierazten da. Luze ta argal.
Lok.: "kolaxo sikua baiño argalago".
- Dok. Azkue:** KOLAIO (B-I), colario, un pez sin escamas, con piel, que se enrosca al aparejo como una culebra.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 239 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** black mouthed dog-fish
- Frants.:** chien espagnol
- Gazt.:** bocanegra / colayo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 494.01: KOLÁXO-SÁR

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrain mota bat (ME)

Datu entziki.: *Kolaxu eta kolaxo sarra desberdiñak dis, desberdintxasun andixe ra. Arraiñ andixe ixaten da beti, iñoix bolintxero txalopan lusera bestekun eta ixaten sin. Gu gastik giñanin, ordun kostatik urrin ibiltxen giñanin, egueldi ona euanin de kolaxo sarrak galdute ibiltxen sin iual da arpoi bota, bestelaik esin seinke ta. Luseran ixte bost metro ero eukiko dau, gexa iual. Itxuri, ba, tiburoi andi bat balitxake lantxeik, bañe a baño andixaua eta lodixaua, borobillaua lodieran eta aren aldin geldi-geldik ibiltxen sin onek, asalin bixkat ikusten gakoien ure bare-bare euanin antxe goiko partin bustenas geldi-geldi ibiltxen san kolaxo sarra. (PE)*

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 495:** **(arrañák) kólpe eíñ, kólpe étxen.**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Sin.:** *amu agarra/arrañak ten eíñ* (BL)
- Def.:** arrainak amua irentsi (ME)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 496:** **kómun//komúne**
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** water
- Saila:** ontzien erainkuntza
-
- Sarrera 497:** **konpáñi//konpañí**
- Elkarrizk.:** Domeka M
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** parejetan arrantzan egiten duten itsasontzi bikotea(ME)
- Eneko Barrutia:** *elkarrekin ibiltzen ziren baporakatik, ezaugarri berdín bat eramaten zuren elkar ezagutzeko.* EB(02)
240 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** compañía
- Saila:** arrantza motak
-
- Sarrera 498:** **kónpas//konpása**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** ipar orratza (IS)
- Def.:** iparra seinalatzen edo adierazten duen burdin atal imandu iraunkorra, hondoan haize-arrosa duen kutxatxo gehienetan kristaldun batean finkatzen dena (IS)

- Eneko Barrutia:** EB(02) 241 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** brújula; compás
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 499:** **konpostúra//konposturí** (erd.)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *treinak izan ohi dituen apurdura txikia (T/B)*
- Zitak:** *gaur ser? aberixaik esta! konposturi re! (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 500:** **kontragilla//kontragilli** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** gillaren indargarria (ME)
- Datu entziki.:** *gilli, eta gero, amen barrutik eukitxen dau kontragilli, bañe barrun da, eta gero orrek gillik eruten dau "uve" bat burdiñesku, orretzek "uvek" saintzen dau gilli. Te lena gilli mamarruk jate ben, ix e sebales eukitxen, es "uveik" es ix e, astillerun eindde morun botaten san eta, enjeneralin, mamarro asko eoten da, eta mamarruk etxeben jan, on onek dakar refortzu (BL)*
-
- Eneko Barrutia:** EB(02) 242 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzien eraikuntza
-
- Sarrera 501:** **kontrakáel//kontrakaéla**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** egurrezko txalupen barruko estrukturaren zatia (ME)

- Datu entziki.:** *kontrakaela da au bekuau, au erraxiau / goiku rekaela ta beian dakarrena ra kontrakaela, aretxek bafora gogortzen dau, arek goikuk es, arek goikuk gogortzen dau kaeletik eta kontrakaelea dana, bañe kontrakaelak gogortzen dau dana, baforan beko parte gusti gogortzeku. Ondarrun kontrakaelak etxen sin barrutik, Leketxon eta barrutik, neuk barruku naxa, gogorraua o... lena etxen san gilli be kendu, gillak ixaten sin txikixak eta etxe ben mamarruk jan (BL) – kontrakaela ra, bigarren kaela eukitxen dabena egurresko baforak (DM)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 242 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzien eraikuntza

Sarrera 501.01: KONTRAKAÉLEKO PÓSTE

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kontrakaela indartzeko erabiltzen den egurra (ME)

Datu entziki.: *onek ixaten dis sentzilluauak, 30 sentimetro ero eta gero obra muerti beonei josten gako (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 502: kontramaíxo//kontramaíxu

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txalupan lan banaketaren ardura duen langilea (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 242 orr.

Dok. Julián Amich: CONTRAMAESTRE: en la Marina Mercante, es el hombre de mar experimentado y con ciertas dotes de mando, jefe de la marinería, entre la que distribuye el trabajo que previamente le ha ordenado el primer oficil.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: boatswain (Amich)

Frants.:	maître d'équipage / bosco
Gazt.:	contraestre
Saila:	langilea
Sarrera 503:	kontzesiñoi//kontzesiñoi (<i>ez dut aurkitu</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	kaelaren antzeko arrain handia (ME)
Datu entziki.:	<i>Kontzesiñoi be arrain satarra ra, kaelin antzeaku; kontzesiñoik dakar, arrain kolorikin konparata, urdin koloria (PE)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 504:	kopálet//kopaléta
Elkarrizk.:	Boni L..
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>sestu / otzari (BL)</i>
Def.:	<i>otzara apaixuarena (M) / arrainak eramateko otzara mota bat (ME)</i>
Datu entziki.:	<i>fabrikan antxobias ibiltzen sin kopaletak neurri batekuk ixaten sin, apaxu atunetaku, on kajak eta ibiltzen dis, bañe len san kopaleta eta kopalet baten espeteko apaxo bi juten sin, arek ixaten sin kopaletak asixauak eta an tentekun de juten sinak da txikuxaua, apaxu be motzaua ta bat juten san, apaxo bat. Kopalet tamaño diferentik das. Fabrikan kopaletas karriaten san arraiñe, tiñatik ata, kopaletas botaten san maire, maitxik buru kendute kopaletea, eta kopaleta buru kendutakuas beteten sanin, artu eskus eta eruten san tiña. Tiña buelta eta tiñan eoten san salmueri, gatzerrí, antxe eratxeotzen andrak, beste batzuk etxe ben kopaletea ata ta lateta sartu (BL) / esta birek agarrateku, bueltaku re, erredondu, len asko ibiltzen ben onek argiñak eta</i>

(T/B)

- Dok. Azkue:** KOPALET (B-i-l-m), cesto pequeño que cabe un cuarto de faneca
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 505:** **kopaléta** (neurrix) e
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** neurri moduan erabili ohi zen otzara mota (ME)
- Datu entzikl.:** *esamoldea: "semat kopalet ete akas onek Getaixakuonek, Getaixako islione", e? eta beste gixon batek esateotza se, "beorren mouku etxeeskeo, bat". Ori esakeri re Ondarrun (T/B)*
- Zitak:** *esamoldea: Getaixako kopaletan moruku re au (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 506:** **kórañ//koráñe**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *txinikorañe (BL) / aborin (UZEL)*
- Def.:** *beunaz lotutako amu moltzo bat; txibitarakoa (M)*
- Datu entzikl.:** *bixitxa gustin bateletakuk ixan di eta eurak etxetxue korañak askotan (DM)*
- Dok. Zubikarai:** *Ik. Amu; Lok.: "korain barik txibitan Pedro gaixua, San Pedrori lez kardamuak jan dautso burua" AZ(01)*
- Dok. Azkue:** KORAIN (B-l, G-ori), koraiñeta (B-mu), arponcillo, jibionera, pieza de plomo con que se pescan los calamares
- Eneko Barrutia:** EB(02) 243 orr.
- Dok. Julián Amich:** POTERA: instrumento de pesca consistente en una serie de anzuelos unidos en forma de corona y que se emplea principalmente para la pesca de jibias y

	calamares.
Hiztegi Batua:	(-) / korain
Frants.:	turlutte
Gazt.:	potera/calamarera
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 507:	korapilo; orapílo//orapíllu
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Datu entzickl.:	<i>guk beti orapillo bardiñe etxen dou, eta... orapillu esateotzau (T/B)</i>
Dok. Azkue:	ORAPILO, orapilo (B-l-m, BN-s, G-iz-us-zeg, R, S) nudo
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	noeud
Gazt.:	nudo
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

KORAPILLO MOTAK⁶⁶:

Sarrera 508 DOBLÉKO ORAPÍLLO (DM)

Sarrera 509 ARRÚNTE (DM)

Sarrera 510 ARRÚNTE ARTZÁLIN (DM)

Sarrera 511 KARÁKAL (AZ)

Sarrera 512 KÁTE (PE)

Sarrera 513 KORAPÍSTA (AZ)

Sarrera 514 KROKÁ GÍLTZA (AZ)

Sarrera 515 LASTÍGIA (PE)

Sarrera 516 MARIÑÉL KÓTA (PE)

Sarrera 517 MARIÑÉÑ ORAPÍLLU (PE)

Sarrera 518 TXIKOTEKÚ (PE)

Sarrera 519 ZORTZIKÚ (PE)

Sarrera 520 KURUTZÉ ARTZÁBI (PE)

Sarrera 521 BIURREZKÓ ARTZÁBI (AZ)

Sarrera 522 BOTÓI ARTZÁBI (AZ)

Sarrera 523 BÁRTZAK (PE)

Sarrera 524 ESTROPÓ KORAPÍLLU (PE)

Sarrera 525 ERROSÉTA (PE)

Sarrera 526: **bergaorapílo//bergaorapíllu**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: bergari egiten zaion korapiloa (ME)
Zitak: *bergi re palu, te auxe orapilluau emon bir
ixaten gakon (BL)*
Dok. Eneko Barrutia: EB(02) 138 orr.
Gazt: envergue
Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 527: **kórda//kordí**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: tretza (UZEI)
Def.: *kordela, arrantzarako soka (M)*
Dok. Julián Amich: PALANGRE: aparejo de pesca consistente en un largo cordel de cáñamo que se hace flotar colocando de trecho en trecho corchones y del que penden ramales con anzuelos en su extremo.
Hiztegi Batua: (+)
Ingl.: line/longline
Frants.: corde/palangre
Gazt.: palangre

⁶⁶ Korapillo motak: hauek zerrendatu baino ez ditut egingo. Korapilo bakoitza nola egiten den adieraztea ez baita lan xamurra.

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 527.01: KORDÁ-BÓTA, *kordá botáten*.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *tretzi bota (BL)*

Def.: korda uretara bota (ME)

Datu entziki.: *kordi botaten; tabli ipiñi, tabli txitxaste juten da popa. Txitxarrota juten giñan, sortzi bagiñan, alderdi baten lau eta beste alderdixan beste lau, bertan bera txitxarrota botaten san bañe eskun, dana botaten sendun, pendule ta an juten san da amar brasa ero amabost eindakun, jaten asten sanin esku dardaraka lagate ban. Besti eoten gatzun oestea pasata, geure oestea pasata, seuk sentiuten sendunin, arek bota ta suk ala etxen sendun de abante (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 528: **koróna//koróni** (*erd.*)

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Eneko Barrutia: EB(02) 245 orr.

Def.: sareek eduki ohi duten sarrerako zatia (ME)

Datu entziki.: behin koronatik sartzen den arrainak ez dauka eskaporik EB(01)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: corona

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 529: **korredéra//korredéri** (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: milak markatzen dituen tresna (ME)

Datu entziki.: *metalesku ixaten san, elise bat, torpedun lakoxi (BL)*

Zitak: *baforak eruten dau korrederi (BL)*

- Eneko Barrutia:** EB(02) 245 orr.
- Dok. Julián Amich:** CORREDERA: la antigua constaba de una pieza de madera llamada barquilla, ligada al extremo de una driza en la que había longitudes marcadas y estaba arrollada en un carretel, procediéndose de la siguiente manera: Se echaba la barquilla al mar por la popa soltando driza a medida que la madera se iba alejando del buque.
- Hiztegi Batua:** (-) / korrikin
- Ingl.:** log
- Frants.:** loch
- Gazt.:** corredera
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 530:** **korrént//korrénta**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** KORRONTE: isurkari baten higidura, lasterra (IS)
- Zitak:** *au korrentak erun leike (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 245 orr.
- Dok. Julián Amich:** CORRIENTE: movimiento del agua del mar en una dirección determinada producido por la elevada diferencia de temperaturas en los distintos parajes del Globo, o por las mareas, especialmente en los mares de poco fondo, en cuyas costas desembocan ríos muy caudalosos, como el canal de la Mancha y el mar del Norte.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** tidal stream
- Frants.:** courant de marée
- Gazt.:** corriente de marea
- Saila:** nabigazioa eta portua

Sarrera 531:	kórtxo//kortxú
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	treinaren goiko partea urazalean mantentzeko erabiltzen den materiala (ME)
Datu entziki.:	<i>on kortxu desapareciu re, on treñak dabisen kortxuk be danak plastikoskuk ti. Kortxu ja junde ra, kortxuk deitzeotzau on be, bañe. Kortxuk usa dous es sinak masisuk be, bañe frakasa ein ben, aladorak apurtu etxen sitxulako⁶⁷ (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 247 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	corcho
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 531.01: KORTXÚN BONBÍLLA BERDÍ/GORRÍXE

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	sarearen kokagunea non dagoen adierazteko argia (ME)
Datu entziki.:	<i>kortxuk, beste bafor batek ikusteko sari nun dan erutetxu bonbilla gorrixak eta berdik, toitak (BL)</i>
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 531.02: KORTXÚN SÉNO (erd.)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	eginkizun zehatzetarako kortxoari ematen zaion forma (ME)
Zitak:	<i>senu atateotze kortxuui (BL)</i>
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

⁶⁷ Zitelako > sitxulako

Sarrera 531.03: KORTXOKÓ TRÁLLA

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *sarik eukitxen daben txikot jenerala beitzik (JM)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 531.04: KORTXÚN ANÍLLA (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kortxoari lotzen zaion borobil formako “gailua” (ME)

Datu entzikl.: *on etxen da kortxuai berai anilla batzuk ipiñi, olakoxe anilla txikixak soka bat pasata iual danai. Eukitxeotxus iual amalau, amasei, amasortzi be bai, ni beti gexauaku ixan na, se arrain gexa ranin, arek sosteniu be gexa etxen dau eta (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 531.05: KÓRTXO (trabol-bezala erabiltzeko) *Ik. Trabóla*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kortxoz egindako trabola (ME)

Datu entzikl.: *au kortxu rala usteot, trabol moure usatesune, bañe trabola (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 532: (mállin) kóskor //(mállin) koskórra

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: maila bihurtuta dagoenean ateratzen den mototsa (ME)

Zitak: *dana kendu bigako, koskorrik laga baik (T/B)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

- Sarrera 533:** **kósta** (*erd.*) *Ik. Patron de kosta*
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** patron de kosta (ME)
- Def.:** txalupako langilea (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 247 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea
-
- Sarrera 534:** **kósta//kostí** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itzasertz (ME)
- Dok. Julián Amich:** COSTA: orilla del mar y tierra que está cerca de ella.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** coast (Amich)
- Frants.:** côte
- Gazt.:** costa
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 535:** **(txalópin) kostáu** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *txalopa egala (BL)*
- Def.:** txaloparen hegala (ME)
- Zitak:** *txalopak kostaun eukitxen daben defentzi (BL)*
- Dok. Julián Amich:** COSTADO: cada una de las dos bandas -babor es la izquierda y estribor la derecha- que forman el casco de un buque, medidas desde la borda hasta la línea del agua.
- Hiztegi Batua:** (-) / saihetsalde

Ingl.:	ship´s side
Frants.:	muraille / côté du navire
Gazt.:	costado
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 536:	kostárres
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	kostatik hurbil doazenean (ME)
Datu entziki.:	<i>On bagatos Atlantikun, Portugaletik, Aljesirastik urteten dou, eta gero Portugalen sabaldu etxen gas, es? Ba bajuk atxak eon eta sabaldu etxen san, atunik eta bidin atrapatzen basu be, ba... bañe gero kosti bistan dakasule ero, orrei deitzen gako kostarres, kosti erres dakasulako, kostatik urrin, antxe ikusten, se antxe kostan ixan leike axe arraño, palanki ero, geu es gabisen tokixan da (PE)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	bordeando
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 537:	kostéra//kosterí (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	mari (ME)
Def.:	arrain mota konkretu bat arrantzatzeko garaia (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 247 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	costera
Saila:	arrantza motak
Sarrera 538:	kostilla//kostilli (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.

- Sin.:** *armasoi (BL)*
- Def.:** ontziaren barruko egitura (ME)
- Datu entziki.:** *kostillak eta, armasoiak esatetzau; armasoi eoten da enjeneralin ba, gillatik eta kontrakaelearte, eta kontrakaeletik gorutz postik esateotzaus (BL)*
- Dok. Julián Amich:** COSTILLA: cada uno de las dos ramas de una cuaderna.
- Hiztegi Batua:** (-) /saihets
- Ingl.:** rib (Amich)
- Frants.:** côte (Amich)
- Gazt.:** costilla (Amich)
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 539:** **kóta//kotí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *biurrixte; orapillu; buelti (BL)*
- Def.:** ibiliaren ibiliz sokari ateratzen zaizkion bihurtzuna (ME)
- Datu entziki.:** *koti artzen barau treñak ordun ein bir ixaten dabe molla gañea ata dana eta gusteguste-gustin koti kendu. Bañe iru-lau bidar artzen badabe, esaten dabe, "au txarra ra", oseake au txirrikan einddabenin estabe ondo eiñ, te etxen dabe kendu. se ari punta bat eiku re berak e braelekun ari punta bat papun batzen dau te akabo gero dana (T/B) / otak dis, sokin lodiuni (BL)*
- Zitak:** *jiratoxu re au, jiratoxu re kotaik es artzeko (BL)*
- Dok. Azkue:** KOTA (B-l-mu-ond), seno u ojete de cuerda ó alanbre, no bién estirado.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 248 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 540:** **kotórri//kotórri**

Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	kalatxori antzeko itsas-txoria (ME)
Dok. Azkue:	KOTORRO: 2 ^a Kottorro, pitorro, gaviota negra.
Eneko Barrutia:	EB(02) 248 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	cormorán
Saila:	itxas txoriak
Sarrera 541:	kosíña//kosíñi (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	eskatza (ME)
Def.:	itsasontzian sukaldatzeko erabiltzen den gela (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 249 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / sukalde
Frants.:	cuisine
Gazt.:	cocina
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 542:	kosiñéro//kosiñerú (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	txalupan janaria egiteko ardura duen langilea (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 249 orr.
Hiztegi Batua:	(-)/ sukaldari
Frants.:	cuisinier
Gazt.:	cocinero
Saila:	langilea

- Sarrera 543:** **krésal//kresála**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *gatzerra; salitri (BL)*
- Def.:** *Itxas ura (M)* – KRESAL: gesala (IS)
- Dok. Azkue:** KRESAL: 1° (B-l), agua de mar.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 544:** **kruséta//kruséti**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *malla andixak lotzeko orapillu (T/B)*
- Datu entzickl.:** enkanbio rederuk, eurak dakixe, kruseti te estai ser soltaten dabe, bañe malla andixak diselako, or malla txiki-txikixin esin leike, guk artaixakin ebatxen gendun (T/B)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 545:** **kuádro//kuádrú**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *piesi; papu (T/B)*
- Def.:** trein zati bat (ME)
- Datu entzickl.:** *treñak, tarratarak konpondutakun kuadro bat bir dau (T/B)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 249 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 546:** **kubiérta//kubiérti (erd.)**

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	bizkar (UZEI)
Def.:	itsasontziaren oinarria, orubea (ME)
Zitak:	<i>bietza ra, kubiertan juten dan olakoxe ser bat (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 250 orr.
Dok. Julián Amich:	CUBIERTA: cada uno de los suelos de madera o metálicos que, afirmados sobre los barcos, dividen el buque horizontalmente.
Hiztegi Batua:	(-) / kubierta
Ingl.:	deck
Frants.:	pont
Gazt.:	cubierta
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 547:	kukáña//kukáñi (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Aust. A.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	lehorretik erre kara begira ipini ohi den haga luzea. Joku moduan hartzen da; neska-mutil gazteak haga luze horren puntan dagoen ikurrina hartzeko saioak egingo dituzte; haga koipez beteta egoten da puntarako bidea zailago ipintzeko (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	cucaña
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 548:	kulárda//kulardí (<i>ez dut aurkitu</i>)
Elkarrizk.:	PE.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsas txoria (ME)
Hiztegi Batua:	(-)

Saila: bestelako gaiak

Sarrera 549: (sáre) **kurkillddú**, *kurkillddúten*.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *malli kuskurtu (BL)*

Def.: *sari batu, bata bestiaz pea (BL)*

Datu entziki.: *sari batzen bara, arrantza gitxi akar, malli kuxkurtu etxen da ta, da au beti euki bir dau tiran bata bestias pea es datxesen, sari kurkillddute ranes, gitxi peaten da (BL)*

Hiztegi Batua: (-) / bihurritu

Saila: arrantza eragiketak/materialak

Sarrera 549.01: (TRÉIÑ) **KURKILLDDÚ**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Sin.: *treñe nasta/ fruntzia (T/B)*

Def.: *treina nahastu (ME)*

Datu entziki.: *treñe lantzin bein kurkillddu be etxen da, bai kurkillddu, kurkilltzi re nastati, ta ordun, karo, esta ondo boltzi etxen (T/B)*

Ingl.: torsion

Frants.: torsion

Gazt.: torsión

Saila: arrantza eragiketa/maniobrak

Sarrera 550: **kurrikán**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *atuna arrantzatzeke erabili ohi den aparioa (ME)*

Datu entziki.: *kurrikan esateotzau guk, kasko sistemi esateotzaune*

(...); erderas da au "corre-caña", orrek kañaberan eukitxen dabetz karretik eta kurrikana ortixeik dator (DM)

Dok. Azkue: KURRIKAN (B-l,mu), cierta cuerda delgada y fuerte de que se valen los pescadores; no es precisamente el aparejo mismo llamado <<currican>>.

Eneko Barrutia: EB(02) 250 orr.

Dok. Julián Amich: CURRICAN: aparejo de anzuelo usado principalmente para la pesca del atún y del bonito; el anzuelo es fuerte y, teniendo en cuenta la voracidad de los peces, el cebo consiste en cintas de color rojo y especialmente hojas secas de maíz; en cada costado de la embarcación se coloca una larga vara de longitud en sentido perpendicular a la eslora del casco, elevada para que no toque el agua con los balances de la embarcación.

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: curricán

Saila: arrantzako eragiketak/maniobrak

Sarrera 551: **kurrú-kúrru**

Elkarrzk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: arraingorri / neskazahar (AZ)

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: escacho / gallina (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

L

Sarrera 552: **Lakréste (Top.)**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: Top.

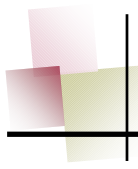
Dok. Zubikarai: AZ(01)

Saila: arrantza lekuak

Sarrera 553: **lanbás//lanbása**

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

- Def.:** *bateletako ura legortzeko tresna; "lampazo" (M)*
- Dok. Zubikarai:** LANBASA: Lok.: *"lanbasagaz batzeko modukoa"*, tartetako zikinkeria. Lanbasa, bateletan erabilten zan garbigaillua da, egur kirten bat eta ertz baten eun zatiak lotuta. AZ(01)
- Dok. Azkue:** LANBAS (B, ..., G,...), lampazo, estropajo grande hecho de retales de paño, que sirve para fregar los costados y cubiertas de lanchas y otras embarcaciones.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 250 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 554:** **lándoi//landói** (*erd.*)⁶⁸
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *kalesa, erderas (T/B)*
- Datu entzikl.:** *landoin juten sin, landoi re karru, kaballo bateas, erderas kalesa ta esaten gakona, te Subi Barrixan artu antxe te Debarate juten sin landoin, derrigorrin, eta gero danak juten sin trenes Llanesearte (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.** landó
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 555:** **langósta//langostí** (*Palinurus elephans*) (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsas oskoldun hamar-oin handia (IS)

⁶⁸ Ondarrun *landoi* berbak esangura handia dauka. Orain dela 60 urte inguru, Santander ingurura joan behar izaten ziren arrantzan egitera. *Mare* honek hilabeteak irauten zituen eta ohikoa zen arrantzaleen familiak ere Santanderreko arrantza kaletara hurbiltzea. Ondarrutik Debara baina, ez zegoen nola joan eta elkarrizketatu batek baino gehiagok esan didate haiek gazte zirenean landoian joaten zirela Debaraino han gero trena hartzeko.

- Datu entziki.:** OTARRAIN: itsas oskoldun hamar-oin handia, begi-irtena, antena luzeak eta sendoak eta aurreko hankak haginik gabekoak dituenak; kolorez arre iluna da, egostean gorri bihurtzen dena, eta bere mamia guztiz aintzat hartua da janari gisa (IS)/ *langosta emi ederraua beti asko be, edoseiñ arrain klase beti emi ederraua, leatza be bai, konparasiñoirik bes. Eta igarteotze emi ero arra, aurreko pata bi ero eukitxen barau lusiaua ero, meiaua ero, enas ondo akordaten (T/B)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 252 orr.
- Dok. Julián Amich:** LANGOSTA: crustáceo podoftalmo decápodo macruo, de la familia de los palinúridos. Tan apreciado crustáceo une a la exquisitez de su carne su aspecto sugestivo, lo cual le hace ser muy buscado. Para habitar, usualmente busca los fondos rocosos, especialmente se encuentran cubiertos de algas, pero casi nunca más bajos de los ochenta metros.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** lobaster (Amich)
- Frants.:** langouste (Amich)
- Gazt.:** langosta (Amich)
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
- Sarrera 556:** **langostéro//langosterú** (erd.)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** otarrainak harrapatzen dituen pertsona (ME)
- Datu entziki.:** *langosteruk sin geure atxitxe ta, ta baakixu se etxe ben? juten sin Llanesearte ta, Asturiasearte. Eurak juten sin potiñ andixetan, potiñ andixak esateotze, erramotako txalopak. Eta aume ta juten sin liorres, da Debarte esean kotxeik eta ixte, nik neure amai entzuti, landoin, landoin juten sin. Landoi re karru, kaballo bateas, erderas kalesa ta esaten gakona, te Subi Barrixan artu antxe ta, Debarte juten sin*

landoin, derrigorrin, eta gero, danak juten sin trenes Llanesearte. Tarda be egun bi ero iru tardaten ben. / Bañe gurik sin langosteruk, eta gero, nego gusti eoten sin otzarak etxen, ori san 1920... atzo goxeku. Da gero arek etxen ben, karo, langosti te be erdi debalde, bañe ondo saltzeko ta eurak egosi ein bir. Amentxe Ondarrun be etxen exe ben, Astillerun, Kafeko Atzin be bai, lapiko andixak ipiñi te egosi (T/B)

- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea
- Sarrera 557:** **langostiño//langostiñú** (*Penaeus kerathurus*)
(erd.)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** OTARRAINTXO: itsas oskoldun hamar-oina, 12-14 z-koa, oskol ahula, antena luzeak eta sabelalde luzanga dituenak (IS)
- Datu entzickl.:** *Esta langosta txikixe. Langostiñuk be andixauak eoten di, bañe es aiñ andixak. Gero baras or ganbak, irudixe bardiñe akarre, langosti baño txikixauak eta ganbak baño andixauak. Eta langostin aldin marroi argixe akarre aragixe (PE)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 253 orr.
- Dok. Julián Amich:** LANGOSTINO: es el crustáceo de sabor más delicado y el que menos abunda, siendo, por consecuencia, el que obtiene precios más elevados.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** crawfish / crayfish (Amich)
- Frants.:** langoustine / crevette (Amich)
- Gazt.:** langostino (Amich)
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak

- Sarrera 558:** **lánpard// lanpárda**
- Elkarrzk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** lamprea marina (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 559:** **lanpérna//lanpérni** (*Mitella pollicipes*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** LANPERNA: itsasbazterreko haitzei atxikirik bizi den oskolduna, hatz baten itxura duena eta ateko ona dena (IS)
- Datu entzikl.:** *Marisku. Lena atxetan da asko eoten sin, gu umik giñanin de, entzute andikuk sin, bañe amatxu ein ddis. Ure akarre asko, eta gero atzosko formako gauza bat dakar. Enjeneralin, atxetan peata eoten dis gogor, da ongo urtitan eoten dis be-beian, eta orretako ein bisu mare bixixak dazenin, be-beian eoten disenin, eta alan da gusti be uretan sartu bisas orrek atrapateteo dasen tokixan, gatxe ra. Lekatxoko ortxe, Lekatxoko islatik Santa Katalina bitxarte antxe una bat eta baras. Arrixkutzu eta gatxe ra ori (PE)*
- Dok. Azkue:** LANPERNA (AN-ond), anafifa, percebe, cierto molusco que se consume mucho en la costa cantábrica.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 253 orr.
- Dok. Julián Amich:** PERCEBE: crustáceo típico de las costas norte y noroeste españoles que tienen una forma tubular cuya envoltura, incomedible, adquiere aspecto de tela cauchotada, terminando en una uña petrificada; en el interior de aquélla tiene una carne de sabor delicioso.
- Hiztegi Batua:** (+) / lanperna arrunt
- Frants.:** pouce-pied
- Gazt.:** percebe
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak

- Sarrera 560:** **lánpra//lánpri** (*Petromyson marinus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain luzexka (ME)
- Datu entziki.:** *Uste dot sala arrain luxeska bat, eta aue eukitxe ban borobille, bentosa baten moure etxen bana. Ori esan jaten, lantzin bakarrak etorten sin Bolintxin, txitxarrun de tartin de bota etxen san. Beorrek kolpe etxen batzan arraÑak an ekarte ban marki, arraiÑ asixaua basan, palanka betak ero, marki ekarte ban arek, berai txupaten junde. Ori sintxa sabalan antzeaku ero ra (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
-
- Sarrera 561:** **lantés//lántési**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsas arraina (ME)
- Dok. Azkue:** LANTES (B-1, ..., G, ...), berrugate, cierto pez de mar.
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 253 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** berrugate (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
-
- Sarrera 562:** **lántzoi//lantzói** (*Ammodytes tobiaus*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** LANTZOI: arrain txikia, gorputz-luzea, hondar azpira erraz sartzen dena (IS)
- Datu entziki.:** *Akulin antzeaku re. Jateko gosu san. Sasoi baten, gerratik onusko denporak ixan sin aberatzak lantzoitxan, bolintxas. Lantzoi asko ekarten san. Lusi*

re, mustur lusi akar, arrain berdi re, eta eskamaik eta es dakar garbitzeko lantxeik eta gero dana aragixe san eta jateko etxen san, buro parti kendu eta beste gusti aragixe ixaten san. Etxen gakon irulau sati, trontzuk, prijiuteko goso-gosu ixaten san, gustoa jaten gendun. Eta gero arraiñ askorei etxen gakue, au paparra eskasa baakarre edo aragixe gexa ero gitxia, ordun etxen gakoe ori kendu eta "ala lantzoï" garbitxu esaten gakon, lantzoï garbitzen salako olantxenik. Buruk es dabenetik balixo jateko eta paparrak bes, diagonalin mostute morun etxesu. Paparras batea buru ebai (PE)

Datu entzikl.: *labarmenena ixaten da lantzoï, ondarrutarra, eta, sardiñi be bai da labarmena (BL)*

Dok. Zubikarai: LANTZOIA: ganorabakoa, tentela. Ikasten eta ikusten konturatzen makala. Lok.: "hamaika lantzoï ba dabil ondarru aldean", itxasoan itxasokoak eta kitto; "ori zer dan be ez dakizu, lantzoï orrek?", "lantzoï galanta da ori", AZ(01)

Dok. Azkue: LANTZOI (AN-ond, B-ond, G-don-orio), aguja, papardón, cierto pez marino.

Eneko Barrutia: EB(02) 253 orr.

Dok. Julián Amich: AGUJA: pez de cuerpo parecido al de la anguila, pero cubierto de escamas lisas, pequeñas y caedizas, de coloración verdosa en el dorso y plateada en los flancos.

Hiztegi Batua: (+) / *Pertsona leloa (BZZ)* botakarra(AZ)

Ingl.: neddle-ee (Amich)

Frants.: f.aiguille (Amich)

Gazt.: aguja / relanzón (AZ)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 563: láño//lañú

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: lanbroa (ME)

Hiztegi Batua:	(+) / laino
Saila:	eguraldia eta haizeak
Sarrera 564:	lápa//lapí (<i>Patella spp.</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	LAPA: itsasbazterreko haitzei atxiki bizi den soinbera gasteropo maskorbakarra, jateko ona (IS)
Datu entzickl.:	<i>Ondarru beteta euan lapas. Oskola eta barrun mamiñe euran oskola beteku ero ixte beteku ixaten san, kolore bateku eta ososoik jaten san. Atxiai gogor-gogor agarrata eoten san eta orrei kutxilluas etxen san, kutxillo-puntias amendik sartu te alantxenik jan, lapa-jantzallik, alantxenik, limoirik baik, lena esean limoirik. Ori udabarrixan, eueldi barik eoten sinin de, Aste Santu ingurun, txalopak Aste Santuko jaxetan altza gora ta aspixak garbitxu te, pintxuri emon da, ta bueno bat ero bi juten sin lapata, atxeta lapata ero, Satureanea lapata, pañelokada bana ero ekarte ben eta geokun biarra amatxutakun takillu etxeko, arda bixkat erateko. Biarra amaxu eta aretxek lapak jan. Lapa batei kentzen seuntzan mamiñe eta gero aren oskolas bestiai, eta baeuasen eunde piku te jate benak, astune ixaten san e! Eta gero denporias etxea ekarri eta saltza-berdin de jaten san (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	Lok.: "lapas y mongolinos, txanton erreka, ondo gozoak dira laban erreta"; "lapa zorri", zorritsu bat; "lapa utsa", albotik kendu ezin dan bategaitik; "lapatarako egunik jatorrena, auts eguna", esaera be ba dago: "auts eguna, lapak jateko eguna"; "lapak jan da lo", bijili eguneko bazkaria; "lapak jan bear dira auts egunean, garizuma asteko, antxinakoen legean", oiturari jarraituaz. AZ(O1)
Dok. Azkue:	LAPA: 2º (B,G), lapa, cierto molusco. Clase de mapas: a) at^s lapa (B-i): la mayor, más carnosa y más basta o menos fina, b) erroi-lapa, irargi-lapa (B, ...): lapa

- roja, amarillenta, lit.: lapade luna, c) lapa baltz (BL), lapa negra.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 254 orr.
- Dok. Julián Amich:** LAPA: molusco gasterópodo de concha única de forma cónica o de escudo; es maestro en la maniobra de adherirse a los escollos y casco de los buques, hasta el extremo de que sus bordes se ensamblan con el sustrato, y por ello, aunque en la bajamar permanezcan varias horas fuera del agua, puede seguir viviendo gracias a la que tiene dentro de la concha
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** crust (Amich)
- Frants.:** patelle
- Gazt.:** lapa
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
-
- Sarrera 565:** **lapasórri//lapasorríxe**
- Elkarrizk.:** BZZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** kanpotarra, Ondarrutarra ez dena (BZZ)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 254 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 566:** **(ámun) lasó (báltz- bérde-gorríxe) (erd.)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. Gram.:** Iz
- Def.:** amuak, arrainaren arreta deitzeko edukitzen duten koloretako lazotxoak (ME)
- Datu entzikl.:** *amu juten da tapata, amen eruten dau laso gorritxu bat, gorrixo o berdi, amen bertan amun, gorrixo, o berdi, o baltza, arrañan betxansiñoi re ori danoi. Kolorik, batek iual berdi botakorau te ixebes, eta*

	<i>baltzai, gra!! Baltzai (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 567:	lásta//lasti
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	karramarro mota bat (ME)
Datu entzikl.:	<i>uleik eta eseukana, gexen euana, or etxen sin jaten sinak, mamiñik be es ben ixte eukitxen, egositxakun ure ixaten san gexena, abentura lantxeik, atrapa eta pintxura lata bat ero artu, sue eiñ egurrakin, astillerun egosi te axe jan (PE)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Bestelakoak
Sarrera 568:	lásun//lasúne (<i>Chelon labrosus</i>)
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	korrokoi (UZEI)
Def.:	<i>ederra (PE)/ LAZUN: batez ere bizk. Korkoia, ibai ahoetako arraina (IS)</i>
Datu entzikl.:	<i>Lasune gexen bat be errixun esautu rot, errixuko arrañe. Amen nik esatutzen dotenetik esta jaten errixoko arrañe. Amen atrapatzen sinak bixaldu etxen sin Bilboa, Bilboko merkaure eta bixaltze ben. Itxosoko, barratik kanpoa atrapatzen sana, atxetan eta, ederraua san jateko, garbixaua eta milla bidar obi ixaten san itxosoku. Lasunan antzeku re besti lupiñi. Lupiñi obi re lasune baño. Gero amendixeik atrapa, barra-musturretik atrapa ero, atxetan ortzir atrapa ero ,itxosun urrin, amendik berroi – iruroi milla atrapa, beste gausa bat da, jateko (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	LASUN (Bc, G-ori-zumay), mujol, vulg. Muble

- Eneko Barrutia:** EB(02) 255 orr.
- Dok. Julián Amich:** LISA: también se conoce este pez con los nombres de <<mujol>> y <<múgil>>, y, aunque del mismo se conocen varias especies, el más común a nosotros tiene la cabeza aplanada por encima y el cuerpo alargado y cubierto por anchas escamas. Es pez esencialmente costero, y en grandes bandadas se introduce en caletas, puertos y estanques, buscando el alimento en el fondo del agua removiendo piedras y cieno.
- Hiztegi Batua:** (+) / lazun
- Ingl.:** mullet (Amich)
- Frants.:** cabot
- Gazt.:** corcón/pardete/mujol/lisa/moraguete/galupe/galua
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
-
- Sarrera 569:** **láta//latí** (erd.)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrainak bertan sartzeko erabiltzen den ontzia (ME)
- Datu entziki.:** *barrille bai, bañe gero lateroa jun san estañuas, eta lati etxen belako txikixaua (T/B)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 255 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 570:** **latéro//laterú** (erd.)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *latak etxen bana (T/B)*
- Datu entziki.:** *barrille bai, bañe gero lateroa jun san estañuas, eta lati etxen belako txikixaua (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)

Saila:	langilea
Sarrera 571:	latéro//laterú (erd.)
Elkarrizk.:	Miren
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	antxo, berdel eta abar latetan sartu eta hauek zarratzeko ardura daukana (ME)
Datu entziki.:	<i>sarratzen lateru eoten san, da ni eoten nitxan ba eurai tapi ipiñi, orixu bota eta kanta be etxen gendun. Lena kanta etxe san asko. Fileti arraskaten, esta? eta kanta (Mi)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	langilea
Sarrera 572:	látin//latíñe
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>bela bat (M)</i>
Datu entziki.:	<i>latiñak belik eta baño biar gexa etxen dau (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	Lok.: " <i>liburuak latinez abadeak, txalopan dauka latiña mariñelak</i> ", txalopetako latiña, izen orretako aize-oiala, belia da; " <i>latiñeko palu lakoxe zuzena</i> ", latiñeko palua deitzen jako, izen orretako bela erabilteko txalopak eukiten daben agari. AZ(01)
Eneko Barrutia:	EB(02) 256 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 572.01: ATZÉKO LÁTIN**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *txalopi susen eukitxeko beli; etxen dau lemin moure sainddu (BL)***Datu entziki.:** *baforan atzin juten dana da ori, beli re aurrin juten dana, eta*

*foka ra palotik aurea juten dana (BL)***Saila:** ontzien eraikuntza

- Sarrera 573:** **léatz//leátza** (*Merluccius merluccius*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** LEGATZ: itsas arrain hezurduna, luzea eta baraila irtena duena, kolore gris argikoa, bost kilotako pisua izan dezakeena, sukaldaritzan oso aintzat hartua (IS)
- Datu entziki.:** *Arrain surixe. Gris argi koloreku re, eta orren arbixak eta urdalle ixaten dis ederrak jateko. Urdalle ra beres urdalle, eta arbixak dis arrautzak. Bata ra mamitzu. Arbixak eta urdalle ra atzandel bat ixanda lantxeik. Marroi argixe ris arbixak, serrautzan lantxeik. Orrek, lena leatz asko atrapate benin, orrek kendu etxe ben. Asko ekarte ben. Lena-lena merkik sin eta debalde be bai, etxitan asko jate san. Urdalle aragi lodixe ixanda lantxeik de, estik, itxuri akar este bat ixati lantxeik, eta arbixak dis asala meie eta barrun serrautze balekar moure. Arbixak arin egosten sin, eta urdallak asko biben egostea, lodixe salako. Aparte egosi bisin. Lelengo urdallak egosten sin, eta arbixak gero otzin egosten sin, gero nastin jaten sin. Gaur egunin arraiñ askorei kentzen gakoie itxosun, berdelai te, betandixai te kentzen gakoies arbixak, bai, jaten dis. Leatza gerua ta gitxia atrapatzen da eta orrek galtzen dus. Egosi, "korretan buelti" te listo (PE) / tamaño andixena (BL)*
- Zitak:** *guk dakau andixena leatza, gero mediani, gordi, karioki, karioka-kariokilli... Según tamaño, gastiaua ixan ero sarraua ixan (BL)*
- Dok. Zubikarai:** LEBATZA: aberastasuna eta ontasun ezaugarria. Andikia. "Aberatsa, inpernuko lebatza" da esaera. Osotasun baten: "pobria zeruko loria, aberatsa, inpernuko lebatza". Lok.: "lebatz kumia", moskor txikiari esaten jako; "etxe beteko lebatza", moskor andia; "lebatza, osasuna daukan pobreak ezin ikusi,

gaixo jaustean ezin iruntsi", lebatza, gaur ugari egonarren, len aberatsen janari zan, eta gaixoentzat agintzen zan; "*lebatza ezin janda baiño marmitakoa obe*", osasun adierazgarritzat esaten da, lebatza mediku arraiña dala esan nairik; LEBATZETAN: antxiña, txalopetan, mariñelik zarrenak ibiltzen ziran. Orretarako bakoitzak eroaten zitun otzara eta kalako kordelak. Otzaran jakia eroaten zan, eta ardaua, ogia, liñabia (sokakin karelik ez zulatzeko egur zati bat), atzandelak (atzamarrak zaintzeko eunezko zatitxoak), beruna, kutxiloa, txanpela (iru oin luze inguruko soka zati bat, lebatzetako aparixutan erabilten diran lau soketatik bat), aria eta amuak eroaten ziran. AZ(01)

Dok. Azkue: LEBATZA (Bc), merluza.

Eneko Barrutia: EB(02) 256 orr.

Dok. Julián Amich: MERLUZA: ejemplar típico de la familia de los merlúcidos; tiene las aletas blandas, sin ninguna forma espinosa; la primera aleta dorsal es corta; la segunda y la anal, largas. Puede alcanzar más de un metro de longitud.

Hiztegi Batua: (+) / legatz

Ingl.: merluce (Amich)

Frants.: F. Merluche (Amich)

Gazt.: merluza / merluza europea

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 574: **leátz-aingira//leátz-aingirí**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: aingira mota bat (ME)

Datu entzickl.: *leatz aingiri ixaten da, aingiri, leatz aingiri (BL)*

Dok. Azkue: LEBATZAINGIRA (G), congrio o anguila de mar.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 575:	leatzéro//leatzerú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	legatz-zale (UZEI)
Def.:	legatzak arrantzatzeko itsasontzia (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 257 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / legatzontzi
Gazt.:	merlucero / buque merlucero
Saila:	ontzi motak
Sarrera 576:	lehor; líor//liórra
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	Itsasoaren kontrakoa, lehorra (Geo.)
Zitak:	<i>arrañe bera nebera sartzeko eta atateko liorrea (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 257 orr.
Dok. Azkue:	LEHOR (L-azk-get,...), tierra.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	ingurune biologikoa
Sarrera 577:	léma//lémi
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontziaren norabidea gobernatzeko tresna (ME)
Zitak:	<i>atzeko latiñak etxen dau lemin moure sainddu (BL)</i>
Dok. Azkue:	LEMA (AN, B, G, L) timón
Eneko Barrutia:	EB(02) 257 orr.
Dok. Julián Amich:	TIMÓN: artefacto que forma un conjunto aplanado que se coloca verticalmente en el codaste de los buques asegurándolo por medio de machos en otras tantas hembras que hay en él.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	gouvernail

Gazt.:	timón
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 578:	lemásaiñ//lemasáñe
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	patroi (BZZ)
Saila:	langilea
Sarrera 579:	lengúau//lenguáu (<i>Solea vulgaris</i>) (erd.)
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	MIHI-ARRAIN: itzas arrain zapala eta luzarana, gorputza ezkata mehez estalia eta bi begiak alde batean dituen, janari gisa oso aintzat hartua (IS)
Datu entzikl.:	<i>Lenguau re arrain sapala, oso malla oneku arrañe, ollarran antzeako sapala, bañe ollarra baño estutxuaua ra bixkat, ollarra sabaldu etxen da burutik erdi alderutz, es ainbeste au. Aragi illunaua ra, eskati gogorra, eskami txikixaua, oso presiatu arrañe, ondarreko arrañe (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	LENGUADO (Bc, Gc), lenguado (pez)
Eneko Barrutia:	EB(02) 258 orr.
Dok. Julián Amich:	LENGUADO: pertenece la familia de los soleidos, en la que se incluyen numerosas especies llamadas lenguados.
Hiztegi Batua:	(-) / mihi-arrain
Ingl.:	sole (Amich)
Frants.:	sole + séteau
Gazt.:	lenguado/sortija/acedía/golleta
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 580:** **léntoi//lentói** (*Pagellus acarne*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** LENTOI: bisiguaren antzeko arrain begi handia, sukaldaritzan oso aintzat hartua (IS)
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok. Azkue:** LENTOE, lentoi (B-l), aligote, pez parecido al besugo, de cabeza más pequeña, muy sabroso.
- Dok. Julián Amich:** ALIGOTE: pertenece a la familia de los espáridos. Se parece al besugo por las aletas y la dentadura, pero es más alargado. Su color es gris claro y alcanza 30cm. de longitud. Abunda en nuestras costas, en las que sigue los fondos próximos, sin llegar a profundidades grandes. En algunos lugares del sur se suele presentar en grandes cantidades
- Hiztegi Batua:** (-) / lentoe
- Ingl.:** sea bram (Amich)
- Frants.:** pageot acarné; pageot blanc
- Gazt.:** aligote
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 581:** **líña//líñe** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *apaxu (BL)*
- Def.:** arrantzan egiteko tresna (ME)
- Datu entziki.:** *líña ra apaxu, guk apaxu, líña erderasko berbi ixango ra (BL)*
- Dok. Azkue:** LIÑA: 1º (BN-gar), narria, 2º (AN-b, B, G), var. De lino en los derivados. Lino, Liño (AN, B, BN, G), lino.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 259 orr.
- Dok. Julián Amich:** LIÑA: la <<líña>> manejada a mano, que lleva las pernadas al extremo del cordel y que suele emplearse para los peces de escaso fondo o de media

profundidad. También se emplea para el bacalao, pero en este caso se precisan liñas de gran extensión. Cuando se pesca a la liña desde la orilla, se emplea el típico instrumento llamado caña.

Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 581.01: LÍÑI (GASTÁ) (*erd.*), *líñi gastá(tu), líñi gastáten.*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Datu entzikl.: *liñoi jota, au re iual arrañe atrapateko tokixe, eta arrañe atrapatzen-atrapatzen etxen da gasta, eta gastaeran, part!! Eten leike, ta, líñi jota ra, refortzu ipiñitxe (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 581.02: LÍÑA (JO) (*erd.*), *liñá jóten.*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Ad.

Sin.: *refortza (BL)*

Def.: *sariai errefortzu ipiñi (BL)*

Datu entzikl.: *au re iual arrañe atrapateko tokixe, eta arrañe atrapatzen-atrapatzen etxen da gasta, eta gastaeran part! eten leike, ta líñi jota ra, refortzu ipiñitxe (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/materialak

Sarrera 582: **liñába//liñábi**

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: soia-taresta (UZEI)

Def.: apariorak kaela ez markatzeko kostaduan ipintzen den ohola. EB(02) 259 orr.

Dok. Zubikarai: Lok.: *"liñabea lenengotik ipini batelean, gero ipini ez daizun derrigorrean"*, liñabea, ol zapal zati bat, lenengotik ipini behar dala, aparixuak bateleko karel

gaiñea jaso-ala zulatzen ekin dagien. AZ(01)

Dok. Azkue: LIÑABE (B-ond, G-an), pedazo de madera que para evitar el roce de los cordeles se pone en los bordes de la lancha.

Dok. Julián Amich: LINAVEA: guía que se pone en la borda de las embarcaciones pesqueras para que el cabo o cable del aparejo no roce la regala. Actualmente, en los pesqueros de arrastre se construyen unos pescantes con motones metálicos.

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: linavea

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 583: líño//liñú

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *liñu re sari iratxen dan leku (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 584: (ámu) listá, listá(tu), listáten.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

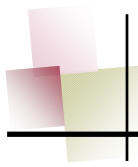
Def.: *amu prepara (BL) / amoari pita lotu eta karnata erantsi (ME)*

Datu entzikl.: *bueltak emon iru ero lau ta gero beoneas arixoneas gogortu bera popan eta emon orapillo bat eta amu listaten da (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 585: lóro//lóru (erd.)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>piti (BL) /amuhari (UZEI)</i>
Def.:	arrainak arrantzatzeko hari itxurako tresna (ME)
Datu entziki.:	<i>loru re fiñe, da klaro orrek mateixalak numeruk dakas; orrek treintaisikokuk, baras kuarenta lodixauak, sinkuenta, loru bera mateixala ra inosidabli, enjeneralin otamabosteku. Apaxo motzetan lodixaua bixkat, bañe espetin jun bir dabena treintaisinkoku. Loru artzen sanin jutun da fiñin eskun (BL)</i>
Zitak:	<i>loruk artzen botzun olako kotaik eta serik ba alperrik galtzen gatzu (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	Lok.: " <i>loro fina lakoxea</i> ", lora arrantzako aparixuetan erabilten dan alanbre fiña izaten da; " <i>loro eta tantzak, merkeak urantzat</i> ", lora eta tantzak dira, ain zuzen, aparixutan amuen eutsigarritzat erabilten diranak. Okertu eta tart erraz egiten dabenak izan ezkerro, urak eroaten dauz. Ortik esaera. AZ(01)
Dok. Azkue:	LORO (B-1), alambre, con la especialidad se designa así el alambrequ emplean los pescadores en sus aparejos para la pesca de altura.
Eneko Barrutia:	EB(02) 261 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 585.01: LÓRUK BUÉLTI EMÓN**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** lora nahastu (ME)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak

- Sarrera 586:** **lótza//lotzí** (*Phycis blennoides*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Datu entzikl.:** *Arrain surixe ra. Eukitxen dau tripa pari te lodi samarra, eta gero berutz bustenea sapaltzen juten da, esta juten peskadillin moure dana bardin-bardin. Buru andi samarra akar, musturrin olako ari bi lantxeik eukitxen dau. Saltza-berdin jaten da. Ori arrañoi bakarria etorten da. Au atrapatzen da amun, kordan itxosun. Besiutako kordan be etorten sin bañe bakarrak. Sarin eta be etorten dis arrastin, bakarrak (PE)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok. Azkue:** LOT^SA (Bc, G-don, ...), arrain zurizka, buru, ao ta ezkata-andia, lebatzen gisara (sic) aragia: likat^sua da (B-b): pez blanquecino, de cabeza, boca y escama grandes, carne semejante á la de la merluza; es algo egajoso.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 261 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** mostelle
- Gazt.:** brótola de fango
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.
- Sarrera 587:** **lúma//lumí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz
- Def.:** apaixuan arrainen beitzioa deitzeko ipintzen den luma itxurako tresna (ME)
- Datu entzikl.:** *au lumiau txermoletako enjeneralin ixaten san. Puentin aurrea eukitxen gendun sari eta luman biarra etxen sanin gorutz botaten san. Lumin funtziñoi re arrañan engaño (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 262 orr.

Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	plume
Gazt.:	pluma
Saila:	arrantza tresnak/materialak
Sarrera 588:	lupiñ//lupiñi (<i>Dicentrarchus labrax</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	LUPIA: itsas arrain bizkar-grisa eta sabel-zuria, bizkarrean bi hegal hezurdun dituen, sukaldaritzan oso aintzat hartua (IS)
Datu entziki.:	<i>Lasunan antzeaku. Lasune baño obi. Tartin atrapatzen dabe arrasteruk. Itxuri bardiñe ra, estakixenak es leuke distingiuko (PE)</i>
Zitak:	<i>lupiñak etxen das (DM)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	LUPI: 1º (Gc), lubina, labra, pez de mar. Lupiña (Bc, Lc), lubina, labra, pez de mar.
Eneko Barrutia:	EB(02) 262 orr.
Dok. Julián Amich:	LUBINA: es de la familia de los morónidos y tiene muchos radios espinosos en el dorsal y otros lugares. El aspecto de la lubina difiere del de los otros pescados de su familia debido a su cuerpo alargado y esbelto y al color general plateado. Puede alcanzar hasta un metro de longitud. La lubina, llamada también róbalo, es común en todo nuestro litoral, en donde se halla en los lugares rocosos y arenosos. Penetra también en los ríos, soportando igualmente las aguas salobres y las dulces.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	wrasse (Amich)
Frants.:	f. Labre/ lubin (Amich)
Gazt.:	lubina
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 589:	lutxárri//lutxarríxe
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>sisangri (DM)</i>
Def.:	<i>haitzetako arrain txikia (ME)</i>
Zitak:	<i>lutxarrixe, sisangrik esaten gakoie (DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

M

Sarrera 590:	málla//máli
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>sarin suluk (DM) / malli re sarin diamentru (JM)</i>
Datu entziki.:	<i>len etxe ben eun metrokuk sortzi kana sabaleran, ordun ein bir san joskura asko. On etxen dabe otalau te otasortzi be bai. Len etxe ben laureun malla, ta on etxen dabe milleta berreun mallaku eta luseri be eun metro rana, berreun metro, dobli. Len ibiltxen san beintiotxo beinte, mallan euran tamaño, gero beintiseis beinte, beintikuatro beinte... semat eta numeru txikixaua malla andixaua ra. Beinte ra beti sabaleri. Beinte-beinte ta on diesiotxo beinte. Diesiotxo beinte, andixaua on. Diesiotxo beinte beuneako ra ia, sabal-sabala, beunetik ipintxeko. (T/B)</i>
Dok. Azkue:	MAILA (AN-b, Bc, Bn, Gc, L, Sc) malla de la red.
Eneko Barrutia:	EB(02) 265 orr.

Dok. Julián Amich: MALLA: cada una de las incontables aberturas rectangulares de una red limitadas por cordel y un nudo en cada uno de sus vértices.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: Bend inside clinch (Amich)

Frants.: maille

Gazt.: malla

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.01: MÁLLA (ERDÍKI)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: maila zati bat (ME)

Zitak: *malla erdika bat, ixebesa; ta bete, ta bete, ta bete treñe ta esin bete treñik (T/B)*

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.02: MÁLLA (ANDÍXE)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: maila nagusi (UZEI)

Def.: tamaina handiko maila (ME)

Zitak: len malla andixaua san (T/B)

Eneko Barrutia: EB(02) 266 orr.

Dok. Julián Amich: CONTRAMALLA: red de pesca marítima de mallas grandes y fuertes que, puesta detrás de otra de mallas más estrechas, sirve para detener el pescado que entra por sus mallas enredado en la anterior.

Frants.: aumée

Gazt.: contramalla

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.03: MÁLLA-KUXKURTÚ

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *sari kurkillddu (BL)*

Def.: *sari batu, nastaten danin (BL)*

Datu entziki.: *sari batzen bara, arrantza gitxi akar, malli kuxkurtu etxen da ta, da au beti euki bir dau tira,n bata bestias pea es datxesen, sari kurkillddute ranes, gitxi peaten da (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 590.04: MÁLLA-LÍSO *Ik. Eráko málli*

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: josteko egoki datorren maila (ME)

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.05: MÁLLA-PASÁU

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz

Def.: sare maila batek huts egin eta hurrengo maila (ME)

Datu entziki.: *malla pasau re, ba... malla baten fallo etxetzu txikixak, andixak aurea eingotzu bañe (T/B)*

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.06: MÁLLA-TXÍKI

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina txikiko maila (ME)

Zitak: *gure malla txiki-txikixin esin leike, guk artaxakin ebatxen dou (T/B)*

Eneko Barrutia: EB(02) 266 orr.

Frants.: flue

Gazt.: paño interior del trasmallo

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.07: MALLÁ-BÁKAR

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *sare bakarra (BL)*

Datu entzickl.: *arrantza pobri re ori, durduk eta barbain bat ero beste ta, peskadilla bat ero beste ta atrapatén ixan di orrek. Mallabakarra esateotze se malla txikixaue dakarre (BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 266 orr.

Dok. Julián Amich: BETA: arte muy usado en las costas asturiana y gallega, en la que se llama también <<emballo>>, para la pesca de la caballa, el chicharro, la boga y la lisa.

Ingl.: fall of a tackle (Amich)

Frants.: f. Garant (Amich)

Gazt.: beta

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.08: (ERÁKO) MÁLLA

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *malla lisu (T/B)*

Def.: bihurritu gabe, ondo dagoen trein-maila (ME)

Datu entzickl.: *da iual an sus de lisuk datos, lisuk esateotzau erakuai. Ene, amen iru-lau liso, amentxe, asi osteabe ta trapo surixe ipiñi te segi, te segi, te segi, te matematiko (T/B)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 590.09: MÁLLA-JIRÁU

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *doblatako malli (T/B)*

Datu entzikl.: *malla jirau re malli dobla, se bestelanik etxen da aritxu, klaro se, au ra era, es? eta au esta aritzen, bañe olanik trabesea bara etxen da aritxu (T/B)*

Eneko Barrutia: EB(02) 266 orr.

Saila: sarea/materialak

Sarrera 590.10: MALLÁTA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: adb.

Def.: arrainak, sarearen mailan harrapatuta dagoenean (ME)

Zitak: *orrek mallata etorten sin de gero despicka etxen sin (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 591: (arráñe) mallatú, malláten.

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. Gram.: ad.

Def.: arraina alperrik galdu (ME)

Zitak: *aspiko arrañe etxen da bixkat mallatu (T/B)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza eragiketak/bestelakoak

Sarrera 592: malléta//malléti

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrasteko sareak arrastan eramateko erabili ohi den soka mota (ME)

Zitak: *atiai enpatxata malleti juten da (DM)*

Eneko Barrutia: EB(02) 266 orr.

Dok. Julián Amich: MALLETA: cuerda que sirve para tiro de las redes, especialmente en las de arrastre.

Hiztegi Batua: (-) / maileta

Frants.: bras / bras de chalut

Gazt.: malleta
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 592.01: (NAILONESKÓ) MALLÉTA

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Def.: nailonez egindako maileta (ME)

Datu entziki.: *len sisaleskuk sin, on nailoneskuk dis (JM)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 592.02: (SISALESKÓ) MALLÉTA

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Def.: zizalez egindako maileta (ME)

Datu entziki.: *len sisaleskuk sin, on nailoneskuk dis (JM)*

Saila: sareak/materialak

Sarrera 593: **(leatzetakó) máña//máñi**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: legatza arrantzatzeko kainabera (ME)

Datu entziki.: *orrek sin kañaberak, eta bakotxin apaxo bat juten san or, onek daru sei apaxo (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 594: **maístra//maístri (erd.)**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: saregiletan gehien dakiena, normalean, denbora gehien daramana lanbide horretan (ME)

Datu entziki.: *saregilitan, andrak be eurak eoten sin maistrak, ixaten sin alogerakuk (DM)*

Hiztegi Batua: (-)

- Saila:** langilea
- Sarrera 595:** **makáel // makaéla** (*Scomber –pneumatophorus-japonicus*)
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** betandi AZ(01)
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 596:** **(arrañe) makaldú, makáltzen.**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. Gram.:** ad.
- Def.:** *arrañe ilddakun bigundu (BL)*
- Datu entziki.:** *toki batea botaten bosu arrañe beti, etxen da makaldu, te guardarrañak dis es mobiu datxin bera arrañe/ arrañe makala bara, al danik kuriosuen euki bisu eskun (BL)*
- Zitak:** *arrañe bixkat makaldutakun (BL)*
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak
- Sarrera 597:** **makállau//makalláu** (*Gadus morhua morhua*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** BAKAILAO: itsaso hotzetan bizi den arrain teleostea, handia eta lerdena, jateko oso ona (IS)
- Datu entziki.:** *Itxoso andixetan, itxoso otzetan atrapatzen dana ra. Lena amentxe be bai, antxiñe baten, bañe on es. Saillin atrapatzen dana ba Noruega ta, Islandia ta, Groelandia ta ortxe. Antxiñatik atrapatzen da ori eta arraiñ ona san errirako, se orreas etxe ben lena-lena, eseuanin neberaik pes da, kamiñoik pes da, kamionik*

pes da, ixebe eseuanin de onei etekiñe atateotzen berai gatza emonda. Gatza emoteotzen eta denpora asko auantaten ban, saltzeko eronun eta jan be eronun etxen san ori. Leatzan da aldin, arrañe sabala ra. Andi-andixak be baras, leatzan lakoxik, sabala, buru be sabalaua. Argixe ra, olako berdexkea etxen dau (PE)

Zitak:

au makallau, makallau ederra ra laune (BL)

Dok. Zubikarai:

Lok.: "makalluak eskegitera beartu genduzan", aldi baten, edozer jairen aitzakiz, banderak leioetara atarateko agintzen eben, eta orreri deitzen eutsen dastañez makallauak eskegitea; "makallaua baiño zapalago lagako zaitut", bateri zapladak agintzea. AZ(01)

Dok. Azkue:

MAKAI^LAO (B,...BN-ald, L), makailo (B-b-l) bacalao.

Eneko Barrutia:

EB(02) 264 orr.

Dok. Julián Amich:

BACALAO: pez perteneciente a la familia de los gádidos, estando caracterizado por tener dos aletas anales y tres dorsales, siendo su cuerpo muy prolongado, con abdomen dilatado y una barbilla bajo la mandíbula.

Hiztegi Batua:

(+)

Frants.:

cabillaud / morue

Gazt.:

bacalao

Saila:

arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 598:

makallaú-árraiñ//makallaú-arráíñe

Elkarrizk.:

Patxi E.

Kateg. gram.:

Iz.

Def.:

makailua baino txikiagoa den arraina (ME)

Datu entzikl.:

Esta makallaun bardiñe. Makallaun aldin txikixe ra. Makallau sabalaua ra, estua ra asko be paparretik eta, berdelan eta antxoin antzea, eta makallau re sabal-sabala. Nik arrastin nebillela esautu dot au. Makallau arrañe esta makallaun kumi. Kolori akar

orrena baño abarixune gexa akar, goxe marroiraku eukitxen dau makallau arrañak, eta abarixuk be antzeaku, bañe makallauk es. Makallauk berde argiraku ero eukitxen dau (PE)

Dok. Zubikarai: AZ(01)
Eneko Barrutia: EB(02) 264 orr.
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 599: **makíña//makíñi**

Elkarrizk.: JM Ibazeta
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *itzasontzia martxan ipintzen duen tresna (JM)*
Eneko Barrutia: EB(02) 264 orr.
Hiztegi Batua: (+) / makina nagusi
Frants.: machine principale
Gazt.: maquinaria principal
Saila: arantzako tresnak/materialak

Sarrera 600: **makinílla// makinílli (erd.)**

Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: Txalopetan treina alateko erabiltzen dan borobil formako tresna (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/meterialak

Sarrera 600.01: MAKINILLÁ-MÚÑOÍ (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: makinillaren zati bat (ME)

Datu entzickl.: *braelekuk eoten di, bi, eta makinilla muñoi bixetan etorten di gorutz (BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 264 orr.

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 601: **makiñista//makiñisti** (*erd.*)

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txaluparen makinaz arduratzen den langilea (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 264 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: maquinista

Saila: langilea

Sarrera 602: **malúta//malutí**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *arto orbelak orraztuta, amuen amuzkitzat lotuta (M) / artoari kendutako orri zuria (BZZ)*

Datu entzikl.: *enjeneral, atunetako ibili rou maluti (DM) /artun orrixak dis (BL) / ori etxen san atuneti lagata gero, jente asko juten san. Mutrikuarrak euasen, Mendisabal familixi eta... aberastu es, bañe diro asko atateben, ortxe, baserris-baserri ibili eurak, baserrixetan artu artu eta olantxenik (AB) / Maluti san artu, arto buru. Artuk dakas orrixak, esta? aren orrixan artin aspikuk dis suri-surixak, emik esaten gakoies, eta orretzek bisin, gañekuk es, gañekuk estabe balixo. Aretxen surixak artzen sin, etxea ekarri, gexa suritxu lejiás, da gero orrastu etxen sin. Gero, amentxe sartzen san atunetako amo andixe, maluti tunak jaten-jaten-jaten, bein kolpe etxetzanin amu sartute dakar, bañe aret xen betxantziñoi dakar da erria osteabe / maluti, artun orrixak / maluti orrasixas orrasten da /erriatesu maluta barrixe erdikun enda estosu atrapat en da beste alderdikuk atrapa rau (BL).*

Dok. Zubikarai:	MALUTAK: Donosti´ko arrantzaliak TXURIKINAK deitzen dautse. Bermiotarrak LASTUAK. ⁶⁹
Eneko Barrutia:	EB(02) 266 orr.
Dok. Azkue:	MALUTA (B-l-m-o-ond), pegolla, envoltorio de la espiga de maiz
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	zapi
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 603:	mámiñ//mamíne
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>pañu (T/B)</i>
Def.:	sare moltzoa (ME)
Datu entziki.:	<i>eurok tranpillok aladorin erresaua etorteko sin, se aladorea segixan mamiñe etorten basan, beonen papu te mamiñ geixei, te txarto biarra etxeko (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 266 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 604:	mánga//mangí (erd.)
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.

⁶⁹ Ba dagoz malutak batzea euren ogibidetzat artuta dauken batzuk. Oneri maluteroak deitzen dautse. Ganbaretan legortzen ditue malutak, beti kerizpean. Eguzkiak kalte egiten dautse. Lenengotan keiagaz zikatzen zituen, azufrea erreta, kajoi andietan. Batzuk lejia uretan garbitzen zituen, beste batzuk egozan lez saldu. Lejia-uretakoak, itxas uretan sartzean, zuritu egiten ziran. Besteak oritu. Maluta orriak batu ta txortatan ipinten dira saltzeko. Salduta gero, arrantzaleak eurak orraztu egiten zituen. Orretarako kortxo baten orratzak ipini, gero ol baten, eta horrela orriak aritu egiten zituen eta aritutakoak ipinten ziran amuetan. Orain, maluta orde, plastikozko sardin, olagarro eta abar erabilten dituez amuetarako, horrela atunei, egaluzenai egalaburrei urreratu eragiteko, beste arrain txikien batzuk diralakuan itsu-itsu atera. Lok.: "*malutak batzera joan eta baserritarra artaburuak ostuten genbiltzalakuan larri*", malutak artaburuko azalak izaten dira. Atunetarako batzen ditue mariñelak, amuetan ipini eta atunari jatekoa dalakoan urreratu eragin eta amuan espanak sartuta arrantzatu al izateko. AZ(01)

- Sin.:** *mangeri (BL) / eztarri (UZEI)*
- Def.:** ura botatzeko mangera (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 267 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / manga
- Frants.:** rallonge
- Gazt.:** manga
- Saila:** arrantzak o tresnak/materialak
-
- Sarrera 605:** **mangéra//mangéri (erd.)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *mangi (BL)*
- Def.:** *txifarra ibiltxen da berai arrañai bisti kentzeko (BL) / Txifarra botatzeko erabiltzen den tresna (ME)*
- Datu entzickl.:** *txifarra ibiltxen da berai arrañai bisti kentzeko, berai arrañai bisti kentzeko txifarrak. Eta ori mangerias etxen dau, te kostautik botaten dau patroik (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 267 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 606:** **manióbra // manióbri**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** txalupa alde batetik bestera eramateko ekintza (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 267 orr.
- Dok. Julián Amich:** MANIOBRA: conjunto de reglas prácticas gracias a las cuales se llega a dominar el arte de saber dar a los buques las posiciones y movimientos requeridos por medio del timón y de las velas o las hélices.
- Hiztegi Batua:** (-) /maniobra
- Ingl.:** working of a ship (Amich)
- Frants.:** manoeuvre

Gazt.:	maniobra
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 607:	manjúba//manjúbi
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>antxoi ixurdias atrapateko eri (DM)</i>
Datu entzickl.:	<i>ixurdik berak ipintxeoskun goxan arraÑe, eurak estutu etxe ben arraÑe ta beian euana gora atate ben, eta gora ataten benin botaten geuntzan sari (DM)</i>
Dok. Zubikarai:	MANJUBA: arrain moltsoak toki batean inguratu eta gero sarean arrantzateari manjuba deitzen jako. Lok.: " <i>manjubatako antxobia saretakoa baiño biziago da</i> ", saretan arrantzaten dana sarri gau guztian sarean egona dalako, eta manjubakoa, sarri, moltso txikia ba da, bereala goratzen dalako. AZ(01)
Saila:	arrantza motak eta teknikak
Sarrera 608:	mánu//manú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	adj.
Sin.:	<i>flojo (BL)</i>
Def.:	treina, sarea... nasai eduki (ME)
Zitak:	<i>onek pañuok ikustetxuas manu rasela, manu ero flojo rasela (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	MANU: Lok.: " <i>manu ez nago oraintxe</i> ", guk manu, flojo antzera erabilten dogu. Origaitik esaera au larri nago edo antzerakoen bategaz ordezkatu leike. AZ(01)
Dok. Azkue:	MANU (B-l, G-zumay) flojo, no tirante.
Eneko Barrutia:	EB(02) 269 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	slack
Frants.:	mou
Gazt.:	no tenso / flojo

Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 609:	manútu//manutú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad
Sin.:	<i>senu laga (BL)</i>
Def.:	laxo (ME)
Dok. Entzickl.:	<i>manutu re ba aretxek dakarren ioio? ba solte, gomik ten etxen dabenin es datxil⁷⁰e atesa a, eon datxile manu (BL)</i>
Zitak:	<i>arek senu akar manun (BL)</i>
Dok. Azkue:	MANU (B-l,G-zumay), flojo, no tirante
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	mou
Gazt.:	flojo; no tenso
Saila:	nabigazioa eta portua
Sarrera 610:	máre//marí
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	batez ere baxurako arrantzoan; urtean zehar izaten diren arrantza garai desberdinak -antxobada, atuneta...- (ME)
Eneko Barrutia:	itxasora egiten den bidaia, hamar edo hamabost egun-edo itsasoan EB(02) 269 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	tilde
Frants.:	marée
Gazt.:	marea
Saila:	nabigazioa eta portua

⁷⁰ *dadila > datxile*

Sarrera 611:	marea; marí
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasoaren gora behera (ME)
Eneko Barrutia:	itxasora egiten den bidaia, hamar edo hamabost egun-edo itsasoan EB(02) 269 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	tilde
Frants.:	marée
Gazt.:	marea
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 611.01: MARÍ-BÉIAN

Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Adb.
Sin.:	itzasbehera (UZEI)
Def.:	itsasoko ura beherago dagoenean (ME)
Zitak:	<i>platakin ondo ibiltzen sin mari beian sanin de (T/B)</i>
Dok. Julián Amich:	BAJAMAR: el momento de más bajo nivel o de mayor descenso que sufren las aguas del océano en la marea vaciante.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	low tide (Amich)
Frants.:	basse mer / marée basse
Gazt.:	bajamar / marea baja
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 611.02: MARÍ-GÓXAN

Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Adb.
Sin.:	itsasgora (UZEI)
Def.:	itsasoko ura gorago dagoenean (ME)

Dok. Julián Amich: PLEAMAR: estado de la mar en su mayor altura en el momento de cesar su creciente.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: high water (Amich)

Frants.: pleine mer / marée haute

Gazt.: pleamar / marea alta

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 611.03: MARÉTIK-MAREÁ

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Adb.

Def.: *itxas-mare batetik bestera (M)*

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 612: **marinel; maiñero//maiñerú**

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: tostarteko (UZEL) / *arrantzali (JM)*

Def.: arrantza lanbide duen langilea (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 271 orr.

Dok. Julián Amich: MARINERO: todo hombre matriculado que se alista para los trabajos de la maniobra y demás faenas llamadas <<de cubierta>> y que no tenga cargo u oficio particular, como piloto, contraestre, carpintero, etc.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: saeman (Amich)

Frants.: matelot / marin

Gazt.: marinero

Saila: langilea

Sarrera 613:	marmóka//marmokí (<i>Scyphozoa</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	MARMUKA: Batez ere ipar. Medusa, itsas animalia (IS)
Datu entziki.:	<i>Udan da eueldi ona euanin etorten san. Beran matexala biun-biune ixaten da, alako plastikosko itxuri akarrela emoten dau, Mussolinin kaskun lakoxi formi eukitxen dau. Eta gero beian erpak lakoxik urtetetze. (PE)</i> ⁷¹
Dok. Zubikarai:	MARMOKA: Lok.: "marmokaz beteta dator antxobia", itsasoan urtzen joaten dan arrain berezi bat da marmoka. Antxoa artean naastuten danean, kalte andia egiten dautso, azala be errez jaten dautsalako, eta antxoatako langilleei eskuak be berotu eta mindu. Beste era baten, arrantzale errietan marmokia deitzen deutse emakumeak euren illekoari. AZ(O1)
Dok. Azkue:	MARMOKA: 2º (B-l-m), cierto pez que, extraído del mar, va poco a poco derriténdose en agua.
Eneko Barrutia:	EB(O2) 273 orr.
Dok. Julián Amich:	MEDUSA: nombre con el que son conocidos determinados <<celenterados>> de la clase de <<polipomedusas>>, animales que a veces se ven flotar sobre las aguas y que tienen la forma de una semiesfera gelatinosa, transparente y de bellos

⁷¹ Dana ixaten da plastiko trasparentin lakoxi, eta gausa ilddako bat dala emoten dau, bañe bixixera. Sardiñetan da gabisela ta, iñoix asko etorten sin, antxoa tartin de baño sardiña tartin de gexa etorten sin. Korrentak erutetxus orrek. Txikixauak eta andixuak eoten sin. Sari esaten dotenin bolintzeko treñe nai dot esan, eta sardiñatan eta sabisenin arek eukitxen dau batzutan atik, eta itxosun baabis orrek an etorten dis barrure, eta barrure etorritxakun, bakarrak baris, ba, artu ala bota etxesus ureta arek, iñoix asko be etorten dis. Askuri emoten dabe, asko es, gitxi... Eta artueran pixo andixe eukitxen dabe, ure be bai, eta apurtu etxen da bera, menbrillu baño asko erresaua apurtzen da, kurioso-kurioso artu bisu. Geokun beste bat da, gitxiaua ibiltxen disenak, iñoix udan, olako beladun txalopa txikixan morun, lila ero kolori trasparenti, eta orrek iñoix, bota treñe antxoatan ero, bolintxin ero eta orrek antxe ras, treñe gerua ta txikixaua ta gorutz papun etorten dis, eta eskure etorten gatzus, eta ordun ti-ta! Bañe beran gorputzak lagatako ondorenak be asko eoten dis eta orrek bixkat gexa pikaten dabe. Ori musolinin formako ori, asko, negun de antzir Frantziko kostan da sardiñatan ibiltxen giñanin de asko (PE)

coloridos, provista en su parte inferior de un pedúnculo con filamentos urticantes.

Hiztegi Batua: (+)
Frants.: méduse
Gazt.: medusa
Saila: arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 614: **marráen//marraéna**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *bafora amarrateko engantxi (BL)*

Datu entziki.: *marraena juten da erdixan, eta biti juten da barrutik (BL)/ txalupan, legorretik datorren soka lotzeko (M)⁷²*

Eneko Barrutia: EB(02) 273 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 615: **marráxo//marraxú** (*Lamnidae* -fam.-)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: tiburoi (BL)

Def.: itsas-arrain handi eta indartsua, aho buruaren azpiko aldean eta arku itxurakoa duena, guztiz jatuna (IS)

Datu entziki.: *tiburoi rراسي re au: marraxuk, kaelak, txintxoleti... (BL)/ Arrain satar bat. Tiburoin arrasaku. Askorek tiburoi esatetze. Aragi gorri-gorrixe eukitxen dau. Itxoso batzutan tiburoirik eta marraxoik eta esta, eta beste itxoso batzutan tiburoirik esta eta marraxuk das, eta ordun arentzako tiburoi marraxu esta. Marraxu tiburoi baño txikixaua ra. Itxuras eta antzeakuk dis. Marraxun kolori griseaku re, illunaua*

⁷² Jose A. Eizagirre (Motrollo)k, "barragena" idazten du.

eta argixaua bañe griseaku, eta aspi parti surixe (PE)

Zitak: *onek dakar marraxun itxuri; danak di etxe bardiñekuk (BL)*

Dok. Zubikarai: MARRAIXUA: itxas otsoa dala esaten da. Biotz bakoa. Edozetara be bereagaz urtetan aleginduko dana. Lok.: "marraixuak ba dabiz leorrea be", marraixuak, arran gaiztoak, legorrea be egoten dirala. AZ(01)

Dok. Azkue: MARRAIXU (Bc), marraju (AN, Gc), marrajo, un pez.

Eneko Barrutia: EB(02) 273 orr.

Dok. Julián Amich: MARRAJO: uno de los escualos o tiburones de mayor tamaño (Canis carcharios, Squalus cornubicus), pues alcanza más de cuatro metros de longitud. Su cabeza es cónica y aplastada por la parte superior. Es un pez quizá más voraz que los otros de su especie y, además, velocísimo y atrevido. Esta es la especie del tiburón que ataca al hombre.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: mackerel shark

Frants.: taupe + requin + oxyrhine

Gazt.: marrajo + cailón + tiburón

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 616: **marsópa//marsópi** (*Phocoena phocena*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: MARSOPA: Izurdearen familiako itsas ugaztuna, izurdea baino txikiagoa, mutur-hantua, bizkar hegala laburra duena, itsaso hotz eta epeletan bizi dena (IS)

Dok. Julián Amich: MARSOPA: cetáceo parecido al delfín propio de todas las latitudes.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: sea swuine (Amich)

Frants.:	marsouin
Gazt.:	marsopa
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 617:	mártiin // martíne
Elkarrizk.:	AZ.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	mutxu martin AZ(01)
Def.:	arrain mota (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	gallo frances
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 618:	martingála//martingáli (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain asko arrantzatzeko aukera (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 619:	(baforán) mártxi
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz
Def.:	itsasontziak itsasoan eramaten duen abiadura (ME)
Zitak:	<i>au arrañau ibiltzeko martxa gitxi erun bisu / onek ixkirik eta etxetzue, bixkat martxi emoten batzasu, buelti asko artu (DM)</i>
Dok. Julián Amich:	MARCHA: La velocidad de un buque.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	speed
Frants.:	vitesse
Gazt.:	marcha

- Saila:** nabigazioa eta portua
- Sarrera 620:** **maskúlo//maskúlu**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsas karakola (ME)
- Datu entzikl.:** *Maskulo andixak ixaten dis. Mari gora ta, mari bera ta, antxiñatik datorrena da, endas datorren gausi re, bañe asmataku ixango ra;belarrixan ipiñi eta ori oiartzunak eingo rau. Umetako gausak dis orrek. Maskuluk andi samarrak ixaten dis orrek. Amen esta jaten, ori adornoako ero da (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-) muskuilu
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
- Sarrera 621:** **mástran // mastrána** (*Phycis blennoides*)
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** lotz AZ(01)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** brótola de fango
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 622:** **mataputxéta//mataputxéti**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** matapixa (UZEI)
- Def.:** *atune burun joteko ibiltxen dan egurresko masu (BL) / ol lodia ta borobila; atun biziak iltzeko (M.)*
- Datu entzikl.:** *atune etorten danin kañabera, barrun sartzesu, kasaku bara be, estotzu iual agarraten, ein bitzasu beitzik agarra ta amuai krik-krak eta fuera, eta orreas etxen dau jo, konorti galdu te listo.*

- Mataputxeti eukitxesu amentxe kaelan aspixan (BL) - ori re atunak iltxeke; ori egur bat da, putxeti Ondarrun (BL)*
- Dok. Azkue:** MATAPI^SA (G), matapu^seta (BL), mataput^seta (B-b), palo para matar merluzas y atunes.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 275 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / mataputxeta
- Frants.:** bâton pour tuer les thons
- Gazt.:** palo para matar atunes
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 623:** (**masíxe**) **matxaká** (erd.), *matxaká(tu), matxakáten.*
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** ad.
- Sin.:** *masixe tritura (DM)*
- Def.:** mazia txikitu (ME)
- Datu entziki.:** *masi-burdine ra, tiñan ipiñi arrañak da onekin burdiñokin matxakateko, gero usaten gendun txoixuk eta etxeko makiñi, a erruberarune, da a eruten gendun tosta baten amarrata itxosoa da, an be trituraten masixe (DM)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 624:** **mátxet//matxéti**
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** matxete (gazt.); normalean arraina garbitzeko erabiltzen den tresna (ME)
- Zitak:** *matxetas jo burun egal batetik eta gero bigarrenin buro guzti, eta gero atunai esku barrun eta buruas batea tripak ata (Mi)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 275 orr.

- Hiztegi Batua:** (+) matxete
- Gazt.:** machete
- Saila:** arrantzako tresnak/ bestelakoak
- Sarrera 625:** **(malúta) matxetú**, *matxátzen*.
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** ondo arrantzatzen duen apaixua apreziatu (ME)
- Datu entziki.:** *igual bi jungo ri eta onei estotza agarraten eta agarrateotza onei, a seuk be etxesu matxetu, atrapatzen daben katxarru matxetu etxesu, eta etxesu gorde beti (BL)*
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 626:** **mátxo//mátxu** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** lemorratz (UZEI)
- Def.:** lema indartzeko urkula formako tresna (ME)
- Datu entziki.:** *leman eruten dau, lemi gogortzeko urkulan lakoxik pasata batetik bestea (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 276 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / lema - ar
- Ingl.:** rudder pintle / pintle
- Frants.:** aiguillot
- Gazt.:** macho del timon
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 627:** **máun//maúne**
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** tela lodia, urdina, arrantzaleen ohiturazko kolore eta

	tela mota (ME)
Datu entzikl.:	<i>on edoseas juten dana jenti itxosoa, len maune san, domeketan be bai, dana maune. Nire gixona ta ariñauak bruse ibiltxe ben (AO)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	maón
Saila:	jantziak
Sarrera 628:	mazi; mási//masíxe
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrantza-gai den arraina erakartzeko erabiltzen den karnata-andana, normalean tamaina txikiko arrain bizia izaten da (ME)
Datu entzikl.:	<i>besiutako gustaten gaskun eoti masixe biunaua, gero usañe be ederra etxen gakon, e... da gero sasoi bardiñin ixaten san papardu be, da ordun papardotako gustaten gaskun bixkat asixaua ixati, antxoiari te es geuntzan ainbeste inportantzirik emoten besiutakunai beste (DM) /peloti eiñ, bota masixe araxe, bete-bete-bete eiñ, amarra sokias da erria (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	MAZIA: Hondarribian APASTA. Itxasoan arraiña erakarri edo inguratzeko erabilten dan masi klase bat. AZ(01) ⁷³

⁷³ turtubi. Lena galasotako gaikia. Era askotakoa erabilten da. Askotan beste arrain merkeak txikitu, zeetu eta uretara jaurtiaz, arraiña egon leikean tokian zabaltzen da. Antxoa gazituagaz fileteak egitean, areri kentzen jakon azal, azur eta abar be oso onak izaten dira, baiña orrelako mazi askorik ez da egiten. Len mazi ona Ipar aldeko lurraldetatik ekarten zan. Makallau arrantza aukeran euken errietatik. Eta "mazi barrillak" deitzen ziranetan ekarten zan. Barrilla edo upel orreik 178/180 kilo ingurukoak izaten ziren. Euretari etorten ziran, gatz emonda, makallau urdail, este eta abar. Arrantzaleak iru motatan banatzen eben mazia: ona, zazkarra, birriña. Onein artean be beriztasun batzuk egiten dira. Astobitza deitzen deutse bateri, arraiña ondolik atara eragiteko. Primerakua, besteari, txaloparen ingurura arraiña ekarri erazteko. Extra, arraiña batzeko. Mazi zazkarra, txitxarro eta beste arrain merkeak zatitu eta bertutakoa izaten da. Birriña: mazi onagaz loditzeko gertuten dana izaten da. Egon zan beste mazi mota bat: turtubia. Kakauetaren uruna zan. Sardiñak zoratuta lagaten zitun. Gertu egin bear izaten zan itxasora jaurti aurretik. Lenengotan,

Dok. Azkue: MAZI (B, G, L-get) raba.

Eneko Barrutia: EB(02) 276 orr.

Dok. Julián Amich: RABA: cebo utilizado por los pescadores especialmente para la pesca de la sardina, en la que emplean grandes cantidades del mismo. Consiste en huevas de bacalao, extraídas inmediatamente después de haber sido capturados y echados a borde, saladas y guardadas en barrica.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: fisher's roe (Amich)

Frants.: stronk / strouille / amorce

Gazt.: masía / raba / macizo

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 628.01: MASÍ-BÍRRIN

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txiki-txiki egindako mazia (ME)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 628.02: MASÍ (ÓN)

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrainek erraz jaten duten mazia (ME)

ondo erabilten ez ebelako, arraiñ tripak etenda artzen zan, eta kaltegarri zala ta abar naste ugari egon zan. Orrelako mazia ez zan sekula txitxarrota erabilten, txitxarroa merkeegia zalako. Sardiñatan bakarrik erabilten zan, 1920'tik 1930 bitartean sardiñak diru apurra lagaten ebalako. Gaztetxuak izaten ziran mazia barrilletatik atara eta ebagiten ebenak. Azpikoz gora tiña bat ipiñi, kañubeta bat eskuan artu, bertan jarri aurrean masi barril txiki bat utsik, gaiñean ol zabal bat eukala bertan arbiak euki eta txikitu ala mazia bertara jaurtiteko. Ta horrela txalopara, an bear zan tokian zabaltzeko. Lok.: "*mazirik botaten ez daki orrek*", mazia botatea, arraiñen janaritzat zabaltzen dana izaten da. "*mazirik onena makallau urdailak, eta arbiak*", txanda batean Noruegatik ekarten ziran barriletan, eta zatitu eta zeetuta itxasoan zabaltzen ziran, sardiña naian. "*mazirik ez zabaldu arraiña emen nagoko dabillanean*", arraiña pillotuta menderatzen danean, mazi premiarik ez dagola. AZ(01)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 628.03: MASÍ (SÁSKAR)

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrainen nekez jaten duten mazia, kalitate eskasekoa (ME)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 629: **mazi-barril; masí bárril//masí-barrílle** *Ik.*

Mazíxe

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *besiutako karnati eukitxeko barrille (DM)*

Datu entziki.: *masi barrillak sin etorten silako Noruegatik eta sardiñatako masixak ekarten. Makallaun uebak, makallaun arbixak. Masi-barrillak eukitxen gendusen guk negurako, besiutako karnati eukitxeko (DM) / bolintxeruk ibiltxen ben masi batei esaten gakon. Orren masixon masirik ederrena Noruegatik ekarte ben, eta gero, orrek barrillok ibiltxen sitxuesen besiutako edo, antxoi artzen benin besiutako. Antxoa txikixe masi barrilletan gordete ben, eta gatza emoten gakon konserbateko (AB)*

Zitak: *etxen gendun guk askanin antxoa txikixe atrapa ta gero tiñetan da masi-barrilletan da sartzen san (DM)*

Eneko Barrutia: EB(02) 277 orr.

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 630: **mazi-burdin; masí-burdiñe** *Ik. Mazíxe*

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *masixe matxakateko aparatu (DM)*

Datu entziki.: *masi-burdiñe ra, tiñan ipiñi arrañak da onekin burdiñokin matxakateko, gero usaten gendun txoixuk*

eta etxeko makiñi, a erruberarune, da a eruten gendun tosta baten amarrata itxosoa da, an be trituratzen masixe (DM)

- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 631:** **másta // mastí**
- Elkarrizk.:** Jose A. Eizagirre (Motrollo)
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *aga (M)*
- Def.:** *aga; "palo" (M)*
- Dok. Julián Amich:** PALO: cada uno de los que, de dimensiones proporcionadas, se colocan en una embarcación en el plano vertical que pasa por su quilla.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** mast / spar (Amich)
- Frants.:** mât
- Gazt.:** palo; mástil
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 632:** **mediána//mediáni (erd.)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota / tamaina ertaineko legatza (ME)
- Datu entzikl.:** *leatzan neurri bat (BL)*
- Zitak:** *guk dakau andixena leatza, gero mediani, gordi, karioki, karioka-kariokilli... Segun tamaño, gastiaua ixan ero sarraua ixan (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 278 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / tarteko legatz
- Gazt.:** merluza mediana / mediana
- Saila:** arrantza-espezieak. Arrainak

- Sarrera 633:** **médio-múndo//médio-múndu** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *pandero andixe (BL)*
- Def.:** arraina treinetik itsasontzira sartzeko tresna (ME)
- Datu entzickl.:** *medio mundu esateotzau guk, erderas. Beian eruten dau arrixe, ta beonek dakarren urkulias batea dakar soki, soki erriaten dau te klaro, onek joten dabenin lurre, arrixak etxetza berutz erun eta eukidatxile bera senu, eta botaten dau karnatin bixkat, oixe ero seoser nastata onaxe panderu serea, ta berak ikusten dabenin koño!, iru-lau amentxe ras, amen puntan poli eruten dau te sokiai suabe-suabe ten da antxe atrapo gelditzen dis. Beian sarratute ra popi beonena, eta gantxu engantxaten da amen sulun puntalea. Kirtena tubosku re, lena egurresku san (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 278 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / mediomundo
- Frants.:** filet soulevé
- Gazt.:** mediomundo
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 634:** **mendébal//mendebála**
- Elkarrizk.:** Nekane/Itsaso
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** MENDEBAL: sartaldetik datorren haizea (IS)
- Datu entzickl.:** NW axe klasi (N/I)
- Dok. Zubikarai:** Lok.: *"mendebaleko gizona, euritan jaiio ta euritan doana"*, zorion barik bizi danagaitik esaten da. *"mendebala euritan, berrogeta zortzi ordu bustitan"*, mendebalak bereak dauzala esaten da berrogei ta zortzi ordu. *"mendebalbusti"*, mendebaletako euripean. O. = mendebala. AZ(01)
- Dok. Azkue:** MENDEBAL: 1º (AN, B, G, L), vendabal. 2º (B, G),

	oeste, occidente.
Hiztegi Batua:	(+)
Eneko Barrutia:	EB(02) 278 orr.
Saila:	eguraldia/haizeak
Sarrera 635:	mendésta
Elkarrizk.:	AZ.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>iparra, lesta baño barrura datorren suresteko axi, orrei mendesta esaten gako (DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	eguraldia eta haizeak
Sarrera 636:	méro//méru (<i>Epinephelus guaza+Polyprion americanus</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>MERO: Itsas arrain aski handia, kolore arreakoa, atzealdeko hegalak arantzadunak dituen, sukaldaritzan oso aintzat hartua (IS)</i>
Datu entziki.:	<i>Atune ta baño txikixaua ixaten da. Leatzak eta baño mostxua ixaten da, bañe trokoluia ixaten da, buru be bai trokoluaua, eta papar parti be trokoluaua. Leatza eta lusiauak eta estuauak dis, eta au motzaua eta trokoluaua. Jateko arraiñ ederra. (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	MERO (Bc, Gc), mero (pez)
Eneko Barrutia:	EB(02) 279 orr.
Dok. Julián Amich:	MERO: este pez de la familia de los serránidos, es uno de los de más sabrosa carne entre todos los que pueden ser pescados en nuestras aguas.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	jewfish (Amich)
Frants.:	cernier+mérou blanc

- Gazt.:** mero+cherna
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 637:** (úr) mé// (úre) méi
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** adj.
- Sin.:** *ur txikixe (BL)*
- Def.:** sakonera txikiko ura (ME)
- Datu entziki.:** *ur meire basus etxetzu beunak ondu jo, ordun erre kala bixkat ortxe (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** itxasoaren egoera
- Sarrera 638:** miárri // miarríxe
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** lenguadua; zola AZ(O1)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** lenguado; suela, perdiz de mar
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 639:** miélga//mielgí (*Squalus acanthias*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** MIELGA: itsas arrain aski handia, kolore arrekoa, bizkar hegal bakoitzaren aurreko ertzean ezten pozoidun bana duena (IS)
- Datu entziki.:** *au be asko san, bañe gaur esta ikusten. Atrapaten da au ontxe be, bañe irureun-laureun brasatan. Onek eukitxen dau onena gibela, eta onen gibelas botikak etxetxues. Tripatzu ixaten da enjeneralin, da botaten da bidoire, eta etxen da orixu (BL)*

- Dok. Zubikarai:** MIELGA: ziztrin, mazkal, aul. Lo.: "*mielga ekarri dogu, mielga jaio da*", neska jaioten danean, mielga jaio dala esaten dakie Ondarroan. Auleria. AZ(01)
- Dok. Azkue:** MIELGA (B-l), mielga, pez marino del orden de selacios, sin escamas, comestible, pero poco apreciado.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 280 orr.
- Dok. Julián Amich:** MIELGA: escualo de color pardo algo violáceo o vinoso, con manchitas redondas blancas irregularmente espaciadas que a veces se sueldan formando manchas grandes.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** dog fish (Amich)
- Frants.:** aiguillat
- Gazt.:** mielga / galludo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 640:** *mílla//mílli (erd.)*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** neurria (ME) / mil ochocientos cincuenta y dos metros. EB(02) 281 orr.
- Zitak:** *antxe markaten san semat milla einddausen (BL)*
- Dok. Julián Amich:** MILLA: medida de longitud adoptada universalmente para medir las distancias marítimas. Consiste en un minuto de círculo máximo de la Tierra, o sea la tercera de una legua marítima, y equivale a 1.852 metros.
- Hiztegi Batua:** (-) / itsas milia
- Ingl.:** nautical mile
- Frants.:** mille marin
- Gazt.:** milla marina
- Saila:** nabigazioa eta portua

- Sarrera 641:** **míñ//míñe**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *treñe konpontzeko orratzin arixe batzeko leku (T/B)*
- Datu entziki.:** *apurtzen bara, estau ixetako balixo (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 642:** **mindríxka//mindrixkí**
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *atunan paparra (Mi)*
- Datu entziki.:** *eta gero etxen san garbitxu atune bixkat eta mindrixki kentzen gakon jeneralin. A aparta etxen san se makala sanetik, ba ariña galtzen san (Mi)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** anatomia eta morfologia
-
- Sarrera 643:** **mokóloi//mokolói**
- Elkarrizk.:** BZZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** nahastea, tretza edo amoen nahastea (BZZ)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 282 orr.
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 644:** **mólla//mólíi**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** kai (UZEI)/ *portu/ barra (T/B)*
- Def.:** *itsasontziak gorde, arraina deskargatu e.a. egiten den lekua (ME) / mollar: portuan (BZZ)*

Zitak:	<i>amen, ba, molli seunkasun, ero eskillari, ero... (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 282 orr.
Dok. Julián Amich:	MUELLE: andén, malecón, rampa o cualquier otra obra de fábrica o de madera que puede ser utilizada dentro de un puerto para facilitar el embarque o desembarque de mercaderías.
Hiztegi Batua:	(+) moila
Ingl.:	wearf (Amich)
Frants.:	quai / môle
Gazt.:	muelle
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 644.01: MOLLÁ-MÚSTUR**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** moila-punta (ME)**Saila:** nabigazioa eta portua**Sarrera 644.02:** MOLLÁ-GAÑ**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *portuaren zolua (ME)***Datu entziki.:** *arrain gitxi basan, eurak despixkate ben motorrin, te asko basan, altza ein bisan molla gañea, illaran jarri despixkan molla eskiñan te dale (T/B)***Saila:** nabigazioa eta portua**Sarrera 645:** **móltzo//moltzú****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** *papu (BL)***Def.:** treinaren atzeko partea (ME)

Zitak:	<i>papun datosen arraňak dis onek, eta etxen da moltzu (BL)</i>
Dok. Azkue:	MOLTSO: 2º (AN, BN,...) grupo, tropel
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 647:	mómatx//momátxe (<i>Scyliorhinus stellarik</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E..
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain mota (ME)
Datu entzikl.:	<i>Galleuak eta txalopa txikixak eta ibiltxen sinak eta, pintarrosa esateotzen arei, atarrañe be nik entzunde akat. Momatxan pareku pintarrosa eta katu arrañe be bai. ⁷⁴(PE)/ pitxarrosaren antzekoa da, azala eta bardina dauka baia mantxa baltzak dauzka eta handiagoa da EB(01)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	MOMA (B-l), momar (BL), un pez sin escamas, del tamaño de la merluza, muy poco sabroso. Vulg. Pitarrosa.
Orot. Euskal Hiztegia:	MOMIE, nombre de un pez
Eneko Barrutia:	EB(02) 282 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / momar lixa txiki (AZ)
Ingl.:	dog fish (Amich)
Frants.:	grande roussette
Gazt.:	alítan / lija (Amich)

⁷⁴ Nik datxenes, beintzat, bai. Momatxak dakar asala gogor-gogorra eta baltza, lija be esateotze arek galleuak eta kastellanuk eta momatxai. Orrek asala kentzen eukitxen dau biarra, eta atrapatzen da amukin kordan abisenin besiutan da, papardotan da, tartin etorten dis orrek, bakarrak etorten sin eta beroi etxea erute ben. Gero asala kendu te einddakun, gerokun txixantza kolaxuk baño bixkat gitxia eukitxen dau, gogortasune. Eta etxen san enjeneralin, kasulara txikixe, orixu, biñagri eta beroi sati txikixak eindde. Brau estu ixaten da, eta buro parti eta papar parra kendu etxen gakon eta solomu ixango balitxake moure gorputze, bañe ososoik, “a la lantzo!” garbitzen da ori. Gosu ixaten da jateko, bates be itxosoko gixonak eta. Gu gastik giñanin de esakeri euan: “momatxe seuk atrapa, seuk prepara, bañe apaisak jan”, lena konsiderasiñoi andixe euken abarik eta bikaxuk eta... (PE)

Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 648:	mongolño//mongoliñú
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	caracolillo de mar (BZZ)
Datu entzickl.:	<i>Orrek txiki-txikixak ixaten sin, egositxe gosuk ixaten sin. Gris baltzeakuk, txikixak, egositxakun gorri-gorrixak gelditzen dis (PE)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Bestelakoak
Sarrera 649:	montáje//montáji (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	txaluparen armadura (ME)
Zitak:	<i>guardakolora, mortaji esaten gakona, guk guardakolora (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 650:	móño//móñu
Elkarrizk.:	Miren
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	antxoba edo bestelako tamaina txikiko arrain multzo bat. Arrain multzo hau esku batekin heldu eta estutu egiten da (ME)
Datu entzickl.:	<i>moñuk ixaten sin, txikixauak apartaten sinakin, eskun artu eskukara bat, sapaldu eta eoten san bat gero enpakaten. Eta arek moñuk ipiñi eta olantxeik, moñuk dis, banan-banan ein baik ba moñuk eindde eta gatza emon aretxei. (Mi)</i>
Hiztegi Batua:	(-)

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 651: **mórro//mórru**⁷⁵

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: portuaren aurrerengo partea (ME)

Zitak: *morrure bota arraÑe ta gero despixa (T/B)*

Eneko Barrutia: EB(02) 283 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 651.01: MORRÓ-PÚNTA ⁷⁶

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: portu-burua (ME)

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 652: **mótor//motórra**

Elkarrizk.: Andoni B..

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrantzara joateko ontzi txiki motorduna (ME)

Zitak: *treñerutan eta motorretan ibiltxen da au bates be (AB)*

Dok. Zubikarai: MOTOR AUNDIXAK: 1930 urtean agertu zan arrantza bizitza zearo aldatuko eban ontzi bat. "Bolinders" eban izena, au da makiña egin zan lantegiko izena. Andik urte bira amaitu eben Ondarroako astilleroan Markue izeneko ontzi bat, ordurarte lez bapore indarragaz ibiltekoen orde, motorraren indarrez ibiltekoa. Lenengotan arrantzale

⁷⁵ Ondarrun, "mórru" sarrera ez da bakarrik kai edo portuaren punta esateko, "mórru" portua bera da.

askok ez eben ontzat emon. ⁷⁷

Eneko Barrutia: EB(02) 283 orr.
Hiztegi Batua: (+)
Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 652.01: MOTÓR-TXÍKI

Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz
Def.: barruko kalan arrantzan egiteko motordun ontzi txikia (ME)
Eneko Barrutia: EB(02) 283 orr.
Saila: ontzi motak

Sarrera 652.02: (LÁU KABALLÓKO) MÓTOR

Elkarrizk.: Agustin A.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: txalupako motorrak daukan indarra (ME)
Dok. Julián Amich: CABALLO: Unidad internacionalmente adoptada para indicar la potencia de las máquinas de vapor.
Ingl.: horse power
Frants.: cheval vapeur
Gazt.: caballo de vapor
Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 653: **muérto//muértu** (*erd.*)
Elkarrizk.: Boni L..
Kateg. gram.: Iz.

⁷⁶ Ondarrun “barra” eta “morroa” desberdindu egiten dira. Barra, itsasontziak egon ohi diren eta bodegak lekutzen direna da; eta morroa, Arrigorri hondartza parean dagoen aintzinako “barrari” esaten zaio.

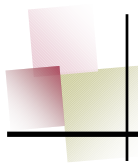
⁷⁷ Aitzakirik andiena motoraren zarata zan: arraiña uxatu egingo ebala. Alaz eta lenengo motor orrek, lenengo atuntsuan, nai ta gorengo izan ez, bapore askoren maillara eldu zan irabazietan. 5 HP dunmtorra zan. Aren atzetik datoz besteak, zaraten bildur barik, gaur 60HP dunak eta abar. Garbitasuna, egokitasuna, bizitza erosoagoa gizonen aldetik, beste mesedeak dira. Gero ibillera luzeagoak egiteko erreztasuna, arrain bizia eukiteko toki, izotz leku eta abar. AZ(01)

- Def.:** *sarin lelengo botaten dana (BL)*
- Datu entziki.:** *lelengo botaten dana ra, eta gero amen dus onek sarik beonei akoplata (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 284 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 654:** **mújoi // mujói** (erd.)(*Diplodus sargus*)
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** mujarra; pardo; sargo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 642:** **múndill//mundille** Ik. *Búxi*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *metalesko buxi (AB) / boiak (M)*
- Datu entziki.:** *mundillak baforan ixena eta numeru eukitxen dau, baforan pintxuri te ixena be bai/ len mundillak ibiltxen gendusen guk, on das plastikuk. Ikustesu au, mundille auxe ra; numero otxo eta au beintiuno, au sokias da, au soki batute ra, soki ikustesu mundille selaik dan, uretan da kirtena gora eta soki bera (M.)*
- Zitak:** *sokik eruten dau, ba, mundille, "baru e!" eta part, numero ta gusti e, ta patroik baekixeles se runbon jun, bueltan axe runbun juten san mundillak kontaten kontaten (BL)*
- Dok. Azkue:** MUNDILA (B-ond), boya de la cual penden los aparejos de pesca de besugo en alta mar.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 284 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 654.01: MUNDÍLL-AMARRATZÁLLE**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** mundilak lotzeko ardura duen arrantzalea (ME)**Datu entziki.:** *gixonak bakotxak bere ofisixu (BL)***Saila:** langilea**Sarrera 655:** **musíko//musíku** (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** mutur luzedun arrain mota (ME)**Datu entziki.:** *enjeneralin ballenik eruten dau au (BL)***Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 656:** **Mústán** (*erd.*)**Elkarrizk.:** Domeka M.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** amuen eta abarren marka (ME)**Datu entziki.:** *segun selako marki ran; batak mustan, beste bat da amen frantzesa, esateotze ameçón. Gure amu, esaten dabe ortik etorriko rala, ameçonetik etorri leike amu berbi. Inportanti rana amen European da "Mustan"; ba, japonesa be asko ra eta asko eoten da amerikanu be (DM)***Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** ontzi motak**Sarrera 657:** **músto//mustú** (*Gonius cruentatusa*)**Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.

- Def.:** haitz artean ibili ohi den arraina (ME)
- Datu entzikl.:** *Arrain motza ixaten da. Liorretik urrin ibiltzen da. Atxa parteku re eta kabran eta aldin eskasa ixaten da. Kolori olako berde-marroi biune ero. Bakarrak ibiltzen dis (PE)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok. Azkue:** MUSTU (B, G), un pececillo negro de entre peñas, que no es comestible.
- Hiztegi Batua:** (-) / murela (AZ)
- Gazt.:** gobio (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 658:** **(sarín) mútur**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *sarin punti (BL)*
- Def.:** sarearen aurreko partea (ME)
- Zitak:** *alaten dabenin allaten gako beran sarin muturre, enpalmaten dabe, amarraten dabe grilletias da, abante libre (BL)*
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 659:** **mutxárrri//mutxarríxe**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *sisangri (PE)*
- Def.:** *arraíñe, abixoi; (sin sangre) (M.)*
- Datu entzikl.:** *Gu gastik giñanin, amen errixun, ordun eseuales petrolik eta ilakoik ixte, errixu garbixe eoten san eta bates be udan da, mari goxan euanin de, or erosemat ibiltzen sin itxosun. Eta pantxo txikixak eta txitxarro txikixak eta, gastik atrapa amukin. Urreatzen gaxon gexen bat antxobiai, sardiñiai eta baik. Bera baño*

ixaten san kolore transparentia, antxobin neurriku, eta erderas sisangri esateotzen, sin-sangre. Estai nik odolik esbaeukan ero se. Guk ordun mutxarrixe gexa ibiltxen gendun sisangri baño (PE)

Dok. Zubikarai:

Lok.: "nork nori, mutxarriak lasunari", iñoz txikiak be andiekaz asarretzen dirala adierazteko. Itxasoan mutxarriak lez, lasunen artean. "mutxarriak baiño ari meiago", mutxarria, odol bakoa dala esaten da. Origaitik ari-meia, bizi gitxikoari esaten jako. "mutxarriak baino odol gitxiago, ezegaitik kezkatu edo miñik artzen ez dauanagaitik. Muxarrak gabean edo alban, muxarra arrantzateko unerik egokiena gaua edo goiz-lena dirala. Ondarroan muxarrari sarbaista be deitzen doutse. AZ (01)

Dok. Azkue:

MUT[^]SARRERI (B-ond), aguacío, pececillo sin sangre, parecido á la anchoa.

Eneko Barrutia:

EB(02) 285 orr.

Hiztegi Batua:

(-)

Gaz.:

pez plata, pejerrey

Saila:

arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 660:

mutxílloi//mutxillói (*Mytilus edulis*)

Elkarrizk.:

Patxi E.

Kateg. gram.:

Iz.

Def.:

MUSKUILU: Itsas soinbera jateko ona, gorputza bi kuskuko maskor luzaran beltzaxka batean gordea dena, urpeko haitz edo gauzetara itsatsirik bizi dena (IS)

Datu entzikl.:

Ni gasti nitxanin, amen Subi Barrixan da, subi sarrin de bete-bete eindde euan. Asko, iñok ser danik bes. Bañe gerrì amatxu te andik urte batzuta ta, arrantzan da, amen normaltzen asi sanin, andik amar urtea ero arrañe amendik Bartzelona ta bixaltzea ta, katalanak ona etorritxe ta. Marisku asko jaten san, ba Madirreneuan da, eta ortixeik deskubrimentu. Eskeñi etxe ben diru mutxilloik artzeko, eta jendi batzen asi san eta onenbestin saldu eta urte gitxin amatxu sin danak. Dis txirla andi eta

luxeskiaua, bera itxitzen dan tokixan estuaua eta gero bixkat sabaldu etxen da puntarutz, txirli baño lusiaua. Au erderasko "tigre" ra, lena "mojojones" esaten gakoien, " para comer mojojones, tienes que mojar los cojones". Ur egalin eoten dis (PE)

Dok. Azkue: MUT^SILOI (B-ond), mojojón, almeja.

Eneko Barrutia: EB(02) 285 orr.

Dok. Julián Amich: MEJILLON: este género de moluscos lamelibranquios (Musculus), formado por dos conchas de color negro brillante de forma oblonga.

Hiztegi Batua: (-) / muskuilu

Ingl.: mussel (Amich)

Frants.: moule commune

Gazt.: mejillón atlántico; mejillón común

Saila: arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 661: **mutxú mártin // mutxú martíne**

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: martiña AZ(01)

Def.: arrain mota (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: pez san martín

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 662: **múxar//muxarra** (*Diplodus* sp.)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: haitz artean egon ohi den arrain txiki zapala (ME)

Datu entzikl.: *Erraxau antzeaku re. Sabaleaku eta sapala. Orrek be olantxenik gertaten bari, banaka batzuk ba oxo. Txikixak, ogei sentimetrotik berutz. Txiki-txikixak bari bota etxesus, se garbitxute estakarre ixo, aragirik bes eta ixo bes. Orrek, gaur egunin laban erreta eta gosuk dis (PE)*

- Dok. Zubikarai:** Lok.: "*Muxarra, albako arraina*", arrain au egun sentiagaz asten dalako agertzen. AZ(01)
- Dok. Azkue:** MU^SAR: 2º (AN-an, B-ond, G-don), pececillo aplanado, como de media libra ó tres cuarterones de libra, tiene pinta roja junto á la branquia, vulg. mujón. / 3º (B-b), un pez marino, vulg. Mujarrilla. / 4º (BN-s), gato montés muy pequeño.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 285 orr.
- Dok. Julián Amich:** SARGO: pez espárido (*Sargus sargus*) del cual se hallan cuatro variedades en el Mediterráneo.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** sheepshead (Amich)
- Frants.:** sar+sargue
- Gazt.:** sargo+raspallón+mojarra
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

N

- Sarrera 663:** nása // nási
Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.: Iz.
Def.: "muelle" (M.)
Dok. Azkue: NASA: 1º (B-l, ...) muelle
Hiztegi Batua: (+)
Saila: nabigazioa eta portua
- Sarrera 664:** nása//nási
Elkarrizk.: Domeka M.
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: otarre; otzara; gorgoil (UZEI)

- Def.:** otzara handia (ME)
- Datu entzikl.:** *onek beunak beian dakas, andik erriaten dou, eta au atrapatzen dabenin, aspixan danin karramarru, gero gorutz ten. Amen mekanika bat dakar goitxik sokias ten eindde, karramarru ona juten danin, amendik ten eingotze ta or barrun atrapata erun goraua, gorutz (DM)*
- Dok. Azkue:** NASA: 2º (B-a-o), cestas grandes para coger barbos y anguilas, 3º (B,mu), cesto grande para coger langostas de mar, 4º (S-gar) barranco.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 287 orr.
- Dok. Julián Amich:** NASA: cesto o jaula construida de juncos, mimbres, alambre, etc., pero de trama muy clara y de forma cilíndrica o cónica (generalmente), cerrada por todas partes, menos por la superior.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** fishing basket / bow net (Amich)
- Frants.:** nasse / casier
- Gazt.:** nasa
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 665:** **nebéra//nebéri** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arraina itsasontzian fresko gordetzeko lekua (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 287 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) hozkailu
- Frants.:** réfrigérateur
- Gazt.:** nevera / frigorífico
- Saila:** ontzien eraikuntza
-
- Sarrera 665.01:** (ATZÉKO) NEBÉRA (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsasontziaren atzeko partean dagoen nebera (ME)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 666: **neskásar//neskasárra** (*Trigla lyra*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: perloi lira (UZEI)

Def.: arrain mota (ME)

Dok. Zubikarai: Lok.: "*neskazarrak etxekok baiño itxasokoak estimaziño gehiago*", neskazarra beste toki batzutan biurria, kurrukurrua edo arrain gorria deitzen dan arraiña da, itxas pekoa, eta jateko ona. AZ(01)

Dok. Azkue: NESKAZAR: 2º (AN-ond), pez parecido al besugo, más rojo y de ojos grandes.

Eneko Barrutia: EB(02) 287 orr.

Dok. Julián Amich: GARNEO: una de las clases de pez <<rubio>>, propio de nuestras costas.

Hiztegi Batua: (-) neskazahar –ez arrain zentzuan-.

Frants.: grondin lyre

Gazt.: garneo

Saila: arrantza espeziak. Arrainak

Sarrera 667: **neúrri//neurríxe**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *apaxun kaidi (BL)*

Datu entzickl.: *amen esta metroik, brasak di beti (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: neurria

Sarrera 668: **Nórte Kuárto** (*erd.*)

Elkarrizk.: Andoni B..

Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsas norabidea (ME)
Zitak:	<i>Ondarrutik lau ero bost ordure ra, Norte Cuarto (AB)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	nabigazioa eta portua
Sarrera 669:	nórte//nórti <i>Ik. Ipárria (erd.)</i>
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>iparra (DM)</i>
Def.:	haize hotz eta gogorra (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 289 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / ipar-haize
Saila:	eguraldia eta haizeak
Sarrera 670:	(ámun) numéru <i>(erd.)</i>
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	amuaaren tamaina adierazten duen zenbakia (ME)
Datu entzickl.:	<i>amuk bakotxa bere numeruas eoten di, numeruk di tamañu esaten dabenak, bañe gero das marka diferentik, batzuk estuaau eukitxen dabe...(DM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

O

- Sarrera 671:** **oáldi//oaldíxe**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *oaldixe esateotzau, goroldixe, algai eta, orokorrin, algak (DM)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** itxasoaren egoera
-
- Sarrera 672:** **obálau**
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** lata mota bat (ME)
- Datu entziki.:** *olako panderetak esaten geuntzan, zabalauak, bajuauak, latak dis. Ero bestelaik kilokuk ero txikixak, obalauk esaten geuntzan, orixu eiñ eta gero sarratu etxen sin (Mi)*
- Hiztegi Batua:** (-)

Saila: bestelako gaiak

Sarrera 673: **obíll//obílle**

Elkarrizk.: AZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: batu (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: bestelako gaiak

Sarrera 673.01: (SUBILLÉ MASÓTI) OBILDDÚ

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: Ad.

Def.: *subille bera ondo borobilddute, ondo kolokata (AB)*

Datu entzikl.: *patroik emoteotzan len maiñero bakotxai (AB)*

Saila: arrantza eragiketak/bestelakoak

Sarrera 674: **obrá muérta//obrá muérta (erd.)**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *"obra muerta" ra, kubiartatik kaelea baforak dakarren satixe (DM)*

Datu entzikl.: *obra muerti kontrakeleko postiai josten gako (BL)*

Zitak: *da gero obra muerti beonei josten gako (BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 291 orr.

Dok. Julián Amich: OBRA MUERTA: el costado de un buque desde la línea del agua hasta la borda.

Hiztegi Batua: (-) / urgaineko alde

Ingl.: free board (Amich)

Frants.: oeuvres mortes

Gazt.: obra muerta

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 674.01: OBRÁ MUÉRTA (ÁBOR) (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** babor aldean dagon itsasontziaren hezurdura (ME)**Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 674.02:** OBRÁ MUÉRTA (ESTÍOR) (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** estibor aldean dagoen itsasontziaren hezurdura (ME)**Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 674.03:** OBRÁ MUERTÁKO PÓSTE (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *armazoik (BL)***Datu entziki.:** *arkasixe ero aritze ero gogorrek ixaten dis orrek egurrok. Petroleuak eta orixuk etxeotxus konserba/ "Errobaldon txapela baño ajaua ra ori" esamoldi (BL)***Saila:** ontzien eraikuntza**Sarrera 675:** **oéste//oésta** (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** MENDEBAL: sartaldetik datorren haizea (IS)**Eneko Barrutia:** EB(02) 291 orr.**Dok. Julián Amich:** PONIENTE: occidente, oeste / viento que sopla de la parte occidental.**Hiztegi Batua:** (-) / ekialde**Ingl.:** west (amich)**Frants.:** vent d'ouest**Gazt.:** viento de poniente / viento (del) oeste

Saila:	eguraldia eta haizeak
Sarrera 676:	ofisíxo//ofisíxu
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	lanbidea (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 291 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	lanbidea
Sarrera 677:	Ogóño
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	Top.
Saila:	lekua
Sarrera 678:	ojáel//ojaéla
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>jatekoak egiteko; "parrilla" (M)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	bestelako materialak
Sarrera 679:	olagárro//olagarrú (<i>Octopus</i> spp.)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	amarratza (M)
Def.:	OLAGARRO: burua arraultza itxurakoa, begi irtenak eta zortzi erro eta garro dituzten eta jateko onak diren zefalopodo mota batzuei ematen zaien izena (IS)
Datu entzikl.:	<i>Amar atzapar dakas. Guk olagarru olan atrapa ta sekule estou eiñ. Arrastin bai, arrastin erosemat etorten san, sarin de. Bestelaik andi-andixak atxetan</i>

da eoten dis, urre-urrin eoten dis. Dana mamiñe ixaten da eta inddar andixe eukitxen dabe agarratakun. Agiñik estabe eukitxen nire ustes, kaparasoï baten moure eukitxen dabe ori eta garbitxerakun kendu etxen gako, bañe ori re mamiñan lakoxi, bixkat gogortxuau. Txibixan lantxeik tintxi eukitxen dabe beran defentzako ta botateko (PE)

- Zitak:** *arek olagarruk atrapatetxus (BL)*
- Dok. Zubikarai:** OLAGARRUA: amarratza. Berekoia. Lok.: "olagarruak amarratzari, ea esan, zelan deitzen dautsue Ean?", Ondarroan olagarrua eta Ean amarratza deitzen dauselako. AZ(01)
- Dok. Azkue:** OLAGARRO (B-l-ond, G-ori-zumay) pulpo.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 292 orr.
- Dok. Julián Amich:** PULPO: cefalópodo de cuerpo redondeado, con ocho brazos largos y fuertes unidos en su base.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** octopus
- Frants.:** poulpe
- Gazt.:** pulpo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 680:** **oláto//olatú**
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsas-uhina (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 293 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** ola
- Saila:** itxasoaren egoera
-
- Sarrera 681:** **ólon//ólóna**
- Elkarrizk.:** AZ

Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	plastiko sendo antzeko materiale gogorra (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	bestelako materialak
Sarrera 682:	óllar//ollarra (<i>Lepidorhombus whiffiagonis</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain mota (ME)
Datu entzickl.:	<i>Arrain surixe ra por antonomasia, arrain sapala. Lenguau baño sabaltxuaue, basako arrañe, ondarreko arrañe. Ollarra arraiñ ugarixe ra. Asko atrapa ixan da arrastin. Bolintxin tartin de bakarra. Au arrasteko arrañe ra. Betiko arañe ra au. Arrastik esewanin be baeuasen e. Gu umik giñanin de eoten san sarri. Ni akordaten nas ollarra prijiute sartañan. Ollarrak beran gorputze auke errebollun antzea, da egatan lantxeik eukitxetxua basterretan, eta prijiute bara orretxek be jan etxetxuas, egositxe bara es, baño prijiute bara bai. Ordun esewan arrasteroik, ordun kordi euan asko, besiutako ta papardotako ta antxe atrapatakuk ixango sin (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	OILAR, oi [^] lar: 2 ^o (B-l-ond), gallo marino, pez de cabeza grande, carne blanca, boca ancha. / 3 ^o (G-don, L-zib), platija, género de peces pleuronectos de cuerpo ovalado y plano.
Eneko Barrutia:	EB(02) 294 orr.
Dok. Julián Amich:	GALLO: pez acantopterigio, de la clase de los asimétricos, parecido al lenguado por sus características, es decir, que es plano y tiene la boca y ambos ojos en el mismo lado. Es pez muy sabroso y objeto de activa pesca.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	gal (Amich)

Frants.:	f. Limande (Amich)
Gazt.:	gallo
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 683:	óllau//olláue
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>laoa (M)</i>
Eneko Barrutia:	tertzaren edo piedrabolaren hasikeran dagoen begia, buietara doan txikota engantxatekoa EB(02) 294 orr.
Datu entzikl.:	<i>amun popa juten da ollaue eta gero ollauai amarraten gako artzarixe, eta artzarixas amarraten da, berau atesa ta amen gogortzen da, amun kirtenin juten da ori. Juten da gero amu ollauas eta artzas, da artza amarraten gako pitiai eta berdeletako amuk orretxeas juten dis, ollauas (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 684:	(oleskó) oñetáko//oñetáku
Elkarrizk.:	AZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	traskoak (ME)
Hiztegi Batua:	(+) oinetako
Saila:	bestelako materialak
Sarrera 685:	óoldi//ooldixe
Elkarrizk.:	AZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	goroldia, itsas bedarkia (ME)
Hiztegi Batua:	(-) goroldio
Saila:	itsasoaren egoera

- Sarrera 686:** **oréka//orekí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *oreka soki (BL)*
- Def.:** oreka mantentzeko, sarean egon ohi den soka (ME)
- Datu entziki.:** *au re oreka, au soki re, oreka, bañe enjeneralin guk au oraka eukitxen gendun aurretik, bañe onek atzetik dakar. Oreka soki re ori, beonek botaten, sarin eoten da, ogei ero otamar metroko soka bat, eta oreka esateotzau arei, susen eukitxeko (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 295 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 687:** **oréka//orekí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** elkarren aurka ari diren gauza bi edo gehiagoren arteko indar berdintasuna (IS)/ itsasontzia zuzen dagoenean (ME)
- Dok. Azkue:** OREKA (b-l-ond- G-deb-zumay), equilibrio.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 295 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 687.01: OREKÁN**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** adb.
- Sin.:** gertu jarri (UZEI)
- Def.:** *ekilibrixu manteniuti, brankan (BL)*
- Dok. Azkue:** OREKAN (B-l-ond, G-deb-zumay), estar en equilibrio sin adelantarse ni retrasarse, pero con cierto movimiento.
- Dok. Julián Amich:** FACHEAR: ponerse y estar en facha.

Ingl.: to bring to (Amich)
Frants.: mette en cape bout au vent
Gazt.: fachear / ponerse al paio
Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 688: (artó orrixak) orrastú//orrástu, orrásten.

Ik.Malutí

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: ad.

Def.: arrainari arreta deitzeko arto-orriak xehetu (ME)

Datu entzickl.: *artun aretxek orri surixak artzen sin, etxea ekarri, gexa suritxu lejiás da gero orrastu etxen sin. Gero amentxe sartzen san atunetako amo andixe / malutak orrasteko ibiltxen san, normalin olan, makilla sati bat eta gero batzuk ultzi eta sartu eta malutak orrasten sin (AB)*

Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 688.01: (LANGOSTÍN ÁNKAK) ORRASTÚ

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: ad.

Def.: *sokakin amarra patak (T/B)*

Datu entzickl.: *orrastu ankak, ipiñi ondo, sokakin amarra pataik es apurtzeko eta egosi oteleta ta saltzeko. Ankak berana ekarri, batu te orrastu, eta soka meiak eukitxe ben, subillak. Subille san tretzik eukitxen ban soki, te gero arek baño meiauk be eongo sin, eta aretxekin amarratu gogor, pataik eta es eskapateko, se pata bat ero apurtzen basan, gero andixeik urtetetzen dana ta langosti utze gero geatu, utzitxu etxen san euran barruko mamiñe (T/B)*

Saila: prozesaketa; eratorriak

Sarrera 688.02: (MALUTÍ) ORRASTÚ *Ik. Malutí*

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: ad.

Def.: arto-orriak tira txiki eta meheetan xehetu (ME)

Datu entzickl.: *maluti orrasixas orrasten da, orrastu, tira meiak eiñ (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 689: **órratz//orrátza**

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sareak josteko erabiltzen den gailua (ME)

Dok. Zubikarai: Lok.: "*orratza apurtuta*", algaretean, nun dabillan eztakiala. "*orratza galduta*", moskortuta, nun dabillan eztakiala. "*ori arraina balitz orratza*", gizon zirikalari eta zoliekatik esaten da. **ORRATZAK:** sareak josi ta konpontzeko oiturazko diran orratzak. **ARMATEKU:** sareak osotasun baten gertuten joateko. **BELA-ORRATZA:** belakiak josteko erabilten dana. **BIETZ ORRATZA:** be aldeak josteko erabilten dana. **GOIBURUKO:** sarearen goi-buruak josten erabilten dana. **JOSTORRATZA:** ainbat neurritakoak. **MAMIÑEKU:** sare mamiñak konpontzen erabilten dana. **ORRATZA:** izen edo deitura orokorra. **SARE ORRATZA:** saretan bereziki erabilten dana. Sare konponketan erabilten diran orratzak, **OLEZKO ORRATZAK** deitzen dira.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: sareak/materialak

Sarrera 689.01: (ARMAKÓ) ORRÁTZ

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sarea armateko erabili ohi de tresna (ME)

Datu entzickl.: *sari josteko orratzik andixena ra, beune ta armateko ta kortxu*

te armateko ta (T/B)/ armako orratza, beuneta armateko ta kortxuta armateko ta. Arma ra, soka beune ero kortxu lotzi re (BL)

Dok. Zubikarai: ARMATEKU: sareak osotasun baten gertuten joateko AZ(01).

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 690: orrási//orrasíxe
Elkarrizk.: Andoni B..
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *malutak orrazteko ibltxen zan erramintxi (AB)*
Datu entziki.: *normalin ola, makilla sati bat ixaten san, eta gero batzuk ultzi eta sartu eta malutak orrasten sin (AB)*
Eneko Barrutia: EB(02) 296 orr.
Hiztegi Batua: (+) orrazi
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 691: óskol//oskóla
Elkarrizk.: BZZ
Kateg. gram.: Iz.
Def.: caparazón (BZZ)
Hiztegi Batua: (+)
Saila: anatomia eta morfologia

Sarrera 692: ótar//otarra
Elkarrizk.: Domeka M.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: OTARRE: gauzak eramateko ontzia, saskia baino handiagoa, euskarriduna, berez zumitzez egina (IS)
Zitak: *eta otarrak eta bete-bete eindde eoten sines eta bera sapala ranes, papardu, ba askotan baforetik eta ataeran jausi etxen sin (DM)*
Hiztegi Batua: (+)

Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 693:	otzára//otzári
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>kopaleta (T/B)</i>
Def.:	<i>arrain ta tresnak erabiltzeko saskia(M) / OTZARA: otarrea, saskia (IS)</i>
Datu entzikl.:	<i>otzara andixakin atrapatzen dau onek, goxan dakar sarreri te ortixeik sartzen da jatea ta urten penas etxen dau. Tipo askotako otzarak das; batzuk kuadrauk, beste batzuk biribillak, bañe danak dis langosti te abakandu te aingira andixe baator be, barrure (BL)</i>
Dok. Azkue:	OTZARA (B-i-l-m), cesto pequeño que cabe un cuarto de faneca.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	creel / fish pot / pot
Frants.:	casier / nasse
Gazt.:	nasa
Saila:	arrantzako tresnak/materialak.

Sarrera 693.01: (IRÚ ARROKÓ) OTZÁRA**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Def.:** *30-40 kilo inguruko otzari (T/B)***Datu entzikl.:** *36 ero 40 kilo eukasen. Arro bakotxak amabi txe erdi kilo eukasen. Da pasaten san areas otzarias se, arrañe fresku basan gitxia beteten san, gorutz etxen ban eta; da arraiñe bixkat makaldutakun, ildadakun ordun kilo gexa ta pixu etxen gakon (T/B)***Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 693.02: OTZÁRA (BOROBÍLLE)

Elkarrizk.: Boni L.

Datu entzikl.: *tipo askotako otzarak das; batzuk otzara kuadrauk, beste batzuk biribillak, ori, enjeneralak gustoren dabena, bañe danak dis langosti te, abakandu te, aingira andixe baator, barrure (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 693.03: OTZÁRA (KUADRÁU)

Elkarrizk.: Boni L.

Datu entzikl.: *tipo askotako otzarak das; batzuk otzara kuadrauk, beste batzuk biribillak, ori, enjeneralak gustoren dabena, bañe danak dis langosti te abakandu te aingira andixe baator, barrure (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 693.04: (LANGOSTÁ) OTZÁRA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: otarrainak hartzeko otzara (ME)

Zitak: *nik ikusi rot au, Subisar aurrin dana beteta akarrena langosta otzaras (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 694: **ozpal; óspal//ospála**

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *ol meia ta zorrotza, barengako urak leortzeko (M)*

Eneko Barrutia: EB(02) 297 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: ontzien eraikuntza

P

Sarrera 695:	pála//palí
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz
Sin.:	<i>amopali; amun popi; amun kirtena (BL)</i>
Def.:	amuak hasieran daukan zati zapala; pita lotzen den lekua (ME)
Zitak:	<i>amun kirtenin juten da ori, palan (BL) – onei amo puntionei esatetzau argollaik esbaauke, au sapalauau, pali (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 298 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 695.01: PALÁDA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arraunekin uretan egiten den indarra (ME)

Datu entzikl.: *palada bat da bixkat mobiuti, bera serku es datxin aurrea*

jun, esta atzea be (BL)

Zitak: *atzea palada bat eta para, atzea palada bat eta para (BL)*

Eneko Barrutia: EB(02) 298 orr.

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 696: **palamátro//palamátru** (*erd.*)

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *barómetro (BZZ)*

Saila: nabigazioa eta portua

Sarrera 697: **palánka//palánki** (*Trisopterus luscus*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *begi handidun arrin txikia (ME)*

Datu entziki.: *Arrain surixe ra. Pantxu te baño asitxuaua. Eskama makalak dakas, asurrik eta estakar. Ederra jateko. Palanka suluk eta ixaten dis. Lena kostatik urrin apaxukin de, jakindde nun dasen esta? Eta palankan kali ixati morun, euran tokixak antxe. Joten basendun palanka sulo bat ba edosemat palanka atrapatzen sendun. Batzuk baekixien gitxi bat gora bera, beti esin eoten bañe (PE)*

Dok. Zubikarai: AZ(01)

Dok. Azkue: PALANKA 1º (B-ond), pez pequeño, dulce, de ojos grandes.

Eneko Barrutia: EB(02) 299 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Gazt.: faneca

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 698: **pálo//pálu** *Ik. Bergí (erd.)*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>bergi (BL)</i>
Def.:	itsasontziak izan ohi duen haga (ME)
Datu entziki.:	<i>bergi re palu (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 299 orr.
Hiztegi Batua:	(-) masta
Ingl.:	mast
Frants.:	mât
Gazt.:	mástil / palo
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 698.01: (ATZÉKO) PÁLO (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: itsasontziak atzeko partean daukan haga (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 300 orr.

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 698.02: (AURRÉKO) PÁLO (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: trinket (UZEI)

Def.: itsasontziak aurreko partean daukan haga (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 300 orr.

Dok. Julián Amich: TRINQUETE: palo que, en las embarcaciones que tienen más de uno, se arbola más cerca de la proa.

Hiztegi Batua: (-) aurreko masta

Ingl.: fore mast (Amich)

Frants.: mât de misaine

Gazt.: trinquete / mástil de proa

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 698.03: (TRABESEKÓ) PÁLO (*erd.*)**Elkarrizk.:** Miren**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** fabrikan lan egiteko izan ohi zituzten mahaietan egoten zen egurra; hanketako deskantsua errazteko (ME)**Datu entzickl.:** *beatzi mai euki gendusen. Eta an atzerenguk, beian gañea esin alla eta trabeseko palo bat eukitxe ben anketan, ankak bixkat altzateko (Mi)***Saila:** bestelako gaiak**Sarrera 699:** **pálo//pálu** (*arrain mota*) (*ez dut aurkitu*)**Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrasteko arrantzan arrantzatu ohi den arrain mota (ME)**Datu entzickl.:** *Ongoxe urtitako arrasteko arrañe, fogonerun de lantxeik. Leatzan da aldin, arraiñ ordinaxu re ori. Fogoneru orren aldin lodixaua eta sabalaua ra, ori bixkat estutxuaua ra, fogoneru naiku sabalaua. Gris koloreku re, griseaku. Enas bili ni palotan (PE)***Dok. Zubikarai:** AZ(01)**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 700:** **panderéta//panderéti** (*erd.*)**Elkarrizk.:** Miren**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** lata mota bat (ME)**Datu entzickl.:** *olako panderetak esaten geuntzan, zabalauak, bajuauak, latak dis. Ero bestelaik kilokuk ero, txikixak, obalauk esten geuntzan, orixu eñ eta gero sarratu etxen sin (Mi)***Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** bestelako gaiak

Sarrera 701:	pandéro//pandéru (erd.)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>mediomundu (BL)</i>
Def.:	<i>sareko ondoko arrainak ateratzeko tresna (M) / arraina treinetik itsasontzira sartzeko tresna (ME)</i>
Datu entzikl.:	<i>arrañ asko bara, treiñin batzen dabe panderuas, eta arraiñ asko bara, etxen dabe panderuas. Panderu re burdiñasko alakoxe kirtenas. Panderuk dakar aro gogorra. Orreas kontus euki bir ixaten dabe, se uste baño beraua sartzen barabe, treiñe apurtzen dabe ta akabo (T/B)</i>
Zitak:	<i>panderu ero salabardu ero ta, dsast! Sartzen dabe ta botaten dabe berta serkoa (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 300 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 701.01: (IXKIRATAKÓ) PANDÉRO *Ik. Ixkiréru* (erd.)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>ixkireru (BL)</i>
Def.:	<i>ixkirak hartzeko gailua (ME)</i>
Zitak:	<i>au ixkiratako panderu re, gorutz altzaeri (BL)</i>
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 702:	pánel//panéla (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>itsasontziaren oinarrian egon ohi diren egurrezko xafla zabalak (ME)</i>
Dok. Azkue:	<i>PANEL (B, G), pana, tablas móviles con que se entarima la lancha.</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 300 orr.

Hiztegi Batua: (-)
Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 702.01: (ALDREBESETAKÓ) PAÉLA (*erd.*)

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: Iz.

Def.: denak gauza bat esaten dabenean, kontrakoa esaten dabena (BZZ)

Saila: pertsonen izaera

Sarrera 702.02: (BEKÓ) PÁNEL

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: ontzian oinarri diren beherengo oholak (ME)

Datu entzikl.: *batelan beiko partin ure eon leike bañe au enjaretau uran
gañin da seu ibili bir bosu be, eta orrei deitzen gako ure sikatu
(BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 703: **pantóka//pantóki** (*erd.*)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz

Def.: multzoa (ME)

Dok. Azkue: PANTOKA, pila, montón.

Eneko Barrutia: EB(02) 301 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: pantoque

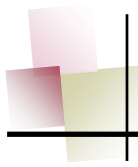
Saila: bestelako gaiak

Sarrera 704: **pántxo//pantxú** (*Pagellus bogaraveo*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrain txiki bat (ME)

- Datu entzikl.:** *Pantxu re besiukumi ixatin lantxeik, bañeiferenti besiuan aldin. Prijiute ta gosu ixaten da. Pantxu, txitxarrun de aldin gitxi. De amen gastetan lena errixun pantxo txikixak batzuk eta bai. Gero gasollan da, petroleuan da kontuk galdu ben. Sabala, besiuan antzeaku re bixkat. Suritxik eta marroire bitxarteko kolori akar (PE)*
- Datu entzikl.:** *pantxu guk sasoi baten errixun ikusten gendun, Errenteixa arte allaten sin pantxuk (DM)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok. Azkue:** PANT^SO (AN-ond, B-l-ond, L), pancho, cierto pececillo, cría del besugo, según cree el vulgo.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 301 orr.
- Dok. Julián Amich:** PANCHO: nombre que en algunas regiones del Cantábrico se da a los besugos cuando son pescados sin haber llegado a su total desarrollo.
- Hiztegi Batua:** (-) /pantxo (besigu kumea)
- Frants.:** jeune dorade
- Gazt.:** pancho
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 704.01: PANTXOKÚME**Elkarrizk.:** Domeka M.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** pantxo txikia (ME)**Saila:** arrantza espezieak. Arrainak**Sarrera 705: páño//pañú (erd.)****Elkarrizk.:** JM Ibazeta**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** mamiñ; sare-oihal; (UZEL)**Def.:** sarea bera(ME)**Dok. Julián Amich:** PAÑO: cada uno de los anchos del tejido de lona o lanilla que, cosidos por sus orillas, forman una vela,

	toldo o bandera.
Hiztegi Batua:	(-) / sare-mami
Frants.:	nappe de filet / alèze / alèse
Gazt.:	pañño de red
Saila:	sareak/materialak
Sarrera 706:	pañol//pañóla (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>trepetxuk eukitxeko; biarreko gauzak eukitxeko txalupan eoten dan leku (BL)</i>
Datu entziki.:	<i>bodega bat da (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 301 orr.
Dok. Julián Amich:	PAÑOL: uno de los diferentes espacios cerrados que hay distribuidos por el buque para guardar las provisiones y efectos de distintas clases. Así, hay el <<pañol de pnturas>>, el <<pañol de luces>>, el <<pañol de cabos>>, etc.
Hiztegi Batua:	(-) / biltegi
Ingl.:	store-rom (Amich)
Frants.:	magasin
Gazt.:	pañol; almacén
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 707:	papárho//papárho (<i>Brama brama</i>)
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	PAPARDO: itsas arrain teleostea, haragijalea, gorputz zapala, muturra oso motza eta larru antzeko azal lodi gris iluna dituen, jateko ona (IS)
Datu entziki.:	<i>sapaleako arraño ra, esta arrain sapala baño, sapaleaku re. Gris illune, eta asala neiku gogorra eukitxen dau. "Gabardiño" esaten geuntzan guk</i>

asalai. Iñox arrastin ibili gasenin, papardo tokixan edo etxen gendun, nai dabenak bakotxak bere apaxu erria, bitxartin, iñox papardu atrapatzen gendun bakarria etxeako. ⁷⁸(PE) / papardu san arrain bat gabetik ioten sana, bañe gabetik, bir bara, esan ioten beti. Egune etorrenin ioten ban gora, eune sabaldu baño lena asten san atzea be berutz. Ur andixetako arraño, bañe gero asalin atrapatzen di. / papardotako gustaten gaskun bixkat asixaua ixati masixe / gu gastik giñanin papardo asko atrapatzen san(DM)

- Zitak:** gu gastik giñanin papardo asko atrapatzen san (DM)
- Dok. Zubikarai:** Lok.: "paparduak lez, an zarelakuan emen", arrain ibiltaria dala esaten da papardua. Toki batzuetan lanpua be deitzen dautse edo papalardua. Erderaz palometa.
- Dok. Azkue:** PAPARDO (Bc) pez marino, grande.
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 301 orr.
- Dok. Julián Amich:** CASTAÑETA: denominada también <<japuta>> pez que vive en aguas profundas durante el invierno; se aproxima tanto a nuestras costas del norte y noroeste, que se captura con artes de red y palangres muy finos. Es de la familia de los escómbridos.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** brème de mer
- Gazt.:** japuta / castañeta
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 707.01: PAPARDÓTAN

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: adb.

⁷⁸ Olan atrapatzen gendunin, aproba eta gero, ba, erreta obetuen ixaten san beran gabardiña ta gusti, asala kendu baik, eta gero erretakun asala erres kentzen da. Jateko arrain normala ra. Apaxun arraño gaistu re, eltze banin indarra arek etxe ban... apurtu etxen sin apaxuk eta danak. Ori umetan denporan da urte batzuk eon sin papardu ixan sana, aberatza ixan san korda, besiuian aldin papardu asko ekarten san, fabriketa ta erute ben, merkia san bañe, eta denporias ori gabitxu ein san, on atunas da atrapatzen dabe bixkat arutzaua (PE)

Def.: papardoak arrantzatzen (ME)

Datu entzikl.: *lelengo mundillak botatesu, gero kordi, au re kordin goxe, bañe au ondure botaten da, arrixe da ta. Au papardotan da besiutan da esan ibiltxen (BL)*

Saila: arrantza motak/teknikak

Sarrera 708: **pápo//papú**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *piesi ; kuadru (T/B) / sare-pieza (UZEI)*

Def.: *treñan satixe, piesa bat (T/B)*

Datu entzikl.: *len emoten geuntzan papu asko, sakuaua ixateko, trein txikixauak sinetik, bañe on treñak andixak disenetik, on orrenbeste papoik es, ori etxeko metro biko neurrixak das, eta gero aretxei etxeotze lau sentimetro kendu ero sei kendu ero seuk naisune (T/B)*

Zitak: *semat papo bir dau onek, amalau papo edo, amasei (T/B)*

Eneko Barrutia: EB(02) 302 orr.

Hiztegi Batua: (-) / sare atal

Frants.: pièce de filet

Gazt.: pieza de red

Saila: sareak/materialak

Sarrera 709: **pará aberías // pará-iberiása (pará-kostúras//pará-kosturása) (erd.)**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *para kosturasa (T/B)*

Def.: *treñeko aberixak parateko kostura gogorra(T/B)*

Datu entzikl.: *ain trein lusik tis, iual asten da apurtzen amendixeik ta treñe barrurutz eruten da, eta ain inddar andixe daru, bera treñe ru apurtzen-apurtzen, da etxetzaus*

topik goitxik bera, lau be bai, iru be bai, goiburun totuerakuk, berau treñe ra meie, ta onek goiburukuk dis lodixak, eta olakoxe lodixak sartzetzaus gotxik bera eta ordun aberixi dator eta etxen da para, parako ra eta iual eingo ra bertan josguran bixkat bañe arek etxen dau asko para (T/B)

Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	sareak/materialak
Sarrera 710:	paréja//paréji (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	bouak (UZEI)
Def.:	arrasteko arrantzarako txalupa bikotea (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 303 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / arrasteko bikote
Ingl.:	pair trawlers
Frants.:	chalutier - boeufs
Gazt.:	pareja de arrastreros / bous
Saila:	ontzi motak
Sarrera 711:	parrilladúra//parrilladurí (erd.)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arraina garbitzeko lekua (ME)
Datu entzikl.:	<i>parrillin morun bañe egurrezku, eskami berutz jun eta goxan garbixe gelditzeko(T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 303 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/bestelakoak

- Sarrera 712:** **parrútxa//parrútxi**
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** sardina txikia (ME)
- Datu entzikl.:** *Sardiña txikixe. Sardiñi eon ixan da amen, sardiña andixe ero sardiña txikixe, eta parrutxi guk Galisin esautu rou, bera sardiñi txikixau ixan, bardíñe, seoser aldi eukiko ra, bañe sardiñan bardíñe ra. Guk ori usaten gendun geroko urtitan biberotako atunetako, ona ra, sardiñi erosein arrañentzako ra gosu jateko eta antxe. Il etxen da arin biberutan da, bestelaik bera ra onena (PE)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 303 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / parritxa (AZ)
- Gazt.:** parrocha
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 713:** **partílla//partillí⁷⁹**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itxasoko diru parte (BZZ)
- Zitak:** *txitxarro txikixak eta bara; an esta partillaik (B.)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 303 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** partija
- Saila:** termino administratiboak
-
- Sarrera 714:** **pastáka//pastáki**
- Elkarrizk.:** Boni L.

⁷⁹ "partilla" sarrera ez da diru-sari bezala erabiltzen soilik; sarri, aukera edo onura ekar ditzakeen gauzei ere izen hau ematen zaie.

Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	adarbiko (UZEI)
Def.:	itsasontzietan egon ohi den <i>T</i> formako burdinezko pieza (ME)
Datu entzikl.:	<i>kubiertan be eoten dis, iual bueltaduran datorrena lemin kati, gero etorten da berrille, eta gero osteabe amen argolla bateas kati, gora, eta pastekak dis amen tartin borobiltzen dabenak. Pasteki normalin burdiñesku re, eta barrun eukitxen dau txiringoli, barrun berak ibilidatxin bulta-bueltaka. Paraten bara, orrek estau balixo (BL)</i>
Eneko Barrutia:	antzina oholezkoak izaten ziren belak izatzeko-eta. Oraingo burdinezkoei pastekak deitzen zaie, indar gehiago daukate lehengo oholezkoak baino. EB(02) 304 orr.
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Julián Amich:	CORNAMUSA: pieza en forma de T que afirmada a la cubierta sirve para amarrar cabos.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	cleat (Amich)
Frants.:	taquet
Gazt.:	cornamusa
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 715:	pátroi//patrói
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	PATROI: nagusia, ugazaba / Heg. Traineru edo ontzi bateko burua (IS)
Eneko Barrutia:	EB(02) 306 orr.
Dok. Julián Amich:	PATRÓN: hombre de mar que, además de tener la práctica correspondiente, ha acreditado ante un tribunal examinador los conocimientos y capacidad técnica necesarios para mandar un buque hasta cierto tonelaje y determinado tipo de navegación según la

clase de título que posea.

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	skipper / master / bargeman (Amich)
Frants.:	F. Patron (Amich)
Gazt.:	patrón (Amich)
Saila:	langilea

Sarrera 715.01: PATROÍ (NATURÁLA)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: patroi ona (ME)

Zitak: *patroik dana estuixa bir dau, patroi naturala bara beintzat (BL)*

Saila: pertsonen izaera

Sarrera 716: patrón de kósta (erd.)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: kosta (ME)

Def.: txalupako tripulazioaz, agiri desberdinez eta oinarrizkoak diren ardura nagusiez arduratzen dena; txalupako arduradun nagusia (ME)

Zitak: *ni arrastin ibili nas "patron de costa" (DM)*

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: patrón de costa

Saila: langilea

Sarrera 717: patrón de péska (erd.)

Elkarrizk.: JM. Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txalupa arrantza dagoen lekura eramateko ardura daukana; baita arrantza lekutan nola aritu adirazten duena ere (ME)

Gazt.:	patrón de pesca
Sin.:	patron de pesca (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 306 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	patrón de pesca
Saila:	langilea
Sarrera 718:	pastánka//pastánki (<i>Dasyatis pastinaca</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	BASTANGA: arraiaren antzeko arraina, bizkar-ilun eta sabel-argia, isatzean arantza lodi bat duena (IS)
Datu entzikl.:	<i>au bastua ra jateko, guk len be jaten gendun, es on bakarrik / pastankak atunetan baforai etxen gakoie kaskuai pea, eta a kaskuai peata baakasu, estosu atunik atrapatzen. Enjeneral, ni neuk estot erun, bañe karburuk eta uxatzeko, atras emon, da atrasin junde (BL)/ Arraxa andi bat balitxake lantxeik. Aue daru, sabalik, au andi bat sabaltzen dau eta bustena lusi eukitxen dau, eta bustenin puntan benenu ero eukitxen dau, olakoxe seoser. Marroi illun-illune ero ixaten da eta aspixe suri-surixe, eta orrek bakarren bat eta etorri ixan di sarin eta ordun etxen san, ba, kontus artu palias eta bota atzeabe, bai, benenuatxik. Gitxi ikusten dis eta andixak dis (PE)</i>
Dok. Azkue:	PAZTANGA (Bc, G), pez semejante á la raya, más dañino, siendo muy dura la espina de su aleta caudal.
Dok. Julián Amich:	PASTINACA: una de las rayas dichas <<aguzadas>> , llamada también <<chucho>>; posee un aguijón muy temido.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	pastenague
Gazt.:	pastinaca
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 719:** **pérloi//perlói** (*Triglidae* (fam.))
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** arraingorri (UZEI)
- Def.:** Triglidae familiako arrainei ematen zaien izena (IS)
- Datu entzikl.:** *Perloi baltza eta perloi gorrixeraz. Lepu batak gorrixeraz argiraku eta bestik gorri illun, esta baltza bañe urdiñeaku, oxe ra kolori. Bañe jaten gustun alde andixe ra, baltza obi. Aragi gogorreku re. Asala gogorra eukitxen dau eta buru be sapala eta aue eta gogorra, buruko asurre ta (PE)*
- Dok. Azkue:** PERLOE, perloi (Bc, Gc), perloin (L), perlón, un pez marino como de veinte centímetros, de ojos grandes y baboso.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 306 orr.
- Dok. Julián Amich:** RUBIO: pez de color claro amarillento que durante el invierno mora en aguas de bastante profundidad.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** grondin
- Gazt.:** rubio+trígildo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak.
- Sarrera 720:** **perlói báltz//perlói báltza** (*Eutrigla gurnardus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** PERLOI BELTZ: mutur-zorrotza eta hezur gogorrez hornitua (IS)
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 306 orr.
- Dok. Julián Amich:** BORRACHO: nombre que dan en Galicia a un pez de color rojo, cabeza grande y angulosa y aletas espinosas que parecen dividir el cuerpo de dicho pez (triglineata) en aristas rectilíneas a todo lo largo del mismo. Probablemente es la clase de pez cuyo

nombre resulta más diferente en las distintas regiones marítimas, puesto que se llama: en el País Vasco, <<borodiña>>; en castellano, <<pelón>>; en Valencia, <<rafalet>>; mientras que en Cataluña se conoce por <<lluerna>>

Hiztegi Batua: (-) / perloi beltz
Frants.: grondin gris
Gazt.: borracho
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

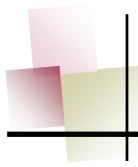
Sarrera 721: **perlói górrri//perlói gorríxe** (*ez dut aurkitu*)
Elkarrizk.: Patxi E.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: perloi mota bat (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 722: **perpélust//perpelúste** (*Sparus aurata*)
Elkarrizk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: dorada (AZ)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 723: **peskadéixa//peskadéixi** (*erd.*)
Elkarrizk.: Agurtzane O.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arraina saltzen duten lekua (ME)
Eneko Barrutia: EB(02) 307 orr.
Hiztegi Batua: (-) / arrandegi
Gazt.: pescadería
Saila: bestelako gaiak

- Sarrera 724:** **peskít// peskíte** (*Ctenolabrus exoletus*)
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Sin.: durdo (AZ)
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 725:** **peskíxan** (*erd.*)
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: adb.
Def.: (belaren) arabera (ME)
Zitak: *erramutan du au, bogan, eta patroi amen du atzetik, onek be apaxuk darus, kasako apaxuk. Erramu sartu te belin peskixan jun biko rau (BL)*
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza eragiketak/bestelakoak
- Sarrera 726:** **pestaña//pestañi** (*erd.*)
Elkarrizk.: Miren
Kateg. gram.: Iz.
Def.: lataren koska (ME)
Datu entziki.: *Kontu euki bir san latakín be bai, se latak eukitxen baben pestañi bixkat okertute ero eseban balixo, egala, pestañi deitzen gako es? se bestelanik makiñan itxieran esta kasaten (Mi)*
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: pestaña
Saila: bestelako gaiak
- Sarrera 727:** **petróman//petromának** (*erd.*)
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.

- Def.:** *karburuaz dabillen argixe (BL)*
- Datu entzikl.:** *nik ikusi ixatxuas onek uretako argixok baik. Onek oikuok petromanak eukitxen sitxuen. Argi andixe eukitxe ben, es ben batela soltaten, beti batela erute ben orrek erremolkin, guk on es, len bai. ArraÑe topaten sanin atzin eruten san batela, baforan atzin, eta ikusten banin aurrekuk esatebala "bastante arrain du", patroik ordun, "erria, erria!" batela sokias amarrata juten san da erria, eta krak!, bisten ban argixe eta batelak berak buelta sabaletik, gero etxen san batela gaÑea altza ta "ikustesu?" eta "es", eta esaten ban patroik "eon listo argixe itzaltzeko", eta argixe itzaltzen sanin, ardora ikusi etxen san batelak akarrena da bestelaik ankias jo beie (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 728:** **péxa//péxi** (*Mola mola*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Datu entzikl.:** *Pexi re olako, ixeko disko bat ixanda lantxeik. Beko partin estau eukitxen olako borobiltasunik. Busten txikixe eukitxen dau. Lena amen itxosun ikusten sin asalin, onek eguk albutan eukitxen dabe, ego sabalak eta motzak, eta beran egu ikusten san, egu gora beire, asaletik ikusten san. Arpoi bota ta atrapatzen san. Buru sapala akar, kendu buru eta "a la lantzoï" garbitxu ori be. Aragixe arraxin antzea ero eukitxen ban, bixkat olantxeik tirak-tirak, esan filamento kartilagu baÑe. Baten bat atrapatzen san eta ori egositxe gosu eoten san. Egosi arraxin de lantxeik, mamiÑe kentzetzasu, "korretan buelti eiÑ" dde listo (PE)*
- Dok. Azkue:** PE^SA (B-l), pez que duerme á flor de agua, es gelatinoso, no se come, es grande.
- Dok. Julián Amich:** PEZ LUNA: pez del género lampris; su tamaño es de

un metro y medio a dos, y se parece mucho al <<gallo de mar>> o <<pez de San Pedro>>. Es de buena carne.

Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: pez luna, moma
Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 729: **pés-boladóra** (*Exocoetidae* (fam) (erd.)

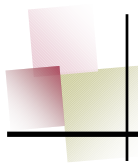
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arrain mota (ME)
Datu entziki.: *olatuk joten dabenin, part! Barrure (BL)*
Hiztegi Batua: (-) /arrain hegalaria
Frants.: poisson volant
Gazt.: pez volador
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 730: **pés-espáda** (*Xiphias gladius*) (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arrain mota (ME)
Zitak: *orrek bolantiorrek atunetan atrapatzen dau atune, atrapatzen dau simarroi, atrapatzen dau pes-espadi, ixurdi, dana, desastre completo (BL)*

Dok. Julián Amich: PEZ ESPADA: ese pez, que carece de aletas abdominales tiene los intermaxilares prolongados en una lámina larga y estrecha, semejante a la hoja de una espada.

Hiztegi Batua: (-) / txitxi-ezpata / ezpata-arrain
Ingl.: sword fish / swordfish
Frants.: poisson épée / espadon
Gazt.: pez espada
Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

- Sarrera 731:** **pés-gía** (erd.) (*Naucrates ductor*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Datu entzikl.:** *orrek eruten dabe txintxoletak eta marraxuk eta, andixak eruten dabe muturrin arrain bat, eta auxe ra pes gia. Enjeneralin, kaelak eta eukitxen dabe tripa aspixan, beras erutetxues (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 308 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** pez piloto/ pez guía
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 732:** **pés-mánta** (*Mobula mobular*) (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Datu entzikl.:** *pes manti be arraxi re / pes manti, enjeneralin guk ori ur beian ikusten dous, ostia!! Kruelak, e!! Onek txarrak di gañea, onek gixona uretan atrapako baleukie otzin garbitxuko leukie, ariñ orrek, auxe, batu te linpio! / onek eukitxen dabe espixe amentxe, eta emoten dabe kalanbri; txarrak dis, espixe txarra ra (BL)*
- Dok. Julián Amich:** MANTA (O DIABLO DE MAR): raya que viaja en parejas, acercándose raramente a las costas.
- Hiztegi Batua:** (-) / manta-arraia
- Frants.:** diable de mer / mante
- Gazt.:** manta
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 733:** **pes-martillo** (*Sphyrna zigaena*) (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** MAILU ARRRAIN; marrazoaren familiako arraina, buru alboetan luzakin bana duena (IS)
- Datu entziki.:** *pes sorro, pes martillo, onek asko balixo rau. Au etxen dabe sertu, este... Ontzungun baakixu semat ein ban onek arraxuk Ondarrun? Mille peseta kilu. Jaten ikasi einddau jentik (BL)*
- Dok. Julián Amich:** PEZ MARTILLO: del género de los escualos, este pez (*Sphyrna zigaena*), de gran tamaño, pues llega a tener más de dos metros de longitud.
- Hiztegi Batua:** (-) / mailuarrain
- Frants.:** requin marteau
- Gazt.:** tiburón martillo; pez martillo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 734:** **pés-sierra** (*Pristis pectinata*) (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Zitak:** *pes sierra ra ori (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 308 orr.
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Dok. Julián Amich:** PEZ SIERRA: entre los escualos hay algunas especies que por su conformación y particularidades parecen seres intermedios entre éstos y las rayas.
- Hiztegi Batua:** (-) / zerrarrain
- Ingl.:** sawfish (Amich)
- Frants.:** poisson scie
- Gazt.:** pez sierra
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 735:	pés-sórro (erd.)(<i>Alopias vulpinus</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrain mota bat (ME)
Datu entzikl.:	<i>pes sorro, pes martillo, onek asko balixo rau. Au etxen dabe sertu, este... Ontzungun baakixu semat einban onek arraxuk Ondarrun? Mille peseta kilu. Jaten ikasi einddau jentik (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 736:	piés de gállu (erd.)
Elkarrizk.:	J.M:
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>atik eukitxeotxusen alanbre bi (JM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 308 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / bibiko
Frants.:	patte de panneau / patte d' oie
Gazt.:	pie de gallo / pata de gallo
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 737:	piésa//piesí (erd.)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>papu; kuadru (T/B)</i>
Def.:	trein zatia (ME)
Zitak:	<i>ipiñi ben treñe, gero ba, esaneutzan; amen piesi falta ra, te piesi diru re (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 309 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	sareak/materialak

- Sarrera 738:** **píka** (erd.), *piká(tu)*, *pikáten*.
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arrainak amuko karnata irentsi (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 309 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / heldu / tenk egin
- Frants.:** piquer / mordre à l'hameçon
- Gazt.:** picar / morder el anzuelo
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 739:** **(sérku) pikín** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Def.:** zerku zuzen euki (ME)
- Kateg. gram.:** adb.
- Datu entzikl.:** *serku eon bir dau beti pikin, susen. Atzea baru, elisik atrapatén dau , eta aurrea baru gixonak esin eutzi serku. Euki birde antxe susen eta suk beti be serkuai beatu bitzasu (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 740:** **píña//piñi** (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsasoan arrastero batetik bestera sarea lotzeko ibiltzen den tresna (ME)
- Datu entzikl.:** *parejan, arrastero batek botaten dabenin sari, botateotza beste arrasteruai piñi. Piñi re eskuas botaten dana (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 310 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / anana
- Frants.:** ananas

- Gazt.:** piña
- Saila:** arrantzako tresna eta materialak
- Sarrera 741:** **pípa//pípi** (erd.)
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** barril luzea (ME)
- Datu entziki.:** *Pipak dis barrillan morukuk bañe lusik, egurrekuk, sabalak, masi-barrillak sin estutxuauak (Mi)*
- Zitak:** *Akordaten nas, sartzen giñanin, eskillaran ondun eoten sin pipak aseitunanak, esku sartu te artze ben eta jan gero, niri es gatan gustaten da nik es neban artzen (Mi)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** prosezaketa; eratorria
- Sarrera 742:** **píta//píti**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *loru (BL) / amuhari (UZEI)*
- Def.:** arrainak arrantzatzeko ari fina (ME)
- Datu entziki.:** *lena loru san, da gaur piti / artza selanik dakarren eindde, onek amarraten di pitiai, pitiai amarraeran asko datorreneako andixena da beti obi, erresa manejatesu seuk atzaparretan, au txikixe beti re enredosua eta mintzua, eskun mintzua (BL)*
- Dok. Azkue:** PITA (AN, B, G), pita.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 311 orr.
- Dok. Julián Amich:** SEDAL: cordón originario del gusano de seda en donde se anudan los anzuelos cuando se pesca con caña / red de esparto muy grande, de varias piezas y mallas muy anchas, con la que se cierra la puerta de las almadrabas / red semejante a la jábega, pero mucho más larga, destinada a pescar los atunes.

- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** fishing line
- Frants.:** ligne
- Gazt.:** sedal/pita
- Saila:** arrantzako tresna/materialak
-
- Sarrera 743:** **pitárros// pitarrósa** (*erd.*) (*Scyliorhinus canicula*)
- Elkarrzk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Sin.:** lixa txiki (AZ)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)/ katuarrai
- Gazt.:** pintarroja
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 744:** **pla-pla**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Adb.
- Def.:** zabal-zabalik (AZ)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza lekuak
-
- Sarrera 745:** **plái//pláxe**⁸⁰ (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** hondartza (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 311 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / hondartza
- Gazt.:** playa
- Saila:** ingurune biologikoa

⁸⁰ Arrigorri hondartza

- Sarrera 746:** **Plaiátzu** (top)
- Elkarrizk.:** Boni L.-
- Kateg. gram.:** Iz.
- Saila:** arrantza lekuak
-
- Sarrera 747:** **(sari) planiá** (*erd.*), *planiá(tu)*, *planiáten*.
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** sarea atondu (ME)
- Zitak:** *amen planiaten dabe sari, te beste sari besti ra botaten (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 747.01:** (ÁMUK) **PLANIA** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** amoak arrantzarako txukun prestatu / treotzaran karnatadun amoak txukun ordenatu (ME)
- Zitak:** *amu eoten da treotzaran, antxe planiata (BL)*
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 748:** **pláta//pláti**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** angulatarako eta erabiltzen den ontzi zapala (ME)
- Datu entzikl.:** olakoxe bateletan juten sin angulata, sapal sapalak sin (T/B) / ontzirik txikiena, zabala eta zapala, egonkortasun handikoa, 1'90 luze eta 1'50 zabal (mazidun arrantzan erabiltzen zen), sardiñetarako, bolintxerako, Ondarrun 1930 inguruan sartu zen (PE)
- Dok. Zubikarai:** PLATAK: itxasoan, arrantza egunetan, mazia

zabaltzeko erabilten ziran txalopa zapalak. Ontzi traketzak. Iru-lau ol zabal azpirako, eta barrutik, saietz antzera, ainbat listoi, eurei eusteko.⁸¹

Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzi motak
Sarrera 749:	platúxa//platúxi (<i>Pleuronectes sp.+Platichthys flesus sp.</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	PLATUXA: mihi-arrainaren antzeko itsas arraina, gainaldea arrea orban zuriekikoa duena, jateko ona baina ez oso aintzat hartua (IS)
Datu entzikl.:	<i>Arrain sapala. Basako arraÑe, eukitxen dau lepu laban-laban-labana, mukosidadi, eskapateko ta. Ori platusi esan jaten. Gaur egunin batzuk jaten dabe, baÑe len ori esan jaten. Etorten basin sarin bakarrak ero olanik (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	Lok.: "platusak lako ziriña egin eban amak gure txikiña", ume ziriñakaitik esaten da. Platuxa edo platusa, txabalo lez ezagutzen da Ipar Euskadin. Erderaz solla, platija, platusa. Arrain ziriña dala esaten da. AZ(01)
Dok. Azkue:	PLATUSA (B, G), platu^sa (L), platija, un pez de mar.
Eneko Barrutia:	EB(02) 312 orr.
Dok. Julián Amich:	ACEDÍA: pez de la familia de los soleidos, como el lenguado.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	plaice / founder (Amich)

⁸¹ Atze ta azpia zapal. Aurrea zorrotz, karel eta gilla barik. Erdian tosta bat, ezker eskuma bere parean toletak daukazala. 1930 urte inguruan, Ondarroako kaian ezagutzen zan ontzirik txikiena zan. Orduko motorrak, bolintxean ibiltzen ziranak, arrantza bolintxagaz egiten ebenak, danak euken bakoitzak plata bat. Arrain kalara eldu eta tiña bat mazigaz batera bertan sartzen zan arrantzale bat, mazia zabaldu eta jaurtiteko egokiena zana. Horrela zerbitzu ori egiteko, egokientzat egoan. Gaur ia ikusi be ez da egiten, eta ikusten diranak banaka mollatik ontzira edo ontzitik mollara bertako arrantzaliak erabilten ikusten dira, baiña ez dira itxasora eroaten. AZ(01)

Frants.:	plie+flet
Gazt.:	golla+platija
Saila:	arrantza espeziak. Arrainak
Sarrera 750:	pleámar //pleamárra (erd.)
Elkarrizk.:	Agurtzane O.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	marea gora (ME)
Eneko Barrutia:	EB(02) 313 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / marea gora
Gazt.:	pleamar
Saila:	itsasoaren egoera
Sarrera 751:	póla//póli (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ardatz baten kokaturiko gorpila, bere ingurunean soka, kate edo uhal bat daramana, eta zamak jasotzeko edo higidura bat helarazteko erabiltzen dena (IS)
Zitak:	<i>amen eoten dis lau pola ero, simarroitxako ixaten sin, kañaberik poli bir dau, kañaberi amarrata du araxe pola (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 313 orr.
Dok. Julián Amich:	CUADERNAL: montón de mayor superficie y grosor que el sencillo y que tiene dos o tres cajas, estando destinado a guarnir aparejos de mucha fuerza. Se denomina de dos o tres <<ojos>>, según el número de aquellas.
Hiztegi Batua:	(-) / txirrika / motoi
Ingl.:	pulley / block
Frants.:	poulie
Gazt.:	cuadernal (begi bat baino gehiagokoa) / polea
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 751.01: POLÉA (DÓBLE) (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrainez betetako sarea e.a. Itsasontzira sartzeko eta ateratzeko balio duen tresna (IS)

Datu entziki.: *onek amen dakasenok juten di paloa, amen juten da polea, eta onek bixok dis araxe polea juten disen tirak. Arek tirak datos, atzeko palure, atzeko palun polea doble bat, eta aretxei pasa eta amen barrure sartzeko einbisu ten (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 752: **pongoliño//pongoliñú**⁸² *IK. mongolino*

Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *txikitxoia (M)*

Dok. Zubikarai: Lok.: "*pongolino au sekula ez da asiko*", ume negarti eta mengelakaitik esaten da. AZ(O1)

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 753: **pópa//pópi**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *atzi; atzeko popi (BL)*

Def.: *baforan atzeko parti (BL)*

Dok. Azkue: POPA : 3º (B, G), popa de un buque, 4º (B-l-ond,...), trasero.

Eneko Barrutia: EB(O2) 313 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Saila: ontzien eraikuntza

⁸² "pongoliño" edo "mongoliño" gauza bera dira.

Sarrera 753.01: PÓPAS-ÁTZEA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: adb.

Def.: atzerantz joatea (ME)

Datu entziki.: *eueldi txarra ranin be eoten da popas atzea bafora gitxia mobiuteko. Latiñe baja etxen da eta joten da aurreko foka, aurreko fokak etxen dau bafora popa eukitxea, arek axe bixak artzeotxu, batea baru, batea, eta bestea baru be antxe konpensaten dau (BL)*

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 753.02: (ÁMUN) PÓPA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *amopali/ pali/ amun kirtena (BL)*

Def.: amuak hasieran daukan zati zapala; pita lotzen den lekua (ME)

Zitak: *amun popa juten da ollaue (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 753.03: (OTZÁRIN) PÓPA

Elkarrizk.: Trini/Bego

Def.: *otzarin beiko parti (T/B)*

Datu entziki.: *otzarik pixo andixe artzen banin, ordun etxetzen bik agarra egaletatik eta irugarrenak popatik esaten gakonetik, da kamioire altza (T/B)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 754: **portátill//portatille** (erd.)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *ureta botaten dan argixe (BL)*

Datu entziki.: *nai ixaten da beti argi andixe. Bera arrañe etorten*

da argire. Au batela ra, onek txalopin argixak dis eta puentin patroik ikusten dabenin arraiñ apur bat, para. Bistu etxeotxu argixak eta ikusten dabenin aparatun badatorrela arrain bixkat, ba, erria batela. Amen eoten da argixe bistute. Etxetxus baforekuk amata eta batela ingurun sartzen dales, etxen dau onek argitxu eta gero sari bota. Argixak berak erakartzen dau, amomiata juten da antxoi or, txitxarru te sardiñi te berdela be bai (BL)

Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 755:	portillo//portillu (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	puentean dauden leihotxo borobilak (ME)
Datu entzickl.:	<i>ate txikixak, bentilasiñoi eon datxin (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 315 orr.
Dok. Julián Amich:	OJO DE BUEY: linterna pequeña de cristal único muy convexo. Se emplea para ir a mirar la corredera o reparar los guardianes del timón durante la noche o trabajos por el estilo.
Hiztegi Batua:	(-) / idibegi
Ingl.:	porthole / sidescuttle
Frants.:	oeil -de - boeuf / hublot
Gazt.:	ojo de buey / portillo
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 755.01: (GUARDAKOLOREKÓ) PORTÍLLO (erd.)

Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	guardakoloreetan egon ohi den idibegia (ME)
Datu entzickl.:	<i>guardakolora ra montaji, puenti te ori dana, eta portilluk montajin erutetxus, leixo borobillak dis portilluk, goi-goixan be</i>

*eukitxen dau, an goxan uran bero etxen dau te irai etxen di
danak (BL)*

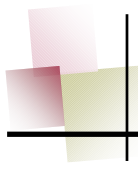
Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 756:	pórtu//portú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>barra (BL)</i>
Def.:	PORTU: itsasontzian babes hartzeko, edo karga hartu eta uzteko leku egokia, berezkoa nahiz eraikia (IS)
Zitak:	<i>barratik urteten sendunin, puntun bertan botaten san korrederi (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 315 orr.
Dok. Julián Amich:	PUERTO: <<puerto natural>> (lugar abrigado y seguro en la costa, isla o río.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	harbour / port (Amich)
Frants.:	port
Gazt.:	puerto
Saila:	nabigazioa eta portua

Sarrera 757:	póste//pósti (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontziaren haga (ME)
Datu entzikl.:	<i>armasoi eoten da enjeneralin ba, gillatik eta kontrakaelearte, eta kontrakaeletik gorutz postik esatetzau (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 758:	póta//potí (Ommastrephes sagittatus)
Elkarrizk.:	Domeka M.

Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	POTA: txibiaren antzeko soinbera, ez hain fina (IS)
Dok. Julián Amich:	POTA: <i>Todarodes sagittarus</i> . Cefalópodo que en la parte posterior termina con una especie de gran aleta en forma de delta.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	calmar à nageoire en flèche
Gazt.:	pota
Saila:	arrantza espezieak. Bestelakoak
Sarrera 759:	potiñ//potiñe
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	antxiñako txalupa (BZZ) / POTIN: batez ere bizk.: bitarteko tamainako txalupa mota, arrantzan erabiltzen dena (IS)
Dok. Azkue:	POTIN: 3º (B, G), lancha de mediana largura, mejor que la trainera.
Eneko Barrutia:	EB(02) 315 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzi motak
Sarrera 760:	potiñ-ándi//potiñ-andixe
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>erramotako txalopi (T/B)</i>
Datu entziki.:	<i>eurak juten sin potiñ andixetan, potiñ andixak esateotzen, erramotako txalopak (T/B)</i>
Dok. Zubikarai:	TXALOPA ANDIXAK: edo ta potin andiak. Bardin da. Neguan be erabilliarren, atun denporan eukan bere zeregiñik bereziena. Berrogei ta amarreti irurogei oin luze. AZ(01)
Hiztegi Batua:	(-)

Saila:	ontzi motak
Sarrera 761:	potosórri//potosorríxe
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>gizon zirtzilla; "ladilla" (M)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 762:	potxá tóki//potxá tokíxe
Elkarrizk.:	Andoni B..
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>arrantzako kala bat (AB)</i>
Datu entzickl.:	<i>Leketxo bertan da (AB)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza lekuak
Sarrera 763:	pótxa//potxí (<i>Toradotes segittatus</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	txibiaren antzeko itsas arraina (ME)
Datu entzickl.:	<i>Txibixan lakoxi re. Asixaua. Ordinaxuaua ra. Batak eukitxetxus, txibixak bei partin ego bixak eta orrek erdi partin, goratxua (PE)</i>
Eneko Barrutia:	<i>Tximinoiaren antzekoa baina luzeagoa daukana buztana, hegoak gorago tximinoiak baino eta tinta ere diferentea da. Bere kolorea ere ilunagoa da, tximinoia hobea da EB(02) 316 orr.</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	POT [^] SA: 1 ^o (B-mu, G-zumay) jibia, pez que se parece al calamar.
Hiztegi Batua:	(-)

Gazt.:	pota
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 764:	potxéra//potxéri <i>Ik. Tretsí</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	txanpel; kobla (UZEI)
Def.:	<i>tretzin goiko parti (BL) / atunetako apaixun erdiko soka (M)</i>
Datu entziki.:	<i>amuas dindiliske eoten sana. Berreun bat amo ixaten sin besiutako, eta papardotako geitxua eta sakarrauak, dotoriauak ixaten sin besiutakuk, onetxei esaten gako tretzi (AB)</i>
Zitak:	<i>au re potxeri, eta au subillei (BL) – guk potxeri deitzeotzau, puntera, guk potxeri; Ondarrun “potxerinekuk” dakasus amendixeik. Estai nundik urten dan bañe potxeri. Potxeri esan bir geuntzan txibikorañai, bañe amen aldrebes esaten gendun; ba, potera bara potxeri, txibikorañe poteratik baator..., guk potxeriai esatetzau preparatako amuk gordetekuai (ipintzekoari) (DM)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	POT^SER (B-b-ond,G-don), pot^sera (B-b-l), cuerdita como de palma y medio de larga; se usan ciento ó mas de ellos en cada aparejo para pescar besugo; Vulg. currincalillo, pochera.
Eneko Barrutia:	EB(02) 316 orr.
Dok. Julián Amich:	BRAZOLA: la baranda de plancha metálica o de madera que protege la boca de las escotillas y a lo largo de cuya parte superior interna hay una pestaña en la que descansan los cuarteles cuando las escotillas deben taparse. / la baranda de los buques cuando es de plancha o de tablonos unidos.
Hiztegi Batua:	(-) / potxera
Ingl.:	gangion / ganging / snell / branch line / snood

Frants.:	enpile / ligne secondaire / avançon
Gazt.:	coble / brazola / brazolada
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 765:	prijidóre//prijidorí
Elkarrizk.:	Agurtzane O.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>arrainak prijitzen dituen langilea (AO)</i>
Datu entzikl.:	<i>Egosten benin eriñotza botaten gakon. Ama prijidori san eta egosteko eriñotza botaten sendun. Prijidorik euasen ordun, prijütuen benak eta atakoxe euasenak andrak (AO)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	langilea
Sarrera 766:	priméro//priméru (makiñáku) (erd.)
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontziaren makinaz arduratzen den langilea (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	langilea
Sarrera 767:	puénte//puénti (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsasontzia gobernatzen den lekua (ME)
Zitak:	<i>puentin aurrea eukitxen gendun sari (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	passarelle
Gazt.:	puente
Saila:	ontzien eraikuntza

- Sarrera 768:** **puntáda//puntadí**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** treina jostean egiten den eragiketa (ME)
- Datu entziki.:** *onek esatesta se, "puntadak emon"/ puntadak di e, geu bixok ipintxen-ipintxen kanatik kana (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 769:** **púntal//puntála**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *arrañe bera nebera sartzeko eta liorrea atateko makilla lusi (BL)*
- Zitak:** *enbarkateko puntala bir dau (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 317 orr.
- Dok. Julián Amich:** PUNTAL: cualquiera de las gruesas perchas de madera de sección cilíndrica o de tubo de hierro.
- Hiztegi Batua:** (-) / zutabe
- Ingl.:** pillar
- Frants.:** épontille
- Gazt.:** pescante
- Saila:** ontzien eraikuntza
-
- Sarrera 770:** **puspúlo//puspúlu**
- Elkarrizk.:** BZZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *pompa. "itxosu puzpuluke", arrain asko dagola (BZZ)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** itxasoaren egoera
-
- Sarrera 771:** **putxáno//putxánu**

Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>Putxanu re perloi txikixe. Putxanu asitxakun perloi biurtzen da (PE)</i>
Eneko Barrutia:	perloi kumea. Arrain txikia da eta hezur asko dauzka EB(02) 317 orr.
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak; arrainak
Sarrera 772:	putxéta//putxéti <i>Ik. Mataputxéti</i>
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	atuna itsasontzi barnean dagoela kaskoan gogor jotzeko erabili ohi den egurrezko gailua (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

R

Sarrera 773:	rádar//radára
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	oso maiztasun handiko uhinen bidez gauzaki baten norabidea eta distantzia zehazten dituen aurkitze sistema edo tresna (IS)
Eneko Barrutia:	EB(02) 318 orr.
Dok. Julián Amich:	RADAR: el radar se compone de dos estaciones - emisora y receptora-, con todos los elementos propios de cada una.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	radar
Frants.:	radar
Gazt.:	radar
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 774:	rántxo//rántxu (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	bazkaria edo otordua adierazteko erabiltzen den berba (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	rancho
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 775:	rašínoi//rašínoi (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>tretzetan jartzen den karnata kopurua (ME)</i>
Datu entzikl.:	semat tretza eukasen, ba, aretxen beste rasiñoi emoteotzen (T/B)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	ración de comida
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 776:	redéro//rederú <i>Ik. Saregile</i> (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>saregilli (T/B) / saregin (UZEI)</i>
Def.:	sareak konpontzen dituen langilea (ME)
Zitak:	<i>enkanbio rederuk dakarre, eurak dakixe, kruseti te (T/B)</i>
Dok. Julián Amich:	REDERO: el que hace o arma las redes.
Hiztegi Batua:	(-) / saregile
Ingl.:	net-maker (Amich)
Frants.:	monteur de filet / fabricant de filet
Gazt.:	redero

Saila:	langilea
Sarrera 777:	refórtzo//refortzú (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	gila indartzeko balio duen egurrezko errefortzua (ME)
Datu entziki.:	<i>lena gilli mamarruk jaten ben, on onek dakar refortzu (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-) / barreta / soka indargarri
Ingl.:	strengthening rope
Frants.:	barrette
Gazt.:	cabo de refuerzo / barreta
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 777.01: (KANKÁMUN) REFUÉRTZO (erd.)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** z.**Def.:** ankamoak saretik aldendu ez daitezen ematen zaien indargarria (ME)**Datu entziki.:** *ankamuai refuertzuk ipintxeotzau guk, berroi malla ero, refuertzuk, karo, antxen etxen dau inddar gusti, te an dobli ipiñi bir ixateotzau (T/B)***Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Sarrera 778: rodaménto//rodaméntu** (erd.)**Elkarrizk.:** Domeka M.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** burdinazko bola (ME)**Eneko Barrutia:** EB(02) 318 orr.**Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** bestelako materialak

Sarrera 779:	róllin//rollíne (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>makinillan muñoi (BL)</i>
Datu entzickl.:	<i>makinillan muñoik dis rollinak, aurreko koastin juten da koastin ipiñitxe, a geatu esta ein bir, eta goso (BL)</i>
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 780:	Rónkal
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	lekua
Sarrera 781:	rúnbo//rúnbu (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	norabidea (ME)
Zitak:	<i>patroik baakixeles se runbon jun ... (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 319 orr.
Dok. Julián Amich:	RUMBO: cada una de las 32 cuartas de 11 grados y 15 minutos en que se divide la rosa náutica.
Hiztegi Batua:	(-) / norabide
Ingl.:	point of the compas / line (Amich)
Frants.:	route
Gazt.:	rumbo
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

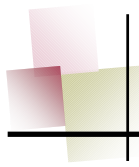

S

Sarrera 782:	sabálo//sabálu (<i>Alosa alosa</i>)
Elkarrizk.:	Patxi E.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsas arrain mota bat (ME)
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Julián Amich:	SÁBALO: pescado de la clase malacopterigio abdominal, de la familia de los clupeidos y del género de las alosas, como el pescado llamado <<saboga>>, como el arenque y la sardina.
Hiztegi Batua:	(-) / kodaka
Ingl.:	shad (Amich)
Frants.:	alose vraie
Gazt.:	sábalo común
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 783:	sága//sagí
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>treñak pixu akarrenin artzen daben formi (T/B)</i>
Datu entziki.:	<i>Au soki re, esta? kortxuas, da amen da txikota, iruroi kana, txikota totuaua te berutz ixaten da, pïesa bi, beste otamar ero, txikota totuaua ixaten dana, txikixaua bañe totuaua, gexauaik estau bir se bestelanik sagi etxen dau (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 320 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak; materialak
Sarrera 784:	sakíllu//sakíllu
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	itsas txori mota bat (ME)
Eneko Barrutia:	urertzean joaten dira hegan EB(02) 321 orr.
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	ZAKI^LO (G-get), gallina de mar
Hiztegi Batua:	(+) sakilo
Gazt.:	cormorán
Saila:	itxas txoriak
Sarrera 785:	salabárdo//salabárdu
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	treinetik itsasontzira arraina sartzeko erabiltzen den tresna (ME)
Datu entziki.:	<i>treñin arrain gitxi bara batzen dabe panderuas, eta arraiñ asko bara etxen dabe panderuas (BL) / salabardu re andixaua, arraiñ asko ranin de, arrain satarraua ranin bañe, antxobi te pandero utzas</i>

naiku rabe altzateko, salabardu re kilo asko altzateku. Aru eukitxen dau burdiñasku, eta gero etxen dabe sokias irai (T/B)

Zitak: *sari botatesunin artzesu iual otamar salabardo ero, berrogei ero, eun ero; ta au kontaten da salabardukin, salabarduk kontatesus (BL)*

Dok. Azkue: ZALABARDO (AN-ond, G), redeña, redecilla de pesca adherida a un aro y pendiente de un largo mango de madera.

Eneko Barrutia: EB(02) 321 orr.

Dok. Julián Amich: SALABRE: palo o mango -cuya extensión o solidez depende de la aplicación que debe dársele - en el que en uno de sus extremos se fija un aro metálico pasado por las mallas de una manga de red. Es de gran utilidad para los pescadores, pues gracias al mismo pueden capturar peces que se escapan después de haber entrado en la red o a pesar de haberse tragado el anzuelo.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: hand brailer / brail net / spoon net / brailer

Frants.: salabre / épuisette / salabarde

Gazt.: salabre / salabardo

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 786: **sálba//salbí** (*Sarpa salpa*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrain mota bat (ME)

Datu entzickl.: *Besiuau antzeaku re, bañe besiue gorrixeku rana au marroxkeaku re, bañe tamañun de besiuai urreatzen gako. (PE)*

Dok. Zubikarai: AZ(01)

Eneko Barrutia: besiguaren antzekoa baina bastoa EB(02) 321 orr.

Dok. Julián Amich: SALEMA: especie de forma y dientes parecidos a la

boga, pero de unos colores azules y dorados maravillosos y de cuerpo algo comprimido. En el Mediterráneo se llama <<salpa>>

- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** saupe
- Frants.:** saupe
- Gazt.:** salema
- Saila:** arrantza-espezieak. Arrainak.
-
- Sarrera 787:** **salbabídas//salbabidása** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** flotadorea (ME)
- Datu entzikl.:** *espardelan gañin amarrata juten dis salbabidasak (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 321 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** bestelako meterialak
-
- Sarrera 788:** **salbéu//salbéue** (*Cottus scorpio*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Datu entzikl.:** *Arrain gorri-marroixki ixaten da, lusi, sapal samarra. Burun amatxueran eukitxen dau olako bi esten, eta benenu eukitxen dau. Bestelan arrain sapala ra, estu.*
- Dok. Zubikarai:** SALBEUE: pozoitasuna AZ(01)
- Dok. Azkue:** SALBARIO (B-b-mu), traquino, pez de carne fina y sabrosa, con aleta dorsal venenosa / salbeo (B-ond, Gc, ...), salbero (?), var. De salbario.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 321 orr.
- Dok. Julián Amich:** ESCORPIÓN DE MAR: pez de poco tamaño, sin valor

	alguno (<i>Cottus scorpio</i>), erizado de espinas venenosas.
Hiztegi Batua:	(-)
Frants.:	petite vive
Gazt.:	escorpión; salvariego
Saila:	arrantza-espezieak. Arrainak.
Sarrera 789:	salítre//salítri <i>Ik. Kresála (erd.)</i>
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>kresala/gatzerra (T/B)</i>
Def.:	itsasoko uraren gatzadura (ME)
Zitak:	<i>gatza ta gañea be, salitri re dana (T/B)</i>
Hiztegi Batua:	(-) / kresal
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 790:	salmuéra//salmuerí <i>(erd.)</i>
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>arrañe garbitzeko gatz-ure (T/B)</i>
Datu entziki.:	<i>arrañe gatza emonda euan ederto, da gero arrañe atateko sikun, sikun antxoi apurtu eingo senduke, ta ordun salmueri eoten san eindde. Samueri etxen san uras eta gatz lodi-lodi-lodixas (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 322 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / gatzun
Frants.:	saumure
Gazt.:	salmuera
Saila:	prozesaketa; eratorriak

Sarrera 790.01: SALMUERÁ (GÁRBI) (*erd.*)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrainik sartu ez den salmuera (ME)**Zitak:** *ta gero juten sin osteabe beste tiñeta, salmuera garbixe euan parajea, ta antxe garbitxu (T/B)***Saila:** prozesaketa; eratorriak**Sarrera 790.02:** SALMUERÁ (SÍKIN) (*erd.*)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrainak salmuertan egon ondoren geratzen dena (ME)**Saila:** prozesaketa; eratorriak**Sarrera 791:** **sanbrunío****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *apaxo klase bat (BL) / atzeko erdirengo apaixua, atunetarako da (M)*⁸³**Datu entzikl.:** *kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka bañe lena itxosa, atzin jarritxe etxen ban ein bir banak. sanbrunio eta kakaleku be deitzen da (BL)***Hiztegi Batua:** (-)**Saila:** ontzien eraikuntza

⁸³ Jose A. Eizagirre (Motrollo)k, "zanpurrunio" dio.

- Sarrera 792:** **Santa Klara**
- Elkarrizk.:** Agustin A.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** Top.
- Dok. Zubikarai:** Lok.: "*San Pedro'tik Santa Clara'ra atunetan Santoña'ra*", lengo denporetan oiturazko zan denboraldi ori inguru aretan igarotea, atuna andik ugariago ibiltzen zalako AZ(01)
- Saila:** lekua
-
- Sarrera 793:** **Santánder**
- Elkarrizk.:** Agustin A.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** Top.
- Dok. Zubikarai:** Lok.: "*Santander, aberatsak ondo ta pobreak lander*", an be pobreak beste tokietan lez esateko. AZ(01)
- Saila:** lekua
-
- Sarrera 794:** **Santoña**
- Elkarrizk.:** Agustin A.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** Top (ME) /*santoñameriketa: oso urrutira (BZZ)* /
mundu azkena (ME)
- Dok. Zubikarai:** SANTOÑA - AMERIKETA: ala deituten eutsen arrantzaleak inguru areri. Bizkai aldekoak uda aldian ara joaten ziran lengo denporetan, andik atuna arrantzaten ibiltera, bestela joan etorrian egunak galdu eta arraiña be galtzeko arriskuan eukiten ebelako. AZ(01)
- Saila:** lekua

- Sarrera 795:** **sárbo//sarbú** (erd.)(*Diplodus sargus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *Amengoxe kostaldeko arrain txikixe (PE)*
- Dok. Zubikarai:** SARBU: azpikeria AZ(01)
- Dok. Azkue:** ZARBO: 1º (B-l, G), un pez marino, vulg. Mujarra
- Eneko Barrutia:** EB(02) 325 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / muxar handi
- Gazt.:** sargo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 796:** **sárda//sardí** *Ik. Bánku*
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** arrain-sarda (UZEI)
- Def.:** arrain muntzo handia (ME)
- Dok. Azkue:** SARDA (B-l-ond, L-zib), manjúa, aglomeración, banco de anchoas, sardinas, etc., en alta mar.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 325 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** banc de poissons
- Gazt.:** banco de peces; cardumen de peces; manjúa
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 797:** **sardiña//sardiñi** (*Sardina pilchardus*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Datu entzikl.:** *Sardiñi karnatako edosetako ra onena, bañe arrain makala ra, arin galtzen dalako. Delikau re, arin galdu be etxen da, antxobi baño ariñaua. Sardiña txikixe ixaten da, bixkat txikitxua ixaneran merkiaua san, eta gero sardiña andixak. Gure itxosutan da esta*

eon sardiña andirik, bañe amendik kanpo eon ixan da, a ordinaxuaua ixan da jateko. Orrek beste ixen bat be baakar sardiña andixak, "arenke". Gutzako ordinaxuk dis eta estous jaten. Urune etxeko (BL)

- Zitak:** *sardiñi treotzaran planiata eoten da (BL)*
- Dok. Zubikarai:** SARDIÑA: Lok.: "sardiña zarran usaiña dauka orrek", gizon koipetsuagaitik esaten da. AZ(01)
- Dok. Azkue:** SARDIÑA (B, G, L), sardina.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 325 orr.
- Hiztegi Batua:** sardina
- Ingl.:** European sardine / pilchard
- Frants.:** sardine européenne / sardine
- Gazt.:** sardina europea / sardina
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 797.01: SARDIÑA-BÁSTO (*Clupea harengus harengus*)

Elkarrizk.: Boni L.

Sin.: *sardiña andixe (BL) / sardinzar (UZEI)*

Def.: tamaina handiko sardina (ME)

Datu entziki.: *sardiña bastuk, sardiña andixe, estou jaten, bueno, nunun jaten da bañe. Lena arenki nortin atrapatzen bena, bueno, lena arenki eoten san amen, bueno, tabernetan (BL)*

Hiztegi Batua: (-) / sardinzar

Frants.: hareng de l'Atlantique

Gazt.: arenque

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 797.02: SARDÍNSAR (*Clupea harengus harengus*)

Elkarrizk.: Boni L.

Sin.: *sardiña bastu (BL) / sardinzar (UZEI)*

Def.: SARDINZAR: itsas arraina, sardinaren antzekoa baina hura baino handiagoa eta ez hain aintzat hartua (IS)

Datu entziki.: *sardiña bastuk, sardiña andixe, estou jaten, bueno, nunun*

jaten da bañe. Lena arenki nortin atrapatzen bena, bueno, lena arenki eoten san amen, bueno, tabernetan (BL)

Hiztegi Batua: (-) / sardinzar

Ingl.: herring

Frants.: hareng de l'Atlantique

Gazt.: arenque

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 798: **sardiñera//sardiñerí** (*erd.*)

Elkarrizk.: Agurtz. O.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sardinak saltzen dituen, normalean emakumezkoa (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 326 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: sardinera

Saila: langilea

Sarrera 799: **sárdoi//sardói** (*ez dut aurkitu*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina handiko arraina (ME)

Dok. Zubikarai: SARDOI: sena. Lok.: "*sardoi zarra da ori*", begi luzea, bai eta maltzur lakoa be. AZ(01)

Dok. Azkue: SARDOI (B-ond), pez grande, malo y de mucho instinto.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 800: **sáre//sarí**

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.:	arrain-sare (UZEI)
Def.:	arrainak arrantatzeko erabiltzen den tresna (ME)
Datu entziki.:	<i>lena sin danak sarik, ta sin bolintxak (T/B)</i>
Dok. Azkue:	SARE (c), red.
Eneko Barrutia:	EB(02) 326 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	filet / filet de pêche
Gazt.:	red / red de pesca
Saila:	sareak/materialak

Sarrera 800.01: SARÉ-BÓTAN**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** adb.**Def.:** sarea botatzen joatea (ME)**Datu entziki.:** *barku abante juten da ta sari an juten da atzetik sir; gero, akabaten dabenin, "et! askana" eta kieto antxe (BL)***Dok. Zubikarai:** Lok.: "sare asko botatako gizon", gizon langillea, bai eta andra zalea be. AZ(01)**Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak**Gazt.:** red pelágica / red de arrastre pelágico**Saila:** sareak/materialak**Sarrera 800.02: SARÉ (PELAJÍKO)****Elkarrizk.:** JM Ibazeta**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrain mota guztiak, inolako desberdintasunik egin gabe arrantatzeko erabiltzen den sarea (ME)**Datu entziki.:** *onek erreko rabe itxosu!. Bosteun brasako sarikin dabisenak dis onek. Onek edoser atrapatzen dabe, parin datorrena, txitxarru bara, lupiñi bara, urreburu bara, faneki bara, txitxarro marikoi bara, baltza bara, edoser. Ondarrun ei das lau pareja pelajikuk, Pasain beste lau. suk idea bat eiñ, sortzi ri orrek e!... ipintxen dabe onek otamar pareja pelajikun eta*

Golfo de Biskaia, Golfo de Irlanda, Golfo de Noruega, osea, edoseiñ, dana jo ta erreta lagako dabe (JM)

Hiztegi Batua(-) / sare pelagiko

Frants.: chalut pélagique

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 800.03: (ARRASTEKÓ) SÁRE

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrasteko arrantzan erabiltzen den sare mota (ME)

Zitak: *andik ekarten gendun sari puente gañearte (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 800.04: (BAKÁKO) SÁRE

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *itsasontziek banaka arrantzan egiteko erabiltzen duten sarea (ME)*

Zitak: bouko sari te bakako sari es ti bardiñak (DM)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 800.05: (DERIBÁKO) SÁRE (*erd.*)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: jito-sare (UZEL)

Def.: *antxoatako ta sari (DM)*

Datu entziki.: *ixaten sin antxoatako ta, arek ixaten sin beunak bera ta kortxuk gora, bañe kortxuk beti asalin manteniuten sin, kortxuk inddar gexa eukitxe ban beunak baño. Antxoatako deribako sarik eta eukitxe ben amasortzi brasako alturi, gexarik es. Sasoi baten asko ein san biarra estilo orretan antxoatan (DM)*

Hiztegi Batua: (-) / trabes-sare

Frants.: filet de dérive / filet dérivant / filet mail.*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 800.06: (ESTRAPERLÓKO) SÁRE (*erd.*)

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: legezkoa ez den sarea; behar baino maila txikiagoko sarea (ME)

Datu entziki.: *malla txikixauakuk. Gaur egunin asuntu baltza ra onekin frantzesakin dde, inglesakin dde. Malla txikixaua, se bestelanik, andixauakin esta sereñik, da... karo, etxen di mallak eskuta ero, al dan moure. Atrapaten barabe, ba... (JM)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 800.07: (OREKÁ) SÁRE

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: sarea orekan edukitzeko erabiltzen den soka (ME)

Datu entziki.: *beonek botaten dabenin sarik, eoten da ogei metro ero otamar metroko soka bat eta oreka esateotzau arei, susen eukitxeko (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 801: saregille//saregillí

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *sare-konpontzalli; rederu (DM)*

Def.: *arrasteruko sarik eta, arreglaten daben biargiñe (DM)*

Eneko Barrutia: EB(02) 327 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Saila: langilea

- Sarrera 802:** **sargóre**
Elkarrizk.: BZZ
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *bochorno (BZZ)*
Hiztegi Batua: (+)
Saila: eguraldia eta haizeak
- Sarrera 803:** **sarrúna//sarrúni**
Elkarrizk.: Trini/Bego
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *esatetzau trein sarrai (T/B)*
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/bestelakoak
- Sarrera 804:** **sátre//sátri**
Elkarrizk.: Miren
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *olioa gorde ohi zuten ontzia (ME)*
Datu entziki.: *satri esaten geuntzan orixu eoten sana, bidoitxik satrea bota, eta gero arek eukan txurru, eta nik ataten neban txurrutik (Mi)*
Hiztegi Batua: (-)
Saila: bestelako gaiak
- Sarrera 805:** **sautárroi//sautarrói** (*Spaus aurata*)
Elkarrizk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Def.: *arrain mota (ME)*
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: *dorada (AZ)*
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 806:** **segúndu (makiñakúne)** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** makinaz arduratzen denaren hurrengo langilea (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** langilea
-
- Sarrera 807:** **séno//sénu** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *sarik alde batetik bestea dakarren formi (BL)*
- Datu entziki.:** *senu esatetzau sarin erdixai (DM)*
- Zitak:** *gero etxen da errie bixkat, manutu, senu laga (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 329 orr.
- Dok. Julián Amich:** SENO: el arco más o menos pronunciado que forma un cabo o cualquier otra cosa flexible fija por sus dos extremos cuando no está muy tirante.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** bight (Amich)
- Frants.:** f.anse (Amich)
- Gazt.:** seno (Amich)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 807.01: (ATZÉKO) SÉNO (*erd.*)

- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** treinaren atzeko partea (ME)
- Zitak:** *au atzeko senu re (BL)*
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 808: **señále//señáli**

- Elkarrizk.:** Boni L.

Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>gixe (BL)</i>
Def.:	<i>buxak apartetik ikusteko eukitxen daben goiko banderi (BL)</i>
Datu entzickl.:	<i>banderi ikustesu or goxan? orrek dis señalik, berak ikusteko itxosun, buxi gora dana, ta banderi beti eukitxen dau (BL)</i>
Zitak:	<i>amendik ona, buxatik buxa eongo ri eun metro iual, ero berrotamar, ero iruroi, eta onek dis señalik. Au re lelengo muertu botaten dabena, eta onek di beonen gixak. Amendik ona esindde laga, distantzixi andixe ra ta, batek fallaten batzu, an du a "al carajo" (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 809:	señero//señerú (erd.)
Elkarrizk.:	Andoni B..
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	eguraldi kontuak ondo zekizkien herriko pertsona bat (ME)
Eneko Barrutia:	eguraldia talaia eta itsasora urten edo ez erabakitzen zuten gizonak EB(02) 329 orr.
Datu entzickl.:	<i>aukeratzen sin gixonik jakintzuenak edo egueldixas gexen ekixenak edo, eta onek señeruok Arta juten sin egueldixe selaku euan ikustea. Alako eritxire, etorten sin eta eurak esaten benin jun leikin itxosoa. Metereologo batzuk ixango balitxakes morun. (AB) / Orrek juten sin barra, eta farolas etxe ben seña olatu baetorren ero es baetorren txalupak urteteko ero es urteteko. Olatuk alkarren segixan etorten dis eta gero bareuni eoten da, eta antxe turrune ran parajin eoten da seña etxen, iual farol gorrixas esatekoes urten ero, es sartu, gexa es sartu es urten baño. Itxosokuntzako ixaten san ori. Señeruk orretxek sin, sarreri te urteeri emotekuk (PE)</i>
Hiztegi Batua:	(-)

- Gazt.:** señoero
- Saila:** nabigazioa eta portua/ langilea
-
- Sarrera 810:** **séra//séri** (*ez dut aurkitu*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *Kolaxo sarran antzeko arraiñ andi bat (PE)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 811:** **(arrañe) serká** (*erd.*), *serká(tu)*, *serkáten*.
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arraina sareaz inguratu (ME)
- Zitak:** *etxen dabe arrañe serka eta etxen dabe sakoa ekarri*
(T/B)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketa/maniobrak
-
- Sarrera 812:** **Sesermendi (Top)**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Saila:** lekua
-
- Sarrera 813:** **sésto//séstu** *Ik. Kopaléta (erd.)*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *kopaleta (BL)*
- Def.:** lastozko otzara (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 814:	(malúta) sikatú, sikátzen.
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	<i>maluta uretatik kanpo eduki (BL)</i>
Zitak:	<i>kutxillu artu eta arixas juten dales bera maluti be, kendu te laga sikaten, da sikatutakun, berai barruko sera, barrixe eiñ osteabe (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 814.01: (TXIXÁRRU) SIKATÚ**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** ad.**Def.:** txitxarroak eguzkitan sikatu; sasoi batean Zubi Barrian ipintzen ziren arrantzatutako txitxarro eta abarrak sikatu zitezen (ME)**Zitak:** *txitxarruk sikatzen Subi Barrixan (T/B)***Saila:** prozesaketa; eratorriak

Sarrera 815:	siréna//siréni (erd.)
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>turrune (DM)</i>
Def.:	arrantzaleek arraina ekarri eta zein arrain mota ekarri duten abisua emateko sistema (ME)
Datu entzickl.:	<i>etorten sin baporak, esta? Da ordun eseuan sirenaik eta, ta turrune eurak baporak joten ben, eta gañea diferentik. Turrune joten banin baporak, porture etorrenin, sartukeran, ordun fabrikantik eta batzen sin seixan arrañe erosteko (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 331 orr.
Dok. Julián Amich:	SIRENA: mecanismo generador de sonidos muy potentes mediante el paso del vapor, aire comprimido o gases de escape de un motor al atravesar un obturado giratorio. Se utiliza en la Marina para hacer

	señales.
Hiztegi Batua:	(-)
Ingl.:	siren (Amich)
Frants.:	sirène (Amich)
Gazt.:	sirena (Amich)
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 816:	sisángre//sisángri <i>Ik. Lutxarríxe (erd.)</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>lutxarríxe (DM)</i>
Def.:	tamaina txikiko arrain mota (ME)
Datu entziki.:	<i>sisangretan ibiltzen dis bateltxuk, atzin eukitxen dabe alako txartango bat, ta gero eukitxen dabe medio-mundu, pandero andixe, medio-mundu esateotzau guk erderas... Eta botaten da karnati bixkat, oixe ero seoser nastata onaxe panderu serea, ta berak ikusten dabenin koño! Iru-lau amentxe ras, poleatik datorren sokiai suabe-suabe ten, da atrapo gelditzen di / (BL)</i>
Zitak:	<i>Santanderren da ibiltxen sin sisangrik (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 331 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 817:	situasíñoi//situasiñoí <i>(erd.)</i>
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrantza lekuak identifikatzeari esaten zaio (ME)
Datu entziki.:	<i>on automatiku ra dana; on botatesu apaxu te situasiñoi ikustesu, apuntatesu nun botatesun de ara juten sas, da, matematiko (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 332 orr.

- Dok. Julián Amich:** SITUACIÓN: punto que señala en la carta la posición del barco.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Ingl.:** point (Amich)
- Frants.:** f. point (Amich)
- Gazt.:** situación (Amich)
- Saila:** nabigazioa eta portua
-
- Sarrera 818:** **sóka//sokí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *txikota / kordi (BL)*
- Def.:** itsasontzian erabili ohi duten soka (ME)
- Datu entzikl.:** *juten san eskun soki; sokik erute ban mundille (BL)*
- Dok. Azkue:** SOKA: 1º (c), soga, cuerda, 2º (B-ond), driza, cuerda con la que izan las velas.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 332 orr.
- Dok. Julián Amich:** CABO: cualquiera de las cuerdas que se emplea a bordo.
- Hiztegi Batua:** (+) korda / txikot
- Ingl.:** rope (Amich)
- Frants.:** cordage
- Gazt.:** cabo / cuerda
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 818.01: OREKÁ- SÓKA

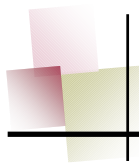
Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *oreka (BL)*

Def.: oreka mantentzeko, sarean egon ohi den soka (ME)

Datu entzikl.: *au re oreka, au soki re, oreka, bañe en ejeneralin guk au oreka eukitxen gendun aurretik, bañe onek atzetik dakar. Oreka soki re ori, beonek botaten, sarin eoten da, ogei ero*

otamar metroko soka bat, eta oreka esateotzau arei, susen eukitxeko (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 818.02: MUNDÍL-SÓKA

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *mundillin batzen zin sokai deitzen gakon (AB)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 819: **sokále//sokáli**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *apaxu (BL)*

Def.: *sokali re apaxu (BL)*

Zitak: bost ari dakarren au sokali re (BL)

Dok. Azkue: SOKAL: 2º (B-mu, G-zum), sedal, aparejo de pesca. SOKALE (Bc), cierta parte del aparejo para pescar merluza.

Eneko Barrutia: atun-aparioan maimena eta sardineraren ondorengoak/ maimena eta kurrunkana baino mehetxuagoa; hamarrekoa, hamabikoa, hamalaukoa EB(02) 332 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 820: **soldáta// soldatí**

Elkarrizk.: Agustin A.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: hile bukaeran jasotzen den diru parte (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 333 orr.

Hiztegi Batua: (+)

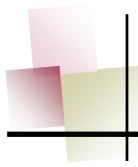
Saila: termino administratiboa

- Sarrera 821:** (amúko karnatí) soltá, soltá(tu), soltáten.
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. Gram.:** ad.
- Def.:** amoa karnatarik gabe geratu (ME)
- Datu entzikl.:** *Esan ixaten ona olako makiña asko eruten sanin, klaro, amun ixun karnati solta, da oba ixate san beti lasai jun de, dule amun karnati ondoa (BL)*
- Zitak:** *alaten asten sasenin arek da onenak, orrenak bestiandik, danak nastata, da arrantzi eskasa ixaten san (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-) / soltatu
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 822:** sónar//sonárria (erd.)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** urpean diren gorputzak atzemateko erabiltzen den tresna (IS)
- Datu entzikl.:** *arrañe topateko katxarruk (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 333 orr.
- Dok. Julián Amich:** SONAR: abreviatura de las palabras inglesas Sound Navigation and Rangin, con las que se conoce el ecogoniómetro de invención norteamericana para la localización y escucha submarinas.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** sonar
- Frants.:** sonar
- Gazt.:** agoniómetro / sonar
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 823:** (gixóna) soratú, sorátzen.
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** ad.

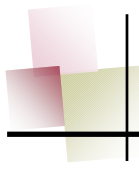
- Def.:** gizona urduritu (ME)
- Zitak:** *antxe arraÑe ikustesunin ona rala, gixonak soruk eoten ga, bera arraÑe baÑo sorua eoten gas, aiba dios!, fis-fas etorten da baforai segike, andik eta orraxa txifarrea sartu arte (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** pertsonaren izaera
- Sarrera 824:** **sotapátroi//sotapatrói**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** patroiareen ondorengo langilea (ME)
- Eneko Barrutia:** bigarren patroia, errelebua hartzen diona patroiarri. Erkide bat izaten da edo mutil bizkor bat. EB(02) 334 orr.
- Datu entzikl.:** *baforak eruten dau korrederi, eta karo, patroik esatetza sotapatroiai, "ori listo euki, e!", Barratik urteten sendunin puntun bertan botaten san, solta ta solta, eta patroik pentzaten banin, oÑeskeo urreatute gas, sotapatroiai esatetzen, "aire ta ikusi semat milla einddousen". De eukitxen ban tapata, metalesku ixaten san bera, elise, elise bat, torpedun lakoxi, te patroik beatzetzan erlojuai te; ordu te erdi einddous, beatu semat milla einddousen, gitxi bat gora bera jakitxen ban patroik, baÑe... (BL)*
- Zitak:** *eta patroik pentzaten banin oneskeo urreatute gas, sotapatroiai esateotzan; "aire ta ikusi semat milla einddousen" / patrok etxetza sotapatroiai; "ori listo euki, e!" (BL)*
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** langileak
- Sarrera 825:** **súbill//subílle**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.

Sin.:	kordel ama (UZEL)
Def.:	<i>apaixoen meiengo soka (M) / bixigutako apaixoetan lehen erabiltzen zen soka (ME)</i>
Zitak:	<i>au re potxeri, eta au subille (BL)</i>
Dok. Azkue:	ZUBIL (B-1), cuerda larga del palangre ó aparejo de pesca del besugo
Eneko Barrutia:	EB(02) 376orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Frants.:	ligne principale; ligne-mère
Gazt.:	madre; línea madre
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 826:	suést//suésta
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>buruko uraren kapela (M)</i>
Eneko Barrutia:	sirezko jaka, arrantzaleak itsasorako erabiltzen dabena EB(02) 335 orr.
Datu entzikl.:	<i>Burun ibiltzen bena suesta ixaten san. Ori ixaten san kapelin morun, es borobille, luse samarra eurixe an berutz juteko, naiko lusi, lepo partearteku, eta soka bateaz egaletik lotu eta suesta san ori. Kapoteik eta es san esautu (AO)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/bestelakoak
Sarrera 827:	súr//súrre <i>Ik. Egú (erd.)</i>
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	hego (ME)
Zitak:	<i>egutik, surretik botaten sin (AB)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 335 orr. hego
Saila:	nabigazioa eta portua

- Sarrera 828:** **(artó orríxe) suritxú, surítzen.** *Ik. Malutí*
- Elkarrizk.:** Andoni B.
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** arrainari arreta deitzeko artoa-orriak zuritu (ME)
- Datu entzikl.:** *artun aretxek orri surixak artzen sin, etxea ekarri, gexa suritxu lejiás da gero orrastu etxen sin. Gero amentxe sartzen san atunetako amo andixe / malutak orrasteko ibiltxen san. Normalin olan, makilla sati bat eta gero batzuk ultzi eta sartu eta malutak orrasten sin (AB)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
-
- Sarrera 829:** **sústar//sustárra**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** apaixua itsasontziaren karelean bera bakarrik eusteko tresna (ME)
- Datu entzikl.:** *sustarra esta apaxu, sustarra ra apaxuai eustetzen ser bat... enjeneralin apaxu eskun eukitxen da, apaxu eskun eukitxen danes ba; "e, jateku eindde ra" eta patroik esaten dau; "emon jaten", eta amen kaelin eoten di sustarrak. (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzien eraikuntza

T

Sarrera 830:	tábla//tábli (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz
Def.:	tretzak txukun ordenatuta edukitzeko egurrezko tresna (ME)
Datu entzicl.:	<i>kordi botaten; tabli ipiñi, tabli txitxaste juten da popa (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 336 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / krial
Gazt.:	palangrera / tabla para palangres
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 830.01: (ENKARNATÁKO) TÁBLA (*erd.*)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** karnata amoan sartu ondoren ipintzen den egurrezko tresna (ME)**Zitak:** *batzuk, enkarnatako tabla esaten gakosenakin, posik (T/B)***Hiztegi Batua:** (-) / krial**Gazt.:** palangrera / tabla de palangres**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 831:** **tajáda//tajadí** (*erd.*)**Elkarrizk.:** Miren**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** arrain zatia (ME)**Datu entzikl.:** *segun zelako latan sartu bizun tajadak etxen sin, eta enpaka ein bir san (Mi)***Hiztegi Batua:** (-) / xerra**Gazt.:** tajada**Saila:** prozesaketa; eratorriak**Sarrera 832:** **tánbo//tánbu** (*erd.*)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** palu nagusia trinkatzeko, manda bietatik sartzen zena, ez mugitzeko, "kuña" esatea legez (ME)**Eneko Barrutia:** EB(02) 337 orr.**Dok. Azkue:** TANBO: 1º (B-b), cuñas grandes para sostener el mastil.**Hiztegi Batua:** (-)**Gazt.:** tamborete**Saila:** ontzien eraikuntza

Sarrera 833:	tánbort//tanbórta
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>erramun asieri, punti; eskuaz oratzen den lekua (BL)</i>
Datu entziki.:	<i>tanborta, erramun punti re (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 337 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / tibort
Frants.:	poignée d'aviron
Gazt.:	puño del remo; empuñadura del remo
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 834:	tanganillo//tanganíllu (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	tangu (BL)
Def.:	kazako aurreko botabera txikia. EB(02) 337 orr.
Datu entziki.:	<i>guk esateotzau tentekuk eta serak, tanganiilluk, eta orrek orkoxe atzekuk ti, ubilleku, gutzako uberaku (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 835:	tángo//tángu (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	tanganillu (BL)
Def.:	kazako aurreko botabera txikia. EB(02) 338 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 836:	tántza//tántzi
Elkarrizk.:	Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	aparioari lotzen zaion zurda (ME)
Dok. Zubikarai:	TANTZI: Lok.: " <i>tantza onak loro biguna eskatzen dau</i> ", tantzak aparixuetan ipinten diran zurdak izaten dira, eta loroari lotzen dira; " <i>tantzak kobrorik emon ezinda</i> ", tanta bigunegiak edo arrain andiegiak gertatu eta aparixuak sarri eteten diranean; " <i>tantza fiña da ori</i> ", gizon jatorra dala; " <i>tantza meia</i> ", gaixoa dala; " <i>tantzaia errez eteten jakona</i> ", era guztietan motza, bildurti edo antzerakoa.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 837:	tárt eññ, tárt étxen.
Elkarrizk.:	AZ.
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	apurtu (ME)
Gazt.:	romper.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 838:	tarratára//tarratarí
Elkarrizk.:	Trini/Bego, BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	telak apurtzerakoan ateratako zarata (BZZ)
Datu entziki.:	<i>ergaldunak esateotze "rasgau" (T/B)</i>
Dok. Azkue:	TARRATADA (AN, Bc, BN-ald-s, G, L, R) rasgón, p.ej. De vestidura.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantza eragiketak/bestelakoak

Sarrera 838.01: TARRATARÁ (GÁRBI)**Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** sarean egindako apurdura garbia (ME)**Zitak:** " *tarratará garbixe ra? ta, bai!!*, bañe iual ixaten da josgurantzir⁸⁴ de, *arus de, onus de (T/B)***Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak**Sarrera 839:** **tengára//tengarí****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** elkarren aurkako indarren eraginpean dagoen gauzaren egoera (ME)**Zitak:** *arrañ asko baleo, orrek eingo leuke tengari berutz (BL)***Hiztegi Batua:** (+)**Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak**Sarrera 840:** **(arrañák) tén eíñ, tén étxen.****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** ad.**Sin.:** *arrañak kolpe eíñ /amu agarra/arrain takadi (BL)***Def.:** arrainak amua irentsi (ME)**Zitak:** *eta arrañak ten etxen barau, sustarrak etxen dau eten, eta eteten dabenin eskure datortzu a /treñe botan asten nasenin, an, ten eingotzu arek, txaka!! etxeotzunin, erria ta erria (BL)***Hiztegi Batua:** (+) / **UZEI:** heldu**Ingl.:** to bite/to bite the hook**Frants.:** piquer / mordre à l'hameçon**Gazt.:** picar / morder el anzuelo

⁸⁴ *Josguran zehar > josgurantzir*

- Saila:** arrantza eragiketa/maniobra
- Sarrera 841:** **tentéko//tentéku**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** haga luzea (AZ).
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 842:** **tiburói//tiburói** (*Squalus tiburó*) Ik. Marrazú
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota bat (ME)
- Datu entziki.:** *tiburoik dis orrek. Tiburoi rrasí re au, marraxuk, kaelak, txintxoleti... Andixaua (B.)*
- Zitak:** *auxe marroi gaistu!, pekak ikustetsasu onei? Onek pekok dakasen tiburoi inpreñuko demoniue ra (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 341 orr.
- Dok. Julián Amich:** TIBURÓN: nombre genérico con el que se conoce a los peces <<condropterigios plagiostomos>>, del grupo de los <<selacoideos>>, que se determinan por su tamaño, fuerza, ferocidad y rapidez de movimientos. Llegan a tener hasta seis metros de longitud, y contribuye a hacer más efectiva su ferocidad su enorme boca, armada de numerosas filas de agudos y cortantes dientes.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** shark (Amich)
- Frants.:** f. Requin (Amich)
- Gazt.:** tiburón (Amich)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 843:** **tíngloi//tinglói**
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.

Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	sareak eta abar sikatzeko eta konpontzeko erabiltzen den lekua (ME)
Hiztegi Batua:	(-) / tingloi
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 844:	tíña//tíñe
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	egurrezko balda handia (ME)
Datu entziki.:	<i>baldi baño andixaua ra tíñe, sabalaua. Tíñe ixaten san ba gatza emotetzena ta fabrika erundakun de. Arek kabiako ban iual e, amar otzara ta. / Tíñak sein e iual ba amar bat otzara iru arroko kabiako sitxusen. / Tíñak sin goxe sabalaua berutz biskat estutzen, es san bardin-bardiñe. Bidoi sin bardiñauak (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 342 orr.
Dok. Azkue:	TIÑA (B, G), tinaja.
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	tina
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 845:	tíra//tíri (erd.)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	buia eta portua lotzen duen soka mota (ME)
Eneko Barrutia:	"cabo de fondeo". Buiara datorrena. EB(02) 342 orr.
Zitak:	onek bixok dis, araxe polea juten disen tirak (BL)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 845.01: (AURRÉKO) TÍRA (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *treñak aurreko partin eruten daben soki (BL)*

Datu entziki.: *au re aurreko tiri, baforan aurrea dulako. Espetoletik altzatesunin, rast!!, espetolin amarraten da au, amentxe enkajata eta amen ein bir de amarra / espetoletik altzatesunin barrure, kostature, bietza mobiuten dales, arek etxen dau espetoletik pasatesunin amarra (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 846: **tiráador//tiradóra** (*erd.*)

Elkarrizk.: Domeka M.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tiratuteko txikota, "sisga" esate baterako. EB(02) 342 orr.

Zitak: *gero botatetzan ona, olako ser bateas, tiradora (DM)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materiala

Sarrera 847: **tirántak** (*erd.*)

Elkarrizk.: Andoni B..

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *onillan batzen sitxuesen soka klase bat (AB)*

Datu entziki.: *tretzi berutz du uretan es? eta mundillak euasen or tretzak eusteko, eta tirantak, onillan batzen sitxuesen soka klase bat sin. Gero, estorbu etxen bela eta kendu ein sitxuesen (AB)*

Dok. Azkue: TIRANTE (B, Gc), cuerdas para atar las boyas de que penden los aparejos de besugo.

Eneko Barrutia: EB(02) 342 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 847.01: TIRANTÁ (OTZÁRA) (*erd.*)

Elkarrizk.: AZ.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *tirantak gordetzeko otzari, oxe sokioi eruteko otzari (DM)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 848: **tóill//tólle** (*Mustelus mustelus*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: TOIL: marrazoaren eta arraiaren ordenako itzas arraina, handi samarra eta gorputz-luzea, azala latza eta kolorez grisa duena (IS)

Datu entziki.: *Arrain sapala. Merki, orrek mojai te... tolle ta tramana antzekuk. Esautu estot eñ, lenauaku san ori (PE)*

Dok. Zubikarai: TOLLA: gogor, sufridua. Bizitzako goraberetan "kristonak emon edo kristonak artu" esaten dan lez, arrantzaleak "tollanak emon, edo tollanak artu" esaten dakie. Tolla, ontziratzean, jo egin bear izaten da ilteko, bein baiño geiagotan jo be, eta origaitik esaera. Lok.:" tollanak artu", paliza bat artu. Antxiña, tolla arrantzaten zanean, molla gaiñera atara eta jo egiten eben makillekin, biguntzeko. Txalopan bertan be bai bestetan. Origaitik esaten da tollanak artu, au da, makillakadak artu; "tollanak emon eutsazan abadeari, abadeak kristonak emon eutsazalako sakristauari", abadeari makillakadak emon eutsazala, berak sakristauari emondakoen orde. AZ(01)

Dok. Azkue: TOIL: 1º (AN, B, G, L), pez sin escamas, el más sabroso de los de su especie, vulg. Tollo

Dok. Julián Amich: MUSOLA: pez muy abundante en nuestras costas, especialmente los de pequeño tamaño, que entran en las redes que usan los grandes pesqueros.

Hiztegi Batua: (-) / toil

Frants.: émissole

Gazt.: musola
Saila: arrantza espezieak. Arrainak.

Sarrera 848.01: TOLLÁNAK EMÓN//ARTÚ

Elkarrizk.: BZZ

Kateg. gram.: ad.

Def.: *jipoi handia ematea edo hartzea (BZZ)*

Datu entziki.: entzunda daukat, tolla, haragi gogorreko arraina dela eta hau jan nahi bada aurretik lurraren kontra jo-jo egin behar dela bixkat biguntzeko haragi gogorra (ME)

Saila: bestelako gaiak

Sarrera 849: **toíta//toíti**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *kortxun ipintxen dan koloritako bonbilli, jakitxeko nun dan (BL)*

Datu entziki.: *kortxuk, beste bafor batek ikusteko sari nun dan erutetxu bonbilla gorrixak eta berdik, toitak (BL)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 850: **tólet//toléta**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: erramua bertan lotzeko erabiltzen den egur zatia (ME)

Datu entziki.: *Txitxarro kordak ekarten gendusen toletetan txintxiliske danak. (BL)*

Zitak: *da amen eukitxen gendun toletak, eta bera txitxarros beteta etortzen sanin, tretzi antxe bueltaka-bueltaka alaten gendun (BL)*

Dok. Zubikarai: Lok.: "toleta baiño zuzenago", toleta, erramua

- estrapuagaz lotzeko karel gaiñean egoten dan taketa izaten da. AZ(O1)
- Dok. Azkue:** TOLET: 2º (B, G), escalmo, estaca a la que se fija el remo en las lanchas.
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 343 orr.
- Dok. Julián Amich:** TOLETE: cabilla metálica de madera, o, simplemente, palito que se introduce y ajusta en el agujero hecho a propósito en la regala de los botes y demás embarcaciones de remos para que sirva de apoyo a éstos al bogar.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** tole / pin of a boat (Amich)
- Frants.:** tolet
- Gazt.:** tolete / escálamó
- Saila:** ontzien eraikuntza
-
- Sarrera 851:** **tópiñ//topíñe**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** lapiko handia (ME)
- Dok. Azkue:** TOPIÑA (Bc), marmita.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 852:** **tóstá//tostí**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** batelaren "aulkia" (ME)
- Datu entziki.:** Ik.: (ondarroa.1985)
- Zitak:** *au batela ra, onek dotxu tostak karrillekuk (BL)*
- Dok. Zubikarai:** TOSTAK: lengo txalopa andi eta treiñeruetan aurretik atzera egoten ziran egurrezko jarrilekuei, tostak deitzen eutsen. Ez dautsez danei izen bardiñak

emoten. Aurretik atzera, tostak izen oneik daukez Ondarroan. Ba dago aldakuntza deituretan erri batetik bestera: aurre, kontrailla, kontraburu, espalda, kontraespalda, sagaltoki, tanbuleta, berriela, masteta, treinleku, ankako tostarte. Lok.: "*tosta gañean popako txintxurak urten arte ibilten da erramularia*", ipurdian zaldarrak urten-arte ekiten dautsala. AZ(01)

Dok. Azkue: TOSTA (Bc, Gc), banco de la lancha. Nombre de bancos de proa a popa: aurre (B-l), aurretosta (B, G), kontrakai^la (B-ond), kontraurre (B-l, G-don), espalda (B, G), espaldako (B-b), kontraespalda (B, G), saldoki (B-l), sagaltoki (B-ond) ...

Eneko Barrutia: EB(02) 344 orr.

Dok. Julián Amich: TOSTA: bancos en los que se hallan amarrados los forzados de las galeras / también reciben este nombre en algunas regiones los bancos de las embarcaciones pequeñas.

Hiztegi Batua: (+)

Frants.: banc de nage

Gazt.: tosta / bancada

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 852.01: (KARRILLEKÓ) TÓSTA *Ik. Tostí*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: batelaren "*aulkiak*"(ME)

Zitak: *au batela ra, onek dotxu tostak karrillekuk (BL)*

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 853: (mállin) trábes

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: mailaren kontrako aldea (ME)

- Datu entzikl.:** *eraku esta sekule deseitxen, eraku beti ondo ra. Te arei etxetzau malla jirau bat, josi bir dalako ero, bañe des esta etxen. Trabesai derrigor ein bitzau, bestelaik ure jo orduko saass!! danak!, eta josguri gelditzen gatzu te akabo, sulu balixake morun dana. Derrigorrin malla jirau einbiako (T/B)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** sareak/materialak
- Sarrera 854:** **traból//trabóla**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *apaixuk batzeko lau ol loturik (M) / pita batzeko egurrezko tresna (ME)*
- Datu entzikl.:** *lena trabola ixaten san lau kuadro. Egurresku eta antxe batzen san, ero arek kostea be etxen sin ezta? ta onek kutxilluas etxen sendusen iual, seuk eñ. Kajaola olaik artu te amen erdixan jan, onek puntok dis beonek sokik es urteteko kanpoa, eta au beune beonei amarrata juten da, anei sokiai, eta amendik erutetxus amuk (BL)*
- Zitak:** *au kortxu rala uste ot, trabol moure usatesune (BL) / ori re trabola (DM)*
- Dok. Azkue:** TRAOL (B, G), cuadrilátero de madera en que se recoge el aparejo para pescar merluza, vulg. Traule
- Eneko Barrutia:** EB(02) 345 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / traol
- Frants.:** travail; travail; plioir
- Gazt.:** trulle; plegador
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 855:** **traganárrro//traganárru**
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.
- Kateg. gram.:** Iz.

Def.: itsas ekaitza (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: tromba marina
Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 856: **trálla//trálli**
Elkarrizk.: JM Ibazeta
Kateg. gram.: Iz.
Def.: treinaren zati jakin baten izena (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 856.01: (GOIKÓ) TRÁLLA

Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *sariai agarratetzan lelengo zatixe gorutz altzateko (BL)*
Datu entzikl.: *tralli guk enjeneralin esateotzau sarin lelengo etorreriai (BL)*
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 856.02: (BEUNEKÓ) TRÁLLA

Elkarrizk.: JM Ibazeta
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *sarik eukitxen daben txikot jenerala goitxik (J.M.)*
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 857: **tráman//tramána** (*Myliobatis aquila*)
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: TRAMANA: itsas arraina, arraiaren antzekoa, arantza luze eta zorrotz bat daukan buztan luze zigor modukoa duena (IS)

- Datu entzikl.:** *bastuk dis jasteko, guk len be jaten gendun, es on bakarrik (BL)*
- Dok. Zubikarai:** TRAMANA: zabal, nasai, narraza. AZ(01)
- Dok. Azkue:** TRAMAN (B, Gc), pez muy ducho, de piel muy delgada, corpulento: los hay hasta de cuatro quintales.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 346 orr.
- Dok. Julián Amich:** AGUILA O PEZ AGUILA: es el de mayor tamaño de la familia de los esciénidos, de cuerpo prolongado, dos aletas dorsales, la primera de las cuales es profundamente escotada, y fuertes y afilados dientes cónicos. Es pez bastante común en nuestras costas, especie de raya, y su carne es de buena calidad.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** aigle de mer
- Gazt.:** águila marina
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 858:** **tránpa//tránpi**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *treñan egaleko satixe (T/B)*
- Datu entzikl.:** *len tranpi amaitzen san amen sokias eta, on ipintxen gakos amen tranpillak (T/B)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 347 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** tambour; voile
- Gazt.:** trampa
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 858.01: (TREÑÁN AURRÉKO) TRÁNPA**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** treinak aurrean daraman zatia (ME)

Zitak: *onek di aurreko tranpak, treñan aurreko tranpak (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 859: **tranpíll//tranpílli** (erd.)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *treñan egaleko satixe/ treñe aladorin erresaua etorteko(T/B)*

Datu entziki.: *tranpillak dis malla andixaua, arrasterukun lakoxi. Juten disenin etxari etxen, treñe etorten gakoie ariñei, treñe meie etorten san ariñei, eta ordun, ba, rekorrido bat eukitxeko, txikotin deskantzu eukitxearren (T/B)*

Eneko Barrutia: EB(02) 347 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 860: **trapó (súri) (górrri) //trapó (suríxe) (gorríxe)**

Elkarrizk.: Trini/Bego

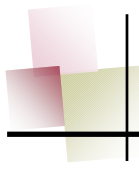
Kateg. gram.: Iz.

Def.: buiak agerian edukitzen duen makilatxoan ipintzen den zapia erreferentzia moduan rabiltzen dena / treina konpontzean, bertan ipintzen diren erreferentzia moduan ere erabiltzen dira (ME)

Zitak: *buxik euki bir dau makillan gora banderi, trapo gorrixero, surixero ikusteko apartetik, "anda banderi"! (BL) / ene, amen iru-lau liso, amentxe, asi osteabe ta trapo surixe ipiñi te segi, te segi (T/B)*

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 861:	trásko//trásku
Elkarrizk.:	Miren
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	garaiko egurrezko oinetakoa (ME)
Datu entzikl.:	<i>trasko ta gusti dantzan etxen gendun. Len traskuk ibiltxen gendusin. Andramai bexperan be, atunai buru kentzi, kakatzi esaten gakon, “ser dakazu be? kakatzi akau”, eta arraÑe artze ben, atune artze ben eta ordun Andramai egunin be biarra ein bir ixaten gendun; arei buru kendu, tripak ata, prepara ta, bean gañin belauniko, tablatxu bat ipiñi eta belauniko (Mi) / arrantzalik be ibiltxe ben ordungo denporetan. Egurresko traskuk, bardiñ, narru ipiñitxe aspixan laban es etxeko eta gero siesko erropan ure barrure es juteko (A.O.)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 347 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	jantziak

Sarrera 861.01: TRÁSKUK ÁRTE (Lok.)**Elkarrizk.:** BZZ**Def.:** moskor-moskor eginda, edo bete-bete eginda (BZZ)**Saila:** neurria

Sarrera 862:	tréiñ//tréñe
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrainak arrantatzeko erabiltzen den tresna (ME)
Kateg. gram.:	Iz.
Datu entzikl.:	<i>treñak ongoxik dis, berreun de berrotamar brasa luseri te... brasa bakotxe ra una sesentaisiete / Lenakuk sin on nailoneskuk disena, ba, algodoiskuk, te sikatu ein bir sin (T/B) / amen lena treñak eukitxen ben beatzi kankamo, da on sarik anditxu</i>

*diseles asko, ba, on iual eukitxen dabe otamar da.
Len danak ipintxetzen beatzi kankamo. (DM)*

- Dok. Azkue:** TREIÑA (G), traina, red para pescar las
Eneko Barrutia: EB(02) 346 orr.
Dok. Julián Amich: TRAÍNA: denominación de una clase de redes empleadas en la costa cantábrica, principalmente para la pesca de la sardina.
Hiztegi Batua: (+)
Ingl.: sardine-net (Amich)
Frants.: traîne / traîneau
Gazt.: traína / traíña / arte de cerco
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 862.01: TRÉIN MÉI

- Elkarrizk.:** Trini/Bego
Def.: lodiera txikiko treina (ME)
Kateg. gram.: Iz.
Zitak: *treñe meie etorten san ariñei (T/B)*
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 863: **treñol//treñóla**

- Elkarrizk.:** Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *treñan aspixan juten dana baforin, axe egurre (BL)*
Hiztegi Batua: (-)
Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 864: **treñéro//treñerú⁸⁵**

- Elkarrizk.:** Andoni B..
Kateg. gram.: Iz.
Def.: TREINERU: arraun ontzi aski handia, gaur egun batez

⁸⁵ Ikus *Karmel*, 1987-3, 95-102

ere estropadetan erabiltzen dena (IS)

Zitak: *treñerutan eta motorretan ibiltzen da au batelau*
(AB)

Eneko Barrutia: EB(02) 346 orr.

Dok. Julián Amich: TRAINERA: embarcación de pesca de construcción muy fina y buenas entradas y salidas de agua y de poco calado y cuaderna maestra plana, que se emplea en las aguas de las provincias vascas para la pesca, especialmente durante el verano.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: smack for traina fishing (Amich)

Frants.: f. Trainière (Amich)

Gazt.: trainera (Amich)

Saila: ontzi motak

Treineruaren Zatiak: (TZ)

Sarrera 865: AÚRRE

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: Iz

Sin.: branka (UZEI)

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: prow

Frants.: proue / avant

Gazt.: proa

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 866: ANKAESTÍOR

Elkarrizk.: Andoni B.

Kateg. gram.: Iz.

Saila: ontzien eraikuntza

- Sarrera 867:** ANKÁOR
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 856:** BÁSTA
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 868:** ERDÍXE OSPÍTÁL
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 869:** ESPÁLDA
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 870:** OSPÍTAL
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 871:** POPAGÁÑE
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: *atzeko txopi (AB)*
Saila: ontzien eraikuntza

- Sarrera 872:** SAÍXE
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 873:** TXAÓSA
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 874:** ATZÉKO TXÓPA
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: *popagañe (AB)*
Def.: *baforan atzin dakazun tabla bat (AB)*
Datu entzikl.: *ortxe barrun gordeten sin, es estorbatearren, arlanki te (AB)*
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 875:** AURRÉKO TXÓPA
Elkarrizk.: Andoni B.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *baforan aurrin dakazun tabla bat (AB)*
Saila: ontzien eraikuntza
- Sarrera 876:** **trén//tréna**
Elkarrizk.: JM Ibazeta
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arrasteko sareak itsas zoluaren kontra jotzean ez apurtzeko erabili ohi den tresna (ME)
Datu entzikl.: *bolo andixakin juten disenak, a base de narruk, eta*

refortzata eruten dabe beiak, ordun, narru ixanda, etxen dau salto, arrixin be, arri koxkorra eta topa eskeo salto etxen dau, rebota (JM)

- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 877:** **treotzára//treotzári**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *amuk karnatias planiaten dan leku re treotzari (BL) / tretzan otzara (M)*
- Datu entzikl.:** *guk onei esaten geuntzan treotzarak, tretza-otzarak, tretzi gordeten san otzari (DM)*
- Dok. Zubikarai:** TREOTZARA: egurrezko ol bat izaten da, atze aldean indartuta eta egaletan beste oltxu bi, enkarnatako aparixuak bertan ipinteko. Treotzara deitzen da, antxiña zumaz egindako otzara izaten zalako. AZ(01)
- Dok. Azkue:** TRETZA-JASKI (AN), TRETZA-KATILU (BL), cesta para conducir el palangre; vulg. tabla / (B.ond, G), tretzotzara (B-l), Var. De tretza-jaski
- Eneko Barrutia:** EB(02) 347 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 878:** **trepétxo//trepexú (erd.)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *biarreko gausak (BL)*
- Zitak:** *trepexuk eukitxeko, biarreko gausak eukitxeko (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** pertrecho
- Saila:** arrantzako tresnak/bestelakoak

Sarrera 879:	tresmálla//tresmáli (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>iru mallako sari (DM)</i>
Datu entziki.:	<i>eukitxen dabe iru papo, iru sati. Dis malla andixauak sartzeko ta barruku re malla txikixaua, geatzeko. Fin-fñiak ixaten dis, me-me-meiak, ta alturi eukitxen dabe metro ta erdi, bixkat geitxua, metro bi, estabe eukitxen gexaua. (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 347 orr.
Dok. Julián Amich:	TRASMALLO: red de fondo de forma rectangular, de varias piezas empalmadas de cuarenta a cincuenta metros cada una y con un total de trescientos metros de longitud por tres de altura.
Hiztegi Batua:	(-) / tresmail
Ingl.:	trammel (Amich)
Frants.:	trémil / tramail
Gazt.:	(T/B) trasmallo / red atrasmallada
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 880:	trétza//tretzí
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	korda (UZEL)
Def.:	palangre (BZZ) / tamaina txikiko arrainak arrantzatzeko erabiltzen den apaixo mota, lehen erabiltzen zen, batez ere bixiguak eta papardotako (ME)
Datu entziki.:	<i>amen eongo ri eun de ogei, eun de berro amo, bai, au papardotako tretzi re, ero besiutako, besiutako txikixaua eta papardotako andixaua. Tretzik eruten dau beti olako larroseta bat. Eukitxen dau amu te urkuli (AB) / maiñero bakotxak subille ta potxeri eskatzeotzan bafor jaunai, eta bakotxe euran etxita juten san, eta etxin, gure atxak etxen ban ginbeletas</i>

sulu ein dde potxeri sartu eta amu josteko ixaten san, onei, amu joti esaten gako, tresi joti (BL)

- Dok. Zubikarai:** TRETZA: gizon bakoitzak amar tretza eroan bear izaten zitun. Tertza edo tretza deitzen jako besigutarako aparixuari. Bost tretza enkarnata eroan bear izaten ziran, au da karnata amuetan ipinita, eta beste bost geroago erabilteko (...). AZ(01)
- Dok. Azkue:** TERTZA, TERTZASUBIL (B-b), palangre, aparejo para pescar besugo, vulg. madre.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 348 orr.
- Dok. Julián Amich:** PALANGRE: aparejo de pesca consistente en un largo cordel de cáñamo que se hace flotar colocando de trecho en trecho corchos y del que penden ramales con anzuelos en su extremo.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** palangre, long line with fish hooks (Amich)
- Frants.:** palancre/corde
- Gazt.:** corde/palangre (euskalt)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 880.01: TRETZÁ-BOTÁ, *tretzá-botáten*.

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad.

Sin.: kordi bota (BL)

Def.: *tretza uretara botatzea (ME)*

Zitak: amen du au, tretzi botaten du au, amen darune da beun punti (BL)

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 880.02: (BESIUTÁKO) TRÉTZA *Ik. tretzí*

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: bixiguak arrantzatzeko tresna (ME)

Datu entziki.: *amen eongo ris eun de berroi amo, bai, au papardotako tretzi*

re, edo besiutako, besiutako txikixaua. Besiutaku ixaten san fiñe (BL)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 880.03: (PAPARDOTÁKO) TRÉTZA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: papardoak arrantzatzeko tresna (ME)

Datu entziki.: *amen eongo ris eun de berroi amo, bai, au papardotako tretzi re, papardotako andixaua (DM)*

Gazt.: castañola. AZ(O1)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 881: **trínka** (*erd.*)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: ad

Def.: gogor lotu (ME)

Datu entziki.: *arpoi sorrostute da, eta a trinkaten danin, etxetze kirtenai bupn!, bupn! txalopa gañin joten da eta gogortu etxen da (BL)*

Dok. Azkue: TRINKATU (B-oñ, G-iz-ord-us-zeg- L), oprimir, prensar.

Eneko Barrutia: EB(O2) 348 orr.

Dok. Julián Amich: TRINCA: la atadura en la que se amarra y sujeta algo / el propio cabo que sirve para hacer este trabajo.

Hiztegi Batua: (-) / lotu / estekatu

Gazt.: trincar

Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 882: **tripulasíñoi//tripulasíñoi** (*erd.*)

Elkarrizk.: Patxi E.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: txalupetan egon ohi den langile taldea (ME)

Datu entziki.:	<i>Txalopa txiki baten, onek aingiratan ero langustatan iru lagun ero ixaten sin, gero bolintxin ebisenak amaïke lagun de, atunetan ebisenak amalau lagun, de arrastin ebisenak amabost lagun eta beste batzuk kordan dabisenak sei lagun de, olantxeik. Tripulasiñoiai, lagunak esaten gako, gixonak eta baño, gastik eta danak sartzeko, lagunak (PE)</i>
Zitak:	karnata baik eta ixte baik arrañe juten da kasa (PE)
Eneko Barrutia:	EB(02) 349 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / eskifaia
Frants.:	pêche à la traîne; pêche à la caille
Gazt.:	pesca a la cacea; pesca al currican
Saila:	arrantza motak eta teknikak
Sarrera 883:	tríxa//tríxe
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>soka klase bat (BL)</i>
Datu entziki.:	<i>“trixe-trixe-trixe, atxetako bisar andixe”, trixak dis ba orretxek, alderdi baten da poli eta bestin sensillu, sensillu ixaten da bateku eta pobli ixaten da biku, da orrek bitxartin eruten dau soki, atzeko batela barrure sartzeko be oxe ein bir de: sartu gantxuk aurreko muturrin, on esta sartzen bañe, on sartzen da erdixan, antxe kankamo bat dakar da erdixan sartzen da ta bira! Sokak dis (BL)</i>
Zitak:	<i>au re poli, te onek dis trixak (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 349 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 884:** **tróntzo//tróntzu**
- Elkarrizk.:** Miren
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** (atun) zatia (ME)
- Zitak:** *ostontzin trontzuk etxen sin, satixak, sartu galdaretan eta oxe (Mi)*
- Hiztegi Batua:** (-) / zati
- Gazt.:** trozo
- Saila:** prozesaketa/ eratorriak
-
- Sarrera 885:** **trúxo//trúxu**
- Elkarrizk.:** BZZ
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** euri zaparrada handia (BZZ)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
-
- Sarrera 886:** **(txifarrekó) túbo//(txifarrekó) túbu (erd.)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Datu entzickl.:** *atune ta simarroitxako ra au (BL)*
- Zitak:** *txifarreko tubuai amarraten gako au atziau (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 887:** **tuérka//tuerkí (erd.)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** Pieza hariztatu arretan lotzeko erabiltzen den emea. Era askotako azkoinak daude, hexagonalak, zilindriko artekatuak, karratuak, zulodunak, gaztelutuak, moletatuak, tximeletak, etab. (Euskalterm)

- Eneko Barrutia:** EB(02) 350 orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Gazt.:** tuerca
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 888:** **túntux // tuntúxe**
- Elkarrizk.:** AZ.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *mundille (DM)*
- Dok. Azkue:** TUNTUIZ: 1º (B-b-l,G), boya que se emplea en la pesca del besugo para tener pendiente el aparejo
- Gazt.:** boya del palangre.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 889:** **túrbot// turbóta**
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Sin.:** erreboilu (AZ)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** rodaballo (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 890:** **túrrun//turrúne**
- Elkarrizk.:** Domeka M.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *sireni (DM)*
- Def.:** bocina (BZZ) / arrantzaleek arraina ekarri eta zein arrain mota ekarri duten abisua emateko sistema (ME)
- Datu entziki.:** *etorten sin baporak esta, da ordun esean sirenaik eta, ta turrune eurak baporak joten ben, turrunak, eta gañea diferentik. Turrune joten banin baporak,*

	<i>porture etorrenin, sartukeran, ordun fabrikantik eta batzen sin seixan arrañe erosteko (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 350 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	bestelako gaiak
Sarrera 891:	tutúlo//tutúlu
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	txibikorainak gordetzeko hodi formako tresna (ME)
Datu entzickl.:	<i>tutulu ixaten san eskoba kirtena, lenako eskoba kirtena, kañaberaskuk, arek etxen sin ebai, "eskobi apurtutakun gorde ori kirtenoi", eta klaro, arek kirtenak dakas bost sati eta etxen gakon txibikorañe sartu barrun te kortxuas tapa es urteteko. Batek ein bir dau beian topi, te gero kortxuas tapa/tutulu arpoik eukitxen dau burdiñesku, te amen eoten da sorrostute bera sartute barrun, de klaso, a trinkaten danin etxetze kirtenai, bunp!, bunp! emoten gako serin, txalopan, eta gogortu etxen da (BL)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 351 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 892:	tutxúel// tutxúela (<i>molva molva</i>)
Elkarrizk.:	AZ
Kateg. Gram.:	Iz
Def.:	arrain mota (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	maruca / pez de bacalao
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 893:	txalópa//txalópi
Elkarrizk.:	Domeka M.
Kateg. gram.:	Iz.

Def.:	itxas ontzia (BZZ)
Dok. Zubikarai:	TXALOPI: Lok.: <i>"txalopa andixe zixe zixe, aidak dakar bizar andixe"</i> , portu aurrean txalopa andiak agertzean, umeak orrelako kantutan ibiltzen ziran: <i>"txalupatxu bat, txalupatxu bi, gure andreak begi bi"</i> , andreak itxasotik begirik kentzen ez dauala adierazteko; <i>"txalupa jaube izateak ez dau betetan kaskarrik"</i> , ontzi jaube egiñarren, zentzun bakoa izan leikela; <i>"txalupa zarrak ura ugari"</i> , txalupa zarra sarri beteten dalako urez;" <i>txalupa zarrean baiño errezago igarian mollatik mollara</i> ", askotan igarian asita ariñago eldu leikela beste aldera, txalupa zar ezin erabilian baiño; <i>"txalupa zarrak, zorrak"</i> , txalupa zarra etxekalte; <i>"txalupa zarragaz sutako arrainik be ez"</i> , arrantza kaia askotara ezin eldu izaten dalako. AZ(01)
Eneko Barrutia:	EB(02) 351 orr.
Dok. Julián Amich:	BOTE: pequeña embarcación abierta que, en sus innumerables formas y características, se construye y usa en todos los puertos del mundo para los servicios auxiliares / todos los buques llevan a bordo uno o más botes a remo o motor para sus servicios en puerto o rada.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	boat (Amich)
Frants.:	canot
Gazt.:	bote
Saila:	ontzi motak

Sarrera 893.01: TXALÚPA ANDÍ *Ik. Potiñ andíxe*

Elkarrizk.: Agustin A.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: tamaina handiko txalupa (ME)

Saila: ontzi motak

Txalupa andixan zatixak (TAZ)

Sarrera 894:	AÚRRI
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 895:	BERRÍEL
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 896:	ERDÍ(E)XE
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 897:	ESPALDÁKO (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 898:	ESPALDÍ (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 899:	KONTRAESPÁLDA (<i>erd.</i>)
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.

Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 900:	KONTRAMÁSTET
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 901:	KONTRÁURRE
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 902:	MÁSTET
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Sarrera 903:	OSPÍTAL
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 904:	TANBÚLET
Elkarrizk.:	Andoni B.
Kateg. gram.:	Iz.
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	TANBULET (B-b-l, G), pieza grande de madera que se emplea para sostener el mástil de las lanchas.
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 905:	txanpélet//txanpeléta
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	potxera; kobla (UZEI)
Def.:	<i>ezpetetako goiko apaixuak eskura ekartzeko haria(M) / kalamuzko haria EB(01)</i>
Datu entzikl.:	<i>anillo bateas ipintxen da, espetin pasata juten da. Espetin pasata juten danes anillu, gora eta bera ibiltxesu apaxu/ txanpeleta ra apaxu gora ta bera ibiltxen dabena. (BL)</i>
Zitak:	<i>sirri-sarrak ipintxen dau or, bañe orrek dis txanpeletak (BL)</i>
Dok. Azkue:	T [^] SANPEL (B-l-mu-G) cuerda como de tres pies de largo, penúltima de las cuatro clases de cuerda de que consta el aparejo para pescar merluzas.
Eneko Barrutia:	EB(02) 352 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 906:	txápa//txapí
Elkarrizk.:	Andoni B..
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	arrainari arreta deitzeko erabiltzen den metalezko txapa (ME)
Datu entzikl.:	<i>gero, malutin ordes txapi ibiltxen san, onek be brillu etxen dau eta arrañe engañateko balixo dau. Batxe paperak be; paper gogorrak biundu, suri-suri eindde (AB)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 352 orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 907:** **txapláta//txaplatí**
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** sarearen apurdurak konpontzeko sare –zatiá (ME)
- Datu entzikl.:** *txaplatak eta, len arrantzalik eta, bañe txaplati era batea pea ero beste batea ixaten san. Nik etxen neban kosturak ebai eta sartu eta aurrin txaplati, eta ipurdixak be bardiñ. Eta ondo ipiñitxe baeuan txaplati atensiñoi erute ben (A.O)*
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** jantziak
-
- Sarrera 908:** **txartángo//txartángu**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *txalupatik sarea zabaltzeko aga luzea (M) / arrainaren pisua eusten duen egur edo burdinezko haga luzea (ME)*
- Datu entzikl.:** *Txartanguk eukitxen dau polea bat puntan, andixeik pasata ekarten sendun barrure. Txartangu lena etxen san, on esta etxen, egurreskuk ixaten sin, da au modiau etorri sanin onek bafor andixok eta, burdiñeskuk eoten dis. Fuerti ixan bir dau, arraiñan pixu artzesunin be aretxek sosteniuten (BL)*
- Dok. Azkue:** TXARTANGO (B-I,G), horcón de que se sirven los pescadores para sostener la traina
- Eneko Barrutia:** EB(02) 353 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 909:** **txastadéro//txastadéru**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** toleta sartuta egoten den zuloa (ME)

- Datu entzikl.:** *toletak kaeletik gañea eruten dau olakoxe egur sati bat, kaeletik gañea, ta ori re txastaderu. Basin modure etxen dau, eta orren erdixan eruten dau gero erdixan sulu toleta sartzeko, toleta ra axe bera makilli (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** ontzien eraikuntza
- Sarrera 910:** **txáutxa//txautxí** *Ik. Txokú*
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Datu entzikl.:** *guk arrasterutan etxen gendunin biarra “txautxi” esaten geuntzan. Emik tintxa gexa dakar, eta txibixak be bai, txibi emi ranak dakas erruk, eta bi lusik, erro luse-luse bi, eta arra ranak estakar erro luseik, eta txautxan be bardin-bardiñ (T/B)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok. Azkue:** T^SAUT^SI (G-don), jibia, pez marino, parecido al calamar.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
- Sarrera 911:** **txekióla//txerkióla**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *txerkiok deskantzu artzen daben leku (BL)*
- Datu entzikl.:** *onek dis txerkiolak, onek juten di kaelin, beian juten da bietza, da amen du tubu, txerkio esateotzau guk, tubo bat amar ero amabost metroku (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-)

Sarrera 912:	txerkío//txerkíue
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>itsasontziak aurrean eramaten duen ezpeta txikia</i>
	(M)
Datu entziki.:	<i>kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku. Onek dis apaxuk. Aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. (BL)/aurrin juten disenak, txerkiuak (DM)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 353 orr.
Hiztegi Batua:	(-) / txelkio
Gazt.:	ala de proa
Saila:	ontzien eraikuntza
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

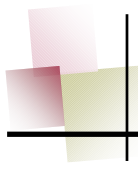
Sarrera 912.01: TXERKÍO (BARRUKÚ)**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** ezpeta mota bat (ME)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 912.02: TXERKÍO (PUNTÁKU)****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def. :** ezpeta mota bat (ME)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak

- Sarrera 913:** **txérmol//txermóla**(*Katsuwonus pelamis*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** tamaina handiko arrain mota (ME)
- Datu entziki.:** *Atunan familixaku re. Egalusi te egalaburre es, guk onetxek esaututxuaus bakarrik, ainsorrotzak eta bai bañe bakarrik, eta gero txermola besti, jeneralin txikixaua san. Atunai “sinkoku” esaten gakon, “sinkoku” re kilo bi txe erdi pixaten dabena, orrek beste presixo bat ixaten dau beti. Atune normala ra, medianu re bost kilo, sei kilo, lau kilo ta erdi, bañe olaku bara, “sinkoku” kilo bi txe erdi. Eta txermola be “sinkokun” antzeku san. Sarias atrapatzen san ori, bolintxas atrapatzen san, sardiñin lantxeik, batelak masixe botata (PE)*
- Datu entziki.:** *atunetan da txermoletan da, baforan kontra etorten da arrañe (DM)*
- Zitak:** *txermola ero sati andi ba bota ta, dsast!! (BL)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 354 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 914:** **txibáto//txibátu** (*erd.*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsasontziaren situazioa adierazten duen irrati uhina (ME)
- Datu entziki.:** *txibatuk eta eseben eukitxen olako antenaik, bañe entzun ondo, e!, Ameriketean ixune be entzun etxe ben onek / ixena ipiñi gakoien “txibatu”, ori be baten batek ipiñiko ban, radixo txikixak dis, angu be entzuten dabe ta, amengu be entzuten dabe. Bañe onek modatik junde ras. Txibatuas Guardia Sibillak eta entzuten sin. Ameriketean sartzea eta amendixeik*

- klaro-klaro eoten giñan berbeta, batxe italianukin be, eta talaxeru Ondarruku, lengo jesus sarri eoten san italianukin berbertain, esautu be bai (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 354 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 915:** **txíbi//txibíxe** (*Loligo vulgaris*)
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** txibia; txibia begihandi (UZEI)
- Def.:** TXIBIA: Txokoa, txipiroiaren antzeko soinbera zefalopodoa. Zenbait tokitan "*txipiroia*" (IS)
- Zitak:** *bañe onek atrapatzen dau txibixe be bai, poti be bai eta txoku be bai (DM)*
- Dok. Zubikarai:** TXIBIXE: "*txibixe txibixan gain, txibikorañe be aruteko lain*", txibi ugari txibikoraña eteteko aña. AZ(O1)
- Dok. Azkue:** T[^]SIBI (AN-ond, B-l) jibia, pez marino parecido al calamar.
- Eneko Barrutia:** EB(O2) 354 orr.
- Dok. Julián Amich:** CALAMAR: molusco cefalópodo dibranquio, de la familia de los miópsidos, que se caracteriza por su cuerpo alargado, terminado en punta por su parte posterior, y que lleva a cada lado una aleta triangular.
- Hiztegi Batua:** (+) txipiroi
- Ingl.:** calamary (Amich)
- Frants.:** calamar commun
- Gazt.:** calamar / chipirón
- Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak
- Sarrera 916:** **txibikórañ//txibikoráñe** *Ik. Koráñe*
- Elkarrizk.:** Boni L.

- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *korañe (BL)*
- Def.:** txibiai arrantzatzeko koraina (ME)
- Datu entziki.:** *guk txibikorañak esatetzau, erderas, "potea" (BL)*
- Hiztegi Batua:** (-) / korain
- Gazt.:** coraña; jibionera; calamarera; potera
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 917:** **txífar//txifárra**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *berai arrañai bisti kentzeko mangeriaz botaten gakon ure (BL)*
- Datu entziki.:** *txifarra mangerias etxen dau te kostautik botaten dau, patroik botaten dau (BL) / bera arrañe engañateko txifarra etxen da, botaten da berak atunak geu es ikusteko eta gero, ure da salpika etxen dau arek dana ba bera itxutzeko (DM)*
- Zitak:** *patroik ikusten dabenin listo, motorra amoderaten dau te karnata emontzalli listo, mobimientu te danin lelengotik sartzen dau txifarra (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 354 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/bestelakoak
-
- Sarrera 918:** **txíkot//txikóta**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *soki (T/B) / korda (UZEI)*
- Def.:** TXIKOT: Bizk. Soka lodia, bereziki txalupetan eta erabiltzen dena (IS)
- Dok. Zubikarai:** TXIKOTA: ontziak lotzeko soka: emon-jaurti; erri-arindu, beratu; eten, tart-egin - apurtu; lotu-nunbaiten lotu, ziurtatu; luzatu - .AZ(01)

Dok. Azkue:	T [^] SIKOT (B,..., G-ori), t [^] sikote, (AN-ond), soga.
Eneko Barrutia:	EB(02) 355 orr.
Dok. Julián Amich:	CABO: cualquiera de las cuerdas que se emplean a bordo.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	rope (Amich)
Frants.:	cordage
Gazt.:	cabo / cuerda
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 918.01: TXIKÓT (JENÉRAL)**Elkarrizk.:** JM Ibazeta**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** txikot nagusia (ME)**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 918.02:** (ESKÚ) TXÍKOT**Elkarrizk.:** Domeka M.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** treinari lotuta egoten den azken soka zati mardula (ME)

Datu entziki.: *Onei esatesau "txikota". Txikota ra lelengo urteten dabena danin, da gero atzanengo urteten dabena, esku. Da lelengo botasune aurretik biraten san da gero rune, atzetik, ordun esaten gakon esku-txikotak (DM)*

Eneko Barrutia: EB(02) 179 orr.**Saila:** arrantzako tresnak/materialak**Sarrera 920:** **txíkot//txikóta (treñana)****Elkarrizk.:** Trini/Bego**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** *arrain leku; boltzi; saku (T/B)***Def.:** *treñin arraÑe atrapatzen dan leku (T/B)*

Datu entzikl.: *txikotin ixaten san treñe motzaua, ta eskun lusiaua. se txikota ra berau arrañe atrapatzen dana. Eskuku re askos lusiaua. Esku re askana bota ta lelen batzen dana / Au soki re, esta? kortxuas, da amen da txikota, iruroi kana, txikota totuaua te berutz ixaten da, piesa bi, beste otamar ero, txikota totuaua ixaten dana, txikixaua bañe totuaua, gexauaik estau bir se bestelanik sagi etxen dau (T/B)*

Zitak: *sakuai esaten geuntzan txikota (DM)*

Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 921: **tximíni//tximiníxe**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz

Def.: TXIMINIA: kebidea, etxe, labe... batean, kea kanpora ateratzen den hodia (IS)

Eneko Barrutia: EB(02) 357 orr.

Dok. Julián Amich: CHIMENEA: en los primeros vapores consistía en un tubo de plancha de hierro de poco diámetro que, arrancando de la caja de humos, salía por encima de la cubierta para facilitar la combustión y, al propio tiempo, era un artefacto antiestético que venía a romper la armonía y belleza del conjunto de vergas, palos y masteleros.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: chimney (Amich)

Frants.: cheminée

Gazt.: chimenea

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 922: **txíngor//txingórra**

Elkarrizk.: Agurtzane O.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: kaskabar (ME)

- Dok. Azkue:** T[^]SINGOR: 1° (AN, B, G), granizo.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
-
- Sarrera 923:** **txintxoléta//txintxoléti** (*Prionace glauca*)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** TINTOLETA: marrazo urdina (IS)
- Datu entzickl.:** *tiburoi rasi re au: marraxuk, kaelak, txintxoleti...(BL)*
- Zitak:** *orrek eruten dabe, txintxoletak eta marraxuk eta, andixak, eruten dabe muturrin arrain bat, eta auxera "pes gia" (BL)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Dok. Julián Amich:** TINTORERA: nombre con el que se designa cierta especie de grandes peces de la familia de los tiburones, entre ellos el llamado Glaucus rond, que se distingue por su ferocidad y gran tamaño.
- Hiztegi Batua:** (-) / tintoleta
- Ingl.:** blue shark
- Frants.:** peau bleue / requin bleu
- Gazt.:** tintorera
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 924:** **txírit// txírítu**
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** doncella (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 925:** **txírla//txírlí** (*Tapes, Venus, Mytilus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.

Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	TXIRLA: jateko on diren zenbait itsas soinbera maskor bikori ematen zaien izena (IS)
Dok. Zubikarai:	Lok.: "txirlarik karuenak gonadunak", andreekaitik esaten da. AZ(O1)
Dok. Azkue:	T [^] SIRLA (AN-ond, Bc, G, ...), pechina, venera, concha semicircular de dos valvas. En el País Vasco dan á este molusco, hablando en castellano, el nombre de "almeja", y al molusco negro de dos valvas y carne amarilla.
Eneko Barrutia:	EB(02) 358 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 925.01: TXIRLÁ-FRÁNTZES**Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** txirla mota bat (ME)

Datu entziki.: *Amen lena txirla asko san. Txirla luxeskiauak eta sabaleran be estuauak eta suri-surixak, argi-argixak, orretxei esaten gakoie amen "txirla frantzesá" eta ori amen jan be esan etxen, bestik euasela eta orrek eskasauak sile ta. Estai seatxik dan frantzesá, iual antxe baten batek ikusitxe ta (PE)*

Dok. Zubikarai: Lok.: "txirla frantzesá", andra librea.**Saila:** arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 926:	txirrika
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	sarik etxen dabezen leku (T/B)
Zitak:	<i>Txirrikan enddabenin estabe ondo eiñ (T/B)</i>
Eneko Barrutia:	EB(02) 358 orr.
Hiztegi Batua:	(+)
Saila:	lekua

- Sarrera 927:** **txírríñ//txirríñe** (*Sterna hirundo*)
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** itsas txoria (ME)
- Eneko Barrutia:** onak atunetako. Pikada ematen duten lekuan han atuna dago asko. EB(02) 358 orr.
- Dok. Azkue:** TXIRRIN 7º (B-ond), gaviota la más pequeña de la costa.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** caharrán
- Saila:** itsas txoria
-
- Sarrera 928:** **txísto//txístu** (*Labrus bimaculatus*)
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** TXILIBITU: itsas arrain teleostea, luzarana eta kolore biziak dituena (IS)
- Datu entzickl.:** *amentxe urrin, kabrak eta eoten disen lekun. Kabran aldin gitxia etorten san ori. Bixkat lusia kabri baño eta es aren beste asurrik, eta hori be orixki te urdiñeaku te bixixak kolorik. Kabri gosuaa ra (PE)*
- Dok. Zubikarai:** AZ(01)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 359 orr.
- Hiztegi Batua:** (-) / durdoi txilibitu
- Frants.:** petite vieille; vielle coquette
- Gazt.:** gallano
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 929:** **txitxáre// txitxári** (*Petromyzon marinus*)
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Gazt.:** cría de lamprea
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 930:	txitxárrro//txitxárru (<i>Trachurus picturatus</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	TXITXARRO: itsas arrain teleostea, bizkarra berde iluna duena, haragi koipetsukoa, jateko ona (IS)
Datu entzikl.:	<i>Txitxarro baltza ra beres, txitxarro andixe. Eta txitxarro andixe lena kordan eta atrapatzen san eta geokun dator luma txitxarru eta txitxarro txikixe. Eta gero ortik aparte ra txitxarro surixe, “txitxarro marikoi” esaten gakona. Suri-surixe aragixe ikusten da garbitxutakun. Ta ori arrastin esautu rou. Beste txitxarrun aldin andixe ra ori, gosu re. “Marikoi” re andixena. Jentik asma, kanpotarrak asmataku re ori berbioi. Ori lelengokun jan be esan etxen, baño on atrapatzen danin, ba, ondo saltzen da. Txitxarruk negun atrapatzen sinak, bat ixaten san bat illunaua besti baño, axe ixaten san txitxarro baltza. Eta jaten igarri-igarrixe akar. Gosua ra (PE)</i>
Dok. Zubikarai:	AZ(01)
Dok. Azkue:	T [^] SIT [^] SARRO (AN, B, G, L,), turel, chicharro (pez)
Eneko Barrutia:	EB(02) 359 orr.
Dok. Julián Amich:	JUREL: importante pez de la familia de los carángidos que tiene las dimensiones y el brillo de la sardina, pero posee muchas espinas.
Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	jurel (Amich)
Frants.:	jurel
Gazt.:	jurel; chicharro
Saila:	arrain espezieak. Arrainak.

Sarrera 930.01: LUMÁ-TXITXÁRRO**Elkarrizk.:** Patxi E.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *Lumatxitxarru re, txitxarro txikixe baño asixaua eta medianu baño txikixaua. (PE)*

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 931: **txitxarrillo//txitxarrillu**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *txitxarro txikixe (BL)*

Def.: txitxarro kumea (ME)

Hiztegi Batua: (-)

Gazt.: chicharrillo; chicharrito

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 932: **txitxárrro báltz//txitxárrro báltza** (*Trachurus picturatus*)

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: TXITXARRO BELTZA: bizkarra urdin iluna eta hegalak apur bat arrosak dituen (IS)

Eneko Barrutia: kala-txitxarroa baino txikiagoa baina beltza, bera haragia ere beltza daukana. EB(02) 360 orr.

Hiztegi Batua: (-) / txitxarro beltz

Frants.: chinchard du large / saurel

Gazt.: jurel de altura

Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 933: **txitxárrro marikói** *Ik. Txitxárrru*

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Def.: arrasteko arrantzan hartzen den tamaina handiko txitxarroa (ME)

Eneko Barrutia: arrastan gabiltzala txitxarro handiari deitzen genion guk, igual kilo et erdiko txitxarroa. Orain beste txitxarro bati ere deitzen diote, beltzari, buru handiari. EB(02) 360 orr.

Hiztegi Batua: (-)

- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 934:** **txitxárrro txíki//txitxárrro txikíxe**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *txitxarrillu (BL)*
- Def.:** tamaina txikiko txitxarroa (ME)
- Zitak:** *te arraÑe ekarrieran selaku; txitxarro txikixak (BL)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 360 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak.Arrainak
- Sarrera 935:** **txitxárrro súri//txitxárrro suríxe** *Ik. Txitxárrru*
- Elkarrizk.:** Patxi E.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arrain mota (ME)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 360 orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 935.01:** TXITXARRÓTA (JÚN)
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** adb.
- Def.:** txitxarroak e.a. arrantzazera (joan) (ME)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 936:** **txitxáste//txitxáste(a)**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *txitxaste zan ureta apaxuk botateko tabla bat (DM)*
- Datu entzickl.:** *Oxe sarati atate ben. Atzeko partin euan eta sinkas etxe ben. Gorusko alderdi batzuk eukitxen sitxun*

amuk andixeik es urteteko. (DM)

Zitak: *atzeko popa gañin juten san txitxastoi (BL)*

Eneko Barrutia: tertzak botatzeko erabiltzen zen, jinezkoa izaten zen.
EB(O2) 360 orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 937: **txó**

Elkarrizk.: JM Ibazeta

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *gasti; irulaurdena (JM)/txalupa*

Def.: itsasontziko gazteena, normalean, denbora gutxien daraman arrantzalea (ME)

Dok. Azkue: T[^]SO (B-d-l-ub), exclamación para llamar a los muchachos / es discriminativo de TO, con que se llama a los hombres.

Eneko Barrutia: EB(O2) 361 orr.

Hiztegi Batua: (+)

Frants.: mousse

Gazt.: grumete / mozo

Saila: langilea

Sarrera 938: **txóko//txokú** (*Sepia officinalis*)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *txautxi (T/B)*

Def.: pota itxurako itsas animalia (ME)

Datu entzickl.: *Txoku be au baño sabalaua ra, naiku sabalaua ra, erruk motzak txokuk, eta txokuk aspiko partin, barrun eukitxen dau asurres abala, oxe matexaloi biune, amabirjiñi emoten bana. Ori amen bakarrak atrapaten sin, ori Santoñan da iñox, an beian itxosun de atrapaten sin, batelak eta e? (PE)/ guk arrasterutan etxen gendunin biarra "txautxi" esaten geuntzan. Emik tintxa gexa dakar, eta txibixak be*

bai, txibi emi ranak dakas erruk, eta bi lusik, erro luse-luse bi, eta arra ranak estakar erro luseik, eta txautxan be bardiñ-bardiñ (T/B)

Zitak: *bañe onek atrapatzen dau txibixe be bai, poti be bai eta txoku be bai (DM)*

Dok. Zubikarai: AZ(01)

Dok. Azkue: T[^]SOKO (AN-ond, B-b; G-don-zuma), jibia, pez marino, parecido al calamar

Eneko Barrutia: EB(02) 361 orr.

Dok. Julián Amich: JIBIA: el nombre de jibia se aplica al molusco cefalópodo, decápodo sepiario, que tiene el saco provisto a cada lado, en toda su longitud, de una aleta estrecha. Su cuerpo es oval y liso a los lados y de color blancuzco.

Hiztegi Batua: (+)

Ingl.: cuttle fish (Amich)

Frants.: seiche commune

Gazt.: jibia / sepia

Saila: arrantza espezieak. Bestelakoak

Sarrera 939: **txópa//txópi**

Elkarrizk.: Andoni B..

Kateg. gram.: Iz.

Def.: *tortarteko satixe (AB)*

Datu entzikl.: *barrun utzuni dakar, eta atzin be utzuni dakar. Treñeruk eta ibiltxen ben, treñeruk lelengo bolintxin ibiltzen silako (AB)*

Dok. Azkue: T[^]SOPA (AN, B, G), popa de una embarcación.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 940: **txópe// txópi**

Elkarrizk.: AZ

Kateg. Gram.: Iz

Sin.: muxar (AZ)
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: chopa / pañoso / sarbo (AZ)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 941: txúrla//txúrli
Elkarrizk.: BZZ
Kateg. gram.: Iz.
Def.: itxas ontziaren balantza (BZZ)
Eneko Barrutia: EB(02) 362orr.
Gazt.: balanceo de las embarcaciones.
Hiztegi Batua: (-)
Saila: bestelako gaiak

U

- Sarrera 942:** **úbill//ubille**
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ur mugimendu bortitza (ME)
- Dok. Azkue:** UBIL: 1º (B-i), vértices que se forman en los ríos en las avenidas de aguas.
- Eneko Barrutia:** EB(02) 363orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** itxasoaren egoera
-
- Sarrera 943:** **úerb// uérba** (*Scomber scombrus*)
- Elkarrizk.:** AZ
- Kateg. Gram.:** Iz
- Sin.:** betandi (AZ)
- Def.:** arrain mota (ME)
- Hiztegi Batua:** (-) / berdel
- Gazt.:** caballa (AZ)
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak

- Sarrera 944:** **úgotz// ugótza** (*Acipenser sturio*)
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Def.: arrain mota (ME)
Hiztegi Batua: (-)/ gaiztaka
Gazt.: esturión (AZ)
Saila: arrantza espezieak. Arrainak
- Sarrera 945:** **unáma//unámi**
Elkarrizk.: Jose A. Eizagirre (Motrollo)
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: estatxa (UZEI)
Def.: *ankilla lotzeko soka (M)*
Eneko Barrutia: EB(02) 364orr.
Dok. Julián Amich: ESTACHA: cabo grueso que se emplea en la maniobra de amarre, desamarre y remolque en la entradas, salidas y maniobras de puerto. Es una denominación general de los cabos que se emplea en tales maniobras.
Hiztegi Batua: (-) / unama
Ingl.: warp (Amich)
Frants.: grélin / amare (Amich)
Gazt.: estacha
Saila: arrantzako tresnak/bestelakoak
- Sarrera 946:** **úr//úre**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Dok. Zubikarai: Lok.: "urak guztiak agortu dira, arrain gaixuak agiri, aurtengo urtian gure mutillak non egingo dabe igari?", umetako kanta; "urik karuena uriol ura, berez etorri eta dana darua", uriolen kalteakemoten daben lorra adierazteko. AZ(01)
Eneko Barrutia: EB(02) 365orr.

Hiztegi Batua: (+)
Saila: bestelako gaiak

Sarrera 946.01: ÚR (ÁNDI)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Def.: aparteko ura (ME)

Zitak: *Koruñan da semat juten disen e iual ur andixeta (T/B)*

Dok. Zubikarai: Lok.: "urandiko txirlak, beti be leorrean", itxasoan aberastuak, leorrean bizi nai izaten dabelako. AZ(01)

Saila: ingurune biologikoa

Sarrera 946.02: ÚR (MÉI)

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *ur txikixe (BL)*

Def.: ur sakonera txikia (ME)

Datu entziki.: *ta guk esakeri: ur metu, ur meire gus; ur meire gus, ba, ur txikixe, ure txikitzen gus. Ur meire basus, etxetzu beunak ondu jo, ordun, erre kala bixkat eta ortxe (BL)*

Dok. Zubikarai: UR MEI: sakontasun gitxiko urak. Ur meietan ibili, sakonune gitxiko uretan arrantzatu.

Saila: ingurune biologikoa

Sarrera 946.03: ÚR (TXÍKI)

Elkarrizk.: Trini/Bego

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *ur meie (T/B)*

Def.: sakonera gutxiko ur eremua (ME)

Zitak: *...arrixin da, karo, ur txikixin ixaten da ori (T/B) / bates be ur txikiko arrañai / ur txikixaua dan parajin (DM)*

Saila: ingurune biologikoa

Sarrera 946.04: ÚR-ÉRRE**Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Sin.:** *suritxasune; ardora (BL)***Def.:** arrainak ur-azalean eragiten duen mugimendua (ME)**Datu entziki.:** *eta antxoi datorrenin seuk ikusikosu suritxasune, on es, on aparatuk atrapatzen dau dana. Ur erri botaten dau arek. Da, ba, berak botaten daben suritxasune, ardora ta ur erri gausa bardiñe ri. Lena eoten giñan sain gaba eiñ arte, gaba etxen sanin, patroik esateban se, "aire atzea, ikusi ia elisik ur erri ataten daben", eta arrañak ardora, dana ra bat (BL)***Dok. Zubikarai:** UR ERRE: sargoreko ura AZ(01)**Saila:** itsasoaren egoera**Sarrera 947: urértze// urértzi****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** kostaldetik hurbilen dagoen ur ertza (ME)**Zitak:** *ta beti go-gora ekarri baik bixkat urertzin laga (BL)***Dok. Zubikarai:** UR ESKIÑA: ur egala AZ(01)**Hiztegi Batua:** (+)**Saila:** ingurune biologikoa**Sarrera 948: urkúla//urkúli⁸⁶****Elkarrizk.:** Boni L.**Kateg. gram.:** Iz.**Def.:** *adar bikoitza, tresnak eskegiteko (M) / tretzak kolokatzeko palu (BZZ)***Datu entziki.:** *urkulata lena mendire juten san, enjeneralin ixaten san sipresa edo olako sera, piñuk eta estau balixo, apurtu etxen da. (AB)/ udaskenin,sereiñik eseukenin,*

⁸⁶ Jose A. Eizagirre (Motollo)k "urkilla" dio.

es antxoarik bes, atune be lagata gero, Santa Katalina bitxartin mendis-mendi ibiltzen sin, malutak etxea, eta batxe be urkulak etxea. Urkuli re, ara, arkasixe ero bates be pikuas einddako iruki forma antzeko gausa bat. Amen, subille batzen san bueltan-bueltan, txiringolan, amuk berton ipiñi eta tretzi etxen san (BL)

Dok. Azkue: URKULA:1º (B-b), horquilla de que se sirven los pescadores para levantar más fácilmente las redes cargadas de peces, vulg. << charrango>>.

Eneko Barrutia: EB(02) 368orr.

Hiztegi Batua: (-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 949: **urrebúro//urrebúru** (*Sparus aurata*)

Elkarrizk.: J.M:

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: txelba urraburu (UZEI)

Def.: URRABURU: itsaso bero edo epeletako arrain teleostea, begien ondoan urre koloreko orban edo marra bat duena (IS)

Datu entzikl.: *Urre kolore, gorrixki akar. Lupiñi te baño arrain lodixua, sabalaua eta anditxuaue. Aragi ederreku erreta ta jateko. Ori amuko arrañe ra, arrastin de bai bakarra. Nik esautu be estot etxen kasik (PE)*

Zitak: *urreburu etxen dabis (DM)*

Dok. Zubikarai: Lok.: "urraburu, ori be jausi da mollaburun", urraburu, gizon aberatsa izanarren, a be laban eginda jausi; "urraburu baino dotoreago", urraburua arrain apaiña da. Eta a baiño apaiñago. AZ(01)

Dok. Azkue: URREBURU (B-l), dorada, pez marino, vulg. berrugate.

Eneko Barrutia: EB(02) 368orr.

Dok. Julián Amich: DORADA: los peces de la clase <<sparineio orisófodo>> son todos de bellos colores, y entre ellos destaca la dorada, *sparus aurata*, de un gris

argentino cambiante en verdoso, más oscuro en el dorso y muy brillante en el vientre, sobre el que destaca una mancha áurea, alargada sobre el opérculo, más una faja de brillante amarillo que le ciñe la región frontal sobre los ojos, y unas veinte franjas longitudinales del mismo color adornan sus flancos, mientras que las aletas son de diferentes colores oscuros.

Hiztegi Batua:	(+)
Ingl.:	gilt-head (Amich)
Frants.:	dorade royale
Gazt.:	dorada / pargo dorado
Saila:	arrantza espezieak/arrainak

Sarrera 950:	ursúge// ursugí (<i>ez dut ulertzen</i>)
Elkarrzk.:	AZ
Kateg. Gram.:	Iz
Def.:	arrain mota (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	dragón (AZ)
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak

Sarrera 951:	ústai//ustáixe
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	UZTAI: biribilki formako gauzakia (IS)
Datu entzickl.:	<i>ustaixak esatetzen, burdiñasko ustaixak. (T/B)</i>
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 951:	(langostá) utzítxu// (langostí) utzítxú , <i>utzítzen</i> .
Elkarrizk.:	Trini/Bego
Kateg. gram.:	ad.
Def.:	langosta barrutik haragiz ustu (ME)
Datu entzickl.:	<i>langostin pata bat ero apurtzen basan, gero andixeik</i>

urtetetzen dana, ta langosta utze gero geatu (T/B)

Hiztegi Batua: (+)

Saila: prozesaketa; eratorriak

X

Sarrera 953:	(apáxu) xaxiá//xaxía, xaxiá(tu), xaxiáten.
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	ad.
Sin.:	<i>(apaxu) dantzan ipiñi (BL)</i>
Def.:	<i>apaxuk dantzan ipiñi, erain malutiai, arei amuai itxosun danai betxanziñoi eratzeko (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(+) / xaxatu
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

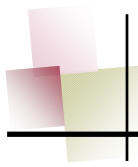

Z

Sarrera 954:	zakatz; sákatz//sakátzak
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	ZAKATZ: uretako animalien arnas organoa, mintzezko xafla edo hari izpi multzo batean datzana (IS)
Dok. Azkue:	ZAKATZ (B-b-l-ond-pl), agalla, branquia, órgano de respiración de los peces
Eneko Barrutia:	EB(02) 372orr.
Hiztegi Batua:	(+) / branka
Frants.:	ouïe / branchie
Gazt.:	agalla / branquia
Saila:	anatomia eta morfologia

- Sarrera 955:** **zaku; sáko//sakú**
- Elkarrizk.:** Trini/Bego.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Sin.:** *arrain leku (T/B)*
- Def.:** *arrain leku, atzeko parti, arraÑe artzen dabena leku (T/B)*
- Datu entziki.:** *au re sako bat botaten dabena eta gero etxetze estutu eta barrun artzen dabena etxen dabe batelin erun (T/B)*
- Eneko Barrutia:** EB(02) 372orr.
- Dok. Julián Amich:** COPO: en general, el saco de red en que terminan las redes llamadas de tiro.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Frants.:** poche / sac
- Gazt.:** copo / saco
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
-
- Sarrera 956:** **zanga egin; dsánga éiñ, dsánga étxen.**
- Elkarrizk.:** BZZ
- Kateg. gram.:** ad.
- Def.:** zambullirse (BZZ)
- Dok. Azkue:** DZANGA: (onomat.): 1º (B-l), zambullirse en el agua.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** to duck
- Frants.:** plonger
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 957:** **zaparrada; saparrára//saparrarí**
- Elkarrizk.:** Agurtzane O.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** euri jasa (ME)
- Dok. Azkue:** ZAPARRADA: (Bc, ...), chaparrón.

- Eneko Barrutia:** EB(02) 372orr.
- Hiztegi Batua:** (+)
- Saila:** eguraldia eta haizeak
- Sarrera 958:** **zapart; dsápart**
- Kateg. Gram.** Iz.
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Sin.:** *golpekadi (BL)*
- Def.:** arrantza saiakera bakoitzean jasotzen den arrain multzoa (ME) / dzapart: agarrar con violencia (BZZ)
- Zitak:** *onek bosteun ero seireun kilo ekartetxu golpekada bakotxin, dsapartaran bertan (BL)*
- Dok. Azkue:** ZAPART (S, chah.mas) izas! onomat. de una percusión
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantza eragiketak/maniobrak
- Sarrera 959:** **zapo; sápo//sapú** (*Lophius piscatorius*) Ik. *Itxosapú*
- Elkarrizk.:** JM Ibazeta
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** ZAPO: itsaspeko hondar eta lohietan bizi den arrain ezkatarik gabea, bizkarralde ilun eta sabelalde zurikoa, burua oso handia, biribila eta zapala, eta ahoa orobat oso handia dituena, sukaldaritzan oso aintzat hartua (IS)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 373orr.
- Dok. Julián Amich:** RAPE: la característica especial de este pez es que tiene el cuerpo muy plastado, parecido al de las rayas. La primera de las aletas dorsales es larga y flexible, con un apéndice membranoso en el extremo, de modo que tiene la apariencia de una especie de caña de pescar con su cebo cerca del extremo del rostro.

- Hiztegi Batua:** (+)
- Ingl.:** angler (Amich)
- Frants.:** baudroie
- Gazt.:** rape / sapo
- Saila:** arrantza espezieak. Arrainak
-
- Sarrera 960:** **zebo; sébo//sébu** *Ik. Amúski (erd.)*
- Elkarrizk.:** Aust.A.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arraina arrantzatzeke balio duen jakia –arrain txikiak, mazi mota desberdina...- (ME)
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** bestelako gaiak
-
- Sarrera 961:** **zerezo; seréso//serésu** *(erd.)*
- Elkarrizk.:** Boni L.
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** arraina uretatik igotzeko sare eta aro borobildun tresna (ME)
- Datu entziki.:** *seresu salabardun lakoxi re. Goiko aru a oten da uretatik gora eta beko aru eoten da beian, be-beian bes, e!, eta arrañe artzea susenin erregiñas, txaka! (BL)*
- Zitak:** seresu erria ta atrapatzen dou arrañe (BL)
- Eneko Barrutia:** EB(02) 374orr.
- Hiztegi Batua:** (-)
- Saila:** arrantzako tresnak/materialak
- Sarrera 962:** **zesto; sésto//sestú** *(erd.)*
- Elkarrizk.:** Trini/Bego
- Kateg. gram.:** Iz.
- Def.:** *baldin aspiko otzari (T/B)*
- Datu entziki.:** *minbresko otzara bat san, sesto andi bat, ta beteten*

sanin araxe sestoa juten san. Sestotik bertatik botaten gendun balda, ta beteten san gero baldi. Onek eseukan ixen beresirik, san e beian gañea es jutearren arraño, onek kontixu eukasen ogei kilo rasun (T/B)

Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 963: **zia; síxe**
Elkarrizk.: BZZ
Kateg. gram.: Iz.
Def.: arraunketan atzera egitea (BZZ)
Eneko Barrutia: EB(O2) 375orr.

Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 964: **ziezko arropa; sieskó errópa**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Def.: *soineko jantzia; ez bustitzeko (M) / plastikoz egindako arropa zabala (ME)*

Datu entzikl.: *arrantzalik be ibiltxe ben ordungo denporetan. Egurresko traskuk, bardiñ, narru ipiñitxe azpixan laban es etxeko eta gero siesko erropanure barrure es juteko narru ipintxen san be traskun (BL)*

Hiztegi Batua: (-)
Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 965: **zikinean; sikiñín**
Elkarrizk.: JM Ibazeta
Kateg. gram.: adb.
Def.: *itxaso barro-barrun (JM)*
Datu entzikl.: *arrixe ero, se esangotzut ba, barko sarrak satitxute*

	<i>ero, txapak ero, olako asuntuk dasenin (JM)</i>
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak
Sarrera 966:	zimarroi; simárroi//simarróï (<i>Thunnus thynnus</i>)
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	atunaren familiakoa, baina tamaina handiago duen arrain mota (ME)
Zitak:	<i>orrek bolantiorrek atunetan atrapatzen dau atune, atrapatzen dau simarroï, atrapatzen dau pes-espadi, ixurdi, dana, desastre completo (BL)</i>
Dok. Zubikarai:	ZIMARROIA: lodikotea, ondo jana, ondo bizi naikoa. AZ(01)
Dok. Azkue:	ZIMARROI (AN-ond, B-b-ond, G-don), atún primerizo, de aletas cortas.
Eneko Barrutia:	EB(02) 375orr.
Hiztegi Batua:	(-) / atungorri (kontserbatan) / atun hegalabur / zimarroi
Ingl.:	bluefin tuna / Atlantic bluefin tuna
Frants.:	thon rouge
Gazt.:	cimarrón / atún rojo
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak.
Sarrera 967:	zimera; siméra//siméri
Elkarrizk.:	Agurtzane O.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	lastoz egindako otzara (ME)
Dok. Azkue:	ZIMERA (B-d-l-m-mond-ond-t [^] s, G-gab,...) cesto que se lleva al brazo.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 968:	zingan; dsingan
Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	adb.
Def.:	batela arraun bakar bategaz aurrera eramateko era (BZZ)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantza eragiketak/maniobrak

Sarrera 968.01: DZINGALÉKO

Elkarrizk.:	BZZ
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	batelean arrauna ipintzeko leku atzean (BZZ)
Saila:	ontzien eraikuntza

Sarrera 969:	zirga; seéra//seéra
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>arrañak ataten daben boltsi (BL) / Juan Franciskok azaldu zidanez eurek bal-bala esaten diote. Urek inoiz "sergeri" atun asko saltaka dagoen sardari esaten diote EB(02) 329. orr</i>
Hiztegi Batua:	(-) / zirga
Saila:	bestelako gaiak

Sarrera 970:	zirimiri; sirimíri//sirimíri
Elkarrizk.:	Agurtzane O.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	euri arina baina etengabea (ME)
Dok. Azkue:	ZIRI-MIRI: 1º (B-l-mu, ..., BN), llovizna, lluvia ligera
Eneko Barrutia:	EB(02) 376orr.
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	llovizna

Saila:	eguraldia eta haizeak
Sarrera 971:	zirrímar// zirrimárra
Elkarrzk.:	AZ
Kateg. Gram.:	Iz
Def.:	itsasoa nahastuta dagoenean (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Gazt.:	revuelto
Saila:	arrantza espezieak. Arrainak
Sarrera 972:	zirri-zarra; sirrí-sárra//sirrí-sárri
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	txori (UZEL)
Def.:	trainean sarea zarratzeko atzean edo aurrean beruneraino doan txikota. Artearen kalaua baino zeozer gutxiago dauka EB(02) 331. orr.
Zitak:	<i>sirri-sarri re aurreko serak estutzeku / sirri-sarrak ipintxen dau or, bañe orrek dis txanpeletak (BL)</i>
Hiztegi Batua:	(+)
Gazt.:	regidera
Saila:	ontzien eraikuntza
Sarrera 973:	zizal; sísal//sisála
Elkarrizk.:	JM. Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	pita-hari mota bat (ME)
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 974:	zonda; dsóna//dsondí
Elkarrizk.:	JM Ibazeta
Kateg. gram.:	Iz.
Sin.:	<i>fondu; ondu (JM)</i>

Def.:	uraren sakonera (ME)
Dok. Julián Amich:	PROFUNDIDAD: la distancia desde la superficie del mar hasta el suelo sobre el que insiste.
Hiztegi Batua:	(-) / sakonera
Ingl.:	depth (Amich)
Frants.:	profondeur (Amich)
Gazt.:	profundidad (Amich)
Saila:	nabigazioa eta portua
Sarrera 975:	zorro; sórro//sorrú
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	sarean mazia ipintzen den lekua (ME)
Datu entzikl.:	<i>sorru juten da sarin, sare sati baten, peloti eiñ, bota masixe araxe, bete-bete-bete eiñ, amarra sokias de erria (BL)</i>
Dok. Azkue:	ZORRO (c), saco, muchos concretan su significado á un determinado saco: en B, ... Es el costal ó saco grande para transportar granos; en AN, BN, L y S es morral ó saco de cuero; en R, zurrón de pastor.
Hiztegi Batua:	(-)
Saila:	arrantzako tresnak/materialak
Sarrera 976:	zotz;sótz//sótza
Elkarrizk.:	Boni L.
Kateg. gram.:	Iz.
Def.:	<i>palu zati bat tertzako amuak bertan sartzeko itsasotik ekarri eta desenkarnatu eta gero EB(01)</i>
Zitak:	bermiotarrak olakoxi ibiltxen ben, bateku eta guk beti urkuli (BL)
Dok. Azkue:	ZOTZ 1º (c), palillo
Eneko Barrutia:	EB(02) 376orr.
Hiztegi Batua:	(-)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 977: **zubi; súbi//subí**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Sin.: *puenti (BL)*

Def.: itsasontzia gobernatzen den lekua (ME)

Eneko Barrutia: EB(02) 376orr.

Hiztegi Batua: (+)

Frants.: porque

Gazt.: puente

Saila: ontzien eraikuntza

Sarrera 978: **zurda; súrda//surdí**

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz.

Def.: zaldiaren buztana enkortxatuta. EB(02) 376orr.

Dok. Azkue: ZURDA: 4º (Bc), crin, cerda.

Hiztegi Batua: (+)

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 978.01: ESKÓ-SÚRDA

Elkarrizk.: Boni L.

Kateg. gram.: Iz

Def.: gaur egungo pitak duen funtzioa betetzen zuen zaldiaren isatseko ilea (ME)

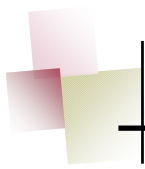
Datu entziki.: *orrek lena usaten sin, saldixan bustenas etxen sin. Saldixan bustena semat da, metro bat? eta ia, aren uli metro erdi ero. Danekuk estau balixo ta, iru te lau te eindde, axe san esko surdi. Arrantza aretxeas etxen san, an esean loroik eta pitaik eta kristoik. Esko surdak batzuk lodixauak sin, danetakuk, beian selako arrañas sabisen, ba, olakoxi (BL)*

Saila: arrantzako tresnak/materialak

Sarrera 979: **zurdazkáxe// zurdazkáxi**
Elkarrzk.: AZ
Kateg. Gram.: Iz
Def.: haize gogorra (ME)
Hiztegi Batua: (-)
Gazt.: colajo
Saila: eguraldia eta haizeak

Sarrera 980: **zuritasun; suritxásun//suritxasúne**
Elkarrizk.: Boni L.
Kateg. gram.: Iz.
Sin.: *ur erri; ardora (BL)*
Def.: arrainak ur-azalean eragiten duen mugimendua (ME)
Datu entzikl.: *eta antxoi datorrenin seuk ikusikosu suritxasune, on es, on aparatuk atrapatzen dau dana. Ur erri botaten dau arek. Da, ba, berak botaten daben suritxasune, ardora ta ur erri gausa bardiñe ri. Lena eoten siñan sain gaba eiñ arte, gaba etxen sanin, patroik esateban se, "aire atzea, ikusi ia elisik ur erri ataten daben", eta arrañak ardora, dana ra bat (BL)*
Saila: arrantza eragiketak/maniobrak

3. TRANSKRIPZIOAK

3.1 TRANSKRIPZIOAK BONI LAKA (BL).

1.zinta

Amuk:

Onek di amo normalak, geuk ibiltxeoseunak. Onek emoten dabe berdeletako amuk, bañe apaxotakuk, e! Berdela guk treñas atrapateou. (...) txitxarru lena atrapaten san, lena tretzi ixaten san, txitxarrotoako tretzak, bañe arek jun sin. (...)

Onek di iru amuk diferentik, au txikixaua ra, bañe orretakoxe ri. Ikustesu artza selanik dakarren eindde; onek amarraten di pitiai, pitiai amarraeran, -asko datorreneako andixena da beti obi-, erresa manejetasu seuk atzaparretan; au txikixe beti re enredosua eta mintzua, eskun mintzua. (...) Dakas, igual, apaxo batek otamar amo, otamar berdel, bat ero beste solta etxen da bañe... (...) Olakuk erutetxue, iual, sortzi bakotxak, txitxaste esaten gakon lena, txitxaste san amu joteko; amu josten da, korda bota susenin de besiutan da papardotan da atzeko popa gañin juten san ori txitxastoi, eta amen juten san treotzari tretzakin. Beste bat ureta botaten amun eoten san, bafora abante todo.

(...) Treotzarak di bertan planiaten disen amuk, amuk planiaten disenin karnatias, ba, aretxek dis treotzarak. (...) Esan ixaten ona olako makiña asko eruten sanin, klaro, amun ixun karnati soltata oba ixaten san betibe. Lasai junde dule amun karnati ondoa. Da besiutako ta papardotako ta. (...) Batzutan ixaten san e, brast, danok gañetik sir, de gañetik sir, da gañetik sir basan gero pekatu ator, alaten asten sasenin arek da onenak, orrenak bestinakin danak nastata, da arrantzi eskasa ixaten san. (...)

Tretzik eruten dau beti olako larroseta bat. Eukitxen dau amu te urkuli, onei urkuli esateotzan. Au sotza ra, au bateku re, bañe enjeneralin ixaten da biku. Bikurana urkuli re eta bakarra sotza. Bermiotarrak olakoxi ibiltxen ben, bateku eta guk beti urkuli. Urkulata lena mendire juten san, enjeneralin ixaten san sipresan edo olako sera, piñuk eta estau balixo, apurtu etxen da.

Ori txibikorañe; txibitxako txibikorañe ra ori. Ni txibitxaku ena ixan. Txibixak, batelak, motor txikixak eta, baakixu. Arrañe esateotze onei, modernuai, arrañan betxansiñoi dakarrenai agarrateotza beti. Au esta txibikorañe, kasako katxarruk di orrek. Txitxarruk eta lupiñaik enu esatea, lena atrapatzen san bañe on lupiña gitxi ikusten da amen. Eta onek kasan ibiltzen disenak di; eta arrañak be, karo, beintxansiñoi rakar. Igual len onetxekin usaten ixan ga da gero etorri sin onek Frantzialdetik eta ortik, eta batak esarren bestik erosi, te koño!, aproba ein bir dot ba... arrantzalin ixati oxe ra, beti aproba. (...).

Kasi deitzen da ba, erriatesu atzetik apaxu eta karo, onei esateotzau guk aparatuk, orrek aparatuok juten di puntan, ikustesu amuk selaik dakasen; igual bi jungo ri eta onei estotza agarraten eta agarrateotza onei, a seuk be etxesu matxetu, atrapatzen daben katxarru a matxetu etxesu (...) eta etxesu gorde beti, a iñoi estotzau erakusten, a etxesu gorde, da seu susenin itzosa axe beti (...). Ba atunetan be kasan, espetak, atuneta juten gasenin, -on kasa txikixauak juten di da-, maluti atunak jaten, jaten, jaten, bein kolpe etxetzanin amu sartute dakar bañe aretxen beintxansiñoi dakar, da erria osteabe ta, maiñeruk, erriaten dabenak apaxu, a maluti matxetu etxen dau. (...) Lena loru san, da gaur piti, enda “loroik galdu baik gero”... loruk artzen botzun olako kotaik eta serik ba alperrik galtzen gatzu (...).

Maluti, artun orrixak. Seuk etxesu eskun a, maiñeruk; emoteotzu patroik apaxu, aiba, amuk eta arek eta orrek eta malutak eta dana, etxeosu apaxu eta eiñeran apaxu, maluti orrasixas orrasten da, orrastu, tira meiak eiñ. Botaten dau eta igual arratzalde gustin atunak estotza agarra (...)

Espetin dusenak iru apaxo ris: barruku, erdiku eta puntaku. Suk erriatesu maluta barrixe erdikun enda estosu atrapatzen da beste alderdikuk atrapa rau, ostabe atrapa bisu; ala, ekarri barrure, kendu orri batzuk, pasari emon osteabe ta bota osteabe, ia beintxansiñoi etorten gakon berai arrañai, da lantzin bein etorri etxen gako, beste lantzin bein etxetzasu kendu, kutxillu artu eta arixas juten dales bera maluti be bai kendu te laga sikatzen, da sikatutakun berai barruko sera, barrixe eiñ osteabe.

Espetak: (...) Arek eruten dau espetak, beian eruten dau bietza, bietza esateotzau. Bietza ra, kubiartan juten dan olakoxe ser bat, espetak eurak

sartzeko; ta gero eruten dau espetola, a espetola juten da bietzetik eta ona kaelea, eongo ri igual metro bi. Eta metro bi akarres, a isei bisu a espetin, antxe deskantzu artzen dau eta antxe amarratesu espetak es datxin dantzan eiñ (...) gogortu etxesu antxe ta gogortute gelditzen da; a ra espetola. Espetola ixaten da olakoxe aluminiuau. Onek dis txerkiolak, onek juten di kaelin, beian juten da bietza, da amen du tubu, txerkio exateotzau guk, tubo bat ba amar edo amabost metroku. (...)

Kaela da dana, baforak dakarren konstruksioi gusti gañin, gañerengo a buelta gustin, berai formi emotentzana. Or egoten da gero kaela baño beraua, kubiarta ondun, epebietza, espetolan bietza eta eukitxan dau olakoxe kuadrotxu bat. Berai onduai sartzen da, ta eukitxeotxu kaelai agarrata olakoxe barilla bi tuerkakin bera espetola gogortu datxin eta gogortzen danin espetola, a espeta antxe gañin jun bir danes, baforan balantzarak eta ixate gustik aretxek gogortzeotzu. Bata ra bietza eta besti re espetolan beko bietza. Eruteotxu berak espetolak erdixan sulo bi de olakoxe burdiña barilla bi lorixak eta pasateotze arei eta etxen da dobla ta kaelai agarra. Tuerkak dakaseles, estutu.

Txartangu: tipo batekuk di danak orrek. Txartangu juten da puente ondun, aurreko puentin bertan. Egalin da a, lusatzen da braeleku eta aurreko tiri lusatzen danin dakas olakoxe ser bi, alako rekodo bi. Amen juten da aurreko tiri, eta amen juten da braeleku. Sokak dis orrek treñak eruteotxusenak, treñe botan asten nasenin an ten eingotzu arek, txaka!! ten etxeotzunin, erria ta erria ta erria... Txartangu lena etxen san, on esta etxen bañe; egurreskuk ixaten sin, da au modiau etorri sanin onek bafor amdixok eta burdiñeskuk eoten dis, fuerti ixan bir dau, arrain pixu artzesunin be aretxek sosteniuten dau. Braeleku erriatesunin an esta ixte, despediutesunin treñe makinilla etorri bir dau braelekuk eta aurreko tirik aurreko makinilla. Braelekuk eoten di bi, eta makinilla muñoi bixetan etorten di gorutz. Urreatzen asten danin bat geatu etxen da, ta bestik segi etxen dau. Etorten da giratoxu, eta giratoxu etorten gakonin para etxen da a; etxen gako gantxu sartu eta batetik bira, gora etorten danin patroik ikusten dau, koño, arrain desente ra!, ta lena etxen san egurresko serak egoten sin, urkulak eta urkulak ixaten sin cipresak ero, eta bixkat emon ein biban, bestela bera arraño tengaraka asten gatzunin krak etxeotzun. Eukitxe ben soka punta bat bertan aurrin, bertan puntan, soka puntiai amarra sera kortxu te etxen gakosen buelta ta buelta, patroik esatetzunin emon gexa, emon gexa, suk kortxuui semat eta buelta gexa, an

pañu gexa eoten san, ta gexa eoneran inddar gexa akar arek pañuk eta olaxeik. Bañe on es, on etxen da kortxuai berai anilla batzuk ipiñi, olakoxe anilla txikixak soka bat pasata igual danai.

Eukikotxus iual amalau, amasei, amasortzi bebai, ni beti gexauaku ixan na se arrain gexa ranik arek sosteniu be gexa etxen dau. Etxesentzan, patroik esatetzunin “ten urkuliai!”, ten etxen sendunin dana etxen sendun amordasa, mordasaten sinin txartanguk eukitxen dau polea bat puntan, andixeik soki pasa ta ekarten sendun barrure ta, beti go-gora ekarri baik bixkat urertzin laga, berak ten etxen dabenin amortigua etxen dau arek, ureta sartzen da (...) Lena eruten gendun, bertan soka ten etxen gendun, ipintxen gendunin ioio esaten geuntzan se ibiltxen san gora ta bera, eruten geuntzan ba gomi, gomi ipintxen geuntzan amen errebisa ta amen beste errebise ipintxen geuntzan. (...) gero etxen san errie bixkat, manutu, senu laga. Manutu, manutu re ba aretxek dakarren ioio ba (...) solte, gomik ten etxen dabenin esdatxile atesa a, eon datxile manu. Arek senu akar manun! (...) Senu re bateik besteako axe formi.

Loru te piti: mateixala ra loru, fiñe da, orrek mateixalak numeruk dakas: orrek treintasinkokuk, baras cuarenta lodixauak, cinkuenta, lorun beran mateixala ra inoxidable, enjereralin otamabosteku, apaxo motzetan loditxua bixkat, bañe espetin jun bir dabena treintasinkoku. Loru artzen sanin jutun da fiñin eskun. Atzaparretan jutun da atzandela, atzaparrrik ebaik estatxin, piti pe atzandelak ibiltxeotxu bañe pitik sakarraua etxetzu, arrañe bixkat emotea baator etxesu ariña ekarri te... loru isorraten basu gaiski esateotzu patroik be bai te, klaro, gaiski esateotzu arrañe atrapatzen daben loru galtzen basendun, se arrañe arrañas ibiltxen da, ta arrañe enpatxaten danin, bat bestiai enpatxa eratxeotza arrañak; eta klaro a enpatxaten dan arrañe lelengu ondo sainddu bir de bestik jatea jun datxesen eta or martingala andixe eoten san, loruk tak! buelti emoten batzun se jodio! arrantzintzako txarra ixaten san.

Maringala: apaxuk jutun di amabost amasei apaxo kasan, beti patroik ikusi bir dau nun agarraten daben, beti diar eingotza patroiai gora, eldutze arrañak esta? ta, patroik etxen dau motorra geldik geldik ipiñi, beran tamañun, (...) belosirari bajata ru te agarraten dus, axe lelengo arrañe agarratetzana axe sainddu birde bestiai agarra eratxeko. Martingali re ba saintzi. Sainddu beti patroik, eta bestik etxeotze ba xaxia. Xaxia ra apaxuk dantzian ipiñi, erañ

malutiai, arei amuai itzosun danai beintxansiñoi eraitzeko. Da batek agarraten dabenin iual laurek agarrakotzuei iual seirek iual sortzirek eta iual amarrek, (...)

Au lumi; au esta kasako. Guk orrek eruten gendusen surrea. Surrea Kanariasea bajaten giñanin.

2. zinta

Au re lumi, au re amu. Lumi, txermoletako enjeneralin ixaten san. Eta barbala topaten sendunin bota karnati eta etorten gatzun lepos dana. Bafora juten da beti popax, eta au lumi, artu kañaberi eskun eta eruten da auxe lusera klasiau.

Atxurrin morun juten da arrañe baforea, ta eukitxen gendun baforin atzeko estanpatik eta puentea, puentin aurrea eukitxen gendun sari, eta luman biarra etxen sanin gorutz botaten san, arin bafora bete orrek e... eta asalin eukitxen gendun batetik enbarka eta bestetik jun esdatxin ureta. Bestelanik gogor eiñ eskeo part ureta beste aldetik.

On, martingala andixe eoten da ortxe be batendik bestiana, gixonak selanik maneja bera, (...) euki bir de beti albokuas kontu, aberixaik ein baik. Lumin funtziñoi re arrañan engañu. Amo utze be baaki jaten, amo utze jatetzu normalin brillanti, eta ordu erdi baten emoten bara atze guzti arin beteten da.

Atzeko estanpi: atze atzi, andik juten giñan palu baño atzera, eta andik ekarten gendun puente gañearte arrasteko sari. (...)

Onek kañaberan eruten disen amuk dis eta onek be pita klase asko: eunekuk, eundeamarrekuk, eundeogeikuk, segun totueri selaku ba alakoxi, eta arrañe segun selaku, -arrañe koxkorra bara patroik esaten dau, kendu orrek barrixak ipiñi, lodixauak!-. Arek esan dabelako ero onek esan dabelako ero, auxe arrañoi jorou te alaku jorou te... patroik entzun etxen dau ba arenak (...)

Onek txikixok estou usaten ixan, au len esatzuten moure berdeletako andixena, besiutako, papardotako, papardotako be ixaten san andixena,

besiutako bixkat txikixaua, onek kabratoko ta, txistotako ta, onek txikixenak dis.

Amo satixak: garrangi, amun garrangi auxe ra. Au re enpatxaten gakonin arraÑe es soltateko, au onen gora pasa bir de aren aue; amen juten da karnati, eta karnati jaten dabenes ortxe garrangin tope etxen dau. Pali, amo pali: amo pali re au berau amarrateko, eta au re sapala eta au re kaltzairu, bai, kaltzairu re matexala, kaltxaixu ona bara balixu eukitxen dau gexa. Eoten da brillanti, enjeneralin amu brillanti arrantzalintzako; piti be barrixe; amu be garbixe, on amunean iual e atune jantzalli joten basu a ugarra kendu etxetza berak auan, a enbarkaten, enbarkaten, enbarkaten... bal-baltza bota eta suri-surixe ra.

Tretzi: bai, amen eongo ris eunde ogei eunde berroi amo, bai au papardotako tretzi re ero besiutako (tretzi), besiutako txikixaua eta papardotako andixaua, eta au be, au re potxeri, eta au subille, potxeri re goiko parti, amuk darune. Besiutaku ixaten san fiÑe eta papardotako sendua, paparduk joten banin kilo asko eukitxen ba ta... (...) Len basan besiurik lena juten siÑan Ixkotea, Ixkote ra leku bat, plaitxik juten da kantillea, Plaiatzu, Ixkote, Lakreste ta barruko kalan potxatokixak eta Kostarrekalak eta danak. Enjenealin ixkote ixaten san arrantzaliena. Ordun korredera bat eruten san, korrederi san millak markateotxune. Baforak eruten dau korrederi, eta karo, patroik etxetza sotapatroiai, ori listo euki e!, barratik urteten sendunin puntun bertan botaten san, solta ta solta, eta patroik pentzaten banin oÑeskeo urreatute gas, sotapatroiai esatetzen aire ta ikusi semat milla eindouesen. De eukitxen ban tapata, metalesku ixaten san bera, elise, elise bat... torpedun lakoxi, te patroik beatzetzan erlojuai te; “ ordu te erdi eindous, beatu semat milla eindousen, gitxi bat gora bera jakitxen ban patroik, baÑe... sotapatroi jun atzea eta etxen ban ala, buelta emon eta antxe markaten san semat milla einddausen, gero, erria ostea be, kanporatxua jun bir dou te, beran tamaÑu artzen banin geatu albin sain, albi ikusten sanin amen dator, es tator, bixkat suritzen asi rau, listo! atzin be gixonak listo eoten sin de... erria, botaten san arrixe lelengo ta asten san amu juten treotzara ta abante; gero ba, mundille, de bat mundill amarratzailli, besti arrixe amarratzailli, gixonak bakotxak bere ofisixu, bestik tretzi ata otzaratik eta tretzi piÑi, amarra eta an juten san a eta gero patroiai abisa etxen gakon, “askanengo andani re!”, geldi- geldi juten dis, akabara! juten san eskun soki, sokik eruten ban mundille, baru e! eta part, numero ta gusti e, ta patroik etxen ban buelta ta aretxeana mundillana jun, eune suritzen suritzen asten san eta suritzen sanin eta bisti

ikusten sanin beste mundille an da; patroik baekixeles se runbon jun dan, bueltan axe runbun jutun san mundillak kontaten-kontaten, aurrin jutun san gixona ta “se numero san? ogei, otasortzi...” gero, unoa allaten sanin, para, egune ia suritxute ikusten sanin te euskixe an dator, agarra, mundillai agarra ta ala. (...)

Kala beune, eta au re leatzetako apaxu lena. Au beun andixe, amu, te klaro, eskus ibiltzen sin lena. Kala beune ra bera jutun dana eta ortik ona datos, iual e amo bat eruten dabe batzuk, beste batzuk bi, lenakuk ti onek, on esta olakoik laune. Lena kala jutun san onetxeekin apaxuokin eskun. (...) Orrek ondu jotun dabenin amun gelditzen da bixkat goraua.

Lantzin bein etxen gako onei, arrixin bara bertan lekun, errekalari.. Errekalari etxen gakon brasa bete ondutik altza, bera beune enpatxa es datxin ondun. (...) Eta gero osteabe jutun sas da an dakasu eskun, da txalopi iual kasiaten baru, ure metu etxen dau, ure mostu, ta guk esakeri, ur metu, “ur meire gus, ur meire gus”, ba ur txikixe, ure txikitzen gus. Ur meire basus etxetzu beunak ondu jo, ordun errekala bixkat eta ortxe.

Onek trabolak: amen trabolik esta ikusten; trabola ra piti bera batzeku, bañe guk estou usa ixan trabolaik. Lena trabola ixaten san lau quadro. Egurresku eta antxe batze san, ero arek kosta be etxen sin esta? ta onek kutxilluas etxen sendusen iual, seuk eiñ, kajaola olaik artu te amen erdixan jan, onek punto bixok. Onek janeran, onek puntuk urten etxeotzen da onek puntuok dis beonek sokik es urteteko kanpoa, eta au beune beonei amarrata jutun da, onei sokiai, onetxei sokiai, eta amendik erutetxus amuk, amentzir pita bi, amo bi, eskus erriatesu. Au kortxu rala usteot, trabol mure usatesune, bañe trabola. Senu kortzuai ata ta olantzeik.

Au karreti ixango rala pentzaten dot nik, eskun agarrata akar amen eta, onek txibikorañak eta onek apaxuok eskun agarrata akas eta amendik askatu te amendik rrrraaaa!! Gero tutulu eukitzen ben txibikorañak gordeteko. Tutulu ixaten san eskoba kirtena, lenako eskoba kirtena, kañaberaskuk, arek etxen sin ebai, “eskobi apurtutakun gorde ori kirtenoi”, eta karo, arek kirtenak dakas bost sati eta etxen gakon txibikorañe sartu barrun te kortxuas tapa es urteteko.

Batek einbir dau beian topi, te gero kortxuas tapa kañaberako apaxu.

Guk amen ollaue eukitxen gendun, ollau bat. Guardakabosan itxuri akar onek, guardakabos ixaten da soki bera es datxin sertu... auxe, sokin barruko alanbri.

Au apaxuau enjeneralin usaten san surrin, au bermiotarrak asko usate ben surrea bajaten sinin Cabo Blacoa ta ixte Dakarrearte, arrain soruauak eoten sin an, eta semat eta arrañe gexa ibili arrañe espabilaua etxen da, ta an eoten sin arrañak ikutoik ein baikuk. Enda au re ureta botaten sana, ta au sokiau amarraten san barrun, se lantzin bein seuk estakixule arrañak jan etxetzu apaxu eta eskuartetik kendu.. Txifarreko tubuai amarraten gako au atziau. Atune ta simarroitxako ra au, (...)

Onesk dis mataputxetak atunai burun jo ta jo. Atune etorten danin kañaberan barrun sartzen sus, kasaku bara be, estotzu iual agarraten, einbitzau beixik agarra ta amuai, krik-krak! eta fuera, eta orreas etxen dau jo, konorti galdu te listo. Eta orrek dis ganxuk despikkadorak..

Txermola, amuas sabisenin, enbarkatesunin, bat eoten da kañaberi eta amu eta dana, eta besti eoten da auxe gantxuau eskun dakarrela, etorten danin, txermolai etxetzau, barrure sartzesunin arek pitiai agarratetza, pitiai agarra ta amentxe quantias, amentxe emotetza buelti, te buelti emotetzanin onek etxetza beste eskuas. Juten da amuana, amure arrañe, amu te arrañe soltateko ibiltxen dan instrumentu re.

Eta onek normalin ibiltxen dis atun txikixas, txermolas, atun andixas da es. Atun andixai seuk einbitzatzu maniobri, se laune eukitxesu albun kakuas, kaku sartzen dabenin enbarkaten dabenin arek kakuai eutzi etxetza ta atunai bustenetik agarra eta suk kañaberi besun dosule amuai agarrateotza ta krak!!, listo barrurako. (...) Mataputxeti eukitxesu amentxe kaelan aspixan.

Au kakuau txarto jota ra, gorei jota ra, eta gorei jota bara odolak urteten dau asko, normalin kaku al dala parin danak estau beatzen nun jo, eskuk bustenin agarrata atunai eta kañaberakuai, tak!, buru ipiñi eta onek, bonb! josten dau te grak! segixan amu kendu te onek kajera bota. (...) Au ra esko bixakin kakuai agarrata, bañe gorei sartutzalako kaku.

Kajeri re atune sartzeku.

Liñoi jota; au re iual arrañe atrapatete tokixe eta arrañe atrapatete atrapatete etxen da gasta eta gastaeran part! eten leike ta. Au liñoi jota ra, refortzu ipiñitxe.

3. zinta

Orapilluk etxeko erak...

(...) lenako amu, buelta bi emon, estutu te amu sartzen da sulutatik, eta enjeneralin auxe san. (...) Onen punti senu re. Onek di besiutako ta papardotako amarraderuk (2orr.).

Maluti oxer ra, on, entzun!, au esta esaktu, nik amoik estot ikusi, amen amu jun birau, amen eon bir dau atxamarta, biku, au batana, bi erunbitxu. Atxamarta ra ori, biku. Amu juten da tapata, amen eruten dau laso gorritxu bat, gorrixe o berdi, amen bertan amun, gorrixe o berdi o baltza, arrañan bentxansiñoi re ori danoi; kolorik, batek iual berdi botako rau te ixebes, eta baltzai gra! baltzai, gra! baltzai.

Bergaorapilluk dis onek, onek guk usaten gendusen. Bela juten san bergi, bergi re palu, eta auxe orapillu emon bir ixaten gakon. Belik eukitxen dau sea, soka jota eoten da a, sokik eukitxetxu olakoxe erresbitxu batzuk da a ra berai bergiai amarrateko, bergaorapillu.

Karretik dis orrek, arixak, bai, arixe ra ori, da ori arixoi etxen da, lenako sarrak, guk estou esaun eiñ bañe lenako sarrak etxen ben karreti arixas eta buelta bat emon, artu onenbesteko distantzixi te karretiai buelta ta buelta ta buelta, joten joten juten da. Etxen da soki joten, soki arixak etxen dau joten-joten-joten gogortu, geatzen da liso-liso-lisu, bai, oxer refortzateko.

Ikustesu atzaparretan buelti etxen dana, ori re amuai amarraten dan seak, artzarixe, bata ra artza ta besti ollaue. Onek eruten dau amuk, eruten dau atzin ollaue, ta onei amarraten gakon gero... ollaue etxen da amuai, amun popa juten da ollaue eta gero ollauai amarraten gako ser, artzarixe, eta artzarixas amarraten da berau, eta atesa ta amen gogortzen da, amun kirtenin juten da ori, palan. Eta bata ixaten da arixas etxen dana, besti ixaten da artzarixas etxen dana. Au re artzarixas etxen dana eta ollaue ra arixas etxen

dana. Au iru-lau buelta emon da etxen dau, ata kanpoa, sartu pala, bueltak emon iru ero lau ta gero beoneas arixoneas gogortu bera popan, da emon orapillo bat eta amu listaten da. Amu lista, bai, prepara, eta juten da gero amu ollauas eta artzas, da artza amarraten gako pitiai eta berdeletako amuk orretxeas juten dis, ollauas.

(...)

Sare bolantik di onek eta au ra alaten.

Kala beunak, euran amarraderu, sulu eukitxen dau onek batzutan, amen be jota, bañe ollaue eukitzen dau, ollauai amarraten gakon piti, da amen dakar sulu onek, beune ikustesu or?, andixek pasaten dau lelengo, gora ekarri eta listo.

(...)

Jiratoxu re au (orapillo mota bat), jiratoxu re kotaik es artzeko, kotak artzeotxu onek iual, biurrixak artzeotxu te au re biurrixak kentzeko eurai.

(...)

Neurrixak:

beorren apaxuonen kaidi ixango ra ori. Amen esta metroik, brasak di beti. Au arrastan dau, arrastan dun apaxu re au, arrasterune. Eta au gixonan brasi; brasa bat, iru brasa, brasa ta erdi. Gixonan brasi, bañe gixon gustik esga iualak, da gixonan metro bikun brasi, una setentaku baño andixa ra, asi que

(...)

Geuk enjeneral, geuk enkarnaderi atunetako -guk beste ofisixun estou ibiltxen amoik, atunin da, atunin au baño sistemi eukitxen gendun sakatzetatik sartute. Gausi re mobiu ein bir dau, on atune gosestu bara, illdaku ixanda be bardin jangotzu arek. Gausi re ordun karnati bera be mobiuti, bai mobiu en bir de, bixik baleo morun; arras, au karramarruk, langustiñu te...

Au ixkiratako panderu re, gorutz altzaeri.

Onek di kobli, kobli esateotzau orrei. Au krusiau alanbri re au, au soki goitxik bera datorrena ta au alanbri, au beune ta onek puntan dasenak pitak da

amuk. On sistemi, au, akaba san, on eruten dau onek, au alanbri trabes dana eruten dau amo bi, eta amen beste bi. Onek alanbrionek esaten dau onek estile bata bestias etorri bir enpatxa etxen di bestelanik de, bañe on etxen dabe, neuk ikusitxuasenak, onei, onei beonei beunai, pitiai berai ero eta amen amuk, beunan goraua, alanbra baik eta ixer baik, berau utzau, lau amo ero bost ero seuk naisusenak. Au re kobli bateku te amo bi erutetxu amen (...)

Au re sorru, sorru juten da sarin, sare sati baten; peloti eiñ, bota masixe araxe, bete-bete-bete eiñ, amarra sokias de erria. (...) onek masixonek arrañe ekarri etxen dau, te arrañe ekarrieran selaku, txitxarro txikixak eta bara, an esta partillaik, bañe on esaten gako eurok arrain txikixe ekarrieran etxetzue amoko karnati jan. (...)

Bateku re kobli; au re beune, eta au re alanbri, te onek di pitak, amuk onetxek bixok amentxe dasenak. (...)

Enjeneral arrixan eoten da arrañe, kabri te faneki te, ondartzan basatzan bapes, eta onek au beie joten dabenin ondu, arrixan basa ein bisu errekalari te au altza bisu metro bat ero goraua.

Arpeue ra au, te au arrixe, beunan funtziñoi etxen bana. Lena au etxen san bota ogei brasa ero, otabost ero, amabost, te ondu joten banin amarraten gakon goxan soki, o sea, buxa bat, a buxi eon-eonin euan, lagaten seuntzan txalopiai te txalopi eruten ban ba, se axe ra?, oesta!, ba lestea da, antxe jun bir fondun eoteko. Au arpeue re, onei amen ikustetzazu soka satixau, amen eruten dau beste soka bat, au re beran argolli, te beran soki amarraderu, te juten da amarradero bat amen ta besti juten da amen, en kaso de sartzen bara arrixan au, onek puntok eta trinkaten bara, etxen gako amendik ten. Txalopi juten da beorren parearte, bestelaik eoten da ori iual ogei metro ero, otamar txalopiandik, da inkaten bara, alaten asten sasenin txalopi juten da gañea beorrei te eoten da pikin, te olaik eoneran esta libraten (...)

Onek buxok, len mundillak ibiltzen gendusen guk, on das plastikuk. Ikustesu au? mundille auxe ra, numero ocho, ta au beintiuno. Au sokias da , au soki batute ra, ikuistesu mundille selaik dan, uretan da kirtena gora ta soki bera (...) Ibiltxeous guk defentzatan be bai, naitzut esan defentzi, txalopak kostau eukitxen daben defentzi, es joteko ta, gixokak eskun ibiltzeko be onak di

onek, pixoik estakarreta, te onek sulau etxen di. Sistema bat euki gendun, andixauak eiñ orrek eta barko bakotxak eukitxen gendusen iru te (...)

Orrek buxak eoten di uretan. Bañe arek euki bir dau makillin gora banderi, trapo gorrixe edo surixe edo, ikusteko apartetik an da banderi!. On automatiku ra dana, on botatesu apaxu te situasiñoi ikustesu, apuntatesu nun botatesun de ara jutensas da matematiko. Au korrentak eruleike, estaseguru botasun tokixan topakosunik, iual ori botatesu bañe bolaku bara korrentak iual mobiu etxetzu, gero patroik beran kalkuluk be eiñ einbitxu, korrenta amentzir dabil guasen ortxesir, ortxesir jungo sin de.

Amuk dis onek planiata rasenak, eta txokun bir dabe orrek se abantin jun bir dau orrek botaten, ori enkarnata ra eta plast, plas... eta or da treotzaran ipiñitxe. Treotzari re enkarnata eoten dan leku. Amu eoten da treotzaran, amu te karnati, o antxoi, o sartiñi, o antxe planiata eoten da. Juten da botaten, mundillak, lantzin bat botaten dot, bañe au libre jutea beti, arririk estakar, berutz eruteko... bañe arrixe eukiarren es pentza beti ondu joten dabenik e, bolan be eoten da, beonek agintzen dau alaten asten sasenin nun datorren arrañe, arrixan kontrán baator arrañe, arek beraua eskatzen dau eta onen kontra baator, au buxe ra, goraua. (...)

Mundillak baforan ixena eta numeru eukitxen dau, baforan pintxuri te ixena be bai.

Langosta otzari, langostak nun das? amen akaba sin langostak. Esti orrek langosta otzarak, arek dis seak, este... olabarruk, olabarruk atrapatetxus. Atrapaten dau enjeneralin abakando bat edo beste udan. (...) Modu askoko otzarak das. Otzara andixakin atrapatén dau onek, an goxan dakar sarreri te ortixeik sartzen da jatea ta urten penas etxen dau. Gero, tipo askotako otzarak das, batzuk kuadrauk, beste batzuk biribillak, ori enjenerak bakotxak gustoren dabena, bañe danak dis langosti te, abakandu te, aingira andixe baator be barrure.

Ixkireru re au, amen ikustetzasu au sokiau, aspixan eoneran oneas etxen dau ata, amen soki akar, erria emotetza ta oneas etxen dau ata, eta gorutz ekarri gero. Bertan paretan kontra eukikotxus otzarak eta oneas etxen dau sabaldu, bestelaik amendik ataten barau buelta eratxeotza. Ixkireru normalin ixkiratako ixaten da, ixkiri ixaten da andixe bara ederra jateko, bañe txikixe

bara karnatako, kabratako. Enejeralin au kabri atrapatzen dana ixaten da, basterreku.

Au ikustesu makilli amen dana?, nik amen gitxi ikusi rot, amen ikustesu mallata, onek arrain txikixak dis, Santanderren da ibiltzen san sisangri, sisangretan ibiltzen dis bateltxuk, atzin eukitxen dabe alako txartango bat, ta gero eukitxen dabe mendio mundu, pandero andixe, medio mundu esatetzau guk erderas. Mediomundu etxetze bota, erria, amen beian eruten dau arrixe, ta beonek amen dakarren urkuli amen dakar beoneas batea soki, soki erriaten daru te klaro, onek jotzen dabenin lurre, arrixak etxeotza berutz erun eta eukidatxile bera senu. Eta botaten dau karnatin bixkat, oixe ero seoser nastata onaxe panderu serea, ta berak ikusten dabenin, koño!, iru lau amentxe ras, amen puntan poli eruten dau te sokiai, onei sokionei suabe-suabe ten, da antxe atrapo gelditzen di. Santanderren platillo moure atatzan da sisangri te... garbitxu eindde dana, len Ondarrun eotensan sisangri, e, puf!!, Santanderren errixun eoten sin arek, goxin enjeneral albias batea, illuntzias batea.

Erregiñ txikixak; misiñoi dakar onek. Gurin baforetan atuneta susenin karnati bisu, ta sari botatesunin artzesu iual otamar salabardo ero, berroi ero, eun ero. Kontaten da salabardukin, salabarduk kontatesu; bat, bi, otabost, da patroik esaten dau, bota beste pare bat, otasaspi, otasaspi ras amen biberun, on beste biberoa botabisus, semat bota bir di ona? ta sematz dus? de ogei! bota beste saspi. Ta gero dana ra estudixu, patroik dana estudixa bir dau patroik naturala bara, beatzen dau te au enbarka rou lelengo, a biarrenge, a irugarrenge, ta a laugarrenin, klaro, laugarrenin enbarkateounin... enjeneral arrańik obetuen eoten dana ra lelengo enbarkaten dana, bestik beti fallu topaten gako te etxen gako en ves de ogei-otasaspi botatzasune, arei otabost ero otalau, gitxitxua bota. Errenkara bik eta iruk lantzin bein asko balixoten dabe, arek puntu ortxe atrapabitze biberuai, koño ondo nu, beste bi bota gexa. Erregiñan funtziñoi arrańak enbarkateko ra.

Erregiñe txikixe san, salabardu andixaua, erregiñe eskuas ibiltzen san, onek puntalas ibiltzen dis, esin ddi eskus ibili. Te erregiñe san, lenako motor txikixetan tart! eskuas ten eiñ (...), onek bosteun ero seireun kilo ekartetxu golpekada bakotxin, dsapartara bertan. Bira!, sartzesu te bira, makinillik biraten dau, ra-ra-ra-ra!!, erria!, ta eoten da, aspixan sera eukitxen dau, soki,

te anilluk, solta ta rraaaaaa!!. Erregiñeak eta on balixo rabe biberoa enbarkateko, onek ekartetxu lau kilo, iru, segun semat beteten dan, segun semat arrain dan serkun, kontus! arek dana batea enbarkati nai rau bañe... ser dabisu!, ser! es bete gexa! neurri baten ekarri bisu kilu jakitxeko semat sartzen dan... se arek konta einbitxus semat darun te semat dasen, da seu gañin esbasa ti-ta! Eingotzu, te gero au arrrañau iltxen da! Bata besti sapaldu etxen dabe, asko botaten basu oxijenu galdu etxen dabe askok eta gitxi baras, oxijenu sobre auke eta an dabil a fandangun, eta jaten emoten batzasu be an jangotzu arek, bañe asko botaten basu... arei esaten gako artículo mortis, da gero patroiai beatu karnata gitxi ranin. Patroiai soratu!.

Garrangi olako gantxu re, guk es gendun ibiltxen... onek dis arpoik lenakuk, au egurre ra, da au re arpoin punti, da au sartzen da -au kirtenau- amentxe, arpoiai etxen gako arpoiastiai, sentrun tutulu eukitxen dau amen te bertan sartzesu. Gero amen eoten da errebis bat, bertan arpoin errebise etorten da ona, eta amen astan buelta bi emoten gako, soki amarraten gako, bertan ollaue eukitxen dau, emoten gako buelta bi astan eta listo, eta au garrangi re. Errebise ra beonen soki, burdiñi re au eta amen dakar tutulu, eta amen erdixan dakar soki, arpoi tirotetzasunin sokias gero bota bisu, da amendik etorten da onaxe eta amen amarratesu gero bera soki, buelta bi emotetzasunai, arponasti solta esdatxin. Arponasti etxesu jo, eta bera tutulu, tutulu arpoik eukitxen dau burdiñesku, te amen eoten da sorrostute bera sartute barrun, de klaro, a trinkaten danin etxetze kirtenai, bunp-bunp emoten gako serin, txalopan eta gogortu etxen da.

(...)

Arrantza klasik : arrañe parin dana barrure, arek dis antxoatako guardarrañak, orrek ata, garbitxu, sikatu, pintxa ta listo ras, urrengo bafora sertu bir dabenin sartu te listo ras, bañe arrañe; txitxarru bara txitxarru, antxoi bara antxoi, te sardiñi bara sardiñi, te barrure danak, karria, karria, karria... auxe ra urkuli, auxe ra ioio, len esateneutzune? ba, auxe ra. Au ra sikatzen, boltzi etxen da, sikatzen da... au da ioio, au de kortxu, te dator atzeko gixona sikatzen, da sikatzen da onek aspixan dasenok, das aspixik gorutz ekarten da eingora batu-batu. Semat eta arrain gexa eon, serku sabalaua eoten da, semat eta arrain gitxia eon serku estua. (...) Onek pañuok ikustetxuas manu rasela, manu ero flojo rasela, bañe amen arraiñ asko baleo onek eongo litxakes tenso tenso. Amen goxan eoten da arrain gitxi ranin. Arraiñ asko baleo orrek eingoleuke tengari berutz, ortxe, urertzearte. Bai,

atzetik batu aurrerutz, amendik selaik sikatu au beti amentxe eoten da; sikatzi re alatin sentzu bardiñe.

(...)

Au atzeko senu re, ikustesu arrain pillu, arrañe selaik datorren, au arraiñ labarmena ra, au sardiñi ero, arraiñ asko. Papun datosen arraiñak dis onek eta etxen da moltzu, te labarmenena ixaten da lantzo, ondarrutarra, eta lantzo re labarmena, sardiñi be bai.

Eskandalu demasa montaten dabe, oxe ra labarmena. Amen ikuste su, onek dis atzin dasen seerak, arrañak atatetxusen boltzak, seeri esateotzau.

Amen dakar onek puntala, ta au re sea, txartangu, ioio, kortxu, bañe au uretan da, ondiokan onek serkoik estau ipiñi (...).

Guardarrañak, guardarrañak dis arrañak gordetekuk, toki batea botaten bosu arrañe beti etxen da makaldu, te guardarrañak dises mobiu datxin bera arrañe. (...)

Enbarka rau onek arrañe aurreko biberoa eta onek atzekoa. Au diferenti re, au re salabardu, au ru barrure, au on e barrun da, baforea sartute ra au, soki erria rau te amen datos arrañak berutz, bañe amen es, onek es daru ixte, au eskus gañin ipiñi bisu. Onek pixu iru kilo, lau, neurri bat artu bir dau se biberun diferentzixi sartzen barau iual an du al karajo ta.

Onek potuok di karnati eukitxeko. Guk estou amen usa, ekarri ein ben au, au re antxoi eukitxeko. Onaxe botaten da errein txikixas, “karnati!” esaten dabenin kañaberakuk, txak!! karnata botatzailik botateotzas lau ero bost. Au re kaelin bertan, sulun sartute ran potu re au, te guk es gendusen olaik ibiltxen, guk ibiltxen gendusen potuk amen, au re kaela eta barruko partin. Arrain potuk dakar ixena.

Txitxarrota ta antxoatako bokak, kendu etxeous enbasu etxen dabeta, ta kendu etxeous. Da gero potuk be onek, atunetako es bari, kendu etxeou. Sistemi, karnati botateko potuk, antxoatan a be estosu bir.

Atune atrapateko era diferentik das: kasan, kañaberaku (onei erderas esateotze cebo vivo), enjeneralin kañaberaku, kañaberako naturala bara beti

jungo gatzu kañabera eta bestelaku, karnata baik eta ixek baik, karnata baik eta ixek baik juten da kasa. Entzungo sendun bolantakin atrapatzen dabela frantsesak eta, bañe geure-geure ixati, bolantaik sekule estous ibili, da ori benenu re, arek estau esautzen amaik eta atxaik, txitxarru bara txitxarru, sardiñi bara sardiñi... orrek bolantiorrek atunetan atrapatzen dau atune, atrapatzen dau simarroi, atrapatzen dau pes espadi, ixurdi, dana, ori re un desastre completo! (...) itzosuk estau emoten guk bir doun beste arrañik.

Au re kaku, te au kañaberi. Enjeneralin ni na amen kañaberias, amen dakak lagune kakoku, te klaro, amen dakat karnati potun de nik artu de dsast!, aldanik kuriosuen, arrain makala bara, aldanik kuriosuen euki bisu eskun. Arek etxeosta, amen dakaten gixonak, enjeneralin arrain makalin kañaberi lusi bir ixatesu, te lusi ixatin inddarra bir de eta etxeosta niri onek, ten. Olaik etorten danin laga etxeosta kañaberiai, te pitiai agarra, guantikin, de barrure, eta arrañe mobiuten badabil, kañaberakuk etxen dau artu mataputxeti, jo, amu kendu te bajera arrañe.

(...) Arrain gonestuai motzena, gero medianu te lusi (kañaberak). “kañabera gustik artu” esaten dau patroik. Antxe arrañe ikustesunin arrañe ona rala, gixonak soruk eoten ga, bera arrañe baño sorua eoten ga, aiba dios!, fis-fas! etorten da baforai segike andik eta orraxa txifarrea sartu arte. Txifarra ibiltzen da berai arrañai bisti kentzeko, berai arrañai bisti kentzeotza txifarrak. Eta ori mangerias etxen dau te kostautik botaten dau, patroik botaten dau. Patroik ikusten dabenin, listo, motorra amoderaten dau te karnata emontzalli listo, mobimientu! te lelengotik sartzen dau txifarra, klaro, maiñeruk iual arpetxik sir de anda dios! Bañe, patroik lelengotik axe biarra ein bir dau, se urreaten danin arrañe txifarra sartzen bosu mobimientu eratxeotza arrañai, tak!, sonidu, te txifarra sartuetan, tak! arrañak sentiuten dau. On, soru bara patroik igarteotza, ikusten dabenetik arrañe, bota! esan eta ikusten barau aparatuk puentin, tak-tak-tak amen datos, arrañ on a, arin datos baforan barrenes, araxe botaten da karnati, antxobi araxe, karnata botatzallik trapa-trapa-trapa, karnati antxe euki bir dau falla baik araxe txifarrea. Patroik esateotza, “kanporatxua bixkat”, efetu eukitxen dau berai, berak arrañak be atzeatu etxen dau, iual solta eindde atun bat, o kaku be jun eindde, arrañe bera konturatu etxen da, “kanporatxua bixkat, kanporatxua bixkat!”. (...)

4. zinta**Arrantza erak:**

Au biko apaxu eta au bateku, kobli eta onek amo baik botatetxune, onek botatetxu lau, bi alde bakotxetik. Aukeran neuk naxa amo gexa akarrena gitxia akarrena baño.

Onek dis leatzetako mañak. Orrek sin kañaberak, eta bakotxin apaxo bat juten san or, onek daru sei apaxo. Au atzeko latiñe da, ortxe atzin dakarren, popan dakarren sera da ori; beli re aurrin juten dana, eta foka ra palotik aurrea juten dana, palotik atzea juten da beli, eta au re atzeko latiñe.

Beonek aixik joten dau te aixik sein alderdixatik joten daben, ba txalopi susen eukitxeko. Pasaten baako alderdi batea, ba, bestetik jotetza eta onek etxen dau lemi moure saindu, txalopi susen eukitxeko.

Auxe ra nitzako apaxoik alegriena, alegri esateotzat nik arrañe atorrena, arrañe datorrenin alegri re, a karnati bota ta osoik baator, a tristi re, eta on auxe moduau dakarre on apaxukin dabisenak. Esan leike au kasan dule, ikustesu selaik dusen berutz, onek emoten dau ona, bañe au leatzeru re, erramuk amen dakas, orekan da au. Oreka ra, ekilibrixu manteniuti, brankan. Amen du au, tretzi botaten du au, amen darune beunan punti eta eskun dakar tretzi eta ordenata akar bata bestin atzetik eta olantxeik.

Kordi botaten, esanetzun ontzungun be, tabli ipiñi, tabli txitxaste juten da popa. Eskun dakar onek, len botatesan txitxarrota. bañe juten giñan, sortzi bagiñan alderdi baten lau eta beste alderdixan beste lau, bertanbera txitxarrota botaten san bañe eskun, dana botaten sendun, pendule ta an juten san da amar brasa ero amabost einddakun, jaten asten sanin esku dardaraka lagaten ban. Besti eoten gatzun oestea pasata, geure oestea pasata, seuk sentiuten sendunin arek bota da suk ala etxen sendun de abante.

Da amen eukitxen gendun toletak eta bera txitxarros beteta etorten sanin tretzi antxe bueltaka-bueltaka alaten gendun, sea, barrixe artu bir sendun tretzi te pasa oestekaldea, seure oestetik danai te arek sentiuten banin, seuk bota. Ta beti arrañe bera oestea etorten da ta andik jaten-jaten-jaten oestea juten da beti eta klaro, txalopiai beti pasabitzasu oestekaldea eta sure goikaldekuk sentiuten banin suk bota.

Pendule ra arri pendule, lenako beune. Txixarro kordak ekarten gendusen toleteta txintxiliske danak, ta toleta ra, toleta batelak eukitxen dabe, bañe eukitxen gendusen apropos egun batzuk ondo amarrata ta eukiotxen gendusen antxe iseitxe, agarra tretziai, te txixarru te toletea batzen gendun arrañe etorrenin uretatik, beangañea ala baik, toletea. Beangañin bara, a enpatxata etorten san da toletik bara a bera utzin da, eta buelta beti, kendu txixarru te amu entolla. Entolla ra, soka punti amune bera amarra ta listo, a fuera, etxea ru a, a enkarnatea barriron barri etxea ru, te itxosun erutesus iual bakotxak sortzi, arek gastaten disenin etxea, eindde ra misiñoi te gero barriron barri atzea arek tretzak garbitxu, jo uretan da enkarna bixamoneako.

Onek kasako apaxuk dis. Au ikustesu, atzetik selanik dakasen amuk, diferentik dis. Edoseiñ arraiñ atrapatzen dabe onek, lupiñi be atrapako leukie asko baleo, bañe gitxi ranes ba gitxi atrapa bir dabe. (...)

Au sera ra, sare bolantik. Botatesu lelengo pixo andi bat, arek ondu jotzen dabenin sarik bota, sarik eruten dau amen arrixe, pendule, ta amen globu, buxa txikixe. Ori re au beian eon datxin te plastikosko arek buxak gora ion datxin, bestelaik au beian aplastako litxake, bañe au re, amen eruten dau globu, te arek etxen dau jaso, gero arrixe be juten danes arek etxen dau baja. Amen estuixa bir de arrañe nun datorren. Patroik enjeneralin estuixaten dau ba au no arte ioten daben eta au noarte bajaten dan.

(...) kaidi, onek amendik ona eukikotxus iual amar metro ero, amabost ero, eta leatza jotzen dabenin, ba asko, asko.

Muertu re ori, lelengo botaten dana eta gero amen dus onek sarik, beorrei akoplata. Sare botan; barku abante juten da ta sari an juten da atzetik sir, gero akabaten dabenin, “et, askana” eta kieto antxe. Au botaten danin mobiu be esta etxen, se mobiuten danin noa mobiuten dan be estosu jakitxen, se beste apaxo bat baakasu or ero an ero aretxen bille sus. A artzesu te areas sabisen bitxartin au mobiuleike. Apunta etxetxu arek numeruk, eta gero aretxen numerun bille juten da.

Au jiratoxu re, beonei bueltak eta kentzeku.

Auxe ra treotzari. Auxe tabli re eta amen gañin juten da, ikustesus onek?, onek dis sestuk, alakuk, kopaletak. Gomaskuk ixaten dis onek, plastikoskuk, eta amu amentxe juten da. Onek juten di, suk amu, nik arrixe eta bestik karnati. Au enkarna baik eoten da, au bertan enkarnaten da, martxan bertan enkarna. Batak arrixe, bestik karnati te bestik kortxu, naitzut esan, sea, globu, plastikosko globu.

(...)

Onek di poleak, sokak ortixeik sir juten di te au seru re. Arrastan du au. (...)

Sikatzeko euki: uretatik gorutz etorten da eta semat eta arrain gexa ta sakonaua eoten da, semat eta gitxia asalera. Sikatzi re gora ekarti danak, gora, uretan eoten da, bañe eotenda dana sikatute, antxe auantaten. Onek enbarkateko puntala bir dau, puntalas, salabarduas aurea enbarka bir dau.

Banderi ikustetzasu or goxan, orrek dis señalik berak ikusteko itzosun, buxi goxan dana ta banderik beti eukitxen dau ser gexa.

Sari re au dana ta onek dis beran goiko trallak, agarratetzanak gorutz altzateko. Amendik ona, buxatik buxa eongo ri eun metro iual, ero berrotamar, ero iruroi, eta onek dis señalik, au re lelengo muertu botaten dabena, eta onek di beonen gixak. Amendik ona esindde laga, distantzi andixe ra ta, batek fallaten batzu an du a al carajo eta orretxeatxik das onek eutzitxen, eteten bara bestelaik apaxu galdu etxesu. Tralli guk enjeneralin esateotzau sarin lelengo etorrieriai.

Lelengo mundillak botatesu, eta gero kordi, au re kordin goixe, bañe au ondure botaten da, arrixe ra ta; papardotan ta besiutan da esan ibiltxen, itzosuk ikusten juten san, beonek etxen ban denporan kilometro bat bi ero, korrentik bai, bañe seu gañin eoten siñan.

(...)

Amen sarik erutetxusena ra bonbilla gorrixak eta berdik kortxun; beste bafor batek ikusteko sari nun dan erutetxu bonbilla gorrixak eta berdik, toitak. Ondoko apaxu re ori, leatzetako ero.

(...)

Malutiai barrun ipiñtxen gako amu, eta jatea runin grak! etxetza arek.

(...)

Erramutan du au bogan, eta patroï amen du atzetik, onek be apaxuk darus, kasako apaxuk. Erramu sartu te belin peskixan junbiko rau. Ori kasan du, abantin du. Leatza ta orrek danak dis onduko arraňak, atune asaleku, lo baňe beian etxen dau, jan asalin.

(...)

Orrek mallata etorten sin, de gero despixka etxe sin. Despiski re saretik kentzi antxoi.

Au re oreka, au soki re, oreka, baňe enjeneralin guk au oreka eukitxen gendun aurretik, onek atzetik dakar. Oreka soki re ori, beonek botaten sarik eoten da ogei metro ero, otamar metroko soka bat, eta oreka esateotzau arei, susen eukitxeko. Sari batzen bara arrantza gitxi akar malli kuskurtu etxen da ta, da au beti euki bir dau tiran bata bestias pea es datxesen, sari kurkilldduteranes gitxi peaten da a.

Antxoi ondoa esta juten, asaleku re. Sarik orrek eukikotxus sei metro, sortzi altuena be, au eon bir dau goixan beti. Eta antxoi datorrenin seuk ikusikosu suritxasune, on es, on aparatuk atrapatzen dau dana. Ur erri botaten dau arek, da ba berak botaten daben suritxasune, ardora ta ur erri gausa bardiňe ri. Lena eoten giňan sain gaba eiň arte, gaba etxen sanin patroik esateban se, “aire atzea, ikusi ia elisik ur erri ataten daben” eta arraňak ardora, dana ra bat.

Au kasako sistemi re, espetin or darus iru apaxo, eta onek atzetik datosenak popan uberaku eta tenteku dis. Onek dis apaxuk. Onek dis, aurreko bixak txerkio, uberakuk, espetekuk, au barruku eta amen atzin dusen onek uberaku te tenteku, eta erdiku eta puntaku. Eta amen popa aspixan eruten dau beste bat, sanbrunio, kakalekuku. On komunin etxen da kaka baňe lena itxosa atzin jarritxe etxen san, einbir banak. Sanbrunio eta kakaleku be deitzen da, guk sanbrunio deitzeotzau. Lena lena, sanburrunio. Au aurreko foka eta au erdiko bela txikixe, Ondarrun espeta eta Mutrikun pertxalak eta Lekatxon be espetak. Orretxeatxik esaneutsun, espetola juten da amentxe.

Barrun kubiertan dune bietza eta au espetola amen etorten dana... frantzes norteňuk di orrek, belan juten sin orrek eta kalma euanin, lo, bogan edo

bestelanik belan. Onek amen dakasenok juten di paloa, amen juten da polea, eta onek bixok dis araxe polea juten disen tirak, eta arek tirak datos araxe gora, atzeko palure, atzeko palun polea doble bat eta aretxei pasa, eta barrue sartzeko einbisu ten. Au re aurreko tiri, baforan aurrea dulako. Espetoletik altzatesunin barrure, kostature. Bietza mobiuten dales, arek etxen dau espetoletik pasatesunin, rast. Espetolin amarraten da au, amentxe enkajata eta amen ein bir de amarra. Orrek dis karretik, orrek ongoxe modakuk sin, lena eskus san, laun sarra!, eta kopaleta beiangañin, apaxuk, “erria, eup!?” esangotzun bekuk patroiai, patroik amodera, geldixa ipiñi, xaxia, eta gixonak mobiu apaixuai. Lena gixan bakotxak apaxo bat eukitxen ban eta batek iual bi, amen espetin bi erutesitxusen bañe onek sin gixon apaxeruk eta, idei akarrenak apaxu selanik maneja bir dan. Amen espetin juten da txanpeleta. Txanpeleta anillo bates ipintxen da, espetin pasata juten da, espetin pasata juten danes anillu gora eta bera ibiltxesu apaxu, eta amen eon bir de beti barruku (gixona), gixon abille ixan bir de, eta barrukuk etxetzu arrañe akarrenin bera baja, kostature, bañe lena sikatu, loru ekarri baño len, sikatu etxen da ta, eta sikatzen danin aurretik alaten dau, gero barrukuk emotetza ta “tira”, ta amen beste gixon bat eoten da atzin eta arek txak!, kakuas enbarka, kendu amu, emoteotza barruko gixonai, amuai agarrateotza, garbitxu te fart ureta, eria-erria-erria; beune eoten da, ta beune pasaten danin anillutik sir ordun ra-ra-ra- soki txanpeletai da klank! anillure juten da, anillun geatzen da, amarraten dau bera soki beran tokixan da besteik bara besti baja, aspitxik sir de gañetik sir de maniobra ein bir ixaten da. Txanpeleta ra ordun, anilluas juten dan gora ta bera ibiltxeku, txanpeleta oxe ra.

(...)

Mallabakarrak: ori arrantza pobri re, ori, durduk eta, barbain bat ero beste ta, peskadilla bat ero beste ta atrapatzen ixan di orrek bañe... Mallabakarra esateotze, se malla txikixauak dakarres, barbañe ta peskadilli te atrapatzen dabe.

Esko surdi: orrek lena usaten sin, saldixan bustenas etxen sin. Saldixan bustena semat da, metro bat? eta ia, aren uli metro erdi ero, danekuk estau balixo ta, iru te lau te eindde axe san esko surdi. Arrantza aretxeas etxen san, an esean loroik eta pitaik eta kristoik. Esko surdi batzuk lodixaua... danetaikuk, beian selako arrañas sabisen ba olakoxi.

Liña ra apaxu, guk apaxu, liña erderasko berbi ixango ra.

(...)

Portatillak dis ureta botaten disen argixak. Eta nai ixaten da beti argi andixe. Bera arraÑe etortzen da argire, eta au batela ra, onek txalopin argixak dis eta puentin patroik ikusten dabenin arriñ apur bat, para!, bistu etxeotxu onetxek argixak eta ikusten dabenin aparatun badatorrela arrain bixkat, ba, erria batela, amen eoten da argixak bistute, etxetxus baforekuk amata eta batela ingurun sartzen dales etxen dau onek argitxu, eta gero bota sari. Nik ikusi ixtxuas onek uretako argixok baik, onek goikuok, Petromanak eukitxen sitxuen orrek. Petromanak di, karburuas dabisenak. Argi andixe eukitxe ben, es ben batela soltaten, beti batela erute ben orrek erremolkin, guk on es, len bai, arraÑe topaten sanin atzin eruten san batela, baforan atzin, eta ikusten banin aurrekuk esatebala, “bastante arrain du”, patroik ordun, erria, erria!, batela sokias amarrata juten san da erria, eta krak! biste ban argixe eta batelak berak buelta sabaletik, buelta sabaletik eta gero etxen san batelan gaÑea altza ta “ikustesu?” eta “es”, eta esaten ban patroik, “ eon listo argixe itzaltzeko”, eta argixe itzaltzen sanin ardora ikusi etxen san batelak akarrena da bestelaik ankias jo beie batelan.

Enjaretau: batelin beian eoten disen egurrak eta, treñola, treñan aspixan juten dana baforin, axe egurre. Eta etxe ban tak! amata eta ia, bara, eta segixan bistu (...). Argixak berak erakartzen dau, amomiata juten da antxoi or, txitxarru te, sardiñi te berdela be bai te ...

Rantxu:

estotzau rantxu deitzen, rantxu soldautzan. amen es. (...)

5. zinta

Baforan satixak:

kontrakaela ra au bekuau, au erraxiau. Onek armasoi, au kaela, goxe, ta au obra muerti, ankaorra eta ankaestiorra. Berrille, au, kosiñin eta atzeko parti, berrill aborra eta berrill estiborra. Obra muerta aborra eta obra muerta estiborra. Branki eta atzi. Guardakolora, mortaji estaen gakona, guk guardakolora, tximinixe eta puenti. Onek puntalak arraÑe enbarkatekuk, arraÑe deskargateko puntala. Aurreko palu. Gartzitxak, bientuk esaten gako.

Amen juten da foka, amendik juten da gero beli, orraxa puntalearte juten da beonen sistema ta gusti. Te amarraten da segun se aixe ran, oesta bara, barrurutz basatos estiborretik, da kanporutz basun aborretik. Amendik etorten da, palutik, amen amure gantxu engantxaten da, belin gantxu eta engantxa etxen da amen. Onaxe etorten da eskota, eskota ra berak belik eruten daben soki amarratesune, or lotu etxen da. Au foka rana, au re latiñe, onek latiñak gexa etxen dau biarra onek baño, belik eta baño. Atzin egoten disen gixonak listo eukitxen dabe, beiangañin eukitxen dabe, eta patroik esatetzenin “jo atzeko latiñe”, altza gora etxen dabe, beti au popi, sariai popi sabaltzeko, axik au saka eta beti arutz sabaldu. Foki, latiñe eta erdiko beli, esaten gako orrei aurreko troku be, aurreko beli ero troku. Kubiertan eruten disen guardarrañak arrañe ekarteko ta, kubierta erria baik arrañe egurresko kajeta. Biberuk aurrin iru juten dis de gurik atzin iru darus, beste iru, sei. Radarra. Antenak, palutatik puentea edo bestelanik amen gañin be bai, txibatuk eta eseben eukitxen olako antenaik bañe entzun ondo e! ameriketan ixune be entzun etxe ben onek, oestea asko. Sonarra, puentin barrun juten disenak, arrañe topateko katxarruk. Au aurreko palu eta besti atzeko palu. Amen eten dis lau pola ero, simarroitxako ixaten sin, kañaberik poli bir dau, kañaberi amarrata du araxe pola, jaten dabenin arrañak, gixonak esin ixaten dau eta orretxeas kostature, lau pola. Au, aurreko rantxu re, au neberi, au makiñi, amen atzeko neberi eta atzeko rantxu, eta amen bertan bertan palun aurretzun, biberu.

Atzeko neberako tapi. (...). Lemi eta elise. Lemi beti garbi erutea, elisi be bai, elisin treñe ero artzen basu dana isorra. Gilli, eta gero amen barrutik eukitxen dau kontragilli, bañe barrun da, eta gero orrek gillik eruten dau uve bat burdiñesku, orretzek uvek saintzen dau gilli. Te lena gilli mamarruk jate ben, ixte esebales eukitxen, es uveik es ixte, astillerun eindde morun botaten san eta enjeneralin mamarro asko eoten da, eta mamarruk etxeben jan, on onek dakar refortzu.

Kontrakaela beiku re, au kontrakaela, eta bixan tarteku obra muerti. Lena komune san kaka leku, atzeko parti, bañe on eukitxen dabe amen estiborrin, geurik dakarrena esangotzut: kosiñatik dakar pasu makiña eta biberun ondun be pasu akar makiña eta amendikaldetik, estiborretik dakar komune. (...)

Amen erutetxus portilluk, ate txikixak bentilasiñoi eon datxin. Espardelan gañin eruten dis onek, eta amarrata juten di, salbabidasa. Espardela auxe

tximinixan atzi, atzeko palurarte. Onek barandillak. Onek dis bientuk, bañe onek dis paluai eusteko gartzixak, alanbrak, eta gurik dakas onek tubuk bera palu sostenieuteko. Lena juten sin alanbraskuk, bientuk dis onek berai paluai eustekuk. Bientuk eta gartzitzak esatezau, onek be bai, atzetik aurreakuk, onek danak kuerpo bat etxen dabe, onek, palu, gartzixak, topeko argixe. Da amen juten di alanbrak palo bixak sosteniu datxin ondo, eta danak kuerpo bat etxen dabe..

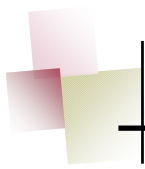
Amentxe akar onek bietza, bietza ra puntala ta enkjaten dan leku.

Kostillak eta, armasoi esateotzau, armasoi eoten da enjeneralin gillatik eta kontrakaelearte, eta kontrakaletik gorutz postik esateotzau, onek ixaten dis sentzilluaua, eta gero obra muerti beonei josten gako da onek eoten di kontrakaeletik bera. Obra muertako postik, armasoi dis, arkasixe ero, aritze ero gogorak ixaten dis orrek egurrok. Petroleuak eta orixuk etxeotxus konserba. (...) “Errobaldon txapela baño ajaua ra ori” esamoldi.

Orrek rollinak, bajurakuk estau eukitxen bañe arrastekuk rollinak dotxu orrek. (...) amandik etorten da antei eta arek etxen dau errebisak, sariai buelta bi emon eta amendik etorten da errebis bat gantxuas, eta gantxuas etorrieran sartzen dau gantxu te bira sari, bira, bira ta enjeneralin etorten da ona gora ta etxen dau errebisas adosa. (...), Errebise soki re, buelta bi emon sokiai te.

Disparadora ra soka baten morun ten eindde sari iratxen dana, eta liñu re oxo iratxeko leku. Amen planiaten dabe sari, te beste sari besti ra botaten, beste arrasteru ra botaten, arek botaten dabenin onek sartu rau, onek eingo rau berak sartu rabena ero besti atzin preparata akarrena listo euki, listo akarrenes, arek botaten dabenin sari botateotza beste arrasteruai, piñi. Piñi re eskuas botaten dana, beun andi bat eruten dau, te gero soka meie, sokiai amarrateotze errebis bat eta alaten dabenin allaten gako beran sarin muturre, enpalmaten dabe, amarraten dabe grilletias a da abante libre juten da. Amen biraten daben alanbri ra,ra,ra,ra, bafora abantin juten da, iru lau metro falta dala amodera, geldi geldik ipiñi, para, atzeabe engrilleta amen, “erria” “abante libre”. Amentxe be atzeko palun eukitxen dau disparadora eta beran engantxi eta abante libre.

Makinilli. Rollinak, alanbri esdatxin gasta (...).

Onek karnata potuk ixan leikes. Biberun bokak di orrek, goiko bokak. Au kubiertatik gora dan boki re ta amen juten da seresu, seresu erria ta atrapatzen dou arraÑe. Seresu salabardun lakoxi re. Ara atatesunin klaro, goiko aru eoten da uretatik gora eta beko aru eoten da beian, be-beian bes, eta arraÑe artzea susenin erregiÑas, txaka! Bixik eoten dis orrek, eta beti eon bir dau falta baik bertan euki bitxu, bat eon bir dau beti botaten, iual kaÑaberi lagata etorriko ra ta eingorau estiborreko aldea pasa berai da betetetzanin, au usten dau, usten dabenin au etxen dau erria eta altza arraÑe, eta arraÑe altzatakun etxen dau laga bertan, da arek esatetzanin “ixe gastarot, e”, etorten da eta olaxeik.

Au batela ra, onek dotxu tostak -karrilekuk-, au kaela eta onek armasoiak, au entabla baik da, au ra kostilletan, bafora lelengo kostilletan eukitxesu eta gero entablaten da. (...)

Erramuku bara, toletak, tostak. Au basi. Beko panelak di onek, eta au re enjaretau beie, guk panelak aspixan ipintxen dana, kalan, beiko partin ure eon leike baÑe au enjaretau uran gaÑin da seu ibili bir bosu be, eta orrei deitzen gako ure sikatu, atxika. Iual ure paneletik gora baator ure sikatu ein bikorau, bestelaik txarto dabil de.

Bertan erramuk sartute bertan ueko bat da, kaelin gaÑin dasenak dis orrek, eta txastaderu, txastaderu ixaten da; toletak kaeletik gaÑea eruten dau olakoxe egur sati bat, kaeletik gaÑea, ta ori re txastaderu. Basin moure etxen dau, eta orren erdixan eruten dau gero sulu toleta sartzeko, toleta ra axe bera makilli. Toleta txastaderun barrure eta gero kaelin gaÑin eoten da, kaelai sulu enÑdde eruten dau barrure bera toleta gogortzeko eta gero estrapu erramuk eruten dau toletai lotzeko.

Amen ikusti ixaten di suluk be bai, eta toletak metaleskuk be bai, baÑe urkulak, urkuli etxen juten di baÑe orrek es di onak.

Anillu; eruten dau orrek soki pasateko edo erose gausetako, seuk liorrea salto eindde, ten eindde tatarres eruteko be, anillun amarrata juten da soki.

Lemik eruten dau, lemi gogortzeko urkulak olakoxik, eta pasata batetik bestea, matxuk dis orrek.

Erramuk:

pali, tanborta (beonen punti), estrapoleku. Batzuk len eruten sin gomak toletin, bera erramu es gastateko.

Kliperrak, montaji dana aurrin eta biarra dana atzin, jateko tokixak eta lotako tokixak amentxe aurrin, orrek popa motzak dis, bafor klase bat.

Pañola, trepetxuk eukitxeko, biarreko gausak, bodega bat da.

Pastaki, kubiertan be eoten di, iual bueltaduri datorrena lemin kati, gero etorten da berrille eta gero osteabe amen argolla bateas kati, gora, eta pastekak dis amen tartin borobiltzen dabenak. Pasteki normalin burdiñesku re, eta barrun eukitxen dau txiringoli barrun berak ibili datxin buelta bueltaka, paraten bara orrek estau balixo, gogortzen bara a ba...

Eruten disen señaile batzuk dis, on, gabeako amen dakas, gabeako se argi erun bir daben fondeata danin eta egunes onek itzaldu te onetxeas jira bir dau, fondiata ra ta, eta egunes be au ikusten batzau esaten dou, au fondiata ra!, fondiatako argixe.

Onek erremorkeko argixak, gorrixak eruten di enjeneralin, gorrixak erutetxus aurretik dunak, gorri bi te gero onek situasiñoik, eta atzekuk erutetxus situasiñoi utzak, aberixata dunak ixebes. Topeko argixe ra aurre-aurrin dune, argi surixe, eta amen eruten di abor estiborretan berdi te gorrixe, da goxan gorri bi. Atzekuk be erutetxus situasiñoi utzak, gorrixe ta berdi, besteik es.

6. zinta

Serin, au asturias aldea juten da, antxe emoten dau askanin golpi antxoik, eta atrapatzen da negun. Rekorridu etxen dabena da, nortetik etorten da ouxe barruko kantille jo arte eta auxe barruko kantille jotakun oosteaka juten da. Kantille ra paeta, amentxe goitxik berarte paeta ra ta gero berusku dana kantille ra, iual eun brasatik entzeire juten da berutz, erderasko akantilado.

Atzeko palu re au, aladora atzeko palun juten da, ortixeik etorri bir dau treiñe barrure ta, palu enjeneralin eoten da atzin, eta eoten da iual atzerei, eta on

eindabe batzuk, txalopiai arin eratxeotza onek, ten be etxetza onek eta, eta eindabe guardakolorin ipiñi kubierratik tximinire, aurreraua. Au palu atzin baakar tira etxetza eta etxetza barkuai arutz erun, eta arutz eruten dabenin axi bara etxen dau axebea bota, axebea ra, eoten da au beti alaten danin axin fabore, amen eukitxen dau gisata beli, eta belik etxetza es botatea, bañe onek etxetza gexa, eta gexa eiñeran etxen da bafora onutz etorri, onutz etorrieran... gerua ta arutza eta beti patroik abante, ta estu te, abante ta estu te, eoten da beti defenea be esatetzau edo axebea, bestea aldea, axi aborreta akarrena estiborrea jausten bara peligrusu re, patroik ibili bir dau maniobri etxen tente eoteko, eta txarra ixaten da enjeneralin arrañe bara, arrantzoz andixe ranin penasa etxen da. Antxe popa popan eukitxea axi, bafora semat eta popara euki moimientu gitxia etxen dau, bañe tak etxen batzu defenea, abante mutillak, atras!. Beli dakasunes penasa botaten satxu.

Eta gero paño asko eukitxen dau or, beñ sari alaten danin, arrañe geatzen danin boltzi iual manu baakasu, bixkat atzea eta aurrea bafora ibiltxen danes, iual elisi ibiltxesu eta ortxe atrapa. Eueldi txarra ranin be eoten da popas atzea, bafora gitxia mobiuteko. Latiñe baja etxen da, eta joten da aurreko foka, aurreko fokak etxen dau popa eukitxea, arek axe bixak artzeotxu, batea baru batea, eta bestea baru be antxe kompensaten dau.

Serku eon bir dau beti pikin, susen, atzea baru elisik atrapatzen dau, eta aurrea baru gixonak esin eutzi, euki bir de antxe susen eta suk beti be serkuai beatu bitzasu; atzea palada bat eta para, atzea pala da bat eta para, se patro estu eoten da ba. Palada bat da bixkat mobiuti, bera serku aurrea es datxin jun esta atzea be.

Au re poli, eta au re trixak. Poleak dis eurak manejateko, amen eoten da palun amarrata au. Au etxen da palun amarrata rana erria bixkat emon eta au joten dana solte, erria berutz, dindiliske. Eta au puntala berana, bientuk esateotzau, orrek biar asko etxen dau. (...) amendik datorren treñe trinka or gogor, errebisakin trinka or eta amendik aurretik panderu bota eta enbarka, enbarka.

Tubu re au, beonei luseri emoten gako, karretak juten di amen, au re jiratoxu eta onek dis goitxik datosen grilletak. Au re aladoran tubu, tubu bu esateotzau. (...)

Gartzixak dis orrek beroi paluoi es datxin mobiu. Atunetako ta eoten da refuertzo bat, axe juten da amen, eta atunetan ero, simarrotxan ero, kañaberak botaten di poleakin, eta polei de... ortxe juten di eta onek eukitxen dau tira bat kaelea eta onek tira etxetzunin arek sosteniu einbitza paluai, ori dana launtzeko ra.

(...)

Onek di aurreko tranpak, treñan urreko tranpak. Eta amen dan tarti re kankamo batetik bestea datorren bitxarti, eta eukitxeotxus sortzi amar brasa, beatzi... eta ona etorri etxen da lantzin beñ arraño, asko ranin eta eskapateko peligru be eukitxen dau. (...)

Au puntala, arraño bera nebera sartzeko eta atateko liorrea. Au arraño enbarkateko puntala, salabardu onetxek ibiltxen dau. Au poli re, makinilli amentxe eukitxen dau, eta amendik etorten da makinilla soka bat, eta besta etorten da puntaletik salabardoa amarrata, eta au dana sartzen danin barrun au geatuko da gerua batua, gerua batua serku.

Au medio mundu, au re aru, te beian sarratute ra popi beonena, amen gantxu engantxaten da amen sulun puntalea. Tabla bat eukitxen dou panderu erriateko. Kirtena tubosku re, lena egurresku san. Erregin asti, egurresku ixaten san, on tuboskuk ixaten di. Eta amen etxen da plast erria, amen eoten da gixon bat eta agarra ta etxetza gantxuk kendu, amendik sulotik gantxu ata eta beste gixonai emon, se onek uretatik gorutz etorri bir dau, gantxo sartutzalli re au. Tabla sabal bat ipintxeou amen. Tabli re iru te sortzi metroku ero, aroa agarrata ta tabla..., utzitzen da guardarrañeta.

Radarra puente gañin eruten dou guk.

Atzetik aurrea: popi, atzi; (...) atuneta barus, amen eoten dis tentekuk eta amen uberakuk, besta kakalekuku; enjeneralin estabe eruten txerkioku galleguk, orrek eruten dabe lau apaxo espetin, guk eruten dou bi-iru; guk eruten dou txerkiuak alde banatan, bat du estiborrea eta besta aborrea, galleguk atzin ibltxen dabe apaxo gexenak.

Guardakoloreko portilluk; bientuk palunak; koastetik datosen belarrixak; biti te marraena bafora amarrateko, marraena juten da erdixan eta biti juten da barrutik; barandilli; eskillarak altzateko puentea; tximinixe; puenti; branki, aurri; botabarak, onek di espetak, puntaku, erdiku te barruko apaxuk.

Tanganillu, sustarra, tangu, guk esatetzau tentekuk eta tanganilluk, eta orrek orkoxe atzekuk ti, ubilleku re, uberaku, gutzako uberaku. Sustarra esta apaxu, sustarra ra apaxuai eustetzen ser bat, entzun!, enjeneralin apaxu eskun eukitxen da, apaxu eskun eukitxen danes da “e, jateku eindde ra” eta patroik esaten dau, “emon jaten”, eta amen kaelin eoten di sustarrak, sustarrak di olakoxe arixak. Onek bost ari dakasena sokalik, sokali re apaxu, eta etxen gako arixe aparta eta berai amarra apaxu, eta klaro, apaxo andixe baakasu eskun olaik, kollari on es da apaxu, tira gogorra eukitxen dabe onek eta jateko etxen da sustarrin amarra apaxuai berai eusteko, eta arraňak ten etxen barau sustarrak etxen dau eten, eta eteten dabenin eskure atortzu a. Botabara espetak di, Ondarrun espetak.

Guk esateotzau belortzio. Lau apaxo dus amen, au re belortzio, au puntaku, erdiku te au barruku, lau rus or e! Onek dis uberakuk, berenguk, tentekuk, altuaua dasenak. Sanbrunio esateotze kakalekuai. (...)

Txerkio puntaku te txerkio barruku. Amendik etxen gako onei, arraňak agarraten dabenin, kakuas barrutik agarra eta barrure ekarri eta enbarka.

Onek espetan bientuk dis, polei te espetan bientuk berau es datxin mobiu, te amen juten di espetolak, amen kaelin. Espetolan gañin eoten da au, gero errebisakin amarra au berau mobiu es datxin.

Sirri sarri re aurreko serak estutzekuk, sirri-sarrak ipintxen dau or bañe orrek dis txanpeletak, gora ta bera ibiltxen dabenak, apaxuk kostare ekarteko anillak. Espetin dan apaxu berutz ekarten dau arraňe ranin eta gorutz be bai apaxu gorutz erun. Txanpeletan anillu re ori, txanpeletan anillu re soki gora ta bera ibiltxen dabena, txanpeleta ra espetak eruten dabena. Anillu pasaten da apaxun eta a anillu gora ta bera ibiltxen da.

Atxamarta ra kasaku, atxamartan gañin eoten da maluti.

Arraňak:

Tiburoik dis orrek. Tiburoi rراسi re au, marraxuk, kaelak, txintxoleti, andixauak. Auxe marroi, gaistu!, pekak ikustetzazu onei, onek pekak dakasen tiburoi inpreñuko demoniue ra. Guk ibili ixan dous, apaxu beti erutesu arrain

sakarretako, se arrain sakarra simarroï te atunetan seu basas... Auxe tipo klasiau, auxe marroïau ikusi neban nik beiñ, pekak, pekak, pekak, ... simarroï amomiata lagaten ban. Eta amo andixe kriston alanbrias, eta klaro, etxen geuntzan part! atzetik bota, eta Kabo Blancon da, gosestu ixaten san a eta kañaberan preso arrañe ta gañetik jan. Txermola ero sati andi bat bota ta, dsast!. Barrure ekarri baik etxen gendun popan bertan laga amarrata, txintxiliske e, saltuk!, suk sasoirik onenin baño salto andixauak etxetxus orrek, eta antxe galtzen di. Bañe au galdu eindde asko.

Onek dakar marraxun itxuri, danak di etxe bardiñekuk.

Pes sorro, pes martillo (...), onek asko balixo rau. Au etxen dabe sertu, este... ontzugun baakixu semat ein ban onek arraxuk Ondarrun?, mille peseta kilu. Jaten ikasi einddau jentik.

Onek, mometxak eta kolaxuk. Au gosu re jateko. Kolaxu pasaten bara, usaiñ eskasa eukitxen dau, bañe kolaxu patatakin saltza berdin nik ipiñtxen batzut... dana ra familixa bat au. Kolaxuk eta onek ondukuk dis.

Mielgi, au be asko san, bañe gaur esta ikusten. Atrapaten da au ontxe be, bañe iruren laureun brasatan. Onek eukitxen dau onen gibela eta onen gibelas botikak etxetxues. Tripatzu ixaten da enjeneral. Eta botaten da bidoire, eta etxen da orixu.

Pastanki te arraxi te... pes sierra ra ori. Gillau. Pes manti, pes manti be arraxi re, andixaua bañe arraxa kasti. Arraxi esaten dabe atrapatzen dabenak, espirune ixate dala ona jateko, da bestik dis e, arraxi, pastanki te tramana, bastua jateko. Guk len be jaten gendun, es on bakarrik. Pes manti, enjeneralin guk ori ur beian ikusten dous ostia, kruelak, e! onek txarrak di gañea, onek gixona uretan atrapako baleukie otzin garbitxuko leukie, ariñ, orrek, auxe, batu te linpio.

Onek eukitxen dabe espixe amentxe, eta emoten dabe kalanbri, txarrak dis, espixe txarra ra. Pastankak atunetan baforei etxen gakoe kaskuai pea, eta a kaskukai peata baakasu estosu atunik atrapatzen. Enjeneral, ni neuk estot erun bañe, karburuk eta uxatzeko, atras emon da atrasin junde.

Pes gia, orrek eruten dabe txintxoletak eta marraxuk eta, andixak, eruten dabe muturrin arraiñ bat, eta auxe ra pes gia. Ejenral kaelak eta eukitxen dabe tripa aspixan, beras erutetxues. Alako kaela bat ikustesu eta kaeliai txarto etxenbatzasu iual etxetzue baforan aspira etorri, abantin asten danin bafora, bestik arrañe junde ras, jarriko ako baforai koastin de antxe jungo ra, koasti re branki, eta a bara, inpreñuko demoniue dakau aspixan.

Sardiña bastuk, sardiña andixe. Estou jaten, bueno nunun jaten da bañe. Lena arenki nortin atrapatzen bena, bueno lena arenki eoten san amen, bueno, tabernetan.

Au antxoi re, eta au sardiñi.

Leatz aingiri, ixaten da, aingiri, leatz aingiri. Au subi, subi esatetzau guk orrei. Au akuli te besti lantzo, arrañik tontuena, Ondarrutarra. Pes boladorak, orrek be eukitxuaus makiña bat, olatuk jotzen banin, part! barrure.

Au makallau, makallau ederra ra laune. Abarixu, nik abarixun itxuri artzetzat.

Guk dakau andixena leatza, gero mediani, gordi, karioki, karioka kariokilli, segun tamañu, gastiaua ixan ero sarraua ixan.

Au, musiku, enjeneralin ballenik erute ban au. Enjeneralin ballenik eruten dau arrañe, au esbadau be bille dabil, eta bille rabillenin atune eruten dau, enjeneralin atune berak aspixan eruten dau. Balleni arrain txiki bille abill, eta atune be bai, ballenik jaten dabenin berai be allaten gako seoser, atune eruten dau aspixan. Suk ikusiko baseunke on a, ballena andixe tripas gora an baforan aspixan, eta tripi-trapa, tripi-trapa atune. Guk jaten emoteotzau bañe kentzeotzasu berroi ero berrotamar atun ero eta ta!, balleni bixkat sabaltzen gatzunin...

7. zinta

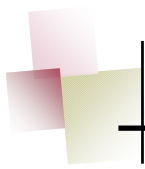
foka: baforak enjeneral erutetxu iru: foka, erdiko beli eta atzeko latiñe, da foka ra aurreku, aurreko bela txikixe. Dana ra ori mateixal bat: beli, atzeko latiñe eta aurreko foka, da danak ti iualak. Orrek enjeneral eukitxen dau, etorriera bateako, eueldi eskasas asko gogortzen dau bafora orrek, orrek amortigua etxen dau, te belik be bai. Ori jotzen gako etorriera lusin danin, esaten da “gisaie ba

aurreko foka” a otzin juten da, bañe beli es, beli re andixaua eta etxen da kosta, geldi-geldik ipiñi bafora ta “listo?” eta “bai”, patroik etxen dau, popa ipiñi susendute da “jo”, da joten dabenin eskota, eskota ra soki, erun bir dau beti axekaldea, da axekaldea eruten dabenin amarra, trinka fuerte, trinka, eta semat eta trinkaua a eoten da susena. Batzuk etxen dabe saku, saku eukitxen dabenin estau inddar e... saku re, ba lata-lata-lata ipiñitxe, lata eta saku esaten gakos, da lata ra ba susen, tenso, eta sako ra, bixkat manun. (...) listo esaten dabenin ba patroik runbu ipintxen dau da runbu ipintxen dabenin axik jotzen dau a bete-bete-betin, bafora amortigua etxen dau, asko. Ni neu beleru ixan na, naitzut esan, itxosun etorriera baten gustaten gastan, “jo danak”, preparata eoten di beti, lagun batek jotzen dau foka, erdiko belintzako lagunak bisus, inddar andixe bir de, tentzo, tentzo ipintzeko ta, ta gero atzeko latiñe. Atezko latiñe be tentzo ipiñi te bafora geatzen da, ba, tente-tente, axi artzen dau arek eta axik lagundu etxetza etorten.

Sustarrai arixe aparta: es, ori esta olaik, sustarra ra, on esta usaten sustarrrik, ordun bai, sustarrak ixaten sin, atzaparrin ipiñi bir ixaten sin onek apaxuk, atzaparrin inguratute, da olakun eukitxesu, arrain bixkat danin, eskun euki bisu apaxu eta ein bisu eskuko apaxuk arrañak eltzen dabenin xaxia, xaxia ra, ba, astinddu pixkat ia agarrateotzan arrañak, engañate a antxe arrañe.

Eta sustarra ixaten da, tripi beteten danin, asko jaten basu tripi astundu etxen da, eta arek emoten dau loguri, eta beti etxen da ordulaun ero, eta apaxu eukitxesu sustarrai amarrata, sustarrai emateotzasunes, ba sustarra eoten da amun engantxateko beste inddar eukitxen dau arek, da (arrañe*) jatea runin, gogortasune topaten dau, eta gogortasunak etxetza amu (traga*). Sustarrak eukitxe ben alanbrik, kobresko alanbratxu bat, iual emoten seuntzan kaelin buelta bat eta gero apaxuai, bañe lagaten seuntza bixkat okertute bera, atunak agarrateotzanin susentzeko, a ra engantxa datxin. Suk eskun dakasunin, lusi bara apaxu etxen da berak jaten dabenetik eta sure eskure etortea apaxuk bola ein bir dau, bañe olaik dakasunes, sartute dakar arek, eta sustarrak etxeotza, agarraten daben momentun ten, artzen gako amu, te erdi lo sas, eta apaxu olaik baakasu eskun sustarrrik baik, tira etxen dau arek eta atzaparrak sulatu. / Sustarra ra, ordu bete ero, ordu erdi ero antxe txakaraka-txakaraka juteko.

Gero atzaparretan ipintxen di atzandelak, gero alaten asten sasenin be, alaten atune datorrenin, eukitxen dau arek on piti, lena loru, da loru a apaxo fiñe ixaten dales ba atzaparretan sartu de eukitxen sendun atzandelak arentzako.

Aladoran tubu: lena sin gomak, bertan orixu juten san da presiñoi erun bir dabe bonbak, eta gero kendu ein sin, eta ipiñi san tubu. Tubu juten da beran aladoran brasun eta tubutik juten da bonba presiñoi, orixune da on modernuauak sile ta tubuk, bañe estaipe. Gomak ipintxen sendusen iual brasa bikuk ero, da fallu iual eukitzen dabe, ta tubu beti re gaistua. Tubu errepuestun eukitzen sendun, eta errementaten basan akoplamentutatik etxen seuntzan kendu a ta beste tubu emoten seuntzan da bost minutun listo euan abanteako. Geurik tubu dakar, bañe tubu gaistua ra, tubu errementaten baatzu “san se jodio, cayo martes”.

Arponasti: arponasti ixaten da olakoxe asala arpoiai (atzeko) puntan ipintxen gakona. Berak arpoik sulu eukitzen dau atzin, eta an sartzesu arponasti, al dan moure, enkajata moure, ta jo ta etxen da bertan gogortu. Eukitzen dau sokatxu bat, eta sokiai amotetzazu buelta bat eta amarrateotzasu aurreko tiriai. Aurreko tiri ixaten da treiñana. Aren onduai pintxeotzasu arponastin soki. Arponastik eruten dau kanal txiki bat erdixan, eta eruten dau soka mei sati bat eta a juten da tiriai amarrata, es datxin arponasti solta.

(...)

Artzarixe: artzarixe ra artza etxeko, (..) artzarixas juten da sokali, sokali alderdi baten da amu beste alderdixan, amu berai engantxa(...) au re amu eta au re atzi eta atziai amarraten gako sokali, eta ollaue, ollaue ixaten da, orapillu es, ollaue, (sasoi bateko aorkateko orapillu). (...)

Atzeko gixona: apaxuk ixaten di, batzuk espetekuk eoten di aurrin, naitzuk esan gixon bat, a espeteko apaxu aurreko gixonak es, atzekuk goberna bir dau a, atunai agarrateotzanin, espetin laga eta urreatzen danin baja txanpeleta, ekarri kostature, emon buelta bat eta listo.

Txanpeleta: txanpeleta ra apaxu gora ta bera ibiltxen dabena. Soki, anillo bateas, anillun pasata juten da apaxu, oxe anillu bera ra txanpeleta(...). barruko gixonak etxen dau ala gora, bañe beti erun bir dau bestias, atzin libre euki bir dau apaxu libre jun datxin beran tokire, eta espeteko gixonak eukitzen dau beti antxe beune, beun sati bat gixi eruteko eta axe beire beti beire beti.

Apaxu lusatzen dau berak beunak, pixoik es baakar axik airin eruten dau, eta beunak etxetza ondoratu, eta gorutz pasateko be iual barruko apaxu uretan

eoten da, aren aspitzik sir pasa bir dau arek, eta txanpeletas jotzen dau te beire eoten da beti barruku, ontxe, espetak anillu eruten dabeles, anilluk tope etxen dabenin beste anillu antxe geatzen da eta gero etxen da a soki atesa, trentza eta emon buelti kaelin juten dan barandiai, andik eta osteabe arraÑe atrapa arte.

Barruko axi: barruko axi auxe ra, sur. Barruko axi ranin perspektiba txarra ra. Barometru gorutz juten danin, seÑali eukitzen dau arek, barruko axik tirateotza, gexen tirateotzana barruko axi re barometruai, barometru etxen dau altza arek, eta an juten da a altzaten altzaten. Bixperi barruko axi, baÑe urrengo egune suroeste-oeste, onen barruko axin ostin dator mendebala, o suroeste eta suroestetik salto etxen dau oest-noroestea. (...) ta noroesta ra gero, salto etxen dau kanpora axik, eta bota einbirau, botaten juten da ta barometru etortzen da, len surrea altza dabena, nuroestak bajaten, baÑe nuroestak botaten dabenin barometru etxen da onea etorri, baÑe denporaik txarrena orduntxe eoten da, bera barometru onea asten danin. Enjeneralin, onea etortzen bara, a deskargan da, obetuko dau baÑe botata. Gero nortea, enjeneralin nortea, andik etortzen da eueldi ona gero, nordeste, iparra. Neuri erakutzistena nordesta iparra ra, baÑe ipar-mendebalik estot esautzen e! Ori berbi guk estou ikasi es, guri erakutzisku sur, “perspektiba de mal tiempo” erderas. Surestea salto etxen dau, eurixak eta axik eta, ortik juten da ost-noroestea, oeste, noroeste, ost-noroeste ra orren erdixe. Da bera ru noroestea, enjeneralin ortxe eoten da denpori deskargaten, botaten-botaten, eta gero atzea be jun bi ga nortea, eta norte esta iparra, norta baÑo, iparra ra nordesta, niri erakutzisten morun. Eta andik barrure salto etxen dabenin, lesta eta lesta ranin txarrara, lesta ta les-suroesteko axi te asten danin lena sarrauak esatesten niri “ipar purpuranti”, perspectiva de mal tiempo, víspera de mal tiempo, purpurantik esan nai ixaten ban, txarran besperan geuasela. (...) atunetan be es giÑan aparte juten baÑe neiku ordurako eta axi ekarten banin, mendebala ekarte banin, igarri etxetzan (...).

Barometruai beatu te geatu re, laste ixan bir de, eueldi eskasa dakar, gero bekaldiai beatute be bai, bekaldi baakixu ser dan? Oestekaldi, Matzako parti, arei beatute be ba baakar ba axi te arribari ein bir dou ero estou ero atun batzuk be baras da atunak be atrapa nai dous te, da ibiltzen san bafora branka, popa, ta penas ibili e baÑe(...).

Ona terrenuta etorteko galleguk paniku rotzen, Frantziko kosti, costa perdida dala esate ben, gallego asko galdu sin amen, da guk ortixeik arrain gustik atrapatzen gendusen eta karo, ordun esekixen nun ser dan, da on matematiko

akixus danak, au Arkatxon da, Burdeos da... bañe frantzi nun euan be esekixen arek.

Braeleku: treiñe eruten dabena ta treiñak ekarten dabena ta makinillik batzen dabena soki.

Braera, bajuran postik tektekun gogortetzusena, sendu ixaten da da, bafora antxe gogortzen da.

Enkarna: artzesu antxobi ero parrotxi potun, uretan bixik eoten da antxobi eta antxe ipintxesu iru-lau eta atunetan da ordun etxesu, arraiñ asko bara, bixkat eskun gogorraua artu te dsast amu etxetzasu, bañe gitxi bara eta kurioso bara, a menbrillo jantzailli... arei etxetzasu kurioso enkarna eta botatesu bixi-bixi-bixik ureta eta axe obeto, arei agarrakotza.

Treotzari: tretzi juten dana enkarnata, eta tabli re ba, etxesu, korda botan asi baño lena tretzak antxe gañin preparatesu: arrixe, mundille, eta patroik agintzen dau te “listo sase?” ta “bota”, da bafora abante juten da normal, taka-taka-taka, eta bat kendu eta besti ipiñi, bat kendu besti ipiñi. Te bafora juten da abante, da lantzin beiñ a todo trapo (...) olaxeik juten da alkarren urrin eta gero olantxeik etorten di ba enpatxuk, bata bestin tretzi jotzen dau te, aurretik dunak etxen dau ala, arraiñak be enbarka ta atzekuntzako amuskiexa laga, ta tablan juten di treotzarak ipiñitxe, bata ipintxen dau arrixe, bestik ipintxen dau mundille, eta ori danoi preparata juten da ortxe tablan, bañe treotzari re tretzi enkarnata juten dana.

Entolla ba amuai potxeri amarra, emon buelti te...

Galgoi iparra: galgoi suroesta ra, suk ondarrutik urtetesunin ortik barrun etorriko gatzu leketxo partetik axi, axe re galgoi, eta iparra ra nordesta, eta ondarrun euan pareji galgoi-iparra arrastin ibiltzen sinak. Gausa diferentik dis, kontrakuk dis.

Gatzerri: itxosuk emotetzune arpexan, etxen gatzu salitri forma eta axe ra gatzerri, suek olakoik estosue olakoik artzen, arpexe leun-leun de, gatzerri te salitri gausa bardiñe ra.

Gillau: plentzi parin dan arri andi bat da

Ginbeleta seuri esaten batzue kontus euki e, lantzoi sas da.

Gaulena: gaulena ra gaba eñeri, illunabarra.

Leatza ra andixena, mediani, gero gordi, eta gero karioki te peskadilli eta karioka kariokilli txikixena, on ori kendute ra orrek atrapati. Ori dana ra kendute bañe karuen be oretzek balixo dau, jateko ta di kategoixakuk bañe ori atrapati etxekalte ra.

Guardakoloreko portillu: guardakolora ra montaji, puenti te ori dana, eta portilluk montajin erutetxus, leixo borobillak dis portilluk, goi goixan be eukitxen dau, an goxan uran bero etxen dau te irai etxen di danak.

Iparra baltza eta mendebala berdi: axe berdi, da ipar baltza negun, otza, eta ipar bedi re axi amar, amabost nudo, andik gora txarra ra. Ipar baltza ra otza. Iparra inddar andiku esaten dabe dala, bañe gure kostaku kobardi re, da frantzin kobardia. Bañe Peñasen es, e! Cabo Peñasen e, la madre del cordero, semat eta axi bera ordun eta gogorraua eta semat eta frantziko plairaua, baria. Ipar berdi re uran, ipar selestiala, arek di uran. Baltza esaten geuntzan neguko ipar baltzai, otza san da.

Kaloi: sarin puntan alanbrik eruten dabena, arrasterutaku parejan, bestiai emon bitzales etxetze kaloi emarra ta bestik eruten dau, ba segun señek erun bir daben arrañe ba, beste baforai pasateku.

Kontrakaela: goiku re kaela ta beian dakarrena ra kontrakaela, aretxek bafora gogortzen dau, arek goikuk es, arek goikuk gogortzen dau kaeletik eta kontrakaelea dana, bañe kontrakaelak gogortzen dau dana, baforan beko parte gusti gogortzeku. Ondarrun kontrakaelak etxen sin barrutik, eta Leketxon eta barrutik, bañe neuk barruku naxa, gogorraua o... lena etxen san gilli be kendu, gillak ixaten sin txikixak eta etxe ben mamarruk jan.

Kopaleta: fabrikan antxobias ibiltxen sin kopaletak neurri batekuk ixaten sin arek, apaxu atunetaku, on kajak eta ibiltxen dis, bañe len san kopaleta eta kopalet baten espeteko apaxo bi juten sin, arek ixaten sinkopaletak asixauak eta an tentekun de juten de juten sinak da txikuxaua, apaxu be motzaua ta bat juten san, apaxo bat. Kopalet tamaño diferentik das. Fabrikan kopaletas

karriaten san arrañe, tiñatik ata, kopaletas botaten san maire, maitxik buru kendute kopaletea, eta kopaleta buru kendutakuas beteten sanin, artu eskus eta erutensan tiña, tiña buelta, eta tiñan eoten san salmueri, gatzetri, antxe eratxeotzen da andrak, beste batzuk, etxe ben kopaletea ata ta lateta sartu.

Obra muerti: kaelan aspixe eta kontrakaelan goixe, oxe tarti.

Rolline: esaten gako ba, makinillan muñoik dis rollinak, aurreko kostin juten da koastin ipiñitxe, a geatu esta ein bir, eta goso.

Tanganillu; bermiotarran berbi re ori

Topeko argixe: topeko argixak dis situasiñoik, gorrix, berdi eta topi, topi juten da aurreko partin eta bestik dis gorri-berdik puentin gañin juten disenak.

Trixak: “trixe-trixe-trixe, atxetako bisar andixe”, trixak dis ba orretxek, alderdi baten da poli eta bestin sensillu, sensillu ixaten da bateku eta kobli ixaten da biku, da orrek bitxartin eruten dau soki, atzeko batela barrure sartzeko be oxe eiñ bir de: sartu gantxuk aurreko muturrin, on esta sartzenbañe, on sartzen da erdixan, antxe kankamo bat dakar da erdixan sartzen da ta bira!. Sokak dis.

Txibatu: ixena ipiñi gakoien txibatu, ori be baten batek ipiñiko ban, radixo txikixak dis, angu be entzuten dabe ta, amengu be entzuten dabe ta. Bañe onek modatik junde ras. Txibatuas Guardia Sibillak eta entzuten sin. Ameriketan sartzea eta amendixeik klaro-klaro eoten giñan berbeta, batxe italianukin be, eta talaxeru ondarruku, lengo jesus sarri eoten san italianukin berbertan, esautu be bai.

3.2. TRANSKRIPZIOAK DOMEKA MARKUERKIAGA (DM.)**1.zinta**

(...)Da arrastin be bana ni ibilitxe, bañe ni arrastin e...ibilinas e...patron de kosta. (...)Amen beti saregillik esan gakoe , arrasteruko sarik etxen banai eta arregluk etxetzuzena ta, orrei jentiai esaten gako saregilli.

Guk beti ibili ixan douena ra, arte de serko erderas esanda; arte de serko esaten gako da onek dis ba goxan kortxukin botaten din sarik, da orrek bestiok ixaten di kortxoik bakuk, de ordun arrastrando eruten dabena.

(...) Boki; eta saku; eta ikusten dot dala ba sare tipo bat. (...) Esparbela esateotzauen sare bat ixan leike. Eta dakar beunak amen, beunak ingurun, te au ure txikixe ran parajin, errixutan da, olan botaten dabe.. bañe botatzailli bixkat eindde eon bir de esta? Olan bota arrain txikixak dasen parajea ta jausten danin sabalik beunak ondu joten dabeles beonek parin atrapateotxusenak or geatzen dis.

(...) Nasak; onek beunak beian dakas, andik erriaten dou se, au atrapaten dabenin, aspixan danin karramarru gero gorutz ten. Amen mekanika bat dakar goitxik sokias ten eindde, karramarru ona jutten danin, amendik ten eingotze ta or barrun atrapata erungo rau gorutz.

(...)Mallak: sarin suluk dis. Edoselako saritan sulo bakotxe malla bat da. Sare bat amen, on be existituten da, esaten gako tresmalli. Ondarrun tresmalli, ori be erderatik datorrena da, de tres mallas da, eta lelengo malli akar txikixena, bigarrena akar atzetik da sabalaua bixkat, eta irugarrena askos sabalaua. Ori re arrain klase gutzik enpatxateko. Ori sarioi ixaten da ondun eoten dana. Ondun eoten da orisontalin, beune betik, gero kortxo batzuk dakas goxan, Beunak pixo gexa akar ta kortxuk ondoa jutten di. Orrek bota ta antxe lagaten di.

Deribako sarik: ixaten sin antxoatako ta, arek ixaten sin beunak bera ta kortxuk gora, bañe kortxuk beti asalin manteniuten sin, kortxuk inddar gexa aukitzen ban beunak baño. Antxoatako deribako sarik eta aukitxen ben amasortzi brasako alturi, gexarik es. Sasoi baten asko ein san biarra estilo orretan antxoatan. Guk gastik giñanin de. Ordun baforak lelengo jutten sinin atxoi

atrapaten ben, manjuban esatesan, ixurdias atrapatzen san. Manjubi esaten gakon ixurdik ataten ban arraÑe. Ixurdik berak ipintxeskun goxan arraÑe, eurak estutu etxen ben arraÑe ta beian euana gora atate ben, eta gora ataten benin botaten geuntzan sari. BaÑe ori sariori len esatzuten morun serko ixaten san.

Brasi re neurri naturalin e... brasi re un metro otxentaitres, baÑe guk ipintxen gendun geure neurriko brasa bat. Brasak bateandik eta bestiana batzuk sentimetro geixaua ta bestik sentimetro gitxiaua. Guk usaten gendun ondarrun una sesenta, guk etxen gendun bi kanas brasi. Te kanik eukitxen bat larotairu sentimetro ero.

Andrak be eurak eoten sin maistrak, ixaten sin alogerekuk, alogera ori re, jornala. Semat andra eukisun esateko.

(...) Lutxarrixen, arrain bat eoten da sinsangrik esateotzena, beran ixena san lutxarrixen

(...) Onei enjeneral beti esatzau, nai andixe nai txikixe panderu. Beti panderu.

(...) Salabardu, len ikusirouena karramarruk atrapateotxusena, niri gerri baÑo len urteten ben amendik txalopak kristal bateas, kaja bat aspixan kristala akarrena, da ordun batelakin jun, eta atxeta, ipintxen san uretan bera kristala, ordun ori sartutakun ikusten ben beie ondo. Karramarru billatzen benin sartzeotzen olako andixe, salabardu, kirten luse luse luse bateas beian ikusten benin oneas atrapatzen ben. Guk amen kaji esatetzau, kristalas kaji, akaso baten batek jakin gorau.

(...) Angulatako baxe, baxe esaten gako ondarrun, baia gipuskun de...

(...) Despiki re despiska, baÑe ondarrun despiki, au kokotetik agarrata datorrenes despikkan. Antxoas betetako sarik sin, gero erre etorritxakun kentzen sin. Molla gañin sain jenti, sari jenti euan tokirarte lusatzen san ta gero artzen ben olan, kortxutik agarra ta andik danak illaran kentzen-kentzen, sestuk ipiñi aurrin de betik bete ala kendu arei eta benta erun de... Sestuk, otzarak.

Au re balde bat arrañe neurtzeko. Gure bodegan ondion ontzurarte eon da au ortxe gordeta. Orrek eukitxen ban ogei kiloko buelti, eta baldi esaten geuntzan.

Arlanpi; arlanpi re ranpla.

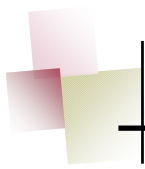
Trasmallu: iratxe coneran mallak, ordun amen pasa eindde, bañe onek atrapa rau, malla txikixaua ra. Iru klase malla ri. Au salia ixaten san enpatxo andixak ataten, sikiñe, ta ondun olatuk de mobiuten dabenin sarik, oaldixe ta au san garbitzeko gatxe. Oaldixe; esateotzau goroldixe, algai eta, orokorrin algak. Oaldixe esateotzau baforai etxen daben bedarrai, arei be esateotzau oaldixe, natxe klasik eon.

Onek buxias das señalata, ori re ba ikusteko selan dan.

Or atrapaten da enjeneral onduko arrañe, itxaskabrak eta ondun dabillen dana, kabrak, itxaskabrak barbañak eta. Barbañetan len esaten geuntzan malla-bakarra. Bata tresmalli rana malla-bakarra, osea sari bakarras, enjeneral barbañe atrapateko.

Tiñak; onek usaten sin e, antxoiai te gatza emoteko, liorreako. Gero beste batzuk eoten sin masi-barrillak. Masi-barrillak sin etorten silako noruegatik eta sardiñatako masixak, ekarte ban makallaun uevak, makallaun arbixak, da an usaten san sardiñi atrapateko denpora aretan. Da masi-barrillak eukitxen gendusen geuk negurako, besiutako karnati eukitxeko. Etxen gendun guk askanin antxoa txikixe atrapa da gero olakutan, tiñetan da masi-barrilletan sartzen san.

Besiutako gustaten gaskun eoti bera biunaua, gero usañe be ederra etxen gakon, salasoin... eta gero sasoi bardiñin ixaten san papardu be, da ordun papardotako gustaten gaskun bixkat asixaua ixati antxoi te es geuntzan ainbeste inportantzirik emoten besiutakunai beste. Papardu san arrain bat gabetik ioten san, bañe gabetik bir bara es san ioten beti. Egune etorrenin ioten ban gora, eune sabaldu baño lena asten san atzea be berutz ta bera ra ur andixetako arrañe, bañe gero asalin atrapaten di. Ur sakonetako arrañe, bañe albako moimentun ioten san gora eta eukitxen gendun an ogei bat minutu ero, ordulaun ero geuk atrapateko eurai bakotxabere apaxukin. Axe momentu bir. Gero eune etorrenin gerua bera juten sin de entzeire bajaten sin ur sakoneta. Arek ordun eroser jaten ban.

Masi-burdiñak; masi-burdiñe ra tiñan ipiñi arrañak da onekin burdiñokin matxakateko, gero usaten gendun txoixuk eta etxeko makiñi, a erruberarune, da a eruten gendun tosta baten amarrata itxosoa da an be trituratzen masixe.

Tiñak sin txikixauak eta andixauak, tiñak danak, estu te altu masi-barril, tiñi bajuaua ta sabalaua. Onek bertan einddakuk sin. Erri bat esean barrilleroik es euanik, portutan beintzat. Etorten sin baporak esta, da ordun es euan sirenaik eta, ta turrune eurak baporak jotzen ben, turrinak eta gañea diferentik. Turrune jotzen banin baporak, porture etorrenin, sartukeran ordun fabrikantik eta batzen sin seixan arrañe erosteko da gero askotan ba, se biarrik bara gaur de, bai artu rabela geurik, da, semat, se biar da ba? ta bos tiña rasela!

Onek di esatetzauak kankamuk. Kankamuk dis aro batzuk au sokiau pasateko da onei esaten gako braeleku. Da orrei esaten geuntzan tranpi. Arrañe or dabillenin senun, senu esatetzau sarin erdixai. Antxe ra seno-senun arrañe ta. Eta arrañe senun danin juten sas braeleku biraten makinillias. Sasoi baten eskus etxen san au, bañe gero makinillak ipiñitzenetik, ba ordun makinillias biraten sin braeleku, te sari estutzen dator, da arrañe kexaten asten danin beti atik naitxu atrapa, enjeneal juten da beti esku-txikoteta esatetzana. Onei esatetzau txikota, txikota ra lelengo urteten dabena danin, da gero atzanengo urteten dabena esku. Da lelengo botatzune aurretik biraten san da gero rune, a atzetik, ordun esaten gakon esku-txikotak. Da au ixaten san tranpi, batzuk ibiltxe ben motzaua, beste batzuk ibiltxe ben kaida gexauas ori bakotxa beran serin. Da selan esatetzen jentik, txebera, tranpa. Aladorak eta etorri sinin, an sartzen gendun leलगoko punti an aladoran barrun. (...)

Amen lena treñak eukitxe ben beatzi kankamo. Da on sarik anditxu riseles asko, ba on iual eukitxen dabe otamar da. Len danak ipintxetzen beatzi kankamo. Neu be lena ipiñitxaku na asko. Beatzi neuk esangotzuk seatxik ixaten sin: sarik, kankamuk ipintxeko erdi-erdixe atrapatesu, da erdixe atrapatakun amen ipintxen seuntzan bat, gero eskiñetan etxen sendun lau sati, da ipintxen seuntzan lau sati, bañe lau sati es san ixaten punta arte, au libre lagata, punti libre. Ordun lau sati amendik, da beste lau andik da etxen setxuen beatzi. Bat erdixan da beste lau amen, da beste lau an. Gero asi giñan e, fulanok amaike kankamoas dabilela treñe!, da geuk be amaike ordun.

(...)Sakuai esaten geuntzan txikota.

Treñe: au be erderatik datorren berbi re, bañe treñe ixaten san manjuban atrapateko. Gero beste bat euan bolintxe. Bolintxe san sardiñeruk usaten bena, esate bateako, karakteristika bardiñak euken, bañe ixaten san meiaua. Treñe ixaten san beti denpora aretan ixurdias, manjuban atrapateko. Bates be bajuran. Denpora aretan treñak etxen sin, esaten dana, eskure ta txikotea jaten jun malli, andrak etxe ben denpora aretan. Bañe ixurdik atate ban, manjuban eukan beun asko, se arei arin bota biseuntzan , da gañe-gañin botaten seuntzales, ba ordun birau esparbelan estilo bateku bañe serkun botata, dule arin berutz de arin sierri be, ordurako beun asko eukasen da arei esaten gakon treñe, da gero minguaten ero gitxitzen juten san esku-txikote ta sari bera ta.

(...)Onek parejakuk dis, bañe parejan etxen da sari biren arte erun, bañe gero bira bir dabenin juten di gerua batua, gerua batua, esta? eta ordun atzaningo momentun sari datorrenin batei lagaten gako. Gero botatetzan ona olako ser bateas, tiradora ero, beun bat eukitze ban sokik da a botatetzan bestiai, te an amarraten san kaloi, da arek amarratetzanin a solte geatzen da, da bestik artzen dau len arek erun dabena da gero bixak batek artzen diz, punta bixak, eta bakarrak biraten dau sari.

(...) Amen dus sari biraten.

(...)Almadrabi: almadrabi mediteraneon da surren da asko usa ra ori, orrek sarik eoten di leko baten ipiñitxe, bañe sarik demasak, e... enda gero simarroitxe atrapatzen san. Sartu etxen da bera sari ran parajea ta gero itxi etxetze. Amen esta ori ibiltxen.

(...) Au bakarreku re, atik amen darus. Atik sari sabaltzeko ri. Onk kableskuk dis, inddar andixe dakarre atik eta, da gero eukitxen dabe soki bebai. Atin misiñoi re sabaltzi ati, atiai agarretzau alderdi batetik da ango tirik atiai eratxetza sabaltzea. Sari sabaltzea juten da. Da eon di beste tipo batzuk be sasoi baten ibili ixatzuesenak, karabanan lakoxe, egukin de, bolo batzukin de, auxe sistemiai etxeko. Da atiatu enpatxata malleti juten da. Au iratxe ru eta atik barrure sartutakun arrañak atrapata euasenak or das e sarin.

Ati biratakun, or ati dindiliske geatzen da, da amen dakar malleti da amen dakar sierri eindde, da ordun ati geatzen da or, peaten dis da onk sartzetxues makinillan eta alan jiratetxues. Beian beunak eta goxan flotantik, boluk ixaten

di. Boluk ixaten di, olako uekuk baras ba, on plastikoskuk, len kristalak ixaten sin. Buxa funtziñoi ein bir dau, oxe sarin boki altzateko ra ori.

On kortxu desaparesiu re, on treñak dabisen kortxuk be danak plastikuk ti. Kortxu ya junde ra, kortxuk deitzetzau on be bañe. Kortxuk usa rous esinak masisuk be, bañe frakasa ein ben, aladorak apurtzen sitxulako.

Ni bakan sekule enitxan ibili. Baka deitzetzau banaka arrantzan etxen dabenin. Bakan baño len san bouan. Da gero, bouko sari te bakako sari es ti bardiñak. Da baka ori, galisitxik etorri san baka ixenas, beste estilo bat san. Ona pareji baño lena agertutako re boue. Sarik diferentik sin, se birek erun eran ateik eta ixte estauke, da arek prokuraten dabe,onek ondu selan joten daben; selan malleti suritxute baator kabli e gitxi bat gora bera gustaten gakoien suritxute etorti, ondarra ta mobiuten dabeles beian, beie ondo joten dabenan señali re. Areak atrapatzen dau betik eta gotxik be bai, beie joten esbosu estosu atrapatzen. Gero eurak be, sarik saata andixe atako rau an, bañe ondar biunak di itxosun eta an saati te bakasu seixan bisti kentzen da an, ta gustaten gakoien ba joti beian. Brillu ataten batza joten dabelako ra, eta es bara brilloik ,ba, estotze jotzen. Lelengo etorri sinin bouan ixan sin inglesak, inglaterran eindde barkuk eta etorten sin. Amen esan etxen denpora aretan, eta bouak Pasaire ta etorri sin. Amengoxik asi sin parejan, bañe seguruasko amen es ben inbentako ori be. Ordun euasen esakerak ia selan leiken sare bat eruteko barko bi, oba rala inbentateko barko bat sare bi eruteku.

2. zinta

Amo diferentik: Onek amo kontuk, naiko bardiñak ixan arren batak eukitxen dau argolli iual, onek enpalmik eta... onek danak dis, argollarunak esateotzau onei, atzin sulo biribille akarrena. Au esta pali akarrena, au re sulu akarrena, eta onek etxetxues ba enjeneral multinasionalak, onek beun klasik. (...)

Muxarra; busten-baltza eta goiko parti baltza akarrena (...), atxetako_arrañak di.

Amuk: asko diferentik, segun selako marki ran, batak “Mustan” etxen dabena, beste bat da amen frantzesak, esateotze “ameçon”, gure amuk esaten dabe ortik etorriko rala, ameçonetik etorri leike amu berbi. Inportanti rana amen europak

da “Mustan”, bai, japonesa be asko ra, eta asko eoten da amerikano be bai te, amo klase asko, bakotxa bere numeruas eoten di, numeruk di tamañu esaten dabena, bañe gero das marka diferentik, batzuk estuaua eukitxen dabe... da gero arrantzalik berak se ondo datorren, ba... berak beixe botatetzana.

Satixak: onei puntionei esatetzau argollaik espauke, au sapalau, pali. Au punti, garrangi. Au garrangi re arpoi etxen dabena, arpoi esaten gako, amu olan bara, au susen baleo ba arpoi. Gu gastik giñanin papardo asko atrapatzen san, bapor gustik etorten sin onaxe gora atatea arrañak. Eta otarrak eta bete-bete eindde eoten sines, eta bera sapala ranes, papardu, ba askotan baforetik eta ataeran jausi etxen sin. Guk amu susendu, kañaberin puntiai amarra eta ondun euasenin sartu te... ikusi esin etxen ba... atrapatzen sin, asko; ontxe, amen dator!!, txikixak gu be...eta jausitxakuk artu te(...) klaro, on sartzen batzan paparduai gero esin urten.

Guk txibikorañak esateotzau, erderas “potea”. Puntan eoten di orratzak, onek gixon askok eurak eñ ixatxue, lena askok, on be bai bakarrak. Bixkat moldi bir de onek etxeko, ni neuk estot euki onen afisiñorik, bañe beste batzuk, ontxe be “Soteitako Pedrok” eta, bixitxa gustin bateletakuk ixan di eta eurak etxetxue korañak askotan. Korañak deitzetzaue danai, bañe txibitxako, txibikorañe. Erderas dakarre poteras, poti re txibixan mouku bañe beste bat, pota, da antik dator poterin ixena. Bañe onek atrapatzen dau txibixe be bai, poti be bai eta txoku be bai atrapatzen dau.

Onek di kasako... onek ondure botaten di eta onek ibiltxesus seuk nai sun profundidadetan, kurrikañak di orrek, kurrikaña esatetze, guk kasan esatetzau bafora martxan dunin, atzetik etorten da apaxu, eta arei esatetzau kasa; kasea, kaseatik dator kasa. Enjeral atunetako ibili rou maluti, de maluti esatetzau a geuk preparaten gendun beti, ordun arto-bisarrakin etxen san, artun ojakin, bañe on plastiku ra eta oso fiñ etxen dabe, paperan lakoxi re, lena maluti orrasten san modure, ori orrasten da, plastiku bera. Da on aukeran dakasu kolore bixitxakuk, dana nastau be ein seinken, lagatetzau beti ipintxen beti biñan-biñan, lenako estilun, bardiñ, eta ori selanik ipiñi seuri okurriuten gatzune amarratetzazu. Ipiñi seinke, eoten da orixe, surixe, eta gorrixeko eta merkaun das orrek danak.

Lena etxen san, atunetako ta, malutik berak eukan kolori, beran kolorias. Ni gastu nitxanin, nire atxak akordaten na e, maluta pillu eukitxen ban, lejiatan

ipiñi eta etxen sin suritxu eta gero eskegi olan arixin amarrata eta eoten san an da sikatutakun, gordeten sitxusen, ordun bakotxak berak etxeben apaxuk. Bera apaxu etxeko patroiana berana juten sas eskatzea eta emotetzun, maluti eta gañin a atzanengo ipiñtxeko beste bi ero bakotxantzako, lejiatan einddakun, dana preparata. Ordun eoten san bera orixe eta surixe bixkat, lejiak emotetzan kolorias. Segun sein naxa ba axe, lelengo maluti ibiltxe ben bañe gero esean lejiatakoik ibiltxen esebenik, surixe ibiltxen esebenik.

Nik esautu netxusen amuk, bañu eukitxe ben galbanisi, eta auantate ben bastante, bañe gero ugartu etxe sin, galbanisi on mouku esanin. Gero etorri san au kromu te, inoxidabli te, danak onek naitxues; brillu, brillu, da ugartu be gitxia ta, arraňak a martxan ikusten dau, arraňak kolpe eingotza ikusten dabenin mobiuten dule. Onek das merkaun iual esajerau ixango ra bañe, asko, asko: txapa, ule, rapak, gomak.

Au arraňau ibiltxeko, martxa gitxi erun bisu, se onek estas preparata igaxan etxeko tengari einddakun, eta onek ixkirik eta etxetzue bixkat martxi emoten batzasu, buelti asko artu, esti susen juten uretan, desordenata juten di uretan. Onei esatetzau gomi, txapak eta be baras eta. Txitxarrotoako ra au, amen txitxarrotoan motor txikixan etxen dabenin, olakuas etxen dabe, ortxe tartin ipintxen da amu eta motorra geldik geldik juten da eta onek be bai, lumak di onek, txoixan lumak. Inox jun na ni ara plai ertzea lumata gero apaxu etxeko. Gero uretan geuk dakauen moure bista gitxia dakarre(...) eta arraňak be an ikusten dabenin, eurak jateako rasenin, eurak juten di bixkor eta bestetik an tartin ikusten dabe mobiuten a eta esin pentza arraňik estanik.

Au re garranga baiku, arpoi esta au. Onek ixaten dis arraiñ asko ran parajin; atunetan da txermoletan da, baforan kontra etorten da arraňe eta aiñ itxutute eoten da gero arraňak agarratetza lumin barrun dan amuai. Ordun arraňe ekarten dabe gorutz eta ondarrutarrak eta etxe ben sari ero ipiñi txe, es pasateko, se olanik artzen dau, part gorutz eta bera beres soltaten da, ori re asko ranin. Orrek galtzen dus arraňe bera dulako gitxitzen, ia sareik esta biko.

Kurrikan esatetzau guk kasako sistemi esateotzaune, onei danonei, onek martxan eruteko sistemi kurrikana ra. Erderas da au, “corre-caña” , orrek kañabera eukitxen daves karretik eta, eta kurrikana ortixeik dator.

Apaxu saskarraua, onek atunetan; kasan juten giñan atuneta ero alasea. Ordun eseuales biberok eta, antxoa txikixe atrapatzen san, atunetan ordun antxoa txiki asko eoten san, ongun es imajinateko beste, eta auxe kostiau be bera etorten sanin barrure bistan eoten san dana bete-bete eindde antxoa txikixe. Denpora aretan etxen san, serkun atrapa, esta? Eta boltzi formatakun antxe laga, boltzan bertan laga. Askotan segixan etorriko gatzun atune, eta beste askotan eon etxen san antxe boltzias, arek botaten dabenes boltzatik eskami te, bertatik ataten sendun erregiñas da. Ordun antxoi ipintzen san eskuas botaten a apaxu, eta arrañak agarratetzanin ikusi etxen san nox agarratetzan, ontxe, ta! Eta ordun, ten eiñ eta susenin pantoka, kaji sartu te sartu, pantoka esateotzaune, ori erderatik dator, pantoka, barkun kostau, jeneralmente obra muerta ra... kontra-kaela ra, bigarren kaela eukitxen dabena egurreko baforak. Obra muerta ra kubiartatik kaelea dakarren satixe. Barku beian da es eta andixeik kontrakaelearte deitzen gako pantoka.

Ordun atune ekarten sendun kakuas sartute, da alantxe san arrantzi, ta arei esaten geuntzan alasin. Uraskanin antxoa txikixe ona etorten sanin askotan eon ga danok atxoa txikixe serkun dabela, danai esgakoie bañe gertaten, batzui gitxia te bestiai gexa ta. Ordun arrañe euan asko.

Au apaxuau re saskarra bañe auxe be ibiltzen da, atunetako balixo rau onek e! Eurak bertan dasenin, bafor egalin dasenin. On beste sistema baten atrapatzen dabe, antxoi bera be bixik erutesu, te ordun askotan ilddaku sartzen seuntzan, eta bardiñ jate ben, bixperako arrañe be jaten ben. Eta gero sistemak diferentik dis orrek danak eta, on bera arrañe engañateko txifarra etxen da, botaten da berak atunak geu es ikusteko eta gero ure dana salpika etxen dau arek dana bera itxutzeko Eurak, antxoi jaten dabenin de sardan da dabisenin, sardi esaten gako eurak antxoi jaten ikusten dousenin asalin, batu dabisenin an, aparran lantxeik, suritxasun utze eukitxen dabe, suritxasun utze, itxosoik be an urdin illunik ikusten, eta orreatxik engañaten dau on, txifarra eindde geu eskuta ta. Atune engaña ein bir de eta beti esta engañaten. Atunak problema andixak eukitxeotzus itxosun, atunak sumaten dau, bueno-bueno... sarati estabe entzuten orrek, bañe eku bai, eku, sentiu. Bañe saratai be etxetze eta berai txalopiai be ikuten botze gausa rrarok eta... egoten di, ofisixo onetan, onek biberuk etorri eskeo gixon askoi makiña bat disgusto ta emotze, esin atrapa txalopik ser dakarren eta, se pasaten gakon txalopiai es arrantzateko ta... da on gixonak espesialistak das ipiñitxe orretakoxe, on etxetze saratak eta desibeliuak eta artzetze, makiñak be baras ba! Eta ipiñi eurai motorrai eta ordun ba esta

bardiñe. Eoten di batzuk kojinetakin, rodamentukin, iual rodamento bat estropeata eoti arek txilixu atatetzu belosidadin, gausa asko seuk estakixusenak, seuk ikusi bestik arrantzanten dabela, seuk estosule arrantzaten da amen se pasaten da ba?, seuri bera etorri bigatzu te. Patroi askok eta askotan euki rabe txalopi eindde suerti, ta gero eoten da ba “a bai famau te”, bañe gero allaten gako ta lengo famau e, nun da famau gero? Conpliscau, muy conpliscau.

Ori re atunak iltxeke, ori egur bat da, putxeti, ero ondarrun mataputxeti. Egurrak dis onek, estosu ikusten agarra leku eindde dakarrena? arrañe etorten danin barrure oneas kaskotin joten da iltxeke, kaskoti re buruko parti, kaskun gañin. Te kaskun joten da iltxeke, bestelan, bixik, estropeaten dalako asko, su biarrin basabis eta a bixik lagaten bosu, an dabil a beran busten gusti apurtzen.

Piti: Onek aingiratako ta ixaten dis, onek seguru eukiko rau alanbri, au alanbrias eindde ra eta onei beonei soki olan joti be bai alanbrias, inddartzeko eta es apurtzeko, txanpela esateotzau guk onei, txanpela eindde, aforrau, refortzata.

Guk potxeri deitzeotzau, puntera, guk potxeri, ondarrun potxerinekuk dakasus amendixeik. Estai nundik urtenda, bañe potxeri. Potxeri esan bir geuntzan txibikorañai, bañe amen aldrebese esaten gendun, ba potera bara, potxeri, txibikorañe poteratik baator, guk potxeri esatetzau preparatako amuk gordetekuai. Subille ta potxeri, amuk peata dasen soki.

Bermiotik urtendako barku re au, au Ogoño ra ta, Bermiotik beatute da au Ogoño eta amen du espetakin. Espeta da, eurak barak esateotzen, guk espetak esatetzau, lusatzen disen paluk apaxuk juteko an. Palo lusik, eta amen aurrin jutun disenak, txerkiuak, or jutun dis txikixauak. Enjeneral espetak bi erutetxues danak. Txartangu esaten gako palo batei, on dakarre bafor gustik tubuas eindde, eta itxasotik datosenin altzata ekarten dabe, puentin eoten da olan gorutz, eta gero a erria etxen da. Len eseuan olakoik, len menditxik bajaten gendus en egurrekun eta enjeneralin ixaten san ba eukaliptu ero aritze ero, eta lisarrak be bai te. Ori ixaten da treiñan sokak juteko, treiñe botaten dunin bafora, gero soka batzuk jun bir di an sarea, eta arek jutun dis txartangutik sir, gero bueltan susenin ata etxen di, txartangu barrure sartzen san lena. Gero beras forma bisu boltzi, beras formaten da ta.

Guardakalorra da txalopak dakarren montaji, estrukturi

Potxeri te subille: potxeri te subille ri tretzak, tresi re palangri, esta? Au re subille, tretzin beko parti, eta onek potxerak, tretzin goiko parti. Soka klase bardiñak dis, bata meiaua ixati eta bestu senduaua ixati. Senduaua beti beku. (...) potxeri amu darunai deitzen gako.

Guk onei esaten geuntzan treotzarak, tretza-otzarak, tretzi gordeten san otzari. Eskeitzen san sikatzeko. Etxitan etxen sin enjeral ondarrun, beste portu askotan eiñ ixan dis bodegetan, eta eukitxen sitxuesen lagun batzuk an lagata bodegetan tretzakin kargateko, bañe ondarrun bakotxak berik, laune, bosna, patroik esaten bana, jeneralin ixaten sin papardotakuk seiñe be bai te onek besitutakuk laune. Eta amentxe treotzaran ipiñi karnati eta amendik urten ala amuk, or otzaran ipintxen sendun da olan planiaten jun, gero itzosun banan-banan urten datxin, martxan urten bi ben eta enpatxa baik danak, eta orrek juten sin, tabla bat ipintxen san karkabias, luseran baforan atzin bertan, eta an jarten sin gixonak ortik batzuk, bestik amendik, eta onek eruten ben gero mundille gora, buxi gora eta, batak amarratu bitzan goixe, bestik amarra bitzasen tretzak alkarrei, bakotxak berana. Eta ilaran eta askanin ureta urten bi ban, baforan martxan eoten san, eta orrek karnatak es urteteko sabalin de an erose enpatxo eoten san ba, eoten san, ordun sinkakin etxen ben, sinke, es ugartzeku ixaten san a, me-meiak ixaten sin te areas etxen ben olako aparato bat albuk eukitxen bana meiaua eta amen paso bat eoten san eta amuk antxe barrun juten sin, andik juten sin ureta, eta arei esaten gakon txitxaiste. Txitxaiste ixena ra, ba amen amuk urteneran tzist!,tzist!, tzist! Etxen dabelako, saratine ra ori.

Au esta kala beune. Au re beune esta? Eta au re apaxu geuk muxarretan ibiltxen douena, ontxe, ontxe, au juten da ondu jotea eta muxarretakuk eukitxen dau kuriosu. Piti, au re piti, muxarrak agintzen dau iru, muxarretan beti ibiltxen dou iru apaxo.

Amen da kala-beune, onek dakar amen barilli, oxe ra kala-beune, eta orrei beste sistemai esatetzau beune beian dabela, se onek amuk darus beraua eta erun eingo rau a. Ori soki re dana.

Ori re trabola. Eta au, amen dakarrena, jiratoxo bat dakar or, onei kotak eta juteko. Kotak dis sokin lodiunik. Onei esaten geuntzan txonbu. Bi alanbre

akarren apaxuai txonbu estetzaue, estai seatxik, ixaten san pantxotako ta, da ori galdu san, da au be galtzen du, arraÑe gitxitxueran olako gausak galtzen juten dis.

Amen da tubutik ataten.

Tretzak: guk ondarrun onei esatzau beti urkulak. Ondarrun usaten san, mendire jun, esta? Ta arbola asko, bates be urkixak eta orrek eta, onek be bai, o arkaixak be onak iaxaten sin. Guk etxen gendun lodixaua libre laga eta meiauan amu sartu, te gero amen puntan beras tretzias bixak batu, guk ixan be esatetzau urkuli, urkulak diselako. Jun mendire ta saspri ero sortzi urkula eindde etxea. Ordun on aldin asti asko be eoten san, negun de itxosa askos be gitxia juten san da gero, tarti eoten san, antxobarik lagataku atuneta jun bitxartin, baforak eta ein bir ixaten sin urtero galdarak ata, ta garbitxu, te suas ebiseles, arek tokaten gaskun antxe gebiseoi etxi, beste tripulasiÑoi libre eoten san, da ordun oitxura andixe euan atuneta aurretik Berritxure ta pasiata ta. Geatzen sin iru-lau motorrak.

Ordun ixurdias atrapatzen san antxoi, ixurdik berak estutzen ban antxoi eta asalea ata eratzen ban; sare txikixak euasen eta sari botaten san, antxoatan. BaÑe arek antxoa andixak alde etxe ban amendik eta askotan maxatzin antxobatai te lagata eoten sin txalopak, bentaik es ban eukitxen txikixe basan da, ordun atunetako preparaten sin, euran bixixe antxe, atunetaku san da. Lena esate ben, “kontraxo gexa akasu antxoa txikixak baÑo”, antxoa txikixe mundu gustik nai rau jan. Ordun antxoi es bakarrrik ixurdak estabe jaten, atunakin be atrapatzen da, simarroikin be bai.

Ixurdi asko etorten san ona. Manjubi esaten gakon, ixurdias atrapateko eriai manjubi deitzen gako. BaÑe manjubi ataten dabe ixurdak be bai, korrak be bai, sakilluk be bai eta kontraxo gustik. Ondion semat e ni amentxe nabillela, atrapaitxuas, arritxik beatu te an da txoi pillu, te ain_sorrotzak, txitxarruk, busten_baltzak, danak banko baten antxobias.

Jeneralin nasta esti etxen, punta baten batzuk baras bestik beste nunun, jeneralin makalauk ibiltzen di atzetik, abillenak beti aurretik eta ain_sorrotzak antxe, arek aurretik beti.

Ordun eueldi txarrak euasenin, askotan esin ixaten san biarrik be eiñ, da onek eueldi txarretan da beti or dabis, iual beiñobeiñ geatzen di bañe enjeneral or dabis itxosun. Orduko bi txalopa baño kapasitaua ra on arrañe atrapateko txalopa bakarra.

Nitzako euneko amarrik be esta arrañik lengo aldin. On arrañak etxen be asi dis, arraiñak eiñ etxetxues, ia faktoixak semat amen saltzen dabisen, lupiñak etxen das, urre_buru etxen dabis, balixu baakar... bates be ur txikiko arraiñak, on, ur andikuk presiñoi eta euran gausak bir dabe ta, besiurik eta estabill ondiokan einddakoik, esin ddabelako e.

Pantxu re ori, pantxu guk sasoi baten errixun ikusten gendun, Errenteixarte allaten sin pantxuk. Amen despiskan esaten geuntzak antxoak kentzen sariai, te ordun, asko alperrik galdutako antxoi te bota etxen sendun atzerutz eta ordun lasunak, pantxokumik be korrentas batea an ibiltxen sin eurak antxoak serka ta danak antxe jaten. On pantxoik be esta ikusten se pantxuk beti ur andixe billatzen dau, juten da ur andixauan bille. Lena besiutan ibiltxen giñanin be, patroiai gustaten gakoien lelengotik es asti besiu andixe, da ordun, “kanporei gabis”. Gustaten gakoie, lenako barrako txikotin esaten da, ur txikixaua dan paraji. Bañe amen kanpora ur andixa dakasun moure nortea, Ixkoten da basabis, a beste moro batea ra kosti, eta ordun an barrurutz dakasu ur andixaua. Ixkote da kala bat eta ori asten da Fosa de Cabretón, fosa baakixu serrei esateotzen, sulo andixai, eta ori Cabretonen bertan errixan asten da, Frantzin, ori Baxonatik iru-lau milla kanporaua dakasu, gausa gitxi. Or asten da kostata bat geuana eta besti asten da oestea, gero amen etxen da, allaten da distantzixa batea ba Donostiko altura, eta orra allaten danin asten da nortea, Frantzik berak kosti dakarren moure, bañe ori suluoi barrure dakasu eta es kanpoa, ori re Fosa de Cabretón esatetzena, or profundidade andixak das.

9.3. TRANSKRIPZIOAK MIREN “*kantale*” (Mi.)

1. zinta

Maixetan pasaten nitxan, olako bandeja bateaz, enlatata euasen, lantzin beiñ ixaten san kilo biku, o bestelan arek txikixak, latak. Orrek lata txikixak ixena euken bañe on enas akordaten. Eta etxen geuntzan orixu eiñ, eta ipintxen gendusen kajetan, ilara bat ipiñi eta orixu bota, beste ilara bat ipiñi eta orixu

bota eta antxe laga, eta gero bixamon goxin ero sarratu etxen sin. Sarratzen lateru eoten san, da ni eoten nitxan ba eurai tapi ipiñi, orixu bota eta kanta be etxen gendun. Lena kanta etxe san asko. Fileti arraskaten, esta? eta kanta.

Gure usabai gustaten gakon gu kantaten ikusti, se kantaten bageuasen, ba kanta ta, kanta ta, eta bestelanik ba berba.

Prosesoa:

Antxobiai buru kendu eta barrilletan fileteako eta latentan kanpoako.

Lelengo gatza emon tiñetan, buru ta gusti gatza emon, gatzetan ipiñi. Gero etxen san ata, salmueri bota berta, kopaletetan ekarten san, eta gero eruten san andik ba maxan enpakaten euan jentiai, eta latan ipiñi bir basan ba, kopaletin eoten san, ilara bat ipiñi, gatza eiñ, beste ilara bat trabesea ipiñi gatza eiñ, gorarte lati bete arte. Eta gero arek latak tabla batzutan ipintxen sin, bagoi deitzeotzen, eta gero ilara bat einddakun tabli ipiñi, gero besti ipiñi, besti ipiñi eta gero gañin ipintxesu arri pillo bat. Arri andixak, pixu dakarrenak, eta alantxeik etxen gendun antxoba kontuk. Eta txikitxuauak etxen sin aparta eta arek etxen sin olako pipak esaten geuntzan, araxe bota. Pipak dis barrillan morukuk bañe lusik, egurreskuk, sabalak, masi-barrillak sin estutxuauak. Barrillak ixaten sin gerri parte artekuk ero, bañe moñuk ixaten sin, txikixauak apartatesinakin, eskun artu eskukara bat, sapaldu eta eoten san bat gero enpakaten. Eta arek moñuk ipiñi eta olantxeik, moñuk dis, banan banan einbaik ba moñuk eindde eta gatza emon aretxei.

(...)

Moñuk fileteako etxen sin, txikixauakin. Filetin txikixak apurtu etxen dis, ordun, moñun baras gosatu ero etxen dis eta estis apurtzen, a gero fileteako ixaten san. Arraska eta filetako. Lantzoi be bai esautu neban nik filetin. Atzapar puntak eukitxen gendusen odoldute, asala kendu bir ixaten gakoie arei, ba... Trapukin arraskaten san antxobi, trapo suri bateas, gero andixena kendu, gero beste trapo garbixauas. Iru mota eoten sin: garbitzallik, iraitzalli eta enpakatzalli. Garbitzallik lelengo andixena kendu, eta batu amen danak dasen morun, arraska eta plater garbixin ipiñi. Gero, a plater andixe etxen gako sabaltzalliai emon, arek sabaldu, asurre ta kendu eta arek enpakadoriai, eta onek bata bestin ondun koloka. Iual kilo biko lati, ero kilo bateku ero, etxen sendun onek txikixak, akordaten es nasena akordaten.

Kontu euki bir san latakin be bai, se latak eukitxen baben pestañi bixkat okertute ero eseban balixo, egala, pestañi deitzen gako es? se bestelanik makiñan itxieran esta kasaten.

Andixak sinin pixa etxen san, se enpaketetik enpakatea be salto andixe ra. Batzuk etxe ben sapaldu bixkat eta beraua geatzen san, eta beste batzuk, ba ariñaua etxe ben da lusiduaua bañe arek pixo gitxia, eta berak esate ban pixu erun bir ixate ban, eta ordun etxe san pixa. Orrei txikixai etxen gakosen ilara bi, esta? natural, arek estakarre pixa biarrik.

Atune etxen san ba erun, eta bota beian gañea. Artu bustenetik eta iru-lau, banakak eoten gixan, matxetas jo burun egal batetik eta gero bigarrenin buro gusti, eta gero atunai sartu esku barrun eta buruas batea tripak ata, kendu buru eta kendu tripak. Eta gero etxen san garbitxu atune bixkat eta mindrixki kentzen gakon jeneralin. Mindrixki re atunan paparra. A aparta etxen san se makala sanetik, ba ariña galtzen san. Ostontzin trontzuk etxen sin, satixak, sartu galdaretan eta oxe. Gero ipiñi ben altzateku inddarra, bañe asieran katias altza bir san, eta gero bertan egosten estai semat denpora eukitxe ben eta gero an egosten sanin ataten san maxeta, eta bixkat otzitxu baño ariñaua asala kentzen gakon eta laga, ori egosteku basan. Eta prijiuteku basan, etxen san tajadak eiñ eta prijiu. Egosixai etxen gakon gero, orixu.

Agutzane Osa:

Egosten benin eriñotza botaten gakon. Ama prijidorri san eta egosteko eriñotza botaten sendun. Prijidorrik euasen ordun, prijiuten benak eta atakoxe euasnak andrak.

Miren:

Beiegarbitzallik esaten gakoan, ba sei bat andra ero ixaten sin, da beiegarbitzallik esateotzen ba, biar kaxkarrak etxen benan. Oxe titulu euan ordun; arek katik altza ta, bagoik karga ta. Aukeratute eoten sin, biargiñenak ero, molda gexen eukanak ero... gero ni be eurai laguntzen eoten nitxan, eta gero ni kajak armaten be bai. Kajak arma, kajak eiñ, eta batxe kargak erun bisinin ara fatoxa, ara Alameda, iru burbileko karro andi bat eoten san, tabli amen eta, tabli or. Marka noako bisin kajak, sellu joten gendusen eta karga,

karga ori eta gero artu karru eta ekarten neban fatoxa, Alamedin aurrin, Purineko dendin aurrin. Purineko dendi san Floraneku esteotzena lena, eta albun euan fatoxi.

Trasko ta gusti dantzan etxen gendun. Len traskuk ibiltxen gendus. Andramai bexperan be, atunai buru kentzi, kakatzi esaten gakon, “ser dakasu be? kakatzi akau”, eta arrañe artze ben, atune artze ben eta ordun andramai egunin be biarra ein bir ixaten gendun; arei buru kendu, tripak ata, prepara ta, eta beangañin belauniko, tablatxu bat ipiñi eta belauniko.

(...)

Kordan etorri giñan. (Alkarrerri eskutik helduta)

Fabrikan kaleko erropak eruten gendus. Norberak eruten ba amantala, urdiñe kaleako, eta bertako sakukin einddakuk. Kaleaku etxen gendun doblata ipiñi ipurdi aspixan eta urteten gendunin tolostu-tolostu eindde. Bestelaik sakuk ibiltxen gendus, errematikin de, sakuk josi, gerrixan eiñ erremati tela sati bateas, egalak ebai, bisarrak kendu. Iual petuas be bai.

Gero traskuk. Lenako-lenako traskuk dis narrorunak, eta gro urte ben iru patakuk, olesku, ariñ-ariñak sin. Eta gero aretxen ibiltxen gendus danok. Narru ipintxen neutzan nik puntetan, eurixe euanin de, neuk josten neutzen narru, es labanik etxeko eta gasta etxen san arin trasku, eta txatuelakin geuk ipintxen geuntzan, Olakoxe musturre bixkat sabaltxua akarrena.

Agurtzane Osa:

arrantzalik be ibiltxe ben ordungo denporetan. Egurresko traskuk, bardiñ, narru ipiñitxe aspixan laban es etxeko eta gero siesko erropan ure barrure es juteko narru ipintxen san be traskun.

Siesko erropak be euran prosesu eukan. Aseitelinesi esaten gakon, olanik esten gakon, “aseite de linasa” ixango san. Kofrexan saltzen san. Iru lau baño emoten gakon, eta gausi san selako aseitelinesi eukan, txarra basan pea etxen sin eurak alkarreas, ona basan es. Guk kuarto baten eukitxen gendus didiliske. Ori inpermeabi ixateko ra. On eruten dis plastikosko one, eta arek sin telasku, tela lodixe, olona estiloko teli eta areas etxen sin josi eta asitelinasa emon. Emoten

gakon trapo bateas, belauniko jarri eta akordaten nas gurik brillante brillante eukitxen banak. Eta plastikuk urte ben gero.

Txaplatak eta, len arrantzalik eta, bañe txaplati era batea pea ero beste batea ixaten san. Nik etxen neban kosturak ebai eta sartu eta aurrin txaplati, eta ipurdixak be bardiñ. Eta ondo ipiñitxe baeuan txaplati atensiñoi erute ben.

Burun ibiltxen bena suesta ixaten san. Ori ixaten san kapelin morun, es borobille, luse samarra eurixe an berus juteko, naiko lusi, lepo partearteku eta soka bateas egaletik lotu eta suesta san ori. Kapoteik eta es san esautu. Gero kapotik urte ben txanukin esta? bañe ori esta lenaku. On edoseas juten dana jenti itxosoa, len maune san, domeketan be bai, dana maune. Nire gixona ta ariñauak bruse ibiltxe ben.

Miren: (...)

Nire atxe balandraku san, estai esautu senduen, balandrerek. Antxiñako baforak, eta ona molla gora etorten sin, eta dendetako kamionik eta esan eoten eta eurok ekarte ben, balandreuk ekarte ben, Aixmendinea akordaten da, asukri te. Se ni neska txikixe ixanda atxana juten nitxanin araxe, eurak deskargaten sitxuen dendeta biberik. On kamionetan ekarten dabena, len balandratan ekarten sin. Ondarrun euasen balandrak, iru ero - lau esautu netxusen.

(...)

Berdela be bai etxen san, eta gero txitxarru. Berdela prijiute enpakako san. Ori biñagretan ipiñtxen da, prijiue biñagrias ibiltxen san, egosixe ibiltxen san orixuas bakarrik. Txitxarru prijiu baño len sikatu etxen san. kanpoa eruten ben eta astuk euasen ultzikin. Astuk ixaten sin patakin, itxi etxen sin, sabaldu eta anak sabaldute gelditzen sin, eta antxe sartzen sin txitxarruk eta antxe sikatu. Sikatu te gero prijiu. Entzeire sikatzen san, segun se egueldi euan ba. Eta gero latai atzea be baño emon bigakoie, baño-maria, filetai es, bañe atun kontuk eta egosi ein bir ixaten sin. Berdela baño betandixe fijua ra gausetako, berdela beti re makalua ero eta ordun beintzat esten san es ebala balixo latako. On sekreto bat billatute dakarre. Marmitxaku etxeko be betandixe obi.

Segun selako latan sartu bisun tajakdak etxen sin, eta enpaka ein bir san. Olako panderetak esaten geuntzan, sabalauak, bajuauak, latak dis. Ero

bestelaik kilokuk ero txikixak, obalauk esten geuntzan, orixu eiñ eta gero sarratu etxen sin.

Len ataten san orixu bonbias, sartu musturre bidoin eta satri, satri esaten geuntzan orixu eoten sana, bidoitxik satrea bota, eta gero arek eukan txurru, eta nik ataten neban txurrutik. Olantxeik san beti. Len san bonba bateas atateku. Gero txurrun artzen neban bir neban potu, eta gero potu erun ara, mai gañea, aproposak geunkasen maxak makiña bueltan, ojaletasko orrek, a potu eruten neban mai gañea, eta andik potutik botaten neutzan beste potuas bir dabena. Ilaran ipiñi eta bota danai.

Fileteako geunkasen maxak; lelungoku, aseituni be bai esaten sana, beran ofisinin aurrin euan aseituna maxe, da an euasen asurre atatekuk, makiña bi eoten sin. Olako pipa andixetan geunkan aseituni. Ordun enekixen aseitunaik jaten bañe, batzuk etorten sinin eskukarak ekarte ben. Batek etxe ban asurre kendu ososoik, kajoi euken egaletan, artu makiñias, ipiñi aseituni eta grak! asurre ara eta aseituni ona, eta bestik etxetzan filetias bete. Aseituni geunkan lelungoko maxe. Aproposa san, olako mai kuadrau bat, makiñatxu bat atateku eta besti sartzeku, eskus uste dot sartzen sala. Eta gero euran potutan srtzen sin eta aseitunai etxen gakoien euran kaldu ero dana dalaku. Ni enitxan aseituna maxan eon. Bertan etxe ben kaldu be, “aseitunas rellenos de filetes”. Eta bestin etxen san lantzoi. Lantzoi etxen san asala kendu eskos, arraska eta asurre kendu eta filetik eiñ. Filetik ososoik baik sati batzuk eiñ eta latetan ipiñi. Andixe san ososoik sartzeko, puntak ebai, trabesin ebai, filetin sabaleri artu eta. Aseituna maxe esten geuntzan arei. Lau- bost- ero sei eoten sin aseituna maxan.

Aseituna maxe lelengo, gero lantzoi eta gero antxobi. Beatzi mai euki gendusin. Eta an atzerenguk, beian gañea esin alla eta trabeseko palo bat eukitxe ben anketan, anakak bixkat altzateko.

Ekarte ben aseitunak barril andixak eta ederrak. Akordaten nas, sartzin giñanin, eskillaran ondun eoten sin pipak aseitunanak, esku sartu te artze ben eta jan gero, niri es gatan gustaten da nik es neban artzen. Kaldotzatik ekarten san. Aseituni bir dan moruku etorten san, siku es, jateko moruku antxe. Gero rellena etxe ben. Kaja bat eukan eta araxe kaja jutun san aparatuk kentzetzan asurre, eta gero bestik etxe ben bete aseituni. Eta gero seguruena lengo beras

ekarren kaldu aprobetxako san. Gero kendu ein san ori, ni gastu nitxan bañe, esautu neban bastante denporan aseituna relenuk etxen.

Ni despixkan ibilitxe nas. Es tot besteik eiñ. Gabeko amabixetan jun iual da, ontxe be gogun dakat. Juten giñan plasa berdura jeneralin, orraxe gora ekarten sin, etxen gendun bat, eta angu amaitzen saneako besteik baeuan besti eindde eukitxen gendun. Kalin etxen gendun. Gabeko amabixetan asten giñan iual despixkan. Manjubaku ixaten san bat, ontxe ekarten daben morun, libre, bañe saritan, sarik bota eta antxe enpatxaten san, eta gero ba arek sarik libra ein bir sin. Kapoti ero seoser jantzi norberak, artu olanik eta otzareta, solta ta otzareta. Eta gañea ondo jakin bir sendun soltaten se alperrik galdu baik antxobi. Etxen gendun, segun semat ekarte ben eta bafor batetik bestea ibiltxen giñan, despixki etxen gendun eta antxe irabasten gendun dirotxu bixkat. Gero gixonak eta bertan geatzen sin. Plasa berduran askotan, dena libri san eta ara eskillareta altzate ben txalopak sarik, eta gero guk lau-bost lagun ero jarri illaran eta artu eta kendu eta kendu. Arrasterokoik estot eiñ se ordun arrastero gitxi euasen Ondarrun.

Kortasarrenin guk biarra etxen gendunin, kajak be selako pixu, on ariñ-ariñak dis. Gero ureta tiña botaten san arrañe, eta aparta ein bir sendun andik arrañe. Estoskun lagaten sarri kanbixaten ure, se ure kanbixaten gendunin, negu ixan arren, au urau eoten san epelaua asko be, bestik isotza eukan kantidadi, eta ospelakin eta ibiltxen giñan. Axe baño biar txarrarik estot ikusi. On es, on guantik das eta on beste estilo bat da eta. Tiña botaten san bariatu, eta arrañ surixe botaten san maxeta. Leatza, mediani, gordi, peskadilla txikixe eta orrek danok gero aparta ein bir sin. Ureta botaten sin garbitzeko. Arrasterutaku san.

Agurtz. Osa:

Eta botaten gendun edur sikiñe, edur sikiñe asko batzen san, ibilitxaku, itxosutik ekarrinxaku, or kajakin eta euasenak eta. Eta egoi, arrain sapal bat da, eta momatxe ta arraxi te orrek danak edur sarras batea bota etxen sin. Eta pentza on semat balixo daben. Ni akordaten na, Amerikanunin etxen gendunin, diru be bai eukiko ban arek bañe agarrau... txalopa txikixak etorten sin negun, Santanderkuk eta orkuk eta amenguk eta Ondarrutik ibiltxea, bañe klaro, arek aste askenin be berton eoten sin eta jan eiñ bir ban tripulasiñoik, txalopetakuk, eta ordun arrimaten sin arrasteko fabriketa balda bateas arrañan bixkat ero, afaltzeko ero baskaltzeko ero... isidro amerikanuk, justo-justo, txitxarro

eskasena ero, eta amerikanoik esuanin estaen geuntzan “etorri, etorri” eta emoten geuntzan... eta esaten geuntzan “korrer al barco”, al danik onena emoten geuntzan. Beñ atrapa ein gentxun Isidro amerikanuk.

(...)

Agurtz. Osa:

Txalopan beti txakur bat eukitze ben. Amen dator egunen baten txakur bat, agarrateosta amendixeik eta ondesa ein gastan. Tetanu emosten. Beatzi urrenin euki ben txakurre barrun, ia amorrotune ixan san ero, solitzen basan saurixe ro, bañe esuan amorratute.

Miren:

Urteten gendunin fabrikatik plasa berduran pasiarak etxen sin. Debrasa eta arutz eta onutz, nobixuk be antxe batzen giñan da, gasataiñ errik eoten sin negun saltzen da.

Andik aldin euan baltzio tokixe ona, eta amendik aldin euan lurre, da sartzen gaskun dantzan egarrixe, eta juten giñan -ongo aukeraik esuan- Sanpedro Txurrure aringeingan ure eratea.

3.4. TRANSKRIPZIOAK TRINI / BEGOÑA BURGOA (T/B)

1.zinta

Boki: bañe au ongo modalidadi esta, au antxiñaku ixango ra. au antxiñaku re. Onek dakar tipu e... alanik batute esta? ta raa, batute, norberak ten eindde... guk estou eiñ olakoik. (...)

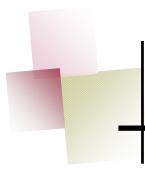
Iñoix Galisiko baxetan da treñe esiñ bota ta karnatin bixkat nai eiñ biberako eta ordun etxen da, treñ txiki-txikixak etxen di miniaturan, berreun brasaku rana ba, amar brasa ero bos brasa ero e,da txiki txikixe, dana treñan morun bañe dana txiki txikixin, da eurak botaten dabe batelea salto gixonak eta bateletik, bañe esta au modalidadiau, bera treñe, beran kortxu, beran beune eta beran gausakin. Gausa gitxixe ein bir dabenin, baixetan estabelako lagaten

treñik eta botaten, danak juten di batelin eta batelin etxen dabe ba alakoxias, onetxeik lantxeik etxetze ba ten. Bañe ra treñe, bañe au, au es, au re sako bat botaten dabena eta gero etxetze estutu eta barrun artzen dabena etxen dabe batelin erun. Eske au modalidadiau re treñetik barrure altzateko, sertzuk di orrek nik askanengo mostu neutzana galleguai... salabardu estilun di onek, bota sabalin eta batzen disenak se arek be etxen dis bota, batutakun gero itxi, gero osteabe irai eta rast, kubiarta gañin bota.

Etxen dabe arrañe serka eta sakoa ekarri, ta sakuk dakas ba... guk semat brasa emotetzaus, iru bat kana, otamar bat brasa ero ta etxen dabe sikatu, da etxendabe gero irai, sikatu, ure kendu, itxosun da bañe ure gorutz altza, pasador bat balitxake morun goraua arrañe sikatzearren asko ranin, ta etxetze gero, botaten dabe panderu ero salabardu ero ta dsast! sartzen dabe ta botaten dabe berta sakoa, ta orduntxe alaten dabe. Arrain gitxiaua bara etxen dabe panderua. Panderu re burdiñasko alakoxe seras, kirtenas, kirtenas etxen rabe raa! sartu eta, bañe arraiñ asko bara etxen rabe bestias. Besti bota sabal sabalin, artu te itxi etxen gakoe, axe soki libraten dabe ta dena rraas jausten da kubiarta. Arek estakar bestik dakarren aro gogorrik. Areas be kontu euki bir ixaten dabe se uste baño beraua sartzen barabe treñe apurtzen dabe ta akabo. Asko ranin orretxeatxik etxen dabe bestias, bestik estakarrenes burdiñaik. Angelek eta kiluk artzeotxues. Pentza, aiñ andixe san e... berrotamar e..., es, bosteun kilo esastan artzebala eta karo, gexei sala se gero ten etxeko be gexei sala, eta einbir ixan neutzan olakoxe sati bat mostu (...), ortxe amarrata lagasten eta ebai ala malla jirau endde antxe altzaten-altzaten; malla girau re malli dobla, se bestelanik etxen da aritxu, klaro, se, au ra era eta esta aritzen, bañe olanik trabesea etxen da aritxu, axe ra orapillu, eta arei derrigorrin einbitzau dobleko orapillu, malla jirau te gero josi, se bestelanik bertatik aritxu etxen da.

Nailona ranetik, nailona esta aseguratzen orapilloik eta etxen da aritxu. Enkanbio rederuk dakarre, eurak dakixe kruseti te estai ser soltaten dabe arek, bañe malla andixak diselako.

Bañe or gure malla txiki-txikixin esin leike, guk artaixin ebatxen dou. (...) Eraku esta sekule deseitxen, eraku beti ondo ra. Te arei etxeotzau malla girau bat josi bir dalako edo, bañe des esta etxen. Bañe trabesai derrigor einbitzau, bestelaik, ure jo orduko saass!, danak eta josguri gelditzen gatzu te akabo, sulu balitxake morun dana. Derrigorrin malla jirau einbiako. (...)

Saku re arrain-leku, atzeko parti, arraÑe artzen dabena,(...) totuaua ixaten da axe.(...) Semat kopalet ete akas onek Getaixakuonek, Getaixako islionek e? eta beste gixon batek esan eteotzan se, beorren mouku etxeskeo bat, ori esakeri re ondarrun. Kopaleta ra olakoxe otzari. Es birek agarrateku, bueltaku, erredondu, len asko ibiltze ben onek, argiÑak eta. Eta ordun esatetzen se, oxe ba... San Antongo Raton de Getariak ori e, selaku te, San Antongo kopaletan morukoxi, alakoxe kopaleta etxeskeo, ba, bat,, baÑe bestelanik semat kopaletkara eukikotxus arek mendixak? (...)

Bera boltzi akabaten dan parajin, guk saku esaten dou esta? bera boltzi akabaten dan parajin, amentxe akabaten basan “se ha metido la llave”, llave ra e, kankamu, eta aretxek ein ban arranka baÑe arrankatzan meie ta totun tuerkan, baÑe a einbir ixaten da dana garbitxu, malla jirau eiÑ te berai totuai be einbigakon dana garbitxu berak eukan malli, dana kendu bigakon, koskorrik laga baik, te esan eutzan nik, lenako Getaixako kopaletan mouku re au.

(...)Onek di karramarruk eta atrapatekuk. Onek jutem di arrixin da karo, ur txikixin ixaten da ori de nitzako eurak bistan eukitxen dabe ta gero atrapatakun batu etxen dabe ta esin ddabe urten.

(...) Plati, olakoxe bateletan jutem sin angulata. Amen ba molli seunkasun edo eskillari ero baÑe an gorutz basi ero gausi ero, onetxek, sapal sapalak sin, karo, gero errixun deltodo mari bajaten sanik ure gitxi gitxi eta baeuken bixkat berutz ba esin sin ibili te orretxeatxik sin onek sapalak, ondo ibiltzeko mari beian sanin be.

Batzuk jutem sin ba errixo egalín eta beste batzuk berrixun goraua, esean igual nun egalín jun, ba ordun olakoxe batel txiki-txikixetan jutem sin. Esan itxosoko gausi, errixoku sanetik baserritxarra anguleru san. Onek erreka tartekuk eta sinak Gosikakuk eta Errentexakuk eta anguleruk sin.

(...) Baldi, arrobi; onek eukan amabi kilo ta erdi, esta? eta bateas kaja bat etxe san, arroba bi eukasen ordun. Arrobi san Ondarrun amabi kilo ta erdi. Txalopak eta mari beian da esin ori eindde ta, ataben auxe, aspixan ipintxeotzen tabli erresa agarrateko eta amillotarra, amillotarra sin beste otzara batzuk. Amillotarrak sin e... otzarak etxen sin mateixal bardiÑas etxen san. A ixaten san freskoako, fabrikako antxoi etorrenin otzara andixeta botaten sin eta

arek otzarak ososoik juten sin fabrika, te freskoako esateotzen onetxek bruskkuk eruten benak kamio txan freskun sartzeko.

Kubiertan arrañai mangi sartzetozten, eoten san uredaxola, sikotan apurtu eingosan arrain gusti te. Aretxeas amillotarras etxe ben artu te onaxe balda bota. Aspixan beste otzara bat eukitxe ban, bir baño gexaua baeuan ba... Ordun etxe ben bota, karo, au onaxearte san amabi kilo ta erdi, bañe beti betiaua ba, beti “ondo bete e, ondo bete” esate ben. Gañea arin ein bir sendun.

Au san baldi arroba bat, auskeras arro bat esaten san, guk arro bat esaten gendun, arro bat amabi kilo ta erdi, da amabi txe erdi otabost eiñ. Kajik otamar kilo be artzen dau kaja normalak, on txikixak dabis bañe lengo kaja normalak, betiko kajik otabost kilo, segun se arraiñ otamar be artzen ban, bañe ia otamarreas aspiku etxen san bixkat mallatu. On enkanbio antxoa txikixe baator ogei otzarak ixaten sin fabrikakuk iru arro, iru arro otzarak ixaten sin (...). Bañe on etxen dabe dana pixa. (...)

Despiki: guk geunkasen txalopa bi, San Isidro eta motorra San Jose ero, Milagros ero, bi ero kanbixa sin. Da onek etorten sinin, despikkeruk, motorran saatin esautze ban, (...) Altza ein bir etorten sinin. Despikkeruai diar etxea lenengo, umemoku bat nitxan da jakin ein bir san seintzuk etorten sin despikka, de argirik bes kalitan da... Despikkeruk es sin arrantzalik eurak. Andrak eta asko eoten sin, morrure bota arrañe ta gero despikka. Ni gaste-gasti te danai diar etxea juten nitxan; fulano... etorteko despikka, noa? Koasteñea, bale ondo ra... benga bestea, ontxe eitze bestik diar ba... artuste aurri. Olantxeik, batu jenti te... gitxi basan eurak gixonak etxenben motorrin, te asko basan altza einbisan molla gañea, illaran jarri despikkan molla eskiñan jarri te dale... iru-lau otzara ipiñi bixkat anditxuauak gatza botateko ta txikitxuauak botateko. Malesixi e.. ordun be... iru-lau pixkat gañea botateko desentik.

Despiki: malletan sartzan san antxoi eta andik kentzi, andik atati san despiki eta gero otzara bota. Einbir sendun bana-banaka. Len malla andixaua san ta antxoi etxen san sartu, dana mallatute. Sare gustik etorten sin malla gustik antxoas beteta. Iual aiñ asko sartu te emon iual pixuas. Se anekdota bat kontakotzut: Santa Rita ra elixan, abogau de los imposibles esaten dabe, ordun txalopa bat euan kontixu ba ixelako arrañik bes da ori gañea agostu ero san, ja uri be erdi pasata, maxatzeku, maxatzeku re. Antxobari aurrea ta kiloik bes ta jun ei san Arrigorrre ta Santa Rita bentanan eixeuan, “emon ba geuriai be

seose ba”, gero gexei emon eta sare gustik erun Santa Ritak. (...) Aiñ emotzala pixo andixe, de gixonak esin maneja, ba dana galdu. Estai Bi koñatua es san.

Treñe ta sarin artin diferentzixaik bara? lena sin danak sarik, ta sin bolintxak: bolintxak sin meiauak, txikixaua, bueno treñan estilu eukitxe ben esta? beun gitxiauas, da, ur txikirako, atxin kontra juteko, altura txikixe ran parajin arrantzateko san a. Ontxe bertan be baixetan karnati etxeko estabe lagaten, Coruñan da semat juten disen, iual ur andixetan esin arrantza ta, proibiute ra bañe gabas ero, goxaldea ero bolintxakin jun oxo karnati etxeko, es saltzeko, karnati etxeko. Askaningoku guk Sagradai ero eingentzan. Da on orrek bolintxeroik esta, se bolintxeru juten san itxosa eguerdixan, eguerdixan jun de goxin etxea. De ekarten ben arrain klase gusti: sardiñi, txitxarru, mielgi, berdela, dana nasti. Gero etxen ben ba seuk aparta. Bolintxeko arraño oxo san, atxa kontrako arraño. Botaten ben karro gaña ta aparta gero. Ontxe antxoatan esta? astelenin urten da ondiokan kanpoa urteeko serik bes eta se? ta bolintxeko arraño ekarri rau; seatxik te bolintxeko arraño? ba nastata ekarri dabelako. Se antxobata juten sisnin sin treñak. Treñak ongoxik dis, berreu de berrotamar brasa luseri te... brasa bakotxe ra una sesentaisiete. Karo brasi len da, on e, jenerasiñoi danak das esaten altza eiddala amar sentimetro ero asi rela ta... lena san jenti txikixaua. Jeneralin brasi re seure alturi, te una sesentaisiete san ba ordunkoxe neurrixte. Kani re erdixe, otxentaikuarto, larotalau sentimetro. Kani, neurtzeko palo bat da. larotalau sentimetro akas kanik, otxentaitresimedio. Manejateko be ori baño lusia bara be esin ddotu eiñ, esa allaten.

Bañe ontxe askanin atarabe, galleuak atarabe ori modernidadioi, len emoten geuntzan papu asko, sakuaua ixateko, treñ txikixauak sinetik... bañe on treñak andixak disenetik on orrenbeste papoik es ori etxeko metro biko neurrixak das, eta gero aretxei etxeotze lau sentimetro kendu ero sei kendu ero seuk naisune. Ordun an ibili bir de ia lagun bi, bat amendik eta besti andik, ia beste bi tengaraka. Enkanbio kantias ondo moldaten sas. Papu re treñan satixak: pañu esaten dan lantxeik, piesa bat san papu. Semat papo bir dau onek, amalau papo edo, amasei ero... Sarrunak esateotzau ba... sati sarrai. On etxen dabe Taiwanen askos merkiaua, asia ero antxesir. Petroliuan amaierias etxen dabe, petroliuan seoseas, mateixalen bateas ero. Len etxe ben eun metrokuk sortzi kana sabaleran, ordun einbir san joskura asko. On etxen dabe otalau te, otasortzi be bai. Len etxe ben e laureun malla ta on etxen dabe milleta berreun mallaku eta luseri be eun metro rana berreun metro, dobli. Eta klaro, etxea

susenin trein barri bat asko obeto urteten dau, se josguri be alperrik eingosu - josguri re malliai malli peati-... aspaldi gustin neuk ebatxen dot, onek kana ta nik ebai, kana neurtu re. Artasikara batek iual ebatxen dau ba kana ta erdi. (...)

Aberixi be... aberixi esateotzau tarratara andixe bara... suluk di ba sulo txikixak ero brasa betekuk ero arra betekuk ero, sulo txikixak. Bañe ia brasa bi te. sortzi brasa ta. eun brasa bari orrek dis aberixak.(...)

Da iual an sus de iual lisuk datos. Lisuk esateotzau erakuai. Ene, amen iru-lau liso, amentxe, asi osteabe ta trapo surixe ipiñi te segi te segi te matematiko.(...)

Malla pasau re ba, malla baten fallo etxetzu txikixak, andixak aurrea eingotzu bañe. Eta antxe sartu bir de a, txikixin. Mallak dis, len ibiltxen san beintiotxo beinte, mallan euran tamañu, gero beintiseis beinte, beintikuarto beinte... semat numeru txikixaua malla andixaua ra. Beinte ra beti sabaleri. Beinte-beinte ta on diesiotxo beinte. Diesiotxo beinte, andixaua on. Diesiotxo beinte beuneako ra ia, sabal-sabala, beunetik ipintzeko. Antxoi an mallako litxake lenako saritako morun, beun beunin ipintxen da. Ure be ariñaua pasa bir dala ta pixo gitxia etxearren. (...)

Arrañak eskapa etxen dau joscari trabesea bara, igarri be esin ddotu suk eiñ. (...)

Orratzak (Augustinek jasoak)

Goiburuko orratza: Andixena armaku: armako orratza, beune ta armateko ta, kortxuta armateko ta. Arma ra, soka beune ero kortxu lotzi. Ta au re tranpi, tranpak ti egalekuk. Len tranpi amaitzen san amen sokias eta on ipintxen gako amen tranpillak. Tranpillak dis malla andixaua, arrasterukun lakoxi; juten disenin etxari etxen treñe etorten gakoien ariñei. Treñe meie etorten san ariñei eta ordun ba rekorrido bat eukitxeko, txikotin deskantzu eukitxearren.

Txikotin ixaten da motzaua ta eskun lusiau. Txikota ra, berau arrañe atrapatzen dana. Treñe sartute gitxi gelditzen da, serku esaten gako onei, ia gelditzen danai, eskuku re askos lusiau. Esku re askana bota, ta artu lelen etxen dana. Arrain-leku beti lelungoku botaten da. Arrain-leku re boltzi. Iru-lau berba rakas; arrainleku, txikota, boltzi...

2.zinta

(...) On etxen da tranpatik tranpa. Te len etxen san kortxun asi te beunin akaba, bera gero batea ero bestea iratxen san. Len gotxik bera etxen san. (...)

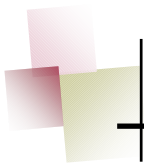
(...) Se euan eindde goitxik bera eta kaidi liso eukan sartute; edoselan euan eindde bera be, es pentza. Gotxik bera eukan gora eindde, ta gero kaida gexa bibanin eitzen olantxeik, lusekera sartu da arek eukan gero istoixa asko. (...)

(...) Ipiñi ben treñe, gero ba, esaneutzan, amen piesi falta ra, te piesi diru re.

(...) Ba ori onek esan daben morun e... ba... porejenplo eiban auxe, esta? ta amentxe ein ban artzen, artzen, artze, jun de fruntziata laga ta satixe ta gero a ebai sanin bisan piesi. (...) Ebaixun suk treñe ta aberixi erdi-erdixan iual da, asi sa su sartzen da auxe puntiau okerreta artu malla erdika bat, ixebesa, e! ta bete, ta bete, ta bete, ta bete, ta esin bete treñik, esta beteten, malla erdika bat oker artu te esta beteten treñik..

(...) lengo kortxune nu on esatea. Au soki re esta? kortxuas, da amen da txikota, iruroi kana, txikota totuaua te berutz ixaten da, piesa bi, beste otamar ero, txikota totuaua ixaten dana, txikixaua bañe totuaua, gexauarik estau bir se bestelanik sagi etxen dau. Sagi re, pixu. Onek esatesta se, puntadak emon, - puntadak di geu bixok ipintxen-ipintxen kanatik kana ero ipintxen dou andrak ondo eruteko ankan, ta eskatu etxen dau ero estau eskatzen ero, artuko leuke malla bat gexa ero, atzi libre ra ta ikusi, ondo ru estau batu, listo. Esatzuena, totuaua ra, totuei, meiak sagi etxetza ta pixu gexei. Da amen goxan eruten dau beste soka bat . Anillak ipintxetze txikota amatxu arte, beonen totueri amatxu arte, an eruten dau beste soka bat, arei esatetze ioio. Axe ra arrain leku batzen dabena, ten etxetzenik batzen dabena. Gero au dana an dus batzen da gelditzen dana auxe ra, txikota. Ta amen dakauen soki, ioio deitzetzauena onetxei ten etxetze anilletan da au danau be batzen da, ta lantzin bein kurkildu be etxen da, bai kurkildu. Kurkiltzi re nastati, ta ordun txarto, esta ondo boltzi etxen da. Da gero beian beune, esta? ba beunin anillak ipintzeko etxen gakoe marka kanata. Segun semat nai daben. Ontxe ipintxeotzau asko.

Lena, lena, gure aman da denboran beatzi kankamo sin, sortzias aro bat. Lenako arek sin kankamo ederrak, brontzeskuk. Brontzesko anillak sin sokak sartzeko.

Treñak sikatzeko agak sin. Egurrak, paluk eta goxan be paluk. Lenakuk sin on nailoneskuk sine ba algodoiskuk, te sikatu ein bi sin, sikatu etxen sin bestelanik eta. Astin astin etxe ben ata, bakotxe beran agetan ipiñi, sikatu, batu gero karrure ta itxosa. Ba kankamuk di on gomaskuk, da on darues berrotabos da, otamasaspi te gitxi.

Kankamo bat enpatxata baru eta enpatxaten bara papun, akabo, an du trein gusti. Ta gero treñe meie ranetik, seu sa inddarra etxen, an du a tarratari, erdaldunak esatetze rasgau, guk esatetzau tarratari. Eta garbixe bara, tarratara garbixe ra ta bai!”, bañe iual ixaten da josguran tzir de, arus de onus de. Alako baten e... sereas eisue au aberixiau te kankamuas ero, braelekuas be bai, soki braeleku re. Txikotin (amarraten) dabena ori braeleku re ori, ioio ta esaten dana.

Braeleku bixkat batzen bara naikure ule punta bat. Braeleku soka klase bat da, beuneku ru bateas da kortxu ru bestias, karo a trein gusti uretan gero altzateko inddarrak bitxus da braelekuk ixaten dis, de iñoix koti artzen dau; koti re, orapillu, orapillu artzen dau, buelti. Te ordun ein bir ixaten dabe ata molla gañea da lusera guste-guste-gustin koti kendu.

Bañe irulau bidar artzen barabe esaten dabe, au txarra ra, oseake, au Txirrikan einddabenin estabe ondo eiñ, te etxen dabe kendu. Se etxen dabelako, ari punta bat neiku re berak e braelekun ari punta bat papun batzen dau te akabo gero dana. Ta an artzen barau an satixe bir dau, an dana etxen dau apurtu, au esta tarratari. Ergaldunak kankamuai llabe esateotze, guk kankamu. Ene! au txarto apurtute ra, beste alderdire jun de ara allaten gasenin bai, onek amen dakar pekatu, amentxe, onek amen tarratarak konpondutakun quadro bat bir dau. Koadro bat da papo sati bat.

(...) Kankamuai refuertzuk ipintxeotzau guk, berroi malla ero, refuertzuk, karo, antxe etxen dau inddar gusti te, an dobli ipiñi bir ixateotzau.

(...)Ba bueno, arixak das, malla jirau etxeko meie, lena sin L2-ak eta on dis numero 6. Gero, konpontzeko bera arixe, seixe politxe ra bañe ari mati ixan bir de se ari brillosu bara etxen dan orapillu esta ondo asomaten. Etxen da solta, inddarra etxen, uran presiñoias solta etxen da. Konpontzeko ordun ari mati.

Gero rakau josguraku, beatzixe. Joskuraku bardin ddozku brilanti bara be. Gero goiburuku, a ixaten da amasortzi ero otalau, egun goiburu selaku akarren, tranpillak eta etxeko otalau. Gero armaku ixaten da amen T2 eta gero amen bestik onek e arrasterunak politzak ixaten dis, se numero ixaten di onek?, ena akordaten...

Au konposturako, konposturi re ba arra beteko suluk eta sulo txikixak eta ixaten da konposturi. Gaur ser? aberixaik esta, konposturi re!

(...) Au re miñe, orratzin arixe batzeko leku, te au apurtzen bara estau ixetako balixo.

(...) Bietza, bietza ra, goiburun de kortxun armateko, berai armaten batzau gelditzen da, txarto. Ein bir ixaten gako bietz bat, bastante olantxenik flojun eta gero antxe arma. Olakoxe beste tarteko... malli baik, bietza, etxetzau sartu orapillo bat eta bi, eta ortixeik bietzetik asten da gero malla gusti, ortik gero soka armaten da kortxu ero beune, bata ero besti. Len esatzut ba tranpak.

3.zinta

Onek semat eukasen, ogei kilo; onetxeas etxen san beteten sanin, karo es pixatearren san ori se len esean pixoik, sekule esan amatxuko arrañe atateik da ordun e, onek eukitxen ba aspixan minbresko otzara bat, seito andi bat, ta beteten sanin araxe seitoa juten san.

Sestotik bertatik botaten gendun balda ta beteten san gero baldi. Onek esekan ixen beresirik, san beian gañea es jutearren arrañe, onek kontixu eukasen ogei kilo rasun. (...) Bete balda alu e!, da amillotarras, otzari okerra ixaten sana ba aretxeas beteten gañeska, ta antxe juten sin kilo bi iru geixa, gañeska, ta axe gañeku einddakun raas kaja. (...) A egurrezko balda bat san, tiñe san andixaua, sabalaua. A ixaten san ba gatza emotetzena ta fabrika erundakun de, baldi ixaten san freskoako. Arek kabiako ban igual amar otzara ta. Ta a ixaten san otzara ataten gendune, iru arroko otzari esaten san.

Arruk, arro bakotzak amabitxe erdi kilo eukasen. Da pasaten san areas otzarias se, arrañe fresku basan gitxia ori etxen ban freskun, gorutz etxen ban eta, da

arrañe pixkat makaldutakun, ilddakun ba gexa, ta ordun kilo gexa, ta pixu etxen gakon. Da ordun etxetzen otzarak amendik bi agarra ta irugarrena popatik esatengakonetik. Da kamionea altzateko, es kamionea es, lelengo karruk, burdi karrukin ni ena ondo akordaten, bañe kaballo karrukin bai. Gillermo karreteru te, Juan karreteru te. Kaballuai etxeotzen amengo serak ipiñi, es ikustekuk, albokuk es nasatekuk, jenti ibiltxen san ba... semat bidar esaten dot nik, Gillermo karreterun arek ipiñi te geuk be ixte ikusi bes da...

Da pixu, gañea antxoi amen molla gañin eonda ba, epel epel eindde, ta aspitzik agarra ta... gero etorten san bodega eta bodegan botaten gendun tiñeta, neu be ibilitxe na fabrikan eta. Nire lelengo kartilli be fabrikaku akat eta, cincuentaisieteku, ia seoser kobraten doun, ta bota, ta gatza emon.

Da tiñak sin iual ba amar bat otzara iru arroko kabiako sitxuesen. Bidoik sin bardiñauak. Tiñak sin goxe sabalaua, berutz bixkat estutzen, es san bardin bardiñe. Ta gero etxen san, arek gatza emonda an euasen ederto, da gero arrañe atateko, sikun, sikun antxoi apurtu eingo senduke ta ordun salmueri eoten san eindde. Salmueri etxen san uras eta gatz lodi-lodi-lodixas. Lena lene euasen askak. Askak sin porlanas einddakuk apropos tiñetan. Eta an etxe ben ure ta palo lusik eta otzarak eoten sin gatzas, bañe gatza ixaten san gatz lodixe. Iñoix ixaten da, ikustesu onek arri txikixak baño kristal alakuk, alakoxe totu. Botaten sin araxe ta suk ikusten sendun, gradiaten ben sematin euan da gero otzara gexa bota gatza edo naikure ta salmueri eindde ra ta... andixeik baldan artu te bota tiña. Te aretxeas uras gero ipintxen san amen tabla bat eta olakoxe otzara txikixak artu te raass, arek maxeta jun buru kentzeko. Buru kendu te gero aparta txikixe, andixe ta medianu, te gero juten sin osteabe beste tiñeta salmuera garbixe euan parajea ta antxe garbitxu. Salmueri re bera arrañe garbitzeko, latan sartzeko. Gatza emoteko tiñak eseuken ixte, be-berarte arrañas, bañe salmuerias euasen tiñak, garbitxu te ori etxeko, aspixan eukitxe ben olakoxe altura baten parrilladuri. Parrillin morun egurresku, eskami berutz jun de goxan garbixe gelditzeko. Esatzutena, berutz estutxuaua sanetik parrilli geatzen san olako altura baten, beian, da gero arek amatxutakun da danak garbitxu, arek eskama gustik te garbitxu te gero osteabe listo.

Suk esasun barrillak sin antxoa txikixaua ero, inferiorraua ero, egunak asko pasataku euana ba arek sartzan sin moñuk eindde filetik etxeko. Moñuk eiñ de, artu eskun amar antxoa ero ogei ero, norberak estutu, ako koleti balitxake morun, koloka, koloka illari te gero gatza bota. Ta arek bixaltzen sin euasen

morun Italire ero amentxe bestelanik fileti etxeko, ero pasti etxeko. Guk amen tomati te piperra ta etxen douen morun, an pasti dana antxobi, edosei botateotze antxobin gausi, antxobin usañe (...). Eta ori antxoa, oktubrin de, ontxe antxoa txikixe atrapatebena ta guk emoten geuntzan ba gatza... a ixaten san besiutako ta papardotako. Bañe ordurako ein bir ixaten sin barrillak eta garbitxu uras eta kresalas. (...) Ordun etxe ben bodegetan, arek bueltakuk altuauak ixaten sin de goxan ondo, bañe a be-bera atateko beti dindilixke gerri partearte sartute. A ixaten san besiutako ta papardotako, on arrankoban konjelaten dabena, onek e pintxoako arrañe atrapateko, ordun axe san besiuta ta papardota juten sin.

Papardotako asitxuaua bir ixaten san, besiutako txikitxuaua eta andrak juten sin bodegeta, ta an eoten sin bodegetan jaiu sein san emoteko. Negun ixaten san, nobienbretik febrerure, ta arek kandelolik eoten sin, otzak etxen ban, ure konjelaten ban. (...)

Semat tretza eukasen ba aretxen beste rasiñoi emoteotzen, alako lapiku ero, kasu ero ixaten san da alantxeik. Dana eskuas ein bir sendun.

Da gero etxin eukitxe ben, tablak ixaten sin, pixkat eukitxen ben, da andrak an eoten sin beangañin, dana karnati, gatza, ta gatza gañeabe salitri re dana ta danak enkarna ta, andra batzuk famaua ta eurak txalopetan gixonak, batzuk enkarnatako tabalak esaten gakosena psik, ta beste batzuk enkarnatakuk iual trabes eon da andrak be esin ixango ori ondo eiñ te, “orrek bai, gausak eongo ri orrenak...” (...) (“tretzak nastaten sinin: sea, mojak librakotzue ori!).

Obillu eindde jausten sin (tretzi nastata). (gorputza berotzeko edabeak: ardauai alkola kendu te axe eran). (...)

Tresmallak dis orrek. eukitxen dabe iru papo, iru sati, dis malla andixauak sartzeko ta barruku re malla txikixaua geatzeko. Sartzen disenin ero egu rala ero euran bustena rala ero amen dakarrela pintxon bat ero seoser da ia gelditzen di engantxata ta estabe urteten. Fin-fin-fiñak ixaten dis, me-me-meia, ta alturi eukitxen dabe metro ta erdi, bixkat geitxua, metro bi, estabe eukitxen gexaua. Da goxan eukitxen dabe kortxo txikixak eta beian beun txikixak, eta olantxenik paetan morun juten dis. Orrek amen estotze lagaten. Onek itxaso andirako estabe balixo. Itxaso andirako ri arrastekuk, ontxe

dabisenak, bañe onek bestiok amentxe kostan ibiltzen di, arri inguruan de, iskiñetan da, fondo gitxi ran parajin.

Au langosta otzari, te karramarrune. Karramarrune ra au, onek dakarrelako barrun tapata baleuke morun sati bat, karramarro txikixak urte leike atzea be bañe sare kontu ero akar eta nastata gelditzen da, bañe amen ia langontik es tau urteten. Langosteruk sin geure atxitxe ta, ta baakixu se etxen ben? Juten sin Llanesearte ta, asturiasearte. Eurak juten sin potiñ andixak, potiñ andixak esateotzen erramotako txalopak. Eta aume ta juten sin liorres, da Debarthe esean kotxeik eta ixte. Nik neure amai entzuti, landoin, landoin juten sin. Landoi re karru kaballo bateas, erderas kalesa ta esaten gakona ba landoi, te subi barrixan artu antxe ta Debarthe juten sin landoin, derrigorrin, eta gero danak juten sin trenes Llanesearte. Ta gurin amak esaten ban se... tarda be egun bi ero iru ero tardaten ben. Trepexos beteta jungo sinetik, trepexuk sin euran maletak, trastik, erropak, katxarruk be erungo ben jateku etxeko ta. Ura guste-gusti antxe etxen ben. (...) gurin amak esate ban se berak eukasela amar urte ta (...). Eurak ba erropak bixkat garbitxu ero, sera, jateku eiñ itxosutik etorten sinin de... andra pillu jun biko san.

Bañe gurik sin langosteruk, eta gero nego gusti eoten sin otzarak etxen, ori san, atzo goxeku. Da gero arek etxe ben, klaro, langosti te be erdi de balde, bañe ondo saltzeko ta eurak egosi bir.

Amentxe Ondarrun be etxen exe ben astillerun, kafeko atzin be bai, lapiko andixak ipiñi te egosi. Patak danak orrastu esaten ban amak ondo, beti emi ederraua askobe, edosein arrain klase beti emi ederraua, leatza be bai, konparasiñoirik bes. Eta igarteotzen emi ero arra, aurreko pata bi ero eukitxen bala lusiaua ero, meiaua ero, e nas ondo akordaten. Da arek emik ederrak dobla, orrastu anak, ipiñi ondo, sokakin amarra pataik eta es apurtzeko eta egosi oteleta ta saltzeko eta, baakixu. Anak berana ekarri, batu eta orrastu, eta soka meiak eukitxen ben, subillak, subille san tertzik eukitxe ban soki, te gero arek baño meiaua be eongo sin eta aretxekin amarratu gogor pataik eta es eskapateko, se pata bat ero apurtzen basan gero andixeik urtetetzen dana, ta langosta utze gero geatu, utzitxu etxen san euran barruko mamiñe.

Eta txibixak be, eta txautxi be bai, txautxi re txoku, gausa bardiñe ra, guk arrasterutan biarra etxen gendunin txautxi esaten geuntzan (...). Es, ni emik artzen nas, tintxa gexa akarrelako eta txibixak be bai, txibixak emi ranak dakas

erruk, eta bi lusik, erro luse luse bi eta arra ranak es takar erro luseik, eta txautxan be bardiñ-bardiñ. (...).

Leatza albinu gertata na ni ikusti, dana suri-surixe, amentxe, Sesermendin.

Amen das orratzak, bai, armateku andixena, gero goiburu te josteku, au josgurak eta josteku, te au konposturaku, suloik txikixenak konpontzeko. Guk beti orapillo bardiñe etxen dou eta orapillu esateotzau. (txitxarruk sikatzen Subi barrixan...)

Treñe alaten aladoras, len oxe be eskuas etxen ben.

Saku esta erdixan juten saku egalín juten da.

Tiñak: onetxek ustaixak esatetzen, burdiñasko ustaixak, usteldu etxen sin bañe etxe ben denpora bat, aretxekin ustaixakin jotén-jotén, geldike-geldike semat eta beraua, semat eta beraua estuaua, estutzen estutzen egun gusti eta karo, egurre esi ixaten san, eta gero etxen san sikatutakun pea bata bestias. Ta jun bi sin geldi-geldik eten baik, eta gero, erremati be einbitzen eta eurak etxeotzen ultze bias morun ero. Etxe ben beran erredondela artu te sartze ben gotxik, txikixaua ixaten san goxan eta gero estañuas morun peateotzen bera arandeli barrun sartzeko. Bera arandeli eindde eukitxe ben semat neurriku ran eta an sartzetozen eta jotén-jotén, bajaten-bajaten olantxeik etxe ben, bueno, aldrebeseta etxe ben, se beie eukanetik estuaua ein bir ben aldrebeseta, popas gora ipintxe ben da etxe ben jotén-jotén, da gero besti ostea be, te tantaik galtzen baban ango arrain gusti sikatu etxe san eta es ban balixo ixetako.

Lateruk, barrilleruk bai bañe gero lateroa jun san estañuas eta lati etxen belako, txikixauak eta olanik.

Au re tranpilli, geruaua ipiñi ixan di onek tranpillok eurok aladorin erresaua etorteko, se aladorea segixan mamiñe etortén basan, beonen papu te maiñ gexei, te txarto biarra etxeko. Onek bakarri biarra etxen dabe aladoreako.

Txikotin ipintxen da txikixaua, sei bat brasaku, enda eskun amabi brasa ero, amabost ero, lusiau, se amen dakasu sirri-sarri. Sirri sarri, amen sartzetze soki.

Treñan satixak: lena-lena-lena beatzi kankamo sin neiku, bañe treñak eukasen 90 brasa. Len etxen gendun fijo bertan txaplatak josi te fijo bertan, bañe on etxen dabe soka utzak ipiñi, se etxetzauena ra sati bat sartzeotzau olakoxi asko be totuaua papu, lodixaua, eta aretxeas gelditzen gako refuertzu eta ordun ia kankamotxaplataik ipiñi biarrrik esta. Da on etxeotze, onek kankamuok ontxe ipiñi leikez ero berak nai raben beste, ariña estutzeko ero. Beti kankamu nai ixaten dabe nones, osea se in pares nai ixaten dabe erdixe atrapateko ondo, se au dana botatakun gero egal bixetatik asten di tengarako eta amen kankamutan du soki eta auxe ru batzen olanik papu, onen sokin ixena braeleku re.

(esku, txikota ta tranpilli) au tranpilli ixaten da motza eta txikoteku lusi se au tranpilli txikotin lusi balitxake au jungo litxake, txikota jungo litxake berutz eta eskapa ein leike arrañak, au ariñ altza bir ixaten dabe.

Karo, pasaten da segun semat arrain dan, salabardu re ia arraiñ asko ranin, salabardu re andixaua, arraiñ asko ranin de arraiñ satarraua ranin, bañe antxobi te pandero utzas naiku rabe altzateko; salabardu re kilo asko altzateku te, aru eukitzen dau burdiñasku eta gero etxen dabe sokias irai. Soki an dakarre esta? ta beras batea estutute ra, eta sartzen dabe eta ekarritxakun gora onei sokionei raa!! laga ta raa!! sabaltzen da. Osteabe estutu. Ori re salabardu, bañe panderuk estakar ori, sartu te bera altza bir dabe gora, bañe ori re arrain gitxiaua ranin. De ontxe ipiñitxues elektrikuk.

Gixon bat eoten da batzen kankamuk eta kontaten semat falta gakon, botaten dusenin bebai, semat dus, semat dus!! berak patroik buelti artzeko, jun de, jun de jun etxen barau estau errebueltai artuko eta ariñei artzen barau be treñe saobrakoko te gitxi gora bera eurak kalkulaten dabe. Bat eoten da olantxeik altzun artute kankamuk botaten-botaten, semagarrena ru eta igual onenbeste, te igual bi batea nasta uste baik, eta ordun treñe apurtu ero ateso, a libre jun bir de ta artzen dasenin be olantxeik, onenbeste faltari te. Gero olantxeik jakitxen dabe aberixak dasenin be iru kankamo tarte apurtu ri ero, es ero, kankamo tarte bat ero. (...)

Ta gero etxeotzau para kosturasa, beste se ixen esateotze, para aberiasa, aberixak parateko ra. On etxeotzau, se ain trein lusik tis, iual asten da apurtzen amendixeik, ta treñe barrurutz eruten aiñ inddarra daru, bera treñe ru apurtzen-apurtzen-apurtzen, da etxetzau topik goitxik bera lau be bai, iru be bai, goiburun totuerakuk, berau treñe ra meie, ta onek goiburuk dis lodixak, eta

olakoxe lodixak sartzeotzaus gotxik bera eta ordun aberixi dator eta etxen da para, parakora, eta iual eingo ra bertan josguran bixkat jun, bañe arek etxen dau asko para.

3.5. TRANSKRIPZIOAK PATXI ETXABURU (PE.)

1.zinta

Abarixu:

Bakallaun itxuri dakar bixkat, askoik es. Erditxik goratxua bixkat marroixki re bera, eta buru marroixki te besti surixki, eta jateko aragixe bigunaua ra eta gatza emoten gako ... sikatzen da gatzas bakallaun lantxeik, bardiñ, bañe bakallau obi re, konpaktu aragixe... au biunaua, bañe berau be ba, esango genduke ba bakallau baño bixkat kalidadi, bakallau obetxua berau baño, bestelaik, bakallau ixanda lantxeik. Freskun jateko be, arin etxen da egositxe jateko. Itxosun ibiltxen nitxanin ba tartin etorten sin abarixuk, aukeri baeun bixak artzeko bakallau artzesu. Gero begi andixak dakas, normalak bañe andixak, es dakas urteneran.

Abixoi:

Abixoi re e, olako palanka txiki-txikixe ixanda lantxeik. Palanka txikixe be eoten da, palankakumi, bañe abixoi ixaten da antzeaku, bardiñe ixanda lantxeik, bixkat txikitxua. Ori gexen bat etorten san arrasteko sarin mallata, eta txikixe ixaten san da, esta arrain sabala plaktuxin eta lantxeik eta au txikixe ixaneran ba aragi gitxi akar, estosu aprobetxaten jateko eta bota etxen san ori.

Aginsorrotza:

Aginsorrotza ra atunan familixaku. Kalidades atune obi, ainbeste arrain das atunan familixan eta danetatik atune ra obiena, ordun orkoxe bat, es eskasaua bañe kalidade beraku bai. Ori ainsorrotzan ixena eukiko rau berak ainsorrotzak dakaselako, atunak baño bixkat sorrotzauak dakas eta txikixaua normalin atune baño. Ori atrapatzen sanin gitxi atrapatzen san atunan aldin, gexaua beti beko uretan, mediterraneuan da ortxe.

Aingeru:

Kolaxuk eta ixaten dis ba?, kolaxo sarrak ixaten dis an dixauak eta txikixauak eta danetaikuk das, marraxun antzeakuk eta orrek. Aingeru re beres, da, orkoxe familixako bat bañe kolori san urdiñe, bai, amabirjiñin kapi te ixaten da ba?, bai, seleste, bai. Aingeru guardaku es dakat nik entzunde. Orrek atrapatzen sin amentxe eugaldi onas da, udan edo, bolintxin sabisenin ero, se arek e... sareko arrantzan ibilieran, bakarrak eta sartzan sin eta orrek gitxia gexa biar txarra etxen dabe. Orrek gero bota etxen sin, olako arrañoak eta es sin jaten, gaur egunin jaten dis gexa bañe... Beste arrain batzuk, iñoak es banak nai konbentuta ta bixaltzen sin, erosi be esin etxen.

Aingiri:

Aingiri ain de esaune, ba se esangotzut nik ba... aingirak andixak be baras, medianuk, txikixak eta orrek eta errixun denetaik das, da itxosun ba asixauak. Bai, sugi ixanda lantxeik de, askotan esatetze orrei itxosoko sugi be bai, erderas, serpiente de mar be esateotze andixauak disenai. Te orrek aingirak jateko gitxi bat gora bera, erditxik gora asur txikixe gexaua ekitxen dau eta erditxik bera asur txikixe gitxiaua. Ordun asur txikixe gexaua akarrena a esan aprobetxa be etxen, da gorusku itxosun bakarrik, iñoak patatakin... aragi sendu re bera eta saltzaberdin jateko, patatak jateko gusto ona emotetzen berak. Ori lena. Orrek errixokuk guk es gendusin jan be etxen. Orrek basa usañe ero, basa gustu eta, eta iual e Ramonak eta arrain saltzaillik Bilboa ta bixaltze ben. Baten batek etxea erun be bai, te jan be bai lena, asko sin lena amen arrantzan gastetas ibiltzen sinak.

Aingira baltza:

Kolori baltzaua eukitxen dau. Bestik eukitxen dabe griseski ero. Antzekuk dis bañe bat illunaua ra besti baño. Grisak baras txikixauak, onek errixun eta atrapatzen disenak, bañe onek itxosokuk ixaten dis orretxen baltzak, lepo inguru, goxe, eukitxen dau ola baltzeako illune, beste batzuk es aiñ illune...

Akuli:

Itxura baten lantzoin lakoxi re, bañe akulak gitxi ixaten dis, bakarria ixaten san. Sarin etorten sin, bolintxin de treñin de nastin, gexen bat be bolintxin, txitxarruas da antxoias da, tartin bakarrak etorten sin. Barrutik berdi ixaten san, asur inguru eta ori berdi ixaten da, berde-berdi, eta esta ain estimau lantzo lantxeik jateko, eta askotan lantzo baño asitxuaua ixaten da, metro erdi te. Len esan ori jateko ibiltxen, iñoix itxosun de jaten san, erreta jaten san. Mustur lusi eukitxen dau, lantzoin lantxeik.

Anguli:

Mar de los argasos ero andik etxen dabe osteri urte gustin, amen e euran umik jaxoteko arrautzak ipintxea ero. Euran rekorridu eukitxen dabe, korriente batzun arabera, sartzen dis ibaixetan eta gero gorutz eta berutz juten dis toki batearte an euran arrautzak etxeko eta gero eurak etxen dabe ba barrero berta jun, de urte baten siklu einddakun iltxi ixaten dala, euran erixotzi etorten dala eta gero bestik jaxoten dis barrixak, angula txikixak. Eta gero orretxek angula txikixok, eurak asten dusela errixun urteneran, negun, bere sasoin, onek eurixak eta uxolak eoten disenin, ure moliu ixaten danes, ure nastau lurras, antxe nastin gitxia ikusten dabe eurak eta orduntxe atrapatzen dis orrek. Uxolik es baleo es litxakes atrapako, eurak gitxia ikusteko ra. Ori bestelako arrañakin be itxosun pasaten da; ure argixe bara, garbi-garbixe bara, erresa ikusten dabe edoser kontraste eta alde etxen dabe, eta ure illune ero bara eta itargirik es bara... itargixas be gexa ikusten dabe ta.

Antxobi:

Arrain berdi re antxobi. Antxobi bera ixan da arraiñ aberatza, se aplikasiñoi asko dakas orrek, fabriketakuk, bai salasoin de bai eskabetxin de, barrillan moñutan da, gatza emonda ta, era asko ra eta jaten be gusto ederreku, gosu re antxobi. Geokun orrek biar asko emote ban errixan, andraskuntzako eta, exportasiñoiraku te. Orrek euran temperaturias da ibili bir dis. Orrek enjeneralin goitxik etorten sin, goitxik esaten da Frantziko kostatik eta, eta Galisitxik eta beixik esaten gako orrei. Itxosaldin amen gure eskumi re, goixe; Gipusku re, gure goxe ra, gutzat dis goitxarrak, eta Santanderrekuk eta orrek beixarrak, ortik beruskuk danak beixarrak, eta ortik goruskuk, danak goitxarrak. Goitxik etorten da au, Frantziko kostatik sir, gitxia gexa eruten da beran abixara bat eta, urepelan bille juten dis, ur egokixak, temperaturias es

bakarrrik, gero janarixak eta gausakin. Nik usten dot lena on aldin antxoba andixe gexa atrapatzen sala, fabrikako ta... otabiku te, filetik etxeko, urune etxeko es. Antxoi semat eta andixa oba. Ertaiñetik txikirutz freskoako ixaten san, ori esta fabrikako. Fabrikako aragixe semat eta gexa euki obeto. Beran pixun neurrixan, beran tamañun neurrixan da freskoako edo fabrikako arrañe ixati. Lena neurtzen sin pixun, “kilu semat, otamaseiku ra”, da baakixu otamaseiku gitxi bat gora bera olakoxi rana eta arek ekarri rau otairuku, otairuku baakixu, alakoxi, luserias batea lodieri akar arek, da ordun fabrikantik... asten da antxoi te eoten di iual e berrotabiku, berroirarteku, ortik beruskoik esta sartu ondiokan, eta eoten dis otamalaukoa alla arte, otaspiku alla arte... eta ori danoi fabrikantik artzen dabes. Onek esan nai dau, kilun sartzen disela otairu antxoa, eta kilun sartzen disela berrotabi antxoa; kilun semat antxoa sartzen dan. Eta bertan dabillenak, gitxi bat gora bera pixo aldetik itxosun esautzen dabena. Semat eta ale gitxia sartu, semat eta piesa andixaua, arek aragi gexa akar proportziñoñ, eta etxen da aragixe kendu eta asurre be kendu etxen da, buru be kendu etxen da, bustena be kendu etxen da, eta semat eta piesa txikixaua, aragixe meiaua eukitxen dau eta konformidadin kontu euki bir dau andixaua. Jentik naxa beti fabrikako antxobi, mille bidar naxa, se fabrikaku karuaua. Freskoaku karuaua ixaten da ba, asi-barrixin, estanin arrañik, etorten bada lelengoku a, fruta barrixe esaten dana eruteko, ordun, gausa barrixe eronun be karuaua ixaten da asieran, es? Onena ra fabrikaku. Fabrikaku re balixu akarrena, semat eta andixaua, oba.

Antxoa txikixe:

Esta antxoilli, antxoilli re leatzen familixaku arrasteku, leatz kumi ixanda morun, bañe antxoa txikixe ra antxoi bera, onek dis bajurakuk. Bañe antxoa txikixe ixaten da, lena esaten san, kordan, korda juti san besiuta, papardota, txitxarro anditxa be bai, bates be papardo eta besiuta tretzakin, eta tretzan eruten san karnati esaten sana, preparata eruten san etxetik, es? Eta ori san, antxoa txikixe gatza emonda eukitxen san negurako gordeta, ori antxoa txikixoi ontxe atrapatzen san, egueldi ona euanin, neguko eualdixak asi baño lena, bajurako txalopak atrapate ben ba, atunetin amatxueran amentxe egun batzutan, antxoa txikixe, eta a iñoix asieran saldu be etxen san, jateko gosu ixaten da a, bates be arrantzalintzako ta. Len ososoik jate ben arrantzalik, asur de gusti, txikixe, buru kendute, agarra bustenetik eta ososoik, eta etxea eruten sendun eta olantxeik egositxe, guri gastioi estoskun grasirik etxen, olantxeik jaten san ori beti, prijiute sekule bes, ipiñi te rri-rra! etxen san, gero botaten

gakon “korretan buelti” esaten gakona: ure irakitzen ipiñi, bota antxoi, txikixe segixan etxen da, beran puntun egosteko, ataten san, antxoi ata lapikutik eta orixu sartañan erre berakatza, buru osuas, bat ero bi, eta orixu erre-erre etxen san, ori osasunantzat kalte ra bañe ordun es genkixen eta arei botaten geuntzan, egositxako arrañai beru ranai, te botaeran berotasunak etxe ban, ra! ra! ra!, eta axe ra “korretan buelti”. Da arek emote ban toke bat, axe kontrasti, pikanti bota biako bañe orrek eseukan pikante bearrik. Eta ori antxoa txikixoi udaskenin atrapatzen san, eta atrapatzen sana etxen san ba bodegetan erun, etortzen sin txalopak bodegeta, txalopa andixak e, atuneruk, eta ata ta ata. Bodegeta erun de barrilletan gatza emoten gakon. Emon gatza , ille bixan ero iruan ero negu alla arte, kordako sasoi alla arte. Kordako sasoi allatakun areas enkarnaten sin tertzak. Bañe etxea erutesun arrain parti eta ori antxoa txikixoi gosu ixaten da jateko.

Arenki:

Arenki sardinsar da euskeras. Sardiñin aldin ordinaixuaua ra jateko, bastua. Ta gero andi andixe bara ori urune etxeko ibiltzen da. Rusuk eta orrek txalopa andixak eta ori artzen dabe asko eta eruten da urune eta...

Arrain gorrix:

Perloin familixaku re. Perloi baño asitxuaua da eta oso ona jateko, aragi gogorra eta gusto ederreku. Perloin itxuraku re, bardin-bardiñe, bixkat asitxuaua, bañe bardiñe. Perloi aldin gitxi eoten da ori, perloi orren aldin gexa eoten da. Gorrix ra berau, gañi gorrix, naranjatic gorriraku eta tripa parin surixe eta jateko gosu. Perloi baño fiñaua ra. Arrain gorrix, neskasarran antzeaku re. Len jan be esan etxen. Niri asko gustaten gasta. Gorrix ona, bañe perloi baltza obiaua.

Arrain gaistu:

Arrain gaistu nik usteot sala, lena gu itxosun sartu aurretik eta arrain gaistuk sin, ixurdak baño asitxuauak, bañe esineike esan ondo selako itxuraku... orrek ixaten sin e...ixurdan lantxeik etortzen sin antxobi euan tokire ero sardiñi euan tokire ero, jatea etortzen sin. Orrek eurak, arrain multzo bat bara beian, etxen dabe, kexata geatzen da arrañe, antxoi ero dana dalaku eta orrek asalea urtetzen dabe, eta ordun asalin ikusieran, arrantzalik etxen dau axe aprobeitza, sari bota

eta atrapa, bai manjuban esaten gako ixurdan bideskuai. Eta gero sari segun selanik jun batzen ba ixurdak kexaten dabenin eskapa etxen dabe aldaben moure ta arrain gaistuk ixaten dis gogorrauk eta or geatzen da, geokun orrek gexa auantate ben kontixu, eta gero urten birdabenin askanin, orrek sarik apurtzen eta biar txarrak etxeben, bolintxai treñak apurtzen eta. Orrek etxen dabe biar txarraua sarikin ixurdak baño. Lena eoten sin amen itxosoko agintarixak, marinakuk esaten dana, armak be ibili sitxuen, Eibartik ekarritze eskopetak, tiro batzuk bota uxatzea. Eta batxe be san lena, txalopa batek, bolintxeruk, bat san bixkorra sana eta axe marinakuk artu ben eta iñoix etxe ben, antxe juten sin eurak, seoselako armias orretxei segi emotea, uxatzea amendik, treñai biar txarrik es etxeko.

Arrain satarrak:

Tiburoin familixako gustik; beres kaeli re, ta beres marraxu re, ta beres kontzesiñoi re ta...

Arraxi:

Arrain sapala ra, busten lusi akarrena. Orrek ixaten dis beti basako arrañak. Basako arrañak esaten gakoe ba, ondun be baras atxak eta, arrixak eta, orrek eurak eskutateko ta kamuflateko ta ibiltxen dabe ba ondarrin, sapalak disenak, ondarrin sartu be etxen dis, olako erronbo formi akar, busten lusi, eta jateko beti ixan da gosu. Erresa ra garbitzen; buru ososoik eta bustan parti ososoik kentzen da eta geatzen da olako sortzi ba balitxake latxeik, asala kendutakun ori sikatzen lagaten da, freskun be jaten da, bañe obeto ixaten da... mukosidadi eukitxen dau gañin asko eta buru te bustena kendu, aragi utze lagatetzasu eta gero sikatzen lagaten da egunetan, egun pillo bat pasatakun asala kendu egosteko, da nai ixan eskeo freskun be bai. Freskun biar andixaua akar asala kentzik. Ta geokun eukitxen dau beran asurre, asurre biuntxuaua ixaten da ori, eta antxe, kostillak balitxaken lantxeik kanalak ero, beras batea aragixe, eta egositxakun satixak etxeosus, eta geroi erres-erres kentzetzasu mamiñak, orrasixai kentzi lantxeik, eta jaten da arrañe orixo errias egositxe, orretxeas “korretan bueltias”. Da angulan antzeako gausa bat, es aiñ presiatu.

Astu:

Au arrasteruk atrapatzen dabe. Urte gitxi akar, onetxek e arrasteko onetxek, aspaldiko urtitan ori. Ondo esin neike esan. Lelengokun estimasiñoirik be es gakon emoten orrei, bañe gero beste arrañoak, ollarrak eta abarixu eta bakallauk eta ori kanpoa bixaltzen san. Nik estot sekule jan. Ori bakallauas da abarixuas da ortxe tartin etxen dau. Abarixun eta aldin, arrain gogorra emoten dau bera dala aragi kontun de kanpotik tratateko ta.

Barbañe:

Barbañe ra ba, arrain gorrixek, eskamak gogorrek dakasena, oso presiatu eta gosu. Orixu brijiutakun gorri-gorrixek lagaten dau, arraño fiñe ta, ederra ta... malla goiku re ori e! Ori gexen baten negun atrapatzen da, amentxe arrastin. Arrasteruk atrapatzen dabe eta arrasteruk enjeneralin dis ondarrekuk, atxetan da urrin baabis, sarik jota apurtu etxen dis.

Berdela:

Amen sekule estimasiñoirik es gako emon. Arrain berdi. Niri berdela beti gusta ixan gasta. Prijiute gosu. Eta amen eonda beti arrain berdi kalteako rala osasuneako ta nausixak, len, beti arrain surixe ona, eta ongo urtitan alderantzis, on dakixen gustias, on arrain berdi kolesterolantzako ona ra. Eta fabrikantik eruten ben berdela latetan da sartzeko ta. Aspaldiko urtitatik ona, beste nasiñoitxan da estimau ra ori, Alemanin de, beti eonda o berdela ta txitxarro andixe ta, Italice exporta ta etxen dabe. Bertan be bai, e? Bertan be fabriketan da etxen dabe amen e...eskabetxin de, salasoin de, guk ikusi ixan dous urtitan or e Castillan sir de Segobian da, ene, "Ondarruko lata andixak amen!" an, berdelanak. Da berdela nai rot nik onenbeste, pixun e! Kilo bat ero, bosteun gramo ero, lata anditxik ata, mamiñ utze ixaten san e! mamiñ lusi, da emoteotzen ensaladan jateko. Ensaladako atunan eta lantxeik, berdela, gustaten gakon asko.

Berlenki:

Arrain surixe ra..

Besiue:

Pantxo andixe balitzake moure, bañe esta pantxu. Besiue ra, len esatzut, konsideraten da surixe ero (...) ortxe gausan da. Bestelaik beroi re ba, arrañe gusto ederra akarrena erreta batesbe, saltzan be bai, saltzan be lena.

Ni gasti nitxanin de, arrañai estimasiñoirik bes guk, bañe ordun egunero negun ekarten san. (...). Besiue garbitzen san, eta garbitxute eoten san sikatzen, bixkat ure juten, eta ordu batzutan bara, obeto eoten da. Itxosun etxen san matordo batetik beste matordoako, freskuei be esta ain egokixe ixaten be, bixkat ordu batzuk eta gero oba ixaten da arrañe ta. Gero, afatxako sasoin ebatxen etxin, ebatxen satixak, tajadak, eta ba, patatak kipulias, kipula gorrixas etxen da, luresko kasularan, kipula gorrixen ipiñi txikitxute ta gurin beintzat etxe ben, besiu tajadak antxe bixkat gorritxu, alde bat bixkat gorritxu eta besti be gorritxu, bixak gorritxutakun plater batea ata ariñ, buru erditxipi ebatxe, beixak kendute, arrañai beixak kendu bigako ta. Geokun, an kipulatan etxen san, orixotan, patatak etxen sin. Aretxek patatak eiñ, saltza bat etxen dan lantxeik eta gero pasaten san antxe kipula-orixotan patati te geokun bota gakon ure bir daben apurre, ur gitxias, eta patatak antxe eiñ, patatak tapa ta eiñ. Ixe eidde euasenin, a arrañe etxen gako sartu gañin kurioso-kurioso, eta gosu ixaten san. Besiu bera arrain gorrixen ra, metro erdi baño txikitxua da, berrotabost baño gexarik esta ixango. Esta bera luseran asko asten dana, bustena be estakar oso andixe.

Arrain surixak eukitxen dau bustena.

Arraiñ urdiñe gutzako arrain berdi re, gero erderasko alako bat eta nai basu “pescado azul” esan, “pescado verder” estosu esango, eurak estakixe ser dan da, es? “pescado azul” esangosu, bañe guri re, geuri euskera, “berdi”.

Besiu - erregi:

Ori re besiuan lakoxi, bixkat asitxua lantxeik. Tamaños gitxi asixaua, bestelanik, gorrixaua ondio. Besiu bera ain gorrixen esta, bañe au gorrixen ra, aren konparasiñoiñ gorrixen ra, asitxuaue bañe alakoxi re. Ori gitxi atrapatzen san, arrastin tartin bakarrak etorten sin. Neuk datxela, orren aldin besiu askos obi re. Esta txarraua ralako au, bañe...

Betandixe:

Betandixe ra berdelañ lakoxi. Askotan, berdela baño asixaua ra, berdel andixe baño andixaua ra betandixe, bañe kalidadi, bajua. Familixa bardiñekuk ixati lantxeik. Aspaldiko urtitan betandixe andixaua be etorten san berdelañ aldin, trokotxuaue, de marmixaku etxen san, ondo eoten da, bañe orren aldin berdelañ estimau re.

Bobi:

Besiuñ da orretxen familixan. Pantxu sapalaua ra bobin aldin, eta bobi ixaten da besiuñ aldin txikixaua, eta kolori marroixkiaua gexa rakar. Bestelaik, estilun, kolorin de eskaman da, besiuñ da lakoxi.

Bobi bolintxin atrapatēñ san txixarruas da, negun. Basako arrañe ra bobi, eta lena estimasiñirik be es gakon emoten gu gastik giñanin de. Bobi bota etxen san, iñoix baten batek iual itxosun geuasenin parrillañ erreta, aproba selaku ran da, bañe gaur egunin bobi etxin jaten dot nik erreta, eta parrillañ erreta ederra ra jateko. Bañe gitxi rasēñ di onak orrek, sobran baras estimasiñoirik bes.

Bramune:

Arraiñ andixe ra, sapala ra. Orrek esgata sekule gerta be eiñ, lenauakuk sin orrek.

Breki:

Pantxun itxuri akar, pantxu baño bixkat asitxuaua bañe diferenti. Bixkat musturre lusetxuaua, lepuko kolore gorrixki bixkat rosiaua, da asitxua baño normalin pantxu baño, bañe antzekuk dis.

Bustenbaltza:

Gris baltzeaku re ori, txikitxuk dis, gorputz sabalaua dakar, lena gitxiaua jaten sin.

Egalaburre:

Simarroi, orrek dakar aragixe egalusin aldin gorrixaua, eta beti ixan da kalidades lelengo mallaku, egalusi, bigarren, egalaburre. Beres or egalaburrak atunan aldin andixauak be asko das, atunan bestekuk be bai. Atune baño beraua artzen sin orrek, amentxe urrin, eta geokun ixaten san ba egalusi etorten san, aurretik ixaten san ori. Ori apaxun atrapateku ixan da beti. Atunan aldin asarri beroi e, orrek apurtu te, inddarra, gogorra atunan aldin.

Egalusi:

Atune ra. Iparraldekuk eta, egalusi eta egalaburre, guk atune ta simarroi.

Egoi:

Egoi re ba arrain sapal bat, es arraxan eta moure bañe sapaleaku, kolore marroixki, marroitxik beixea ero olakoxi. Da ori lenako denporetan estima be esan etxen. Bakarrak etorten sin beste arrañakin atea, sarin de etorten sin, te beoneas marmitxaku etxen da, atunas eindde obeto es, bañe!

Erraxau:

Atunan familixaku re erraxau, ainsorrotzan da antzeaku re, alde txikixe ra. Atun normala baño txikixauak ixaten sin, eta gorputzin eukitxen dau erraxak, atunak estauke erraxaik. Kolori antzeaku, gris illune gexaua ta argixe gexaua ta...

Errebolu:

Arrain sapala ra, kalidade ona, marroi kanpotik, eskama baik puntak, asurrak lakoxik eukitxetus, eta aragixe oso ona jateko, erreta gexen bat be ona. Ori arrañoi len gexa atrapatzen san, nastin etorten sinak tartin.

Esperloi:

Arrain satar andixe san.

Espata arrañe:

Ori nik estot esautu gure itxosutan. Atunetan asi giñanin berutz juten, Mediterraneo ta, Aljesirasea ta, Afrika, Kanariastik eta Afrika bitxarteko itxosutan da, itxoso berutan da atrapa ixan dou bakarren bat, tartin, sarin etorten sinak barrure. Bestelan estretxo aldeko Andalusin de orrek juten sin kordan. Guk jan ixan dou olan atrapata ta, eta arrañe ederra jateko. Aragixe dakar gorrixki.

Esturioi:

Iñoix atrapa ixandou ilddako arrañak, bakarrak, ero bolintxin ero etorten san, treñin, ilddaku, sarra. Gero, ori beroi esta amengo arrañe eta batek baaki nundik etorritxaku ran, galdutako baten bat iual. Lusi ixaten da, olako koxkatzu-koskatzu, luse-lusi bera. Eta irakurritxe eta dakiaune ra orren arbixak ixaten disela kabiarra esaten gakonak, beran arbixakin einddaku, eta askok kabiarra deitzetza berai arrañai, beran arbixak dis kabiarra ixates, arbixakin eiñ, prepara.

Ingles ollarra:

Ollarran antzeaku re, ollarra arrañan antzeaku re, kolorik eta antzeakuk dis, formi te dana, beixak txikixauak usten dot dakasela. Bañe ollarra kalidade obi re ingles ollarran aldin, satixe ixaten da obi, gitxia dala ollarran aldin ingles ollarra, da beixak txikitxuauak ingles ollarrak baño. Arrain sapala ra, aspixe sapala dakar.

Itxosapu:

Itxosapu ra baltza eta surixe. Baltza ixaten da, au amengo partiau barruko asala iratxakun eukitxen dau baltza, mei-meie, ori kendu be etxen da, bañe gosu eoten da, a baltza rala eta txarra ralakun, ba alderantzis, a baltza bara asko bidar obi re. Surixak ure etxen dau egosten dala, ure, bera gorputze urtzu re bestin aldin, eta gero egosten dakasule ure etxen dau bañe gustun orren aldin beste gausa bat da baltza, karua da asko be baltza.

Dakar buru andixe, sabala, ixerdi artzen dau buruk, eta gero beste gusti dakar, beste erdi pasau trontzo bat. Arrain surixe ra, arrain ona. Basa arraño ra, au andixe rakar eta bi antena dakas mustur parin.

Itxoskabri:

Orrek eukitxen dau asurre asko. Gorrixki ixaten da, gorri illune, asurre asko, lepun de danin eukitxen dau. Kabri re txikixaua. Kabramontesa ra gure itxoskabri, kabramontesa ra kastellanuk ero, neure ustes bera ra. Itxoskabri re asixaua kabri baño, eta buru andixaua proportziñoiñ. Beti arrixin eoten da, atxin eoten da, gogorin, eta bateleruk atrapatzen ben, gixon bakarrak, bat ero bi juten disenak lena, gaur egunin edosein du, liorrekuk eta danak, baño lena gitxi jeten sin, sarrak eta gaxuk sinak, sarrak esinak eta bolintxen ibiltzen sin. Antxe atxan tartin baño gitxi, bateren bat ero ekarte ben, ori karu ixaten san, egositxe jateko ba albenak, bixkat gaxuk sinak eta ederra arraño jateko. Aragixe dakar gogorra eta gustu ederra, ederra ra jateko. Kabri re txikixaua ixanda lantxeik eta estakar ainbeste asur, ainbeste arantza ta gausaik gitxia dakar eta gosu re kabri jaten. Marroixki te beixea ero dis, olantxeik motak. Batelin atrapateko arrañoak dis orrek, apaxuas atrapatekuk, txalopetan da, bolintxerutan da, lena itxosa jun de illuntzi alla arte itxosun geldik eon biga, ba ordun, kabran tokixe bara amentxe, ata apaxu eta...

Ixurdi:

Mamiferu re. Esta arrain txarra, karaterra ero ona rakar. Arrañoan bille ibiltzen da ta, abixari be andixe akar onek eta, otamasei milla baño gexaua artzen dau onek, millak e, millak ixerdi bi kilometro inguru ri te. Orrek euran ixati ixaten da ba gutzako, antxobi billatzen dabe ondun eta aren bille juten di, antxoa galduk esaten gakoiak, orrek moltzuk, gorrixak eta orrek arraño jaten ibiltzen dis eta ordun arek kejaten di te gorutz eta gorutz eta gorutz etorten di arek, gorutz libre akarre ta, da arrantzalik ikusten dabenin, manjuban arrantzi oxerdi ra. Beroi jateko, arpoias atrapatzen di orrek, txalopiai be urreatu etxen dis eta antxe beran alun, eta jateko ona ixaten da. Aragixe gorri-gorrixerdi akar. Lena jatekoik esan eruten itxosoa eta patatin bixkat ero bai baño arraño jaten sendun jaten sendunin eta diferenti ero. Leienda baten morun euan; itxosun beti arda, arraño eta arda, boti bete ero san dana be, arda apurre, eguneako ero, bates be sarrak eran da gastik es eta olanik, etxen san ixurdi gisaun lantxeik patatakin eta esaten san berusku emoten bala, ixurdi jandakun eta ure

erandakun berusku emoten bala, eta ordun etxen san, ixurdir aragixe ataten sendun, satitzen sendun gisautako lantxeik, eta satitxutakun, artu baldan ure kresala eta antxe lagaten sin, eta garbitxu te eraindde, eraindde, beran odola kendu, ur garbixe artu eta eraindde, eraindde, eraiñ, irugarrenes be artu te eraindde, eraindde, eraiñ, oxe etxeko. Eta gaur egun parrillan erreta tajadi etxesu, atunan lantxeik eta ederra ra jateko, nai bosu patatakin gisaun antzea etxen dana ixebes, dan moure eiñ eta ederra.

Bañe seoseatxik oxe bersiñoi euan, berusku emoten dabela. Jateko ederra da, etxen dosunin aragixe biune ra. Baten olantxenik bajuran gabisela, atrapa ixurdi eta geokun etxen san garbitxu, jateko ta etxeako ta... asala meie ra bañe sati bat koipi ixaten da, txarrizan lantxeik, eta etxetasu luseran lau ebaki eiñ; ixurde erdixe au, esta? Ba ebatxetasu erdixan, gañin eta aspixan, bixkat dakixenak ten eta ososoik kendu asala, beste laurena eta beste laurena.

Beran asala mei-meie ixaten san, bañe au koipi ixaten san eta gero aragixe, aragi gorrixte. Da asurre be akarre olantxeik lauta, atunan lantxeik eta olantxeik solomu ososoik ata, gero arek solomuk gorde etxen dis. Gero, gibela eta be aprobetxa etxen gakoie, kipulias pasa eta ... bein ilantxeik ixurdi garbitzen eta ixurdik eukan umi barrun, ixurdakumi. Naiku formata eukan, beixak eta ondiokan itxitxe eukasen beixan formi te dana eukan. Nik estaitx ille bi faltako baakon jaxoteko, iru ero, berroi egun ero, bañe neiku formata euan.

Feoneru:

Erderas da fogoneru. Ortxe makallautxan da, besiutan da, ollar anditxan da, or itxosun, kaporengo or, askotan agertzen san ortxe fogoneru. Atunan familixaku re, urreatzen dana makallaun familire ero. Berak dakar erditxik gorutz e, abadi akorda eratxesta berak, baltza jantzixe, baltzak ero, naiku illun eta gero ordik berus surixki, girsexki.

Orren makallaun eta abarixun de aldin ori ordinaxu san jateko. Ori amen jan be esan etxen. Saldu etxen san arrasteko arrañe e!, ori Bartzelona ta, Sebilla ta, Balentzire ta Madrirea ta bixaltze ben, an beste ixen bateas saltzen da. Se an palankiai, arrain gosu re bañe arrain korrienti re, languau esatetze, arrandeixetan saltzen languau, au esta bañe languau. Atrapaten san asko bañe gitxi balixote ban bentan gero.

Fletana:

Lenako arraiñ sapala ra ori

Juliani:

Makallaun eta abarixun bitxarteku re. Makallaune gexa dakar julianik. Juliani re, makallau baño bixkat estutxua, makallaundik aingira etxen da juliani. Eta jaten da makallaun lantxeik, bai freskun bai gatza emonda, makallaurik es bara beroi, sikatute. Makallaun aldin gitxiaua ra ori arrañoi, eta gero freskun be saltzen da. Erderasko ixena be Juliana ra.

Galleuak eta gexa ibiltxe ben juliani.

Maruki :

Maruki re julianin antzeku, makallau arraño ra, makallaun familixaku ero. Makallau sabalaua ra. Papar parti estutxuaua akarre orretxeatxik aingira ero estutzen dus orrek.

Kabra Gorrixe:

Aspaldiko urtitan estot esautzen kabra gorrixe nik amen. Kabra gorrixe beti esautu neban nik beste arrañakin nastin etorten sin eta amen estimasiñoirik be esgakon emoten eta jan bes. Kabra normalak arek, lena itxosun arrosa etxesan beras, arrosa etxesan olako topiñin, topiñe ra kasulara andi bat. Kabri brijiute be gosu ixaten san, bañe neutzako ederrena ixaten san beras einddako arrosa beti. Lena, bolintxero txikixetan da juten giñanin goxin, de eguerdixan geatzen giñanin itxosun, ba arrosa eruten basan, ba kabrak atrapa eta kabrakin etxen san arrosa danontzako, kasulara andi baten, etxen san, kipuli gorritxu, eta lelengo etxen san kabrak sartu eta kabrak bixkat uretan egosi, kipulias gorritxutako ure ixaten san eta gero arrosa eindde gero eurak gañin ipiñi. Se einddakun biune geatzen da au berau kabri, te ososoik nai ixaten san ogi gañea atati be, lenako jentik, sarrak eta, eta orrek etxe ben kabrak, arrosa gosu, gastik arrosa naxa eta bestik kabri estimau. Eta gero au kabra gorrixau esasune, esan leike neure ustes, gero urten dabela amengo gure tokixetan, klaro, gerua ta aprtia jun gasenin, antxe apartin agertu re au, Gran Soletik eta kanpora agertu re. Es san olako kalidadeku be, bixkat eskastxuaua san eta bota etxen san

itxosoa. Da iñoix guk artu, egosi te juan, eta on arreskeo arrandegixetan saldu be etxen da. Kabrin antzeako aragi gogorra dakar. Ori, amengo kabri baño asitxuaua eta loditxuaua ra, amengo kabri normalin txikixe ra, asitxua be, txikixe geatzen da, eta ra gorri-gorrixe. Arrasteko arraño ra ori, esta amengu kostaku barruku sana, arriku, arrasteko sarin etorten da au.

Kaeli:

Arrain satar bat da, marraxun de antzeaku, marraxun de familixaku balitxaken morun. Ongojentik tiburoi esateotze kaeliai, tiburoin familixaku re ta. Tamaño txikitxua, askos txikixaua. Guk orrei arrain satarra.

Kontzesiñoi:

Kontzesiñoi be arrain satarra ra, kaelin antzeaku, bale kontzesiñoik dakar arrain kolorikin konparata urdin koloria akar.

Katu:

Mielgiai uste dot esateotzela katu arraño. Or galleuak eta ibiltxen dabe asko mielgi eta

Kolaxo sarra:

Kolaxu eta kolaxo sarra desberdiñak dis, desberdintxasun andixe ra. Arraiñ andixe ixaten da beti, iñoix bolintxero txalopan lusera bestekun eta ixaten sin. Gu gastik giñanin, ordun kostatik urrin ibiltxen giñanin, egueldi ona euanin de kolaxo sarrak galdute ibiltxen sin iual da, arpoi bota, bestelaik esin seinke ta. Luseran ixebost metro ero eukiko dau, gexa iual.

Itxuri ba tiburoi andi bat balitxake lantxeik, baño a baño andixaua eta lodixaua, borobillaua lodieran eta aren aldin geldigeldik ibiltxen sin onek, asalin bixkat ikusten gakoien ure bare-bare euanin antxe goiko partin bustenas geldigeldi ibiltxen san kolaxo sarra. Eta orrei arpoi botaten gakon norbera arrantzan euanin eta kalteik es etxearren eta iñoix bota arpoi eta batzutan sartu bes, batzutan arpoi okertu etxen dau jotakun, urre urrein arpoi eta baño. Orretako gai sanak etxe ban, eta semat bidar jo eta okertu, eta eskapa etxeban, eta iñoix

bota arpoi, sartu barru-barrurarte eta gero soki eukitze ban, soka lodixe eukitxen ban lotute eta badaespadan be, orrek asko ten etxebenetik, gero treñeko braeleko lodi-lodixe ta aurretik lotu etxe sin badaespada be ta, ten da, ten da, ten da, txalopi tatarres erute ben, eta antxe bixkat inddarra etxen eskutan eta alako baten geatu aladixe, eta iual ondu jote ben eta geatu eta gero aiba osteabe, tengaraka osteabe eta olantzeik ala arriuan, eta iñoix lortutakun ekarti, a esin san sartu ixelaik be barrure, eta ordun einbir san al san moure txalopiai lotu kostare uretan, da neu be gasti giñala atrapa gendun bat, ekarri gendun bat kostau, lusera andixe, lotu al san moure eta etorri etxen giñan arrañe saltzea, benta atatea. Saldu be etxen basan erril bat ero etxe ban, Kataluña ero, Bartzelona ero bixaltzeko, askotan saldu bes eta ureta bota bir. Gero tatarres ekarten gendun saltzea, es gendun gurdixetan da ekarten. Orretzek sin andixenak, arrain gaistuk eta baño andixauak. Balleni onen aldin sabala ra bañe edosein tiburoi baño andixaua ra kolaxo-sarra.

Kolaxu:

Pintxanuk ero ris, marroixki. Eta normalin negun atrapatzen sin, kordan, amon baten enpatxata. Kolaxuk asala eukitxen dabe gogorra. Paper garratz morun ibiltzen san beran asala, eta orrei galleguk eta pes-lija ero esateotze. Txixantza eukitxen dau andixe. Etxea ekate ben, sikatzen euki, siko-siko eiñ eta gero egositxe jaten san ori. Asala tela lodixan antzeku ixaten san, sarati te dana, gogorra, olonin lakoxi. Eta kendu asala eta beran aragixe fiñaua eoten san ososoik eta egositxe orixo errias jaten san a, gosu ixaten san. Guxtu bixkat fuerti eukitxen ban, bañe egositxakun gitxia. Orren itxuri akarrena ra momatxe, jaten be bai.

Lanpri:

Uste dot sala arrain luxeska bat eta aue eukitze ban borobille, bentosa betan mure etxen bana. Ori esan jaten, lantzin bakarrak etorten sin bolintxin txitxarrun de tartin de bota etxen san. Beorrek kolpe etxen batzan arrañak an ekarte ban marki, arraiñ asixaua basan, palanka betak ero, marki ekarte ban arek, berai txupaten junde. Ori sintxa sabalan antzeaku ero ra.

Lantesa:

Arraiñ ona ra lantesa. Breki baño asitxuaua ra

Lantzo:

Akulin antzeaku re. Jateko gosu san. Sasoi baten, gerratik onusko denporak ixan sin aberatzak lantzoitxan, bolintxas. Lantzo asko ekarten san. Lusi re, mustur lusi akar, arrain berdi re, eta eskamaik eta es dakar garbitzeko lantxeik eta gero bat dana aragixe san eta jateko etxen san, buru parti kendu eta beste gusti aragixe ixaten san. Etxen gakon iru lau sati, ero lau, trontzuk, prijiuteko goso-gosu ixaten san, gustoa jaten gendun. Eta gero arraiñ askorei etxen gakue au paparra eskasa baakarre edo aragixe gexa ero gitxia, ordun etxen gakoe ori kendu eta “ala lantzo” garbitxu esaten gakon, lantzo garbitzen salako olantxenik. Buruk es dabenetik balixo jateko eta paparrak bes, diagonalin mostute morun etxesu. Paparras batea buru ebai.

Lasune:

Lasune gexen bat be errixun esautu rot, errixuko arrañe. Amen nik esatuzten dotenetik esta jaten errixoko arrañe. Amen atrapatzen sinak bixaldu etxen sin Bilboa, Bilboko merkaure eta bixaltze ben. Itxosoko, barratik kanpoa atrapatzen sana, atxetan eta, ederraua san jateko, garbixaua eta milla bidar obi ixaten san itxosoku. Lasunan antzeku re besti lupiñi. Lupiñi obi re lasune baño. Gero amendixeik atrapa, barra-musturretik atrapa ero, atxetan ortzir atrapa ero itxosun urrin, amendik berroi – iruroi milla atrapa eta beste gausa bat da, jateko ederra.

Leatza:

Arrain surixe. Gris argi koloreku re, eta orren arbixak eta urdalle ixaten dis ederrak jateko. Urdalle ra beres urdalle, eta arbixak dis arrautzak. Bata ra mamitzu, arbixak eta urdalle ra atzandel bat ixanda lantxeik. Marroi argixe ris arbixak, serrautzan lantxeik. Orrek, lena leatz asko atrapatzen benin, orrek kendu etxe ben. Askok ekarte ben. Lena-lena merkik sin eta debalde be bai eta etxitan asko jate san. Urdalle aragi lodixe ixanda lantxeik de, estik, itxuri akar este bat ixati lantxeik, eta arbixak dis asala meie eta barrun serrautze balekar moure. Arbixak arin egosten sin, eta urdallak asko biben egostea, lodixe salako. Aparte egosi bisin. Lelengo urdallak egosten sin, eta arbixak gero otzin egosten sin, eta gero nastin jaten sin. Gaur egunin arraiñ askorei kentzen gakoie itxosun, berdelai te, betandixai te kentzen gakoies arbixak, bai, jaten dis. Leatza

gerua ta gitxia atrapatzen da eta orrek galtzen dus. Egosi, “korretan buelti” te listo.

Lenguau:

Lenguau re arrain sapala, oso malla oneku arrañe, ollarran antzeako sapala bañe ollarra baño estutxuaua ra bixkat, ollarra sabaldu etxen da burutik erdi alderutz, es ainbeste au. Aragi illunaua ra, eskati gogorra, eskami txikixaua, oso presiatu arrañe, ondarreko arrañe.

Lotzi:

Arrain surixe ra. Eukitxen dau tripa pari te lodi samarra, eta gero eukitxen dau brutz bustenea sapaltzen juten da, esta juten peskadillin moure dana bardiñ-bardiñ. Buru andi samarra akar, musturrin olako ari bi lantxeik eukitxen dau. Saltza berdinjaten da. Ori arrañoi bakararra etorten da. Au atrapatzen da amun, kordan itxosun. Besiutako kordan be etorten sin bañe bakarrak. Sarin eta be etorten dis arrastin, bakarrak.

Arrain berdi:

Bustenan formin arabera jakitxen da gure itxosutan.

Lumatxixarru:

Lumatxixarru re, txitxarro txikixe baño asixaua eta medianu baño txikixaua. Bera txitxarruk dakar baltzea kolori, eta ori argixaua ixaten da. Txikixe baño trokoluaua.

Lupiñi:

Lasunan antzeaku. Lasune baño obi. Tartin atrapatzen dabe arrasteruk. Itxuri bardiñe ra, estakixenak es leuke distingiuo.

Makallau:

Itxoso andixetan, itxoso otzetan atrapatzen dana ra. Lena amentxe be bai, antxiñe baten bañe on es. Saillin atrapatzen dana ba Noruega ta, Islandia ta,

Groelandia ta ortxe. Eta ori antxiñatik atrapatzen da ori eta arraiñ ona san errirako, se orreas etxen ben lena-lena, eseanin neberaik pes da, kamiñoik bes da, kamionik bes da, ixebe eseanin de onei etekiñe atateotzen berai gatz emonda. Gatz emoteotzen eta gatz emonda denposa asko auantaten ban, saltzeko eronun eta jan be eronun etxen san ori. Leatzan da aldin arrañe sabalara. Andi-andixak be baras, leatzan lakoxik, sabala, buru be sabalaua. Argixe ra, olako berdexkea etxen dau.

Makallau arrañe:

Es ta makallaun bardiñe. Makallaun aldin txikixe ra. Makallau sabalaua ra, estua ra asko be paparretik eta, berdelan eta antxoin antzea, eta makallau re sabal-sabala. Nik arrastin nebillela esautu dot au. Makallau arrañe esta makallaun kumi. Kolori akar, orrena baño abarixune gexa akar, goxe eta marroiraku eukitxen dau makallau arrañak, eta abarixuk be antzeaku, baño makallauk es. Makallauk berde argiraku ero eukitxen dau.

Marraxu:

Arrain satar bat. Tiburoin arrasaku. Akorek tiburoi esatetze. Aragi gorri-gorrix eukitxen dau. Itxoso batzutan tiburoirik eta marraxoik eta esta, eta beste itxoso batzutan tiburoirik esta eta marraxuk das, eta ordun arentzako tiburoi marraxu esta. Marraxu tiburoi baño txikixaua ra. Itxuras eta antzeakuk dis. Marraxun kolori griseaku re, illunaua eta argixaua baño griseaku, eta aspi parti surixe.

Marsopi:

Arrain satarra ra, baño nik entzuti baño estakat.

Meru:

Atune ta baño txikixaua ixaten da. Leatzak eta baño mostxua ixaten da, baño trokolua ixaten da, buru be bai trokoluaua, eta papar parti be trokoluaua. Leatza eta lusiauak eta estuaiak dis, eta au motzaua eta trokoluaua. Jateko arraiñ ederra. Ni gasti nitxala ta iñoix atrapa ixan da. Ori sarias da sekule esta atrapatzen, baño iñoix atunetan trongo bat ikusi es? Denbora asko uretan, eta arei uras formaten gako lanpernak, persebik eta olakuk, es? Eta antxe, denpora askon bara, gerua ta gexa peaten gako orrei, arbolai te, tronguai te. Ordurako

lenako sarrak eta baekixien, “trongu rator, jun gañea!”, atunetan sabisenin ixaten da ori, eta jun berta, pasa bertatik eta “bara ixer ser?”, eta enjeneralin ibiltxen di or meruk. Iual mero bat ero bi eta iual gexaua. Iñoix gertara, berta urreatu eta arek ies etxen dabe, eta gero eon antxe ibiltxen dis jaten da baten batek bota amu atrapateko ta iñoix atrapa be bai bakarra ero, erreta jateko. Eta iñoix gexaua eon eta treñe bota eta etxari, eta atrapa be bai. Arraiñ ederra. “en la tierra cordero, y en la mar mero”, arraiñ ona salako. Olan guk atrapa dousen bakarretan parrillan etxen san, erreta, atunan lantxeik.

Momatxe:

Galleuak eta txalopa txikixak eta ibiltxen sinak eta, pintarrosa esateotzen arei, atarrañe be nik entzunde akat. Momatxan pareku pintarrosa eta katu arrañe be bai. Nik datxenes beintzat bai. Momatxak dakar asala gogor-gogorra eta baltza, lija be esateotze arek Galleuak eta Castellanuk eta momatxai. Orrek asala kentzen eukitxen dau biarra, eta atrapatzen da amukin kordan abisenin besiutan da, papardotan da, tartin etorten dis orrek, bakarrak etorten sin, eta beroi etxea erute ben. Gero asala kendu te einddakun, gerokun txixantza kolaxuk baño bixkat gitxia eukitxen dau, gogortasune. Eta etxen san enjeneralin, kasulara txixixe, orixu, biñagri eta beroi sati txikixak eindde. Berau estu ixaten da, eta buro parti eta papar parra kendu etxen gakon, solomu ixango balitxake moure gorputze, bañe ososoik, “a la lantzo” garbitzen da ori. Gosu ixaten da jateko, bates be itxosoko gixonak eta. Gu gastik giñanin de esakeri euan: “momatxe seuk atrapa, seuk prepara bañe apaisak jan”, lena konsiderasiñoi andixe euken abarik eta bikaxuk eta...

Mustu:

Arrain motza ixaten da. Liorretik urrin ibiltxen da. Atxa parteku re eta kabran eta aldin eskasa ixaten da. Kolori olako berde-marroi biune ero. Bakarrak ibiltxen dis.

Mutxarrix:

Gu gastik giñanin amen errixun, ordun esuales petrolik eta ilakoi ixer, errixu garbixe eoten san eta bates be udan da, mari goxan euanin de, or erosemat ibiltxen sin itxosun. Eta pantxo txikixak eta txitxarro txikixak eta, gastik atrapa amukin. Urreatzen gakon gexen bat antxobiai, sardiñiai eta baik. Bera baño

ixaten san kolore trasparentea ixaten san. Antxobin neurriku, eta erderas sisangri esateotzen, sin-sangre. Estai nik odolik esbaeukan ero se. Gk ordun mutxarrixe gexa ibiltxen gendun sisangri baño.

Muxarra:

Erraxau antzeaku re. Sabaleaku eta sapala. Orrek be olantxenik gertaten bari, banaka batzuk ba oxe. Txikixak, ogei sentimetrotik berutz. Txiki-txikixak bari bota etxesus, se garbitxute estakarre ixte, aragirik bes eta ixte bes. Orrek, gaur egunin laban erreta eta gosuk dis.

Neskasarra:

Arrain gorrixe.

Olagarru:

Amar atzapar dakas. Guk olagarru olan atrapa ta sekule estou eiñ. Arrastin bai, arrastin erosemat etortensan, sarin de. Bestelaik andi-andixak atxetan da eoten dis, urre-urrin eoten dis. Dana mamiñe ixaten da eta inddar andixe eukitxen dabe agarratakun. Agiñik estabe eukitxen nire ustes, kaparasoi baten moure eukitxen dabe ori eta garbitxerakun kendu etxen gako ori, bañe ori re mamiñan lakoxi, bixkat gogortxuau. Txibixan lantxeik tintxi eukitxen dabe beran defentzako ta botateko.

Ollarra:

Arrain surixe ra por antonomasia, arrain sapala. Lenguau baño sabaltxuau, basako arraño, ondarreko arraño. Ollarra arraiñ ugarixe ra. Asko atrapa ixan da arrastin. Bolintxin tartin de bakarra. Au arrasteko arraño ra. Betiko arraño ra au. Arrastik eseanin be baeuasen e. Gu umik giñanin de eoten san sarri. Ni akordaten nas ollarra prijiute sartañan. Ollarrak beran gorputze auke errebollun antzea, da egatan lantxeik eukitxetxua basterretan, eta prijiute bara orretxek be jan etxetxuas, egositxe bara es, bañe prijiute bara bai. Ordun esean arrasteroik, ordun kordi euan asko, besiutako ta papardotako ta antxe atrapatakuk ixango sin.

Palanki:

Arrain surixe ra. Pantxu te baño asitzuaua. Eskama makalak dakas, asurrik eta estakar. Ederra jateko. Palanka suluk eta ixaten dis. Lena kostatik urrin apaxukin de, jakindde nun dasen esta? Eta palankan kali ixati morun, euran tokixak antxe. Joten basendun palanka sulo bat ba edosemat palanka atrapatzen sendun. Batzuk baekixien gitxi bat gora bera, beti esin eoten bañe.

Palu:

Ongoxe urtitako arrasteko arrañe, fogonerun de lantxeik. Leatzen da aldin, arraiñ ordinaxu re ori. Fogoneru orren aldin lodixaua eta sabalaua ra, ori bixkat estutxuaua ra, fogoneru naiku sabalaua. Gris koloreku re, griseaku. Enas bili ni palotan.

Pantxu:

Pantxu re besiukumi ixatin lantxeik, bañe diferenti besiuhan aldin. Prijiute ta gosu ixaten da. Pantxu, txitxarrun de aldin gitxi. De amen gastetan lena errixun pantxo txikixak batzuk eta bai. Gero gasollan da, petroleuan da kontuk galdu ben. Sabala, besiuhan antzeaku re bixkat. Suritxik eta marroire bitxarteko kolori akar.

Papardu:

Sapaleako arrañe ra, esta arrain sapala bañe, sapaleaku re. Gris illune, eta asala neiku gogorra eukitxen dau. “Gabardiña” esaten geuntzan guk asalai. Iñoix arrastin ibili gasenin, papardo tokixan edo, ustes ero, etxen gendun nai dabena bakotxak bere apaxu erria, bitxartin, iñoix papardu atrapatzen gendun bakarra etxeako. Olan atrapatzen gendunin, aproba eta gero ba erreta obetuen ixaten san beran gabardiña ta gusti, asala kendu baik, eta gero erretakun asala erres kentzen da. Jateko arrain normala ra. Apaxun arrañe gaistu re, eltze banin inddarra arek etxe ban... apurtu etxen sin apaxuk eta danak. Ori umetan denporan da urte batzuk eon sin papardu ixan sana, aberatza ixan san korda, besiuhan aldin papardu ako ekarten san, fabriketa ta erute ben, merkia san bañe, eta denporias ori gabitxu ein san, on atunas da atrapatzen dabe bixkat arutzaua.

Parrutxi:

Sardiña txikixe. Sardiñi eon ixan da amen, sardiña andixe ero sardiña txikixe, eta parrutxi guk Galisin esautu rou, bera sardiñi txikixau ixan, bardiñe, seoser aldi eukiko ra bañe sardiñan bardiñe ra. Guk ori usaten gendun geroko urtitan biberotako atunetako, ona ra, sardiñi erosein arrañentzako ra gosu jateko eta antxe. Il etxen da arin biberutan da, bestelaik bera ra onena.

Pastanki:

Arraxa andi bat balitxake lantxeik. Aue raru, sabalik, au andi bat sabaltzen dau eta bustena lusi eukitxen dau, eta bustenin puntan benenu ero eukitxen dau, olakoxe seoser. Marroi illun-illune ero ixaten da eta aspixe suri-surixe eta orrek bakarren bat eta etorri ixan di sarin eta ordun etxen san ba kontus artu palias eta bota atzeabe, bai, benenuatxik. Gitxi ikusten dis eta andixak dis.

Perloi:

Perloi baltza eta perloi gorrixe ras. Lepu batak gorrixe argiraku eta bestik gorri illun, esta baltza bañe urdiñeaku, oxe ra kolori. Bañe jaten gustu alde andixe ra, baltza obi. Aragi gogorreku re. Asala gogorra eukitxen dau eta buru be sapala eta aue eta gogorra, buruko asurre ta.

Pexi:

Pexi re olako, ixe disko bat ixanda lantxeik. Beko partin estau eukitxen olako borobiltasunik. Busten txikixe eukitxen dau. Lena amen itxosun ikusten sin asalin, onek eguk albutan eukitxen dabe, ego sabalak eta motzak, eta beran egu ikusten san, egu gora beire, asaletik ikusten san.

Arpoi bota ta atrapatzen san. Buru sapala akar, kendu buru eta “a la lantzoï” garbitxu ori be. Aragixe arraxin antzea ero eukitxen ban, bixkat olantxeik tirak-tirak, esan filamento kartilagu bañe. Baten bat atrapatzen san eta ori egositxe gosu eoten san. Egosi arraxin de lantxeik, mamiñe kentzetzasu, “korretan buelti eiñ” dde listo.

Platusi:

Arrain sapala. Basako arrañe, eukitxen dau lepu laban-laban-labana, mukosidadi, eskapateko ta. Ori platusi esan jaten. Gaur egunin batzuk jaten dabe, bañe len ori esan jaten. Etorten basin sarin bakarrak ero olanik.

Potxi:

Txibixan lakoxi re. Asixaua. Ordinaxuaua ra. Batak eukitxetxus, txibixak bei patin arek ego bixak eta orrek erdi partin, goratxua.

Txoku:

Txoku be au baño sabalaua ra, naiku sabalaua ra, erruk motzak txokuk, eta txokuk aspiko partin, barrun eukitxen dau asurre eukitxen dau sabala,oxe matexaloi biune, amabirjiñi emoten bana. Ori amen bakarrak atrapatzen sin, ori Santoñan da iñoix, an beian itxosun de atrapatzen sin, batelak eta e?

Putxanu:

Putxanu re perloi txikixe. Puxanu asitxakun perloi biurtzen da.

Salbeue:

Arrain gorri-marroixki ixaten da, lusi, sapal samarra. Burun amaxueran eukitxen dau olako bi esten, eta benenu eukitxen dau. Bestelan arrain sapala ra, estu. Jan etxen da, bañe saldu te estis etxen. Lena bai, lena ni itxosun sartu aurrin de gero, basin iñoix txandetan da atrapatzen sinak. Ordun estai selanik elaborate ben ori, bañe eroselan be orrei etxen gako ba buru baño beratxua ebai eta listo. Bustena kendu, sati bi eta prijiuteko. Mamiñe gitxi eukitxen dau.

Salbi:

Besiuau antzeaku re, bañe besiuau gorrixekaku rana au marroxekaku re, bañe tamañun de besiuau urreatzen gako. Iñoix atrapa ixan da bañe, gitxitxan. Bein gerta ixan gaskun, neu itxosun nebillela, on berroi urte inguru, ba atunetan ibili, gabonetaku, ille bixin atuneti amaxu amen, jun Aljesirasea, ibili Afrikan atunetan, da gabonetako etxea gatosela, amentxe Leketxotik onuntza “plantxa

gañi” esaten gakinin, kala bat da ori. Ordurako asitxe euasen onek rradarrak esaten gakosenak, itxosun markate benak seoser, eta ortxe getosela, kostarres getosela, kostatik urrin gatosela, ortxe marka bat arraiñ moltzo andi bat. Alla giñan porture ta, andik etorri kanpañi eindde ille biku eta trastik eta ata, bixamonin itxosako ipiñiskun. Eta jun araxe eta seoser lokalisa gendun aparatuas eta txalopi bete atrapa gendun “pito txiki” famauas. Txalopi aurre dana bete-bete eindde etorri giñan, ikuskisune ixan san salbi. Ona ra, besiuian aldin es, bañe...

Kostarres:

On bagatos Atlantikun Portugaletik, Aljesirastik urteten dou, eta gero Portugalen sabaldu etxen gas, es? Ba bajuk eta atxak eta, sabaldu etxen san, atunik eta bidin atrapaten basu be ba... bañe gero kosti bistan dakasule ero, orrei deitzen gako kostarres, kosti erres dakasulako, kostatik urrin, antxe ikusten, se antxe kostan ixan leike axe arrañe, palanki ero, geu es gabisen tokixan da.

Sarbu:

Amengoxe kostaldeko arrain txikixe ra.

Sardiñi:

Sardiñi karnatako edosetako ra onena, bañe arrain makala ra, arin galtzen dalako. Delikau re, arin galdu be etxen da, antxobi baño ariñaua. Sardiña txikixe ixaten da, bixkat txikitxua ixaneran merkiaua san, eta gero sardiña andixak. Gure itxosutan da esta eon sardiña andirik, bañe amendik kanpo eon ixan da, bañe a ordinaxuaua ixan da jateko. Orrek beste ixen bat be baakar sardiña andixak, “arenke”. Gutzako ordinaxuk dis eta estous jaten. Urune be etxen san oneas.

Seri:

Kolaxo sarran antzeko arraiñ andi bat da.

Tolle:

Arrain sapala. Merki, orrek mojai te... tolle ta tramana antzekuk. Esautu estot eñ, lenauaku san ori.

Txermola:

Atunan familixaku re. Egalusi te egalaburre es, gu onetxen esututxuaus bakarrik, ainsorrotzak eta bai bañe bakarrik, eta gero txermola besti, txikixaua san, jeneralin txikixaua san. Atunai “sinkoku” esaten gakon, “sinkoku” re kilo bi txe erdi pixaten dabena, orrek beste presixo bat ixaten dau beti. Atune normala ra, medianu re bost kilo, sei kilo, lau kilo ta erdi, bañe olaku bara, “sinkoku” kilo bi txe erdi. Eta txermola be “snkokun” antzeku san. Sarias atrapatzen san ori, bolintxas atrapatzen san, sardiñin lantxeik, batelak masixe botata.

Txistu:

Amentxe urrin, kabrak eta eoten disen lekun. Kabran aldin gitxia etorten san ori. Bixkat lusia kabri baño eta es aren beste asurrik, eta kori be orixki te urdiñeaku te bixixak kolorik.

Txitxarru:

Txitxarro baltza ra beres, txitxarro andixe. Eta txitxarro andixe lena kordan eta atrapatzen san, eta geokun dator luma txitxarru eta txitxarro txikixe. Eta gero ortik aparte ra txitxarro surixe, “txitxarro marikoi” esaten gakona.

Suri-surixe aragixe ikusten da garbitxutakun. Ta ori arrastin esautu rou. Beste txitxarrun aldin adixe ra ori, gosu re. “Marikoi” re andixena. Jentik asma, ori kanpotarrak asmataku re ori berbioi. Ori lelungokun jan be esan etxen, bañe on atrapatzen danin ba ondo saltzen da. Txitxarruk negun atrapatzen sinak, bat ixaten san illunaua besti baño, axe ixaten san txitxarro baltza. Eta jaten igarri-igarrixe akar. Gosua ra.

Urreburu:

Urre kolore, gorrixki akar. Lupiñi te baño arrain lodixua, sabalaua eta anditxuaue. Aragi ederreku erreta ta jateko. Ori amuko arrañe ra, arrastin de bai bakarra. Nik esautu be estot etxen kasik.

Sintxa arrañe:

Sintxin lakoxe sabaleri, luse-lusi, sapal sapala. Mamiñik be estakarre orrek. Arrain merki ixaten da ori.

Abakandu:

Urđiñ – lila kolorea urreatzen da eta orrek dakas aurreko erpa bixak sabalak, langostik estakas olako sabalak, eta langosti gorrixki re, bestelaik langosti ixanda lantxeik de.

Bieira:

Orrek txirla andixak ixaten dis ba? Iñoix, Santiagoa ta erromeruk te. Orrek Galisin de asko. Arrasteku re ori, esta bajuraku. Ori etxen san berai mamiñe laga eta besti kendu etxen gakon, surixe laga eta gero bota orixu bixkat eta kipula satixak eta beran oskolin, txapa-gañin erreten san. Ederra, eta gero autzontzixak etxeko ta be ekarten gendusen.

Karramarro:

Ondarrun sentzu orokorra artzen dau. Bañe karramarro klase asko ras.

Febreru: lena gu gastik giñanin de or uretan errixun de ibiltxen giñan, mari beruskun de, Artillerun de. Febreruk ixaten sin karramarro bat bestin lantxeik, bañe eukitxe ben ulik, uli danin asko, uli lakoxi. Au jan be etxe san, estimau san bestin aldin.

Lasti: uleik eta esekana, gexen euana, orretxen sin jaten sinak, mamiñik be es ben ixek eukitxen, egositxakun ure ixaten san gexena, abentura lantxeik, atrapa eta pintxura lata bat ero artu, sue eiñ egurrakin astillerun egosi te axe jan.

Kirrixki: orrek beti ibiltzen sin molla-egaletan. Orrek jateko lain be es ben eukitxen. Bal-baltzak, gorputze laukia bat, ontxe be baras orrek, eta onek lastak eta, febreruk eta desagertu sin, febreru lenaua, obiaua san a eta. Nik amen esautu dotxuasen karramarruk onetxek dis: febresu, lasti eta kirrixki. Gutzako danak dis karramarruk.

Langostiñu:

Esta langosta txikixe. Langostiñuk be andixauak eoten dis bañe es aiñ andixak. Gero baras or ganbak, irudixe bardiñe akarre, langosti bañe txikixauak eta ganbak baño andixauak. Eta langostin aldin marroi argixe akarre aragixe.

Lanpernak:

Marisku. Lena atxetan da asko eoten sin, gu umik giñanin de, entzute andikuk sin bañe amaxu einddis. Ure akarre asko, eta gero atzokol formako gausa bat dakar. Enjeneralin atxetan peata eoten dis gogor da ongo urtitan eoten dis be-beian, eta orretako ein bisu mare bixixak dasenin, be-beian eoten disenin eta alan da gusti be uretan sartu bisas orrek atrapateko dasen tokixan, gatxe ra. Lekatzoko ortxe, Lekatzoko islatik Santa Katalina bitxarte antxe una bat eta baras. Arrixkutzu eta gatxe ra ori.

Lapi:

Ondarru beteta euan lapas. Oskola eta barrun mamiñe euran oskola beteku ero ixte beteku ixaten san mamiñe, kolore bateku eta ososoik jaten san. Atxiai gogogor agarrata eoten san eta orrei kutxilluas etxen san, kutxillo-puntias amendik sartu te alantxenik jan, lapa-jantzallik, alantxenik, limoirik baik, lena esean limoirik. Ori udabarrixan, eueldi barik eoten sinin de, Aste Santu ingurun, txalopak Aste Santuko jaxetan altza gora ta aspixak garbitxu te, pintxuri emon da, ta bueno bat ero bi juten sin lapata, atxeta lapata ero, Saturrenea lapata, pañelokada bana ero ekarte ben eta geokun biarra amaxutakun takillu etxeko, arda bixkat erateko takillu. Biarra amaxu, eta aretxek lapak jan. Lapa batei kentzen seuntzan mamiñe eta gero aren oskolas bestiai, eta baeuasen eunde pikute jate benak, astune ixaten san e! Eta gero denporias etxea ekarri eta saltza-berdin de jaten san.

Marmoki:

Udan da eueldi ona eaunin etorten san. Beran matexala biun biune ixaten da, alako plastikosko itxuri akarrela emoten dau, Mussolinin kaskun lakoxe formi eukitxen dau. Eta gero beia erpak lakoxik urtetetze, erpain lakoxik urteteotze. Dana ixaten da plastiko trasparentin lakoxi, eta gausa ilddako bat dala emoten dau, bañe bixixe ra. Sardiñetan da gabisela ta, iñoix asko etorten sin, antxoaa tartin de baño sardiña tartin de gexa etorten sin. Korrentak erutetxus orrek. Txikixauak eta andixuak eoten sin. Sari esaten dotenin bolintzeko treñe nai dot esan, eta sardiñatan eta sabisenin, arek eukitxen dau batzutan atik, eta itxosun baabis orrek, an etorten dis barrure, eta barrure etorritxakun, bakarrak baris ba artu ala bota etxesus ureta arek, iñoix asko be etorten dis. Askuri emoten dabe, asko es, gitxi e... Eta artueran pixo andixe eukitxen dabe eta ure be bai, eta apurtu etxen da bera, menbrillu baño asko erresaua apurtzen da, kurioso-kurioso artu bisu. Geokun beste bat da, gitxiaua ibiltxen disenak, iñoix udan, olako beladun txalopa txikixan morun, lila ero kolori trasparenti, eta orrek iñoix, bota treñe antxoatan ero, bolintxin ero eta orrek antxe ras, treñe gerua ta txikixaua ta gorutz papun etorten dis, eta eskure etorten gatzus, eta ordun tita!. Bañe beran gorputzak lagatako ondorenak be asko eoten dis eta orrek bixkat gexa pikaten dabe. Ori musolinin formako ori, asko, negun de antzir Frantziko kostan da sardiñatan ibiltxen giñanin de asko.

Maskulu:

Maskulo andixak ixaten dis. Mari gora ta, mari bera ta, antxiñatik datorrena da, endas datorren gausi re, bañe asmataku ixango ra; belarrixan ipiñi eta ori oiartzunak eingo rau. Umetako gausak dis orrek. Maskuluk andi samarrak ixaten dis orrek. Amen esta jaten, ori adornoako ero da.

Mongoliñuk:

Orrek txiki-txikixak ixaten sin, egositxe gosuk ixaten sin. Gris baltzeakuk, txikixak, egositxakun gorri-gorrixak gelditzen dis.

Mutxilloi:

Ni gasti nitxanin, amen Subi Barrixan da, Subi Sarrin de bete-bete eindde euan. Asko, iñok ser danik bes. Bañe gerri amatxu te andik urte batzuta ta, arrantzan

da, amen normaltzen asi sanin, andik amar urtea ero gexa ero, arrañe amendik Bartzelona ta bixaltzea ta, katalanak ona etorritxe ta, eta marisku asko jaten san ba Madirreneuan da, eta ortixeik deskubrimentu. Eskeñi etxe ben diru mutxilloik artzeko, eta jendi batzen asi san eta onen bestin saldu eta urte gitxin amatxu sin danak. Dis txirla andi eta luxeskiaua, bera itxitxen dan tokixan estuaia eta gero bixkat sabaldu etxen da puntarutz, txirli baño lusiaua. Au erderasko “tigre” ra, lena “mojojones” esaten gakoien, “ para comer mojojones, tienes que mojar los cojones”. Ur egalín eoten dis.

Ondarraspikuk:

Ondarrin ibiltxen da, ainke etxen dabena, ixkiriai ero urreatzen gakona eta ainkarako gausi gexa akarrena.

Txirli:

Amen lena txirla asko san. Txirla luxeskiaua eta sabaleran be estuaia eta suri-surixak, argi-argixak, orretxei esaten gakoie amen “txirla frantzesia” eta ori amen jan be esan etxen, bestik euasela eta orrek eskasauak sile ta. Estai seatxik dan frantzesia, iual antxe baten batek ikusitxe ta.

Itxas isarra:

Esti arrañoak be. Nik ekarri ixatxuas, umiai, fresku de, eurak jolasteko amentxe, ikastola eruteko eta... klase bi euasen, batek eukitxen dau euran bost isarrok eta gorputze txikixe eukitxen dau, eta bestik gorputze barruku eukitxen dau andixaua, gorputze sabalaua, pentagonun antzeaku eta anka motzauak, onek marroi gorrixki akarre kolori eta bestik argixaua kolori.

BESTELAKO GAUZAK

Puntala:

Erderatik datorren berbi re ori. Txalopin alturi.

Folixu:

Txalopik eukitxen dau ixena, esta? Da folixu re ba geuk karneteko numeru eta kotxik beran matrikuli dakarren morun, ba oxe ra folixu. Ori on dala eun urte, oo asieran Euskal Errixan beintzat eta Españiko estatun be olantxeik ixango ra ori, konstata ras txalopak, len eseuasen, eta on datos ixena ta folixu bakotxana. Mille ta beatzireunin asten dis, bañe konturatu nas ni barasela lelengoko urtitan mille ta beatzireunen asieretan, iru-lau urtitan, baatos iual antxe txalopin datukin eta bost urte iual lenaua einddaku, amasortzi urte ero, amar urte ero. Ba itxuri danes, amendik aurrea danak kostako risela erabaki ben eta andik aurrea danak kostaten sin, eta bixik euasenak be antxe kostaten jun sin kosta biarra eukelako.

Asieran gitxiki asi sin. Erderako berbi re au. Eta gero ixenak bardiñak be asko dakasus, San Jose, bakar-bakarrrik irurotamiru ero irurotamabost ixen bardiñekuk das Ondarrun, gexen San Jose ra. Eta urte baten lau San Jose ein basin, auxe ra beristen dabena.

Tripulasiñoi:

Txalopa txiki baten, onek aingiratan ero langustatan iru lagun ero ixaten sin, gero bolintxin ebisenak amaike lagun de, atunetan ebisenak amalau lagun, de arrastin ebisenak amabost lagun eta beste batzuk kordan dabisenak sei lagun de, olantxeik. Tripulasiñoiai, lagunak esaten gako, gixonak eta baño, gastik eta danak sartzeko, lagunak.

Korala:

Sarin sati batzuk eta tartin bat etorten dis. Bera etorten da sikiñe, bañe ori ra lejijs da garbitxute.

3.6 TRANSKRIPZIOAK ANDONI BASTERRETxea (AB)**1996ko urtarrilaren an Don Andoni Basterretxea Irustaren elkarrizketatik aterea (1)****-potxa tokixe:****-masi barrille:**

esaten gakon, bolintxeruk ibiltxe ben masi bat. Orren masixon masirik ederrenak Noruegatik ekarte ben eta gero, orrek berrillok ibiltxen sitxuesen besiutako, edo antxobi artze benin besiutako (Santa Katalina nois da? besigutako gois da!), antxoa txikixe masi barrilletan gordeteben eta gatza emoten gakon ondo konserbateko

-masi arbixak:**-arbixak:****-makallau arbixak:**

makallaun tripak dis, ori gero masi barrilletatik ataten sin eta txikixenak sin mutil gixonak, arbixak txikitzen asten sin.

-birriñe:

masi klasi, Gipuskun galasota euan eta biskaixan es.

-subille:

soka klase bat da, luserako soki

-potxeri:

amuas dindiliske eoten sana. Berreun bat amo ixaten sin besiutako eta papardotako geitxua eta sakarrauak, dotoriauak ixaten sin besiutakuk, onetxei esaten gako tretzi.

-urkuli:

udaskenin, sereiñik eseukenin, es antxoaik bes, atune be lagata gero Santa Katalina bitxartin mendis-mendi ibiltxen sin malutak etxea eta batxe be urkulak etxea. Urkuli re, ara, arkasixe ero bates be pikuas einddako iruki forma antzeko gausa bat san. Amen subille batzen san bueltan-bueltan, txiringolan, amuk bertan ipiñi eta tretzi etxen san.

-tretzi:

maiñero bakotxak subille ta potxeri eskatzeotzen bafor jaunai eta bakotxe euran etxita juten san, eta etxin gure atxak etxe ban, ginbeletas sulu eindde potxeri sartu. Amu josteko ixaten san, onei amu joti esaten gako, tretzi joti.

-amu joti**-tretzi joti****-ginbeleta****-enbarra****-entolla:**

silla bat esta? bueltan, antxe buetan, respaldun amuk entolaten gendusen

-mundille:

buxak dis onek, metalesko buxak

-buxi:

apaxu flotin auantateko ibiltxen dana.

-tirantak:

tretzi berus du uretan es? eta mundillak euasen or tretsak eusteko, eta tirantak, onillan batzen sitxuesen soka klase bat sin. Gero estorbu etxen bela eta kendu ein sitxuesen.

-mundil sokak:

mundillin batzen sin sokai deitzen gakon.

-subille masoti obildute:

subille, bera soki re, bañe ondo borobildute, ondo kolokata. Patroik emoteotzen len maiñero bakotxai

-Arritxu (kala):

Leketxo bertan da, potxa toki parin. Arrasteko eta bajurako kali re au

-Ixkote (kala):

Ixkotei len gargantu esaten gakon, eta beti preguntaten; nundik dator gargantu, gargantu... ba dator, selan esangotzut ba? beatu, au re Frantziko kosti eta Ondarrutik lau edo bost ordure ra, norte kuartoa ra eta ixkoteko buru deitzen gakon. Eta amen kofraxako apunte baten agertzen da Gran Canto, eta gran kantotik dator gargantu. Peligrosu san ara juti. Nik estai selako bixitxi san a.

-maluti:

karnati esaten gakona, ba au re karnatin itxuraku, arrañe engañateko ibiltxen dana. Ori etxen san atuneti lagata gero jente asko juten san. Mutrikuarrak euasen, Mendisabal familixi eta aberastu es bañe diro asko atate ben ortxe baserris-baserri, baserrixetan artu-artu eta olantxenik. Maluti san, artu, arto buru. Artuk dakas orrixak, esta? aren orrixan artin aspikuk dis suri surixak, emik esaten gakoies eta orretxek bisin; gañekuk es, gañekuk es dabe balixo. Aretxen surixan artzen sin, etxea ekarri, gexa suritxu lejjias da eta gero orrastu etxen sin. Gero amentxe sartzen san atunetako amo andixe.

-txapi:

gero malutin ordes txapi ibiltxen san, onek be brillu etxen dau eta arraÑe engaÑateko balixo dau. Batxe paperak be, paper gogorak biundu, suri-suri eindde.

-orrasixe:

malutak orrasteko ibiltxen san, normalin ola, makila sati bat eta gero batzuk ultzi eta sartu eta, malutak orrasten sin.

-aurrekotxopi**-atzekotxopi:**

baforan atzin dakasu tabla bat, eta an barrun, es estorbatearren ortxe gordeten sin arlanki te.

-txopi:

tostarteko satixe ra txopi. Barrun utzuni dakar, eta atzin be utzuni dakar, treÑeruk eta ibiltxen ben, treÑeruk lelengo bolintxin ibiltxen silako. TreÑerutan eta motorretan ibiltxen da au bates be.

-brankagani**-arlanki****-treÑeru****-TREÑERUN SATIXAK/****-aurre****-txaosa****-espalda**

-basta

-ospitala (erdia-ospital)

-saia

-ankaorra

-ankaestiorra

-papagane/atzekotxopi.

-TXALUPA ANDIXAN SATIXAK/

-aurri

-kontraurri

-ospital

-espaldi

-espaldako

-kontraespaldi

-erdiexe

-tanbuleta

-berriela

-masteta

-kontramasteta.

-señeruk:

(arranondon) aukeratzen sin gixonik jakintzuenak, edo egueldixai burus gexen ekixenak edo; eta onek señeruok Arta juten sin, Arta, egueldixe selaku euan ikustea. Alako eritxire etorten sin eta eurak esaten benin jun leikin itxosoa. Metereologo batzuk ixango balitxakes morun. Beste señoero batzuk eoten sin gero. Ortxe plaxan aurrin geatzen sin danak eta txistu joten ban batek. Txistu jo baño ariñaua esin ban iñope urten, txistu jota gero urten biben danak batea eta kala allaten sinin kontu euki bisan se beste errikuk, Getaxakuk eta danak batzen sin ba eta egutik, surretik botaten sin tretzak eta esin seikin iñok be ariñaua bota, danak era batea bota bi ben.

-Txisteri:

erri asko juten sines leku bardinea arrantza etxea, tretza asko eruten ben, pentzaisu semat tretza ixango disen, pertzona bakotxak lau tretza edo eruten ban da. Pentza Ondarrun bakarrik iruroi ontzi euasen eta gero Mutriku, Lekatxo, Getaxa, Bermio...eta ain sin tretza asko, tretza bakotxak soka txiki bat edo señaile bat ipintxeotzen tretza bakotxai, tretza bakotxe señaena san ikusteko. Bakotxak txistera kolore diferente bat eukitze ban.

-Arritxu (kala):

Lekatxo gañin

-Playasu (kala):

Potxatokitxik aparte, Lekatxotik potxatokire dan besteko distatzixi da Ondarrutik Playasure.

-ontzixe:

edosein ontzixai deitzen gako:

-lurrin ontzixe:

bapora da.

-belauntzixe

-baixe:

erderasko baia.

-deixe jo:

goxin goxa esnatzeko euasen iru lau toki, da antxuxen be iru lau ate euasen ixentata joteko. Printzipalena san, -gerotxua, nire eritxis, asko apurtzen sines gora berak ixaten sin! "su, gure ati apurtu einddabe ta su, ser?..."- elixako aterpi. On elixa sartu eskumata, antxe euan ate andi bat, eta aretxei burdin sati andi bat ipintxen gakon eta antxe jote ben "Goiko Kaleako"eta. Amentxe beian euan beste bat, Santaklara beian euan beste bat. Au jenti esnatzeko ixaten san. Lelengo lelengo serenuk esnatzen sin eta onek deitzeotzen fogoneruai galdarak berotzeko.

-barruko kali (kala):

amendik e semat, sortzi bat milla edo.

-kanpoko kali:

sortzi millatik arutxauaku

-faroleruk

-erloju korredera: soka luse-luse bat, eta gero brontzesko elisa txiki bateas soka bat amarra eta atzeko tostan ipintxen san, eta selako martxi darun jakitxeko ixaten san. Jakitxeko semat milla etxe ben edo.

-konpasa:

burdiñesko olako gausa bat san. Barrun darun norte-sur-este-oeste danak ixentata, esta? eta gero orratz bat, eta orrek konpasak beti ixendateban nortea, beti-beti. Bañe norte-norte-norrea be esban markaten, norte partea edo ixaten san, orretxeatxik iñois esaten san, "kontxo, jun bi giñan lekure bardinbardin es ga etorri te...". Nortik erakarri edo etxen ban.

-ubaroi:

dsondi, ur aspirutz semat dan. Ubaroi jakitzeko eurak baekixien ba besiuhan tretzi por ejemplo, ba berrotamar ubarore eon bir sala. Edoseta etxen be, soka bat artu, edosein burdin sati artu te aretxeas botate ben ureta neurrixe jakitzeko. Ordungo burdiñesko plantxakin eta askotan botate ben.

-uberi:

ur-bera-tik dator au berbiau. Suk pentza seure batelin susela eta aurrea juneran ure apurtu etxeosu, esta? ba atzin geatzen dan axe ixango da uberi. Bolintxin, esate bateako, eurak gelditxu eta sari euran uberan botatzen da.

-sonda burdiñi:

selako ubaroi dan jakitzeko soka puntan lotzen dan burdiña satixe.

-iparra:

ondarrun iparrai nordeste deitzeotzau, esta norte-norte. Norte kuarto nordesten tarteku.

-ipar baltza**-leste:**

Donosti esate bateako. Donosti da Ondarrutik leste lestea

-mendebala:

oesta da. Kanta bat kantakotzut: "Neure maite polita Donostian dago iparra gura leuke mendebala dago..."Berak onutz etorteko iparra naiko leukela bañe mendebala euala eta esin sala etorri.

-errekaxi:

errenko axi. Ondarrun suresta esaten da. Egu be esateotze askok.

-txaramela:

errekaxe parte edo galgoi, galgi deitzen gako onei. Galisitxik datorrelako galgoi. Suroesta.

-erlaixi:

erlaixi baakixu ser dan... esetz? estakixule erlaixi ser dan? erlaixi de; erle aixi. Itxosun axi etxen dabenin, axe surixe, olatuk apurtzen disenin, antxe olatun gañin agertzen dan suriuni. Itxosu pikata dala esaten da eta segun eta erlaixi nundik datorren igarten gako; ene kanpaxi da, ene iparra da.

-kanpaxi:

Ondarrun, norte klaroi deitzen gako kanpaxi. Kanpaxi edur-aixiai be esaten gako. Otza etxen dau bañe eurixe gitxi. Aurretik eurixe ein barau be otzin sikatzen dis kanpaixias kalik.

-txaramela:

txaramela da, se esangotzut nik, aixe bolari, itxosu orrastuko baleuken morun ibiltxen dan axi.

-turrune:

txistu... turrune... turrune edoserrei esaten gako Ondarrun. Turrune, sonido jeneralin, txistu be bai, soñu be bai. An, jo dau turrune, jo dau txistu, jo dau soñu. Atune baakarre, turrun bat joten dabe, antxoik iru eta berdela ta txitxarru te bariau bari bi.

-iru-laurden:

gasti, txo, ixangora ori, *iru-laurden*. *Laurena* be esaten gakoie onei. Onek dis ba len esan dotzuten gastioik, lelengo sartzan disenin ondiokan es dauke esperientzixaik, eta arei ba errestasunan bixkat sartzeko. Emoten gakoien partilli etxen sanin; partilli, ogeti, ogetabost, esate bateako, ba arei emoten gakon bost, laurena. Gasti, gastii... Bermion Txo esaten gakoien onei.

-gasti:

esaten gakoie, este... portun ontzi asko euasen, lurrun-ontzi asko, gero batxe olako saritako ta orrek eta... gero bolintxero, bolintxero orrek arrantzale gitxi eukitxen ben, jente gitxi eukitxen ben euran eskun, eurakin ibiltzeko. On irurogei urteas erretira etxen dis, gure atxitxe larotabi urteas erretira san bolintxerutan. Ba sarrak, irurogetamar urtetik gorakuk eta amabost urtetik berakuk ibiltxen sin bolintxin. Orretxeatxik gastik esaten gakoe an bolintxerun dasen gastiai. Bolintxeruk esaten gakoien eurai mutillai be bai, eurai mutillai ba bolintxeruk, bolintxeruk. Eta esautzesin, gausi e... praketan, aunaxearteko prakak, (belauneartekuk), ondiokan esti gixonak esateko ero...

-otzari:

otzari re, ba sestu. Otzari dakasu ba treotzari; tretzak eukitxeko otzari. Antxoa otzari; iru arroku ixaten san; besiuotzari amarraoku eta onetxek dis batesbe otzara klasik. Arru, eta arru san arroba, “doce kilos doce quinientos”. Eta eoten san gero rrasioi Besiutako, estai besiutako bañe papardotako bat, amar kilo rasioi. Eskuotzari be baeuan; bakotxak eruten ban otzari.

-Ollau**-Mundille****-kanpoko txikota:**

esin leike ser dan esan, se danetan da, bai besiutan bai manjuban, bai bolintxin... kanpoko txikota beti ibiltxen da. Txikot asko das or.

-atzeko estanpi:

kaela da amen, esta? baforak dauke amen kaela, eta aren bitxartin beie ra amen, eta orretxen barrukuai esaten gako estanpi.

-sokoti:

killiai jositxe sokoti, atzi libre, sulu. Ta gero ori ixaten san sulu masta nausixe an beian sartzeko, eta esaten gakon bietza.

-trixak:

belako sokak: -kantuan- “txalopa andixe, drixe, drixe, atxak dako bisarra andixe...”

-killi:

baforak aspixan dakarren listoi.

-saietzak**-arrain satarra:**

besiu denporan arrain satarrak sin kolaxu te, momatxe, momi, mielgi... tretzan etorten sin balixoik eseuken arraňak. Marraxute be bari, baňe bueno, onek estis atrapatzen, kaeli te.

-berlanki:

perliti

-tretza nasti:

tretza asko eoten sinin alkarren ondun, ba alkarren artin nastaten sinin deitzen san tretza-nasti.

-kordi:

kordi tretzi re. Tretzi re besitaku, kordi re, ostea danai esaten gako. Edosein apaxo klasek kordi akar.

-arripendule:

arri andixe. Esatengako ba, tellatun gañin eoten disen arri andixak, ba selako ubaroi euan jakitxeko ta ibiltzen sin arripendulak.

-amuskiye:

ori re, suk e... antxoi amun sartzeosu, itxasoa bota eta jasoten dosu te dakasu ondiokan batzuk janda, beste batzuk galdute ta amun dakasu ondiokan arek, e seuk botasun antxoa satixak, bañe ixetako be estabenak balixo. Sobranti, antxe gelditxu dana, an besiurik atrapa baik datorrena erdi janda ta...

-kendu-ala:

esakera bat da bakarrik ori: “ekarri ori endu-ala”, bota ala be esaten da, en el tiempo esan nai dau. Nik au etxen doten bitxartin ba suk eiñ beste ori.

-amuk entolla**-txalopa garbitzallik:**

onek di Serkan, txalopa bakotxak, ontzi bakotxak, bafor bakotxak, astin ixentaten san bertoko maiñero bi. Bafor bakotxak eukan beran leku, katikin de eta asko eoten sines -subi barrixe eta subi sarran bitxartin amalau euasen-, orrek bixok itxosutik etorten sinin beste gustik etxea juten sin eta euran konture gelditzen san bafora: amuskixak eta garbitxu, amarra.

-txandako bixak:

partilli euanin onetxek bixak etorten sin kontu artzea beste maiñerun erreprentasiñoin.

-loixa:

lonji.

-kofrax:

kofrax dana ra eta loixe beie ra, arrañe laga ta pixa ta etxen dan leku. Kofrax ra batzartzeko tokixe, sekretaxu dana ta, presidenti dana ta...

-kotak kendu:

soki edoseñek ibiltxen dabena edosetan, bai arrantzan amentxe lasunetan da, lupiñetan da txistutan dabillenen de, sokak bustitxe dasenin eoten da. Orapillun lantxeik etxen da eta orrei koti deitzen gako. Eta orrek arri pendulak eta ibiltxen sin kotak kentzeko sokai, tirente ipintzeko.

-enkarna:

karnati sartu amun. Bañe esaten gakon ordun... enkarnata gero tretzan ipintxen san, tokaten gakon tokixan eta gero treetzaran jarten san.

-txisten barritzi:

ibilixan-ibilixan ori potxerioi alperrik galtzen da, esta? eta oxe barristi ixaten da.

-biurrixai emon:

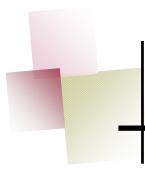
soki biurritzi

-pita-nailoneri:

gaur eguneko soki, nailonas einddako soki.

-kala beune:

apaxuk eruten dau; ongo egunetan ainbeste atrapa dabe, gañeabe sarbun lakoxi, bueno, dana dala! edosein apaxok eruten dabe kala beune, beun pixotzu ixaten da. Beune danak eruten dabe, bañe segun setako olakoxe beune erute ben. Apaxu ondo ibiltzeko pixu re au, apaxu tirantan ipintzeko ibiltxen dana. Arrantzale batzuk aproposak ixaten sin gañeabe orretako.

3.7. TRANSKRIPZIOAK JOSE MARI IBAZETA

1996ko urtarrilean Jose Mari Ibazetarekin izandako elkarrizketatik jasotakoa. (J.M.)

Bajuran beste amasei urte, arrastin amasortzi urte pasau.

- txo

. gasti

. irulaurdena

- boletu

ARRASTEKO BAFORAN SATIXAK:

-fuenti

-makiñi

-kosiñi

-pañola

-neberi

-komune:

ongo txalopan dutxan be bai. Segun selako arrasteru dan, dutxi bera eta lababu. Normalin komun bi, ofisialantzako komun bat eta maiñeruntzako beste komune.

-pasadera

-burela (egurresku)

-katrik

-kamañak:

kontramaixuk kosiñeruas departamento bat eta patroik fuentin iual, kostak beian igual. Gero fuente batzuk baakusus patroik eta kostak bixak lo etxeko departamentuk dakasenak. Jeneralin de makiñisti bera bakarrik, kosiñeru kontramaixuas, kostak bera bakarrik eta patroik bera bakarrik.

TRIPULAZIOA:**-patroi****-kosta****-makiñisti****-engrasadori****-primeru makiñakune****-segundu makiñakune****-maiñeruk****-kosiñeru****-kontramaixu****SARIK****-estraperlokuk:**

malli txikixaua. Gaur egunin asuntu baltza ra onekin frantzesakin de, inglesakin de. Malla txikixauak, se bestelanik andixauakin esta sereiñik de, da.. klaro, etxen di mallak eskuta ero al dan moure. Atrapaten barabe ba...

-malli:

malli re, sarin diamentu arrañe es pasateko. Mallak eotengatzus amabosteku, ogeiku, ogetabosteku, ogetamarreku ta...

-pelajikuk:

onek erreko rabe itxosu. Bosteun brasako sarikin dabisenak dis onek. Onek edoser atrapatzen dabe, parin datorrena, txitxarru bara, lupiñi bara, burbiñi bara urreburu bara, faneki bara, txitxarro marikoi bara, baltza bara, edoser (...) Ondarrun ei das la upareja pelajikuk, Pasain beste lau, suk idea bat eiñ, sortzi ri orrek e... ipintzen dabe onek otamar pareja pelajikun eta Golfo de Biskaia, Golfo de Irlanda, Golfo de Noruega, osea, erosein, dana jota erreta lagakorabe, ero arrañe sartzen danin atrapa bir dabe edo akabo, esta eongo ta.

-arrasti:

arrastrando etxen dan arrantzi re. Arrasteko sari brasa biko *alturatik* eskapatzen dau arrañak se arrasteko sarik sero nobenta ero sero otxenta ero altzaten dau bakarrik koroni esaten gakona.

-brasa bat:

guk norberan eskun brasiai esateotzau, bañe brasa inglesa ra uno otxenta ero ra.

-malleta**-koroni****-errebisa****-bolu**

kortxu:

boluk eoten di, ba tamaño diferentitakuk arrastin bakan barabis ero, bouan barabis ero. Es ti iualak se boukuk ixaten di normalin bolo andixak eta bakan eoten di bolo txikixak. Pelajikuk eukitxen dabe bolo andixak.

-soka puntak jo**-beuneko tralli:**

sarik eukitxen daben txikot jenerala goitxik.

-kortxoko tralli:

sarik eukitzen daben txikot jenerala beitzik

-txikot jenerala:**-saku:**

arrañe geatzen dan askanengo punti. Boltzi formaten dana.

-mangi**-bandi****-baki:**

baki re barku bera bakarrik dunin biarrin.

-bouan:

bi barko batea juten disenin biarrin. Onek sarik eukitxeotxu altuauak eta motzauak

-trena:

bolo andixakin juten disenak, a base de narruk eta refortzata eruten dabe beiak. Ordun narru ixanda etxen dau salto, orrei trenes edo olaku esatetze. Arrixin be arri koskorra eta topaeskeo salto etxen dau.

-sikiñin:

itxaso barro barrun. Arrixe ero, se esangotzut ba, barko sarrak satitxute ero txapak ero olaku asuntu dasenin.

-pañu**-papu:**

mallatik malla juten dan teli.

-koroni**-txikota****-alanbrak**

txalopi beti alanbrakin juten da, alanbrak tiesun dusenak.

-ati

malletak eta alanbrin bixen bitxartin eruten dabena. Atin funtziñoi re sari sabaltzi eta basias arrañe sustati sare barrun sartzeko.

-pies de galluk:

atik eukitxeotxus alanbre bi. Goiku lusiaua eta beiku motzaua, ordun onek se nai rau esan; atiai etxetza rebira, da klaro uretan olanik baru ati, eta alanbri tengaraka baru goiku andixaua eta beiku txikixaua, ba jeneralmente angulo bat artu te basatzan sartute juten di.

-katik:

negun txokuk ta txibixak ta atrapateko sartzetze katik sare puntatik mallet punta, por ejemplo bi metro kate. Katik eukitzen dabe ba laroi bat kilo, eun batzuk, berrotamar beste batzuk, meiaua, lorixauak katik ero... ordun, ba segun sonda fondu semat dan, ba atetik sare puntatik atea, taloitxik atea ori juten san, malleti, sisalesku, on nailoneskuk ibiltxen dis. On katik be ibiltxen dis, sare puntatik malleta, gero malletatik sarea, au bakik ibiltxen dau, parejik es dabe ibiltxen.

-taloi:

sarin punti re taloi.

-sisalesko malleti:

soka flojuaua

-kañamoisko malletak:

au sare puntan ibiltxen san, gixtia jaten dau beiak eta, kañamuk gexa auantaten ban.

ARRAIN KLASIK:

-leatza

-sapu

-lenguau

-txoku

-txibixe

-barbañe

-lupiñi

-urreburu

-faneki

-antxoilli

-makallau arrañe

-txitxarro baltza

-txitxarro marikoi

-kolaxu

-barbañe

-atxamarti

-piti

-beune

-parejan

-partilli

-falla:

arrañak falla esaten da, ero utz emon dabela. Arrañik estosunin atrapatzen.

-apaxu:

-Ronkal

-Eskosia

-Irlandako kosti

-Frantziko kosti**-rrantxu:**

au soldautzatik datorren berbi re, rantxu re, ilebeteko jatekun gastu.

-kantiñe:

erderasko akantilau ero, bueno, guk kantiñe esateotzau. Eun metroa du apaxu te derrepentin irureun metroa bajaten da apaxu, nai rot esan, bosteun metro apaxuk luseri eta jo bes ondoik. Or eoten di jeneralmente kolaxuk.

3.8. TRANSKRIPZIOAK AGUSTIN ARANTZAMENDI / AGURTZANE OSA
(Aust.)/ (A.O.) -AGUSTIN ARRIZABALAGA (elkarrizketa Agurtzane Osak lagunduta)-

AO.- Da nox sartu siñan itxosun Austiñ?

Aust.- amar urteas, amar urteas emosten erramu eskure.

AO.- motorrik eta esan egongo ordun.

Aust.- bat ero bi euasen bakarrik

AO.- ordun se ordaintzen san Austin, soldati ero?

Aust.- soldati bai, irabasten basendun bai, gastiai es, erdixe ero.

AO.- da gero estropalaixe be ixan sa su!

Aust.- ni bakarrik?, gero bolintxako motorrak eta sardiñatako euasen treñeruk, lena treñeruk, saritan ibiltzeko ain penas ibiltxen giñan se,(...) axi kontraku basan erramutan esin alla. Amasaspixan ein ben motorra aldatu, lau kaballoku eiñ, pentzaten neban serun sartu nitxala, erramuk kosta gaskun kentzi. Beras motorras es giñan sardiñata ta juten, sarati dala ero. Jun giñan beñ manjubata, bañe treñik esiñ ata, inddar gitxi motorrak, urrengo urtean

andixauas, motor andixauas. Amasaspi urtearte. Amasaspi urteas sartu nitxan txalupa andixan, potiñ andixan.

AO.- Santoña ta juten sin ordun?

Aust.- Santoña bakarrik? Lelengo urten gendun amendik de, Santa Klara paretik beli gisata an gus geldi-geldik de Santanderrearte.

AO.- da an gero se etxen senduen Austiñ, aste gusti bertan?

Aust.- aste gusti? al san denpora gusti, Andramaixak arte. Bertatik arrantzaten san. Jun giñan arus be, ta Kijonen be sartu giñan da, egun bi ein gendusen Kijonen, egun bi bakarrik, atzea bueltan Santanderrea. Arraiñ_apurre antxe artzen gendun de. Gasbas es san beti ixaten liorrea etorti, axik selan euasen, axik gitxi baeuasen ba esin etorri, axin bixkat es geitxua lusatzen basiñan kanpoa ta gero axi gitxitu, esin seinkin etorri, itxosun belak erria eta lo. Freskoako arrañe sanin Santanderrea juten giñan saltzea, bisperako arrañe saltzen san obeto Santoñan, se bisperako arrañe fabrikantik artzen ben, bañe Santanderren freskoako dana.

AO.- se diro etxe ban ordun?

Aust.- peseti etxen banin kiluk, aberastute bestin, sei txoi andi, ortxe ibiltxen san. Ordun arrañe geitxua san, sartu giñan amendik de Santanderreako berandu etxen san, es giñan allaten da, Santanderrea fresku alla esik, e... Sartu giñan Tiñesen. Fabrikako enkargau euan Segundo, andrak be danak fabrikan (...)

AO.- Tiñesea ordun Ondarruko andrak juten sin biarrea e?

Aust.- segun nun ibiltxen sin fabrikan; arrañe prijiuteko, egosteko ta oxe, Atxondoneko neska bixak be eon sin, Tomasa ta Puri.

AO.- eskonduk be eongo sin or txalopetan da, andramaixak arte ara jun de, andrak esin juten arutz?

Aust.- noa jun? Noa? Selan jungo siñan ba? Tasise atata? Tasisin biaje bat etxeko irabasi es da? (...). Ordun Tiñesen, iru txoi txiki kilu ein gendun atune,

eta gabas. Gu baño atzera etorri san beste txalopa bat, eta es dabela on nai te bixaldu ban a, gero se ein ban estakiau, iual ureta bota. Se andik urteneran axik ondo egoneskeo beste portu batea jun leike ta axik ondo esparas, esin.

Urti totala etxen gendun, larotamaike ogerleko etxen gendun guk, eta esautute na ni etorten partilla baik, an ainbeste denpora eindde gero. Ordun kukañi Alamedatik ipintxen san palu, da antxe sebu emon da palu ipiñi, te axe partilli, ogeleko bana emotzela ta... olaik esin leike aberastu.

AO.- da estropara denpori nox ixan sendun, nos enpatxa siñan or estropadetan da?

Aust.- otabostin

AO.- gure atxe otaseixan asiko san?

Aust.- sueneko atxe otabostin, sueneko atxe geurin ibiltxen san bolintxin, urtetan, umetatik geure morun amar urteas asitxe. Otalauan forma san kluke, Aurrerako Kluke, Plasa Musikako aurrin, lena lena Batzokixe sana (...), illin errille san sosixu ixati, bost sagardau gitxia. Otabostin sartu giñanin deporte gustik bir sitxuen, aringeingalaixak, pelotaixak, dantzaixak eta gausa gustik bir sitxuesen, bisikleteruk, danak. Asma ben erramutaku be, (...) Estropari irabasten banak Sanpedrutan da, berak etxe ban Saliña-Saliña eta ataxeik, Andramaixetan da ser! total ser, ama duroko bat ero emoten batzuen ba axe(...) estan tokixan esin sendun te treiñeroik eseuan da, onetxeik bateletako estroparak ipintxen sin. (...)

Erdixak liortarrak euasen, erramuai sekule agarra bakuk. (..) Erramolaik onena Ondarrun, Juanito Urkisu. Batela be baeukan arek, sarritxan ibiltxen san batelin, de batelin ibiltxen sanes, ba a be barrure (...)

AO.- entrenamentutan da ni entzunde na atxai ipurdixak urratute ta ibiltxen sile ta.

Aust.- Donostin neu be ipurdixak apurtute gelditxu nitxan martisenin, askaningo astin, eta Don Albertok e, arek e, estai sertzuk eta emostan niri. Arek sikatustan niri gañetik, urrengo jarri nitxanin, barrutik llaga, barru osatu baik euan (...)

AO.- eta ori (Kofraixako) leioi esan ba Erregiñak erregalataku ero?

Aust.- bai, ori leoi san, erregiñak ero, Alfontzo Tresek ero emonda, Fauna Realeku san ori. (...) txalopa andixe san, gabarrin mouko...

AO.- seuen txalopi ser san; gabarri san seuenta be, es?

Aust.- bai, treñeru bañe guri gabarri. A esan estroparaku, a apropos ipiñitxaku san, pasaji arentzako errixo gustin etxeko.

4. ONDORIOAK: Ondarruko arrantzaleen lexikoa eta toponimia

Ondarroako arrantzaleen lexikoa lanaren helburuak zeintzuk diren aipatu eta zerrendatu ditut sarrera atalean. Bertan, hainbat konturen gaineko aipamen eta sakontze ahalegina egin dut. Besteak beste, alde aurretik egindako hausnarketa horien harira, ondorioak bi plano bereiztutan ematea dela egokiena deritzot. Alde batetik, ondorio kualitatiboak – lanaren sarreran aipatutako hainbat paradigmaren gaineko gogoeta eta erreflexioak-, eta bestetik, koantitatiboak –egindako ikerlanaren hedadura eta adierazgarritasuna- zehaztuko dituen.

4.1. Ondorio kualitatiboak:

Lehenengo eta oraingo lexikoa biltzean, desagertze-garapena binomioaren artean lehiatzen den mundu lexikal honen oinarriko zutabeak landu ditut. Lanean bildutako hainbat hitz gaur egun ez dira jadanik erabiltzen; beste hitz batzuk ezagutu ere ez dira egiten eta beste hainbeste desagertze bidean daude bildu eta erabilpenen bat ematen ez badiogu. Horretarako gutxinaka-gutxinaka eboluzionatuz -edo inboluzionatuz- doan mundu lexikalean itsasoarekin zerikusia duten berbak bildu eta modu eta helburu desberdinen arabera landu ditut.

Ondarroako herriari, bertako errealitate lexikal zabal, historiko eta esanguratsua aurrean duzuen lanean bildu eta orain arte baino eskurago izan dezaten saiatu naiz. Ziur izan, badirela beste hainbat sarrera lan honetan lekua izan lezaketenak. Hori beste momentu baterako lana izango da .

Badira, hala ere, kontuan izan beharko ditugun zenbait ondorio.

1. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* hiztegiak berezko balioa daukala uste dut. Hiztegi hau antolatze bidean erabilitako metodologia bera erabilgarria da beste antzeko ikerketa batzuetarako. Bertan batutako unitate lexikalek –bai koantitatiboki zein koalitatiboki- daukaten garrantzia handia da; hauek aztertze aurkezten dudan corpus idatziaren –transkribatutakoaren- hedadura zabala, eta hiztegiaren luze zabalean –zein corpusean- adierazten dudan lexiko oparotasuna dira lan honen birtuterik nagusienak. Hala ere, honekin batera beste hainbat konturen gaineko hausnarketa egiteko parada egokia eskaintzen digu *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanak.

2. Goian esandakoa da datozen lerroetan aipatuko ditudan ondorioen euskarri nagusia. Ondarroa herrian badira, besteak beste, bata bestearengandik bereiztuta dauden bi hizkuntza komunitate. Bi hizkuntza komunitate hauek *kaletarron* hizkera eta *arrantza munduan* ari direnaren artean bereizi behar dira. Behin *Ondarroako arrantzaleen lexikoaren* zati eder bat bildu ondoren, honako honetaz konturatzen gara: alde batetik, bi hizkuntza komunitate hauen garapena oso markatua izan dela –azken bi hamarkadetan batez ere-. Arrantza, herriaren ardatz nagusi eta ia bakarra izatetik, arrantza mundua errealitate soziolinguistiko antzekoa dutenek osatzen, beste mutur batera igaro gara azken hamarkadatan.

Arrantza eremuak geroz eta eragin gutxiago dauka herritarron egunerokotasunean, eremu mugatuetara laburtzen da horko jakintza. Lehorreko lanak –enpresak eta abar- geroz eta indar handiagoa hartzen ari dira eta gaur egun arrantza mundua osatzen duten pertsonen historia soziolinguistiko zein kulturalak oso anitzak dira. Honek, konplexutasun berezia ematen dio gaiari eta nola ez, hau dena lehenbailehen jaso eta antolatzearen beharra agerian uzten du.

Goian esandakoaz gain, badira beste zenbait elementu azpimarratu nahi nituzkeenak ere.

- Egun, euskara beraren garapena dela eta, euskaraz emandako hezkuntzaren eragina –oso modu standarrean eta eremu espezifikotako hizkerari arreta handiegi eskaini gabe-, bere topeak jotzen ari da. Bidean itzelezko ondarea ari gara uzten –galtzen esango nuke nik-. Hau berreskuratze bidea egin nahi izan dut *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanaren bidez.
- Arrantza munduaren eraldaketa –gailuak, untziak..., baita bertan aritzen direnen espektro soziala ere- nabarmena izan da eta izaten ari da. Hala ere, egun, 60ko hamarkadan ez bezalaxe –besteak beste-, errealitate soziolinguistiko eta kultural aniztasuna da arrantza munduaren adierazle nagusietako bat.
- Herritarrongan arrantza munduak duen garrantzia espezifikoaren erlatibizatzeak eragin zuzen-zuzena dauka bertako mundu lexikala galtzen joatearekin.

- Ikerlariak egindako lan berantiarregiak –makinatxo bat berba galdu dira honezkero-, ez du norabide egokian boga egiten.
- Materiale dibulгатibo-didaktikoen gabezia larria da eta “ikaskuntza” prozesua –espezifikoa, hurbilena, “betikoa”-blokeatzen du.
- ...

Honek guztiak, arrantza eremuko hainbat unitate lexikal arrantzale gutxi batzuen buruetan baino ez geratzera eraman du.

Badira lexikalizatu egin diren hainbat eta hainbat hitz. Lexikalizatuta dauden unitate hauek, haien jatorrizko esanahia galdu egin dute –sarri askotan hau adierazteko erabiltzen ziren errealitateak desagertu egin direlako; *bela* desberdinen izenak, *txalupa* izenak, *haizeak...*-. Kasurik gehienetan hauek ez dira eraldatu, ez dute kaletarron hizkeran bestelako erabilera pragmatikorik adierazten eta desagertze bide larrian daude –beti ere hau dena jaso eta berreskuratzen ez badugu-. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean, ahal izan ditudan unitate lexikal guztiak bildu ditut.

3. corpusak ere horretarako oinarria ipintzen du. Mota desberdinetako ikerketei egoki eutsi ahal izateko lanabes egokia da. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean aurkezten dudan corpusa –Ik. *ondorio koantitatiboak*- Ondarroako hizkerari buruz eta bereziki arrantza hizkerari buruz egin daitezkeen ikerketa desberdinentzako abiapuntu egokia dela deritzot. Berton agertzen diren transkripzioek hainbat helbururi erantzuten diote:

- *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* hiztegirako unitate lexikalak identifikatu.
- Unitate lexikal hauen inguruko elementu sintagmatikoak, semantikoak, gramatikalak adierazteko testuinguru bat eskaini.
- Aurrerantzean egin beharko diren hainbat ikerlanetarako oinarri bihurtu: Ondarroako euskararen azterketa estrukturala –Karmele Rotaetxek egindakoan sakondu-; arrantza munduan

ari direnen jakintzaren gaineko informazio zehatza eskaini;
materiale didaktiko eta dibulгатiboetarako testuak eskaini ...

Esku artean daukagun lanean agertzen diren transkripzio orri horiek guztiek, goiko helburu hauek egoki bermatzen laguntzen dutela uste dut.

4. Honekin batera, *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* hiztegian jaso den hainbat unitate lexikal orain arte dokumentatu gabeak dira - Ik. *ondorio koantitatiboak*-. Honek, euskararen aberastasunaren alde jokutzen du. Zergatik ez pentsatu, noizbait, nik hemen aurkezten ditudan hainbat hitz normatibizatu eta euskararen hiztegi orokorrean sartzeko paradan egongo garela.
5. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* hiztegian 1.310 hitz jaso eta dokumentatu dira. Hauetatik 271 dira, gutxi gora behera, euskara ez den bestelako hizkuntzaren batetik datozen moduan jaso ditugunak (*erd.*) –gehienetan, "ondarrutar erara" emanda, noski- *ABÁNTE (LÍBRE) / ABÁNTE (TÓDO) / aberíxa / adósa / ála / ALÁ-ARRÍO ...*-. Kopurua benetan da zabala. Kontuan izan behar dugu badirela beste hainbat hitz, nahiz eta jatorriz euskara ez den beste hizkuntza bat izan iturri, gaur egun euskarak bere egin dituenak –*alturí / bajurí / marí*-. Hauek ez ditut (*erd.*) signoarekin identifikatu.
6. Hala ere, gaztelaniaz ez diren bestelako hitzak ez dira asko agertzen gure arrantzaleen hizkeran. Era horretako unitate lexikalak gailu berrien markarekin identifikatzen dira gehienetan: *rrollíne / mustánga* ...
7. Lan honen beste elementu garrantzitsu bat harreman sareak arintzen laguntzea da. Harreman sare horiek –kaletarronak eta arrantza mundukoenak-, ikuspegi anitzeko harremanak bermatu beharko lituzkete. Eta batez ere, arrantza eremutik kaletarron eremura dagoen norabide hori egin beharko litzateke. Nik, harreman hori ikuspegi lexiko eta etnolinguistiko batetik egin dadin bitartekoak eskaini ditut. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean, arrantza munduko lexikoa bildu eta dokumentatu egiten da. Nire ustez, behin hau oinarri moduan izanda bertatik erator daitezke bestelako hainbat lan –txiki- elkar ezagutzan sakontze aldera: hezkuntzarako materialak (unitate didaktiko

espezifikoa), lan entziklopediko zabalagoak... Hau guztia garatzeko lanabesa, bitarteko xume bat da *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lana.

8. Esan dugu, galduta dauden hainbat eta hainbat hitz daudela arrantza eremuan; beste batzuk guztiz deskontestualizatuta erabiltzen dira, eta normalean ez dugu ezagutzen arrantza munduko hitz bakoitzaren jatorrizko erabilera pragmatikoa. Hainbat hitz, eskeleto baino ez dira; historiaren zati bat deskribatzeko balio izan dutenak, baina gaur egun guztiz jokoz kanpo geratu direnak. Erabilera pragmatikoaz hitz egin aurretik baina, dagoenaren berri eman eta hau guztia jaso eta antolatu egin behar da. Beti ere, bestelako erabilera bat eman nahi baldin badiogu sarreraren bati, hau egon badagoela dokumentatu beharko dugu eta unitate lexikal jakin hau zer testuingurutan eta zer adierazteko erabiltzen zen jakin. Pentsa ezina da unitate lexikal horren jatorrizko erabilera pragmatikoa erabat ahaztuta egitea bermoldaketa hori. Biak dira garrantzitsuak; jatorrizkoa ezagutu, oraindik erabili ahal badaiteke erabili, eta kaletarren eremuko beste hainbat gauzatarako moldatu. Hau dena egiten laguntzen du *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanak.
9. Behin hau egin ondoren, argi dago Ondarroako hizkeran eragin zuzen-zuzena izango lukeela. Izan ere, aberastu egingo litzateke –bai kantzitatez, baita unitate bakoitzaren gaineko adiera eta abarrei dagokienez ere-. Horretarako baina, ondarrutarraren aspektu guztiak ikertu eta normatibizatu egin beharko lirateke. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanak norabide horretan egiten du arraun. Egia dena da gaur egun badirela horrelako hainbat kasu, non Ondarruko edonoren hizketan arrantza munduko berbak txertatzen diren – *antxói / berdéla / koásta / sarbú / karramárru ...*-, hauek baina, gutxienak dira.
10. Hiztegitza eta lexiko sorrera: hasieran esan dugu hiztegitza klasikoak bi kontzeptuak bereizi eta modu isolatuan lantzen dituela. Euskarak gaur egun dituen beharrei kasu egiten badiegu hala ere, laster konturatuko gara hiztegitza eta lexiko sorrera biak batera doazela. Normalizatu gabe dauden hizkuntzen ezaugarria da hori. Hau horrela izanik, gure hizkuntzaren kasuan biak dira uztargarri. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean, beharrak eragin eta propioki sortutako hainbat hitz agertzen dira. Hitz hauek gehienak gaztelaniazko jatorria

daukate – *palométru / andána-*, baina badira ere funtzio desberdinak bete ahal izateko asmatu diren hitzak - *ÁRRA-BETEKÓ (SULÚ) / artasikarí / atzorapíllu...-*. Ondorioz, lexiko sorrerari ere ate bat zabaldu nahi izan diot lan honekin.

11. Unitate lexikalen testuingurutzea eta horien eduki semantiko zein paradigmaticoa zehazten da *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanean. Honekin, jasotako unitate lexikal horien guztien berri zabala emateak daukan garrantzia handia da. Izan ere, modu horretara transportatu ahalko baitugu soilik kaletarron beharizanetarako moldeetan. Ere pragmatiko berrituz hornitu nahi baldin badugu unitate lexikal jakin bat, ezinbestean honen jatorrizko esangura zein den ezagutu behar da. Honekin ez dut esan nahi, ezta gutxiago ere, arrantza munduko hizkera eta hangoen baliabide lexikalak modu plano eta zuzen batean *kaletartu* behar ditugunik. Ez da hori nire borondatea. Baina bada gogoeta bat egin eta unitate hauen arteko hustuketa pragmatiko bat egiteko beharra. Hustuketa pragmatiko honen eginkizuna unitate lexikalen erabilkortasuna erabakitzea beharko luke izan. Horretan laguntzen du *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanak.
12. *Ondarroako arrantzaleen lexikoa* lanaren helburua ez da izan azterketa konparatiboa egitea ezta soliolinguistikoa ere. Hala ere, argi adierazten da Ondarroako arrantza munduko lagunek hizkera eremu mugatu eta zedarritutako bat daukatela, propio dena, non hainbat gauza partekatu bai baina beti ere ikuspegi propio batetik abiatzen dena.
13. Gazte hizkuntzatik erabat galduta dauden erregistro lexikalak dira gehienetan. Eskolatzeak ez du daukagun ondarea oinarri izan. Eskolatze estandarretik zehatzera igaro behar gara. Jakintza orokorretik jakintza espezifikotarako norabidea egin behar dugu. Horretarako garrantzi handia dauka modu dibulгатiboan, hezkuntzarako materialak sortzearen alde egin daitezkeen lan guztiak.
14. *Ondarroako arrantzaleen lexikoak* dagoenaren zati baten berri ematen du. Ez inondik ere guztiarena. Horrela, oraindik jasotzeko asko geratzen dela alde aurretik jakitun izanda, aurrera begira egin daitekeenerako abiapuntu izan nahi du eta egia esan, lortu ere lortu dudala uste dut.

15. Egin beharrekoa aurrera begira: dagoena kontuan izan eta merezi duen arreta eskeini; dagoena batu; antolatu; erabilera pragmatiko anitzak bilatu; jatorrizkoa adierak gorde; hedatu, zabaldu; eta garrantzitsuena dena, hau dena erabiltze ikuspegian kokatu.

4.2. Ondorio kuantitatiboak

Ondorio kualitatiboak zerrendatzearen helburua *Ondarruko arrantzaleen lexiko eta toponimia* lanean dauden sarrerak eta sarrera horien barne tripak arakatzea da. Hala nola, badira hainbat sarrera Azkuek jaso dituenak, edo Eneko Barrutiak edo, nola, ez Augustin Zubikaraik ere bildu dituenak. Baina badira beste hainbat oraindik inork ere jaso ez dituenak eta esku artean daukagun lanean biltzen direnak. Horrela, nire ekarpenetako bat, besteek jasotakoa azpimarratzea eta oraindik jasoak izan ez diren sarrera kopurua zein izan den zehaztea izango da.

Ondorioak landutako atal desberdin bakoitzaren arabera antolatu ditut.

4.2.1. ONDARRUKO ARRANTZALEEN LEXIKOA; HIZTEGIA.

Guztira 1.402 sarrera dira lan honetako lehenengo atalean, atal nagusian alegia, bildu ditudanak. Lan honen sarreran adierazi dudan moduan, sarrera bakoitzari hainbat erkatze erreferentzia lotu dizkiot –dela dokumentazio entziklopedikoa, direla zitak, direla hizkuntzak ...- . Horrela, erkatze erreferentzien ezaugarri kuantitatiboa zehaztuko dut behean.

Guztira, 1.402 sarrera daude *Ondarruko arrantzaleen lexikoa* tesi lan osoan – 980 sarre^{ra} nagusi eta 422 azpisarrera-.

a. Elkarrizketatuak. Elkarrizketatuak atalean aintzakotzat hartu ditugunak, 14 izan dira:

1. **Boni Laka (BL):** baxurako arrantza kontuak eta arrainak, batez ere.

2. **Jose Mari Ibazeta (JM):** arrasteko arrantza kontuak batez ere.
3. **Domeka Markuerkiaga (DM):** baxurako arrantza, arrantza tradizionala eta arrainak, batez ere.
4. **Andoni Basterretxea (AB):** arrantza ohituren gainean, batez ere.
5. **Augustin Arantzamendi (AA):** arrantza ohituren gainean, batez ere.
6. **Augustin Zubikarai (AZ):** arrantza munduaren gainean berak landutako bibliografia guztia aztertu eta landu dut.
7. **Miren “kantale” (Mi):** emakumeei zuzenduta zeuden lanen gainean, batez ere kontserba fabrika
8. **Agurtzane Osa (AO):** emakumeei zuzenduta zeuden lanen gainean, batez ere kontserba fabrika.
9. **Begoña Arauko (T/B):** emakumeei zuzenduta zeuden lanen gainean, batez ere sarejostea (portzentajeetako gaztatxoetan Trini eta Bego batera jarri eta zenbatu ditut, izan ere, egindako elkarrizketetan biak batera egon izan dira beti).
10. **Trini Larrinaga (T/B):** emakumeei zuzenduta zeuden lanen gainean, batez ere sarejostea, (portzentajeetako gaztatxoetan Trini eta Bego batera jarri eta zenbatu ditut, izan ere, egindako elkarrizketetan biak batera egon izan dira beti)
11. **Patxi Etxaburu (PE):** arrainak eta baxurako kontuak, batez ere
12. **Nekane Akarregi / Itsaso Beitia (N/I):** haizeak eta eguraldia, batez ere.
13. **BZZ:** berba zaharren zerrenda
14. **“Jose A. Eizagirre (Motrollo)”:** baxurako arrantzaren gainean berak jasotako hainbat hitzen gaineko iruzkina.

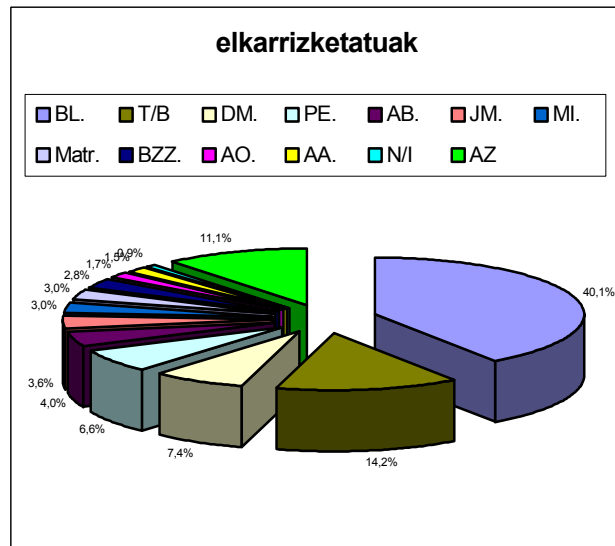
*Ondarroako arrantzaleen lexiko eta toponimia lanaren **hiztegia** atalean, honako sarrera kopurua dagokio informante bakoitzari:*

ONDARROAKO ARRANTZALEEN LEXIKOA

ONDORIOAK

BL.	→	550
T/B	→	195
AZ.	→	184
DM.	→	101
PE.	→	91
AB.	→	55
JM.	→	50
MI.	→	41
Motr.	→	41
BZZ.	→	38
AO.	→	23
AA.	→	21
N/I	→	12

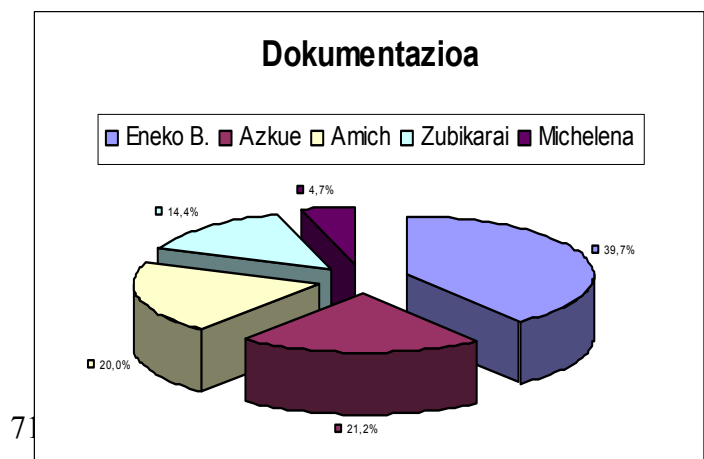

Guztira: → **1.402**

b. Dokumentazioa

Ondarroako arrantzaleen lexiko lanaren **Dokumentazio** atalean honako sarrera kopurua izan da:

Eneko B.	→	456
Azkue	→	244
Amich	→	230
Zubikarai	→	166
Mitxelena	→	54

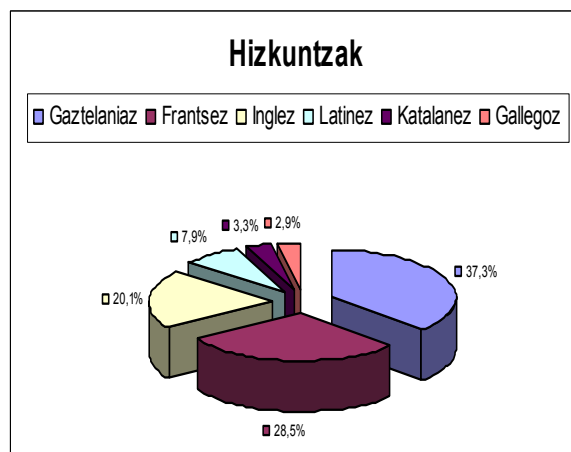

Aurrenez egin behar den aipamena zera da, nik jasotako berba hauetatik Eneko Barrutiak bere tesi lanean bildu dituenak 465 hitz izan dira; Azkuek 244 hitz eta Augustin Zubikaraik 152. Mitxelena, kasu puntualetan jo dudan aukera izan da –nola edo hala, ulertu izan baitut gainontzekoek nahikoa informazio ematen dutela esku artean dugun lanaren helburua modu egokian betetzeko-. Julian Amichen hiztegitik nik jasotako 230 berba osatzeko izan zait baliagarri.

- *Dokumentazio entziklopediko* gehigarri osatuak izan diren berben kopurua602
- *Zita* gehigarri osatuak izan diren berba kopurua..... 308

c. Hizkuntzak

Gaztelaniaz	→	434
Frantsez <u>ez</u>	→	332
Inglesez	→	234
Izen zientif.	→	92
Katalanez	→	39
Galegoz	→	34

* *Hiztegi batuan* ez daudenak –beti ere sarrerez ari gara eta ez azpi-sarrerez- : 968 sarrera nagusitik 601 ez dira kontsultatu dudan *Hiztegi Batua* hiztegian agertzen.

Jasotako berbak beste zenbait hizkuntzatan nola esaten diren zehaztu dut atal honetan. Horrela laster konturatzen gara latinezko termino guztiak arrainei dagozkienak direla, 92 sarrera, alegia. Gaztelaniazko itzulpenaz jantzi ditudan sarrerak - 434 guztira - ez dira espreski eta banaka banaka bilatzen joan

naizenak; hitz bakoitzaren iruzkinean berez etorri zaizkidan sarrerak dira hauek. Frantsesera egindako itzulpenak 332 izan dira eta ingelesera egindakoak 234. Gallegora -34- eta Katalanera -39- itzulitako berbak arrainei dagozkienak dira.

d. Sailak:

1.	Anatomia eta morfologia	→	11
2.	Arrainen izaera	→	12
3.	Arrantza eragiketak / maniobrak	→	173
4.	Arrantza espezieak. Arrainak	→	215
5.	Arrantza lekuak	→	6
6.	Arrantza motak	→	20
7.	Arrantzako tresnak	→	307
8.	Bestelako materialak	→	5
9.	Eguraldia eta haizeak	→	55
10.	Ingurune biologikoa	→	16
11.	Itsasoaren egoera	→	13
12.	Jantziak	→	6
13.	Langilea	→	50
14.	Nabigazio eta portua	→	115
15.	Neurria	→	12
16.	Ontzi motak	→	31
17.	Ontzien eraikuntza	→	170
18.	Prozesaketa, eratorriak	→	27
19.	Sareak / materialak	→	12
20.	Pertsonen izaera	→	8
21.	Termino administratiboak	→	18
22.	Bestelako gaiak	→	60

4.2.3. ONDARROAKO ARRANTZALEEN LEXIKOA: OSAKETA LANA

Ondarroako arrantzaleen lexikoa lana osatzeko Augustin Zubikarairen testuen lanketa zehatza egin dut. Bere bibliografia guztia aztertu, arrantzari buruzko gaiak zehaztu eta hauen iruzkina da egin dudana. Hona hemen Augustin

Zubikarik bildutakoaren gainean nik neuk egindako lanaren ondorio koantitatibo batzuk.

AGUSTIN ZUBIKARAIREN TESTUEN LANKETA

Augustin Zubikaraik *Itxas aize* liburuan izendatzen dituen terminoak

Lanaren sarreran luze eta zabal aipatu dugu Augustin Zubikaraik egindako lanak duen garrantzia Ondarruko lexikoa eta oro har, Ondarrutarron nortasunaren gainean gehiago sakontzeko. Esanda dago ere Augustin Zubikarairen argitalpenik interesgarriena –beti ere itsaso eta arrantza kontuei begira-, *Itxas Aize* liburuxka dela.

Itxas Aize argitalpenean itsaso edo arrantzarekin zerikusia duten 618 sarrera agertzen dira – liburuko beste sarrerek ez dute zerikusirik arrantza munduarekin-. 618 sarrera horietatik 216 izan dira *Ondarruko arrantzaleen lexikoa* hiztegia atalean aurrez prestatutako galdetegi bidez eskuratu ez ditudanak eta beste 402 bestelako nire informanteek elkarrizketa bidez adierazi dizkidatenak.

Itxas Aize liburuan bildutakoaren erkaketa

Nik neure bidez dokumentatu ez ditudan 216 hitz horiei inkesta formatuan euskarri hartuta saiatu naiz kontuerrezioa ateratzen. Erkatze lan honetarako –lanaren sarreran esan dudan moduan- Domeka Markuerkiaga eta Patxi Etxabururi egindako elkarrizketez baliatu naiz eta dokumentazio idatziari dagokionez, Eneko Barrutiaren tesi lana hartu dut aintzat.

Hona hemen atal honi dagozkion deskripzio eta ondorio kuantitatiboak:

- *Itxas Aize* liburutik.
 - .- nik bildu ez ditudan 216 itsas sarrera horietatik *EB-k jaso dituenak*23
 - .- nik bildu ez ditudan 216 itsas sarrera horietatik *DM-k ezagutzen dituenak*148

.- nik bildu ez ditudan 216 itsas sarrera horietatik <i>DM-k ezagutzen ez dituenak</i>	65
.- nik bildu ez ditudan 216 itsas sarrera horietatik <i>DM.-k ezagutzen dituela baina beste era batera esango lituzkeela adierazi dizkidanak</i>	13
.- nik bildu ez ditudan 216 itsas sarrera horietatik <i>PE.-ezagutzen dituenak</i>	178
.- nik bildu ez ditudan 216 itxas sarrera horietatik <i>PE-k ezagutzen ez dituenak</i>	30
.- nik bildu ez ditudan 216 itxas sarrera horietatik <i>PE-k ezagutzen dituela baina beste era batera esango lituzkeela adierazi dizkidanak</i>	3

Augustinek *Itxas aizen* bildutakoa erkatzeko etnotestuak

Guztira, Georgia 10 letra motaz idatzitako 25 transkripzio orrialde daude. Hauetatik 20 orrialde dira Domeka Markuerkiagari (DM) egindako elkarrizketen transkripzioa eta beste 5 orrialde, Patxi Etxabururi egindako elkarrizketen transkripzioari dagozkionak.

AUGUSTIN ZUBIKARAİK; AZKUEREN HIZTEGIAN EZ DATOZEN HITZAK EDOTA ESANAHI DESBERDINA DITUZTENAK

Augustin Zubikaraik, R.Mª AZKUE´RI JARRAITZEN argitalpen xumean guztira 334 sarrera desberdin bildu zituen. 334 sarrera hauetatik 187 dira arrantza munduarekin zerikusia dutenak: hauetako 76 arrantza munduko gai orokorrak dira eta beste 111 arrain-sarrerak.

<i>Augustin Zubikaraik, R.Mª AZKUE'RI JARRAITZEN</i> <i>argitalpenetik</i>			
<i>arrantza munduarekin zerikusia duten sarrera kopuru orokorra.....187</i>	ME + 53	ME - 87	ME (Sin.) 47
<i>Hauetatik gai orokorrak direnak76</i>	42	29	5
<i>Arrain-sarrerak.....111</i>	11	58	42

Lan honen bitartez nik egiten dudana apurtazio koantitatiboa honako hau da:

1. *Hiztegia* atalean: elkarrizketa bidez jaso ditudan 1.402 hitz horietatik nik aurkeztu ditudan sarrera “barriak”, hau da, Eneko Barrutia, Augustin Zubikarai, Azkue edota Hiztegi Batuan agertzen ez diren dokumentatutako berben zerrenda462
2. *Hiztegia* atalean Eneko Barrutia eta Augustin Zubikaraik dokumentatutakoak805
3. *Itxas Aize* argitalpenean itsaso edo arrantzarekin zerikusia duten sarrera erkatu618
4. Augustin Zubikaraik, R.Mª AZKUE'RI JARRAITZEN argitalpen xumean bildutako sarreretatik arrantzarekin zerikusia dutenak erkatu187
5. Hiztegi Batuan agertzen direnak.....273
6. Esamoldeak (Lokuzioak) guztira:152

Goian esandakoaren arabera, aurrean daukagun tesi lanaren apurtazio koantitatibo lexikala, - neuk dokumentatuak, alegia,- 461 sarrerakoa da.

Hona hemen sarrera hauen zerrenda:

1. **(errebísa) adosá**, *adosá(tu)*, *adosáten*.
2. **agarrá**, *agarrá(tu)*, *agarráten*
3. (APÁXU) AGARRÁ
4. (ARRÁÑAK) AGARRÁ
5. (MALUTÍ) AGARRÁ
6. ALÁ-ARRÍO, *alá-arriá(tu)*, *alá-arriáten*
7. ALÁ-ARRÍÓKO APAXU
8. ALADORÁN-TÚBO
9. **álas//alása**
10. ALASÍN
11. **alatín**
12. **aldágoi//aldagói**
13. **aldára//aldári**
14. **áldra//áldri**
15. **amabirjína//amabirjíni**
16. **amari ez emana: amái es emóna**
17. ATÚN-ÁMO
18. ÁMO (BRILLÁNTI)
19. ÁMO (GÁRBI)
20. ÁMO (ÁNDI)
21. AMO-PÁLA
22. ÁMO (TXÍKI)
23. ÁMO (ÚGAR)
24. ÁMO (SÚRI)
25. (APAXOTÁKO) ÁMO
26. (BERDELETAKÓ) ÁMO
27. (KAÑABERAKÓ) ÁMO
28. (TXERMOLETAKÓ) ÁMO
29. AMÚGIÑ
30. (TXANPELETÁN) ANÍLLO
31. **ankúlet//ankuléta**
32. ANT XOÁ-ÁDUR
33. ANT XOÁ GORRÍXE
34. ANT XOÁ HANDÍXE
35. ANT XOÁ MEDIANÚ
36. ANT XOÁ OTZÁRI
37. ANT XOÁ TXIKÍ
38. (GIXÓN) APAXÉRO
39. APÁXO (ALÉGRE)
40. APÁXO (BARRUKÚ)
41. APÁXO (ERDIKÚ)
42. APÁXO (MÓTZ)
43. APÁXO (PUNTÁKU)
44. APÁXO (TRÍSTE)
45. (ESPETEKÓ) APÁXO
46. (KAÑABERAKÓ) APÁXO
47. (KASAKÓ) APÁXO
48. (LEATZETAKÓ) APÁXO
49. (UBERAKÓ) APÁXO
50. **apóño//apoñú**
51. (MAKALLAÚ) ÁRBI
52. **ardaú-bárrill//ardáu-bárrille**

53. **ardaú-díro//ardáu-dirú**
54. ARDORÁN
55. **(fondiatáko) árgi// (fondiatáko) argíxe**
56. (TOPÉKO) ÁRGI
57. **aríma//arimé**
58. **armásoi//armasói**
59. (ÁMON) ÁRPOI
60. ARPÓI-PÚNTA
61. ARPONÁSTE
62. **ARRAÍÑ ARÓLA**
63. **ARRAÍN (LABÁRMEN)**
64. **ARRAÍN (MAKÁL)**
65. **ARRAÍÑ (ÓN)**
66. **ARRAÍN-PÍXO**
67. **ARRAÍN-PÓTO**
68. **ARRAÍN (SÁKAR)**
69. **ARRAÍN (SÁTAR)**
70. **ARRAÍN (SÓRO)**
71. (BOLINTXEKÓ) ÁRRAIÑ
72. **arraín-takáda// arraín-takadí**
73. **arrásket//arraskéti**
74. ARRASTÁN
75. (ARRASTEKÓ) ÁNDRA
76. (ARRASTEKÓ) GIXÓN
77. ARRASTEKÓ ÁRI
78. **arríza**
79. **artasikára//artasikarí**
80. **asmáintar//asmaintarra**
81. ATÚN (JANTZÁLLE)
82. ATZÉKO (GÍXON)
83. ATZÉKO
84. **atzorapíllu//atzorapíllu**
85. ASEITUNÁ-MÁI
86. **bágoi // bagói**
87. (ANGULATÁKO) BÁI
88. **bajéra//bajéri**
89. **balandréro//balandrerú**
90. **barrukó (gíxon)//barrukú**
91. (ERRAMÚKO) BÁTEL
92. aurréko béli
93. **belórtzio//belórtzio**
94. **BERRÍLL (ÁBOR)/ BERRÍLL(ESTÍBOR)**
95. **besigusále//besigusalí**
96. **(arrañán) betxansíñoi**
97. (ATZÉKO) BIBÉRO/ (AURRÉKO) BIBÉRO
98. (ESPETÁN) BIÉNTO
99. (PÁLUN) BIÉNTO
100. **biergarbitzálle//biergarbitzallí**
101. (SARÉN) BÍETZ
102. (SÁRE) BIRÁ
103. **bírrriñ//birriñe**
104. **bóka//bóki**
105. (BIBÉRON) BÓKA
106. **boléto//bolétu**

107. **bolintxekó mótora//bolintxekó motóra**
108. **bóltza//boltzí**
109. **bosingétan**
110. **botatzálla//botatzallí**
111. **braeléko//braelekú**
112. **brámun//bramúne**
113. **bránkas**
114. **braunparáka**
115. **brúsol//brusóla**
116. **burdí kárra//burdí kárru**
117. **(espeták) dántzan eín**
118. **défen//deféna**
119. **déilai//deiláxe**
120. **deskárga//deskargí**
121. **despíxkéro//despíxkerú**
122. EÚNE (SURITXÚ)
123. EDÚR (SÁR)
124. EDÚR (SÍKIÑ)
125. **éme//emí**
126. (TRÁBES) ENKARNÁ
127. **enláta**
128. ENPAKATZÁLLE
129. ENPATXÁ
130. (ÁRRAIÑ) ENPATXÁ
131. (BÉUN) ENPATXÁ
132. (KANKÁMO) ENPATXÁ
133. **entábla**
134. **entólla**
135. (ÁMO) ENTOLLÁ
136. **(antxói) épel**
137. **errégiñ//erregíñe**
138. ERREGÍÑ-ÁSTE
139. **erregín txiki//erregín txikíxe**
140. **éskus**
141. ESTRAPÓ-LÉKO
142. **estropálla// estropalaíxe**
143. **(arrañe) estropeá**
144. **ezpebihetz; espebiétz//espebiétza**
145. **ezpetol; espétol//espetóla**
146. **fabríka//fabríki**
147. FABRIKÁKO ANTXÓA
148. **febréro//febréru**
149. **filéte//filéti**
150. FILÉTIK EÍÑ
151. **flotánte//flotánti**
152. **freskoáko (arrañe)//freskoáku**
153. **fruntzia**
154. GÁULEN
155. GÁU-ÓSTANTZA
156. **gálda//galdí**
157. GALGÓI-BÁLTZ

158. GALGÓI-ÍPAR
159. **gantxó sartutzálle//gantxó sartutzallí**
160. **garbitzálle/ garbitzallí**
161. GÁTZA (EMÓN)
162. GÁTZ-LÓDI
163. GÁTZA (BOTÁ)
164. GATZÉRRE
165. **géxa éiñ**
166. **glóbo//glóbu**
167. **goibúro//goiburú**
168. **górda//górdi**
169. **gorrí-górrri (itxosú)**
170. **gradía**
171. **grakára//grakarí**
172. (MENDEBÁL NORTÉKO) AXÍ
173. AXÉBEA (BOTÁ)
174. (ARMAKÓ) ÁRI
175. (GOIBÚRUKO) ÁRI
176. ARÍ (ALBÁÑU)
177. ARÍ (BRILLOTZÚ)
178. ARÍ (MÁTI)
179. ARÍ (MÉI)
180. (JOSGURAKÓ) ÁRI
181. (KONPOSTURAKÓ) ÁRI
182. ARRIXÍN (EÓN)
183. **harri amarratzaile; arri amarratzálle//arri amarratzallí**
184. **hondar mahai; ondár- mái**
185. **inglés óllar//inglés ollarra**
186. **ióio//ióio**
187. **irábiñ//irabíña**
188. **iraitzálle//iraitzallí**
189. **(ámu) iratsí**
190. **itxás-lápur//itxás-lapúrre**
191. ITXASÓ (BETEKÓ)
192. ITXOSAPÓ BÁLTZ
193. ITXOSAPÓ ZÚRI
194. **(arráñe) itxutú**
195. **izkirero;ixkiréro//ixkiréru**
196. (ARPONÁSTI) JÓ
197. (ARRÁÑE) JÓ
198. (ATZÉKO LATÍÑE) JO
199. (SÓKA) JÓ
200. (SOKÁ PÚNTA) JÓ
201. (TRETZÁ) JÓ
202. (ÚR) JÓ
203. JOSGURÍ (TRABESEÁ)
204. **juliána//juliáni**
205. **kabramóntes//kabramontésa**
206. **kabrátan**
207. **kaída//kaidí**
208. KAÍDA (LÍSO)

209. (APÁXON) KAÍDA
210. (SÁREN) KAÍDA
211. KAÑABERÁ (LÚSE)
212. KAÑABERÁ (MEDIÁNO)
213. **kañaberáko//kañaberakú**
214. **kañaberán**
215. KÁXAR
216. KAJÁOL
217. **kája//kají (kristálas)**
218. KAKÓKO LÁGUN
219. **kakótu**
220. BARRUKÓ-KÁLA
221. **kána//káni**
222. KANÁKA (MARKÁ)
223. KANKAMÓ-TÁRTE
224. KANKAMOTXAPLÁTA
225. **kanpáxe//kanpáxi**
226. **kánpo//kánpu**
227. **(itxosún) kánpoa lusatú**
228. (BARRUKÓ) KÁNTILL
229. **kapóte//kapóti**
230. **kárdal//kardála**
231. **karióka-kariokílla//karioká-kariokílli**
232. KARNATÁ-BOTATZÁLLE
233. KARNÁTA (ÉIÑ)
234. KARNATÁ-EMONTZÁLLE
235. KARNÁTA (MOBIÚ)
236. KARNATÁ- PÓTO
237. KARNÁTA (SOLTÁ)
238. KARNATAKÓ-IZKÍRA
239. (AMÓKO) KARNÁTA
240. **karretéro//karreterú**
241. **karría**
242. KARRÓ-GÁÑE
243. **kartílla//kartílli**
244. **kaskóte//kaskóti**
245. (LÉMIN) KATÍ
246. **katxikámo//katxikámu**
247. **káxa//kaxí**
248. **(arráñe) kexá**
249. **koáxa//koáxi**
250. KOLÁXO-SÁR
251. **konpostúra//konposturí**
252. KONTRAKAÉLEKO PÓSTE
253. **kontzesiñoi//kontzesiñoi**
254. **kopaléta** (neurrixte)
255. DOBLÉKO ORAPÍLLO
256. ARRÚNTE
257. ARRÚNTE ARTZÁLIN
258. KÁTE

259. LASTÍGIA
260. MARINÉL KÓTA
261. MARINÉÑ ORAPÍLLU
262. TXIKOTEKÚ
263. ZORTZIKÚ
264. KURUTZÉ ARTZÁBI
265. BÁRTZAK
266. ESTROPÓ KORAPÍLLU
267. ERROSÉTA
268. KORDÁ-BÓTA
269. KORTXÚN SÉNO
270. KORTXOKÓ TRÁLLA
271. KORTXÚN ANÍLLA
272. KÓRTXO (trabol-bezala erabiltzeko)
273. **(mállin) kóskor // (mállin) koskórra**
274. **kósta**
275. **kostárres**
276. **kruséta//kruséti**
277. **kulárda//kulardí**
278. **(sáre) kurkillddú**
279. (TRÉIÑ) KURKILLDDÚ
280. **langostéro//langosterú**
281. **lánpra//lánpri**
282. **lantés//lántési**
283. **lapasórri//lapasorríxe**
284. **(ámun) lasó (báltz- bérde-gorríxe)**
285. **lásta//lastí**
286. **latéro//laterú**
287. **líño//liñú**
288. **(ámu) listá**
289. **lutzárrri//lutzarríxe**
290. MÁLLA (ERDÍKI)
291. MÁLLA-KUXKURTÚ
292. MÁLLA-LÍSO
293. MÁLLA-PASÁU
294. (ERÁKO) MÁLLA
295. MALLÁTA
296. **(arráñe) mallatú**
297. (NAILONESKÓ) MALLÉTA
298. (SISALESKÓ) MALLÉTA
299. **(leatzetakó) máña//máñi**
300. **maístra//maístri**
301. **makáel // makaéla**
302. **makinílla// makinílli**
303. **maskúlo//maskúlu**
304. **mazi-burdin; masí-burdíne**
305. **(úr) mé// (úre) méi**
306. **míñ//míñe**
307. **mindríxka//mindríxki**
308. MOLLÁ-MÚSTUR

309. MOLLÁ-GÁÑ
310. **mongoliño//mongoliñú**
311. **montáje//montáji**
312. **móño//móñu**
313. MORRÓ-PÚNTA
314. MUNDÍLL-AMARRATZÁLLE
315. **musíko//musíku**
316. (ATZÉKO) NEBÉRA
317. **Nórte Kuárto**
318. **(ámun) numéru**
319. **oáldi//oaldixe**
320. **obálau**
321. (SUBILLÉ MASÓTI) OBILDDÚ
322. OBRÁ MUÉRTA (ÁBOR)
323. OBRÁ MUÉRTA (ESTÍOR)
324. OBRÁ MUERTÁKO PÓSTE
325. **ojáel//ojaéla**
326. **(artó orrixak) orrastú//orrástu**
327. (LANGOSTÍN ÁNKAK) ORRASTÚ
328. (MALUTÍ) ORRASTÚ
329. (IRÚ ARROKÓ) OTZÁRA
330. OTZÁRA (BOROBÍLLE)
331. OTZÁRA (KUADRÁU)
332. (LANGOSTÁ) OTZÁRA
333. **palamátro//palamátru**
334. (TRABESEKÓ) PÁLO
335. **panderéta//panderéti**
336. (IXKIRATAKÓ) PANDÉRO
337. (ALDREBESETAKÓ) PAÉLA
338. (BEKÓ) PÁNEL
339. PANTXOKÚME
340. **páño//pañú**
341. PAPARDÓTAN
342. **pará aberías // pará-beríaasa (pará-kostúras//pará-kosturása)**
343. **perlói gorri//perlói gorríxe**
344. **peskíxan**
345. **(sérku) pikín**
346. **pípa//pípi**
347. **(sáre) planiá**
348. (ÁMUK) PLANIÁ
349. **pláta//pláti**
350. POLÉA (DÓBLE)
351. PÓPAS-ÁTZEA
352. (ÁMUN) PÓPA
353. (OTZÁRIN) PÓPA
354. **portátill//portatille**
355. (GUARDAKOLOREKÓ) PORTÍLLO
356. **póste//pósti**
357. **potosórri//potosorríxe**

358. **potxá tóki//potxá tokíxe**
359. **prijidóre//prijidorí**
360. **priméro//priméru (makiñáku)**
361. **puntáda//puntadí**
362. **puspúlo//puspúlu**
363. **putxéta//putxéti**
364. **rasíñoi//rasiñói**
365. (KANKÁMUN) REFUÉRTZO
366. **róllin//rollíne**
367. SALMUERÁ (GÁRBI)
368. SALMUERÁ (SÍKIÑ)
369. **sanbrunío**
370. SARDÍÑA-BÁSTO
371. SARDÍNSAR
372. **sárdoi//sardói**
373. (BAKÁKO) SÁRE
374. (ESTRAPERLÓKO) SÁRE
375. (OREKÁ) SÁRE
376. **sarrúna//sarrúni**
377. **sátre//sátri**
378. **segúndu** (makiñakúne)
379. (ATZÉKO) SÉNO
380. **señále//señáli**
381. **séra//séri**
382. **(arráñe) serká**
383. **sésto//séstu**
384. **(malúta) sikatú**
385. (TXIXÁRRU) SIKATÚ
386. OREKÁ- SÓKA
387. MUNDÍL-SÓKA
388. **(gixóna) soratú**
389. **(artó orríxe) suritxú**
390. **sústár//sustárra**
391. (ENKARNATÁKO) TÁBLA
392. **tajáda//tajadí**
393. **tántza//tántzi**
394. TARRATARÁ (GÁRBI)
395. **tentéko//tentéku**
396. (AURRÉKO) TÍRA
397. TOLLÁNAK EMÓN//ARTÚ
398. **toíta//toíti**
399. (KARRILLEKÓ) TÓSTA
400. **(mállin) trábes**
401. **traganárro//traganárru**
402. **trálla//trálli**
403. (GOIKÓ) TRÁLLA
404. (BEUNEKÓ) TRÁLLA
405. (TREÑÁN AURRÉKO) TRÁNPA
406. **trapó (súri) (górri) //trapó (suríxe) (gorríxe)**
407. TRÁSKUK ÁRTE
408. TRÉIN MÉI

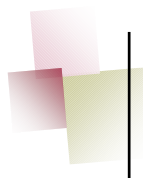
409. **tréñol//treñóla**
410. AÚRRE
411. ANKAESTÍOR
412. ANKÁOR
413. BÁSTA
414. ERDÍXE OSPÍTÁL
415. ESPÁLDA
416. OSPÍTAL
417. POPAGÁÑE
418. SAÍXE
419. TXAÓSA
420. ATZÉKO TXÓPA
421. AURRÉKO TXÓPA
422. **trén//tréna**
423. **trepétxo//trepetxú**
424. TRETZÁ-BOTÁ
425. (BESIUTÁKO) TRÉTZA
426. (PAPARDOTÁKO) TRÉTZA
427. **tróntzo//tróntzu**
428. **trúxo//trúxu**
429. **(txifarrekó) túbo//(txifarrekó) túbu**
430. TXALÚPA ANDÍ
431. BERRÍEL
432. ERDÍ(E)XE
433. ESPALDÁKO
434. KONTRAESPÁLDA
435. KONTRAMÁSTET
436. KONTRÁURRE
437. MÁSTET
438. OSPÍTAL
439. **txastadéro//txastadéru**
440. **txekióla//txerkióla**
441. TXERKÍO (BARRUKÚ)
442. TXERKÍO (PUNTÁKU)
443. **txibikórañ//txibikoráñe**
444. TXIKÓT (JENÉRAL)
445. TXIRLÁ-FRÁNTZES
446. LUMÁ-TXITXÁRRO
447. **txitxarrillo//txitxarrillu**
448. TXITXARRÓTA (JÚN)
449. ÚR (TXÍKI)
450. ÚR-ÉRRE
451. **(langostá) utzítxu//(langostí) utzitxú**
452. **(apáxu) xaxiá//xaxía**
453. **zapart; dsápart**
454. **zesto; sésto//sestú**
455. **ziezko arropa; sieskó errópa**
456. **zikinean; sikiñín**
457. **zingan; dsíngan**
458. DSINGALÉKO

ONDARROAKO ARRANTZALEEN LEXIKOA

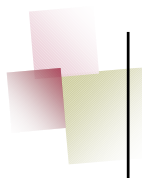
ONDORIOAK

- 459. **zirri-zarra; sirrí-sárra//sirrí-sárrri**
- 460. **zonda; dsónda//dsondí**
- 461. **ESKÓ-SÚRDA**
- 462. **zuritasun; suritxásun//suritxasúne**

5. BIBLIOGRAFIA

1. ----- (1985): “caladeros de aparejos y artes artesanales”, *Ondarroa*, 78-80
2. ----- (1985): “oiturazko arrantza, sistemas tradicionales de pesca”, *Ondarroa* 55-61
3. ----- (1986): “evolución de embarcaciones pesqueras de nuestro tiempo”, *Ondarroa* 2-6
4. ----- (1986): “oiturazko arrantza, sistemas tradicionales de pesca”, *Ondarroa* 48-51
5. ----- (1987): “ antiguos astilleros de Antzosolo”, *Ondarroa* 76-79
6. -----(1987): “hay bolincheros en la actualidad? Txitxarro, sardña eta boga´tan bolintxeruekin” *Ondarroa* 66-69
7. ----- (1988): “oiturazko arrantza, sistemas tradicionales de pesca”, *Ondarroa* 11-17
8. ----- (1990): “nuestros sistemas de pesca en el siglo pasado”, *Ondarroa* 68-74
9. ----- (1992): “información histórica del puerto de Ondarroa”, *Ondarroa* 55-70
10. ----- (1992): “las cofradías de pescadores y casos concretos y curiosos de la Santa Clara de Ondarroa”, *Ondarroa* 4-19
11. ----- (1995): “algunos aspectos y curiosidades de nuestra villa”, *Ondarroa* 55-60
12. ----- (1996): “Ondarroa porturik gabeko herri arrantzalea (1880-1896 urteak)”, *Ondarroa* 10-25
13. ----- (2000): *Mendebaldeko berbetearen formalizazioa*, Mendebalde Kultur Alkartea
14. (1984b): “Atuneros congelados”, *Itsasoa*, 7, Etor, 65-70
15. (1984c): “La construcción naval en el País Vasco. Obraje de pesqueros de madera”, *Itsasoa*, 7, Etor, 71-160.
16. (1991): *Arrantzaleen Museoa*. Ertzilla Dorrea, Bizkaiko Foru Aldundia
17. (1984c): “Embarcaciones en arte popular, votivas y de otro carácter”, *Itsasoa*, 6, 45-61
18.(1981): “Arraintza ohiturak eta arraintzaren biologiagaz bere zer ikusia”, *Bermeo*, 1, 235-249
19. (1984b): *La pesca en Bermeo en el siglo XIX*, Caja de Ahorros Vizcaina , Bilbo.
20. (1986): *Peces de Mar*, Editorial Blume, Bartzelona.
21. (1992): “Itxas bizitza eta euskera”, Karmel, 202.
22. (1990): *Oceanografía del Golfo de Vizcaya*, Euskal Herriko Unibertsitatea, Donostia.
24. A. Medina; *Lexicografía española*, Ariel, 2003.
25. Alvar, Manuel (1985): *Léxico de los Marineros Peninsulares*, Arcos Libros, Málaga
26. Amich, Julián (1956): *Diccionario Marítimo*, Editorial Juventud
27. Anasagasti, Andoni (1980): “*Itsas espezierik garrantzitsuenen Bermeoko terminologia*”, *Fontes Linguae Vasconum*, XII.
28. Andoni Sagarna; *Terminologiaren teoria orokorra*, EIZIE. SENES
29. Apalategi, Joxemartin (1984): “*Herri arrantzaleen etnografía eta antropología soziokulturala*”, Ondarru (Bigarrena), Bermeo, 6, 197-200
30. Apraiz, Juan Antonio (1984): “*La pesca en Euskal Herria. La pesca costera*”, *Itsasoa*, I, Etor, 155-218
31. Apraiz, Juan Antonio; Astui, Aingeru (1984 a): “*La pesca en Euskal Herria. La pesca de bajura*”. *Itsasoa*, 4, Etor, 74-148.
32. Arrinda, A. (1977): *Euskal Herria eta Arrantza*, Donosti Aurrezki Kutxa.

33. Astui, Aingeru (1984 a): “*Artes y aparejos de pesca empleados por los pescadores bermeanos en el año 1.982*”, Bermeo, 4, 103-144.
34. Astui, Aingeru; Apraiz, J. Antonio (1984): “*De la vela al vapor*”, Itsaso, 7, Etor, 193-197.
35. Asúa, Lorenzo (1981): Peces de Mar, colección Temas Vizcainos Año VII-nº76, Caja de Ahorros Vizcaina
36. Aurrekoetxea, Gotzon (1986): “*Euskal Herriko Hizkuntz Atlasa (EHHA): Inkesta Metodologia eta Ezezko Datuak*”, Euskera XXXI (1986, 2).
37. Barandiaran, Joxemiel (1985): *Etnografiazko Galdeketa Batetarako Gidaliburua eta Berriemailearen Biografia*, Antropologiaren Euskal Bilduma, 6, Haranburu Editorea, Donostia.
38. Barrutia, Eneko (1993): *Mundakako arrantzaleen jakintzaren lexiko eta entziklopedia*, (Deustuko Unibertsitatean aurkeztutako doktorego tesia).
39. Barrutia, Eneko (1996): *Bermeo eta Mundakako arrantzaleen hiztegia*, Udako Euskal Unibertsitatea
40. Barrutia, Eneko (2000): *Bizkaiko Arrantzaleen Hiztegia, Léxico Marinero Vizcaino*, Labayru Ikastegia
41. Basterretxea, Andoni (2000): *Ene Ondarru*, Auspoa
42. Bostak bat taldea: *Sinonimoen hiztegia*, Adorez 3
43. Cabré (1993): *La terminología*. Barcelona: Editorial Antártida/Empuries.
44. Cabodevilla, Esther; Matallanas, Jesús (1989): *Euskal Herriko Arrainak I*, Kriseilu, Donostia.
45. Crespo, C.; Ugartetchea, J.M. (1975-1960): “*Cantiles y topónimos de la costa entre cabo Matxitxako y Punta Galea*”, Bermeo, 2, 415-426.
46. Elhuyar (1996): *Elhuyar hiztegia*
47. Erkoreka, Josu (1981): “*Arraintzaleen bizitza ontzi barruan*”, Bermeo, 1, 251-262.
48. Etxaburu, Jose Maria (1995): *Ondarroa 'ko kontuak*, Auspoa Liburutegia
49. *EUSKAL HERRIA datuen talaiatik* 2006. Txalaparta
50. Gotzon Garate: *ERDARAKADAK. Euskaraz ongi mintzatzeko hiztegia. Zazpi probintzietako adibideak*. Gero Euskal Liburuak (1988)
51. Garmendia, Ignacio (1970): *Diccionario Marítimo Ilustrado Castellano-Vasco, Vasco-Castellano*, La Gran Enciclopedia Vasca, Bilbo.
52. Guía de identificación (1998): *Peces de Mar del Atlántico y del Mediterráneo*, Ediciones Omega S.A.
53. Guías de Naturaleza Blume (1990): *Peces de Mar*
54. Ibáñez, Miguel; Menéndez, Miguel, e.a. (1989): *Euskal Herriko Arrainak 2*, Kriseilu, Donostia.
55. Ibáñez, Miguel; San Millán, Mª Dolores; Romero, Alejo; Arnedo, Marisa (1987): *Euskalerriko Zoologia*, Kriseilu.
56. Igelmo, Alfredo; Iribar, Xabier; Lerga, Serafin (1984): “*Pesca de arrastre*”, Itsaso, 7, Etor, 13-40.
57. Igelmo, Alfredo; Iribar, Xabier; Lerga, Serafin; Legarra, Jaime (1984): *Inventario de Artes de Pesca en Euskadi*, Eusko Jaurlaritz.
58. Igone Zabala eta Agurtzane Elordui: *Euskara zientifikoaren normalizazioa: hizkuntzalarien ekarpena* Mendebalde Kultur Elkartea. (2005).
59. Ilari Zubiri-Entzi Zubiri (1995): *Euskal Gramatika Osoa*, Didaktiker, S.A.

60. Irigoyen, Alfonso (1986): “*Observaciones fonéticas y morfológicas a las hablas vascas de los marineros encuestados en la costa vizcaina y guipuzcoana*” De Re Philologica Linguae Vasconiae II, Bilbo.
61. Itsaso Bilduma 18.a (1998): *Arrantza Hiztegia*, Eusko Jaurlaritza, Industri Nekazaritza eta Arrantza Saila
62. Izagirre, Koldo: *Euskal Esamoldeak I*, Hordago
63. Izagirre, Koldo: *Euskal Esamoldeak II*, Hordago
64. Jackson; *Lexicography*;, Routledge, 2002
65. Karmel 1994-3, 36-42
66. Karmel 1990-2, 32-43
67. Karmel 1994-3, 36-42
68. Karmel 1990-2, 32-43
69. Karmel, 1987-3, 95-102.
70. Lafitte Piarres: 1941, *Vocabulaire français-basque*; 1953, *Lexique français-basque*.
71. “*Lekeitioko berbak*” (2001) lantaldea, Itsasoa, Lekeitioko berbak (1), Lekeitioko Udala
72. *Mendebaldeko Berbetearen Formalizazioa*, Mendebalde Kultur Alkartea
73. Merino, Jose M. (1986): *La pesca desde la prehistoria hasta nuestros días*, Eusko Jurlaritza, Nekazal eta Arrantzu-Saila
74. Muus, B. J.; Dahlstöm, P. (1981): *Guía de los Peces de Mar del Atlántico y del Mediterráneo*, Omega, Bartzelona.
75. Nicholls, James; Milles, Peter (1981): *Pequeño Manual de los peces de Europa*, Omega, Bartzelona.
76. Paulo Agirrebaltzategi: *Hiztegi Tekniko-Berezituak*. UZEIren Hiztegi gintza -
77. R.M. de Azkue I (1969): *Diccionario Vasco-Español-Frances*, Biblioteca de La Gran Enciclopedia Vasca.
78. R.M. de Azkue II (1969): *Diccionario Vasco-Español-Frances*, Biblioteca de La Gran Enciclopedia Vasca.
79. Rotaetxe Amusatagi, Karmele. *Estudio estructural del euskera de Ondarroa* (1977) tesi doktorala
80. Sarasola, Ibon : *Euskal Hiztegia*, <<HAUTA LANERAKO EUSKAL HIZTEGIA>>
81. Terofal, Fritz (1979): *Pequeña Guía de los Peces de Europa*, Omega, Bartzelona.
82. Tuck, Gerald; Heinzl, Hermann (1980): *Guía de Campo de las Aves Marinas de España y del Mundo*, Omega, Bartzelona.
83. Txillardegi (1984): *Euskal Azentuaz*, Elkar
84. Uetenak Taldeak (1989-1990): “Cuestionario de Pesca”, *Bermeo*, 7, 365-367.
85. *Vocabulario Marítimo* (1740-1992): Libresías “París Valencia”.
86. Webb, Barbara (1994): *Diccionario Náutico en 8 idiomas*, Ediciones Tutor, Madrid
87. Zenbaitek (1986): *Enciclopedia General del Mar*, Ediciones Garriga, Bartzelona.
88. Zubikarai, Augustin (1987): *Treñneru estropadak*.
89. Zubikarai, Augustin (1989): *itxas-aize. Esaldi eta iztegi antzerakoa*.
90. Zubikarai, Augustin (1991): *sits eta bits*. Gure gaiak.
91. AREJITA, A. eta la. (1983): *Bizkaieraren idatzizko arauak*. EJAZN. Gasteiz.
92. AREJITA, A. eta Beste (1989): *Bizkaierazko joskera*, EJAZN, Gasteiz.

93. ETXEBARRIA, J. M. (1995): *Bizkaialdeko lpuin-Esaundak*, Ibaizabal, Euba-Amorebieta
94. GAMINDE, I. (1989): *Ahozko Bizkaieraz*. AEK, Bilbo
95. GAMINDE, I. (1995): *Bizkaiko ahozko euskararen esaldi erduetz (Y)*. Fontes Linguae Vasconum Iraila-abendua, 70 zkia.
96. PAGOLA, R.M. (1984): *Euskalkiz Euskalki*. EJAZN, Gasteiz.
97. UEU (1983): *Euskal Dialektologiaren Hastapenak*. Iruñea
98. ZUAZO, K. (1988): "Bizkaieraren ezaugarriez gehiago", ASJU
99. BATZUK (1981) Idazkera ariketak. "Tokian tokiko euskera erduak". Labayru Ikastegia.
100. BATZUK (1997) *Mendebaldeko euskera XX. mende goienean*. Mendebalde Kultur Alkartea. Bilbo.
101. BATZUK (1999) *Euskalkien lekua literaturan*. Mendebalde Kultur Alkartea. Bilbo.